

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ STENOGRAPFSKE BELEŠKE

КЊИГА II

БЕОГРАД, 1955 ГОДИНЕ

СВЕСКА 3

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

25-та и 26-та СЕДНИЦА ДРЖАНЕ 15 и 16 јуна 1955 ГОДИНЕ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

28-ма и 29-та СЕДНИЦА ДРЖАНЕ 15 и 16 јуна 1955 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ:

Страна	Страна
25-та седница Већа произвођача — 15 јуна 1955	
<i>Пре дневног реда:</i>	
1) Саопштења — — — — — 331	4) Претрес Предлога за допуна Статута Савезне индустриске коморе — — — — — 340
2) Одговори Савезног извршног већа на питања народних посланика Живорада Ћосића, инж. Павла Шумановца, Емила Кеврешана и Боре Радовановића — — — — — 332	5) Претрес предлога за одобрење оснивања Савеза занатских комора народних република Југославије и потврда његовог статута — — — — — 341
<i>Дневни ред:</i>	<i>Говорници:</i> Видое Смилевски, Обрен Стишовић, Моша Пијаде (2 пута), Никола Кмезић (2 пута), Вељко Зековић, Лазар Мојсов (3 пута), Мика Шпиљак (2 пута), Милентије Поповић.
Утврђивање дневног реда — — — — — 333	26-та седница Већа произвођача — 16 јуна 1955
<i>Говорници:</i> Иван Божичевић, Исидор Брдарић, Живорад Ћосић, инж. Павле Шумановац, Емил Кеврешан, Бора Радовановић.	<i>Пре дневног реда:</i>
28-ма седница Савезног већа — 15 јуна 1955	1) Саопштења — — — — — 455
<i>Пре дневног реда:</i>	2) Одговори Савезног извршног већа на питања народних посланика Драгана Трајановског, Николе Босанца и другова, и Живорада Ћосића — — — — — 455
1) Примедбе на записник — — — — — 334	<i>Дневни ред:</i>
2) Питање Радоша Лепенца о несташици плавог камена — — — — — 335	1) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права о трговачким и фабричким жиговима — — — — — 458
3) Одговор Савезног извршног већа на питање Николе Кмезића о настављању радова на каналу Дунав—Тиса—Дунав — — — — — 336	2) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области индустриске својине и ауторских права — — — — — 458
4) Саопштења — — — — — 338	3) Претрес Предлога закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама — — — — — 459
5) Утврђивање дневног реда — — — — — 338	4) Претрес извештаја Одбора за привредне организације о Статуту Савеза занатских комора народних република Југославије и о изменама и допунама Статута Савезне индустриске коморе — — — — — 459
<i>Дневни ред:</i>	5) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о допунским изборима у Изборном срезу Београд VII с предлогом да се верификује мандат инж. Велимиру Милутиновићу — — — — — 459
1) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова — — — — — 339	<i>Говорници:</i> Иван Божичевић, Славко Комар (2 пута), Драган Трајановски, Никола Босанац, Никола Минчев, Живорад Ћосић, Војислав Бурић, Буро Савић.
2) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустриске својине и ауторских права — — — — — 339	
3) Претрес Предлога закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама — — — — — 340	

	Страна		Страна
29-та седница Савезног већа — 16 јуна 1955			
Пре дневног реда:			
1) Саопштења — — — — —	460	4) Претрес Предлога закона о Југословенској народној армији — — — — —	485
2) Одговор Савезног извршног већа на питање Николе Кмезића о каналу Дунав—Тиса—Дунав — — — — —	460	5) Разрешење чланова одбора и избор нових чланова одбора Савезног већа — — —	486
Дневни ред:			
1) Претрес Предлога закона о уређењу општина и срезова — — — — —	466	Говорници: Видое Смилевски, Славко Комар, Никола Кмезић (2 пута), Светозар Вукмановић (2 пута), Радивој Давидовић (3 пута), Моша Пијаде, Никола Секулић (2 пута), др Макс Шаудерл (4 пута), Едвард Кардељ (2 пута), др Јерко Радмиловић (4 пута), др Иво Бабић (2 пута), Родољуб Чолаковић, Пашко Ромац, Вујо Дивјак, Јосип Трајковић (4 пута), Кемал Сејфула (3 пута).	
2) Претрес Предлога закона о докторату наука — — — — —	483		
3) Претрес Предлога закона о народној одбрани — — — — —	485		

VEĆE PROIZVOĐAČA

25-ta SEDNICA

ODRŽANA 15 JUNA 1955 GODINE

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda:

- 1) Saopštenja
- 2) Odgovori Saveznog izvršnog veća na pitanja narodnih poslanika Živorada Čosića, ing. Pavla Šumanovca, Emila Kevrešana i Bore Radovanovića.

Dnevni red:

Utvrdjivanje dnevnog reda.

Govornici: Ivan Božičević, Isidor Brdarić, Živorad Čosić, ing. Pavle Šumanovac, Emil Kevrešan, Bora Radovanović.

PRETSEDNIK
IVAN BOŽIČEVIĆ

ZAPISNIČAR:
ISIDOR BRDARIĆ

Početak u 11,05 časova

Pretsednik Ivan Božičević (Izborni srez Zagreb III, NR Hrvatska): Otvaram 25-tu sjednicu Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Zapisnik današnje sjednice vodiće zapisničar Isidor Brdarić.

Molim zapisničara da pročita zapisnik 24-te sjednice Vijeća proizvođača.

Zapisničar Isidor Brdarić (Izborni srez Beograd I, NR Srbija) čita zapisnik 24-te sednice od 23 aprila 1955 godine.

Pretsednik Ivan Božičević: Ima li primjedaba na zapisnik? (Nema). Pošto primjedaba nema, zapisnik se ovjerava.

Izvolite čuti saopštenja.

Tražili su odsustva narodni poslanici: 1) Čedomir Jelenić, radi odlaska na vojnu vežbu; 2) Norbert Veber, radi odlaska u inostranstvo na zasjedanje Međunarodne organizacije rada; 3) Vitorio Drog, radi odlaska u inostranstvo sa grupom pretstavnika sindikata rudarskih radnika Jugoslavije; 4) Boris Bakrač, radi odlaska u inostranstvo na službeno putovanje; 5) Veselin Radojčić, zbog bolesti; 6) Drago Čeh i 7) Anton Šturm, radi odlaska u Siriju sa parlamentarnom delegacijom Savezne narodne skupštine; 8) Stjepan Prvčić, zbog bolesti.

Da li Dom odobrava tražena odsustva? (Glasovi: Odobrava).

Objavljujem da su tražena odsustva odobrena.

U vremenu od 19 aprila do 11 juna ove godine uputili su nam pretstavke i žalbe:

1) Zemljoradnička zadruha »Napredak« iz Manastirevca, Srez tikveški; 2) Pandžić Nikola iz Drenovaca, Srez ljubuški; 3) Trgovinsko preduzeće na veliko »Topola« iz Beograda; 4) Jofman Ljudevit sa pet potpisnika iz Zagreba; 5) Gajić Ljubomir iz Beograda; 6) Društvo penzionera podružnice iz Rakeka; 7) Milosovski Vojo iz Beograda; 8) Jakopčić Ivan iz Zagreba; 9)

Rekešan Marko iz Beograda; 10) Kamiđorac Vukašin iz Kamenice, Srez žički; 11) Dobida Josip iz Zagreba; 12) Teodorović Gavra iz Zrenjanina; 13) Brguljan Trifun iz Novog Sada; 14) Janačković Miroslav iz Prokuplja, Srez toplički.

Sve ove pretstavke i žalbe upućene su Odboru za pretstavke i žalbe Vijeća proizvođača.

Zakonski prijedlozi i druga akta. — Od odbora za spoljne poslove Saveznog vijeća Savezne narodne skupštine primio sam pismo kojim obavještava Vijeće proizvođača da je Odbor za narodnu privredu Vijeća proizvođača dostavio svoje mišljenje o usvajanju zakonskih prijedloga, i to:

1) O ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Republike Austrije o obnavljanju izvjesnih prava fabričkih i trgovačkih žigova.

2) O ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Njemačke koji se odnosi na izvjesna prava iz oblasti zaštite industrijske svojine i autorskih prava.

3) O ratifikaciji konvencije o prijevozu putnika, prtljaga i robe na željeznicama.

Od Pretsjednika Savezne narodne skupštine primio sam pismo kojim me obavještava da je Savezno izvršno vijeće odredilo za svog pretstavnika pri pretresu u Domu ovih zakonskih prijedloga, Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog vijeća, a za povjerenika Milorada Vučkovića, državnog savjetnika u Sekretarijatu za zakonodavstvo i organizaciju Saveznog izvršnog vijeća.

Od Savezne izborne komisije primili smo izvještaj o rezultatu dopunskih izbora za narodnog poslanika Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine, koji su održani u Izbornom srezu Beograd VII na dan 8 maja 1955 godine.

Ovaj izvještaj dostavljen je Mandatno-imunitetskom odboru. Pored toga, primili smo:

1) Prijedlog za osnivanje Saveza zanatskih komora narodnih republika Jugoslavije i potvrdu Statuta ovog Saveza;

2) Dopune i izmjene Statuta Savezne industrijske komore;

3) Pravila stručnog savjeta gradskog javnog saobraćaja u Jugoslaviji;

4) Pravila Udruženja poljoprivrednih apteka FNRJ;

5) Pravila Udruženja proizvođača sjemena kukuruza FNRJ;

6) Pravila Udruženja proizvođača motora i motornih vozila Jugoslavije;

7) Pravila Udruženja jugoslavenske metalopreradivačke industrije;

8) Pravila Udruženja proizvođača poljoprivrednih mašina, sprava i alata Jugoslavije;

9) Pravila Udruženja jugoslavenskih proizvođača šinskih vozila;

10) Izmjene i dopune Pravila Udruženja industrije prerade ugljena i proizvodnje plina.

Ovi statuti i pravila upućeni su Odboru za privredne organizacije Vijeća proizvođača.

Od Pretsjednika Savezne narodne skupštine obaviješten sam da je Savezno izvršno vijeće dostavilo pismene odgovore na pitanja narodnih poslanika Živorada Čosića, Pavla Šumanovca, Emila Kevrešana i Bore Radovanovića, a da će na pitanja narodnih poslanika Nikole Bosanca i drugova i narodnog poslanika Dragog Trajanovskog usmeno odgovoriti član Saveznog izvršnog vijeća Slavko Komar, dok će na pitanje narodnog poslanika Živodara Čosića usmeno odgovoriti Nikola Minčev, član Saveznog izvršnog vijeća.

Usmeni odgovori daće se na sutrašnjoj sjednici, dok će se pismeni odgovori pročitati sada. Molim zapisničara da pročita odgovore na poslanička pitanja.

Zapisničar Isidor Brdarić: Pročitacu prvo odgovor na pitanje koje je narodni poslanik Živorad Čosić, član Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, preko Pretsjednika Savezne narodne skupštine postavio Saveznom izvršnom veću. (Čita):

Na pitanje da li se može smatrati da se, analogno korišćenju amortizacionog fonda, i sredstava oslobođenog dela saveznog poreza na dobit, koja grafička industrija predloženog izmenom Društvenog plana treba da uplati u investicioni fond, mogu koristiti delimično za uvoz u istoj visini kao i amortizacioni fond (30%), daje se sledeći odgovor:

Izmenom Saveznog društvenog plana za ovu godinu određeno je da preduzeća grafičke industrije uplaćuju u svoj investicioni fond deo dobiti koji odgovara iznosu poreza od koga su oslobođeni, prema odredbi st. 1 odelj. 4 glave XXV Društvenog plana određene da privredne organizacije mogu koristiti za kupovinu opreme i investicionog materijala u inostranstvu samo 10% sredstava svoga amortizacionog fonda. Sredstva iz ostalih fondova ne mogu se koristiti za kupovinu deviza odnosno deviznih plaćanja. Prema tome, ne bi se moglo ovlašćenje, koje je dato za kupovinu opreme u inostranstvu iz sredstava amortizacionog fonda, proširiti analognim tumačenjem i na

kupovinu u inostranstvu iz gore navedenih sredstava investicionog fonda.

Saveznim društvenim planom za 1955 godinu predviđeno je da grafička industrija za razliku od ostalih privrednih grana može upotrebiti 30% sredstava svoga amortizacionog fonda za kupovinu opreme u inostranstvu. Time je već omogućeno ovoj industrijskoj grani s obzirom na stanje opreme, da postepeno i u bržem tempu, saglasno deviznim mogućnostima, izvrši zamenu svoje opreme.

Iz tih razloga predložena je i navedena izmena Saveznog društvenog plana, kojom se predviđa uplata dela dobiti u investicioni fond, ali se ova sredstva ne bi mogla koristiti za kupovinu u inostranstvu, pored već navedenog pravnog ograničenja, još zbog stanja našeg bilansa plaćanja sa inostranstvom.

Sada je na redu odgovor na pitanje koje su ing. Pavle Šumanovac, član Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, i Nikola Kmezić, član Saveznog veća Savezne narodne skupštine, postavili Saveznom izvršnom veću. (Čita):

Na pitanje da li će se išta preduzeti da se obezbede sredstva za nastavljjanje započelih melioracionih radova u Vojvodini, koji su u 1954 godini bili finansirani iz saveznog budžeta, i da li će, ako se sredstva ne obezbede, ovi radovi biti obustavljeni, daje se sledeći odgovor:

U Saveznom društvenom planu za 1955 godinu nisu iznitično predviđena sredstva za nastavljjanje melioracionih radova u Vojvodini kao što su sredstva za ove radove bila predviđena u Saveznom društvenom planu za 1954 godinu.

Savezno izvršno veće, kad je u sporazumu sa Izvršnim većem NR Srbije utvrdilo objekte koji treba da se grade iz sredstava od 22.160 miliona dinara predviđenih u odeljku 3 glave XV Saveznog društvenog plana za 1955 godinu, za investicije federacije na području NR Srbije i Beograda, nije kao jedan od tih objekata utvrdilo i navedene melioracije. Stoga se ove melioracije, pa među njima i rekonstrukcija kanala Bezdan—Bečej, mogu finansirati jedino putem investicionog zajma koji investitor treba da obezbedi iz sredstava opšteg investicionog fonda određenih odeljkom I pod 3) glave XV Saveznog društvenog plana za 1955 godinu u ukupnom iznosu od 16.000 miliona dinara za poljoprivredu odnosno 3.000 miliona dinara koliko je od tog iznosa predviđeno za zajmove za melioracije u Vojvodini.

Prema informacijama koje je Savezno izvršno veće dobilo, investitor, to jest, uprava za izgradnju kanala Dunav—Tisa—Dunav, već se obratio nadležnoj filijali Narodne banke FNRJ sa zahtevom za dodeljivanje investicionog zajma za nastavak radova na rekonstrukciji kanala Bezdan—Bečej u iznosu od 1.423.900 miliona dinara, od čega za 1955 godinu 968.700 miliona dinara.

Prema tome, nastavak navedenih radova zavisice od ishoda ovog konkursa.

Pismeni odgovor narodnim poslanicima Emilu Kevrešanu i Bori Radovanoviću glasi (čita):

Narodni poslanici Emil Kevrešan i Bora Radovanović ukazali su na teškoće koje je izazvala kod ustanovljenja prava poljoprivrednih radnika na penzije odnosno kod priznavanja radnog staža ostvarenog u svojstvu poljoprivrednog radnika primena i sprovođenja Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica iz 1950 godine i propisa koji su na osnovu njega doneseni. Drugovi Kevrešan i Radovanović u vezi sa priznanjem svojstva poljoprivrednog radnika, a samim tim i radnog staža ostvarenog u tom svojstvu, ukazuju da je nezakonita odredba tač. 53 Bližih uputstava za primenu Zakona o so-

cijalnom osiguranju iz 1950 godine i postavljaju zahtev da se to uputstvo stavi van snage. Međutim, njihova tvrdnja o nezakonitosti ove tačke uputstva, kojom se određuje svojstvo poljoprivrednog radnika i priznaju u radni staž samo periodi neprekidnog dvogodišnjeg rada kod istog vlasnika poljoprivrednog imanja nije osnovana, niti je rešenje problema, koji doista postoji, u trenutnom stavljanju van snage ove odredbe uputstva.

U staroj Jugoslaviji po Zakonu o socijalnom osiguranju iz 1922 godine, i do donošenja Uredbe i sprovođenju socijalnog osiguranja po propisima Zakona o socijalnom osiguranju iz 1946 godine, obavezno osiguranje poljoprivrednih radnika nije ni postojalo. Na osnovu te uredbe ono je uvedeno Naredbom o socijalnom osiguranju poljoprivrednih radnika iz 1947 godine, i to samo za poljoprivredne radnike koji su radili na državnim poljoprivrednim dobrima.

Osiguranje poljoprivrednih radnika zaposlenih na privatnim poljoprivrednim imanjima uvedeno je prvi put Zakonom o socijalnom osiguranju iz 1950 godine. Kako određivanje statusa ovih radnika i utvrđivanje prava na socijalno osiguranje nekih drugih grupa i kategorija osiguranika, koji to pravo nisu uživali po dotadašnjim propisima, nije razrađeno u samom zakonu. Članom 130 tač. 4 zakona data je mogućnost za bliže regulisanje uslova i slučajeva za priznavanje prava na penziju i invalidninu onih kategorija i grupa, koje imaju specifični status, odnosno izuzetna pravna situacija u času prelaska s jednog zakona na drugi zahtevala je da se donesu bliži propisi, a u slučaju poljoprivrednih radnika na privatnim poljoprivrednim imanjima definiše sama kategorija ovih radnika.

To određivanje svojstva ovih radnika predviđeno je odredbama tač. 3 i 53 Bližih uputstava za primenu pomenutog zakona, i to na taj način da im se u radni staž za penziju računa svako ono zaposlenje od 16. II. 1950 godine, do dana stupanja na snagu Zakona o socijalnom osiguranju iz 1950, koje su proveli neprekidno najmanje dve godine kod istog poslodavca. Različito tretiranje zaposlenja od pre i posle pomenutog datuma usledilo je zbog bitno izmenjenih odnosa pre i posle uvođenja socijalnog osiguranja poljoprivrednih radnika na privatnim poljoprivrednim imanjima, a posebno promena nastalih posle rata. Nedostatak svake evidencije i u ranijem periodu usled nepostojanja prava na osiguranje, socijalna i ekonomska struktura i dublji razlozi uslovi su ovakav stav. Pošto su ti razlozi otpali Zakonom o zdravstvenom osiguranju radnika i Uredbom o njegovom sprovođenju uslovljeno je svojstvo ovih radnika samo zaposlenjem od najmanje 15 dana u toku 30 kalendarskih dana.

Tako, u pogledu tretiranja radnog staža ovih radnika za penziju, sada imamo tri razdoblja: do 16. II. 1950 godine, od 16. II. 1950 godine do 1. I. 1955 godine i posle 1. I. 1955 godine, za koja, prema postojećim propisima, važe različiti kriteriji.

Na taj način imamo i tri različite kategorije za ocenu svojstva poljoprivrednih radnika na privatnom poljoprivrednom imanju, što ukazuje na složenost ovog pitanja. Očigledno je da je potrebno da se ovo pitanje sredi i u pogledu prava ovih radnika za penziju i utvrdi takav kriterij koji će omogućiti da sva ona lica koja su odista poljoprivredni radnici ostvare sva svoja prava iz socijalnog osiguranja. Zajednička komisija Savezne narodne skupštine i Saveznog izvršnog veća, razmatrajući pitanje iz penzionog osiguranja, proučava i ovo pitanje i vrlo je verovatno da će ono biti rešeno na način koji će obezbediti da se u pojedinim razdobljima objektivno utvrdi radni staž na

osnovu prilika koje su u pojedinim od tih razdoblja postojale. U svakom slučaju, i novi propisi moraću da vode računa o tome da se ne može svaki dan rada u poljoprivredi, naročito kod privatnika, uzeti kao radni odnos s obzirom na strukturu naše poljoprivrede i odnose koji su postojali i koji danas postoje u njoj. Do donošenja novog zakona ne bi bilo celishodno pristupiti nikakvoj reviziji ako se ne žele prejudicirati nova zakonska rešenja.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li je narodni poslanik Živorad Čosić zadovoljan sa odgovorom?

Živorad Čosić (Izborni srez Beograd IV, NR Srbija): Zadovoljan sam.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li je narodni poslanik ing. Pavle Šumanovac zadovoljan sa odgovorom?

Ing. Pavle Šumanovac (Izborni srez Sombor, AP Vojvodina — NR Srbija): Zadovoljan sam.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li su narodni poslanici Kevrešan i Radovanović zadovoljni sa odgovorom?

Emil Kevrešan (Izborni srez Zrenjanin II, AP Vojvodina — NR Srbija): Zadovoljan sam.

Bora Radovanović (Izborni srez Stara Pazova, AP Vojvodina — NR Srbija): Zadovoljan sam.

Pretsednik Ivan Božičević: Predlažem sledeći dnevni red:

1) Pretres Prijedloga zakona o ratifikaciji Sporazuma između FNRJ i Republike Austrije o obnavljanju izvjesnih prava fabričkih i trgovačkih žigova.

2) Pretres Prijedloga zakona o ratifikaciji Sporazuma između FNRJ i Savezne Republike Njemačke koji se odnose na izvjesna prava iz oblasti zaštite industrijske svojine i autorskih prava.

3) Pretres Prijedloga zakona o ratifikaciji konvencija o prijevozu putnika, prtljaga i robe na željeznicama.

Da li Dom usvaja predloženi dnevni red? (Glasovi: Usvaja).

Prije zaključenja sjednice obavještavam članove Odbora za privredne organizacije da po završetku ove sjednice odu u svoju salu na sjednicu, a članovi Mandatno-imunitetskog odbora da u kancelariji Pretsjedništva Doma održe sjednicu.

Iduća sjednica Doma biće sutra u 11 časova. Time je ova sjednica zaključena.

Obavještavam članove Doma da će sutra u 9 časova drug Kardelj podnijeti ekspozice u Saveznom vijeću.

(Sednica je zaključena u 11,35 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

28-ма СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 15 ЈУНА 1955 ГОД.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда:

- 1) Примедбе на записник;
- 2) Питање Радоша Лепенца о несташници плавог камена;
- 3) Одговор Савезног извршног већа на питање Николе Кмезића о настављању радова на каналу Дунав-Тиса-Дунав;
- 4) Саопштења
- 5) Утврђивање дневног реда.

Дневни ред:

- 1) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких житога;
- 2) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустриске својине и ауторских права;
- 3) Претрес Предлога закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама;
- 4) Претрес Предлога за допуну Статута Савезне индустриске коморе;
- 5) Претрес предлога за одобрење оснивања Савеза занатских комора народних република Југославије и потврда његовог статута;
- 6) Претрес Предлога општег закона о уређењу општина и срезова;
- 7) Претрес Предлога закона о докторату наука;
- 8) Претрес Предлога закона о народној одбрани;
- 9) Претрес Предлога закона о Југословенској народној армији.

Говорници: Видое Смилевски, Обрен Стишовић, Моша Пијаде (2 пута) Никола Кмезић (2 пута), Вељко Зековић, Лазар Мојсов (3 пута), Мика Шпиљак (2 пута), Милентије Поповић.

ПРЕТСЕДАВАО:
ПОТПРЕТСЕДНИК
ВИДОЕ СМИЛЕВСКИ
ЗАПИСНИЧАР
ОБРЕН СТИШОВИЋ

Почетак у 11,05 часова

Потпретседник Видое Смилевски (НР Македонија): Отварам 28-му седницу Савезног већа. Записник данашње седнице водиће записничар Обрен Стишовић. Молим записничара да прочита записник прошле седнице.

Записничар Обрен Стишовић (Изборни срез ариљско-моравички, НР Србија) чита записник 27-ме седнице од 23. априла 1955 год.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли има неко примедбу на записник? (Моша Пијаде: Имам ја). Има реч друг Пијаде.

Моша Пијаде (Изборни срез Београд I, НР Србија): Моја је примедба да је записник непотребно опширан, дугачак. Нису нам потребне стенографске белешке ако ћемо правити тако дугачке записнике. Он је најмање

четири пута дужи него што је требало да буде. У таквом записнику има потпуно непотребних ствари. Ја мислим да нема смисла састављати тако дуге записнике.

Потпретседник Видое Смилевски: Има ли још која примедба на прочитани записник? (Нема). Примедбу друга Моше Пијаде на записник узећемо у обзир. Пошто других примедба нема, записник се оверава.

Изволите чути саопштења.

Народни посланици Нада Манојловић и Петар Стамболић тражили су отсуство због пута у иностранство, Владо Кривец, Мехмедалија Хукић и Тома Никшић због болести, а др Златан Сремец због службене спречености.

Да ли Дом одобрава тражена отсуства? (Гласови: Одобрава).

Народни посланик др Макс Шнудерл тражио је извесна обавештења о раду органа државне управе. Његово тражење достављено је државном секретару за послове народне одбране.

Народни посланик Радош Лепенац упutio је једно питање. Молим друга Стишовића да га прочита.

Записничар Обрен Стишовић (чита):

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

Молим Вас да преко Претседника СНС доставите Савезном извршном већу питање у вези несташнице плавог камена (галице) за кампању прскања винограда у овој години.

Знајући каква је ситуација на виноградарским теренима НРС, Словенији и другим крајевима у погледу снабдевености потребним количинама плавог камена, а потстакнут обавештењем Савеза пољопривредних комора ФНРЈ у „Борби“ од 13. о. м., заинтересовао сам се за ближе податке који указују на нетачност ове информације. Установа као што је Савез пољопривредних комора ФНРЈ морала би одговорније да се односи у овако осетљивим питањима поготову, када се ради о селу. У том обавештењу дословно стоји ово: „У неким крајевима наше земље међу пољопривредницима пронели су се гласови да за потребе пољопривреде у земљи нису обезбеђене довољне количине плавог камена. Савез пољопривредних комора ФНРЈ предузео је на време мере код одговарајућих органа и предузећа да се осигурају сировине за израду плавог камена тако да ће истога бити у довољним количинама“.

Ево података који говоре супротно обавештењу Савеза пољопривредних комора ФНРЈ. За 1955. годину, крајем 1954. године, предвиђене су потребе у износу од 14,5 хиљада тона плавог камена. Потребности су предвиђене за случај најнеповољније године за виноградарство. Доцније је учињена исправка на 12—13 хиљада тона плавог камена. За прераду ове количине плавог камена Борски рудници требало је још крајем прошле године да обезбеде бакром фабрике у Шапцу, Крушевцу и Цељу са 3.600 тона бакра, како би фабрике за читаву земљу произвеле сву потребну количину плавог камена до краја марта ове године. Ово је морало бити учињено на време услед тога што је било нужно да у априлу све количине плавог камена преузме трговинска мрежа и да почетком маја плави камен буде у рукама виноградарских и трговинских представника. Међутим, тако се није догодило. Од контингента бакра који је Бор требало да испоручи фабрикама за прераду још у почетку је ова количина смањена за 650 тона и одређено је да се та количина преради у плави камен тек у децембру 1955. године, а то значи 2.600 тона мање плавог камена за кампању у 1955. години.

Сада, да би се на неки начин ублажила несташница плавог камена Борски рудници су, свакако на интервенцију фабрика, пристали да испоруче фабрикама 600 тона бакра и то под условом да им сваког дана шаљу само по један вагон бакра. Ове испоруке Бор је оппчео да шаље тек пре два-три дана. То значи да ће Борски рудници ових 600 тона бакра испоручити фабрикама у Шапцу и Крушевцу („Зорки“ у Шапцу 450 тона и фабрици у Крушевцу 150 т.) тек крајем јуна. Прерада ове количине бакра у фабрикама може да се обави до половине јула. Узимајући у обзир време за транспорт плавог камена од фабрике до потрошача — виноградар значи да би ова количина плавог камена стигла на одређено

место тек крајем јула, управо у време кад престаје потреба за прскањем винограда. Овде хоћу да напоменем да је Савез пољопривредних комора, дајући обавештење пољопривредницима у штампи, морао да рачуна са овим временским терминима, у ком случају обавештење не би било дато на напред изнети начин.

На овај начин, у вези са прерадом ових 600 тона бакра у плави камен, који ће до потрошача стићи тек крајем јула о. г., поставља се и питање да ли ће трговинска мрежа бити спремна да преузме крајем јула прерађену количину бакра, да на тај начин блокира своја новчана средства, када је тој трговинској мрежи познато да већ половином јула престаје потреба за плавим каменом. С друге стране, поставља се и питање да ли и фабрике имају рачуна у оваквој ситуацији да изврше прераду 600 тона бакра у плави камен када је и њима познато да се те количине неће моћи у овој години откупити од стране потрошача. У овом случају фабрике могу да дођу у нежељену финансијску ситуацију која би проистекла ако плави камен не би трговинска мрежа откупила.

Слична је ситуација и код предузећа која на територији НРС производе од бакра и др. материјала прскалице за винограде и воћњаке. На територији НРС постоје два оваква предузећа и то у Крушевцу и Пожаревцу. У предузеће у Крушевцу свакодневно долазе пољопривредници из свих крајева и траже поменуте прскалице. Они тамо чекају да би их добили од предузећа, а предузеће у Крушевцу не може да задовољи њихове потребе, иако је предвидело већу производњу у овој години. Ово предузеће је у друштвени план за 1955. ушло са 228 тона бакра и другог материјала, имајући у виду потребе у прскалицама. Са овом количином сировина предузеће је требало да се обезбеди из комбината у Севојну. Међутим, Севојно је пристало да веже уговор са предузећем само на количину материјала у износу од 36 тона. Услед овога предузеће у Крушевцу није могло да произведе у довољним количинама прскалице. Један од руководиоца овог предузећа, схватајући потребе пољопривреде и тражњу прскалица, обратио се пре месец и по дана поново директору комбината у Севојну и објаснио му да постоји велика тражња за овим прскалицама, молећи га да предузећу обезбеди још нешто материјала. Руководилац комбината у Севојну, према речима руководиоца предузећа у Крушевцу, обећао је да ће добити још нешто материјала. Како су дани пролазили, а потрошачи су тражили поменуте прскалице, руководиоца предузећа у Крушевцу поново је дошао у Београд и разговарао са директором комбината у Севојну. Позивајући се на дато обећање од стране директора комбината у Севојну, руководиоца предузећа „Веселин Николић“ у Крушевцу поново је инсистирао да му овај обезбеди још нешто материјала. И на све то директор комбината у Севојну одговорио је овом другом да му не може дати материјал и додао: „Ако ти се не свиђа прећи преко пута“. Овакав одговор је уследио због тога што се ово предузеће не може снабдети одговарајућим материјалом ни код једног другог предузећа, изузев од комбината у Севојну.

При овоме хоћу да истакнем да је овакав одговор непожељан, а друга је ствар ако комбинат у Севојну из објективних разлога не може да удовољити захтевима предузећа „Веселин Николић“.

Снабдети виноградаре и воћаре овим прскалицама такође је једна од важних мера за унапређење виноградарства и воћарства. Јер, на крају, шта вреди ако виноградарима и воћарима обезбедимо довољне количине плавог камена ако постоји несташница у овим прскалицама? У том случају виноградар мора да чека да му прскалицу позајми комисија, пошто он попрска прво свој виноград, а када се ради о пламењачи онда свако закашњење у

прскању винограда може нанети штету виноградарима.

У вези са плавим каменом и прскалицама важно је напоменути да је бакар у извесним количинама обезбеђен другим предузећима за израду других предмета који су мање важни него што су плави камен и прскалице. Чак су и приватне занатлије дошле до мањих количина бакра од кога израђују казане за печење ракије, казане за топлење масти, лонце, шерпе и друге предмете. Не сматрам да је неправилно што је и овима дат бакар за мање важне продукте, али се при овоме морало имати у виду потреба за бакром као сировином за прераду у плави камен и за прскалице.

Када се ради о производњи плавог камена важно је истаћи још једну чињеницу. Тражња плавог камена прилично је велика и ван наше земље, те бисмо прерадом нашег бакра у плави камен и његовим извозом у иностранство могли да постигнемо далеко већу корист за заједницу него што бисмо постигли извозом финалних производа од бакра. Осим тога, један други рачун показује да бисмо имали рачуна да увозимо бакар у циљу прераде у плави камен па да тај камен после извозимо. На овај начин заједница би могла да добије прилично девизних средстава. Сматрам да би овом проблему требало посветити већу пажњу.

Молим Савезно извршно веће да да одговор о следећем:

1) Услед чега је настала несташица плавог камена за кампању у овој години и да ли је и на који начин могла да се избегне оваква ситуација. Ја сматрам да у овом погледу ово треба да буде наше последње искуство. Сва ће срећа бити у томе ако време буде ишло на руку виноградарима. У противном грешка би се скупо платила. Потребне количине плавог камена фабрике морају прерадити најдаље до краја марта како би у априлу плави камен могао да буде депортован трговинској мрежи.

2) Како Савезно извршно веће гледа на прераду бакра од 600 тона ради ублажавања несташице плавог камена. Ово тим пре што ће ова количина плавог камена стићи до потрошача тек крајем јула када за њим неће постојати потреба. Поред тога, како ће се решити питање обавеза поменутих фабрика у случају да се прерађена количина плавог камена не може реализовати крајем јула, и

3) Да ли има основа да се оријентишемо на прераду нашег бакра у плави камен и да овај извозимо у иностранство.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Београд, 15-VI-1955 год.

Народни посланик
у Савезном већу
за Срез трстенички
Радос Лепенац, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: За реч се јавио народни посланик Моша Пијаде. Има реч друг Моша Пијаде.

Моша Пијаде (Изборни срез Београд I, НР Србија): Другови, ја не знам да ли сам био присутан кад је то питање у моје име отишло Савезном извршном већу, а ако сам био присутан и потписао то, признајем грешку.

Потпретседник Видое Смилевски: Не, оно је данас дошло.

Моша Пијаде (наставља): Ја бих ставио једну примедбу. То престаје бити питање. Питање које народни посланик упућује Савезном извршном већу треба да садржи јед-

но кратко излагање ситуације и на крају тога конкретна, прецизно постављена питања. Ово је цео говор, цео реферат о питању плавог камена, и то нема смисла да иде као питање. Кад претставник Савезног извршног већа изађе пред Скупштину да да одговор на постављено питање, посланик који је питање поставио има по Пословнику право да усмено образложи све ово што је овде изнео, има право да тражи претрес и у том претресу и он може исто тако да учествује и да образлаже своје питање и да о њему дискутује. Али, само питање које он упућује не може да изгледа овако, да буде чланак или читав говор! Ја молим да то другови посланици узму у обзир.

Другови, ја сам најмање онај који би желео да угушује посланичка питања. Напротив, предлог који ћу поднети на идућем састанку, почетком јула, о посланичким питањима показује врло јасно да сам баш ја онај који желим да се посланичка питања, која сматрам једна од највећих привилегија народних посланика, развију што се више може у овој Скупштини. Али зато ипак треба знати шта је питање а шта није питање.

Потпретседник Видое Смилевски: Савезно извршно веће доставило је писмени одговор на питање народног посланика Николе Кмезића. Одговор гласи (чита):

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављам Вам у прилогу одговор Савезног извршног већа на питање народног посланика Николе Кмезића, члана Вашег Већа, и молим да тај одговор саопштите на првој наредној седници свога Дома.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник

Моша Пијаде, с. р.

ОДГОВОР САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА НА ПИТАЊЕ НИКОЛЕ КМЕЗИЋА

На питање да ли ће се и шта предузети да се обезбеде средства за настављање започетих мелиорационих радова у Војводини који су у 1954 години били финансирани из савезног буџета и да ли ће, ако се средства не обезбеде, ови радови бити обустављени, даје се следећи одговор:

У Савезном друштвеном плану за 1955 годину нису изричито предвиђена средства за настављање мелиорационих радова у Војводини као што су средства за ове радове била предвиђена у Савезном друштвеном плану за 1954 годину.

Савезно извршно веће, кад је у споразуму са Извршним већем НР Србије утврдило објекте који треба да се граде из средстава од 22.160 милиона динара предвиђених у одељку 3 главе XV Савезног друштвеног плана за 1955 годину за инвестиције федерације на подручју НР Србије и Београда, није као један од тих објеката утврдило и наведене мелиорације. Стога се ове мелиорације, па међу њима и реконструкција канала Бездан—Бечеј могу финансирати једино путем инвестиционог зајма који инвеститор треба да обезбеди из средстава Општег

инвестиционог фонда одређених одељком I под 3) главе XV Савезног друштвеног плана за 1955 годину у укупном износу од 16.000 милиона динара за пољопривреду, односно од 3.000 милиона динара колико је од тог износа предвиђено за зајмове за мелиорације у Војводини.

Према информацијама које је Савезно извршно веће добило, инвеститор, тј. Управа за изградњу канала Дунав-Тиса-Дунав већ се обратио надлежној филијали Народне банке ФНРЈ са захтевом за додељивање инвестиционог зајма за наставак радова на реконструкцији канала Бездан-Бечеј у износу од 1.423.900 милиона динара, од чега за 1955 годину 968.700 милиона динара.

Према томе, наставак наведених радова зависиће од исхода овог конкурса.

Да ли је народни посланик Кмезић задовољан овим одговором. (Никола Кмезић: Молим за објашњење). Изволите.

Никола Кмезић (Изборни срез оџачки, АП Војводина, НР Србија): Другови народни посланици, овим одговором које је доставило Савезно извршно веће ја не могу бити задовољан у потпуности.

Пре свега, није дат одговор у потпуности на питање које сам поставио на прошлом заседању. Овде се ради о две ствари: да ли ћемо мелиорационе радове, изградњу магистралних канала финансирати из инвестиционог фонда, како Савезно извршно веће предлаже, или ће мелиорационе радове, магистралне канале финансирати заједница као што финансира неке друге објекте овакве врсте и оваквог карактера. То је једно.

Друго, у питању које сам поставио тачно се говори о средствима која су ангажована у прошлој години као буџетска средства, јер је онда из буџета финансирана изградња канала у Војводини у вези са мелиорацијом. Ради се конкретно о обавезама од преко пола милијарде за багере које смо ми прошле године добили из енглеског дела трипартидне помоћи и увезли, а остали дужни још преко пола милијарде за ону разлику коефицијента од 0,8. Према томе, ко ће да исплати и ко ће да обезбеди средства из буџета за ту конкретну обавезу, која у сваком случају треба да иде из средстава заједнице, као што је и део те механизације купљен из средстава заједнице у висини од 300.000 фунти, што је прошле године већ утрошено. Затим, ради се још о извесним обавезама које су створене из прошлогодишњих уговора са разним предузећима, као са „Литостројем“ за изградњу црпке у Бездану, од 12 кубика у секунди, а та обавеза износи 220 милиона. Ко ће то да финансира? Да ли то уопште може да иде на неки инвестициони фонд Републике када се зна да црпка користи не само наводњавању на том сектору канала Бездан—Бечеј, него и за одводњавање, за пловидбу и за снабдевање водом индустрије и градова дуж тога канала од 100 километара.

По мом мишљењу, овде треба тачно начелно утврдити које мелиорационе радове

код нас у земљи треба финансирати из буџета, односно шта и колико треба да улаже заједница кад се ради о тако великом објекту, а шта треба да иде на евентуалне инвестиционе кредите, односно на конкурс код Банке. Јер, ради се о томе да се извесна средства, по мом мишљењу, морају дати из буџета, мора их давати заједница, пошто се ради, другови, о томе да треба решити питање ко ће да враћа кредите ако ми код магистралних канала и ове детаљне мреже радова идемо на инвестиционе кредите, који после треба да оптерећују комуне и произвођаче кад буде требало да их враћају...

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли сте Ви незадовољни одговором или захтевате претрес?

Никола Кмезић (наставља): Ја ћу касније конкретно да кажем шта мислим. За сада говорим само начелно.

Потпретседник Видое Смилевски: Ово већ има карактер претреса...

Никола Кмезић (наставља): Ја стварно мислим да тражим да се отвори претрес о овом питању. Ако је довољно да кажем да желим отварање претреса и да о томе дискутујемо, па да касније дам образложење које сада дајем, ја немам ништа против, ако је то по Пословнику правилније.

Потпретседник Видое Смилевски: Дат је предлог за отварање претреса о овом питању. Да ли би хтео да се изјасни претставник Извршног већа о овом предлогу?

Претставник Извршног већа Вељко Зековић (Изборни срез нишкички, НР Црна Гора): Ја нисам овлашћен да се изјашњавам о овом предлогу. Мислим да то треба да учине чланови Одбора за привреду. Ја немам могућности да дам неко детаљније образложење о овом одговору Савезног извршног већа на питање које је поставио друг посланик и мислим да би требало консултовати о томе Одбор за привреду Савезног извршног већа. Овај одговор који је дат од стране Савезног извршног већа требало би, по мом мишљењу, тумачити тако да је став Савезног извршног већа да се мелиорациони радови, на које се постављено питање и односи, изводе на тај начин што ће се обезбедити средства путем кредита, јер, колико је мени познато, неких посебних средстава која би се сада могла доделити у ту сврху, нема. Тај одговор треба схватити тако да Извршно веће стоји на становишту да тај објект треба да се финансира путем кредита. (Моша Пијаде: Да се одложи претрес). Може да се одложи за једну од наредних седница и да се консултује Одбор за привреду Савезног извршног већа.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли се Дом слаже да се отвори претрес на овој

седници, или, као што је предложио друг Зековић, да се отвори на наредној седници? (Никола Кмезић: Молим за објашњење). Има реч друг Кмезић.

Никола Кмезић (Изборни срез ојачки, АП Војводина, НР Србија): Другови, пошто сада не можемо да дискутујемо о том питању због тога што нема никога ко је овлашћен да да конкретнији одговор, предлажем да претрес не одлажемо за неку седницу кроз 15 дана, него за седницу од сутра или преко сутра, јер ми смо и прошли пут дискутовали... (Моша Пијаде: Нисам ни мислио другчије).

Потпретседник Видое Смилевски: Претрес ће се водити на једној од седница наредних дана.

Изволите чути даља саопштења.

Претставке и жалбе. — У времену од 19 априла до 11 јуна ове године примили смо 126 претставки и жалби. Списак претставки и жалби је умножен и раздељен народним посланицима па предлажем да се не чита већ да се само унесе у белешке као прилог. Да ли се Дом слаже са овим предлогом? (Гласови: Слаже).

Даље, од Савезног извршног већа примили смо Предлог општег закона о уређењу општина и срезова. Овај законски предлог достављен је Одбору за организацију власти и управу. За претставника Савезног извршног већа одређен је потпретседник Савезног извршног већа друг Едвард Кардељ. За поверенике Савезног извршног већа приликом претресања овог законског предлога одређени су др Јован Ђорђевић, секретар Секретаријата за законодавство и организацију Савезног извршног већа, и Милорад Вучковић, државни саветник у истом Секретаријату.

Од народног посланика Радоша Лепенца примили смо писмо којим обавештава да је одустао од свог законског предлога за допуну члана 18 Основног закона о буџету. Свој одустанак образложио је тиме што је Народна скупштина Србије донела закон којим је решено питање исправке путева као и тиме што је Савезна народна скупштина донела Основни закон о општинском прирезу и месном самодоприносу, па је престала потреба да се мења Основни закон о буџетима.

Од Савезне индустријске коморе примили смо измене и допуне Статута Савезне индустријске коморе на одобрење. Ове измене и допуне достављене су Одбору за народну привреду.

Од Савеза занатских комора Федеративне Народне Републике Југославије примили смо акт којим се предлаже да Савезна народна скупштина одобри оснивање тог Савеза и потврди његов статут. Овај акт са

Статутом достављен је Одбору за народну привреду.

Од Претседника Савезне народне скупштине друга Пијаде примили смо саопштење које гласи (чита):

Извештавам Савезно веће да ће члан Савезног извршног већа и државни секретар за иностране послове, друг Коча Поповић, који се налази у Сан Франциску ради учешћа у прослави десетогодишњице Организације Уједињених нација, поднети Савезној народној скупштини извештај о последњим важним спољнополитичким догађајима и резултатима наше спољнополитичке активности на следећем састанку Савезне народне скупштине који ће бити сазван за почетак јула.

Извештаји Одбора. — Од Одбора за организацију власти и управу примљени су: извештај уз Предлог закона о народној одбрани; извештај уз Предлог закона о Југословенској народној армији и извештај уз Предлог општег закона о уређењу општина и срезова.

Од Законодавног одбора примљени су: извештај уз Предлог закона о народној одбрани; извештај уз Предлог закона о Југословенској народној армији и извештај уз Предлог општег закона о уређењу општина и срезова.

На основу овога предлажем следећи дневни ред:

1) Претрес Предлога општег закона о уређењу општина и срезова;

2) Претрес Предлога закона о докторату наука;

3) Претрес Предлога закона о народној одбрани и

4) Претрес Предлога закона о Југословенској народној армији.

Да ли Дом прихвата предложени дневни ред? (Гласови: Прихвата).

Прекидам ову седницу и заказујем наставак ове седнице за 17 часова.

(Седница је прекинута у 12,00 часова)

Наставак у 17,00 часова

Потпретседник Видое Смилевски: Настављамо рад.

Пре преласка на дневни ред, изволите чути следећа саопштења.

Од Одбора за спољне послове примили смо:

1) извештај о Предлогу закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова;

2) извештај о Предлогу закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права;

3) извештај о Предлогу закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама.

Од Одбора за народну привреду примили смо:

1) извештај о Предлогу закона за измену и допуну Статута Савезне индустријске коморе;

2) извештај о предлогу за оснивање Савеза занатских комора народних република Југославије и Статут овог Савеза на потврду.

Према томе, предлажем да се утврђени дневни ред допуни са ових пет тачака тако да би ових пет тачака биле прве на дневном реду.

Према томе, предлажем за дневни ред:

1) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова;

2) Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права;

3) Претрес Предлога закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама;

4) Претрес предлога за допуну Статута Савезне индустријске коморе;

5) Претрес предлога за одобрење оснивања Савеза занатских комора народних република Југославије и потврда његовог Статута.

Остале тачке дневног реда које смо утврдили на преподневној седници промениле су свој редослед.

Да ли Дом прихвата предложени дневни ред? (Једногласни узвик: Прихвата).

Објављујем да је Дом једногласно прихватио предложени дневни ред.

У вези са закључком да се поводом питања народног посланика Кмезић Николе отвори претрес молим претставника Савезног извршног већа да одговори. (Моша Пијаде: Ако нисте припремили одговор одложите то за сутра). Да ли ће се одговор дати сада или сутра? (Славко Комар: Одговор ћу дати сутра). Онда, прелазимо на дневни ред.

Прва тачка дневног реда је претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова. Молим известиоца Одбора за спољне послове народног посланика Лазара Мојсова да поднесе извештај.

Извештач Одбора за спољне послове
Лазар Мојсов (НР Македонија) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за спољне послове

СНС(А) 35

15 јуна 1955 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за спољне послове, на својим седницама од 12 маја и 15 јуна ове године, претресао је и усвојио Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова.

Пошто се овај предлог закона односи на извесна питања из области привреде, сагласно члану 96 Пословника Савезног већа тражена су мишљења од одбора за народну привреду оба дома. Оба одбора су својим дописима дали мишљење да се слажу са поменутиим законским предлогом.

Подносећи овај свој извештај, Одбор за спољне послове предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Лазар Мојсов.

Секретар

Лазар Мојсов, с. р.

Претседник

Вељко Влаховић, с. р.

Чланови:

Јоже Борштнар, с. р., Стеван Дороники, с. р., Фадил Хопа, с. р., Фрањо Гажи, с. р., Мито Хадивасиљев, с. р., Иван Караиванов, с. р., Лазар Колишевски, с. р., Никола Ковачевић, с. р., Милијан Неоричић, с. р., Енвер Редић, с. р., Иван Регент, с. р., др Иван Рибар, с. р., Владислав Рибникар, с. р., Владо Шегрт, с. р., Јосип Шестан, с. р., Јосип Видмар, с. р., Карло Мразовић, с. р., Мирко Ленац, с. р., др Јоже Потрч, с. р., Марјан Стилиновић, с. р., Петар Стамболић, с. р., Блажо Јовановић, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Отварај претрес. Да ли се ко јавља за реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли је ко против? (Нико). Ко се уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова.

Прелазимо на другу тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права.

Молим известиоца Одбора за спољне послове да поднесе извештај.

Извештач Одбора за спољне послове
Лазар Мојсов (НР Македонија) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за спољне послове

Бр. СНС(А) 34

15 јуна 1955 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за спољне послове, на својим седницама од 12 маја и 15 јуна ове године, претресао је и усвојио Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права.

Пошто се овај предлог закона односи на извесна питања из области привреде, сагласно члану 96 Пословника Савезног већа, тражена су мишљења од Одбора за народну привреду оба дома. Оба одбора су својим дописима дали мишљење да се слажу са поменутим законским предлогом.

Подносећи овај свој извештај, Одбор за спољне послове предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Лазар Мојсов.

Секретар

Лазар Мојсов, с. р.

Претседник

Вељко Влаховић, с. р.

Чланови:

Јоже Борштнар, с. р., Стеван Дороњски, с. р., Фадил Хоџа, с. р., Фрањо Гаџи, с. р., Мито Хаџивасиљев, с. р., Иван Караиванов, с. р., Лазар Колишевски, с. р., Никола Ковачевић, с. р., Милијан Неоричић, с. р., Енвер Реџић, с. р., Иван Регент, с. р., др Иван Рибар, с. р., Владислав Рибникар, с. р., Владо Шегрт, с. р., Јосип Шестан, с. р., Јосип Видмар, с. р., Карло Мразовић, с. р., Мирко Ленац, с. р., др Јоже Потрч, с. р., Марјан Стилиновић, с. р., Петар Стамболић, с. р., Блажо Јовановић, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Приступамо претресу. Да ли се ко јавља за реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли је ко против? (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће једногласно усвојило Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама. Молим известиоца Одбора за спољне послове народног посланика Лазара Мојсова да поднесе извештај.

Извештач Одбора за спољне послове Лазар Мојсов (НР Македонија) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за спољне послове

Бр. СНС (А) 36

15 јуна 1955 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за спољне послове, на својим седницама од 12 маја и 15 јуна ове године, претресао је и усвојио Предлог закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама.

Пошто се овај предлог закона односи на извесна питања из области привреде, сагласно члану 96 Пословника Савезног већа, тражена су мишљења од Одбора за народну привреду оба дома. Оба одбора су својим дописима дали мишљење да се слажу са поменутим законским предлогом.

Подносећи овај извештај Одбор за спољне послове предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Лазар Мојсов.

Секретар

Лазар Мојсов, с. р.

Претседник

Вељко Влаховић, с. р.

Чланови:

Јоже Борштнар, с. р., Стеван Дороњски, с. р., Фадил Хоџа, с. р., Фрањо Гаџи, с. р., Мито Хаџивасиљев, с. р., Иван Караиванов, с. р., Лазар Колишевски, с. р., Никола Ковачевић, с. р., Милијан Неоричић, с. р., Енвер Реџић, с. р., Иван Регент, с. р., др Иван Рибар, с. р., Владислав Рибникар, с. р., Владо Шегрт, с. р., Јосип Шестан, с. р., Јосип Видмар, с. р., Карло Мразовић, с. р., Мирко Ленац, с. р., др Јоже Потрч, с. р., Марјан Стилиновић, с. р., Петар Стамболић, с. р., Блажо Јовановић, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Отварамо претрес. Да ли тражи неко реч о овом законском предлогу? За реч се нико не јавља. Стављам законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће усвојило Предлог закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда — Претрес Предлога за измену и допуну Статута Савезне индустријске коморе. Молим известиоца Одбора за народну привреду народног посланика Тодора Вујасиновића да поднесе извештај. (Гласови: Није ту). Ко ће онда поднети извештај? (Мика Шпиљак: Ја). Има реч друг Шпиљак који ће поднети извештај.

Заменик известиоца Одбора за народну привреду Мика Шпиљак (Изборни срез Сисак и Велика Горица, НР Хрватска) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

Бр. СНС(А) 56

15 јуна 1955 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа, на својим седницама, одржаним на дан 14 и 15. VI. 1955 године, разматрао је предлог за измену и допуну Статута Савезне индустријске коморе и усвојио га без примедбе.

Подносећи овај извештај, уиме Одбора за народну привреду Савезног већа предлажем и молим Дом да у смислу члана 15 става 4 Уредбе о удруживању привредних организација одобри измене и допуне Статута Савезне индустријске коморе.

За известиоца је одређен народни посланик Тодор Вујасиновић.

Секретар

Анте Раос, с. р.

Претседник

Вицко Крстуловић, с. р.

Чланови:

Марјан Цветковић, с. р., Душан Чалић, с. р., Тодор Вујасиновић, с. р., Радивој Давидовић, с. р., Благој Ђуричић, с. р., Мика Шпиљак, с. р., Војислав Јеленковић, с. р., Ђура Јовановић, с. р., Шефкет Маглајлић, с. р., Боге Кузмановски, с. р., Воја Лековић, с. р., Марјан Брецељ, с. р., Милош Минић, с. р., Цавид Нимани, с. р., Пал Шоти, с. р., Зоран Полич, с. р., Благој Попов, с. р., Франц Симонич, с. р., Видое Смилевски, с. р., Јефта Шћепановић, с. р., Илија Тепавац, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Отварај претрес о овом предлогу. Ко жели реч? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће усвојило предлог за измену и допуну Статута Савезне индустријске коморе.

Прелазимо на пету тачку дневног реда — Претрес предлога за оснивање Савеза занатских комора народних република Југославије и Статут овог Савеза. Молим заменика известиоца Одбора за народну привреду народног посланика Мику Шпиљка да поднесе извештај.

Заменик известиоца Одбора за народну привреду Мика Шпиљак (Изборни срез Сисак и Велика Горица, НР Хрватска) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

Бр. СНС(А) 59

15 јуна 1955 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа, на својим седницама одржаним на дан 14 и 15 VI 1955

године, разматрао је предлог за оснивање Савеза занатских комора народних република Југославије и Статут овог Савеза и усвојио га без примедбе.

Подносећи овај извештај, уиме Одбора за народну привреду Савезног већа предлажем и молим Дом да, у смислу члана 18 став 3 и члана 15 став 4 Уредбе о удруживању привредних организација, одобри оснивање Савеза занатских комора народних република Југославије као и Статут овог Савеза.

За известиоца је одређен народни посланик Тодор Вујасиновић.

Секретар

Анте Раос, с. р.

Претседник

Вицко Крстуловић, с. р.

Чланови:

Марјан Цветковић, с. р., Душан Чалић, с. р., Тодор Вујасиновић, с. р., Радивој Давидовић, с. р., Благој Ђуричић, с. р., Мика Шпиљак, с. р., Војислав Јеленковић, с. р., Ђура Јовановић, с. р., Шефкет Маглајлић, с. р., Боге Кузмановски, с. р., Воја Лековић, с. р., Марјан Брецељ, с. р., Милош Минић, с. р., Цавид Нимани, с. р., Пал Шоти, с. р., Зоран Полич, с. р., Благој Попов, с. р., Франц Симонич, с. р., Видое Смилевски, с. р., Јефта Шћепановић, с. р., Илија Тепавац, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Има реч члан Савезног извршног већа друг Милентије Поповић.

Претставник Савезног извршног већа Милентије Поповић (Изборни срез град Ниш, НР Србија): Другови, Савезно извршно веће сматра да овај Статут Савеза занатских комора, а то исто важи и за измене у Статуту Индустријске коморе, као и за све статуте ових комора, треба прихватити, али само као привремене. Ово због тога што све коморе и њихова удружења, како оне које су раније створене, тако и ове које се сада организују као нове организације свакодневно у нашем привредном механизму заузимају и употпуњавају своје функције, добијају нове надлежности, нове оквира рада, улазе у нов однос како према предузећу тако и према другим органима у комплексу нашег привредног механизма.

Ви знате да је образована и једна заједничка комисија између скупштинских одбора и Савезног извршног већа која тај проблем у целини, комплексно проучава и која ће када буде готова изаћи пред Извршно веће и пред Скупштину и предложити закон о удружењима и о коморама. Но, да би живот тих комора мотао да тече и даље у оним оквирима који се данас могу да виде, ипак је потребно да се на бази старе уредбе донесу и усвоје извесни статут да би им се омогућио рад. У том смислу Савезно извршно веће предлаже да се и овај Статут Савеза занатских комора прихвати, али, као што рекох са резервом да је то привремена ствар која је у овом комплексу недовољно обрађена и да ће се пред Скупштином ускоро појавити Предлог закона о коморама и удру-

жењима у коме ће бити обрађене и одредбе о статутима за коморе и удружења, како бисмо решили систематски ово питање.

Потпретседник Видое Смилевски: Жели ли још ко реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам предлог за оснивање Савеза занатских комора народних република Југославије и Статут овог Савеза на гласање. Ко је за, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку).

Има ли ко против? (Нема). Да ли се неко уздржао? (Нико).

Ову седницу закључујем, а наредну заказујем за сутра, 16 јуна, у 9 часова. На тој седници прећи ће се на претрес Предлога општег закона о уређењу општина и срезова. Уиме Савезног извршног већа о овом законском предлогу поднеће експозе потпретседник Савезног извршног већа друг Едвард Кардељ.

(Седница је закључена у 17,35 часова).

ПРИЛОЗИ

СПИСАК

ПРИМЉЕНИХ ПРЕТСТАВКИ И ЖАЛБИ ЗА САВЕЗНО ВЕЋЕ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
У ВРЕМЕНУ ОД 19. IV. до 11. VI. 1955 ГОДИНЕ

Меркач Михаел, са 80 потписника из Преваља, през Словењ Градец; Нинковић Бранислав из Добрића, Среза подерског; Вицковић Марко, са 21 потписником, из Среза цетињског; Марковић Милорад из Београда; Вајрић Хасан из Добоја; Ђукић Јова из Смедерева; Костић Чедомир из Бабиног Кала, Срез белопаланачки; Протић Светозар из Бијелог Брда, Срез осички; Русјан Хелена из Мирена, през Горица; Глуваков Ђурица из Баваништа, Срез ковински; Миленковић Славко из Београда; Топић Милош из Вилуса, Срез бањалучки; Чемо Хамдија из Зенице (затвореник КПД); Совиљ Вида из Елемира, Срез зрењанински; Којић Славко, са 3 потписника, из Јерковца, Срез зрењанински; Марковић Стојан и Стева из Равног Гаја, Срез крагујевачки; Родић Лука из Београда; Усејин Д. Алил из Гор. Оризара, през Титов Велес; Веселиновић Вера из Београда; Момировић Ружица из Нов. Костолца, Срез пожаревачки; Бубало Евица из Личког Петровог Села, през Титова Кореница; Јаковљевић Сава из Београда; Радојевић Сретен из Прељине, Срез љубићкотрнавски; Стефановић Благоје из Равне Бање, Срез јабланички; Симић Смиља из Панчева; Шалај Јосип из Винковаца; Харди Васиљ из Винковаца; Фодор Јулије из Загреба; Панча Минов из Скопља; Новаковић Милан из Београда; Радочај Михајло из Иванкова, Срез винковачки; Бутало Рудолф из Ракека; Вукадиновић Саво из Косијера, Срез цетињски; Мила Јосип из Земуна; Куч Ахмет из Вучитрна; Вранковић Душан из Широког Села, през Копривица; Рудић Марко из Суботице; Цвркушић Мирко, из Сомбора; Леш Славко из Слатине, през Доња Стубица; Наупарац Милен из Медвеђе, Срез трстенички; Хусенчехаић Рифат из Дрвенте; Петровић Никола из Сплита; Лутров Александар из Вајске, Срез ошачки; Радовић Марија из Београда; Таназевић Иван из Београда; Копривица Петар из Никшића; Народни одбор градске општине Бјеловар; Преловић Зарија и Марко из Београда; Јанжековић Јанез и Ангела из Марибора; Николић Малиша из Врачевића, Срез љишки; Вајрактари Селман из Дебреша, Срез гостиварски; Буквић Мирко, са 4 потписника, из Змајева, Срез новосадски; Ђукановић Гоја из Обада, Срез сребренички; Матић Драган, са 4 потписника, из Пајсак, Срез трстенички; Личов Петар из Беле Цркве; Кранер Елизабета из Марибора; Грмек Јосип из Београда; Маролт Антон из Горњег Порпољана, през Кочевје; Перишин Петар, Анто и Кузма из Каштел Камбеловца; Љујић Радован, са 6 потписника из Мраморка, Срез ковински; Башић Дује из Загреба; Живковић Љубисав из Ражња, Срез ражањски; Шафар Јосип из Разлога, през Делнице; Колективна претставка 84 земљорадника из Острова, Срез пожаревачки; Поповић Босилка из Београда; Марковић Борислав из Београда; Љутић Лепосава из Београда; Слапшак Алојзија из Мокронога, през Ново Место; Мишић Станко из Катланова, Срез скопски; Велец Ана и Топлак Антонија из Лочича, през Птуј; Делић Стево из Титове Коренице; Божанић Катица из Комижа, през Вис; Грбић Смиља из Прокупља, Срез топлички; Спалевић Радован из Шекулара, Срез андријевачки; Леви Даринка из Београда; Варбуловић Милан из Раковаца, Срез млавски; Шокчевић Марко и Илија из Привлаке, през Винковци; Узелац Ђуро из Зрењанина; Михајловић Тадија из Шапца; Јанковић Ђура из Сремских Карловаца; Гавриловић

Пола из Белановице, Срез љишки; Црниловић Христифор из Власотинаца; Бачић Казимир из Загреба; Дернић Иван из Љубљане; Коман Мирко из Загреба; Каурић Зора из Ваљева; Јагодић Лука из Зарођја, Срез рачански; Тешић Радмила из Земун; Јевтић Милован из Новог Београда.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ АУСТРИЈЕ О ОБНАВЉАЊУ ИЗВЕСНИХ ПРАВА ФАБРИЧКИХ И ТРГОВАЧКИХ ЖИГОВА

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно извршно веће

Б. бр. 1529

16 априла 1955 године

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

У прилогу Вам достављамо Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова, а који је прихваћен на седници Координационог одбора од 14 априла о. г., с молбом да га доставите надлежним одборима на разматрање.

Истовремено Вас обавештавамо да се за повереника Савезног извршног већа по овом законском предлогу одређује др Милан Бартош, државни саветник у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник
Савезног извршног већа
Едвард Кардељ, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

Бр. СНС (А)/35

Београд, 19 априла 1955 године

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова, који ми је упутило Савезно извршно веће актом Б. бр. 1529 од 16 априла о. г., и молим да овај законски предлог изнесете на седницу свог Већа ради доношења одлуке о предложеној ратификацији.

Напомињем да је за претресање овог законског предлога надлежан Одбор за спољне послове Савезног већа који ће у смислу члана 96 Пословника Савезног већа затражити мишљење и од Одбора за народну привреду Вашег Већа.

За свог повереника приликом претресања овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Милана Бартоша, државног саветника у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ АУСТРИЈЕ О ОБНАВЉАЊУ ИЗВЕСНИХ ПРАВА ФАБРИЧКИХ И ТРГОВАЧКИХ ЖИГОВА

Члан 1

Ратификује се Споразум између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аустрије о обнављању извесних права фабричких и трговачких жигова, који је потписан 2 новембра 1954 године у Београду, а који у оригиналу на француском и у преводу на српскохрватском језику гласи:

A C C O R D

ENTRE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE FÉDÉRATIVE DE YOUGOSLAVIE ET LA RÉPUBLIQUE D'AUTRICHE CONCERNANT LA RESTAURATION DE CERTAINS DROITS DE MARQUES DE FABRIQUE ET DE COMMERCE

Article 1

Cet Accord s'applique aux marques de fabrique et de commerce antérieurement enregistrées à l'Office pour la protection de la propriété industrielle à Beograd, pour des entreprises industrielles ou commerciales ayant eu leur siège sur le territoire de la République d'Autriche.

Article 2

Les marques de fabrique ou de commerce mentionnées à l'article 1er, qui n'étaient pas expirées le 13 mars 1938 ou celles qui auraient pris naissance après cette date jusqu'au 1er janvier 1946, pourront être restaurées en faveur de leurs anciens titulaires ou leurs ayants cause et cela sur simple demande déposée au cours des 6 mois suivant l'entrée en vigueur du présent Accord. En même temps le versement des annuités pour la période écoulée devra être effectué, sans aucune surtaxe ni pénalité.

Article 3

Les marques de fabrique ou de commerce, restaurées au sens de l'article précédent, seront considérées comme ayant toujours appartenu à leur anciens titulaires ou leurs ayants cause.

Article 4

Le renouvellement de l'enregistrement des marques de fabrique ou de commerce, inscrites au sens de l'article 1er de l'Arrangement de Madrid au Registre international au nom des entreprises ayant leur siège en Autriche et arrivées au terme de la durée normale de protection après le 3 septembre 1939 mais avant le 30 juin 1948 sera considéré comme valable avec effet rétroactif à partir du jour de l'expiration de la durée normale, sous condition que le renouvellement a eu lieu avant le 30 juin 1948.

Article 5

Les tiers qui ont fait usage des marques de fabrique ou de commerce sur le territoire de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie, restaurées au sens des articles précédents, ou continueront d'en faire usage dans un délai de 9 mois à partir de l'entrée en vigueur du présent Accord, ne pourront être tenu responsables pour l'atteinte aux droits de ces marques, ni faire l'objet de revendication d'une indemnité.

Article 6

Cet Accord entrera en vigueur après l'approbation de la part des Gouvernements de chacun des deux Pays signataires.

Fait en français, en double exemplaire, à Beograd, le 2 novembre 1954.

Pour le Gouvernement
de la République Popu-
laire Fédérative de
Yougoslavie,

Dr Milan Bartoš, m. p.

Pour le Gouvernement
Fédéral de la Républi-
que d'Autriche,

Dr Walter Wodak, m. p.

С П О Р А З У М

ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ АУСТРИЈЕ О ОБНАВЉАЊУ ИЗВЕСНИХ ПРАВА ФАБРИЧКИХ И ТРГОВАЧКИХ ЖИГОВА

Члан 1

Овај споразум примењује се на фабричке и трговачке жигове који су раније регистровани у Уреду за заштиту индустријске својине у Београду, за индустријска и трговачка предузећа која су имала своје седиште на територији Републике Аустрије.

Члан 2

Фабрички и трговачки жигови поменути у члану 1-ом који нису били истекли 13 марта 1938 или они који су настали после овог датума до 1 јануара 1946 моћи ће се обновити у корист њихових ранијих власника или њихових следбеника и то на обичан захтев поднет у року од 6 месеци од ступања на снагу овог уговора. У исто време мораће се извршити плаћање ануитета за протекли период, без икакве допунске таксе и пенала.

Члан 3

Фабрички и трговачки жигови обновљени у смислу претходног члана, сматраће се као да су увек припадали њиховим ранијим власницима или њиховим правним следбеницима.

Члан 4

Обнављање регистрација фабричких или трговачких жигова који су уписани у смислу члана 1-ог Мадридског аранжмана у међународни регистар на име предузећа која имају своје седиште у Аустрији, а којима је редовно трајање заштите истекло после 3 септембра 1939 али пре 30 јуна 1948 сматраће се као пуноважно са регистрованим дејством почев од дана истека уобичајеног под условом да је обнављање извршено пре 30 јуна 1948 године.

Члан 5

Трећа лица која су се користила фабричким или трговачким жиговима на територији Федеративне Народне Републике Југославије, обновљеним у смислу претходних чланова, или ће наставити њихово коришћење у року од 9 месеци од ступања на снагу овог уговора (споразума), неће се сматрати одговорним за повреду права на ове жигове, нити ће се од њих моћи тражити одштетење.

Члан 6

Овај споразум ступиће на снагу пошто буде одобрен од стране Владе двеју земаља потписница.

Сачињено на француском, у два примерка, у Београду 2 новембра 1954.

За Владу Федеративне Народне
Републике Југославије

Др Милан Бартош, с. р.

За Владу Федеративне
Републике Аустрије

Др Валтер Водак, с. р.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ АУСТРИЈЕ О ОБНАВЉАЊУ ИЗВЕСНИХ ПРАВА ФАБРИЧКИХ И ТРГОВАЧКИХ ЖИГОВА

Овај споразум примењује се на фабричке и трговачке жигове који су раније регистровани у Уреду за заштиту индустријске својине у Београду у корист индустријских и трговачких предузећа која су имала своје седиште на територији Републике Аустрије. Ови жигови, уколико нису били истекли 13 марта 1938 године, или ако су настали до 1 јануара 1946 године, моћи ће се обновити у корист њихових ранијих сопственика и то на обичан захтев поднет у року од шест месеци по ступању овог споразума на снагу, с тим да ће се сматрати да су они увек припадали њиховим ранијим сопственицима. Обнављање регистровања фабричких или трговачких жигова, који су, у смислу чл. 1 Мадридског аранжмана, уписани у међународни регистар на име предузећа са седиштем у Аустрији, а којима је редовно трајање заштите истекло после 3 септембра 1939 али пре 30 јуна 1948 године, сматраће се као пуноважно са ретроактивним дејством почев од дана истека уобичајеног трајања под условом да је обнављање извршено пре 30 јуна 1948 године.

Трећа лица, која су се користила фабричким или трговачким жиговима који се обнављају овим споразумом, неће се сматрати одговорним за повреду права на ове жигове.

Заинтересоване установе и органи државне управе, као и Одбор за привреду Савезног извршног већа, известили су да немају примедба на овај споразум и да су сагласни са његовом ратификацијом као и да сматрају да овај споразум служи даљем нормализовању односа између две земље.

Како овај споразум није у складу са чл. 1 Закона о прелазу у државну својину непријатељске имовине и о секвестрацији над имовином отсутних лица („Службени лист ФНРЈ“, бр. 63/46), то је за ратификацију овог споразума, на основу члана 15 став 1 тач. 8 Уставног закона, надлежна Савезна народна скупштина.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно извршно веће

Б. бр. 1528

16 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

У прилогу Вам достављамо Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права, а који је прихваћен на седници Координационог одбора од 14 априла о. т., с молбом да га доставите надлежним одборима на разматрање.

Истовремено Вас обавештавамо да се за повереника Савезног извршног већа по овом законском предлогу одређује др Милан Бартош, државни саветник у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник

Савезног извршног већа

Едвард Кардељ, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

Бр. СНС (А) 34

19 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права, који ми је упутило Савезно извршно веће актом Б. бр. 1528 од 16 априла о. т., и молим да га доставите Одбору за спољне послове на претресање и даљи поступак. С обзиром да се ради о међународном уговору из области привреде потребно је да Одбор за спољне послове приликом претресања свог законског предлога поступи у смислу члана 96 Пословника Савезног већа, имајући у виду да у ратификовању овог уговора учествују оба дома Савезне народне скупштине.

За свог повереника приликом претресања овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Милана Бартоша, државног саветника у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник

Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Бр. СНС (А) 34

19 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог закона о ратификацији Споразума између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустријске својине и ауторских права, с молбом да га претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому. С обзиром да се ради о међународном уговору из области привреде потребно је да Ваш Одбор приликом претресања овог законског предлога поступи у смислу члана 96 Пословника Савезног већа, имајући у виду да у ратификовању овог уговора учествују оба дома Савезне народне скупштине.

За свог повереника приликом претресања овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Милана Бартоша, државног саветника у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник

Влада Зечевић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЋУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ИЗВЕСНА ПРАВА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ИНДУСТРИСКЕ СВОЈИНЕ И АУТОРСКИХ ПРАВА

Члан 1

Ратификује се Споразум између Федеративне Народне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке који се односи на извесна права из области заштите индустриске својине и ауторских права, заједно са размењеним писмима, који је потписан 21 јула 1954 године у Београду, а који у оригиналу на српскохрватском и немачком језику гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЋУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ИЗВЕСНА ПРАВА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ИНДУСТРИСКЕ СВОЈИНЕ И АУТОРСКИХ ПРАВА

Федеративна Народна Република Југославија и Савезна Република Немачка прожета жељом да обнове и продубе односе у области заштите индустриске својине и ауторских права, одлучиле су да закључе у ту сврху овај Споразум и наименовале су, у том циљу, доле потписане пуномоћнике, који су се после подношења својих пуномоћја, нађених у доброј и уредној форми, сагласили о следећем:

Члан 1

(1) Фабрички и трговачки жигови који су били заштићени код Управе за заштиту индустриске својине у Београду на име немачких физичких или правних лица са пребивалиштем или седиштем изван територије Федеративне Народне Републике Југославије, који су били у важности на дан 6 априла 1941 г. и они који су били регистровани после тога датума па закључно до 15 маја 1945 год. могу се васпоставити у корист њихових ранијих сопственика или њихових правопримећника по молби поднетој у року од шест месеци по ступању на снагу овог Споразума.

(2) Фабрички и трговачки жигови који су били регистровани на име немачких физичких или правних лица, означених у претходном ставу, који не би били васпостављени у смислу претходног става брисаће се из Регистра југословенских заштићених жигова под резервом права трећих лица.

Члан 2

(1) Молба за васпостављање једног фабричког или трговачког жига, у смислу претходног члана, подноси се Савезном уреду за патенте у Београду. Плаћање редовних годишњих такса за све протекло време, рачунајући од истека важности последње извршене уплате, мора се извршити пре истека рока предвиђеног у чл. 1 став 1 и то без накнадних или казнених такса.

(2) Износ годишњих такса за све протекло време уплатиће се у висини износа годишњих такса које су на снази у моменту подношења молби за васпостављање једног фабричког или трговачког жига.

(3) Сама молба и одлука о васпостављању ослобођени су плаћања посебних такса.

(4) Уз молбу за васпостављање дужан је подносилац да приложи уверење немачког Патентног уреда у Минхену о томе да је исти жиг за исту врсту робе уведен у регистар немачких заштићених жигова на име ранијег сопственика или њего-

А В К О М М Е Н

ZWISCHEN DER FÖDERATIVEN VOLKREPUBLIK JUGOSLAWIEN UND DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND ÜBER GEWISSE RECHTE AUF DEM GEBIET DES GEWERBLICHEN RECHTS-SCHUTZES UND DES URHEBERRECHTS

Die Föderative Volksrepublik Jugoslawien und die Bundesrepublik Deutschland von dem Wunsche geleitet, die Beziehungen auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes und des Urheberrechts zu erneuern und zu vertiefen, sind übereingekommen, zu diesem Zwecke dieses Abkommen zu schliessen und haben hierfür die unterzeichneten Bevollmächtigten bestellt, die nach Überreichung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten folgendes vereinbart haben:

Artikel 1

(1) Die beim Amt für den Schutz des gewerblichen Eigentums in Belgrad auf den Namen deutscher natürlicher oder juristischer Personen mit Wohnsitz oder Sitz ausserhalb des Gebietes der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien eingetragenen Fabrik- oder Handelsmarken, die am 6. April 1941 in Kraft waren, und die, die nach diesem Tag bis zum 15. Mai 1945 einschliesslich eingetragen worden sind, können zugunsten ihrer früheren Inhaber oder deren Rechtsnachfolger auf Antrag, der innerhalb von sechs Monaten nach Inkrafttreten dieses Abkommens einzureichen ist, wiederhergestellt werden.

(2) Die auf den Namen deutscher natürlicher oder juristischer Personen im Sinne des vorhergehenden Absatzes eingetragenen Fabrik- oder Handelsmarken, die nicht gemäss dem vorhergehenden Absatz wiederhergestellt werden, werden im jugoslawischen Register gelöscht unter Vorbehalt der Rechte Dritter.

Artikel 2

(1) Der Antrag auf Wiederherstellung einer Fabrik- oder Handelsmarke gemäss dem vorhergehenden Artikel ist beim Bundespatentamt in Belgrad einzureichen. Vor Ablauf der in Artikel 1 Absatz 1 vorgesehenen Frist sind die Jahresgebühren für den Zeitraum zu zahlen, der seit dem Ablauf des Zeitraums verstrichen ist, für den zuletzt wirksam gezahlt worden war; Zuschlag- oder Strafgebühren werden nicht erhoben.

(2) Die Höhe der Jahresgebühren, die für die verflossene Zeit zu zahlen sind, richtet sich nach dem Gebührentarif, der am Tage des Eingangs des Wiederherstellungsantrages für die Fabrik- oder Handelsmarke in Kraft ist.

(3) Für den Antrag selbst und für die Entscheidung über die Wiederherstellung sind keine Gebühren zu zahlen.

(4) Dem Antrag ist eine Bescheinigung des Deutschen Patentamts in München darüber beizufügen, dass die gleiche Marke für die gleichen Waren in der deutschen Warenzeichenrolle auf den Namen des früheren Inhabers oder seines Rechtsnachfolgers ein-

вог правопримјеника. Такво уверење немачког Патентног уреда у Минхену ослобођено је сваке легализације.

(5) Ако исти жиг није уписан у регистар жигова код немачког Патентног уреда у Минхену, ранији сопственик или његов правопримјеник пружиће други веродостојан доказ своје легитимације за тражење васпостављања фабричког или трговачког жига у смислу чл. 1 овог Споразума.

Члан 3

Поновно регистровање фабричких и трговачких жигова немачких физичких или правних лица, поменутих у чл. 1 овог Споразума, уписаних у међународни регистар на основу чл. 1 Мадридског Аранжмана о међународном регистровању фабричких и трговачких жигова, чије нормално трајање је истекло у периоду од 6 априла 1941 године до 1 августа 1951 године, сматраће се као пуноважна обнова за територију Федеративне Народне Републике Југославије и имаће ретроактивно дејство од дана истека нормалног рока трајања, у смислу чл. 6 и 8 поменутог Аранжмана, ако је поновно регистровање извршено до ступања на снагу овог Споразума или буде извршено у року од шест месеци по ступању на снагу овог Споразума.

Члан 4

Фабрички или трговачки жигови, васпостављени у смислу чл. 1 и 3 овог Споразума, као и они, регистровани пре 15 маја 1945 године сходно чл. 1 Мадридског Аранжмана, чије нормално трајање, у смислу члана 6 и 8 поменутог Аранжмана, није истекло пре ступања на снагу овог Споразума, сматраће се као да нису ни престајали бити својина њихових ранијих сопственика или њихових правопримјеника.

Члан 5

Југословенска физичка и правна лица имају иста права за територију Савезне Републике Немачке у погледу васпостављања својих фабричких и трговачких жигова, регистрованих на територији Немачке или уписаних у међународни регистар жигова у смислу чл. 1 Мадридског Аранжмана о међународном регистровању фабричких и трговачких жигова, која су предвиђена за немачка физичка и правна лица у чл. 1 и 3 овог Споразума, ако су њихови жигови престаили да важе у времену од 6 априла 1941 до 1 августа 1951 године.

Члан 6

Југословенска физичка или правна лица, која су у Федеративној Народној Републици Југославији употребљавала фабричке или трговачке жигове који би били васпостављени у смислу чл. 1 и 3 овог Споразума или оне, регистроване пре 15 маја 1945 године сходно чл. 1 Мадридског Аранжмана, чије нормално трајање није истекло пре ступања на снагу овог Споразума (члан 4) не могу, по основу досадашње употребе, бити одговорна за повреду нити тужена за било какву накнаду, али ће бити дужна да престану са њиховом даљом употребом најдаље у року од десет месеци по ступању на снагу овог Споразума.

getragen ist. Diese Bescheinigung des Deutschen Patentamts in München ist von jeder Legalisierung befreit.

(5) Ist in der deutschen Warenzeichenrolle beim Patentamt in München die gleiche Marke nicht eingetragen, so ist der frühere Inhaber oder sein Rechtsnachfolger gehalten, einen anderen Beweis zu führen, durch den seine Berechtigung im Hinblick auf die Wiederherstellung einer Fabrik- oder Handelsmarke im Sinne des Artikels 1 dieses Abkommens erwiesen wird.

Artikel 3

Die erneute Registrierung von Fabrik- oder Handelsmarken deutscher natürlicher oder juristischer Personen im Sinne des Artikels 1 dieses Abkommens, die im Internationalen Register gemäss Artikel 1 des Madrider Abkommens über die internationale Registrierung von Fabrik- oder Handelsmarken eingetragen sind und deren ordentliche Schutzdauer zwischen dem 6. April 1941 und dem 1. August 1951 abgelaufen ist, wird für das Gebiet der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien als gültige Erneuerung angesehen und wirkt auf den Ablauf der ordentlichen Schutzdauer im Sinne der Artikel 6 und 8 des vorerwähnten Abkommens zurück, wenn die erneute Registrierung vor Inkrafttreten dieses Abkommens bewirkt worden ist oder innerhalb einer Frist von sechs Monaten nach Inkrafttreten dieses Abkommens vorgenommen wird.

Artikel 4

Die gemäss Artikel 1 oder 3 wiederhergestellten Fabrik- oder Handelsmarken ebenso wie die vor dem 15. Mai 1945 gemäss Artikel 1 des Madrider Abkommens registrierten Marken, deren ordentliche Schutzdauer im Sinne der Artikel 6 und 8 des vorerwähnten Abkommens vor dem Inkrafttreten dieses Abkommens nicht abgelaufen war, werden so angesehen, als ob sie immer ihren früheren Inhabern oder deren Rechtsnachfolgern zugestanden hätten.

Artikel 5

Jugoslawische natürliche oder juristische Personen geniessen im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland für die Wiederherstellung ihrer Fabrik- oder Handelsmarken, die in Deutschland oder im Internationalen Markenregister gemäss den Bestimmungen des Artikels 1 des Madrider Abkommens über die internationale Registrierung von Fabrik- oder Handelsmarken eingetragen, aber zwischen dem 6. April 1941 und dem 1. August 1951 verfallen sind, dieselben Rechte, die in Artikel 1 und 3 dieses Abkommens für deutsche natürliche oder juristische Personen vorgesehen sind.

Artikel 6

Jugoslawische natürliche oder juristische Personen, die im Gebiet der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien Fabrik- oder Handelsmarken benutzt haben, die gemäss den Bestimmungen der Artikel 1 und 3 wiederhergestellt worden sind oder die vor dem 15. Mai 1945 gemäss Artikel 1 des Madrider Abkommens registriert worden sind und deren ordentliche Schutzdauer vor dem Inkrafttreten dieses Abkommens nicht abgelaufen war (Artikel 4), können weder wegen Beeinträchtigung dieser Markenrechte zur Verantwortung gezogen noch auf Schadensersatz in Anspruch genommen werden; sie sind jedoch gehalten, die Benutzung dieser Rechte spätestens innerhalb von zehn Monaten nach Inkrafttreten dieses Abkommens einzustellen.

Члан 7

(1) Рокови права првенства, предвиђени у чл. 4 Конвенције за заштиту индустријске својине (Конвенција Париске Уније), ревидиране у Хагу 6 новембра 1925 године, за подношење пријаве патента, узорка, модела, фабричког или трговачког жига који нису били истекли на дан 20 октобра 1944 године или су настали после тог датума па до 1 августа 1951 године по пријавама поднетим у земљи порекла, сматраће се продуженим ако је пријава са тражењем таквог права првенства поднета у међувремену од 15 маја 1945 године па до ступања на снагу овог Споразума.

(2) Лица која су, у времену од 20 октобра 1943, па до дана подношења пријаве са продуженим правом првенства у смислу претходног става, савесно искоришћавала један проналазак, узорак или модел или извршила потребне припреме за њихово искоришћавање, задржавају и даље право на искоришћавање таквог проналазак, узорка или модела, према законодавству уговарајуће земље, без обавезе на накнаду лицу које би стекло патент, узорак или модел по пријавама поднетим у међувремену од 15 маја 1945 године па до ступања на снагу овог Споразума са продуженим правом првенства из чл. 4 Конвенције за заштиту индустријске својине у смислу претходног става овог члана

(3) Као припрема предузета у смислу става 2 овог члана, сматраће се и пријава патента, узорка или модела поднета од стране трећег лица ако је то треће лице творац проналазак, узорка или модела који је предмет таквих пријава поднетих у међувремену од 20 октобра 1943 па до дана подношења касније пријаве са правом првенства у смислу става 1 овог члана. Ова одредба примењиваће се исто тако и у корист правопримјеника таквих трећих лица.

(4) Као пријаве поднете у земљи порекла у смислу става 1 овог члана, сматраће се пријаве поднете у једној земљи чланици Уније као и оне које су биле поднете код „Патентних Бироа Берлин-Дармштат“ установљених на основу немачког закона од 5 јула 1943 године.

(5) Рок, предвиђен законодавством уговарајућих земаља, за подношење изјаве о праву првенства, истиче даном ступања на снагу овог Споразума уколико се тиче пријава поменутих у ставу 1 овог члана.

(6) Ако уверење о поднетој пријави у земљи порекла, прописано законодавством уговарајућих земаља, не може да се поднесе са разлога што је надлежан орган у немогућности да исто изда услед последица проузрокованих ратом, тражено право првенства по пријавама поднетим у међувремену од 15 маја 1945 године па до ступања на снагу овог Споразума сходно ставу 1 овог члана, моћи ће се признати ако је првобитно поднета пријава учињена веродостојном на основу потврде надлежног органа како у погледу садржине тако и у погледу датума такве пријаве.

Члан 8

Ауторска права немачких физичких или правних лица, која се односе на књижевна или уметничка дела, сматраће се воспостављеним на територији Федеративне Народне Републике Југо-

Артикул 7

(1) Die in Artikel 4 der Übereinkunft zum Schutze des gewerblichen Eigentums (Pariser Verbandsübereinkunft) in der am 6. November 1925 in Haag revidierten Fassung für die Hinterlegung der Anmeldung eines Erfindungspatents, Musters und Modells und einer Fabrik- oder Handelsmarke vorgesehenen Prioritätsfristen, die am 20. Oktober 1944 noch nicht abgelaufen waren oder die erst nach diesem Zeitpunkt auf Grund einer im Ursprungsland bis zum 1. August 1951 erfolgten Anmeldung entstanden sind, werden als verlängert angesehen, sofern die Anmeldung unter Geltendmachung des Prioritätsrechts zwischen dem 15. Mai 1945 und dem Inkrafttreten dieses Abkommens erfolgt.

(2) Dritte, die in dem Zeitraum zwischen dem 20. Oktober 1943 und dem Tag der Nachanmeldung unter Geltendmachung der gemäß dem vorhergehenden Absatz verlängerten Priorität im guten Glauben eine Erfindung oder ein Muster oder Modell in Benutzung genommen oder die für die Ausnutzung erforderlichen Vorbereitungen getroffen haben, können die Ausnutzung einer solchen Erfindung, eines solchen Musters oder Modells nach Massgabe der Gesetzgebung des vertragschliessenden Landes fortsetzen, ohne zur Zahlung einer Entschädigung an den Inhaber eines Patents, Musters oder Modells verpflichtet zu sein, der dieses Schutzrecht auf Grund einer Anmeldung erworben hat, die zwischen dem 15. Mai 1945 und dem Inkrafttreten dieses Abkommens sowie mit einer in Artikel 4 der Übereinkunft zum Schutze des gewerblichen Eigentums vorgesehenen und gemäß dem vorhergehenden Absatz dieses Artikels verlängerten Priorität bewirkt worden ist.

(3) Als getroffene Vorbereitung im Sinne des Absatzes 2 dieses Artikels gilt die Hinterlegung eines Patents, Musters oder Modells durch einen Dritten, wenn der Dritte der Urheber der Erfindung, des Musters oder Modells ist, die den Gegenstand solcher Anmeldungen bilden, die zwischen dem 20. Oktober 1943 und der späteren Anmeldung mit Prioritätsfrist gemäß Absatz 1 dieses Artikels hinterlegt worden sind. Diese Bestimmung wird zugunsten der Rechtsnachfolger dieser Dritten in gleicher Weise angewandt.

(4) Als im Ursprungsland hinterlegte Anmeldungen im Sinne des Absatzes 1 dieses Artikels werden die Anmeldungen angesehen, die in einem Mitgliedsland des Verbandes hinterlegt sind, einschliesslich der Anmeldungen bei den auf Grund des deutschen Gesetzes vom 5. Juli 1943 errichteten Annahmestellen Berlin und Darmstadt.

(5) Für die in Absatz 1 dieses Artikels erwähnten Anmeldungen endet die nach der Gesetzgebung der vertragschliessenden Teile vorgesehene Frist zur Abgabe der Prioritätserklärung am Tag des Inkrafttretens dieses Abkommens.

(6) Wenn die in der Gesetzgebung der vertragschliessenden Teile vorgeschriebene Bescheinigung über die Anmeldung im Ursprungsland nicht vorgelegt werden kann, weil die zuständige Behörde an der Ausstellung einer solchen Bescheinigung durch Kriegsauswirkungen verhindert ist, so kann das gemäß Absatz 1 dieses Artikels beanspruchte Prioritätsrecht für Anmeldungen, die in der Zeit vom 15. Mai 1945 bis zum Inkrafttreten dieses Abkommens bewirkt worden sind, zugelassen werden, wenn durch eine Erklärung der zuständigen Behörde Inhalt und Zeitpunkt der Erstanmeldung als glaubhaft gemacht erscheinen.

Артикул 8

Die Urheberrechte deutscher natürlicher oder juristischer Personen an Werken der Literatur und Kunst werden im Gebiet der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien mit Wirkung vom 1. August 1951 als

славије у корист њихових ранијих сопственика или њихових правопримјеника са важношћу од 1 августа 1951 године.

Члан 9

Овај Споразум важи и за Ланд Берлин, уколико Влада Савезне Републике Немачке у року од три месеца по ступању на снагу овог Споразума не достави Влади Федеративне Народне Републике Југославије противну изјаву.

Члан 10

Овај Споразум ратификоваће свака од страна уговорница, према свом законодавном систему. Измена ратификационих инструмената извршиће се у Бону. Овај Споразум ступа на снагу наредног дана после измене ратификационих инструмената.

Рађено у Београду двадесет и првог јула хиљаду деветстотина педесет и четврте године у четири примерка на српскохрватском и немачком језику, који су подједнако аутентични.

За Федеративну Народну
Републику Југославију
Др Милан Бартош, с. р.

За Савезну
Републику Немачку
Др Ханс Крол, с. р.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

Др Милан Бартош, амбасадор
Државни секретаријат за иностране
послове Федеративне Народне Репу-
блике Југославије

Београд, 21 јули 1954.

Господине амбасадоре,

Поводом закључења Споразума о извесним правима из области заштите индустријске својине и ауторског права, потписаног данас, сматрам за потребно да Вам потврдим, да су југословенска и немачка делегација, приликом преговора, констатовале интерес који имају обе Владе да заинтересоване југословенске и немачке установе регулишу, уколико их се тиче, питање плаћања накнада за употребу књижевних и уметничких дела, вршену између 1 августа 1951 и 1 јануара 1954 на правичан начин и водећи рачуна о посебним условима у којима се та употреба вршила.

Изволите примити, Господине амбасадоре, уверење мог високог поштовања.

Др Милан Бартош, с. р.

Господин
Др Ханс Крол
Амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Др Ханс Крол
амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Београд, 21 јули 1954

Господине амбасадоре,

Имам част да Вам потврдим Ваше писмо од данас чији текст је следећи:

„Поводом закључења Споразума о извесним правима из области заштите индустријске својине

zugunsten ihrer früheren Inhaber oder Berechtigten. wiederhergestellt angesehen.

Artikel 9

Dieses Abkommen gilt auch für das Land Berlin, sofern nicht die Regierung der Bundesrepublik Deutschland gegenüber der Regierung der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien innerhalb von drei Monaten nach Inkrafttreten dieses Abkommens eine gegenteilige Erklärung abgibt.

Artikel 10

(1) Dieses Abkommen soll von jedem der vertragsschliessenden Teile gemäss seinem Gesetzgebungsverfahren ratifiziert werden. Die Ratifikationsurkunden sollen in Bonn ausgetauscht werden.

(2) Dieses Abkommen tritt mit dem Tage in Kraft, der auf den Austausch der Ratifikationsurkunden folgt.

Geschehen zu Belgrad, am einundzwanzigsten Juli eintausendneuhundertvierundfünfzig, in vier Ausfertigungen, in serbo-kroatischer und deutscher Sprache, die in gleicher Weise verbindlich sind.

Für die Föderative
Volksrepublik Jugo-
slawien,
Dr. Milan Bartoš, e. h.

Für die Bundes-
republik Deutschland,
Dr. Hans Kroll, e. h.

Dr. Milan Bartoš, Botschafter,
Staatssekretariat für Auswärtige
Angelegenheiten der Föderativen
Volksrepublik Jugoslawien

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

Den Abschluss des heute unterzeichneten Abkommens über gewisse Rechte auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes und des Urheberrechts nehme ich zum Anlass, Ihnen zu bestätigen, dass die jugoslawische und die deutsche Delegation bei den Verhandlungen festgestellt haben, dass beide Regierungen Interesse haben, dass die beteiligten jugoslawischen und deutschen Organisationen, soweit sie betroffen sind, die Frage der Zahlungen von Vergütungen für die Benutzung von Werken der Literatur und Kunst, die in der Zeit vom 1. August 1951 bis zum 1. Januar 1954 geschehen ist, in einer angemessenen Weise und unter Berücksichtigung der besonderen Bedingungen, unter denen die Benutzung geschehen ist, regeln.

Genehmigen Sie, Herr Botschafter, den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Milan Bartoš, e. h.

An den
Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad,
Herrn Dr. Hans Kroll,
B e l g r a d

Dr. Hans Kroll
Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

Ich beehre mich, den Empfang Ihres Schreibens vom heutigen Tage mit folgendem Wortlaut zu bestätigen:

„Den Abschluss des heute unterzeichneten Abkommens über gewisse Rechte auf dem Gebiet des

и ауторског права, потписаног данас, сматрам за потребно да Вам потврдим, да су југословенска и немачка делегација, приликом преговора, констатовале интерес који имају обе Владе да заинтересоване југословенске и немачке установе регулишу, уколико их се тиче, питање плаћања накнаде за употребу књижевних и уметничких дела, вршену између 1 августа 1951 и 1 јануара 1954 на правичан начин и водећи рачуна о посебним условима у којима се та употреба вршила.“

Имам част саопштити Вам, Господине амбасадоре, да сам са предњим сагласан.

Изволите примити, Господине амбасадоре, израз мог високог поштовања

Др Ханс Крол, с. р.

Господин

Др Милан Бартош, амбасадор
Државног секретаријата за иностране
послове у Београду

Др Милан Бартош, амбасадор
Државни секретаријат за иностране
послове Федеративне Народне Републике
Југославије

Београд, 21 јули 1954

Господине амбасадоре,

У допуни Споразума од данас, имам част, Господине амбасадоре, да Вас обавестим о следећем:

Влада Федеративне Народне Републике Југославије отклања сваку одговорност у погледу евентуалних штетних последица које би могле проистећи из васпостављања једног фабричког или трговачког жига, у смислу чл 1 и 3 овог Споразума, а с погледом на мере предузете од стране надлежних власти земље где је било ефективно седиште носиоца права таквог жига.

Исто тако, сматрам за потребно да Вас обавестим да израз „под резервом права трећих лица“, предвиђен у ставу 2 чл. 1, не треба тумачити као намеру додељивања лиценци на такве жигове.

Изволите примити, Господине амбасадоре, уверење мог високог поштовања.

Др Милан Бартош, с. р.

Господин

Др Ханс Крол
амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Др Ханс Крол
амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Београд, 21 јули 1954

Господине амбасадоре,

Имам част да Вам потврдим Ваше писмо од данас чији је текст следећи:

„У допуни Споразума од данас, имам част, Господине амбасадоре, да Вас обавестим о следећем:

Влада Федеративне Народне Републике Југославије отклања сваку одговорност у погледу евентуалних штетних последица које би могле проистећи из васпостављања једног фабричког или трговачког жига, у смислу чл. 1 и 3 овог Споразума, а с погледом на мере предузете од стране надлежних власти земље где је било ефективно седиште носиоца права таквог жига.

gewerblichen Rechtsschutzes und des Urheberrechts nehme ich zum Anlass, Ihnen zu bestätigen, dass die jugoslawische und die deutsche Delegation bei den Verhandlungen festgestellt haben, dass beide Regierungen Interesse haben, dass die beteiligten jugoslawischen und deutschen Organisationen, soweit sie betroffen sind, die Frage der Zahlungen von Vergütungen für die Benutzung von Werken der Literatur und Kunst, die in der Zeit vom 1. August 1951 bis zum 1. Januar 1954 geschehen ist, in einer angemessenen Weise und unter Berücksichtigung der besonderen Bedingungen, unter denen die Benutzung geschehen ist, regeln.“

Ich beehre mich, Ihnen, Herr Botschafter, mein Einverständnis mit Vorstehendem mitzuteilen.

Genehmigen Sie, Herr Botschafter, den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Hans Kroll, e. h.

An

Herrn Botschafter Dr. Milan Bartoš
Staatssekretariat für
Auswärtige Angelegenheiten
Belgrad

Dr. Milan Bartoš, Botschafter,
Staatssekretariat für Auswärtige Angelegenheiten
der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

In Verbindung mit dem Abkommen von heute beehre ich mich, Herr Botschafter, Ihnen folgendes zur Kenntnis zu bringen:

Die Regierung der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien lehnt jede Verantwortung hinsichtlich etwaiger Nachteile ab, die durch die Wiederherstellung einer Fabrik- oder Handelsmarke im Sinne der Artikel 1 und 3 dieses Abkommens angesichts der Massnahmen entstehen könnten, die von den zuständigen Behörden des Landes ergriffen werden könnten, in dem sich der wirkliche Sitz des Inhabers einer solchen Marke befand.

Gleichfalls möchte ich Ihnen mitteilen, dass der Ausdruck „unter Vorbehalt der Rechte Dritter“, der in Absatz 2 des Artikels 1 verwandt ist, nicht dahin ausgelegt werden darf, dass beabsichtigt sei, Lizenzen für solche Marken zu erteilen.

Genehmigen Sie, Herr Botschafter, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Milan Bartoš, e. h.

An den

Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad
Herrn Dr. Hans Kroll
Belgrad

Dr. Hans Kroll
Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

Ich beehre mich, den Empfang Ihres Schreibens vom heutigen Tage mit folgendem Wortlaut zu bestätigen:

„In Verbindung mit dem Abkommen von heute beehre ich mich, Herr Botschafter, Ihnen folgendes zur Kenntnis zu bringen:

Die Regierung der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien lehnt jede Verantwortung hinsichtlich etwaiger Nachteile ab, die durch die Wiederherstellung einer Fabrik- oder Handelsmarke im Sinne der Artikel 1 und 3 dieses Abkommens angesichts der Massnahmen entstehen könnten, die von den zuständigen Behörden des Landes ergriffen werden könnten, in dem sich der wirkliche Sitz des Inhabers einer solchen Marke befand.

Исто тако, сматрам за потребно да Вас обавестим да израз „под резервом права трећих лица“, предвиђен у ставу 2 чл. 1, не треба тумачити као намеру додељивања лиценци на такве жигове.“

Примио сам предње на знање.

Изволите примити, Господине амбасадоре, израз мог високог поштовања.

Др Ханс Крол, с. р.

Господин

Др Милан Вартош, амбасадор
Државног секретаријата за иностра-
не послове у Београду

Др Ханс Крол
амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Београд, 21 јули 1954

Господине амбасадоре,

Имам част, Господине амбасадоре, да Вам саопштим следеће:

У току преговора који су довели данас до потписа Споразума између наше две земље из области индустријске својине и ауторског права, констатована је сагласност и у погледу следећег:

Наше две земље предузеће, на реципрочан начин, да примењују без ограничења следеће међународне конвенције:

1. Конвенцију Париске Уније за заштиту индустријске својине од 20 марта 1883, ревидирану у Брислу 14 децембра 1900, у Вашингтону 2 јуна 1911, у Хагу 6 новембра 1925;

2. Мадридски аранжман о међународном регистровању фабричких и трговачких жигова од 14 априла 1891, ревидиран у Брислу 14 децембра 1900, у Вашингтону 2 јуна 1911, у Хагу 6 новембра 1925;

3. Бернску Конвенцију о заштити књижевних и уметничких дела од 9 септембра 1886, ревидирану у Берлину 13 новембра 1908, у Риму 2 јуна 1928, подразумевајући резерве учињене од стране Федеративне Народне Републике Југославије приликом ратификације ове Конвенције.

Бићу Вам врло захвалан, Господине амбасадоре, ако сте у могућности да ми потврдите сагласност са предњим.

Изволите примити, Господине амбасадоре, израз мог високог поштовања.

Др Ханс Крол, с. р.

Господин

Др Милан Вартош, амбасадор
Државног секретаријата за иностра-
не послове у Београду

Др Милан Вартош, амбасадор
Државни секретаријат за иностране
послове Федеративне Народне Репу-
блике Југославије

Београд, 21 јули 1954

Господине амбасадоре,

Имам част да Вам потврдим Ваше писмо од данас у погледу реципрочне примене међународних конвенција из области индустријске својине и ауторског права чији је текст следећи:

„У току преговора који су довели данас до потписа Споразума између наше две земље из области индустријске својине и ауторског права, констатована је сагласност и у погледу следећег:

Gleichfalls möchte ich Ihnen mitteilen, dass der Ausdruck „unter Vorbehalt der Rechte Dritter“, der in Absatz 2 des Artikels 1 verwandt ist, nicht dahin ausgelegt werden darf, dass beabsichtigt sei, Lizenzen für solche Marken zu erteilen.“

Ich habe von Vorstehendem Kenntnis genommen. Genehmigen Sie, Herr Botschafter, den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Hans Kroll, e. h.

An

Herrn Botschafter Dr. Milan Bartoš
Staatssekretariat für
Auswärtige Angelegenheiten
Belgrad

Dr. Hans Kroll
Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

Ich beehre mich Ihnen, Herr Botschafter, folgendes mitzuteilen:

Im Laufe der Verhandlungen, die heute zur Unterzeichnung eines Abkommens auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes und des Urheberrechts zwischen unseren beiden Ländern geführt haben, ist festgestellt worden, dass auch über folgendes Einverständnis besteht:

Unsere beiden Staaten werden folgende internationale Vereinbarungen gegenseitig ohne Einschränkungen weiterhin anwenden:

1. Die Pariser Verbandsübereinkunft zum Schutze des gewerblichen Eigentums vom 20. März 1883, revidiert in Brüssel am 14. Dezember 1900, in Washington am 2. Juni 1911, im Haag am 6. November 1925;

2. Das Madrider Abkommen über die internationale Registrierung von Fabrik- oder Handelsmarken vom 14. April 1891, revidiert in Brüssel am 14. Dezember 1900, in Washington am 2. Juni 1911, im Haag am 6. November 1925;

3. Die Berner Übereinkunft zum Schutze von Werken der Literatur und Kunst vom 9. September 1886, revidiert in Berlin am 13. November 1908, in Rom am 2. Juni 1928, einschliesslich der Vorbehalte, die von Seiten der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien bei der Ratifikation dieser Übereinkunft gemacht worden sind.

Ich wäre Ihnen, Herr Botschafter, sehr dankbar, wenn Sie in der Lage wären, mir das Einverständnis mit Vorstehendem zu bestätigen.

Genehmigen Sie, Herr Botschafter, den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Hans Kroll, e. h.

An

Herrn Botschafter Dr. Milan Bartoš
Staatssekretariat für
Auswärtige Angelegenheiten
Belgrad

Dr. Milan Bartoš, Botschafter,
Staatssekretariat für Auswärtige
Angelegenheiten der Föderativen
Volksrepublik Jugoslawien

Belgrad, den 21. Juli 1954

Herr Botschafter,

Ich beehre mich, den Empfang Ihres Schreibens vom heutigen Tage über die gegenseitige Anwendung von internationalen Vereinbarungen auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes und Urheberrechts mit folgendem Wortlaut zu bestätigen:

„Im Laufe der Verhandlungen, die heute zur Unterzeichnung eines Abkommens auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes und des Urheberrechts zwischen unseren beiden Ländern geführt haben, ist festgestellt worden, dass auch über folgendes Einverständnis besteht:

Наше две земље предузеће, на реципрочан начин, да примењују без ограничења следеће међународне конвенције:

1. Конвенцију Париске Уније за заштиту индустријске својине од 20 марта 1883, ревидирану у Брислу 14 децембра 1900, у Вашингтону 2 јуна 1911, у Хагу 6 новембра 1925;

2. Мадридски аранжман о међународном регистровању фабричких и трговачких жигова од 14 априла 1891, ревидиран у Брислу 14 децембра 1900, у Вашингтону 2 јуна 1911, у Хагу 6 новембра 1925;

3. Бернску Конвенцију о заштити књижевних и уметничких дела од 9 септембра 1886, ревидирану у Берлину 13 новембра 1908, у Риму 2 јуна 1928, подразумевајући резерве учињене од стране Федеративне Народне Републике Југославије приликом ратификације ове Конвенције.

Бићу Вам врло захвалан, Господине амбасадоре, ако сте у могућности да ми потврдите сагласност са предњим.“

Имам част да Вас обавестим, Господине амбасадоре, да сам са предњим сагласан.

Изволите примити, Господине амбасадоре, израз мог високог поштовања.

Др Милан Бартош, с. р.

Господин
Др Ханс Крол
амбасадор Савезне Републике
Немачке у Београду

Unsere beiden Staaten werden folgende internationale Vereinbarungen gegenseitig ohne Einschränkungen weiterhin anwenden.

1. Die Pariser Verbandsübereinkunft zum Schutze des gewerblichen Eigentums vom 20. März 1883, revidiert in Brüssel am 14. Dezember 1900, in Washington am 2. Juni 1911, im Haag am 6. November 1925;

2. Das Madrider Abkommen über die internationale Registrierung von Fabrik- oder Handelsmarken vom 14. April 1891, revidiert in Brüssel am 14. Dezember 1900, in Washington am 2. Juni 1911, im Haag am 6. November 1925;

3. Die Berner Übereinkunft zum Schutze von Werken der Literatur und Kunst vom 9. September 1886, revidiert in Berlin am 13. November 1908, in Rom am 2. Juni 1928, einschliesslich der Vorbehalte, die von Seiten der Föderativen Volksrepublik Jugoslawien bei der Ratifikation dieser Übereinkunft gemacht worden sind.

Ich wäre Ihnen, Herr Botschafter, sehr dankbar, wenn Sie in der Lage wären, mir das Einverständnis mit Vorstehendem zu bestätigen.“

Ich beehre mich, Ihnen, Herr Botschafter, mein Einverständnis mit Vorstehendem mitzuteilen.

Genehmigen Sie, Herr Botschafter, den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Dr. Milan Bartoš, e. h.

An den
Botschafter der Bundesrepublik
Deutschland in Belgrad,
Herrn Dr. Hans Kroll.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ИЗВЕСНА ПРАВА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ИНДУСТРИЈСКЕ СВОЈИНЕ И АУТОРСКИХ ПРАВА

Овим споразумом предвиђено је да се могу поново успоставити фабрички и трговачки жигови који су били заштићени код Управе за заштиту индустријске својине у Београду на име немачких физичких или правних лица са пребивалиштем или седиштем изван територије Федеративне Народне Републике Југославије, а који су били у важности на дан 6 априла 1941 године или су ван територије Федеративне Народне Републике Југославије регистровани после тог датума али закључно до 15 маја 1945 године, — и то у корист њихових ранијих сопственика а по молби поднетој у року од шест месеци по ступању овог Споразума на снагу. Молба за поновно успостављање фабричког или трговачког жига подноси се са потребним подацима Савезном уреду за патенте. Поновно регистровање фабричких и трговачких жигова немачких физичких или правних лица, који су уписани у међународни регистар на основу чл. 1 Мадридског аранжмана о међународном регистровању фабричких и трговачких жигова, чије је нормално трајање истекло у периоду од 6 априла 1941 до 1 августа 1951 године, као дана престанка ратног стања са Немачком — сматраће се као пуноважна обнова за територију Федеративне Народне Републике Југославије и имаће ретроактивно дејство од дана истека нормалног рока трајања, ако је поновно регистровање извршено до ступања овог Споразума на снагу, или буде извршено у року од шест месеци по ступању овог Споразума на снагу. Фабрички или трговачки жигови који су поново успостављени по овом Споразуму, као и они чије нормално трајање није истекло пре ступања овог Споразума на снагу, сматраће се као да нису ни престајали бити својина њихових ранијих сопственика.

Југословенска физичка и правна лица имају иста права на територији Савезне Републике Не-

мачке у погледу поновног успостављања својих фабричких и трговачких жигова и она неће бити одговорна за употребу жигова који су припадали немачким физичким или правним лицима, али су дужна да престану са њиховом даљом употребом најдаље у року од десет месеци по ступању овог Споразума на снагу. Споразумом је предвиђено да ће се рокови права првенства, предвиђени у чл. 4 Конвенције за заштиту индустријске својине, за подношење пријава патента, узорка, модела, фабричког или трговачког жига, који нису били истекли на дан 20 октобра 1944 године или су настали до 1 августа 1951 године по пријавама донетим у земљи порекла, — сматрати продуженим ако је таква пријава поднета до ступања овог Споразума на снагу.

Ауторска права немачких физичких или правних лица, која се односе на књижевна или уметничка дела, сматраће се поново успостављеним на територији Федеративне Народне Републике Југославије у корист њихових ранијих сопственика и то са важношћу од 1 августа 1951 године, као дана престанка ратног стања са Немачком.

Размењеним писмима, која су саставни део овог Споразума, потврђено је да је заједнички интерес обе државе да се питање плаћања накнаде за употребу књижевних или уметничких дела после 1 августа 1951 године регулише на праведан начин, као и да ће Стране уговорнице без ограничења примењивати међународне конвенције које регулишу питања заштите индустријске својине и ауторских права.

Заинтересоване установе и органи државне управе, као и Одбор за привреду Савезног извршног већа, известили су да немају примедба на овај Спо-

разум и да су сагласни са његовом ратификацијом, као и да сматрају да су закључењем овог Споразума решена важна спорна питања за заједничку корист обе земље. Државни секретаријат за иностране послове указао је и на околност да, мада Париски финални акт о репарацијама предвиђа могућност конфискације немачких фабричких и трговачких жигова, једна резолуција ЈАРА-е дозвољава државама да Немцима врате право на употребу фабричких и трговачких жигова, те да су све државе, сем држава Источне Европе и Федеративне Народне Републике Југославије, вратиле Немцима, на основу Невшателске конвенције, право употребе фабричких и трговачких жигова, а да се наш досадашњи став показао као негативан, нарочито на иностраном тржишту, јер су наше привредне организације, због употребе немачких фабричких и трговачких жигова, имале непријатности и конфликти са немачким фирмама. У вези са овим, потребно је напоменути да овај Споразум не дира у патенте и лиценце из патената те да патенти остају конфисковани, а да је у погледу ауторских права уопште усвојено решење, од стране ових учесника Антихитлеровске коалиције, о поштовању ауторских права те се у свим уговорима о миру закљученим 1947 године у Паризу уносе клаузуле којима се државе обвезују да поштују та права, те да су тако поступиле све победничке државе, осим нас, и према Немачкој и према Јапану.

Како је овај Споразум у супротности са чл. 1 Закона о прелазу у државну својину непријатељске имовине и о секвестрацији над имовином отсутних лица („Службени лист ФНРЈ“, бр. 63/46), то је за ратификацију овог Споразума, на основу чл. 15 ст. 1 тач. 8 Уставног закона, надлежна Савезна народна скупштина.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈА О ПРЕВОЗУ ПУТНИКА, ПРТЉАГА И РОБЕ НА ЖЕЛЕЗНИЦАМА, КОЈЕ СУ ЗАКЉУЧЕНЕ 11 АПРИЛА 1953 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
Савезно извршно веће

Б. бр. 1531

16 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

У прилогу Вам достављам Предлог закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама, које су закључене 11 априла 1953 године у Берну, а који је прихваћен на седници Координационог одбора од 14 априла о. г., с молбом да га доставите надлежним одборима на разматрање.*

Истовремено Вас обавештавам да се за повереника Савезног извршног већа о овом законском

предлогу одређује др Милан Бартош, државни саветник у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник
Савезног извршног већа
Едвард Кардељ, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

Бр. СНС (А) 36

19 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама, који ми је упутило Савезно извршно веће актом Б. бр. 1531 од 16. IV. о. г., и молим да га доставите Одбору за спољне послове на претресање и даљи поступак. С обзиром да се ради о међународном уговору из области привреде потребно је да Одбор за спољне послове приликом претресања овог законског предлога поступи у смислу члана 96 Пословника Савезног већа, имајући у виду да у ратификовању овог уговора учествују оба дома Савезне народне скупштине.

За свог повереника приликом претресања овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Милана Бартоша, државног саветника у Државном секретаријату за иностране послове.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно веће

Бр. СНС (А) 36

19 априла 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог закона о ратификацији конвенција о превозу путника, пртљага и робе на железницама, с молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому. С обзиром да се ради о међународном уговору из области привреде потребно је да Ваш одбор приликом претресања овог законског предлога поступи у смислу члана 96 Пословника Савезног већа, имајући у виду да у ратификовању овог уговора учествују оба дома Савезне народне скупштине.

За свог повереника приликом претресања овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Милана Бартоша, државног саветника у Државном секретаријату за иностране послове.

Претседник
Влада Зечевић, с. р.

ЗАКОН

О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРЕВОЗУ ПУТНИКА, ПРТЉАГА И РОБЕ НА ЖЕЛЕЗНИЦАМА, КОЈЕ СУ ЗАКЉУЧЕНЕ 11 АПРИЛА 1953 ГОДИНЕ У БЕРНУ

Члан 1

Ратификује се: Међународна конвенција о превозу путника и пртљага на железницама (ЦИВ); Међународна конвенција о превозу робе на железницама (ЦИМ), Допунски протоколи од 25 октобра 1952 и 11 априла 1953 године уз конвенције ЦИВ и ЦИМ, Правилник Централног бироа за међународне превозе на железницама (Прилог V Међународној конвенцији о превозу робе на железницама), Правилник Централног бироа за међународне превозе на железницама (Прилог II Међународној конвенцији о превозу путника и пртљага на железницама), Завршни акт V конференције за ревизију међународних конвенција о превозу робе и о превозу путника и пртљага на железницама и Завршни акт изванредне конференције сазване на основу Додатног протокола од 25 октобра 1952 године уз међународне конвенције о превозу робе и о превозу путника и пртљага на железницама, са прилозима, — који су закључени и потписани 11 априла 1953 године у Берну, а који у оригиналу на француском и у преводу на српскохрватском језику гласе:

ACTE FINAL

DE LA CINQUIÈME CONFÉRENCE POUR LA RÉVISION DES CONVENTIONS INTERNATIONALES CONCERNANT LE TRANSPORT PAR CHEMINS DE FER DES MARCHANDISES (CIM) ET DES VOYAGEURS ET DES BAGAGES (CIV)

Conformément aux dispositions de l'article 60 des Conventions internationales concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV), signées à Rome le 23 novembre 1933, le Gouvernement suisse a convoqué une Conférence en vue de réviser ces Conventions.

La Conférence s'est tenue à Berne du 15 au 25 octobre 1952.

Les participants étaient les suivants:

I.

Délégués des Etats parties aux Conventions du 23 novembre 1933:

AUTRICHE:

MM. Smetana F., Conseiller ministériel, Directeur commercial des Chemins de fer fédéraux autrichiens;

Rissel V., Inspecteur supérieur au Ministère des Communications et des Entreprises étatisées.

BELGIQUE:

MM. Truyen J., Directeur au Ministère des Communications;

Antoine L., Directeur à la S. N. C. B.;
Brogniez Ch., Premier Secrétaire à Légation de Belgique à Berne.

BULGARIE:

M. Tzvetkov B., Secrétaire à la Légation de Bulgarie à Berne.

DANEMARK:

M. Jensen Th., Directeur du Service commercial des Chemins de fer de l'Etat danois.

ESPAGNE:

S. Exc. M. Ruiz de Arana y Bauer, Duc de San Lucar la Mayor, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire d'Espagne en Suisse;

MM. de Aguinaga J., Directeur général des Chemins de fer, Tramways et Transports routiers;

de Reparaz F., Professeur, Secrétaire général du Conseil d'administration du Réseau national des Chemins de fer espagnol;

Imedio A., Chef du Service du Trafic international du Réseau national des Chemins de fer espagnols;

ZAVRŠNI AKT

PETE KONFERENCIJE ZA REVIZIJU MEĐUNARODNIH KONVENCIJA O PREVOZU ROBE (CIM) KAO I PUTNIKA I PRTLJAGA (CIV) NA ŽELEZNICAMA

Shodno odredbama člana 60 Međunarodnih konvencija o prevozu robe (CIM) kao i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama koje su 23 novembra 1933 god. potpisane u Rimu, Švajcarska vlada sazvala je konferenciju u cilju revizije ovih Konvencija.

Konferencija je održana u Bernu od 15 do 25 oktobra 1952 god.

Prisutni su bili:

I.

Delegati država učesnica u Konvencijama od 23 novembra 1933:

AUSTRIJA:

G.G. Smetana F., Savetnik Ministarstva saobraćaja i Podržavljenih preduzeća, Komercijalni direktor Austriskih saveznih železnica;

Rissel V., Viši inspektor Ministarstva saobraćaja i Podržavljenih preduzeća.

BELGIJA:

G.G. Truyen J., Direktor u Ministarstvu saobraćaja;

Antoine L., Direktor u S.N.C.B.;
Brogniez Ch., Prvi sekretar Belgiskog poslanstva u Bernu.

BUGARSKA:

G. Tzvetkov B., Sekretar Bugarskog poslanstva u Bernu.

DANSKA:

G. Jensen Th., Komercijalni direktor Danskih državnih železnica.

ŠPANIJA:

Nj. Eks. G. Ruiz de Arana y Bauer, Vojvoda od San Lucara Mayore, Izvanredni izaslanik i opunomoćeni ministar Španije u Švajcarskoj;

G.G. de Aguinaga J., Generalni direktor železnica, tramvaja i drumskog saobraćaja;

de Reparaz F., Profesor, Generalni sekretar Administrativnog saveta Španskih državnih železnica;

Imedio A., Šef oteka za međunarodni saobraćaj Španskih državnih železnica;

de Garnica R., Sous-chef du Service du Trafic international du Réseau national des Chemins de fer espagnols.

FINLANDE:

MM. Häkkinen V. I., Secrétaire gouvernemental au Ministère des Communications;
Narvala N. G., Inspecteur principal à la Direction générale des Chemins de fer de l'Etat.

FRANCE:

S. Exc. M. Jean Chauvel, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de France en Suisse;
MM. Pierre-Benoist Y., Premier Secrétaire de l'Ambassade de France en Suisse;
Dorges E., Secrétaire général au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;
Corbin E., Ingénieur en Chef des Ponts et Chaussées, Adjoint au Secrétaire général au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;
Parateau R., Contrôleur général des Transports au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;
Maurel G., Contrôleur des Transports au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;
Mermet E., Ingénieur en Chef à la Direction commerciale de la S. N. C. F.;
Ramé G., Ingénieur en Chef à la Direction commerciale de la S. N. C. F.;
Durand P., Inspecteur général honoraire, Conseil juridique de la S. N. C. F.;
Werner J., Directeur des Chemins de fer de la Sarre.

GRÈCE:

M. Caftanzoglu L., Premier Secrétaire à la Légation de Grèce à Berne.

HONGRIE:

MM. Vermesy S., Directeur du Service commercial au Ministère des Communications.
Mátyássy Z., Conseiller aux Chemins de fer de l'Etat hongrois.

ITALIE:

MM. Baldoni O., Chef du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports;
Tallarigo P., Premier Secrétaire à la Légation d'Italie à Berne;
Santoni Ruggi G., Inspecteur en Chef supérieur du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports;
Morganti A., Inspecteur en Chef de l'Inspectorat général M. C. T. C. au Ministère des Transports;
Romeo A., Inspecteur en Chef du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports.

LIECHTENSTEIN:

(Représenté par la Suisse.)

LUXEMBOURG:

M. Clemang A., Commissaire du Gouvernement pour les Affaires du Chemin de fer.

NORVÈGE:

S. Exc. M. Peter Martin Anker, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Norvège en Suisse;
M. Holtmon O., Directeur en Chef à la Direction générale des Chemins de fer de l'Etat norvégien.

PAYS-BAS:

S. Exc. M. le Baron Adolph Bentinck van Schoonheeten, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire des Pays-Bas en Suisse;

de Garnica R., Potšef Otseka za međunarodni saobraćaj Španskih državnih železnica.

FINSKA:

G.G. Häkkinen V. I., Vladin sekretar u Ministarstvu saobraćaja;
Narvala N. G., Glavni inspektor u Generalnoj direkciji državnih železnica.

FRANCUSKA:

Nj. Eks. G. Jean Chauvel, Izvanredni i opunomoćeni ambasador Francuske u Švajcarskoj;
G.G. Pierre-Benoist Y., Prvi sekretar Francuske ambasade u Švajcarskoj;
Dorges E., Generalni sekretar Ministarstva rada, saobraćaja i turizma;
Corbin E., Šef otseka za mostove i puteve, zamenik Generalnog sekretara u Ministarstvu rada, saobraćaja i turizma;
Parateau R., Generalni kontrolor saobraćaja u Ministarstvu rada, saobraćaja i turizma;
Maurel G., Generalni kontrolor saobraćaja u Ministarstvu rada, saobraćaja i turizma;

Mermet E., Šef u Komercijalnoj direkciji Nacionalnog društva Francuskih železnica;
Ramé G., Šef u Komercijalnoj direkciji Nacionalnog društva Francuskih železnica;
Durand P., Generalni honorarni inspektor, pravni savetnik Nacionalnog društva Francuskih železnica;
Werner J., Direktor Sarskih železnica.

GRČKA:

G. Caftanzoglu L., Prvi sekretar Grčkog poslanstva u Bernu.

MAĐARSKA:

G.G. Vermesy S., Komercijalni direktor Ministarstva saobraćaja;
Mátyássy Z., Savetnik Mađarskih državnih železnica.

ITALIJA:

G.G. Baldoni O., Načelnik komercijalne službe Državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

Tallarigo P., Prvi sekretar Italijanskog poslanstva u Bernu;

Santoni Ruggi G., Viši inspektor komercijalne službe Državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

Morganti A., Šef inspektor Generalnog inspektorata M. C. T. C. u Ministarstvu saobraćaja;
Romeo A., Šef inspektor komercijalne službe Državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja.

LIHTENŠTAJN:

(Zastupljen od Švajcarske).

LUKSEMBURG:

G. Clemang A., Vladin komisionar za poslove železnice.

NORVEŠKA:

Nj. Eks. G. Peter Martin Anker, Izvanredni izaslanik i opunomoćeni ministar Norveške u Švajcarskoj;
G. Holtmon O., Direktor šef u Generalnoj direkciji Državnih železnica Norveške.

HOLANDIJA:

Nj. Eks. G. Baron Adolph Bentinck van Schoonheeten, Izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar Holandije u Švajcarskoj;

MM. Scheffer H. E., Conseiller juridique au Ministère des Transports et du Waterstaat;

Schoenewald O. H. B., Membre de la Délégation permanente des Pays-Bas auprès des Nations-Unies à Genève;

Butijn J. A. A., Chef de Division aux Chemins de fer néerlandais;

Schuttevaer J., Chef de Division au Service des Affaires économiques des Chemins de fer néerlandais.

POLOGNE:

MM. Ettinger J., Directeur de Département au Ministère des Chemins de fer;

Gardecki E., Conseiller supérieur au Ministère des Chemins de fer;

Szczodrowski Z., Conseiller supérieur au Ministère des Chemins de fer;

Ostrowski M., Conseiller supérieur au Ministère des Chemins de fer.

PORTUGAL:

M. Antonio Pinto de Mesquita, Deuxième Secrétaire de Légation, Chargé d'Affaires a/i de la Légation du Portugal à Berne.

ROUMANIE:

MM. Gervesco M., Directeur au Ministère des Transports;

Chirilă A., Chef de Service au Ministère des Transports;

Gheorghiu N., Chef de Service au Ministère des Transports.

SUEDE:

MM. Berger T., Directeur, Chef du Service commercial des Chemins de fer de l'Etat suédois;

de Sydow G., Conseiller juridique au Ministère des Communications;

Holmberg C., Chef de la Section des tarifs internationaux voyageurs des Chemins de fer de l'Etat suédois.

SUISSE:

MM. Stucki W., Ministre plénipotentiaire, Délégué du Conseil fédéral pour les Missions spéciales;

Micheli P., Ministre plénipotentiaire, Chef de la Division des Organisations internationales du Département politique fédéral;

Haenni J., Vice-directeur de l'Office fédéral des Transports;

Martin A., Chef du Service des Tarifs et du Trafic à l'Office fédéral des Transports;

Favre J., Directeur général des Chemins de fer fédéraux;

Fischer W., Directeur du IIIe Arrondissement des Chemins de fer fédéraux;

Herold H., Secrétaire de l'Union Suisse du Commerce et de l'Industrie;

Gottret P., Secrétaire de Légation au Département politique fédéral.

TCHECOSLOVAQUIE:

MM. Šimovič L., Chef de Département au Ministère des Affaires étrangères;

Charvát O., Directeur administratif au Ministère des Chemins de fer.

TURQUIE:

M. Germeyanligil H., Secrétaire général des Chemins de fer et des Ports de l'Etat turc.

YUGOSLAVIE:

S. Exc. M. Života Đermanović, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Yougoslavie en Suisse;

G.G. Scheffer H. E., Pravni savetnik Ministarstva saobraćaja i pomorstva;

Schoenewald O. H. B., Stalni član Holandske delegacije pri Ujedinjenim nacijama u Ženevi;

Butijn J. A. A., Načelnik odeljenja Holandskih železnica;

Schuttevaer J., Načelnik Ekonomskog odeljenja holandskih železnica.

POLJSKA:

G.G. Ettinger J., Direktor Departmana u Ministarstvu železnica;

Gardecki E., Viši savetnik u Ministarstvu železnica;

Szczodrowski Z., Viši savetnik u Ministarstvu železnica;

Ostrowski M., Viši savetnik u Ministarstvu železnica.

PORTUGALIJA:

G. Antonio Pinto de Mesquita, Drugi sekretar poslanstva, Otvornik poslova Portugalskog poslanstva u Bernu.

RUMUNIJA:

G.G. Gervesco M., Direktor u Ministarstvu saobraćaja;

Chirilă A., Šef službe u Ministarstvu saobraćaja;

Gheorghiu N., Šef službe u Ministarstvu saobraćaja.

ŠVEDSKA:

G.G. Berger T., Direktor, šef Komercijalne službe Švedskih državnih železnica;

de Sydow G., Pravni savetnik u Ministarstvu saobraćaja;

Holmberg C., Šef tarifikog oteka za međunarodni saobraćaj putnika Švedskih državnih železnica.

ŠVAJCARSKA:

G.G. Stucki W., Opunomoćeni ministar, delegat Federalnog saveta za specijalne misije;

Micheli P., Opunomoćeni ministar, Načelnik odeljenja međunarodnih organizacija Saveznog političkog departmana;

Haenni J., Zamenik direktora Saveznog biroa za saobraćaj;

Martin A., Šef oteka za tarife i transport u Saveznom birou za saobraćaj;

Favre J., Generalni direktor Saveznih železnica;

Fischer W., Direktor III Arondismana Saveznih železnica;

Herold H., Sekretar Švajcarske unije za trgovinu i industriju;

Gottret P., Sekretar Poslanstva u Saveznom političkom departmanu.

ČEHOSLOVAČKA:

G.G. Šimovič L., Načelnik Odeljenja Ministarstva inostranih poslova;

Charvát O., Administrativni direktor u Ministarstvu železnica.

TURSKA:

G. Germeyanligil H., Generalni sekretar Turskih državnih železnica i luka.

JUGOSLAVIJA:

Nj. Eks. Života Đermanović, Izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar Jugoslavije u Švajcarskoj;

MM. Savičević S., Ingénieur, Directeur à la Direction générale des Chemins de fer yougoslaves;

Zajc J., Conseiller supérieur à la Direction générale des Chemins de fer yougoslaves.

II.

Délégués d'Etats invités à la Conférence¹⁾:

ROYAUME-UNI:

Mr. D. E. O'Neill, Under-Secretary, Ministry of Transport;

Mr. G. A. Barry, Principal, Railways Division, Ministry of Transport;

Mr. A. W. G. Kean, Treasury Solicitor's Department;

Miss M. Armstrong, Third Secretary, Foreign Office London;

Mr. G. S. M. Birch, Senior Solicitor Assistant, British Transport Commission;

Mr. L. H. K. Neil, Continental Traffic Manager, Eastern and North-Eastern Regions, Railway Executive, British Railways;

Mr. H. J. Bourn, Assistant Continental Superintendent (Southern Region).

IRAN:

M. Soufi N., Ingénieur.

LIBAN:

M. Nassif A., Conseiller de Légation, Chargé d'Affaires a/i de la Légation du Liban à Berne.

III.

Observateurs:**a) Organisations intergouvernementales:**

DIVISION DES TRANSPORTS DE LA COMMISSION ECONOMIQUE POUR L'EUROPE:

MM. Charguéraud-Hartmann P. H., Directeur;
Kopelmanas L., Conseiller juridique.

INSTITUT INTERNATIONAL POUR L'UNIFICATION DU DROIT PRIVE:

M. Hostie J. F., Conseiller Juridique Honoraire du Département des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur de Belgique.

b) Organisations internationales non gouvernementales:UNION INTERNATIONALE DES CHEMINS DE FER:
MM. Rousseau P. A., Chef du Secrétariat de l'UIC;

Amberg H. P., Adjoint au chef du contentieux des CFF, Administration gérante du Comité international des transports.

CHAMBRE DE COMMERCE INTERNATIONALE:

M. Naegeli E., Vice-directeur, Maison Danzas & Cie S. A. à Zurich.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS DES TRANSPORTEURS ET ASSIMILÉS:

MM. Cappello C., Vice-Président de l'Alsea, Milan;

Panel L., Directeur de la Maison Désiré Jorio à Modane;

Roy E., Directeur, Maison Danzas & Cie S. A. à Modane;

Dumont P., Secrétaire général de la Fiata, Berne.

¹⁾ L'Irak et la Syrie, qui étaient également invités à la Conférence, n'y étaient par représentés.

G.G. Savičević S., Inženjer, Direktor u Generalnoj direkciji Jugoslovenskih železnica;

Zajc J., Viši savetnik u Generalnoj direkciji Jugoslovenskih železnica.

II.

Delegati država pozvanih na konferenciju¹⁾:

UJEDINJENO KRALJEVSTVO:

G. D. E. O'Neill, Potsekretar Ministarstva transporta;

G. G. A. Barry, Principal za železnice Ministarstva transporta;

G. A. W. G. Kean, Pravnik Trezor Departmana;
Miss M. Armstrong, Treća sekretarica Ministarstva inostranih poslova, London;

G. G. S. M. Birch, Viši pravni asistent britanskog Ministarstva transporta;

G. L. H. K. Neil, Šef za saobraćaj sa Kontinentom, Istočne i Severoistočne direkcije Britanskih železnica;

G. H. J. Bourn, Viši upravnik za saobraćaj sa Kontinentom (Južna direkcija).

IRAN:

G. Soufi N., Inženjer.

LIBAN:

G. Nassif A., Savetnik poslanstva, Otpravnik poslova Libanskog poslanstva u Bernu.

III.

Posmatrači:**a) Međunarodne organizacije:**

TRANSPORTNO ODELJENJE EKONOMSKE KOMISIJE ZA EVROPU:

G.G. Charguéraud-Hartmann P. H., Direktor;
Kopelmanas L., Pravni savetnik.

MEĐUNARODNI INSTITUT ZA UNIFIKACIJU PRIVATNOG PRAVA:

G. Hostie J. F., Honorarni pravni savetnik Departmana za inostrane poslove i spoljnu trgovinu Belgije.

b) Nedržavne međunarodne organizacije:

MEĐUNARODNA ŽELEZNIČKA UNIJA:

G.G. Rousseau P. A., Šef Sekretarijata UIC;

Amberg H. P., Pomoćnik šefa za reklamacionu službu CFF, Poslovodna uprava Međunarodnog transportnog komiteta.

MEĐUNARODNA TRGOVINSKA KOMORA:

G. Naegeli E., Zamenik direktora, Firma Danzas i & S. A. iz Züricha.

MEĐUNARODNI SAVEZ UDRUŽENJA TRANSPORTERA:

G.G. Cappello C., Zamenik pretsednika firme Alsea, Milano;

Panel L., Direktor firme Désiré Jorio, Modane;

Roy E., Direktor firme Danzas i & S. A., Modane;

Dumont P., Generalni sekretar firme Fiata, Bern.

¹⁾ Irak i Sirija koji su isto tako bili pozvani na konferenciju nisu uzeli učešća.

UNION INTERNATIONALE D'ASSOCIATIONS DE PROPRIÉTAIRES DE WAGONS PARTICULIERS:

MM. Rassini M., Directeur de la S. A. «L'Ausiliare» à Milan;

Kesselring W., Secrétaire de l'UIAP.

IV.

Office central des transports internationaux par chemins de fer:

MM. Cottier R., Directeur;
Noé G., Vice-directeur.

Secrétariat de la Conférence:

MM. Ruffy E.,
Michalik K.,
Simoni G.,
Wildhaber A.,
Wick J.,
Gonin L., Secrétaire de l'Office central;
Ischer R., Adjoint à l'Office fédéral des transports;

Ingold M., Juriste à Division du Contentieux des CFF;

Weber H., Fonctionnaire des tarifs au Service commercial marchandises des CFF;

Ralis R., Fonctionnaire au Service commercial voyageurs des CFF.

Les Délégués ont élu:

Président:

M. Walter Stucki, Ministre plénipotentiaire, Délégué du Conseil fédéral suisse pour les Missions spéciales.

Vice-Présidents:

S. Exc. M. Jean Chauvel, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de France en Suisse;

M. O. Baldoni, Chef du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports d'Italie;

M. S. Vermesy, Directeur du Service commercial au Ministère des Communications de Hongrie.

La Conférence a nommé six Commissions, dont les Bureaux ont été constitués comme suit:

Commission I Vérification des pouvoirs

Président: S. Exc. M. le Baron Bentinck (Pays-Bas);

Vice-Président: S. Exc. M. Anker (Norvège).

Commission II Questions CIM

Président: M. Favre (Suisse);

Vice-Président: M. Charvát (Tchécoslovaquie).

Commission III Questions CIV

Président: M. Santoni (Italie);

Vice-Président: M. Imedio (Espagne).

Commission IV Questions communes à la CIM et à la CIV

Président: M. Parateau (France);

Vice-Président: M. Ostrowski (Pologne).

Commission V Questions d'ordre général

Président: M. de Sydow (Suède);

Vice-Président: M. Zajc (Yougoslavie).

Commission VI Rédaction

Président: CIM M. Parateau (France);

CIV M. Maurel (France);

Vice-Président: M. Truyen (Belgique).

La Conférence a pris pour base de ses délibérations:

a) le projet de «Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM)», texte issu des délibérations des Commissions préliminaires de révision;

MEĐUNARODNI SAVEZ SOPSTVENIKA PRIVATNIH KOLA:

G.G. Rassini M., Direktor firme S. A. »L'Ausiliare«, Milano.

Kesselring W., Sekretar UIAP.

IV.

Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama:

G.G. Cottier R., Direktor;
Noé G., Zamenik direktora.

Sekretarijat konferencije:

G.G. Ruffy E.,
Michalik K.,
Simoni G.,
Wildhaber A.,
Wick J.,
Gonin L., Sekretar Centralnog biroa;
Ischer R., Zamenik u Federalnom birou za saobraćaj;

Ingold M., Pravnik u reklamacionom odeljenju CFF;

Weber H., tarifski stručnjak za robne tarife u Komercijalnom odeljenju CFF;

Ralis R., tarifski stručnjak za putničke tarife u Komercijalnom odeljenju CFF.

Delegati su izabrali:
za predsednika:

G. Walter Stucki, Opunomoćeni ministar, delegat Švajcarskog Saveznog veća za posebne misije;
za potpredsednike:

G. Jean Chauvel, Izvanredni ambasador i francuski opunomoćenik Francuske u Švajcarskoj;

G. O. Baldoni, Načelnik komercijalne i transportne službe Italijanskih državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

G. S. Vermesy, Direktor komercijalne službe u Ministarstvu saobraćaja u Mađarskoj.

Konferencija je imenovala šest komisija i njihovi biroi bili su sastavljeni kao što sledi:

Komisija I Overavanje punomoćja

Pretsednik: G. Baron Bentinck (Holandija);

Potpredsednik: M. Anker (Norveška).

Komisija II Pitanja CIM-a

Pretsednik: G. Favre (Švajcarska);

Potpredsednik: G. Charvát (Čehoslovačka).

Komisija III Pitanja CIV-a

Pretsednik: G. Santoni (Italija);

Potpredsednik: G. Imedio (Španija).

Komisija IV Zajednička pitanja CIM-a i CIV-a

Pretsednik: G. Parateau (Francuska);

Potpredsednik: G. Ostrowski (Poljska).

Komisija V Pitanja opšte prirode

Pretsednik: G. de Sydow (Švedska);

Potpredsednik: G. Zajc (Jugoslavija).

Komisija VI Redakcija

Pretsednik: CIM G. Parateau (Francuska);

CIV G. Maurel (Francuska);

Potpredsednik: G. Truyen (Belgija).

Kao osnov za svoja savetovanja konferencija je uzela:

a) nacrt »Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM)« koji su izradile prethodne komisije za reviziju;

b) le projet de «Convention internationale concernant le transport des voyageurs des bagages par chemins de fer (CIV)», texte issu des délibérations des Commissions préliminaires de révision.

Elle a utilisé d'autre part le Rapport Général de l'Office central sur les travaux préliminaires en vue de la 5e Conférence de révision des Conventions internationales du 23 novembre 1933 concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV), août 1952, ainsi que ses rapports supplémentaires.

Compte tenu des délibérations de la Conférence telles qu'elles sont rapportées dans les procès-verbaux des Commissions I, II, III, IV, V et VI, ainsi que dans ceux des séances plénières, les Délégués sont tombés d'accord pour soumettre à la signature des Plénipotentiaires respectifs des Etats les projets sous-indiqués:

Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM) avec dix Annexes,

Convention internationale concernant le transport des voyageurs et des bagages par chemins de fer (CIV) avec quatre Annexes,

ainsi qu'un Protocole additionnel à ces Conventions.

En foi de quoi, le présent Acte final a été signé.

Fait à Berne, le ving-cinq octobre mil neuf cent cinquante-deux, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives de la Confédération suisse et dont une expédition authentique sera remise à chacun des Gouvernements représentés à cette Conférence.

b) nacrt »Međunarodne konvencije o prevozu putnika i prtljaga na železnicama (CIV)« koji su izradile prethodne komisije za reviziju.

Konferencija se je isto tako poslužila Opštim izveštajem Centralnog biroa od avgusta 1952 god. o prethodnim radovima za petu konferenciju za reviziju Međunarodnih konvencija od 23 novembra 1933 god. o prevozu robe (CIM) kao i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama zajedno sa dopunskim izveštajima.

Vodeći računa o zaključcima konferencije koji su sadržani u zapisnicima I, II, III, IV, V i VI komisije kao i o zapisnicima plenarnih sednica, delegati su se složili da predlože na potpis punomoćnicima Država sledeće nacрте:

Međunarodnu konvenciju o prevozu robe na železnicama (CIM) sa deset priloga,

Međunarodnu konvenciju o prevozu putnika i prtljaga na železnicama (CIV) sa četiri priloga, kao i Dopunski protokol ka ovim konvencijama. U dokaz čega potpisan je ovaj Završni akt.

Sačinjeno u Bernu dvadesetpetog oktobra hiljadu-devetstopedesetdruge godine u jednom primerku koji će se deponovati u arhivu Švajcarske konfederacije i čije će overene kopije biti dostavljene svakoj Vladi ugovornici.

**CONVENTION INTERNATIONALE
CONCERNANT LE TRANSPORT DES MARCHAN-
DISES PAR CHEMINS DE FER (CIM) DU 25
OCTOBRE 1952**

Les plénipotentiaires soussignés, ayant reconnu la nécessité de réviser la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer, signée à Rome le 23 novembre 1933, en conformité de l'article 60 de ladite Convention, ont résolu de conclure une nouvelle Convention à cet effet et sont convenus des articles suivants:

TITRE PREMIER

OBJET ET PORTÉE DE LA CONVENTION

Article premier

Chemins de fer et transports auxquels s'applique la Convention

§ 1. — La présente Convention s'applique, sous réserve des exceptions prévues aux paragraphes suivants, à tous les envois de marchandises remis au transport avec une lettre de voiture directe pour des parcours empruntant les territoires d'au moins deux des Etats contractants et s'effectuant exclusivement par des lignes inscrites sur la liste établie conformément à l'article 58.

§ 2. — Les envois dont la gare¹⁾ expéditrice et la gare destinataire sont situées sur le territoire d'un même Etat et qui n'empruntent le territoire d'un autre Etat qu'en transit sont soumis au droit de l'Etat de départ:

a) lorsque les lignes par lesquelles s'effectue le transit sont exclusivement exploitées par un chemin de fer de l'Etat de départ;

b) même lorsque les lignes par lesquelles s'effectue le transit ne sont pas exclusivement exploitées par un chemin de fer de l'Etat de départ, si les chemins de fer intéressés ont conclu des accords particuliers en vertu desquels ces transports ne sont pas considérés comme internationaux.

§ 3. — Les envois entre gares de deux Etats limitrophes, si les lignes par lesquelles s'effectue le transport sont exclusivement exploitées par des chemins de fer de l'un de ces Etats, sont soumis au droit de cet Etat, lorsque l'expéditeur, par le choix du modèle de lettre de voiture, revendique le régime du règlement intérieur applicable à ces chemins de fer et que les lois et règlements d'aucun des Etats intéressés ne s'y opposent.

Article 2.

Dispositions relatives aux transports mixtes

§ 1. — Peuvent être inscrites sur la liste prévue à l'article premier, en sus des chemins de fer, des lignes régulières de services automobiles ou de navi-

¹⁾ Par «gare» on entend également les ports des services de navigation et tout établissement des services automobiles ouverts au public pour l'exécution du contrat de transport.

**MEĐUNARODNA KONVENCIJA
O PREVOZU ROBE NA ŽELEZNICAMA (CIM)
OD 25 OKTOBRA 1952 GOD.**

Potpisani punomoćnici uvidevši potrebu revizija Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnica koja je bila potpisana 23 novembra 1933 godine u Rimu, a na osnovu člana 60 te Konvencije, rešili su da u tu svrhu zaključe novu Konvenciju i sporazumeli su se o sledećim članovima:

DEO I.

PREDMET I PODRUČJE VAŽENJA KONVENCIJE

Član 1

Železnice i prevozi na koje se primenjuje Konvencija

§ 1. — Ova se Konvencija primenjuje sa izuzecima predviđenim u sledećim paragrafima, na sve pošiljke robe predate na prevoz sa direktnim tovarnim listom za pruge koje dodiruju područja barem dveju država ugovornica i kada se prevoze isključivo na prugama navedenim u spisku sastavljenom prema članu 58.

§ 2. — Na pošiljke čija se otpisna i uputna stanica¹⁾ nalazi na području iste države i koje dodiruju područje druge države samo u prevozu primenjuje se pravo polazne države:

a) ako provozne pruge eksploatiše isključivo jedna železnica polazne države;

b) pa i onda, ako provozne pruge ne eksploatiše isključivo jedna železnica polazne države, ali su zainteresovane železnice zaključile posebne sporazume prema kojima se ovi prevozi ne smatraju kao međunarodni.

§ 3. — Na pošiljke između stanica dveju susednih država primenjuje se, ako železnice jedne od ovih država isključivo eksploatišu pruge kojima se vrši saobraćaj, pravo te države, ukoliko je pošiljalac izbornom obrascu tovarnog lista tražio primenu propisa koji važi za unutrašnji saobraćaj te države i ukoliko se tome ne protive zakoni i propisi nijedne od zainteresovanih država.

Član 2

Odredbe o mešovitim prevozima

§ 1. — U spisak predviđen članom prvim mogu se, pored železničkih pruga, uneti i redovne automobilske ili plovidbene linije koje dopunjuju prevoze

¹⁾ Pod nazivom »stanica« podrazumevaju se i luke plovidbenih linija kao i sve poslovnice javnih automobilskih linija koje učestvuju u izvršenju ugovora o prevozu.

gation complétant des parcours par voie ferrée et effectuant les transports internationaux sous la responsabilité d'un Etat contractant ou d'un chemin de fer inscrit sur la liste.

§ 2. — Les entreprises de ces lignes sont soumises à toutes les obligations imposées et sont investies de tous les droits reconnus aux chemins de fer par la présente Convention, sous réserve des dérogations résultant nécessairement des modalités différentes du transport. Toutefois, les règles de responsabilité établies par la présente Convention ne peuvent faire l'objet de dérogations.

§ 3. — Tout Etat qui désire faire inscrire sur la liste une des lignes désignées au § 1 doit prendre les mesures utiles pour que les dérogations prévues au § 2 soient publiées dans les mêmes formes que les tarifs.

§ 4. — Pour les transports internationaux empruntant à la fois des chemins de fer et des services de transport autres que ceux qui sont définis au § 1, les chemins de fer peuvent établir en commun avec les entreprises de transport intéressées, des dispositions tarifaires appliquant un régime juridique différent de celui de la présente Convention, afin de tenir compte des particularités de chaque mode de transport. Ils peuvent, dans ce cas, prévoir l'emploi d'un titre de transport autre que celui qui est prévu par la présente Convention.

Article 3.

Objets exclus du transport

Sont exclus du transport, sous réserve des dérogations prévues à l'article 4, § 2:

a) les objets dont le transport est réservé à l'administration des postes, ne fût-ce que sur l'un des territoires à parcourir;

b) les objets qui, par leurs dimensions, leur poids ou leur conditionnement, ne se prêteraient pas au transport demandé, en raison des installations ou du matériel, ne fût-ce que de l'un des chemins de fer à emprunter;

c) les objets dont le transport est interdit, ne fût-ce que sur l'un des territoires à parcourir;

d) les matières et objets exclus du transport en vertu de l'Annexe I à la présente Convention.

Article 4.

Objets admis au transport sous certaines conditions

§ 1. — Les objets ci-après désignés sont admis au transport sous les conditions suivantes:

a) les matières et objets désignés dans l'Annexe I à la présente Convention sont admis sous les conditions qui y sont fixées;

b) les transports funèbres sont admis sous les conditions suivantes:

1° le transport est effectué en grande vitesse, sous la garde d'une personne qui l'accompagne, à moins que le transport en petite vitesse ou la dispense d'escorte ne soient admis sur tous les chemins de fer participant au transport;

2° les frais de transport sont obligatoirement payés au départ;

3° le transport est soumis aux lois et règlements de police de chaque Etat, à moins qu'il ne soit réglé par des Conventions spéciales entre plusieurs Etats;

c) les véhicules de chemins de fer roulant sur leurs propres roues sont admis, à la condition qu'un chemin de fer vérifie qu'ils sont en état de circuler et l'atteste par une inscription sur le véhicule ou par un certificat spécial; les locomotives, tenders et automotrices doivent en outre être accompagnés d'un agent fourni par l'expéditeur, compétent notamment pour assurer le graissage;

železnicom i koje obavljaju međunarodne prevoze pod odgovornošću jedne države ugovornice ili jedne železnice uvrštene u spisak.

§ 2. — Preduzeća ovih linija podvrgnuta su svim obavezama i imaju sva prava koja priznaje ova Konvencija železnicama sa otstupanjima koja neminovno proističu iz različitih načina prevoženja. Otstupanja se međutim, ne mogu odnositi na odgovornost utvrđenu ovom Konvencijom.

§ 3. — Svaka država koja želi da upiše u spisak neku od linija označenih u § 1, mora se pobrinuti da se otstupanja predviđena u § 2, objave na isti način kao i tarife.

§ 4. — Za međunarodne prevoze za koje se u isto vreme upotrebe železnice i druga prevozna preduzeća, sem onih koja su označena u § 1, železnice mogu, vodeći računa o osobenostima svakog načina prevoza, zajedno sa zainteresovanim prevoznim preduzećima utvrditi tarifske odredbe na osnovu kojih se za takve prevoze primenjuje pravno uređenje koje odstupa od ove Konvencije. Oni mogu u tom slučaju propisati drugu prevoznu ispravu nego što je predviđena ovom Konvencijom.

Član 3

Predmeti isključeni od prevoza

Od prevoza su isključeni sem izuzetka predviđenih u članu 4 § 2:

a) predmeti koji spadaju pod prinudni poštanski prevoz, pa bilo to samo na jednoj od teritorija prevoznog puta;

b) predmeti koji po svome obimu, težini ili prirodi nisu podesni za traženi prevoz s obzirom na postrojenja ili saobraćajna sredstva, pa bilo to samo kod jedne železnice učesnice u prevozu;

c) predmeti čiji je prevoz zabranjen makar samo na jednoj od teritorija koje treba preći;

d) materije i predmeti koji su prema Prilogu I ove Konvencije isključeni od prevoza.

Član 4

Predmeti koji se primaju na prevoz pod izvesnim uslovima

§ 1. — Niže navedeni predmeti primaju se na prevoz pod sledećim uslovima:

a) materije i predmeti navedeni u Prilogu I ove Konvencije uz uslove određene tim Prilogom;

b) prevoz mrtvaca je dopušten pod sledećim uslovima:

1. prevoz se ima izvršiti kao brzovoz pod nadzorom pratioca, izuzev ako prevoz kao sporovoz ili bez pratioca nije dopušten na svima železnicama koje učestvuju u prevozu;

2. prevozni troškovi se obavezno plaćaju pri predaji;

3. prevoz podleže zakonima i policijskim propisima svake države, ukoliko nije regulisan posebnim konvencijama između više država;

c) železnička vozila koja se prevoze na sopstvenim točkovima primaju se pod uslovom, da jedna železnica utvrdi sposobnost vozila za vožnju i da to označi na samom vozilu ili potvrdi posebnim uverenjem; lokomotive, tenderi i motorna kola moraju, sem toga imati stručnog pratioca koga daje pošiljalac u prvom redu radi obezbeđenja podmazivanja;

d) les animaux vivants sont admis dans les conditions ci-après:

1° les envois d'animaux vivants doivent être accompagnés d'un convoyeur fourni par l'expéditeur, à moins qu'il ne s'agisse d'animaux de petite taille remis au transport dans des cages, caisses, paniers, etc., bien clos; toutefois, l'accompagnement n'est pas exigé en cas d'exceptions prévues par des tarifs internationaux ou par des accords intervenus entre chemins de fer;

2° l'expéditeur doit se conformer aux prescriptions de police vétérinaire des Etats d'expédition, de destination et de transit;

e) les objets dont le transport présente, de l'avis du chemin de fer, des difficultés spéciales en raison des installations ou du matériel ne fût-ce que de l'un des chemins de fer empruntés, ne sont admis que sous des conditions techniques ou d'exploitation particulières, déterminées dans chaque cas par le chemin de fer. Ces transports peuvent être soumis à des délais de livraison spéciaux fixés par le chemin de fer lors de la conclusion du contrat de transport.

§ 2. — Deux ou plusieurs Etats contractants peuvent convenir, par des accords, que certains objets exclus par la présente Convention seront admis sous certaines conditions au transport international entre ces Etats, ou que les matières et objets désignés dans l'Annexe I seront admis sous des conditions moins rigoureuses que celles qui sont prévues par l'Annexe I.

Lorsque des accords de ce genre admettent au transport des matières et objets qui en sont exclus par les prescriptions de l'Annexe I, ces accords doivent être communiqués à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer qui porte à l'ordre du jour de la prochaine session de la Commission d'experts les dispositions de l'accord ayant trait à cette admission, à moins que ces dispositions n'aient déjà été examinées et écartées par la Commission.

Les chemins de fer peuvent aussi, au moyen de clauses insérées dans leurs tarifs, soit admettre certains objets exclus du transport par la présente Convention, soit adopter des conditions moins rigoureuse que celles qui sont prévues par l'Annexe I pour les matières et objets admis conditionnellement par celle-ci.

Article 5.

Obligation pour le chemin de fer de transporter

§ 1. — Le chemin de fer est tenu d'effectuer, en se conformant aux conditions de la présente Convention, tout transport de marchandises, pourvu que:

a) l'expéditeur se conforme aux prescriptions de la Convention;

b) le transport soit possible avec les moyens de transport normaux permettant de satisfaire les besoins réguliers du trafic;

c) le transport ne soit pas empêché par des circonstances que le chemin de fer ne peut pas éviter et auxquelles il ne dépend pas de lui de remédier.

§ 2. — Le chemin de fer n'est tenu d'accepter les objets dont le chargement, le transbordement ou le déchargement exige l'emploi de moyens spéciaux que si les gares où ces opérations doivent être effectuées disposent de ces moyens.

§ 3. — Le chemin de fer n'est tenu d'accepter que les envois dont le transport peut être effectué sans délai; les prescriptions en vigueur à la gare expéditrice déterminent les cas où cette gare est tenue de prendre provisoirement en dépôt les envois ne remplissant pas cette condition.

§ 4. — Les envois doivent être expédiés dans l'ordre de leur acceptation au transport sauf le cas prévu au § 5.

§ 5. — Si l'intérêt public ou les nécessités de l'exploitation l'exigent, l'autorité compétente peut décider que:

d) žive životinje se primaju pod sledećim uslovima:

1. pošiljke živih životinja moraju imati pratioca koga daje pošiljalac, ukoliko nisu u pitanju sitne životinje predate na prevoz u dobro zatvorenim kavezima, sanducima, korpama itd. Međutim, praćenje se zahteva u slučaju izuzetaka predviđenih u međunarodnim tarifama ili sporazumima između železnica;

2. pošiljalac se mora pridržavati veterinarsko-policijskih propisa otpravnih, uputnih i prevoznih država;

e) predmeti čiji prevoz po nahođenju železnice, s obzirom na postrojenja ili prevozna sredstva makar samo jedne železnice učesnice, predstavlja naročite teškoće, primaju se na prevoz samo uz naročite tehničke ili eksploatacione uslove koje železnica određuje za svaki pojedini slučaj. Za ovakve prevoze železnica može odrediti prilikom sklapanja ugovora o prevozu posebne rokove isporuke.

§ 2. — Dve ili više država ugovornica mogu se ugovorima sporazumeti da će se izvesni predmeti, koji su prema ovoj Konvenciji isključeni od prevoza, primiti na međunarodni prevoz između tih država pod izvesnim uslovima, ili da će se materije i predmeti navedeni u Prilogu I primiti na prevoz uz lakše uslove nego što ih predviđa Prilog I.

Ako se takvim sporazumima dopušta prevoz materija i predmeta koji su prema propisima Priloga I isključeni od prevoza, oni se moraju saopštiti Centralnom birou za međunarodne prevoze na železnicama. Centralni biro će odrediti takvog sporazuma, ako se one odnose na primanje na prevoz, staviti na dnevni red sledećeg zasedanja Komisije stručnjaka, ukoliko ih Komisija nije ranije ispitala i odbila.

Isto tako mogu železnice u svojim tarifama propisati da se dopušta prevoz izvesnih predmeta koji su na osnovu ove Konvencije isključeni od prevoza ili da se za materije i predmete koji se uslovno primaju na prevoz utvrde lakši uslovi nego što su predviđeni u Prilogu I.

Član 5

Obaveza železnice da vrši prevoz

§ 1. — Železnica je obavezna da prevozi robu prema odredbama ove Konvencije pod uslovom:

a) da se pošiljalac pridržava propisa ove Konvencije;

b) da se prevoz može izvršiti redovnim prevoznim sredstvima koja zadovoljavaju redovne potrebe saobraćaja;

c) da prevoz nije sprečen okolnostima koje železnica nije mogla da izbegne niti da ih otkloni.

§ 2. — Predmete za čiji su utovar, preтовар ili istovar potrebna naročita postrojenja železnica je dužna da primi na prevoz samo onda ako odnosne stanice raspolažu ovakvim postrojenjima.

§ 3. — Železnica je dužna da primi samo takve pošiljke čiji se prevoz može izvršiti bez odlaganja; propisi koji važe u otpravnoj stanici određuju u kojim slučajevima je ta stanica dužna da privremeno prima na čuvanje pošiljke koje ne ispunjavaju taj uslov.

§ 4. — Pošiljke se moraju otpravljati po redu kako su primljene na prevoz, ukoliko u slučaju navedenom u § 5 nije drukčije predviđeno.

§ 5. — Ako javni interes ili prinudni saobraćajni razlozi to nalažu, nadležna vlast može odrediti:

a) le service sera suspendu en totalité ou en partie;

b) certaines expéditions seront temporairement exclues ou admises seulement sous certaines conditions;

c) certaines expéditions bénéficieront temporairement de priorités.

Ces mesures doivent être sans délai portées à la connaissance du public et des chemins de fer, à charge pour eux d'en informer les chemins de fer des autres Etats en vue de leur publication.

S'il apparaît que la durée d'application des mesures doit excéder un mois, communication en sera faite à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer qui les notifiera aux autres Etats.

§ 6. — Toute infraction par le chemin de fer aux dispositions de cet article peut donner lieu à une action en réparation du préjudice causé.

TITRE II.

DU CONTRAT DE TRANSPORT

CHAPITRE PREMIER

Forme et conditions du contrat de transport

Article 6.

Teneur et forme de la lettre de voiture

§ 1. — L'expéditeur doit présenter pour toute expédition internationale soumise à la présente Convention une lettre de voiture conforme au modèle prévu à l'Annexe II à la présente Convention.

Le format du formulaire de la lettre de voiture peut toutefois être réduit par voie de dispositions tarifaires pour certains trafics entre pays limitrophes.

Les formulaires de lettre de voiture doivent être imprimés sur papier à écrire blanc, résistant; ils portent, pour la grande vitesse, deux bandes rouges d'un centimètre au moins de largeur, l'une au bord supérieur, l'autre au bord inférieur, au recto et au verso. Pour le duplicata de la lettre de voiture il peut être fait usage de papier bleu-clair.

§ 2. — Les tarifs internationaux ou les accords entre chemins de fer déterminent la langue dans laquelle doivent être imprimés les formulaires des lettres de voiture. A défaut de dispositions de tarifs ou d'accords, les formulaires doivent être imprimés dans une des langues officielles de l'Etat expéditeur; ils doivent, en outre, contenir un texte français; ils doivent, en outre, contenir une traduction en allemand, ou italien, et ils peuvent contenir toutes traductions en d'autres langues jugées utiles.

La partie à remplir par l'expéditeur doit être rédigée dans une des langues officielles du pays de départ. Des tarifs internationaux ou des accords entre chemins de fer peuvent prévoir si des traductions doivent être jointes et quelles doivent être ces traductions. A défaut, l'expéditeur doit joindre une traduction en français, en allemand ou en italien, à moins que les inscriptions ne soient rédigées dans une de ces trois langues.

Le chemin de fer peut exiger que les indications et déclarations à porter par l'expéditeur sur la lettre de voiture et sur ses annexes soient faites en caractères latins.

§ 3. — Les parties du formulaire encadrées de lignes grasses doivent être remplies par le chemin de fer, les autres par l'expéditeur. L'expéditeur doit barrer les cases inutilisées.

§ 4. — Le choix du formulaire de lettre de voiture blanc ou du formulaire à bandes rouges indique si la marchandise est à transporter en petite ou en grande vitesse. La demande de la grande vitesse sur une partie du parcours et de la petite vitesse sur l'autre partie n'est pas admise, sauf accord entre tous les chemins de fer intéressés.

a) da se saobraćaj privremeno obustavi potpuno ili delimično;

b) da se izvesne pošiljke privremeno isključe od prevoza ili da se primaju samo pod izvesnim uslovima;

c) da se izvesne pošiljke privremeno otpravljaju prvenstveno.

Ove mere treba bez odlaganja staviti do znanja javnosti i železnicama koje ih moraju saopštiti železnicama drugih država radi objavljivanja.

Ako se predviđa da će te mere trajati više od mesec dana, moraju se saopštiti Centralnom binou za međunarodne prevoze na železnicama, koji o tome izveštava druge države.

§ 6. — Svaka povreda odredaba ovog člana od strane železnice daje pravo na tužbu za naknadu nastale štete.

DEO II

UGOVOR O PREVOZU

GLAVA I

Oblik i uslovi ugovora o prevozu

Član 6

Sadržaj i oblik tovarnog lista

§ 1. — Pošiljalac je dužan da za svaku međunarodnu pošiljku koja je podređena ovoj Konvenciji preda tovarni list prema obrascu propisanom u Prilogu II ove Konvencije.

Međutim, za izvesne saobraćaje između susednih zemalja tarife mogu predvideti manji oblik obrasca tovarnog lista.

Obrasci tovarnog lista moraju biti štampani na čvrstoj beloj hartiji za pisanje; za brzovoz oni su obeleženi, kako na prednjoj strani tako i na poleđeni, sa dve crvene pruge od najmanje jednog santimetra širine, jednom na gornjoj a drugom na donjoj ivici. Za duplikat tovarnog lista može se upotrebiti hartija ctvorene plave boje.

§ 2. — Međunarodne tarife ili sporazumi između železnica određuju jezik na kome se imaju štampati obrasci tovarnih listova. U nedostatku tarifskih odredaba ili sporazuma obrasci moraju biti štampani na jednom od službenih jezika otpravne države; oni moraju, sem toga, sadržavati tekst na francuskom, nemačkom ili italijanskom jeziku, a mogu sadržati i prevode na drugim jezicima ako se to nađe za shodno.

Deo koji ima da popuni pošiljalac mora uvek biti sastavljen na jednom od službenih jezika otpravne zemlje. Međunarodne tarife ili sporazumi između železnica mogu odrediti da li i koje prevode treba dodati. U nedostatku takvih odredaba pošiljalac mora dodati prevod na francuskom, nemačkom ili na italijanskom jeziku, ukoliko nisu podaci već sastavljeni na jednom od ova tri jezika.

Železnica može zahtevati da se za podatke i izjave koje upisuje pošiljalac u tovarni list i u priloge, upotrebi latinica.

§ 3. — Delove obrasca koji su uokvireni debelom crtom ispunjava železnica, a ostale delove pošiljalac. Pošiljalac je dužan da precрта one rubrike koje ostavlja nepopunjene.

§ 4. — Izbor belog obrasca tovarnog lista ili obrasca sa crvenim prugama pokazuje da li se roba ima prevoziti kao sporovoz ili kao brzovoz. Zahtev da se na jednom delu puta roba prevozi kao brzovoz, a na drugom kao sporovoz nije dopušten, sem naročitog sporazuma između svih zainteresovanih železnica.

§ 5. — Les mentions portées sur la lettre de voiture doivent être écrites ou imprimées en caractères indélébiles. Les lettres de voiture surchargées, grattées, ou celles sur lesquelles on a collé des morceaux de papier ne sont pas admises. Les ratures sont tolérées à la condition que l'expéditeur les approuve par sa signature et qu'il inscrive les quantités rectifiées en toutes lettres, quand il s'agit du nombre ou du poids des colis.

§ 6. — La lettre de voiture doit obligatoirement comporter les mentions suivantes:

a) le lieu et la date de l'établissement de la lettre de voiture;

b) la désignation du chemin de fer expéditeur;

c) la désignation du chemin de fer destinataire et celle de la gare destinataire, avec toutes les spécifications nécessaires pour éviter toute confusion entre les diverses gares desservant soit une même localité, soit des localités portant le même nom ou des noms analogues;

d) le nom et l'adresse du destinataire. Une seule personne physique ou autre sujet de droit doit être indiqué comme destinataire. L'indication comme destinataire de la gare ou d'un agent de la gare destinataire n'est admise que si le tarif applicable le permet expressément. Les adresses n'indiquant pas le nom du destinataire, telles que «à l'ordre de...» ou «au porteur du duplicata de la lettre de voiture», ne sont pas autorisées;

e) la désignation de la marchandise, l'indication du poids ou, à défaut, une indication analogue, conforme aux prescriptions du chemin de fer expéditeur. Lorsque les lois ou règlements du pays de départ autorisent l'expéditeur à remettre ses envois sans mention du poids ou de l'indication en tenant lieu, ce poids ou cette indication sont inscrits par le chemin de fer expéditeur.

Les marchandises doivent être désignées: celles qui figurent dans l'Annexe I, sous le nom qui leur est donné dans cette Annexe, les autres marchandises, lorsque l'expéditeur demande l'application d'un tarif déterminé, sous le nom qui leur est donné dans ce tarif, et dans tous les autres cas, sous la dénomination, correspondant à leur nature, usitée par le commerce dans l'Etat de départ.

Si l'espace réservé sur la lettre de voiture pour la spécification des marchandises est insuffisant, la désignation des articles doit être faite sur des feuilles de mêmes dimensions que ce document, soigneusement attachées à celui-ci et signées par l'expéditeur. La lettre de voiture doit mentionner l'existence de ces feuilles. Si le poids total de l'envoi est indiqué, cette indication doit être portée sur la lettre de voiture même;

f) pour les envois de détail: le nombre de colis; leurs marques et numéros ou, à leur défaut, la mention que ces colis portent l'adresse du destinataire; la description de l'emballage. Ces mêmes mentions doivent figurer dans la lettre de voiture concernant les wagons complets comportant une ou plusieurs pièces, expédiés en trafic fer-mer et qui doivent être transbordés.

Pour les envois dont le chargement incombe à l'expéditeur: le type (wagon couvert, découvert, spécial ou de particulier); le numéro; les marques de propriété du wagon et, pour les wagons de particuliers, la tare;

g) l'énumération détaillée des pièces requises par les douanes et autres autorités administratives et qui sont jointes à la lettre de voiture ou mentionnées comme tenues à la disposition du chemin de fer dans une gare désignée ou dans un bureau de douane ou de toute autre autorité;

h) la signature de l'expéditeur ainsi que l'indication de son nom et de son adresse complétée, s'il le juge utile, par son adresse télégraphique ou téléphonique. La signature peut être imprimée ou remplacée

§ 5. — Podaci u tovarnom listu moraju biti neizbrisivo ispisani ili oštampani. Neće se primati ispravljani ili brisani tovarni listovi kao ni takvi na kojima ima prelepljenih mesta. Precrtavanja se dopuštaju samo onda ako ih pošiljalac potvrdi svojim potpisom a kad se radi o broju ili težini komada, ako pošiljalac pored toga slovima ispiše ispravljene količine.

§ 6. — Tovarni list mora obavezno sadržati sledeće podatke:

a) mesto i datum popunjavanja tovarnog lista;

b) označenje otpravne železnice;

c) označenje uputne železnice i uputne stanice sa svim potrebnim podacima da bi se izbegla svaka pometnja između raznih stanica, bilo istog mesta, bilo mesta koja nose isto ili slično ime;

d) ime i adresu primaoca. Kao primalac može se označiti samo jedno fizičko lice ili drugi pravni subjekt. Uputna stanica ili službenik uputne stanice može se samo onda navesti kao primalac, ako tarifa koja se ima primeniti to izričito dozvoljava. Adrese u kojima nije naznačeno ime primaoca kao »po nalogu...« ili »na imaoa duplikata tovarnog lista«, nisu dopuštene;

e) naimenovanje robe, označenje težine ili umesto toga neko slično označenje koje odgovara propisima otpravne železnice. Ako zakoni ili propisi otpravne zemlje ovlašćuju pošiljaoca da predaje svoje pošiljke bez označenja težine ili nekog sličnog označenja, onda ovo označenje upisuje otppravna železnica.

Roba se mora označiti: ona iz Priloga I pod nazivom navedenim u tom Prilogu, ostale robe za koju pošiljalac traži primenu određene tarife pod naimenovanjem koje je upotrebljeno u toj tarifi, a u ostalim slučajevima pod naimenovanjem koje odgovara njenoj prirodi i koje je uobičajeno u trgovini otppravne zemlje.

Ako prostor predviđen u tovarnom listu za naimenovanje robe nije dovoljan, upotrebiće se listovi iste veličine kao tovarni list koje će pošiljalac brižljivo priklopiti tovarnom listu i potpisati. U tovarnom listu mora se navesti da su ti listovi priloženi. Ako je upisana ukupna težina pošiljke taj podatak mora biti unesen u sam tovarni list;

f) kod denčane robe: količinu, znakove i brojeve komada ili umesto toga napomenu da komadi nose adresu primaoca; vrstu pakovanja. U saobraćaju železnica-more treba za kolske toware koji se moraju prekravati upisati u tovarni list iste podatke, i to bez obzira da li se kolska pošiljka sastoji od jednog ili više komada.

Kod robe koju mora da tovari pošiljalac: vrstu (zatvorena, otvorena, specijalna ili privatna kola), broj, znak sopstvenosti kola, a kod privatnih kola i sopstvenu težinu;

g) tačno nabrojanje dokumenata propisanih od strane carinskih i drugih upravnih vlasti koja su priključena tovarnom listu ili za koja je u njemu navedeno da su deponovana u određenoj stanici, u nekoj carinarnici ili kod koje druge vlasti;

h) potpis pošiljaoca kao i označenje njegovog imena i adrese koju može prema nahođenju dopuniti svojom telegrafskom i telefonskom adresom. Potpis može biti oštampan ili zamenjen žigom pošiljaoca ako to

par le timbre de l'expéditeur, si les lois et règlements en vigueur à la gare expéditrice le permettent. Une seule personne physique ou autre sujet de droit doit figurer sur la lettre de voiture comme expéditeur.

§ 7. — En outre, la lettre de voiture doit, s'il y a lieu, contenir toutes les autres indications prévues dans la présente Convention, notamment les suivantes:

a) la mention »en gare (bureau restant)« ou la mention »livrable à domicile«, à la condition que ces modes de livraison soient admis à la gare destinataire;

b) les tarifs à appliquer, notamment les tarifs spéciaux ou exceptionnels prévus à l'article 11, § 4. lettre c), et à l'article 35;

c) la somme en chiffres et en lettres représentant l'intérêt à la livraison déclaré conformément à l'article 20;

d) les frais que l'expéditeur prend à sa charge conformément aux dispositions de l'article 17;

e) le montant en chiffres et en lettres du remboursement et des débours conformément à l'article 19;

f) l'itinéraire prescrit conformément aux dispositions de l'article 10, § 1, et l'indication des gares où doivent s'accomplir les opérations de douane et d'autres autorités administratives;

g) les indications relatives aux formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives conformément à l'article 15;

h) la mention que le destinataire a le droit de modifier le contrat de transport; cette mention, à inscrire dans la case: »Déclaration pour l'accomplissement...«, doit avoir le libellé suivant: »Destinataire autorisé à donner des ordres ultérieurs«.

§ 8. — Il n'est permis d'insérer dans la lettre de voiture d'autres déclarations que si elles sont prescrites ou admises par les lois et règlements d'un Etat ou par les tarifs, et ne sont pas contraires à la présente Convention.

Il est interdit de remplacer la lettre de voiture par d'autres pièces ou d'y ajouter d'autres documents que ceux qui sont prescrits ou admis par la présente Convention ou par les tarifs. Toutefois, lorsque les lois et règlements en vigueur à la gare expéditrice le prescrivent, l'expéditeur doit établir, outre la lettre de voiture, une pièce destinée à être conservée par le chemin de fer pour lui servir de preuve du contrat de transport.

§ 9. — Une lettre de voiture doit être établie pour chaque envoi. Toutefois, sous le couvert d'une seule lettre de voiture, ne doivent pas être remises au transport:

a) des marchandises qui, en raison de leur nature, ne peuvent pas être chargées en commun sans inconvénients;

b) des marchandises dont le chargement incombe pour partie au chemin de fer et pour partie à l'expéditeur;

c) des marchandises dont le chargement en commun porterait atteinte aux prescriptions des douanes ou d'autres autorités administratives;

d) des marchandises admises au transport sous certaines conditions, lorsqu'il s'agit de matières et objets dont le chargement en commun ou avec d'autres marchandises est interdit en vertu de l'Annexe I à la présente Convention.

§ 10. — Une même lettre de voiture ne peut comprendre que le chargement d'un seul wagon. Toutefois avec une seule lettre de voiture peuvent être remis au transport:

a) les masses indivisibles et objets de dimensions exceptionnelles dont le chargement exige plus d'un wagon;

b) les envois chargés en plusieurs wagons, lorsque des dispositions particulières au trafic ou des tarifs internationaux l'autorisent pour la totalité du parcours.

§ 11. — L'expéditeur est autorisé à insérer au bas du verso de la lettre de voiture, mais à titre de simple

dopuštaju zakoni i pripisi koji važe za otpravnu stanicu. Samo jedno fizičko lice ili drugi pravni subjekt može biti označen kao pošiljalac u tovarnom listu.

§ 7. — Tovarni list mora prema slučaju sadržati sve ostale podatke predviđene ovom Konvencijom, a naročito sledeće:

a) označenje »ostaje na stanici« ili označenje »dostaviti u domicil« ako je ovaj način izdavanja dopušten u uputnoj stanici;

b) zahtev za primenu tarifa, naročito specijalnih ili izuzetnih tarifa prema članu 11 § 4 pod c) i članu 35;

c) iznos obezbeđenja uredne isporuke prema članu 20 i to brojevima i slovima;

d) označenje troškova koje pošiljalac prima na sebe prema članu 17;

e) iznos pouzeća i predujma prema članu 19 brojevima i slovima;

f) prevozni put propisan prema odredbama člana 10 § 1, i označenje stanica u kojima treba izvršiti formalnosti koje zahtevaju carinske i druge upravne vlasti;

g) označavanja postupka u vezi sa vršenjem formalnosti koje prema članu 15 zahtevaju carinske i druge upravne vlasti;

h) navod da je primalac ovlašćen na izmenu ugovora o prevozu; ovaj navod treba upisati u rubriku: »Izjava o vršenju formalnosti...« i mora da glasi: »Primalac je ovlašćen da da naknadne izmene«.

§ 8. — Nije dopušteno unositi u tovarni list druge izjave, sem ako su one propisane ili dopuštene zakonima ili propisima jedne države ili tarifama, i ako se ne protive ovoj Konvenciji.

Zabranjeno je da se tovarni list zameni drugim dokumentima ili da mu se prilažu druga dokumenta, sem onih koja su propisana ili dozvoljena ovom Konvencijom ili tarifama. Međutim, ako zakoni i propisi koji važe za otpravnu stanicu to propisuju, pošiljalac mora, sem tovarnog lista, da ispostavi i drugu ispravu koja ostaje železnici kao dokaz o zaključenom ugovoru o prevozu.

§ 9. — Za svaku pošiljku treba upotrebiti jedan tovarni list. Međutim, ne sme se predati na prevoz istim tovarnim listom:

a) roba koja se prema svojoj prirodi ne može bez štete zajedno tovariti;

b) roba koju mora da tovari delimično železnica a delimično pošiljalac;

c) roba čijim bi se zajedničkim tovaranjem povredili propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti;

d) roba koja se uslovno prima na prevoz, ako se prema Prilogu I ove Konvencije ne sme tovariti zajedno ili sa drugom robom.

§ 10. — Isti tovarni list sme da se odnosi samo na jedan koljski tovar. Međutim, dopušteno je sa istim tovarnim listom predati na prevoz:

a) nedeljive predmete i predmete izuzetnog obima za čije je tovarjenje potrebno više kola;

b) više koljskih tovara, ako to za ceo prevozni put dopuštaju posebni propisi za odnosni saobraćaj ili međunarodne tarife.

§ 11. — Pošiljalac je ovlašćen da na donjem delu poledine tovarnog lista, ali samo u svrhu obaveštenja

information pour le destinataire et sans qu'il en résulte ni obligation ni responsabilité pour le chemin de fer, des mentions qui se rapportent à l'envoi, comme par exemple:

- »Envoi de N....«;
- »Par ordre de N....«;
- »A la disposition de N....«;
- »Pour être réexpédié à N....«;
- »Assuré auprès de N....«;
- »Pour la ligne de navigation N....« ou »pour le navire N....«;
- »Provenant de la ligne de navigation N....« ou »du navire N....«;
- »Pour la ligne de service automobile N....«;
- »Provenant de la ligne de service automobile N....«;
- »Pour la ligne aérienne N....«;
- »Provenant de la ligne aérienne N....«;
- »Pour l'exportation à destination de N....«.

Article 7.

Responsabilité pour les énonciations de la lettre de voiture. Surtaxes. Mesures à prendre en cas de surcharge

§ 1. — L'expéditeur est responsable de l'exactitude des indications et déclarations inscrites par ses soins dans la lettre de voiture; il supporte toutes les conséquences résultant du fait que ces déclarations ou indications seraient irrégulières, inexactes, incomplètes ou inscrites ailleurs qu'à la place réservée à chacune d'elles; si cette place est insuffisante, une mention portée à cette même place par l'expéditeur renverra à l'endroit de la lettre de voiture où se trouve le complément de l'inscription.

§ 2. — Le chemin de fer a toujours le droit de vérifier si l'envoi répond aux énonciations de la lettre de voiture et si les mesures de sécurité prescrites par l'Annexe I ont été observées.

S'il s'agit de la vérification du contenu de l'envoi, l'expéditeur ou le destinataire doit être invité à y assister, selon qu'elle a lieu à la gare expéditrice ou à la gare destinataire. Si l'intéressé ne se présente pas ou si la vérification a lieu en cours de route et à défaut d'autres prescriptions légales ou réglementaires en vigueur dans l'Etat où la vérification a lieu, celle-ci doit se faire en présence de deux témoins étrangers au chemin de fer. Le chemin de fer ne peut cependant procéder à une vérification du contenu en cours de route qu'à la condition que cette opération soit commandée par les nécessités de l'exploitation ou par les règlements de douane ou d'autres autorités administratives.

Si le résultat de la vérification diffère des indications de la lettre de voiture, il doit être inscrit dans celle-ci. Si la vérification a lieu à la gare expéditrice, l'inscription doit également être faite dans le duplicata de la lettre de voiture, lorsqu'il se trouve entre les mains du chemin de fer. Si l'envoi ne répond pas aux énonciations de la lettre de voiture, les frais occasionnés par la vérification grèvent la marchandise, à moins qu'ils n'aient été payés sur place.

§ 3. — Les lois et règlements de chaque Etat déterminent les conditions dans lesquelles le chemin de fer a le droit ou est tenu de constater ou de vérifier le poids de la marchandise ou le nombre des colis, ainsi que la tare réelle des wagons.

Le chemin de fer est tenu d'indiquer dans la lettre de voiture le résultat des constatations faites au sujet du poids, du nombre des colis, ainsi que de la tare réelle des wagons.

§ 4. — En cas de pesage sur un pont à bascule, le poids est déterminé en déduisant du poids total du

primaoca i bez obaveze i odgovornosti železnice, upiše beleške koje se odnose na pošiljku, kao na primer:

- „Pošiljka od N”
- „Po nalogu N”
- „Na raspolaganje N”
- „Na dalji prevoz za N”
- „Osigurano kod N”
- „Za plovidbenu liniju N” ili „Za brod N”
- „Sa plovidbene linije N” ili „Iz broda N”
- „Za automobilsku liniju N”
- „Sa automobilske linije N”
- „Za vazдушnu liniju N”
- „Sa vazdušne linije N”
- „Za izvoz u N”

Član 7

Odgovornost za navode u tovarnom listu. Vozarinski dodaci. Mere koje se imaju preduzeti u slučaju preopterećenja

§ 1. — Pošiljalac odgovara za tačnost podataka i izjava koje unese u tovarni list. On snosi sve posledice koje proističu iz činjenice ako bi te izjave ili ti podaci bili neispravni, netačni, nepotpuni ili uneti na drugo mesto a ne na ono koje je određeno za njihovo upisivanje. Kada je ovo mesto nedovoljno, pošiljalac će na njemu označiti gde se nalazi dopuna upisa.

§ 2. — Železnica ima pravo da u svako doba proveri da li pošiljalac ili primalac da prisustvuje proveravanju, prema tome da li se ono vrši u otpravnoj ili u uputnoj stanici. Ako zainteresovani ne dođe, ili ako se proveravanje vrši u toku prevoza, isto se ima obaviti u prisustvu dva svedoka koji ne pripadaju železnici, ako zakoni ili propisi države u kojoj se vrši proveravanje ne određuju drukčije. Međutim, železnica može izvršiti proveravanje sadržaja u toku prevoza samo onda ako to iziskuju potrebe saobraćaja ili propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti.

Ako je u pitanju proveravanje sadržaja pošiljke, mora se pozvati pošiljalac ili primalac da prisustvuje proveravanju, prema tome da li se ono vrši u otpravnoj ili u uputnoj stanici. Ako zainteresovani ne dođe, ili ako se proveravanje vrši u toku prevoza, isto se ima obaviti u prisustvu dva svedoka koji ne pripadaju železnici, ako zakoni ili propisi države u kojoj se vrši proveravanje ne određuju drukčije. Međutim, železnica može izvršiti proveravanje sadržaja u toku prevoza samo onda ako to iziskuju potrebe saobraćaja ili propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti.

Ako se rezultat proveravanja razlikuje od označenja u tovarnom listu, ta razlika se mora upisati u tovarni list. Ako se proveravanje vrši u otpravnoj stanici, upisivanje će se izvršiti i u duplikat tovarnog lista, ako se ovaj nalazi u rukama železnice. Ako pošiljalac ne odgovara navodima tovarnog lista, troškovi prouzrokovani proveravanjem tereta robe, ukoliko nisu odmah plaćeni.

§ 3. — Zakoni i propisi svake države određuju uslove pod kojima železnica ima pravo ili dužnost da utvrđuje ili da proverava težinu robe ili broj komada, kao i stvarnu sopstvenu težinu kola.

Železnica je dužna da u tovarni list upiše rezultat utvrđivanja učinjenih u pogledu težine, broja komada, kao i stvarne sopstvene težine kola.

§ 4. — U slučaju vaganja koljskih tovara na kolskoj vagi, težina se utvrđuje tako da se od ukupne

wagon chargé la tare inscrite sur le wagon, à moins qu'une tare différente ne résulte d'un pesage spécial du wagon vide.

§ 5. — Si un pesage opéré par le chemin de fer après la conclusion du contrat de transport fait apparaître une différence de poids, le poids constaté par la gare expéditrice, ou à défaut le poids déclaré par l'expéditeur, reste déterminant pour le calcul du prix de transport dans les cas suivants:

a) si la différence est manifestement due à la nature de la marchandise ou aux influences atmosphériques;

b) si le pesage opéré par le chemin de fer après la conclusion du contrat de transport est effectué sur pont-bascule et ne fait pas apparaître une différence supérieure à deux pour cent du poids constaté par la gare expéditrice ou, à défaut, du poids déclaré par l'expéditeur.

§ 6. — Sans préjudice du paiement de la différence du prix de transport et d'une indemnité pour dommage éventuel, le chemin de fer peut percevoir une surtaxe dans les cas et aux conditions fixés ci-après:

a) en cas de désignation irrégulière, inexacte ou incomplète des matières et objets exclus du transport en vertu de l'Annexe I, la surtaxe est de trois francs par kg de poids brut du colis entier;

b) en cas, soit de désignation irrégulière, inexacte ou incomplète des matières et objets admis au transport sous certaines conditions en vertu de l'Annexe I, soit d'observation des mesures de sécurité prescrites dans cette Annexe, la surtaxe est de deux francs par kg de poids brut du colis entier;

c) en cas de désignation indiquant d'une manière irrégulière, inexacte ou incomplète la nature d'une expédition comprenant des marchandises autres que celles qui sont prévues sous lettres a) et b) du présent paragraphe, ou en général en cas de désignation pouvant, d'une manière quelconque, faire bénéficier l'envoi d'un tarif plus réduit que celui qui est effectivement applicable, la surtaxe est égale au double de la différence entre le prix de transport depuis le point de départ jusqu'au point de destination régulièrement applicable avec la désignation irrégulière, inexacte ou incomplète et celui qui aurait dû être perçu, si la désignation avait été régulière, exacte et complète.

Lorsqu'un envoi est constitué par des marchandises taxées à des prix différents et que le poids de chacune d'elles peut être déterminé sans difficulté, la surtaxe est calculée d'après la taxe applicable à chacune des marchandises, si ce mode de calcul fait ressortir une surtaxe plus réduite;

d) en cas d'indication d'un poids inférieur au poids réel, la surtaxe est égale au double de la différence entre le prix de transport du poids déclaré et celui du poids constaté, depuis la gare expéditrice jusqu'à la gare destinataire;

e) en cas de surcharge d'un wagon chargé par l'expéditeur, la surtaxe est égale à six fois le prix de transport, entre la gare expéditrice et la gare destinataire, du poids en excédent sur la limite de charge. Il y a surcharge quand la charge d'un wagon dépasse la limite de charge définie de la manière suivante:

Lorsqu'un wagon ne porte qu'une seule inscription relative au poids du chargement qu'il peut recevoir, celle-ci est considérée comme indiquant la charge normale; la limite de charge est alors égale à cette charge normale augmentée de cinq pour cent.

Lorsqu'un wagon porte deux inscriptions, celle qui indique le tonnage le plus faible détermine la charge normale; celle qui indique le tonnage le plus élevé détermine la limite de charge;

f) s'il y a, pour un même wagon, indication d'un poids inférieur au poids réel et surcharge, les surtaxes relatives à ces deux infractions sont perçues cumulativement.

težine natovarenih kola oduzme sopstvena težina upisana na kolima, sem ako se naročitim vaganjem praznih kola ne bi utvrdila druga sopstvena težina kola.

§ 5. — Ako se vaganjem koje je železnica izvršila posle zaključenja ugovora o prevozu utvrdi razlika u težini, onda je za računanje vozarine u niže navedenim slučajevima merodavna težina koju je utvrdila otppravna stanica ili ako to ona nije učinila, težina koju je naveo pošiljalac;

a) ako je razlika očigledno prouzrokovana prirodom robe ili vremenskim uticajem;

b) ako je železnica izvršila vaganje na kolskoj vagi posle zaključenja ugovora o prevozu a rezultat ne pokazuje veću razliku od dva procenta od težine koju je utvrdila otppravna stanica ili, ako ona nije utvrdila težinu, od težine koju je naveo pošiljalac.

§ 6. — Železnica može bez obzira na plaćanje razlike u vozarini i eventualne oštete za nastalu štetu, zahtevati naplatu vozarinskih dodataka u sledećim slučajevima:

a) u slučaju neispravnog, netačnog ili nepotpunog naimenovanja materija i predmeta koji su prema Prilogu I isključeni od prevoza — 3 franka za svaki kilogram brutotežine celog komada;

b) u slučaju neispravnog, netačnog ili nepotpunog naimenovanja materija i predmeta koji se prema Prilogu I uslovno primaju na prevoz ili u slučaju kada su zanemarene mere bezbednosti propisane tim Prilogom — 2 franka za svaki kilogram brutotežine celog komada;

c) u slučaju neispravnog, netačnog ili nepotpunog naimenovanja pošiljke koja sadrži druge predmete a ne one navedene pod a) i b) ovog paragrafa, dalje u slučaju svakog označenja koje bi imalo za posledicu makakvu primenu niže tarife nego što je treba stvarno primeniti — dvostruka razlika između vozarine koja treba da se plati od otppravne do uputne stanice za neispravno, netačno ili nepotpuno navedenu robu i vozarine koja bi se morala platiti da je bilo naimenovanje ispravno, tačno i potpuno.

Ako se pošiljka sastoji od robe za koju važe razni vozarinski stavovi, i ako se težina za svaku robu može utvrditi bez naročitih teškoća vozarinski dodatak se računa po vozarinskim stavovima koji važe za pojedine vrste robe, ako taj način računanja daje manji vozarinski dodatak;

d) u slučaju označenja težine koja je manja od stvarne težine, vozarinski dodatak iznosi dvostruku razliku između vozarine od otppravne do uputne stanice koja se računa za navedenu težinu i vozarine za utvrđenu težinu;

e) u slučaju preopterećenja kola koja je tovario pošiljalac, vozarinski dodatak iznosi šestostruku vozarinu za težinu koja prelazi nosivost kola i to od otppravne do uputne stanice. Preopterećenje postoji kada tovar kola prelazi nosivost koja se utvrđuje na sledeći način:

Ako postoji na kolima u pogledu dopuštenog opterećenja samo jedan natpis, smatra se da on označava tovarnu težinu kola; nosivost kola je u tom slučaju ravna tovarnoj težini uvećanoj za pet procenata;

Ako se nalaze na kolima dva natpisa, onda manji broj označava tovarnu težinu a veći broj nosivost;

f) ako je kod istih kola označena manja težina od stvarne a istovremeno postoji i preopterećenje, vozarinski dodaci koji se odnose na te dve povrede propisa naplaćuju se uporedo.

§ 7. — La surtaxa à percevoir conformément au § 6 grève la marchandise transportée, quel que soit le lieu où ont été constatés les faits qui la justifient.

§ 8. — Le montant des surtaxes et le motif de leur perception doivent être mentionnés dans la lettre de voiture.

§ 9. — La surtaxe n'est pas due:

a) en cas d'indication inexacte du poids, lorsque le pesage par le chemin de fer est obligatoire d'après les règles en vigueur à la gare expéditrice;

b) en cas d'indication inexacte du poids ou en cas de surcharge, si l'expéditeur a demandé dans la lettre de voiture que le pesage soit fait par le chemin de fer;

c) en cas de surcharge occasionnée, au cours du transport, par des influences atmosphériques, s'il est prouvé que le chargement du wagon a été effectué conformément aux prescriptions en vigueur à la gare expéditrice;

d) en cas d'augmentation de poids survenue pendant le transport, sans qu'il y ait surcharge, s'il est prouvé que cette augmentation est due à des influences atmosphériques;

e) en cas d'indication inexacte du poids sans qu'il y ait surcharge, lorsque la différence entre le poids indiqué dans la lettre de voiture et le poids constaté ne dépasse pas deux pour cent du poids déclaré.

§ 10. — Quand la surcharge d'un wagon est constatée par la gare expéditrice ou par une gare intermédiaire, l'excédent de charge peut être retiré du wagon, même s'il n'y a pas lieu de percevoir une surtaxe. L'expéditeur est, s'il y a lieu, invité sans retard à faire connaître comment il entend disposer de l'excédent de charge.

Toutefois, le destinataire qui a modifié le contrat de transport, en vertu de l'article 22, doit être avisé et invité à donner des instructions concernant l'excédent de charge.

La surcharge est taxée, pour le parcours effectué, d'après le prix de transport appliqué au chargement principal, avec la surtaxe prévue au § 6, s'il y a lieu; en cas de déchargement, les frais de cette opération sont perçus d'après le tarif des frais accessoires du chemin de fer qui l'effectue.

Si l'ayant droit prescrit d'expédier la surcharge à la gare destinataire du chargement principal, à une autre gare destinataire ou de la retourner à la gare expéditrice, elle est traitée comme un envoi distinct.

Article 8.

Conclusion du contrat de transport. Duplicata de la lettre de voiture

§ 1. — Le contrat de transport est conclu dès que le chemin de fer expéditeur a accepté au transport la marchandise accompagnée de la lettre de voiture. L'acceptation est constatée par l'apposition sur la lettre de voiture du timbre de la gare expéditrice, portant la date de l'acceptation.

§ 2. — L'apposition du timbre doit avoir lieu immédiatement après la remise de la totalité de l'envoi faisant l'objet de la lettre de voiture et le paiement des frais que l'expéditeur prend à sa charge. Cette apposition doit avoir lieu en présence de l'expéditeur si ce dernier le demande.

§ 3. — Après l'apposition du timbre, la lettre de voiture fait preuve du contrat de transport.

§ 4. — Toutefois, en ce qui concerne les marchandises dont le chargement incombe à l'expéditeur en vertu des prescriptions des tarifs ou des conventions passées avec lui, lorsque de telles conventions sont autorisées à la gare expéditrice, les énonciations de la lettre de voiture relatives soit au poids, soit au nombre des colis, ne font preuve contre le chemin de fer que si la vérification de ce poids ou du nombre des colis a été faite par le chemin de fer et constatée sur la lettre de voiture.

§ 7. — Vozarinski dodaci koje treba naplatiti prema § 6 terete robu bez obzira na mesto gde su utvrđene činjenice koje opravdavaju napšatu.

§ 8. — Iznos vozarinskih dodataka, kao i razlog za njihovu naplatu, moraju se upisati u tovarni list.

§ 9. — Vozarinski dodatak se ne naplaćuje:

a) u slučaju netačnog označenja težine, ako je bila železnica po propisima koji važe za otpravnu stanicu, dužna da izvrši vaganje;

b) u slučaju netačnog označenja težine ili u slučaju preopterećenja, ako je pošiljalac u tovarnom listu zahtevao da vaganje izvrši železnica;

c) u slučaju preopterećenja koje je nastalo za vreme prevoza usled uticaja vremena, ako se dokaže da je pri utovaru kola postupljeno po propisima koji važe za otpravnu stanicu;

d) u slučaju povećanja težine za vreme prevoza, kada ne postoji preopterećenje, ako se dokaže da je to povećanje nastalo usled uticaja vremena;

e) u slučaju netačnog označenja težine, kada ne postoji preopterećenje, ako razlika između težine označene u tovarnom listu i utvrđene težine ne prelazi dva procenta upisane težine.

§ 10. — Kada otpravna stanica ili neka usputna stanica utvrdi preopterećenje kola, preteg se može skinuti s kola čak i ako plaćanje vozarinskog dodatka ne dolazi u obzir. Pošiljalac se u tom slučaju odmah poziva da da uputstvo kako da se postupi sa pretegom.

Ako je, međutim, primalac prema članu 22 dao izmenu ugovora o prevozu, treba ga izvestiti i pozvati da da uputstvo u pogledu postupka sa pretegom.

Vozarina za preteg računa se za stvarno pređeni put i po tarifi koja se primenjuje na glavni tovar, sa eventualnim vozarinskim dodatkom iz § 6; u slučaju istovarivanja, troškovi za istovar naplaćuju se po tarifi sporednih pristojbi železnice koja je taj posao obavila.

Ako imalac prava propiše da se preteg pošalje u uputnu stanicu glavne pošiljke, ili u koju drugu uputnu stanicu, ili da se vrati u otpravnu stanicu, preteg se smatra kao posebna pošiljka.

Član 8

Zaključenje ugovora o prevozu. Duplikat tovarnog lista

§ 1. — Ugovor o prevozu zaključen je kada otpravna železnica primi za prevoz robu sa tovarnim listom. Otpravna stanica potvrđuje prijem robe stavljajući na tovarni list žig sa datumom prijema.

§ 2. — Žig se mora staviti odmah po predaji celokupne pošiljke koja je navedena u tovarnom listu i po plaćanju troškova koje pošiljalac preuzima na sebe. Žig se mora staviti u prisustvu pošiljača, ako on to zahteva.

§ 3. — Žigosani tovarni list važi kao dokaz o zaključenom ugovoru o prevozu.

§ 4. — U pogledu robe koju je dužan da tovari pošiljalac prema tarifskim propisima ili sporazumom zaključenim sa njim, ako su takvi sporazumi dopušteni u otpravnoj stanici, navodi tovarnog lista koji se odnose bilo na težinu, bilo na broj komada, služe kao dokaz protiv železnice samo u slučaju kada je železnica izvršila proveravanje težine ili broja komada, i to potvrdila na tovarnom listu.

§ 5. — L'expéditeur doit présenter au chemin de fer en même temps que la lettre de voiture le duplicata conforme au modèle de l'Annexe II à la présente Convention.

Le chemin de fer est tenu de certifier, par l'apposition du timbre à date sur le duplicata, la réception de la marchandise et la date de l'acceptation au transport.

Ce duplicata n'a la valeur ni de la lettre de voiture accompagnant l'envoi, ni d'un connaissance.

Article 9.

Tarifs. Interdiction d'accords particuliers

§ 1. — Le prix de transport et les frais accessoires sont calculés conformément aux tarifs légalement en vigueur et dûment publiés dans chaque Etat, valables au moment de la conclusion du contrat de transport, même si le prix de transport est calculé séparément sur différentes sections du parcours.

Toutefois, la publication des tarifs internationaux n'est obligatoire que dans les Etats dont les chemins de fer participent à ces tarifs comme réseaux de départ et d'arrivée.

Les majorations de tarifs internationaux et autres dispositions qui auraient pour effet de rendre plus rigoureuses les conditions de transport prévues par ces tarifs, n'entrent en vigueur que quinze jours au plus tôt après leur publication. Toutefois,

a) si un tarif international prévoit l'extension d'un tarif intérieur au parcours total, les délais de publication de ce tarif intérieur sont applicables;

b) les majorations des prix d'un tarif international consécutives à un relèvement général des prix des tarifs intérieurs d'un chemin de fer participant entrent en vigueur le lendemain de leur publication, à condition que l'adaptation des prix du tarif international qu'entraîne ce relèvement ait été annoncée au moins quinze jours à l'avance. Cette annonce ne peut toutefois pas être antérieure à la date de la publication du relèvement des prix des tarifs intérieurs en cause.

Les tarifs doivent contenir toutes les indications nécessaires au calcul du prix de transport et des frais accessoires et spécifier, le cas échéant, les conditions dans lesquelles il sera tenu compte du change.

§ 2. — Les tarifs doivent faire connaître toutes les conditions spéciales aux divers transports, et notamment la vitesse à laquelle ils s'appliquent. Si, pour toutes les marchandises ou pour certaines d'entre elles, ou pour certains parcours, un chemin de fer a une tarification ne comportant qu'une seule vitesse, cette tarification peut être appliquée aux transports effectués tant avec lettre de voiture blanche qu'avec lettre de voiture à bandes rouges, sous les conditions de délai de livraison qui résultent, pour chacune de ces lettres de voiture, des dispositions de l'article 6, § 4, et de l'article 11.

Les conditions des tarifs sont valables pourvu qu'elles ne soient pas contraires à la présente Convention, sinon elles sont considérées comme nulles et non avenues.

L'application d'un tarif international peut être subordonnée à sa revendication expresse dans la lettre de voiture.

§ 3. — Les tarifs doivent être appliqués à tous les intéressés d'une manière uniforme.

Tout accord particulier qui aurait pour effet d'accorder une réduction sur les prix des tarifs est formellement interdit et nul de plein droit.

Toutefois, sont autorisées les réductions de prix dûment publiées et également accessibles à tous aux mêmes conditions, ainsi que celles qui sont accordées soit pour le service du chemin de fer, soit pour le service des administrations publiques, soit aux oeuvres de bienfaisance.

§ 5. — Pošiljalac mora železnici istovremeno sa tovarnim listom podneti duplikat tovarnog lista prema uzorku Priloga II ove Konvencije.

Železnica je dužna da potvrdi prijem robe na prevoz kao i dan prijema stavljanjem žiga sa datumom na duplikat tovarnog lista.

Ovaj duplikat nema važnost ni tovarnog lista koji prati pošiljku ni konosmana.

Član 9

Tarife. Zabrana posebnih sporazuma

§ 1. — Vozarina i sporedne pristojbe računaju se prema tarifama koje se zasnivaju na Zakonu, koje su propisno objavljene u svakoj državi i koje važe na dan zaključenja ugovora o prevozu; to važi i onda kada se vozarina računa posebno za razne delove prevoznog puta.

Međutim, objavljivanje međunarodnih tarifa obavezno je samo u onim državama čije železnice učestvuju u tim tarifama kao otpravne i uputne železnice.

Povišenja međunarodnih tarifa, kao i druge njihove odredbe kojima se otežavaju uslovi prevoza, stupaju na snagu najranije petnaest dana po njihovom objavljivanju. Međutim,

a) ako međunarodna tarifa predviđa proširenje unutrašnje tarife na celokupni prevozni put, za objavljivanje važe rokovi te unutrašnje tarife;

b) ako su povišenja vozarinskih stavova međunarodne tarife posledica opšteg povišenja vazarinskih stavova unutrašnjih tarifa jedne od železnica učesnica, ta povišenja stupaju na snagu sledećeg dana po njihovom objavljivanju, ali pod uslovom da je najmanje petnaest dana unapred objavljeno da će se vozarinski stavovi međunarodne tarife prilagoditi povišenju unutrašnjih tarifa. Međutim, ta objava ne sme uslediti pre dana objavljivanja povišenja vozarinskih stavova odnosnih unutrašnjih tarifa.

Tarife moraju sadržati sve podatke potrebne za izračunavanje vozarine i sporednih pristojbi, a prema potrebi i odredbe o kursovima preračunavanja.

§ 2. — Tarife moraju sadržati sve potrebne uslove za razne vrste prevoza, a naročito odredbu da li važe za brzevoz ili sporovoz. Ako neka železnica ima za svu robu, ili za pojedine vrste robe ili za određene pruge, samo jednu tarifu za jednu vrstu ovih prevoza, ta se tarifa može primeniti na sve pošiljke, bez obzira da li su predate na prevoz sporovoznim ili brzovoznim tovarnim listom; u tom slučaju važe za svaki tovarni list rokovi isporuke koji proizilaze iz odredaba člana 6 § 4, i člana 11.

Odredbe tarifa važe samo ukoliko se ne protive ovoj Konvenciji; u protivnom slučaju smatraju se ništavnim.

Međunarodna tarifa može biti uslovljena time da se njena primena izričito zahteva u tovarnom listu.

§ 3. — Tarife se moraju prema svakome podjednako primenjivati.

Svaki poseban sporazum kojim se odobrava mimo tarife popust u vozarini zabranjen je i ništavan.

Međutim, dopuštaju se sniženja koja su propisno objavljena i podjednako pristupačna svakome pod istim uslovima, kao i sniženja koja se daju za vlastite železničke prevoze, za potrebe javnih uprava ili u dobrotvorne svrhe.

§ 4. — Il n'est perçu au profit des chemins de fer, en sus du prix de transport et des frais accessoires prévus par les tarifs, aucune somme autre que les dépenses faites par eux, telles que droits de douane d'octroi, de police, frais de camionnage d'une gare à l'autre non indiqués par le tarif, frais de réparations à l'emballage extérieur ou intérieur des marchandises, nécessaires pour en assurer la conservation, et autres dépenses analogues. Ces dépenses doivent être dûment constatées et décomptées à part sur la lettre de voiture à laquelle les pièces justificatives doivent être jointes. Quand le paiement de ces dépenses incombe à l'expéditeur, les pièces justificatives ne sont pas livrées au destinataire avec la lettre de voiture, mais elles sont remises à l'expéditeur avec le compte des frais, comme il est dit à l'article 17.

Article 10.

Itinéraires et tarifs applicables

§ 1. — L'expéditeur peut prescrire, dans la lettre de voiture, l'itinéraire à suivre. Il ne peut le jalonner que par des points frontières et, le cas échéant, par des gares de transit entre chemins de fer.

§ 2. — Sont assimilées à une prescription d'itinéraire:

a) la désignation des gares où doivent s'effectuer les formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives, ainsi que celle des gares où des soins spéciaux doivent être donnés à l'envoi (soins à donner aux animaux, reglaçage, etc.);

b) la désignation des tarifs à appliquer, en tant qu'elle suffit à déterminer les gares entre lesquelles les tarifs revendiqués doivent être appliqués;

c) l'indication du paiement de tout ou partie des frais jusqu'à X (X désignant nommément le point où se fait la soudure des tarifications des pays limitrophes).

§ 3. — Le chemin de fer ne peut, hors des cas visés à l'article 5, § 5, et à l'article 24, § 1, effectuer le transport par un itinéraire différent de celui prescrit par l'expéditeur qu'à la double condition:

a) que les formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives, ainsi que les soins spéciaux à donner à l'envoi (soins à donner aux animaux, reglaçage, etc.), aient toujours lieu aux gares désignées par l'expéditeur;

b) que l'envoi n'ait pas à supporter des frais et délais de livraison supérieurs aux frais et délais calculés par l'itinéraire indiqué par l'expéditeur.

§ 4. — Sous réserve des dispositions du § 3, les frais et les délais, de livraison sont calculés par l'itinéraire prescrit par l'expéditeur, ou, à défaut, par l'itinéraire que le chemin de fer a choisi.

§ 5. — L'expéditeur peut prescrire, dans la lettre de voiture, les tarifs à appliquer.

§ 6. — Si les indications données par l'expéditeur ne suffisent pas à déterminer l'itinéraire ou les tarifs à appliquer ou si certaines de ces indications sont incompatibles, le chemin de fer doit choisir l'itinéraire ou les tarifs qui lui paraissent les plus avantageux pour l'expéditeur.

Le chemin de fer n'est responsable du dommage résultant de ce choix qu'en cas de dol ou de faute lourde.

§ 7. — S'il existe un tarif international depuis la gare expéditrice jusqu'à la gare destinataire et si, à défaut d'indications suffisantes de l'expéditeur, le chemin de fer a appliqué ce tarif, il est tenu de rembourser à l'ayant droit, sur sa demande, la différence éventuelle entre le prix de transport ainsi appliqué et celui qu'aurait donné, sur le même parcours, la soudure d'autres tarifs, en tant que cette différence excède dix francs par lettre de voiture.

§ 4. — Pored vozarine i sporednih pristojbi predviđenih u tarifama, smeju se u korist železnice naplatiti samo njeni izdaci, kao što su carinske, poreske ili policiske dažbine, troškovi za drumski prevoz od jedne stanice do druge koji nisu navedeni u tarifu, troškovi oko opravke spoljašnjeg ili unutrašnjeg pakovanja robe potrebni radi njenog čuvanja, kao i drugi slični izdaci. Ovi izdaci moraju biti propisno utvrđeni i odvojeno zaračunati u tovarnom listu kome se imaju priključiti pravdajuća dokumenta. Kada plaćanje tih izdataka pada na teret pošiljaoca onda se pravdajuća dokumenta ne uručuju primaocu sa tovarnim listom već se dostavljaju pošiljocu zajedno sa računom troškova kao što je to rečeno u članu 17.

Član 10

Prevozni putevi i tarife koje treba primenjivati

§ 1. — Pošiljalac može u tovarnom listu propisati prevozni put. Pri tome smeju se navesti samo pogranične tačke, a prema potrebi i prelazne stanice između železnica.

§ 2. — Kao propisivanje prevoznog puta smatra se:

a) označenje stanica u kojima se imaju vršiti formalnosti propisane od strane carinskih i drugih upravnih vlasti kao i stanice u kojima treba preduzeti posebne mere u pogledu pošiljke (staranje o živim životinjama, doleđivanje itd.);

b) označenje tarifa koje treba primeniti, ukoliko je ono dovoljno da se mogu utvrditi stanice između kojih treba primeniti tražene tarife;

c) navod o plaćanju svih ili pojedinih troškova do X (X znači poimenično označenje tarifskog središta između susednih zemalja).

§ 3. — Železnica može, sem slučajeva pomenutih u članu 5 § 5, i u članu 24 § 1, izvršiti prevoz robe i drugim, a ne od strane pošiljaoca naznačenim putem, jedino pod sledećim uslovima:

a) da se formalnosti koje propisuju carinske i druge upravne vlasti, kao i posebne mere u pogledu pošiljke (staranje o živim životinjama, doleđivanje itd.) izvrše uvek u stanicama koje je pošiljalac označio, i

b) da vozarina i rokovi isporuke nisu veći od vozarine i rokova računatih prema putu koje je pošiljalac označio.

§ 4. — Pridržavajući se odredaba § 3, troškovi i rokovi isporuke računaju se prema prevoznom putu koji je propisao pošiljalac, ili u nedostatku takvog propisa prema prevoznom putu koji je izabrala železnica.

§ 5. — Pošiljalac može propisati u tovarnom listu tarife koje treba primeniti.

§ 6. — Ako podaci pošiljaoca nisu dovoljni za utvrđivanje prevoznog puta ili tarifa koje treba primeniti, ili ako pojedini podaci nisu u međusobnom skladu, železnica mora izabrati onaj prevozni put ili one tarife koje smatra da su najpovoljnije za pošiljaoca.

Železnica odgovara za štetu koja proizilazi iz takvog izbora samo u slučaju zle namere ili krajnjeg nehata.

§ 7. — Ako postoji od otpravne pa do uputne stanice međunarodna tarifa i ako je železnica, u nedostatku dovoljnih naznaka pošiljaoca, primenila tu tarifu, ona mora da na zahtev imaoca prava vrati eventualnu razliku između vozarine koja je na taj način računata i vozarine koje se dobija spajanjem drugih tarifa koje se mogu primeniti na istom prevoznom putu; razlika se vraća samo ako prelazi deset franaka po tovarnom listu.

Article 11.

Délais de livraison

§ 1. — Les délais de livraison sont fixés par les règlements en vigueur entre les chemins de fer participant au transport ou par les tarifs internationaux applicables depuis la gare expéditrice jusqu'à la gare destinataire. Les délais ainsi fixés ne doivent pas être supérieurs à ceux qui résulteraient des dispositions des paragraphes suivants.

§ 2. — A défaut d'indication des délais de livraison dans les règlements ou tarifs internationaux ainsi qu'il est prévu au § 1 et sous réserve des dispositions des paragraphes ci-après, les délais de livraison sont les suivants:

- a) pour la grande vitesse:
 - 1° délai d'expédition — — — — — 12 heures;
 - 2° délai de transport, par fraction indivisible de 300 km de distance d'application des tarifs — 24 heures;
- b) pour la petite vitesse:
 - 1° délai d'expédition — — — — — 24 heures;
 - 2° délai de transport, par fraction indivisible de 200 km de distance d'application des tarifs — 24 heures.

§ 3. — Le délai de transport est calculé sur la distance totale entre la gare expéditrice et la gare destinataire; le délai d'expédition n'est compté qu'une seule fois, quel que soit le nombre des réseaux empruntés.

§ 4. — Les lois et règlements de chaque Etat déterminent dans quelle mesure les chemins de fer ont la faculté de fixer des délais supplémentaires dans les cas suivants:

- a) pour les envois remis à l'expédition en dehors des gares ou livrables en dehors des gares;
- b) pour les transports qui empruntent:
 - soit la mer ou les voies navigables intérieures par bac ou par bateau,
 - soit une route ne comportant pas de voie ferrée,
 - soit certains raccordements reliant deux lignes d'un même réseau ou de réseaux différents,
 - soit une ligne secondaire,
 - soit une ligne dont les rails n'ont pas l'écartement normal;
- c) pour les transports qui sont taxés à des tarifs intérieurs spéciaux et exceptionnels à prix réduits;
- d) à l'occasion de circonstances extraordinaires de nature à déterminer:
 - soit un développement anormal du trafic,
 - soit des difficultés anormales pour l'exploitation.

§ 5. — Les délais supplémentaires prévus sous § 4, lettres a), b) et c), doivent figurer dans les tarifs.

Les délais supplémentaires prévus sous § 4, lettre d), doivent être publiés et ne peuvent entrer en vigueur avant leur publication.

§ 6. — Le délai de livraison prend cours à partir de l'heure de minuit après l'acceptation au transport de la marchandise, prévue à l'article 8, § 1. Toutefois, pour les envois en grande vitesse, le délai commence à courir 24 heures plus tard lorsque le jour qui suit celui de l'acceptation au transport est un dimanche ou un jour férié légal et lorsque la gare expéditrice n'est pas ouverte, pour les envois en grande vitesse, ce dimanche ou ce jour férié.

§ 7. — Le délai de livraison est suspendu:

- a) pour tous les envois, sauf faute imputable au chemin de fer, pendant le séjour que nécessitent:
 - 1° la vérification conforme à l'article 7, §§ 2 et 3, qui fait apparaître des différences par rapport aux inscriptions dans la lettre de voiture;
 - 2° l'accomplissement des formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives;
 - 3° la modification du contrat de transport ordonnée en vertu de l'article 21 ou de l'article 22;

Član 11

Rokovi isporuke

§ 1. — Rokove isporuke utvrđuju propisi važeći između železnica koje učestvuju u prevozu, ili međunarodne tarife koje se mogu primeniti od otppravne do uputne stanice. Rokovi isporuke koji su na taj način utvrđeni ne smeju biti veći od rokova koji proističu iz odredaba niže navedenih paragrafa.

§ 2. — Ako u propisima ili u međunarodnim tarifama nisu utvrđeni rokovi isporuke u smislu § 1, i pridržavajući se odredaba niže navedenih paragrafa, rokovi isporuke iznose:

- a) za brzovoz:
 - 1. otpравни рок — — — — — 12 časova
 - 2. prevozni rok za svakih otpočatih 300 tarifskih kilometara — — — — 24 časa
- b) za sporovoz:
 - 1. otpравни рок — — — — — 24 časa
 - 2. prevozni rok za svakih otpočatih 200 tarifskih kilometara — — — — 24 časa.

§ 3. — Prevozni rok se računa za celokupno otstojanje od otppravne do uputne stanice; otppravni rok računa se samo jedanput, bez obzira na broj železnica koje učestvuju u prevozu.

§ 4. — Zakoni i propisi svake države određuju u kojoj meri železnice mogu utvrđivati dopunske rokove za sledeće slučajeve:

- a) za pošiljke koje se primaju na prevoz izvan staničnog područja ili koje se dostavljaju izvan staničnog područja;
- b) za pošiljke koje se prevoze:
 - bilo morskim putem ili unutrašnjim plovim putevima, skelom ili brodom,
 - bilo putem koji nema železničke pruge,
 - bilo spojom železnice koja vezuje dve pruge iste mreže ili raznih mreža,
 - bilo sporednom prugom,
 - bilo prugom koja nema koloseka normalne širine;
- c) za pošiljke za koje se računa vozarina na osnovu unutrašnjih specijalnih i izuzetnih tarifa sa sniženim vozarinskim stavovima;
- d) u vanrednim prilikama koje imaju za posledicu:
 - bilo neobično povećanje saobraćaja,
 - bilo neobične teškoće pri eksploataciji.

§ 5. — Dopunski rokovi predviđeni u § 4 pod a), b) i c) moraju biti navedeni u tarifama. Dopunski rokovi predviđeni u § 4 pod d) moraju se objaviti i ne mogu stupiti na snagu pre njihovog objavljivanja.

§ 6. — Rok isporuke počinje teći u ponoć po prijemu robe na prevoz u smislu člana 8 § 1. Međutim, za brzovozne pošiljke rok isporuke počinje teći 24 časa kasnije ako je naredni dan po prijemu robe na prevoz nedelja ili zakonom priznati praznik, i ako otppravna stanica nije otvorena za brzovozne pošiljke u te dane.

§ 7. — Rokovi isporuke ne teku:

- a) za sve pošiljke ukoliko nije u pitanju krivica železnice, za vreme zadržavanja koje je nastalo:
 - 1. usled proveravanja u smislu člana 7 §§ 2 i 3, ako je na taj način utvrđena netačnost navoda u tovarnom listu;
 - 2. usled ispunjenja formalnosti koje zahtevaju carinske ili druge upravne vlasti;
 - 3. usled izmene ugovora o prevozu koja je zahtevana na osnovu člana 21 ili člana 22;

4° les soins spéciaux à donner à l'envoi (soins à donner aux animaux, reglage, etc.);

5° toute interruption de trafic empêchant temporairement de commencer ou de continuer le transport;

b) pour les envois en petite vitesse, les dimanches et jours fériés légaux;

c) pour les envois en grande vitesse, les dimanches et certains jours fériés légaux lorsque, dans un Etat, les lois ou règlements prévoient l'interruption totale ou partielle du transport, en grande vitesse, des marchandises les dimanches et ces jours fériés.

§ 8. — Lorsque le délai de livraison doit prendre fin après l'heure de fermeture de la gare destinataire, l'expiration de ce délai est reportée 2 heures après l'heure d'ouverture de la gare qui suit l'expiration du délai de livraison.

En outre, pour les envois en grande vitesse, lorsque le dernier jour du délai de livraison est un dimanche ou un jour férié légal et lorsque la gare destinataire n'est pas ouverte pour les envois en grande vitesse ce dimanche ou ce jour férié, l'expiration du délai de livraison est reportée au lendemain de ce dimanche ou de ce jour férié.

§ 9. — Le délai de livraison est observé si, avant son expiration:

a) l'arrivée de la marchandise est notifiée et celle-ci tenue à disposition du destinataire, lorsqu'il s'agit d'envois livrables en gare et qui doivent faire l'objet d'un avis d'arrivée;

b) la marchandise est tenue à disposition du destinataire, lorsqu'il s'agit d'envois livrables en gare et qui ne font pas l'objet d'un avis d'arrivée;

c) la marchandise est mise à la disposition du destinataire, lorsqu'il s'agit d'envois livrables en dehors des gares.

Article 12.

Etat de la marchandise. Emballage

§ 1. — Lorsque le chemin de fer accepte au transport une marchandise présentant des signes manifestes d'avarie, il peut exiger que l'état de cette marchandise fasse l'objet d'une mention spéciale sur la lettre de voiture.

§ 2. — Lorsque la nature de la marchandise exige un emballage, l'expéditeur doit l'emballer de telle sorte qu'elle soit préservée de perte totale ou partielle et d'avarie en cours de transport et ne risque pas de porter dommage aux personnes, au matériel ou aux autres marchandises.

L'emballage doit, d'ailleurs, être conforme aux prescriptions des tarifs et règlements du chemin de fer expéditeur.

§ 3. — Si l'expéditeur ne s'est pas conformé aux prescriptions du § 2, le chemin de fer peut, soit refuser l'envoi, soit exiger que l'expéditeur reconnaisse, sur la lettre de voiture, l'absence d'emballage ou l'état défectueux de l'emballage en donnant une description exacte de celui-ci.

§ 4. — L'expéditeur est responsable de toutes les conséquences de l'absence d'emballage ou de son état défectueux. Il est tenu, notamment, de réparer le préjudice que le chemin de fer aurait subi de ce chef. Si la lettre de voiture ne mentionne pas le défaut d'emballage ou son état défectueux, la preuve de ces vices incombe au chemin de fer.

§ 5. — Lorsqu'un expéditeur a l'habitude d'expédier, de la même gare, des marchandises de même nature nécessitant un emballage et de les remettre, soit sans emballage, soit sous le même emballage défectueux, il peut se dispenser de satisfaire pour chaque expédition aux prescriptions du § 3, en déposant dans cette gare une déclaration générale conforme au modèle prévu à l'Annexe III à la présente Convention. Dans ce cas, la lettre de voiture doit contenir mention de la déclaration générale remise à la gare expéditrice.

4. usled naročitog staranja o pošiljci (staranje o živim životinjama, doleđivanje itd.);

5. usled svakog prekida saobraćaja koji privremeno sprečava početak ili produženje prevoza;

b) kod sporovoznih pošiljaka u nedeljne i zakonom priznate praznične dane;

c) kod brzovoznih pošiljaka u nedeljne i zakonom priznate praznične dane, ako zakoni ili propisi jedne države određuju da je u te dane potpuno ili delimično obustavljen prevoz brzovozne robe.

§ 8. — Ako rok isporuke ističe posle završetka radnog vremena u uputnoj stanici, rok ističe tek dva časa posle početka sledećeg radnog vremena.

Sem toga rok isporuke ističe kod brzovoznih pošiljaka tek sledećeg dana, ako poslednji dan pada u nedelju ili zakonom priznati praznik a uputna stanica te nedelje ili tog praznika nije otvorena za otpremljanje brzovozne robe.

§ 9. — Rok isporuke je održan ako je pre njegovog isteka:

a) primalac izvešten o prispeću robe i roba pripremljena za odnošenje, ukoliko je u pitanju pošiljka koja se izdaje u stanici i gde se primalac mora izvestiti o njenom prispeću;

b) roba stavljena primaocu na raspolaganje, ukoliko je u pitanju pošiljka koja se izdaje u stanici a primalac se ne obaveštava o njenom prispeću;

c) roba stavljena primaocu na raspolaganje, ukoliko je u pitanju pošiljka koja se izdaje izvan staničnog područja.

Član 12

Stanje robe. Pakovanje

§ 1. — Ako železnica primi na prevoz robu koja pokazuje jasne znake oštećenja, ona može zahtevati da se stanje takve robe posebno označi u tovarnom listu.

§ 2. — Ako priroda robe zahteva pakovanje, pošiljalac je mora spakovati na takav način da se za vreme prevoza sačuva od potpunog ili delimičnog gubitka i od oštećenja i da se spreči nanošenje štete licima, voznim sredstvima ili drugoj robi.

Uostalom, pakovanje mora odgovarati tarifama i propisima otpadne železnice.

§ 3. — Ako pošiljalac nije postupio po odredbama § 2 železnica može, bilo odbiti prijem pošiljke, bilo zahtevati da pošiljalac prizna u tovarnom listu da roba nije pakovana ili da je nedovoljno pakovana i da to stanje tačno opiše.

§ 4. — Pošiljalac odgovara za sve posledice koje nastanu zbog toga što roba nije pakovana ili što pakovanje nije dovoljno. Naročito je dužan da naknadi železnici štetu koju bi ona pretrpela usled takvih nedostataka. Ako u tovarnom listu nije navedeno da roba nije pakovana ili da pakovanje nije dovoljno, onda mora železnica dokazati postojanje tih nedostataka.

§ 5. — Ako neki pošiljalac obično predaje u istoj stanici na prevoz robu iste vrste nepakovanu ili sa istim nedostacima u pakovanju mada je pakovanje potrebno, može se osloboditi obaveze da kod svake pošiljke postupi po propisima § 3 na taj način što će u toj stanici predati opštu izjavu prema obrascu Priloga III ove Konvencije. U tom slučaju tovarni list mora sadržati napomenu o opštoj izjavi predatoj otpravnoj stanici.

§ 6. — Sauf exception prévue dans les tarifs, l'expéditeur est tenu d'indiquer sur chaque colis des expéditions de détail, d'une manière claire et de façon indélébile ne permettant aucune confusion et concordant parfaitement avec les indications figurant sur la lettre de voiture:

a) des marques et des numéros ou, à défaut, l'adresse du destinataire;

b) la gare destinataire.

Si le règlement applicable au chemin de fer expéditeur le prévoit, le nom et l'adresse du destinataire doivent être inscrits soit à découvert, soit sous une étiquette repliée qui peut être ouverte seulement si la lettre de voiture fait défaut.

Les indications sous lettres a) et b) doivent aussi figurer sur chaque élément des wagons complets qui, expédiés en trafic fer—mer, doivent être transbordés.

Les anciennes inscriptions ou étiquettes doivent être oblitérées ou enlevées par l'expéditeur.

§ 7. — Sauf exception expressément prévue dans les tarifs, ne sont pas transportés autrement que par wagons complets les objets fragiles (tels que la verrerie, la porcelaine, la poterie), les objets qui s'éparpilleraient dans les wagons (tels que les moix, les fruits, les fourrages, les pierres), ainsi que les marchandises qui pourraient salir ou détériorer les autres colis (telles que le charbon, la chaux, la cendre, les terres ordinaires, les terres à couleur), à moins que ces marchandises ne soient emballées ou réunies de telle sorte qu'elles ne puissent se briser, se perdre, salir ou détériorer d'autres colis.

Article 13.

Pièces à fournir pour l'accomplissement des formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives. Fermeture douanière

§ 1. — L'expéditeur est tenu de joindre à la lettre de voiture les pièces qui sont nécessaires à l'accomplissement des formalités à remplir, avant la livraison de la marchandise au destinataire, vis-à-vis des douanes et autres autorités administratives. Ces pièces doivent concerner uniquement les marchandises faisant l'objet d'une même lettre de voiture, à moins que les prescriptions administratives ou les tarifs n'en disposent autrement.

Lorsque ces pièces ne peuvent être jointes à la lettre de voiture, l'expéditeur doit les faire parvenir en temps utile au bureau de gare, de douane ou de toute autre autorité, où les formalités doivent être remplies; la lettre de voiture doit indiquer le bureau où ces pièces seront tenues à la disposition du chemin de fer.

§ 2. — Le chemin de fer n'est pas tenu d'examiner si les pièces fournies sont suffisantes et exactes.

L'expéditeur est responsable envers le chemin de fer de tous dommages qui pourraient résulter de l'absence, de l'insuffisance ou de l'irrégularité de ces pièces, sauf le cas de faute de la part du chemin de fer.

Le chemin de fer est responsable, au même titre qu'un commissionnaire, des conséquences de la perte, de la non-utilisation ou de l'utilisation irrégulière des pièces mentionnées sur la lettre de voiture et qui accompagnent ce document, ou sont déposées entre ses mains; toutefois, l'indemnité qu'il aura à payer ne devra jamais être supérieure à celle qui serait due en cas de perte de la marchandise.

§ 3. — L'expéditeur est tenu de se conformer aux prescriptions douanières au sujet de l'emballage et du bâchage des marchandises. Le chemin de fer peut refuser les envois dont la fermeture douanière est endommagée ou défectueuse.

Si l'expéditeur n'a pas emballé ou bâché les marchandises conformément aux prescriptions douanières, le chemin de fer a le droit d'y pourvoir. Les frais grèvent la marchandise.

§ 6. — Pošiljalac mora sem izuzetaka predviđenih u tarifama da u potpunoj saglasnosti sa naznakama u tovarnom listu jasno i trajno, i na način koji ne dopušta nikakvu sumnju, ispiše na svakom komadu denčane pošiljke:

a) znak i broj ili umesto toga adresu primaoca;

b) uputnu stanicu.

Ako to zahtevaju propisi otpravne železnice ime i adresa primaoca moraju biti navedeni i to otvoreno ili u savijenom listiću koji se može otvoriti samo u slučaju da nema tovarnog lista.

U saobraćaju železnica-more podaci pod a) i b) moraju biti ispisani na svakom komadu kolske pošiljke koja se pretovara.

Pošiljalac je dužan stare oznake ili listice precrtati ili odstraniti.

§ 7. — Sem izuzetaka koji su izrično predviđeni u tarifama, predmeti koji se lako lome (staklarija, porcelan, grnčarija), predmeti koji se mogu rasuti u kolima (orasi, voće, stočna hrana, kamenje), i predmeti koji mogu uprljati ili oštetiti druge pošiljke (ugali, kreč, pepeo, obična zemlja, zemljane boje), mogu se prevoziti samo u kolskim tovarima, ukoliko ti predmeti nisu tako pakovani ili vezani da se ne mogu razbiti, gubiti ili druge pošiljke uprljati ili oštetiti.

Član 13

Isprave potrebne za izvršenje formalnosti propisanih od strane carinskih i drugih upravnih vlasti. Carinski zatvor

§ 1. — Pošiljalac je dužan da priloži tovarnom listu isprave potrebne za vršenje formalnosti koje se na osnovu carinskih i drugih upravnih propisa moraju obaviti pre izdavanja robe primaocu. Ove isprave moraju se odnositi samo na robu iz jednog istog tovarnog lista, ukoliko upravni propisi ili tarife drukčije ne određuju.

Ako se te isprave ne mogu priložiti tovarnom listu, pošiljalac je dužan da ih blagovremeno dostavi stanici, carinarnici ili nekom drugom organu u mestu gde se imaju obaviti formalnosti; u tovarnom listu mora se tačno navesti mesto gde stoje isprave železnici na raspolaganje.

§ 2. — Železnica nije dužna da ispituje da li su podnesene isprave dovoljne i tačne.

Pošiljalac odgovara železnici za sve štete koje bi mogle nastati usled nedostatka, nepotpunosti ili neispravnosti isprava, ukoliko nije u pitanju krivica železnice.

Železnica odgovara kao komisionar za posledice gubitka, neupotrebe ili nepravilne upotrebe isprava navedenih u tovarnom listu i priloženih ovom dokumentu, ili isprava koje su deponovane kod nje; međutim, šteta koju treba železnica da plati ne sme biti nikada veća od štete koja bi se morala platiti u slučaju gubitka robe.

§ 3. — Pošiljalac je dužan da se pridržava carinskih propisa u pogledu pakovanja i pokrivanja robe. Železnica može odbiti prijem pošiljke čiji je carinski zatvor oštećen ili nedovoljan.

Ako pošiljalac nije pakovao ili pokrio robu pokrivačem prema carinskim propisima, železnica ima pravo da to sama učini. Troškovi padaju na teret robe.

CHAPITRE II.

Exécution du contrat de transport

Article 14.

Remise au transport et chargement des marchandises

§ 1. — Les opérations de remise au transport de la marchandise sont régies par les lois et règlements en vigueur à la gare expéditrice.

§ 2. — Le chargement incombe soit au chemin de fer, soit à l'expéditeur selon les prescriptions en vigueur à la gare expéditrice, à moins que la présente Convention ne renferme d'autres dispositions ou que la lettre de voiture ne mentionne un accord spécial conclu entre l'expéditeur et le chemin de fer.

§ 3. — Les marchandises doivent être transportées soit en wagons couverts, soit en wagons découverts, soit en wagons spéciaux aménagés, soit en wagons découverts bâchés, selon les prescriptions des tarifs internationaux, à moins que la présente Convention ne contienne d'autres prescriptions à cet égard. S'il n'y a pas de tarifs internationaux ou s'ils ne contiennent pas de dispositions à ce sujet, les prescriptions en vigueur à la gare expéditrice s'appliquent sur tout le parcours.

Article 15.

Formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives

§ 1. — En cours de route, les formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives sont remplies par le chemin de fer. Celui-ci est libre, sous sa propre responsabilité, de confier ce soin à un mandataire ou de s'en charger lui-même. Dans l'un et l'autre cas, le chemin de fer assume les obligations d'un commissionnaire.

Toutefois, l'expéditeur, par une mention dans la lettre de voiture, ou le destinataire qui donne un ordre en vertu de l'article 22, § 1, lettre d), peut demander d'assister lui-même ou de se faire représenter par un mandataire désigné aux opérations prévues à l'alinéa précédent, pour fournir tous renseignements et présenter toutes observations utiles et, dans la limite permise par les lois et règlements, de procéder au paiement des droits de douane et autres frais. Ni l'expéditeur, ni le destinataire, ni leur mandataire n'a le droit de prendre possession de la marchandise ou d'effectuer les opérations.

Si l'expéditeur a désigné pour l'accomplissement des formalités exigées par les douanes ou autres autorités administratives, une gare où les prescriptions en vigueur ne permettent pas d'accomplir ces formalités, ou bien s'il a prescrit, pour ces opérations, tout autre mode de procéder qui ne peut pas être exécuté, le chemin de fer opère de la façon qui lui paraît être la plus favorable aux intérêts de l'ayant droit et fait connaître à l'expéditeur les mesures prises.

Si l'expéditeur a inscrit dans la lettre de voiture la mention »franco de douane«, le chemin de fer a le droit d'accomplir les formalités douanières à son choix soit en cours de route, soit à la gare destinataire.

§ 2. — Sous réserve de l'exception prévue au § 1, dernier alinéa, le destinataire a le droit d'accomplir, à la gare destinataire pourvue d'un bureau de douane, les formalités douanières, si la lettre de voiture prescrit le dédouanement à l'arrivée ou si, en l'absence de cette prescription, la marchandise arrive sous régime de douane. S'il use de ce droit, il doit acquitter au préalable les frais grevant l'envoi.

Le chemin de fer peut procéder comme il est dit au § 1 si, dans un délai prévu par les règlements en vigueur à la gare destinataire, le destinataire n'a pas retiré la lettre de voiture.

GLAVA II

Izvršenje ugovora o prevozu

Član 14

Predaja na prevoz i tovarenje robe

§ 1. — Roba se predaje na prevoz prema zakonom i propisima koji važe za otpravnu stanicu.

§ 2. — Prema propisima koji važe za otpravnu stanicu robu utovaruje bilo željeznica bilo pošiljalac, ukoliko ova Konvencija ne sadrži druge odredbe, ili nema naročitog sporazuma utvrđenog u tovarnom listu između pošiljaoca i željeznice.

§ 3. — Roba se prevozi bilo u zatvorenim bilo u otvorenim kolima, bilo u posebno podešenim kolima ili u otvorenim kolima s pokrivačem prema propisima međunarodnih tarifa, ukoliko ova Konvencija ne sadrži druge odredbe u tom pogledu. Ako međunarodne tarife ne postoje ili ako ne sadrže odredbe u tom pogledu, merodavni su za ceo prevozni put propisi koji važe za otpravnu stanicu.

Član 15

Formalnosti koje zahtevaju carinske i druge upravne vlasti

§ 1. — Dok se roba nalazi na putu, formalnosti određene propisima carinskih i drugih upravnih vlasti obavlja željeznica. Ona može na svoju odgovornost poveriti obavljanje tih formalnosti nekom punomoćniku ili ih obaviti sama. U oba slučaja željeznica odgovara kao komisionar.

Međutim, pošiljalac može zabeležkom u tovarnom listu, a primalac zahtevom prema članu 22 § 1 d) zahtevati da lično ili preko svog u tovarnom listu označenog punomoćnika prisustvuje obavljanju formalnosti predviđenih u prethodnom stavu radi davanja potrebnih podataka i objašnjenja kao i da u granicama zakona i propisa plati carinu i druge troškove. Ni pošiljalac, ni primalac kao ni njihov punomoćnik, nemaju pravo da uzmu robu u posed ili da sami obave ove formalnosti.

Ako je pošiljalac radi izvršenja formalnosti koje propisuju carinske i druge upravne vlasti označio stanicu u kojoj se one zbog postojećih propisa ne mogu obavljati, ili ako je za te formalnosti propisao neki drugi način koji se ne može izvršiti, željeznica će postupiti onako kako joj izgleda najpovoljnije za imaoa prava, izveštavajući pošiljaoca o preduzetim merama.

Oznaka »franko carina« koju je pošiljalac upisao u tovarni list daje željeznici pravo da po svom izboru obavi carinske formalnosti u usputnoj ili uputnoj stanici.

§ 2. — Sem izuzetka predviđenog u § 1, poslednji stav, primalac ima pravo da obavi carinske formalnosti u uputnoj stanici, ako postoji carinarnica i ako je u tovarnom listu propisano obavljanje carinskih formalnosti u uputnoj stanici ili ako je u nedostatku takvog propisa roba prispela neocarinjena u uputnu stanicu. Ako se primalac koristi tim pravom dužan je da prethodno plati troškove koji teretaju pošiljku.

Ako primalac nije iskupio tovarni list u roku koji je predviđen propisima uputne željeznice, željeznica može postupiti prema § 1.

Article 16.

Livraison

§ 1. — Le chemin de fer est tenu de livrer au destinataire, contre décharge, à la gare destinataire, la lettre de voiture et la marchandise.

L'acceptation de la lettre de voiture oblige le destinataire à payer au chemin de fer le montant des créances mises à sa charge.

§ 2. — Les lois et règlements en vigueur à la gare destinataire déterminent si le chemin de fer a le droit ou l'obligation de remettre la marchandise au domicile du destinataire. Les opérations de livraison sont régies par les mêmes lois et règlements. Si le chemin de fer remet ou fait remettre la marchandise à domicile, la livraison n'est réputée effectuée qu'au moment de cette remise.

§ 3. — Après l'arrivée de la marchandise à la gare destinataire, le destinataire a le droit de demander au chemin de fer de lui remettre la lettre de voiture et de lui livrer la marchandise. Si la perte de la marchandise est établie ou si la marchandise n'est pas arrivée à l'expiration du délai prévu à l'article 30, § 1, le destinataire est autorisé à faire valoir en son propre nom vis-à-vis du chemin de fer, les droits qui résultent pour lui du contrat de transport, à condition d'exécuter préalablement les obligations que ce contrat lui impose.

§ 4. — L'ayant droit peut refuser l'acceptation de la marchandise, même après la réception de la lettre de voiture et le paiement des frais, tant qu'il n'a pas été procédé aux vérifications requises par lui en vue de constater un dommage allégué.

Les réserves éventuelles formulées lors de la livraison de la marchandise ne sont d'aucun effet, si elles ne sont pas acceptées par le chemin de fer.

Article 17.

Paiement des frais

§ 1. — Les frais (prix de transport, frais accessoires, droits de douane et autres frais survenant à partir de l'acceptation au transport jusqu'à la livraison) sont payés soit par l'expéditeur, soit par le destinataire, conformément aux dispositions ci-dessous.

Pour l'application de ces dispositions, sont considérés comme prix de transport, les droits qui, d'après le tarif applicable, doivent être ajoutés aux prix résultant des barèmes ou aux prix exceptionnels lors du calcul du prix de transport.

§ 2. — L'expéditeur qui prend à sa charge la totalité ou une partie des frais doit l'indiquer, en portant, dans la rubrique correspondante de la lettre de voiture, la mention:

a) »franco de tous frais«, s'il prend à sa charge tous les frais (prix de transport, frais accessoires, droits de douane et autres frais);

b) »franco«, s'il prend à sa charge la totalité du prix de transport ainsi que tous les frais accessoires qui, d'après les règlements et les tarifs intérieurs du pays expéditeur ou, le cas échéant, du tarif international appliqué, peuvent être mis en compte par la gare expéditrice au moment de la remise au transport;

c) »franco y compris...«, s'il prend à sa charge des frais en sus de ceux indiqués sous b); il doit désigner exactement ces frais;

d) »franco de port«, s'il prend à sa charge uniquement le prix de transport;

e) »franco de douane«, s'il prend à sa charge toutes les sommes que la douane perçoit du chemin de fer, ainsi que les frais accessoires et autres frais à percevoir par le chemin de fer pour le dédouanement;

f) l'une des mentions prévues ci-dessus complétée par les mots: »...jusqu'à X« (X désignant nommément le point où se fait la soudure des tarifications des pays limitrophes), s'il prend à sa charge tout ou partie des

Član 16

Izdavanje

§ 1. — Železnica je dužna da u uputnoj stanici koju je označio pošiljalac izda primaocu uz potvrdu tovarni list i robu.

Primanje tovarnog lista obavezuje primaoca da plati železnici iznose koji su upućeni na njega.

§ 2. — Zakoni i propisi koji važe za uputnu stanicu određuju da li železnica ima pravo ili je obavezna da dostavi robu primaocu kući. Ovi zakoni i propisi regulišu i postupak prilikom izdavanja. Ako železnica sama dostavlja robu kući ili se stara za njenu dostavu, smatra se da je roba izdata tek po izvršenoj dostavi.

§ 3. — Po prispeću robe u uputnu stanicu primalac ima pravo da zahteva od železnice da mu preda tovarni list i da mu izda robu. Ako je utvrđen gubitak robe ili ako je roba stigla po isteku roka predviđenog u članu 30 § 1, primalac može u svoje ime upotrebiti prema železnici prava koja proističu iz ugovora o prevozu, pod uslovom da prethodno izvrši obaveze koje mu taj ugovor nalaže.

§ 4. — Imalac prava može odbiti prijem robe i posle podizanja tovarnog lista i plaćanja troškova, sve dok se ne postupi po njegovom zahtevu za utvrđivanje štete za koju on tvrdi da postoji.

Eventualno učinjene primedbe prilikom izdavanja robe nemaju nikakvog dejstva ako železnica na njih nije pristala.

Član 17

Plaćanje troškova

§ 1. — Troškove (vozarinu, sporedne pristojbe, carinu i druge troškove koji nastaju od prijema na prevoz pa do izdavanja) plaća prema nže navedenim odredbama bilo pošiljalac bilo primalac.

Prilikom primene ovih odredaba pristojbe, koje prema primenjenoj tarifi treba kod izračunavanja vozarine dodati običnim ili izuzetnim stavcima smatraju se kao vozarina.

§ 2. — Pošiljalac koji preuzima sve ili jedan deo troškova mora to označiti u određenoj rubrici tovarnog lista na sledeći način:

a) »Franco svi troškovi«, ako preuzima sve troškove (vozarinu, sporedne pristojbe, carinu i druge troškove);

b) »Franco«, ako preuzima celu vozarinu kao i sve sporedne pristojbe koje prema propisima i unutrašnjim tarifama otpravne zemlje ili eventualno prema primenjenoj međunarodnoj tarifi, otppravna stanica može da izračuna prilikom prijema na prevoz;

c) »Franco zajedno sa ...«, ako preuzima na sebe i druge troškove pored onih navedenih pod b); ovi troškovi se moraju tačno navesti;

d) »Franco vozarina«, ako preuzima samo vozarinu;

e) »Franco carina«, ako preuzima sve iznose koje carinske vlasti naplaćuju od železnice kao i sporedne pristojbe i druge troškove koje železnica naplaćuje u vezi sa carinjenjem;

f) jedno od navedenih naznačenja sa dodavanjem reči: »...do X« (X znači poimenično označenje tarifskog središta između susednih zemalja), ako preuzima sve ili samo jedan deo troškova koji nastanu do X.

frais jusqu'à X, mais à l'exclusion de tous frais se rapportant au pays ou au chemin de fer subséquent;

g) »franco pour...«, s'il prend à sa charge une somme déterminée. Cette somme doit être indiquée en toutes lettres; elle doit être exprimée dans la monnaie du pays expéditeur, sauf dispositions contraires dans les tarifs.

L'expéditeur peut inscrire sur la lettre de voiture simultanément plusieurs des mentions ci-dessus, à condition qu'elles soient compatibles.

§ 3. — L'inscription de mentions autres que celles indiquées au § 2 n'est pas admise.

§ 4. — Les tarifs internationaux peuvent comporter, en matière de paiement des frais, des conditions spéciales.

§ 5. — Les frais que l'expéditeur n'a pas pris à sa charge sont considérés comme mis à la charge du destinataire.

§ 6. — Les frais accessoires, tels que droits de stationnement, de magasinage, de pesage, dont la perception résulte d'un fait imputable au destinataire ou d'une demande qu'il a présentée, sont toujours payés par lui.

§ 7. — Le chemin de fer expéditeur peut cependant exiger de l'expéditeur l'avance des frais lorsqu'il s'agit de marchandises qui, d'après son appréciation, sont sujettes à prompt détérioration ou qui, à cause de leur valeur minime ou de leur nature, ne lui garantissent pas suffisamment les frais.

§ 8. — Si le montant des frais que l'expéditeur prend à sa charge ne peut pas être fixé exactement au moment de la remise au transport, le chemin de fer peut exiger, à titre de garantie, le dépôt contre reçu d'une somme représentant approximativement les frais. Ces frais sont portés sur un bulletin d'affranchissement qui doit faire l'objet d'un règlement de compte avec l'expéditeur au plus tard trente jours après l'expiration du délai de livraison. Un compte de frais dressé d'après les indications du bulletin d'affranchissement est délivré à l'expéditeur contre restitution du reçu.

§ 9. — Sauf dans le cas prévu au § 8 la gare expéditrice doit spécifier, tant dans le duplicata que dans la lettre de voiture, les frais perçus en port payé.

Article 18.

Rectification des perceptions

§ 1. — En cas d'application irrégulière d'un tarif ou d'erreur dans la détermination ou la perception des frais, le trop-perçu est restitué par le chemin de fer, le moins-perçu versé au chemin de fer.

§ 2. — Les trop-perçus constatés par le chemin de fer doivent être portés d'office à la connaissance de l'intéressé lorsqu'ils dépassent un franc par lettre de voiture, et le règlement doit en être opéré le plus tôt possible.

§ 3. — Le paiement au chemin de fer des moins-perçus incombe à l'expéditeur si la lettre de voiture n'est pas retirée. Lorsque la lettre de voiture a été acceptée par le destinataire ou lorsque le contrat de transport a été modifié en vertu de l'article 22, l'expéditeur n'est tenu au paiement d'un moins-perçu que dans la mesure où il porte sur les frais qu'il a pris à sa charge en vertu de la mention d'affranchissement inscrite par lui sur la lettre de voiture; le complément du moins-perçu est à la charge du destinataire.

§ 4. — Les sommes dues en vertu du présent article portent intérêt à cinq pour cent l'an lorsqu'elles dépassent dix francs par lettre de voiture.

Ces intérêts courent du jour de la mise en demeure de payer ou du jour de la réclamation administrative prévue à l'article 41 ou, s'il n'y a eu ni mise en demeure ni réclamation, du jour de la demande en justice.

ali sa isključenjem sviju troškova koji se odnose na susednu zemlju ili na priključnu železnicu;

g) »Franco«, ako preuzima određeni iznos. Ovaj iznos treba navesti i slovima; ako tarife ne određuju protivno iznos mora biti naveden u valuti otppravne zemlje.

Pošiljalac može upisati u tovarni list istovremeno više od gorenavedenih naznaka o plaćanju ako se mogu spojiti jedna s drugom.

§ 3. — Upisivanje drugih naznaka sem ovih koje su navedene u § 2 nije dopušteno.

§ 4. — U međunarodnim tarifama mogu se u pogledu plaćanja troškova predvideti posebni uslovi.

§ 5. — Troškovi koje pošiljalac nije primio na sebe smatraju se kao upućeni na primaoca.

§ 6. — Sporedne pristojbe kao što su koliska, dangubina, ležarina i vagarina mora uvek da plati primalac, ako je naplata prouzrokovana okolnostima za koje odgovara primalac ili ako su nastale na osnovu njegovog traženja.

§ 7. — Otpravna železnica može zahtevati od pošiljaoca da joj unapred plati prevozne troškove za robu koja je po nahođenju železnice podložna brzom kvaru ili koja zbog svoje neznatne vrednosti, ili svoje prirode, ne bi mogla da pokrije troškove.

§ 8. — Ako se iznos troškova koje pošiljalac uzima na sebe ne može tačno utvrditi pri predaji na prevoz, železnica može zahtevati da se kao jamstvo položi iznos koji približno odgovara troškovima. Ovi troškovi unose se u frankaturni račun i moraju se obračunati sa pošiljaocem najkasnije u roku od 30 dana po isteku roka isporuke. Račun troškova sastavljen prema podacima frankturnog računa izdaje se pošiljaocu uz vraćanje potvrde.

§ 9. — Otppravna stanica mora izuzev slučaja predviđenog u § 8, kako u duplikatu tako i u tovarnom listu pojedinačno naznačiti troškove plaćene na ime frankature.

Član 18

Ispravke kod plaćanja vozarine

§ 1. — U slučaju nepravilne primene tarife ili greške pri računanju ili plaćanju troškova, železnica vraća više naplaćeni iznos, a manje plaćeni iznos železnica ima pravo da naplati.

§ 2. — Više naplaćeni iznosi koje je železnica utvrdila moraju se po službenoj dužnosti saopštiti zainteresovanom licu, ako su veći od jednog franka po tovarnom listu; vraćanje treba izvršiti što pre.

§ 3. — Manje plaćene iznose treba da plati železnici pošiljalac ako tovarni list nije iskupljen. Ako je primalac iskupio tovarni list, ili ako je prema odredbama člana 22 bio menjan ugovor o prevozu, pošiljalac je dužan da doplati manje plaćeni iznos samo ukoliko se iznos odnosi na troškove koje je on preuzeo prema belešci o frankiranju u tovarnom listu; ostatak razlike treba da plati primalac.

§ 4. Iznosi koji se duguju na osnovu ovog člana ukupljuju se sa 5% godišnje, ako su veći od 10 franka po tovarnom listu.

Kamate teku od dana kada je traženo plaćanje ili od dana administrativne reklamacije predviđene u članu 41 ili, ako nije bilo ni zahtevano plaćanje ni reklamacija, od dana podnošenja tužbe.

Article 19.

Remboursements et débours

§ 1. — L'expéditeur peut grever son envoi d'un remboursement jusqu'à concurrence de la valeur de la marchandise. Le montant du remboursement doit être exprimé dans la monnaie du pays de départ; les tarifs peuvent prévoir des exceptions.

§ 2. — Le chemin de fer n'est tenu de payer le remboursement qu'autant que le montant en a été versé par le destinataire. Ce montant doit être mis à disposition dans le délai de six semaines à partir de ce versement; en cas de retard, des intérêts à cinq pour cent l'an sont dus à dater de l'expiration de ce délai.

§ 3. — Si la marchandise a été livrée au destinataire sans encaissement préalable du remboursement, le chemin de fer est tenu de payer à l'expéditeur le montant du dommage jusqu'à concurrence du montant du remboursement, sauf son recours contre le destinataire.

§ 4. L'envoi contre remboursement donne lieu à la perception d'une taxe à déterminer par les tarifs; cette taxe est due lors même que le remboursement est annulé ou réduit par une modification du contrat de transport (article 21, § 1).

§ 5. — Les débours ne sont admis que d'après les dispositions en vigueur à la gare expéditrice.

Article 20.

Déclaration d'intérêt à la livraison

§ 1. — Toute expédition peut faire l'objet d'une déclaration d'intérêt à la livraison, inscrite sur la lettre de voiture comme il est dit à l'article 6, § 7, lettre c).

Le montant de l'intérêt déclaré doit être indiqué en monnaie de l'Etat de départ, en francs or ou en toute autre monnaie qui serait fixée par les tarifs.

§ 2. — Il est perçu une taxe d'un dixième pour mille de la somme déclarée, par fraction indivisible de 10 kilomètres. Le minimum de perception par envoi est de 1 franc par 100 kg et de 10 francs si le poids de l'envoi excède 1000 kg.

Les tarifs peuvent réduire cette taxe et ce minimum de perception.

CHAPITRE III

Modification du contrat de transport

Article 21.

Droit pour l'expéditeur de modifier le contrat de transport

§ 1. — L'expéditeur a le droit de modifier le contrat de transport en ordonnant:

- a) que la marchandise soit retirée à la gare expéditrice;
- b) que la marchandise soit arrêtée en cours de route;
- c) que la livraison de la marchandise soit ajournée;
- d) que la marchandise soit livrée à une personne autre que le destinataire indiqué sur la lettre de voiture;
- e) que la marchandise soit livrée à une gare autre que la gare destinataire indiquée sur la lettre de voiture ou qu'elle soit retournée à la gare expéditrice; dans ce cas, l'expéditeur peut prescrire qu'une expédition commencée en petite vitesse soit continuée en grande vitesse ou inversement, à condition que la gare où le transport a été arrêté soit ouverte aux deux services; il peut également prescrire le tarif à appliquer et l'itinéraire à suivre.

Član 19

Pouzeća i predujmovi

§ 1. — Pošiljalac može opteretiti pošiljku pouzećem do iznosa vrednosti robe. Iznos pouzeća mora biti izražen u valuti otpravne zemlje; tarife mogu predvideti izuzetke.

§ 2. — Železnica nije dužna da isplati pouzeće sve dotle dok ga primalac nije uplatio. Ovaj iznos mora se staviti pošiljaocu na raspolaganje u roku od šest nedelja po uplati; u slučaju zadocnjenja ima se platiti kamata od 5% godišnje računajući od isteka ovog roka.

§ 3. — Ako je roba bila izdata primaocu bez prethodne naplate pouzeća, železnica je dužna da plati pošiljaocu štetu do iznosa pouzeća zadržavajući pravo potraživanja prema primaocu.

§ 4. — Za pouzeća naplaćuje se pristojba određena u tarifi; ovu pristojbu treba platiti i onda kada je pouzeće izmenom ugovora o prevozu (član 21, § 1) napušteno ili smanjeno.

§ 5. — Predujmovi su dopušteni jedino prema odredbama koje važe za otpravnu stanicu.

Član 20

Obezbeđenju uredne isporuke

§ 1. — Za svaku pošiljku može se označiti obezbeđenje uredne isporuke koju treba prema članu 6 § 7 c) upisati u tovarni list.

Iznos obezbeđenja uredne isporuke mora biti označen u valuti otpravne zemlje, u zlatnim francima, ili u kojoj drugoj valuti koju određuju tarife.

§ 2. — Za svakih otpočetih deset kilometara plaća se pristojba u visini desethiljaditog dela označenog iznosa. Najmanja pristojba po pošiljci iznosi 1 franak za 100 kg, a 10 franaka ako je pošiljka teža od 1000 kg.

Tarife mogu smanjiti ovu kao i najmanju pristojbu.

GLAVA III

Izmena ugovora o prevozu

Član 21

Pravo pošiljaoca na izmenu ugovora o prevozu

§ 1. — Pošiljalac ima pravo da menja ugovor o prevozu zahtevajući:

- a) da mu se roba vrati u otpravnoj stanici;
- b) da se roba usput zaustavi;
- c) da se izdavanje robe odloži;
- d) da se roba izda nekom drugom licu, a ne primaocu označenom u tovarnom listu;
- e) da se roba izda u nekoj drugoj, a ne u tovarnom listu označenom uputnoj stanici, ili da se vrati u otpravnu stanicu. U tom slučaju pošiljalac može za dalji prevoz odnosno za povratak, propisati za sporedne pošiljke brzovoz i obrnuto, ako su u stanici u kojoj je pošiljka zadržana dopušteni ovakvi načini otpremljanja; on može propisati i tarifu koju treba primeniti kao i prevozni put.

A moins de dispositions contraires des tarifs du chemin de fer expéditeur, sont également acceptées les demandes de modification du contrat de transport tendant;

- f) à l'établissement d'un remboursement;
- g) à l'augmentation, à la diminution ou au retrait du remboursement;
- h) à l'affranchissement du prix de transport et des autres frais selon les modalités prévues à l'article 17, § 2, lettres a) à e) inclus et g).

Des ordres autres que ceux qui sont énumérés ci-dessus ne sont pas admis. Les tarifs internationaux peuvent toutefois donner à l'expéditeur le droit d'ordonner, en sus des modifications indiquées ci-dessus, d'autres modifications.

Les ordres ne doivent jamais avoir pour effet de diviser l'envoi.

§ 2. — Les ordres ultérieurs mentionnés ci-dessus doivent être donnés au moyen d'une déclaration écrite conforme au modèle prévu à l'Annexe IVa à la présente Convention.

Cette déclaration doit être reproduite et signée par l'expéditeur sur le duplicata de la lettre de voiture, qui sera présenté en même temps au chemin de fer. La gare expéditrice certifiera la réception de l'ordre ultérieur en apposant son timbre à date sur le duplicata, au-dessous de la déclaration de l'expéditeur. Le duplicata lui sera alors restitué. Le chemin de fer qui se sera conformé aux ordres de l'expéditeur sans exiger la présentation de ce duplicata sera responsable du préjudice causé par ce fait au destinataire à qui ce duplicata aurait été remis par l'expéditeur.

Quand l'expéditeur demande l'augmentation, la diminution ou le retrait d'un remboursement, il doit produire le titre qui lui a été primitivement délivré. En cas d'augmentation ou de diminution du remboursement, ce titre est, après rectification, rendu à l'intéressé; il est retiré des mains de ce dernier en cas de retrait du remboursement.

Tout ordre ultérieur donné par l'expéditeur sous des formes autres que celles qui sont prescrites est nul.

§ 3. — Le chemin de fer ne donne suite aux ordres ultérieurs donnés par l'expéditeur que lorsqu'ils sont transmis par la gare expéditrice.

Si l'expéditeur le demande, la gare destinataire ou la gare d'arrêt est prévenue, à ses frais, par un télégramme ou par un avis téléphonique émanant de la gare expéditrice et confirmés par une déclaration écrite. A moins que le tarif international ou d'autres accords entre les chemins de fer intéressés n'en disposent autrement, la gare destinataire ou la gare d'arrêt doit exécuter l'ordre ultérieur sans attendre la confirmation, lorsque le télégramme ou l'avis téléphonique provient de la gare expéditrice, ce qui doit être vérifié en cas de doute.

§ 4. — Le droit de modifier le contrat de transport s'éteint, même si l'expéditeur est muni du duplicata de la lettre de voiture:

- a) lorsque la lettre de voiture a été remise au destinataire, ou
- b) lorsque celui-ci a fait valoir le droit résultant pour lui du contrat de transport conformément à l'article 16, § 3, ou
- c) lorsque le destinataire est autorisé conformément à l'article 22, à donner des ordres ultérieurs, dès que l'envoi est entré dans le territoire douanier du pays destinataire.

A partir de ce moment, le chemin de fer doit se conformer aux ordres du destinataire, sous peine d'être responsable envers lui des conséquences de leur inexécution dans les conditions déterminées au titre III.

Article 22.

Droit pour le destinataire de modifier le contrat de transport

§ 1. — Le destinataire a le droit de modifier le contrat de transport lorsque l'expéditeur n'a pas pris

Ako se tome ne protive tarifske odredbe otpravne železnice, primaju se i zahtevi za izmenu ugovora o prevozu u svrhu:

- f) opterećenja pouzećem;
- g) povišenja, smanjenja ili napuštanja pouzeća;
- h) plaćanja vozarine i drugih troškova prema članu 17 § 2 pod a) do e) uključivo i g).

Drugi zahtevi, sem gore navedenih, nisu dopušteni. Međutim, međunarodne tarife mogu predvideti da pošiljalac ima pravo zahtevati i druge izmene pored gore navedenih.

Izmene ugovora o prevozu ne smeju se nikad odnositi na deobu pošiljke.

§ 2. — Naknadne izmene moraju se dati pismenom izjavom na obrascu propisanom u Prilogu IV-a ove Konvencije.

Ovu izjavu mora pošiljalac upisati i potpisati i u duplikat tovarnog lista koji podnosi železnici zajedno sa izjavom. Otpravna stanica potvrđuje prijem naknadne izjave stavljanjem staničnog žiga sa datumom na duplikat tovarnog lista ispod izjave pošiljaoca. Duplikat tovarnog lista vraća se zatim pošiljaocu. Ako železnica postupi po zahtevu pošiljaoca ne tražeći podnošenje duplikata tovarnog lista, odgovorna je primaocu za štetu prouzrokovanu izvršenjem ovog zahteva, ako mu je pošiljalac predao duplikat.

Ako pošiljalac zahteva povišenje, smanjenje ili napuštanje pouzeća mora podneti priznanicu koja mu je ranije bila izdata. U slučaju povišenja ili smanjenja pouzeća ova priznanica se po sprovedenoj ispravci vraća pošiljaocu a u slučaju napuštanja pouzeća ona mu se oduzima.

Svaka izmena ugovora koju ne bi pošiljalac dao u propisanom obliku ne važi.

§ 3. — Železnica postupa po izmenama ugovora zahtevanim od strane pošiljaoca samo ako su date putem otpravne stanice.

Na zahtev pošiljaoca otpravna stanica će o njegovom trošku izvestiti telegramom ili telefonom uputnu stanicu ili stanicu u kojoj treba zadržati pošiljku; telegrafski ili telefonski izveštaj treba pismeno potvrditi. Ako međunarodne tarife ili drugi sporazumi zainteresovanih železnica ništa drugo ne određuju, uputna stanica ili stanica u kojoj je pošiljka zadržana, mora postupiti prema naknadnom zahtevu bez čekanja pismene potvrde, ako telegrafsko ili telefonsko saopštenje dolazi putem otpravne stanice; u slučaju sumnje ovo se mora proveriti.

§ 4. — Pravo na izmenu ugovora o prevozu gasi se, i ako pošiljalac ima duplikat tovarnog lista:

- a) čim je tovarni list bio predat primaocu, ili
- b) čim je primalac upotrebio svoje pravo koje proističe iz ugovora o prevozu prema članu 16 § 3, ili
- c) ako je primalac prema članu 22 ovlašćen da zahteva izmenu ugovora o prevozu, čim je pošiljka prešla na carinsko područje uputne zemlje.

Od toga trenutka železnica mora da postupi po uputstvima primaoca: u protivnom ona odgovara primaocu za posledice neizvršenja njegovih uputstava pod uslovima navedenim u Delu III.

Član 22

Pravo primaoca na izmenu ugovora o prevozu

§ 1. — Primalac ima pravo da menja ugovor o prevozu, ako pošiljalac nije preuzeo plaćanje troškova

à sa charge les frais afférents au transport dans le pays destinataire et qu'il a porté sur la lettre de voiture la mention prévue à l'article 6, § 7, lettre h).

Les ordres que le destinataire peut donner ne portent effet que lorsque l'envoi est entré dans le territoire douanier du pays destinataire.

Le destinataire peut ordonner:

a) que la marchandise soit arrêtée en cours de route;

b) que la livraison de la marchandise soit ajournée;

c) que la marchandise soit livrée, dans le pays destinataire, à une autre personne que le destinataire indiqué sur la lettre de voiture;

d) que les formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives s'exécuteront avec sa participation ou celle de son mandataire dans les conditions fixées à l'article 15, § 1.

En outre et sauf dispositions contraires des tarifs internationaux, le destinataire peut ordonner:

e) que la marchandise soit livrée, dans le pays destinataire, à une gare autre que la gare destinataire indiquée sur la lettre de voiture. Dans ce cas, il peut prescrire qu'une expédition commencée en petite vitesse soit continuée en grande vitesse ou inversement, à condition que la gare où le transport a été arrêté soit ouverte aux deux services; il peut également prescrire le tarif à appliquer et l'itinéraire à suivre.

Des ordres autres que ceux qui sont énumérés ci-dessus ne sont pas admis. Les tarifs internationaux peuvent toutefois donner au destinataire le droit d'ordonner, en sus des modifications indiquées ci-dessus, d'autres modifications.

Les ordres ne doivent jamais avoir pour effet de diviser l'envoi.

§ 2. — Les ordres mentionnés ci-dessus doivent être donnés, au moyen d'une déclaration écrite conforme au modèle prévu à l'Annexe IVb de la présente Convention, soit à la gare destinataire, soit à la gare d'entrée dans le pays destinataire.

Tout ordre ultérieur donné par le destinataire sous une forme autre que celle prescrite est nul.

Pour l'exercice de son droit de modifier le contrat de transport, le destinataire n'a pas à présenter le duplicata de la lettre de voiture.

§ 3. — Si le destinataire a ordonné de livrer la marchandise à une autre personne, celle-ci n'est pas autorisée à modifier le contrat de transport.

Article 23.

Exécution des ordres ultérieurs

§ 1. — Le chemin de fer ne peut se refuser à l'exécution des ordres qui lui sont donnés en vertu des articles 21 ou 22, ni apporter de retards dans cette exécution, sauf dans les cas ci-après:

a) l'exécution n'est plus possible au moment où les ordres parviennent à la gare qui doit les exécuter;

b) l'exécution est de nature à troubler le service régulier de l'exploitation;

c) l'exécution est en opposition, lorsqu'il s'agit d'un changement de la gare destinataire, avec les lois et règlements en vigueur sur l'un des territoires à parcourir, notamment au point de vue des prescriptions des douanes et autres autorités administratives;

d) la valeur de la marchandise, lorsqu'il s'agit d'un changement de la gare destinataire, ne couvre pas, selon toute prévision, tous les frais dont cette marchandise sera grevée à l'arrivée à sa nouvelle destination, à moins que le montant de ces frais ne soit payé ou garanti immédiatement.

Dans les cas visés ci-dessus, celui qui a donné des ordres ultérieurs est avisé le plus tôt possible des empêchements qui s'opposent à l'exécution de ses ordres.

qui otpadaju na prevoz u uputnoj zemlji, i ako je upisana u tovarni list naznaka predviđena u članu 6 § 7 pod h).

Uputstva koja može dati primalac dejstvuju tek od trenutka kada je pošiljka stupila na carinsko područje uputne zemlje.

Primalac može zahtevati:

a) da se roba usput zaustavi;

b) da se izdavanje robe odloži;

c) da se roba u uputnoj zemlji izda drugom licu a ne u tovarnom listu označenom primaocu;

d) da se izvrše propisi carinskih i drugih upravnih vlasti uz njegovo sudelovanje ili uz sudelovanje njegovog punomoćnika prema članu 15 § 1.

Ukoliko međunarodne tarife ne određuju protivno može primalac još dalje zahtevati:

e) da se roba izda u uputnoj zemlji u nekoj drugoj stanici a ne u stanici koja je označena u tovarnom listu. U tom slučaju može primalac propisati da se dalji prevoz sporovozne robe izvrši kao brzovoz ili obrnuto, ako su u stanici u kojoj je pošiljka zadržana dopušteni ovakvi načini otpremljanja; on može takođe propisati i tarifu koju treba primeniti kao i prevoznici put.

Drugi zahtevi, sem gore navedenih, nisu dopušteni. Međutim, međunarodne tarife mogu predvideti da primalac ima pravo zahtevati i druge izmene pored gore navedenih.

Izmene ugovora o prevozu ne smeju se nikad odnositi na deobu pošiljke.

§ 2. — Pomenuti zahtevi moraju se dati uputnoj stanici ili ulaznoj pograničnoj stanici uputne zemlje, pismenom izjavom na obrascu propisanom u Prilogu IV b ove Konvencije.

Svaka izmena ugovora koju bi dao primalac u obliku koji ne odgovara propisanom, ne važi.

Za izvršenje svog prava na izmenu ugovora o prevozu primalac ne mora da podnese duplikat tovarnog lista.

§ 3. — Ako je primalac zahtevao da se pošiljka izda drugom licu, onda to lice nije ovlašćeno da menja ugovor o prevozu.

Član 23

Izvršenje naknadnih izmena ugovora o prevozu

§ 1. — Železnica ne sme odbiti izvršenje zahteva koji su joj dati u smislu člana 21 ili 22, niti ih odlagati, izuzev u niže navedenim slučajevima:

a) ako izvršenje nije više moguće u trenutku kada je zahtev prispeo u stanicu koja treba da ga izvrši;

b) ako bi usled izvršenja došlo do poremećaja u redovnoj saobraćajnoj službi;

c) ako je izvršenje, kada se radi o izmeni uputne stanice, protivno zakonima i propisima koji važe na područjima prevoznog puta, naročito u pogledu propisa carinskih i drugih upravnih vlasti;

d) ako u slučaju izmene uputne stanice vrednost robe po predviđanju ne bi pokrila troškove prevoza do nove uputne stanice, izuzev da se iznos tih troškova odmah plati ili položi jemčevina.

U napred pomenutim slučajevima treba lice koje je dalo naknadni zahtev što pre izvestiti o smetnjama usled kojih nije moguće izvršiti ovaj zahtev.

Si le chemin de fer n'est pas à même de prévoir ces empêchements, celui qui a donné des ordres ultérieurs supporte toutes les conséquences résultant du commencement d'exécution de ses ordres.

§ 2. — Si l'ordre ultérieur prescrit de livrer la marchandise à une gare intermédiaire, le prix de transport est calculé de la gare expéditrice jusqu'à cette gare intermédiaire. Si toutefois la marchandise a déjà été transportée au delà de la gare intermédiaire, le prix de transport est calculé de la gare expéditrice jusqu'à la gare d'arrêt et de celle-ci jusqu'à la gare intermédiaire.

Si l'ordre ultérieur prescrit de transporter la marchandise sur une autre gare destinataire ou de la retourner à la gare expéditrice, le prix de transport est calculé de la gare expéditrice jusqu'à la gare d'arrêt et de celle-ci jusqu'à la nouvelle gare destinataire ou jusqu'à la gare expéditrice.

Les tarifs applicables sont ceux en vigueur sur chacun de ces parcours au jour de la conclusion du contrat de transport.

§ 3. — L'expéditeur ou le destinataire qui a donné l'ordre ultérieur est tenu de payer au chemin de fer tous les frais nés de l'exécution de cet ordre, à l'exception de ceux résultant d'une faute du chemin de fer.

Article 24.

Empêchements au transport.

§ 1. — En cas d'empêchements au transport, il appartient au chemin de fer de décider s'il convient, dans l'intérêt de l'expéditeur, de lui demander des instructions, ou bien s'il est préférable de transporter d'office la marchandise en modifiant l'itinéraire. Sauf faute de sa part, le chemin de fer est fondé à réclamer le prix de transport applicable par l'itinéraire emprunté et dispose des délais correspondants à cet itinéraire, même s'ils sont plus longs que par l'itinéraire primitif.

§ 2. — S'il n'y a pas d'autre voie de transport ou si, pour d'autres motifs, la continuation du transport n'est pas possible, le chemin de fer demande des instructions à l'expéditeur; toutefois, cette demande n'est pas obligatoire pour le chemin de fer dans le cas d'empêchement temporaire résultant des circonstances prévues à l'article 5, § 5.

§ 3. — L'expéditeur peut donner dans la lettre de voiture des instructions pour le cas où un empêchement au transport se présenterait.

Si d'après l'appréciation du chemin de fer ces instructions ne peuvent pas être exécutées, le chemin de fer demande de nouvelles instructions à l'expéditeur.

§ 4. — L'expéditeur avisé d'un empêchement au transport peut résilier le contrat, à charge pour lui de payer au chemin de fer, suivant le cas, soit le prix du transport pour le parcours déjà effectué, soit les frais préparatoires au transport, ainsi que tous ceux qui sont prévus par les tarifs, à moins que le chemin de fer ne soit en faute.

§ 5. — L'expéditeur peut donner ses instructions soit à la gare expéditrice, soit à la gare où se trouve la marchandise. S'il modifie la désignation du destinataire ou de la gare destinataire ou s'il donne ses instructions à une gare autre que la gare expéditrice, il doit inscrire ses instructions sur le duplicata de la lettre de voiture qui doit être présenté.

Si le chemin de fer donne suite aux instructions de l'expéditeur sans avoir exigé la présentation du duplicata de la lettre de voiture et si ce duplicata a été transmis au destinataire, le chemin de fer est responsable envers celui-ci du dommage pouvant en résulter.

§ 6. — Si l'expéditeur avisé d'un empêchement au transport ne donne pas, dans un délai raisonnable, des instructions exécutables, il sera procédé conformément

Ako železnica nije mogla da predvidi smetnje, lice koje je dalo naknadni zahtev snosi sve posledice koje nastanu usled toga što je železnica otpočela izvršenje njegovog zahteva.

§ 2. — Ako po naknadnom zahtevu roba treba da se izda u nekoj usputnoj stanici, računa se vozarina od otpravne do te usputne stanice. Ako je roba već prešla usputnu stanicu, vozarina se računa od otpravne pa do stanice zaustavljanja i od ove pa do usputne stanice.

Ako treba prema naknadnom zahtevu robu prevesti do druge uputne stanice, ili vratiti u otpravnu stanicu, vozarina se računa od otpravne pa do stanice zaustavljanja i od ove pa do nove uputne stanice, odnosno do otpravne stanice.

Za sve te prevoze važe tarife koje su bile na snazi na svakom delu prevoznog puta na dan sklapanja ugovora o prevozu.

§ 3. — Pošiljalac ili primalac koji je dao naknadni zahtev mora železnici nadoknaditi sve troškove koji nastanu zbog izvršenja t.g. zahteva, izuzev onih koje je železnica prouzrokovala svojom krivicom.

Član 24

Smetnje pri prevozu

§ 1. — Ako pri prevozu nastupe smetnje železnica ima da odluči, da li je u interesu pošiljaoca da se od njega zatraži uputstvo ili pak, da li je celishodnije da se roba preveze dalje po službenoj dužnosti uz menjanje prevoznog puta. Ako nema krivice do železnice ona ima pravo da zahteva vozarinu za stvarni prevoznog put i da primeni odnosne rokove isporuke, pa čak i onda ako su ovi duži od rokova preko prvobitnog prevoznog puta.

§ 2. — Ako ne postoji drugi prevoznog put ili ako iz drugih razloga produženje nije moguće, železnica traži uputstvo od pošiljaoca; međutim, ovo traženje nije obavezno za železnicu u slučaju privremene smetnje koja proizilazi iz okolnosti predviđenih u članu 5 § 5.

§ 3. — Pošiljalac može u tovarnom listu dati uputstva za slučaj ako bi se pojavila smetnja pri prevozu.

Ako se po oceni železnice ta uputstva ne mogu izvršiti, železnica će zahtevati nova uputstva od pošiljaoca.

§ 4. — Pošiljalac, izvešten o smetnji pri prevozu može raskinuti ugovor o prevozu, ali je dužan da železnici plati, prema slučaju, bilo vozarinu za već izvršeni prevoz, bilo troškove za pripremu prevoza, kao i sve one troškove koji su predviđeni u tarifama, ukoliko ne postoji krivica železnice.

§ 5. — Pošiljalac može dati svoje uputstvo otpravnoj stanici ili stanici gde se roba nalazi. Ako pošiljalac menja primaoca ili uputnu stanicu, ili podnese svoje uputstvo nekoj drugoj a ne otpravnoj stanici, dužan je to uputstvo uneti u duplikat tovarnog lista koji mora podneti.

Ako železnica postupi po uputstvu pošiljaoca bez zahteva da joj se podnese duplikat tovarnog lista, odgovora pošiljocu za štetu koja bi iz toga proizašla.

§ 6. — Ako pošiljalac koji je izvešten o smetnji pri prevozu ne da u primerenom roku uputstva koja bi se mogla izvršiti, postupiće se po propisima koji se

ment aux règlements relatifs aux empêchements à la livraison en vigueur sur le chemin de fer sur lequel la marchandise a été retenue.

Si la marchandise a été vendue, le produit de la vente, déduction faite des frais grevant la marchandise, doit être tenu à la disposition de l'expéditeur. Si le produit est inférieur aux frais grevant la marchandise, l'expéditeur doit payer la différence.

§ 7. — Si l'empêchement au transport vient à cesser avant l'arrivée des instructions de l'expéditeur, la marchandise est dirigée sur sa destination sans attendre ces instructions et l'expéditeur en est prévenu dans le plus bref délai possible.

§ 8. — Si l'empêchement au transport intervient après que le destinataire a modifié le contrat de transport en vertu de l'article 22, le chemin de fer est tenu d'aviser ce destinataire; les dispositions des §§ 1, 2, 4, 6 et 7 sont par analogie applicables à ce destinataire. Celui-ci n'est pas tenu de présenter le duplicata de la lettre de voiture.

§ 9. — Les dispositions de l'article 23 sont applicables aux transports effectués en vertu du présent article.

Article 25.

Empêchements à la livraison

§ 1. — Lorsqu'il se présente des empêchements à la livraison de la marchandise, la gare destinataire doit en prévenir sans retard l'expéditeur par l'entremise de la gare expéditrice et demander ses instructions. Quand la demande en a été faite dans la lettre de voiture, cet avis doit être donné par télégraphe. L'expéditeur doit, en outre, être avisé sans entremise de la gare expéditrice, soit par écrit, soit par télégraphe, quand il l'a demandé dans la lettre de voiture. Les frais de ces avis grevent la marchandise.

Si le destinataire refuse la marchandise, l'expéditeur a le droit n'en disposer, même s'il ne peut pas produire le duplicata de la lettre de voiture.

Si, après avoir refusé la marchandise, le destinataire se présente pour en prendre livraison, elle lui est livrée, à moins que la gare destinataire n'ait reçu entre temps des instructions contraires de l'expéditeur. Avis de cette livraison doit être donné immédiatement à l'expéditeur par une lettre recommandée dont les frais grevent la marchandise.

L'expéditeur peut aussi demander, dans la lettre de voiture, que la marchandise lui soit retournée d'office s'il survient un empêchement à la livraison. En dehors de ce cas, la marchandise ne peut être retournée à l'expéditeur sans son consentement exprès.

A moins que les tarifs n'en disposent autrement, les instructions de l'expéditeur doivent être données par l'intermédiaire de la gare expéditrice.

§ 2. — Pour tout ce qui n'est pas prévu au § 1 et sous réserve des dispositions de l'article 44, le mode de procéder, dans le cas d'empêchement à la livraison, est déterminé par les lois et règlements en vigueur pour le chemin de fer chargé de la livraison.

Si la marchandise a été vendue, le produit de la vente, déduction faite des frais grevant la marchandise, doit être tenu à la disposition de l'expéditeur. Si le produit est inférieur aux frais grevant la marchandise, l'expéditeur doit payer la différence.

§ 3. — Si l'empêchement à la livraison intervient après que le destinataire a modifié le contrat de transport en vertu de l'article 22, le chemin de fer est tenu d'aviser ce destinataire. Le § 2, deuxième alinéa, est applicable par analogie à ce dernier.

§ 4. — Les dispositions de l'article 23 sont applicables aux transports effectués en vertu du présent article.

odnose na smetnje pri izdavanju i koji važe na željeznici gde je roba bila zadržana.

Ako je bila roba prodana, mora se novac od prodaje po odbitku troškova kojima je roba opterećena, staviti na raspolaganje pošiljaocu. Ako je iznos manji od troškova kojima je roba opterećena pošiljalac je obavezan da doplati razliku.

§ 7. — Ako smetnja pri prevozu prestane pre prispeća uputstva pošiljaoca, roba se šalje uputnoj stanici, ne čekajući ta uputstva o čemu se pošiljalac izveštava bez odlaganja.

§ 8. — Ako nastupi smetnja pri prevozu pošto je prema članu 22 primalac već dao izmenu ugovora o prevozu železnica mora izvestiti tog primaoca; odredbe §§ 1, 2, 4, 6 i 7 važe prema smislu i za tog primaoca. On međutim, nije obavezan da podnese duplikat tovarnog lista.

§ 9. — Na prevoze izvršene na osnovu ovoga člana primenjuju se odredbe člana 23.

Član 25

Smetnje pri izdavanju

§ 1. — Ako se pojave smetnje pri izdavanju robe, uputna stanica mora o tome bez odlaganja izvestiti pošiljaoca preko otpravne stanice i zatražiti od njega uputstva. Ako je takav zahtev bio upisan u tovarni list ovaj izveštaj se mora poslati telegrafskim putem. Sem toga, pošiljalac se mora izvestiti bez posredovanja otpravne stanice bilo pismeno ili telegrafskim putem, ako je on to zahtevao u tovarnom listu. Troškovi izveštaja terete robu.

Ako primalac odbije prijem robe, pošiljalac može dati uputstvo i bez podnošenja duplikata tovarnog lista.

Ako primalac, pošto je odbio prijem robe, naknadno pristane da je primi, roba mu se izdaje, ukoliko uputna stanica u međuvremenu ne bi primila od pošiljaoca protivno uputstvo. O ovom izdavanju mora se odmah izvestiti pošiljalac preporučenim pismom čiji troškovi terete robu.

Pošiljalac može isto tako zahtevati u tovarnom listu da mu se u slučaju smetnje pri izdavanju roba vrati po službenoj dužnosti. Sem ovoga slučaja, roba se ne sme vratiti pošiljaocu bez njegovog izričnog prištanka.

Ako tarife ne određuju drukčije, uputstva pošiljaocu moraju se dati putem otpravne stanice.

§ 2. — Za sve što nije predviđeno u § 1 ovog člana, kao i vodeći računa o odredbama člana 44, postupak u slučaju smetnje pri izdavanju određuje se zakonima i propisima koji važe za željeznici na kojoj se vrši izdavanje.

Ako je roba bila prodana, novac od prodaje mora se po odbitku troškova kojima je roba opterećena, staviti na raspolaganje pošiljaocu. Ako je iznos manji od troškova kojima je roba opterećena, pošiljalac je dužan da doplati razliku.

§ 3. — Ako nastupe smetnje pri izdavanju, pošto je u smislu člana 22 primalac već dao izmenu ugovora o prevozu, železnica mora izvestiti tog primaoca. Odredbe drugog stava § 2 važe prema smislu i za tog primaoca.

§ 4. — Na prevoze izvršene na osnovu ovog člana primenjuju se odredbe člana 23.

TITRE III

RESPONSABILITÉ. ACTIONS NÉES DU CONTRAT DE TRANSPORT

CHAPITRE PREMIER

Responsabilité

Article 26.

Responsabilité collective des chemins de fer

§ 1. — Le chemin de fer qui a accepté au transport la marchandise, avec la lettre de voiture, est responsable de l'exécution du transport le parcours total jusqu'à la livraison.

§ 2. — Chaque chemin de fer subséquent, par le fait même de la prise en charge de la marchandise avec la lettre de voiture primitive, participe au contrat de transport, conformément aux stipulations de ce document, et assume les obligations qui en résultent sans préjudice des dispositions de l'article 43, § 3, concernant le chemin de fer destinataire.

Article 27.

Etendue de la responsabilité

§ 1. — Le chemin de fer est responsable du dépassement du délai de livraison, du dommage résultant de la perte totale ou partielle de la marchandise, ainsi que des avaries qu'elle subit à partir de l'acceptation au transport jusqu'à la livraison.

§ 2. — Le chemin de fer est déchargé de cette responsabilité si le dépassement du délai de livraison, la perte ou l'avarie a eu pour cause une faute de l'ayant droit, un ordre de celui-ci ne résultant pas d'une faute du chemin de fer, un vice propre de la marchandise (détérioration intérieure, déchet, etc.) ou des circonstances que le chemin de fer ne pouvait pas éviter et aux conséquences desquelles il ne pouvait pas obvier.

§ 3. — Compte tenu de l'article 28, § 2, le chemin de fer est déchargé de cette responsabilité, lorsque la perte ou l'avarie résulte des risques particuliers inhérents à un ou plusieurs des faits ci-après:

a) transport effectué en wagon découvert en vertu des dispositions applicables ou d'accords conclus avec l'expéditeur et mentionnés dans la lettre de voiture;

b) absence ou défectuosité de l'emballage pour les marchandises exposées par leur nature à des déchets ou avaries quand elles ne sont pas emballées ou sont mal emballées;

c) opérations de chargement par l'expéditeur ou de déchargement par le destinataire en vertu des dispositions applicables ou d'accords conclus avec l'expéditeur et mentionnés dans la lettre de voiture, ou d'accords conclus avec le destinataire;

— chargement défectueux lorsque ce chargement a été effectué par l'expéditeur en vertu des dispositions applicables ou d'accord conclus avec l'expéditeur et mentionnés dans la lettre de voiture;

d) nature de certaines marchandises exposées par des causes inhérentes à cette nature même soit à la perte totale ou partielle, soit à l'avarie, notamment par bris, rouille, détérioration intérieure et spontanée, dessiccation, déperdition;

e) expédition sous une dénomination irrégulière, inexacte ou incomplète d'objets exclus du transport; expédition sous une dénomination irrégulière, inexacte ou incomplète ou inobservation par l'expéditeur des mesures de précaution prescrites pour les objets admis sous conditions;

f) transport d'animaux vivants;

g) transport des envois qui, en vertu de la présente Convention, des dispositions applicables ou des accords conclus avec l'expéditeur et mentionnés dans la lettre de voiture, doivent être effectués sous escorte, pour autant que l'escorte a pour but d'écarter ce risque.

DEO III

ODGOVORNOST, POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA O PREVOZU

GLAVA I

Odgovornost

Član 26

Zajednička odgovornost železnica

§ 1. — Železnica koja je primila na prevoz robu sa tovarnim listom odgovorna je za izvršenje prevoza na celom putu sve do izdavanja.

§ 2. — Svaka sledeća železnica, samim tim što je preuzela robu sa prvobitnim tovarnim listom, učestvuje u ugovoru o prevozu prema naznakama navedenim u toj ispravi i prima obaveze koje otuda proističu, ne menjajući time odredbe člana 43 § 3 koje se odnose na uputnu železnicu.

Član 27

Obim odgovornosti

§ 1. — Železnica odgovara za prekoračenje roka isporuke, za štetu nastalu zbog potpunog ili delimičnog gubitka robe kao i zbog oštećenja robe koje nastane od prijema na prevoz do izdavanja.

§ 2. — Železnica se oslobađa te odgovornosti ako je prekoračenje roka isporuke, gubitak ili oštećenje, prouzrokovano krivicom imaoća prava, nekim njegovim naređenjem gde do železnice nema krivice, sopstvenom manom robe (unutrašnje kvarenje, kaliranje itd.) ili okolnostima koje železnica nije mogla da izbegne i da otkloni njihove posledice.

§ 3. — Vodeći računa o članu 28 § 2, železnica se oslobađa te odgovornosti, ako je gubitak ili oštećenje nastalo iz naročite opasnosti koja je u vezi sa jednom ili više niže navedenih činjenica:

a) prevoz u otvorenim kolima, na osnovu odnosnih odredba, ili pogodbe sa pošiljaocem navedene u tovarnom listu;

b) nedostajanje ili nedovoljnost pakovanja, ako roba koja je po svojoj prirodi izložena gubitku ili oštećenju nije uopšte pakovana ili je nedovoljno pakovana;

c) utovar robe koji vrši pošiljalac ili istovar koji vrši primalac na osnovu odnosnih odredaba ili pogodbe sa pošiljaocem navedene u tovarnom listu, ili na osnovu pogodbe sa primaocem;

— neispravno tovarjenje, ako je utovar izvršio pošiljalac na osnovu odnosnih odredaba ili pogodbe zaključene sa pošiljaocem i navedene u tovarnom listu;

d) svojstvo izvesne robe zbog kojeg je ona izložena potpunom ili delimičnom gubitku ili oštećenju, naročito zbog lomljenja, rđanja, unutrašnjeg kvarenja koje nastaje samo po sebi, sušenja, rasipanja;

e) predaja na prevoz pod neispravnim, netačnim ili nepotpunim naznačenjem predmeta koji su isključeni od prevoza; predaja na prevoz pod neispravnim, netačnim ili nepotpunim naznačenjem ili ako se pošiljalac ne pridržava mera predostrožnosti propisanih za predmete koji se uslovno primaju na prevoz;

f) prevoz živih životinja;

g) prevoz pošiljaka koje na osnovu ove Konvencije, odnosnih odredaba ili pogodbe zaključene sa pošiljaocem i navedene u tovarnom listu, moraju biti praćene, ako praćenje ima za svrhu da otkloni tu opasnost.

Article 28.

Charge de la preuve

§ 1. — La preuve que le dépassement du délai de livraison, la perte ou l'avarie a eu pour cause un des faits prévus à l'article 27, § 2, incombe au chemin de fer.

§ 2. — Lorsque le chemin de fer établit que, eu égard aux circonstances de fait, la perte ou l'avarie a pu résulter d'un ou de plusieurs des risques particuliers prévus à l'article 27, § 3, il y a présomption qu'elle en résulte. L'ayant droit conserve toutefois le droit de faire la preuve que le dommage n'a pas eu pour cause, totalement ou partiellement l'un de ces risques.

Cette présomption n'est pas applicable dans le cas prévu à l'article 27, § 3, lettre a), s'il y a manquant d'une importance anormale ou perte de colis.

Article 29.

Présomption en cas de réexpédition

§ 1. — Lorsqu'un envoi expédié aux conditions de la présente Convention a été réexpédié aux conditions de la même Convention et qu'une perte partielle ou une avarie est constatée après la réexpédition, il y a présomption qu'elle s'est produite au cours du dernier contrat de transport si les conditions suivantes sont remplies:

a) l'envoi est resté toujours sous la garde du chemin de fer;

b) l'envoi a été réexpédié tel qu'il est arrivé à la gare de réexpédition.

§ 2. — La même présomption est applicable lorsque le contrat de transport antérieur à la réexpédition n'était pas soumis à la présente Convention, à condition que cette Convention eût été applicable en cas d'expédition directe entre la première gare expéditrice et la dernière gare destinataire.

Article 30.

Présomption de perte de la marchandise. Cas où elle est retrouvée

§ 1. — L'ayant droit peut, sans avoir à fournir d'autres preuves, considérer la marchandise comme perdue quand elle n'a pas été livrée au destinataire ou tenue à sa disposition dans les trente jours qui suivent l'expiration des délais de livraison.

§ 2. — L'ayant droit, en recevant le paiement de l'indemnité pour la marchandise perdue, peut demander, par écrit, à être avisé immédiatement dans le cas où la marchandise serait retrouvée au cours de l'année qui suivra le paiement de l'indemnité. Il lui est donné acte par écrit de cette demande.

§ 3. — Dans le délai de trente jours qui suit la réception de cet avis, l'ayant droit peut exiger que la marchandise lui soit livrée à l'une des gares du parcours, contre paiement des frais afférents au transport depuis la gare expéditrice jusqu'à celle où a lieu la livraison et contre restitution de l'indemnité qu'il a reçue, déduction faite, éventuellement, des frais qui auraient été compris dans cette indemnité, et sous réserve de tous droits à l'indemnité pour dépassement du délai de livraison prévue à l'article 34 et, s'il y a lieu, à l'article 36.

§ 4. — A défaut soit de la demande prévue au § 2, soit d'instructions données dans le délai de trente jours prévu au § 3, ou encore si la marchandise n'a été retrouvée que plus d'un an après le paiement de l'indemnité, le chemin de fer en dispose conformément aux lois et règlements de l'Etat dont il relève.

Član 28

Teret dokazivanja

§ 1. — Dokazivanje da je prekoračenje roka isporuke, gubitak ili oštećenje prouzrokovano jednom od činjenica navedenih u članu 27 § 2 pada na teret željeznice.

§ 2. — Ako željeznica utvrdi da je prema okolnostima slučaja gubitak ili oštećenje moglo nastati iz jedne ili više posebnih, u članu 27 § 3 navedenih naročitih opasnosti, pretpostavlja se da je šteta odatle proizašla. Imalac prava, međutim, zadržava pravo dokaza da šteta nije nastala, ili nije nastala isključivo, iz jedne od tih opasnosti.

Ova pretpostavka ne može se primeniti u slučaju predviđenom u članu 27 § 3 pod a), ako je došlo do vanredno velikog manjka ili gubitka celih komada.

Član 29

Pretpostavka u slučaju ponovne predaje

§ 1. — Ako je bila pošiljka, koja je prevezena na osnovu odredaba ove Konvencije, ponovo predata na prevoz na osnovu odredaba iste Konvencije, i ako se posle ponovne predaje utvrdi delimičan gubitak ili oštećenje pretpostavlja se da je delimičan gubitak ili oštećenje nastalo za vreme poslednjeg ugovora o prevozu ako su ispunjeni sledeći uslovi:

a) da je pošiljka za sve vreme bila na čuvanju kod željeznice;

b) da je pošiljka bila ponovo predata na prevoz u onakvom stanju u kakvom je prispela u stanicu ponovne predaje.

§ 2. — Ista pretpostavka važi i onda ako ugovor o prevozu koji je prethodio ponovnoj predaji nije bio zaključen na osnovu ove Konvencije, ali samo onda ako bi se ova Konvencija mogla primeniti u slučaju direktnog otpravljanja od prvobitne otpravne stanice od krajnje uputne stanice.

Član 30

Pretpostavka o gubitku robe. Pronađena roba.

§ 1. — Imalac prava može bez ikakvog daljeg dokaza smatrati da je roba izgubljena, ako nije bila izdata primaocu ili pripremljena za izdavanje u roku od trideset dana po isteku roka isporuke.

§ 2. — Imalac prava može, primajući oštetu za izgubljenu robu, pismeno zahtevati da bude odmah izvešten ako bi se roba pronašla u roku od jedne godine po isplati oštete. Ovaj zahtev potvrđuje mu se pismeno.

§ 3. — U roku od trideset dana po prijemu izveštaja, imalac prava može zahtevati da mu se roba izda u ma kojoj stanici prevoznog puta uz plaćanje troškova za prevoz od otpravne stanice do stanice gde se vrši izdavanje i uz vraćanje oštete koju je primio, po odbitku vozarine koja je eventualno bila obuhvaćena tom oštetom, i uz zadržavanje prava na potraživanje oštete za prekoračenje roka isporuke prema članu 34, i prema članu 36 ako tome ima mesta.

§ 4. — Ako zahtev predviđen u § 2 nije stavljen, ili ako nije dato uputstvo u roku od 30 dana naznačenom u § 3, ili ako je roba pronađena tek posle jedne godine po isplati oštete, željeznica njome raspolaže prema zakonima i propisima svoje države.

Article 31.

Montant de l'indemnité en cas de perte de la marchandise

§ 1. — Quand, en vertu des dispositions de la présente Convention, une indemnité pour perte totale ou partielle de la marchandise est mise à la charge du chemin de fer, elle est calculée:

d'après le cours à la bourse,
à défaut de cours, d'après le prix courant sur le marché,

à défaut de l'un et de l'autre, d'après la valeur usuelle des marchandises de même nature et qualité, au lieu et à l'époque où la marchandise a été acceptée au transport.

Toutefois, l'indemnité ne peut dépasser 100 francs par kilogramme de poids brut manquant, sous réserve des limitations prévues à l'article 35.

Sont en outre restitués le prix de transport, les droits de douane et autres sommes déboursées à l'occasion du transport de la marchandise perdue, sans autres dommages-intérêts.

§ 2. — Lorsque les éléments qui servent de base au calcul de l'indemnité ne sont pas exprimés dans la monnaie de l'Etat où le paiement est réclamé, la conversion est faite d'après le cours aux jour et lieu du paiement de l'indemnité.

Article 32.

Restrictions de la responsabilité en cas de déchet de route

§ 1. — En ce qui concerne les marchandises qui, en raison de leur nature, subissent généralement un déchet de route par le seul fait du transport, le chemin de fer ne répond que de la partie du déchet de route qui dépasse la tolérance déterminée comme suit, quel que soit le parcours effectué:

a) deux pour cent du poids pour les marchandises liquides ou remises au transport à l'état humide ainsi que pour les marchandises suivantes:

Bois de réglisse,
Bois de teinture râpés ou moulus,
Champignons frais,
Charbons et cokes,
Cornes et onglons,
Crins,
Cuirs,
Déchets de peaux,
Ecorces,
Feuilles de tabac fraîches,
Fourrures,
Fruits frais, séchés ou cuits,
Graisses,
Houblon,
Laine,
Légumes frais,
Mastic frais,
Os entiers ou moulus,
Peaux,
Poissons séchés,
Racines,
Savons et huiles concrètes,
Sel,
Soies de porc,
Tabac hâché,
Tendons d'animaux,
Tourbe;

b) un pour cent pour toutes les autres marchandises sèches également sujettes à déchet de route.

§ 2. — La restriction de responsabilité prévue au § 1 ne peut être invoquée s'il est prouvé, d'après les circonstances de fait, que la perte ne résulte pas des causes qui justifient la tolérance.

Član 31

Visina oštete u slučaju gubitka robe

§ 1. — Ako je željeznica na osnovu odredaba ove Konvencije obavezna da plati oštetu zbog potpunog ili delimičnog gubitka robe, onda se ošteta računa:

po berzanskom kursu,
u nedostatku kursa po tržišnoj ceni,

u nedostatku jednog i drugog,
po običnoj vrednosti robe iste vrste i kakvoće u mestu i vremenu prijema robe na prevoz.

Međutim, ošteta ne može, uz ograničenje predviđeno u članu 35, preći 100 franaka po kilogramu bruto-težine koja nedostaje.

Sem toga vraćaju se, bez druge naknade štete, vozarina, carinske dažbine i drugi iznosi plaćeni u vezi sa prevozom izgubljene robe.

§ 2. — Ako iznosi koji služe kao osnova za računanje oštete nisu izraženi u valuti one države u kojoj se isplata traži, preračunavanje se vrši po kursu koji važi u vremenu i mestu plaćanja oštete.

Član 32

Ograničenje odgovornosti u slučaju gubitka u težini pri prevozu

§ 1. — Kod robe koja zbog svoje naročite prirode uglavnom trpi gubitak u težini pri prevozu, željeznica odgovara samo za onaj deo gubitka koji prelazi niže označene granice gubitka u težini, bez obzira na dužinu pređenog puta:

a) dva od sto od težine za tečnu robu ili robu predata u vlažnom stanju, a tako isto i za sledeću robu:

čekinje svinjske,
drvo za bojenje, strugano ili mleveno,
drvo slatko (gospino bilje),
duvansko sveže lišće,
duvan sećeni,
hmelj,
konjsku dlaku,
korenje,
koru,
kosti cele i mlevene,
kože prerađene,
kože sirove,
krzna,
lepak, svež,
masti,
otpatke od kože,
pečurke sveže,
povrće sveže,
ribe sušene,
rogove i papke,
sapun i čvrsta ulja,
so,
treset,
ugalj i koks,
voće sveže ili sušeno,
vunu,
životinjske žile,

b) jedan od sto od težine za svu ostalu suhu robu koja je pri prevozu isto tako podložna gubitku u težini.

§ 2. — Željeznica se ne može pozivati na ograničenje odgovornosti iz § 1 ako se dokaže da gubitak, prema okolnostima slučaja, nije nastao usled uzroka koji su merodavni za gore dopuštene granice.

§ 3. — Dans le cas où plusieurs colis sont transportés avec une seule lettre de voiture, le déchet de route est calculé pour chaque colis, lorsque son poids au départ est indiqué séparément sur la lettre de voiture ou peut être constaté d'une autre manière.

§ 4. — En cas de perte totale de la marchandise, il n'est fait aucune déduction résultant du déchet de route pour le calcul de l'indemnité.

§ 5. — Les prescriptions du présent article ne dérogent en rien à celles des articles 27 et 28.

Article 33.

Montant de l'indemnité en cas d'avarie de la marchandise

En cas d'avarie, le chemin de fer doit payer le montant de la dépréciation subie par la marchandise, sans autres dommages-intérêts. Ce montant est calculé en partant de l'indemnité qui serait due en cas de perte, par application de l'article 31, abstraction faite de la limitation à 100 francs par kg de poids brut manquant, et en appliquant à cette indemnité un coefficient de réduction. Ce coefficient est égal au rapport entre la valeur, au lieu de destination, de la marchandise avariée et la valeur qu'aurait eue, en ce même lieu, la marchandise si elle n'avait pas été avariée pendant l'exécution du contrat de transport.

Toutefois l'indemnité ne peut dépasser:

a) si la totalité de l'expédition est dépréciée par l'avarie, le chiffre qu'elle aurait atteint en cas de perte totale;

b) si une partie seulement de l'expédition est dépréciée par l'avarie, le chiffre qu'elle aurait atteint en cas de perte de la partie dépréciée.

Article 34.

Montant de l'indemnité pour dépassement du délai de livraison

§ 1. — En cas de dépassement du délai de livraison et si l'ayant droit ne prouve pas qu'un dommage en est résulté, le chemin de fer est tenu de payer un dixième du prix du transport pour chaque fraction du dépassement correspondant au dixième du délai de livraison, toute fraction du dépassement inférieure à un dixième du délai de livraison étant comptée pour un dixième. La moitié du prix du transport constitue l'indemnité maximum.

§ 2. — Si la preuve est fournie qu'un dommage est résulté du dépassement du délai de livraison, il est payé, pour ce dommage, une indemnité qui ne peut pas dépasser le prix de transport.

§ 3. — Les indemnités prévues aux §§ 1 et 2 ne peuvent pas se cumuler avec celles qui seraient dues pour perte totale de la marchandise.

En cas de perte partielle, elles sont payées, s'il y a lieu, pour la partie non perdue de l'expédition.

En cas d'avarie, elles se cumulent, s'il y a lieu, avec l'indemnité prévue à l'article 33.

Dans tous les cas, le cumul des indemnités prévues aux §§ 1 et 2 avec celles prévues aux articles 31 et 33 ne peut donner lieu au paiement d'une indemnité totale supérieure à celle qui serait due en cas de perte totale de la marchandise.

Article 35.

Limitation de l'indemnité en vertu de certains tarifs

Lorsque le chemin de fer offre au public des conditions particulières de transport (tarifs spéciaux ou exceptionnels) comportant une réduction sur le prix de transport calculé d'après les conditions ordinaires (tarifs généraux), il peut limiter l'indemnité due à l'ayant droit, en cas de dépassement du délai de livraison, de perte ou d'avarie.

Lorsque la limite ainsi fixée résulte d'un tarif appliqué seulement sur une fraction du parcours, elle

§ 3. — Ako se više komada prevozi po jednom tovarnom listu, dopuštena granica gubitka u težini računaće se za svaki komad, ako je njegova težina pri predaji posebno naznačena u tovarnom listu ili ako se ista može utvrditi na neki drugi način.

§ 4. — U slučaju potpunog gubitka robe ne vrši se pri izračunavanju oštete nikakav odbitak na ime gubitka u težini pri prevozu.

§ 5. — Odredbe ovog člana ne utiču na primenu članova 27 i 28.

Član 33

Visina oštete u slučaju oštećenja robe

U slučaju oštećenja, železnica mora da plati iznos za koji je umanjena vrednost robe, bez ikakve druge naknade štete. Za iznalaženje ovog iznosa treba smanjiti oštetu koja bi se u slučaju gubitka robe morala platiti po članu 31, ali bez ograničenja na 100 franaka za svaki kilogram bruto težine. Visina ovog sniženja jednaka je razlici između vrednosti oštećene robe u uputnom mestu i vrednosti koju bi ta roba imala u istom mestu kada za vreme izvršenja ugovora o prevozu ne bi bila oštećena.

Međutim, ošteta ne može premašiti:

a) ako je cela pošiljka oštećenjem izgubila vrednost, iznos koji bi se imao platiti u slučaju potpunog gubitka;

b) ako je samo jedan deo pošiljke oštećenjem izgubio vrednost, iznos koji bi se imao platiti u slučaju gubitka oštećenog dela.

Član 34

Iznos oštete za prekoračenje roka isporuke

§ 1. — Ako je rok isporuke prekoračen i ako imalac prava ne dokaže da je zbog prekoračenja pretrpeo štetu, železnica je dužna da plati jednu desetinu vozarine za svaku desetinu za koju je rok isporuke prekoračen; svaka započeta desetina prekoračenog roka isporuke računa se kao cela desetina. U ime ove oštete najviše se ima platiti polovina vozarine.

§ 2. — Ako se dokaže da je šteta nastala zbog prekoračenja roka isporuke, plaća se za tu štetu ošteta koja ne može premašiti vozarinu.

§ 3. — Oštete predviđene u §§ 1 i 2 ne mogu se platiti pored ošteta koje bi se imale platiti za potpuni gubitak robe.

Pri delimičnom gubitku plaća se, u datom slučaju, ošteta za onaj deo pošiljke koji nije izgubljen.

Pri oštećenju ima se, prema okolnostima slučaja, platiti ošteta pored oštete predviđene u članu 33.

Ukupna ošteta predviđena u §§ 1 i 2, zajedno sa oštetom navedenom u članovima 31 i 33, ne sme nikom slučaju biti veća od oštete koja bi se imala platiti zbog potpunog gubitka robe.

Član 35

Ograničenje oštete na osnovu izvesnih tarifa

Ako železnica odobri posebne prevozne uslove (specijalne ili izuzetne tarife) koji predstavljaju sniženje vozarine prema običnim uslovima (opštim tarifama), može se ograničiti ošteta koja se ima platiti imalocu prava u slučaju prekoračenja roka isporuke, gubitka ili oštećenja.

Ako je takvo ograničenje predviđeno u tarifi koja je primenjena samo na jednom delu prevoznog puta,

ne peut être invoquée que si le fait générateur de l'indemnité s'est produit sur cette partie du parcours.

Article 36.

Montant de l'indemnité en cas de déclaration d'intérêt à la livraison

S'il y a eu déclaration d'intérêt à la livraison, il peut être réclamé, outre les indemnités prévues aux articles 31, 33, 34 et, s'il y a lieu, à l'article 35, la réparation du dommage supplémentaire prouvé jusqu'à concurrence du montant de l'intérêt déclaré.

Article 37

Montant de l'indemnité en cas de dol ou de faute lourde imputable au chemin de fer

Dans tous les cas où le dépassement du délai de livraison, la perte totale ou partielle ou l'avarie subis par la marchandise ont pour cause un dol ou une faute lourde imputable au chemin de fer, l'ayant droit doit être complètement indemnisé pour le préjudice prouvé, jusqu'à concurrence du double des maxima prévus aux articles 31, 33, 34, 35 et 36 suivant le cas.

Article 38.

Intérêt de l'indemnité

L'ayant droit peut demander des intérêts de l'indemnité. Ces intérêts, calculés à raison de cinq pour cent l'an, ne sont dus que si l'indemnité dépasse dix francs pour chaque lettre de voiture; ils courent du jour de la réclamation administrative prévue à l'article 41, ou, s'il n'y a pas eu de réclamation, du jour de la demande en justice.

Article 39.

Restitution des indemnités

Toute indemnité indûment perçue doit être restituée.

En cas de fraude, le chemin de fer a droit, en outre, au versement d'une somme égale à celle qu'il a payée indûment.

Article 40.

Responsabilité du chemin de fer pour ses agents

Le chemin de fer est responsable des agents attachés à son service et des autres personnes qu'il emploie pour l'exécution d'un transport dont il est chargé.

Toutefois si, à la demande d'un intéressé, les agents du chemin de fer établissent les lettres de voiture, font des traductions ou rendent d'autres services qui n'incombent pas au chemin de fer, ils sont considérés comme agissant pour le compte de la personne à laquelle ils rendent ces services.

CHAPITRE II

Réclamations administratives. Actions judiciaires. Procédure et prescription en cas de litiges nés du contrat de transport

Article 41.

Réclamations administratives

§ 1. — Les réclamations administratives relatives au contrat de transport doivent être adressées par écrit au chemin de fer désigné à l'article 43.

§ 2. — Le droit de présenter une réclamation appartient aux personnes qui ont le droit d'actionner le chemin de fer en vertu de l'article 42.

§ 3. — Quand la réclamation est présentée par l'expéditeur, il doit produire le duplicata de la lettre

ograničenje odgovornosti se može primeniti samo onda ako se slučaj koji povlači oštetu desio na tom delu prevoznog puta.

Član 36

Iznos oštete ako je označeno obezbeđenje uredne isporuke

Ako je označeno obezbeđenje uredne isporuke, to se može, sem ošteta predviđenih u članovima 31, 33, 34 i eventualno u članu 35, tražiti naknada i druge dokazane štete do visine označenog iznosa obezbeđenja.

Član 37

Iznos oštete u slučaju zle namere ili krajnjeg nehata železnice

U svim slučajevima kada je prekorajenje roka isporuke, potpun ili delimičan gubitak ili oštećenje robe, prouzrokovano namerno ili usled krajnjeg nehata železnice, imaocu prava ima se potpuno naknaditi dokazana šteta ali najviše do dvostrukih iznosa predviđenih članovima 31, 33, 34, 35, a prema okolnostima slučaja u članu 36.

Član 38

Kamate na oštetu

Imalac prava može zahtevati kamate na oštetu. Ove kamate u visini od pet procenata godišnje, plaćaju se samo onda, ako ošteta premašuje deset franaka po tovarnom listu. Kamate teku od dana reklamacije podnesene prema članu 41 ili, ako nije bila podnesena reklamacija, od dana podizanja tužbe.

Član 39

Vraćanje ošteta

Svaka nepravilno primljena ošteta mora se vratiti.

U slučaju prevare, železnica ima, sem toga, pravo da naplati iznos koji je ravan nepravredno isplaćenju svoti.

Član 40

Odgovornost železnice za svoje službenike

Železnica odgovara za svoje službenike kao i za druga lica koja upotrebljava pri obavljanju prevoza.

Ako međutim, železnički službenici, na zahtev zainteresovanog lica, popunjavaju tovarne listove, vrše prevode ili čine druge usluge koje ne spadaju u dužnost železnice, smatra se da oni rade za račun lica kome čine te usluge.

GLAVA II

Reklamacije. Tužbe. Postupak i zastarevanje u slučaju sporova koji nastanu iz ugovora o prevozu

Član 41

Reklamacije

§ 1. — Reklamacije koje su zasnovane na ugovoru o prevozu moraju se pismeno uputiti železnici označenoj u članu 43.

§ 2. — Pravo podnošenja reklamacije pripada licima koja imaju pravo na podizanje tužbe protiv železnice na osnovu člana 42.

§ 3. — Ako reklamaciju podnosi pošiljalac, on mora podneti duplikat tovarnog lista, a ako je podnosi

de voiture. Quand elle est présentée par le destinataire, il doit produire la lettre de voiture si elle lui a été remise.

§ 4. — La lettre de voiture, le duplicata et les autres pièces que l'ayant droit juge utile de joindre à sa réclamation doivent être présentés soit en originaux, soit en copies, celles-ci dûment légalisées si le chemin de fer le demande.

Lors du règlement de la réclamation, le chemin de fer pourra exiger la présentation en original de la lettre de voiture, du duplicata ou du bulletin de remboursement en vue d'y porter la constatation du règlement.

Article 42.

Personnes qui peuvent exercer l'action judiciaire contre le chemin de fer

§ 1. — L'action judiciaire en restitution d'une somme payée en vertu du contrat de transport n'appartient qu'à celui qui a effectué le paiement.

§ 2. — L'action judiciaire relative aux remboursements prévus à l'article 19 n'appartient qu'à l'expéditeur.

§ 3. — Les autres actions judiciaires contre le chemin de fer qui naissent du contrat de transport appartiennent:

a) à l'expéditeur jusqu'au moment où le destinataire a, soit retiré la lettre de voiture, soit fait valoir les droits qui lui appartiennent en vertu de l'article 16, § 3, ou de l'article 22;

b) au destinataire, à partir du moment où il a, soit retiré la lettre de voiture, soit fait valoir les droits qui lui appartiennent en vertu de l'article 16, § 3;

c) au destinataire ayant le droit de disposition, indiqué par l'expéditeur dans la lettre de voiture, à partir du moment où il a fait valoir les droits qui lui appartiennent en vertu de l'article 22. Toutefois le droit d'exercer cette action est éteint dès que la lettre de voiture a été transmise au destinataire indiqué conformément à l'article 22, § 1, lettre c), ou dès que ce dernier a fait valoir les droits qui lui appartiennent en vertu de l'article 16, § 3.

Pour exercer ces actions, l'expéditeur doit présenter le duplicata de la lettre de voiture. A défaut, il ne peut actionner le chemin de fer que si le destinataire l'y a autorisé ou s'il apporte la preuve que le destinataire a refusé la marchandise.

Article 43.

Chemins de fer contre lesquels l'action judiciaire peut être exercée. Compétence

§ 1. — L'action judiciaire en restitution d'une somme payée en vertu du contrat de transport peut être exercée soit contre le chemin de fer qui a perçu cette somme, soit contre le chemin de fer au profit duquel la somme a été perçue en trop.

§ 2. — L'action judiciaire relative aux remboursements prévus à l'article 19 ne peut être exercée que contre le chemin de fer expéditeur.

§ 3. — Les autres actions judiciaires qui naissent du contrat de transport peuvent être exercées exclusivement contre le chemin de fer expéditeur, le chemin de fer destinataire ou celui sur lequel s'est produit le fait générateur de l'action.

Le chemin de fer destinataire peut cependant être actionné, même s'il n'a reçu ni la marchandise ni la lettre de voiture.

§ 4. — Si le demandeur a le choix entre plusieurs chemins de fer, son droit d'option s'éteint dès que l'action est intentée contre un de ces chemins de fer.

§ 5. — L'action judiciaire ne peut être intentée que devant le juge compétent de l'Etat duquel relève le chemin de fer actionné, à moins qu'il n'en soit décidé autrement dans les accords entre Etats ou les actes de concession.

primalac on mora podneti tovarni list, ukoliko mu je bio izdat.

§ 4. — Tovarni list, duplikat tovarnog lista i ostale isprave koje imalac prava smatra za potrebno da priloži reklamaciji, moraju se podneti u originalu ili u prepisu koji mora biti propisno overen, ako železnica to zahteva.

Prilikom rešavanja reklamacije, železnica može zahtevati da joj se podnese originalni tovarni list, duplikat tovarnog lista ili priznanica pouzeća, u cilju da se u njih unese rešenje reklamacije.

Član 42

Lica koja imaju pravo na podizanje tužbe protiv železnice

§ 1. — Pravo na podizanje tužbe radi vraćanja iznosa plaćenog na osnovu ugovora o prevozu pripada samo licu koje je izvršilo plaćanje.

§ 2. — Pravo na podizanje tužbe radi potraživanja pouzeća (član 19) ima samo pošiljalac.

§ 3. — Pravo na podizanje ostalih tužbi protiv železnice zasnovanih na ugovoru o prevozu ima:

a) pošiljalac, do trenutka kada je primalac bio podigao tovarni list, bilo učinio upotrebu prava koja mu pripadaju po članu 16 § 3, ili članu 22;

b) primalac, od trenutka kada je primio tovarni list, ili je učinio upotrebu prava koja mu pripadaju po članu 16 § 3;

c) primalac, koga je pošiljalac u tovarnom listu ovlastio da može raspolagati robom, od trenutka kada je učinio upotrebu prava koja mu pripadaju po članu 22. Međutim, ovo pravo se gasi čim je primaocu označenom prema članu 22 § 1 pod c), predat tovarni list, ili je ovaj upotrebio prava koja mu pripadaju po članu 16 § 3.

Pri podizanju tužbe pošiljalac mora podneti duplikat tovarnog lista. U nedostatku ovoga, on može tužiti železnicu samo ako ga je primalac na to ovlastio, ili ako dokaže da je primalac odbio prijem robe.

Član 43

Železnice protiv kojih se može podizati tužba. Nadležnost

§ 1. — Tužba radi vraćanja iznosa plaćenog na osnovu ugovora o prevozu može se podizati, bilo protiv železnice koja je naplatila taj iznos, bilo protiv železnice u čiju je korist odnosni višak bio naplaćen.

§ 2. — Tužba koja se odnosi na pouzeća predviđena u članu 19 može se podizati samo protiv otpadne železnice.

§ 3. — Ostale tužbe koje proističu iz ugovora o prevozu mogu se podizati isključivo protiv otpadne železnice, uputne železnice ili one železnice na kojoj se desio slučaj koji daje povoda za tužbu.

Uputna železnica može, međutim, biti i onda tužena ako nije primila ni robu ni tovarni list.

§ 4. — Ako tužilac ima pravo izbora između više železnica, to njegovo pravo se gasi čim je podneo tužbu protiv jedne od tih železnica.

§ 5. — Tužba se može podizati samo kod nadležnog suda one države kojoj pripada tužena železnica, ukoliko nije drukčije određeno sporazumima između država ili koncesijama.

Lorsqu'une entreprise exploite des réseaux autonomes dans divers Etats, chacun de ces réseaux est considéré comme un chemin de fer distinct au point de vue de l'application du présent paragraphe.

§ 6. — L'action judiciaire peut être formée contre un chemin de fer autre que ceux qui sont désignés aux §§ 1, 2 et 3, lorsqu'elle est présentée comme demande reconventionnelle ou comme exception dans l'instance relative à une demande principale fondée sur le même contrat de transport.

§ 7. — Les dispositions du présent article ne s'appliquent pas aux recours des chemins de fer entre eux, réglés au chapitre III du présent titre.

Article 44.

Constatation de la perte partielle ou d'une avarie subie par une marchandise

§ 1. — Lorsqu'une perte partielle ou une avarie est découverte ou présumée par le chemin de fer ou lorsque l'ayant droit en allègue l'existence, le chemin de fer est tenu de dresser sans délai et si possible en présence de cet ayant droit un procès-verbal constatant, suivant la nature du dommage, l'état de la marchandise, son poids et, autant que possible, l'importance du dommage, sa cause et le moment où il s'est produit.

Une copie de ce procès-verbal doit être remise gratuitement à l'ayant droit s'il le demande.

§ 2. — Lorsque l'ayant droit n'accepte pas les constatations du procès-verbal, il peut demander la constatation judiciaire de l'état et du poids de la marchandise, ainsi que des causes et du montant du dommage; la procédure est soumise aux lois et règlements de l'Etat où la constatation judiciaire a lieu.

Article 45.

Extinction de l'action contre le chemin de fer née du contrat de transport

§ 1. — L'acceptation de la marchandise par l'ayant droit éteint toute action née du contrat de transport contre le chemin de fer pour dépassement du délai de livraison, perte partielle ou avarie.

§ 2. — Toutefois, l'action n'est pas éteinte:

a) si l'ayant droit fournit la preuve que le dommage a pour cause un dol ou une faute lourde imputable au chemin de fer;

b) en cas de réclamation pour dépassement du délai de livraison, lorsqu'elle est faite à l'un des chemins de fer désignés par l'article 43, § 3, dans un délai ne dépassant pas trente jours non compris celui de l'acceptation de la marchandise par l'ayant droit;

c) en cas de réclamation pour perte partielle ou pour avarie:

1° si la perte ou l'avarie a été constatée avant l'acceptation de la marchandise par l'ayant droit conformément à l'article 44;

2° si la constatation qui aurait dû être faite conformément à l'article 44 n'a été omise que par la faute du chemin de fer;

d) en cas de réclamation pour dommages non apparents dont l'existence est constatée après l'acceptation de la marchandise par l'ayant droit à la double condition:

1° qu'immédiatement après la découverte du dommage et au plus tard dans les sept jours qui suivent l'acceptation de la marchandise, la demande de constatation conforme à l'article 44 soit faite par l'ayant droit;

2° que l'ayant droit prouve que le dommage s'est produit entre l'acceptation au transport et la livraison.

§ 3. — Si la marchandise a été réexpédiée dans les conditions prévues à l'article 29, § 1, les actions en indemnité pour perte partielle ou avarie nées du contrat de transport antérieur à la réexpédition sont éteintes comme s'il s'agissait d'un contrat unique.

Ako neko preduzeće eksploatiše samoupravne mreže u raznim državama, svaka od tih mreža smatra se u pogledu primene ovog paragrafa kao posebna železnica.

§ 6. — Pored železnica koje su označene u §§ 1, 2 i 3 tužba se može podizati protiv neke druge železnice, ako se ona podnosi kao protivtužba ili kao priговор u postupku koji se odnosi na glavnu tužbu zasnovanu na istom ugovoru o prevozu.

§ 7. — Odredbe ovog člana ne primenjuju se na uzajamni regres železnica koji je regulisan u Glavi III ovog Dela.

Član 44

Utvrđivanje delimičnog gubitka ili oštećenja robe

§ 1. — Ako železnica otkrije ili posumnja da postoji delimačan gubitak ili oštećenje, ili ako to imalac prava tvrdi, železnica je dužna da odmah, i ako je moguće u prisustvu imaoca prava, sastavi zapisnik kojim se utvrđuje prema vrsti štete stanje robe, njena težina i, ukoliko je to moguće, veličina štete, njen uzrok i vreme kada se ona dogodila.

Prepis zapisnika izviđača ima se besplatno izdati imaocu prava ako ga traži.

§ 2. — Ako imalac prava ne priznaje činjenice utvrđene u zapisniku on može zahtevati da se utvrđivanje stanja i težine robe, uzroka kao i iznosa štete, izvrši sudskim putem; postupak se sprovodi prema zakonima i propisima one države u kojoj se vrši utvrđivanje sudskim putem.

Član 45

Gaženje prava na potraživanje od železnice iz ugovora o prevozu

§ 1. — Prijemom robe od strane imaoca prava gase se sva prava potraživanja prema železnici koja proističu iz ugovora o prevozu zbog prekoračenja roka isporuke, delimičnog gubitka ili oštećenja.

§ 2. — Međutim, pravo potraživanja se ne gasi:

a) ako imalac prava dokaže da je šteta prouzrokovana zlonamerno ili usled krajnjeg nehata železnice;

b) u slučaju prekoračenja roka isporuke, ako je zahtev podnet jednoj od železnica navedenih u članu 43 § 3, u roku od trideset dana, ne računajući u taj rok dan prijema robe od strane imaoca prava;

c) u slučaju delimičnog gubitka ili zbog oštećenja:

1. ako je gubitak ili oštećenje utvrđeno prema članu 44 pre nego što je imalac prava primio robu;

2. ako je utvrđivanje, koje se imalo izvršiti prema članu 44, bilo propušteno samo krivicom železnice;

d) ako se oštećenje spolja nije moglo primetiti, a utvrđeno je tek posle prijema robe od strane imaoca prava, ali samo onda:

1. ako je zahtev za utvrđivanje prema članu 44 bio stavljen odmah po otkriću štete, no najkasnije u roku od sedam dana po prijemu robe od strane imaoca prava;

2. ako imalac prava dokaže da se šteta dogodila u vremenu između prijema na prevoz i izdavanja.

§ 3. — Ako je roba pod uslovima navedenim u članu 29 § 1, ponovo predana na prevoz, gase se potraživanja zbog delimičnog gubitka ili oštećenja iz ugovora o prevozu koji je prethodio ponovnoj predaji kao da je u pitanju jedan ugovor o prevozu.

Article 46.

Prescription de l'action née du contrat de transport

§ 1. — L'action née du contrat de transport est prescrite par un an.

Toutefois, la prescription est de trois ans s'il s'agit:

- a) de l'action en versement d'un remboursement perçu par le chemin de fer sur le destinataire;

- b) de l'action en versement du reliquat d'une vente effectuée par le chemin de fer;

- c) d'une action fondée sur un dommage ayant pour cause un dol;

- d) d'une action fondée sur le cas de fraude prévu à l'article 39;

- e) dans le cas prévu à l'article 29, § 1, de l'action fondée sur le contrat de transport antérieur à la réexpédition.

§ 2. — La prescription court:

- a) pour les actions en indemnité pour perte partielle, avarie ou dépassement du délai de livraison: du jour où la livraison a eu lieu;

- b) pour les actions en indemnité pour perte totale: du trentième jour qui suit l'expiration du délai de livraison;

- c) pour les actions en paiement ou en restitution de prix de transport, de frais accessoires ou de surtaxes, ou pour les actions en rectification en cas d'application irrégulière du tarif ou d'erreur de calcul:

1° s'il y a eu paiement: du jour du paiement;

2° s'il n'y a pas eu paiement: du jour de l'acceptation de la marchandise au transport, si le paiement incombe à l'expéditeur, ou du jour où le destinataire a retiré la lettre de voiture, si le paiement lui incombe;

3° s'il s'agit des sommes affranchies à l'aide d'un bulletin d'affranchissement: du jour où le chemin de fer remet à l'expéditeur le compte des frais prévu à l'article 17, § 8; à défaut de cette remise, le délai pour les créances du chemin de fer court à partir du trentième jour qui suit l'expiration du délai de livraison;

- d) pour les actions du chemin de fer en restitution d'une somme payée par le destinataire au lieu et place de l'expéditeur, ou vice versa, et que le chemin de fer est tenu de restituer à l'ayant droit: du jour de la restitution de cette somme;

- e) pour les actions relatives aux remboursements prévus à l'article 19: du quarante-deuxième jour qui suit l'expiration du délai de livraison;

- f) pour les actions en paiement d'un reliquat de vente: du jour de la vente;

- g) pour les actions en paiement d'un supplément de droit réclamé par la douane: du jour de la réclamation de la douane.

- h) dans tous les autres cas: du jour où le droit peut être exercé.

Le jour indiqué comme point de départ de la prescription n'est jamais compris dans le délai.

§ 3. — En cas de réclamation administrative adressée au chemin de fer conformément à l'article 41, la prescription est suspendue jusqu'au jour où le chemin de fer repousse la réclamation par écrit et restitue les pièces qui y étaient jointes. En cas d'acceptation partielle de la réclamation, la prescription ne reprend son cours que pour la partie de la réclamation qui reste litigieuse. La preuve de la réception de la réclamation ou de la réponse et celle de la restitution des pièces sont à la charge de la partie qui invoque ce fait.

Les réclamations ultérieures ayant le même objet ne suspendent pas la prescription.

§ 4. — L'action prescrite ne peut plus être exercée, même sous forme d'une demande reconventionnelle ou d'une exception.

Član 46

Zastarevanje potraživanja iz ugovora o prevozu

1. — Potraživanja iz ugovora o prevozu zastarevaju posle godinu dana.

Međutim, rok zastarevanja iznosi tri godine:

- a) kod potraživanja zbog isplate pouzeca koje je železnica naplatila od primaoca;

- b) kod potraživanja isplate ostatka od prodaje koju je izvršila železnica;

- c) kod potraživanja zbog štete učinjene zlonamerno;

- d) kod potraživanja zbog prevare pomenute u članu 39;

- e) kod potraživanja iz ugovora o prevozu koji je prethodio ponovnoj predaji u slučaju predviđenom u članu 29 § 1.

§ 2. — Zastarevanje počinje teći:

- a) kod potraživanja naknade štete zbog delimičnog gubitka, oštećenja ili prekoračenja roka isporuke: od dana izdavanja;

- b) kod potraživanja naknade štete zbog potpunog gubitka: od tridesetog dana po isteku roka isporuke;

- c) kod potraživanja kojima se zahteva plaćanje ili vraćanje vozarine, sporednih pristojbi ili vozarinskih dodataka, ili kod potraživanja koja se odnose na ispravke vozarina u slučaju nepravilne primene tarife ili računске greške:

1. ako je izvršeno plaćanje: od dana plaćanja;

2. ako plaćanje nije izvršeno: od dana prijema robe na prevoz, ukoliko treba pošiljalac da plati, ili od dana kada je primalac primio tovarni list, ukoliko on mora izvršiti plaćanje;

3. ako su u pitanju iznosi koji su zaračunati u frankaturnom računu: od dana kada je železnica prema članu 17 § 8 predala pošiljaocu frankaturni račun; ako frankaturni račun nije bio predat, rok za potraživanje železnice teče od tridesetog dana posle isteka roka isporuke;

- d) kod potraživanja od železnice iznosa koji je primalac platio mesto pošiljaoca ili koji je platio pošiljalac umesto primaoca i koji železnica ima da vrati imaoću prva: od dana vraćanja tog iznosa;

- e) kod potraživanja koja se odnose na pouzeca predviđena u članu 19: od četrdesetdrugog dana po isteku roka isporuke;

- f) kod potraživanja isplate viška preostalog od prodaje: od dana prodaje;

- g) kod potraživanja plaćanja doplate koju zahteva carinarnica: od dana kada je carinska vlast postavila zahtev;

- h) u svim ostalim slučajevima: od dana kada se može isticati svoje pravo.

Dan naznačen kao početak roka zastarevanja nikada se ne računa u taj rok.

§ 3. — Ako je imalac prava podneo železnici reklamaciju prema članu 41, rok zastarevanja se obustavlja do dana kada železnica pismenim rešenjem odbije reklamaciju i vrati isprave koje su eventualno bile priložene reklamaciji. Ako se reklamacija usvoji delimično, zastarevanje teče dalje samo za sporni deo reklamacije. Lice koje se poziva na podnošenje reklamacije na izdavanje rešenja ili na vraćanje isprava, mora da dokaže tu činjenicu.

Dalje reklamacije po istom predmetu ne obustavljaju tok zastarevanja.

§ 4. — Potraživanja koja su zastarela ne mogu se isticati ni protivtužbom ni prigovorom na tužbu.

§ 5. — Sous réserve des dispositions qui précèdent, la suspension et l'interruption de la prescription sont réglées par les lois et règlements de l'Etat où l'action est intentée.

CHAPITRE III

Règlement des comptes. Recours des chemins de fer entre eux

Article 47.

Règlement des comptes entre chemins de fer

§ 1. — Tout chemin de fer qui a encaissé, soit au départ, soit à l'arrivée, les frais ou autres créances résultant du contrat de transport, est tenu de payer aux chemins de fer intéressés la part leur revenant sur ces frais et créances.

Les modalités de paiement sont fixées dans des accords intervenus entre les chemins de fer.

§ 2. — Sous réserve de ses droits contre l'expéditeur, le chemin de fer expéditeur est responsable du prix de transport et des autres frais qu'il n'aurait pas encaissés alors que l'expéditeur les avait pris à sa charge en vertu de la lettre de voiture.

§ 3. — Si le chemin de fer destinataire livre la marchandise sans recouvrer les frais ou autres créances résultant du contrat de transport, il en est responsable envers les chemins de fer précédents et les autres intéressés.

§ 4. — En cas de carence de paiement de l'un des chemins de fer, constatée par l'Office central des transports internationaux par chemins de fer à la demande de l'un des chemins de fer créanciers, les conséquences en sont supportées par tous les autres chemins de fer qui ont participé au transport, proportionnellement à leur part dans le prix de transport.

Le droit de recours contre le chemin de fer dont la carence a été constatée reste réservé.

Article 48.

Recours en cas d'indemnité pour perte ou pour avarie

§ 1. — Le chemin de fer qui a payé une indemnité pour perte totale ou partielle ou pour avarie, en vertu des dispositions de la présente Convention, a le droit d'exercer un recours contre les chemins de fer qui ont participé au transport, conformément aux dispositions suivantes:

a) le chemin de fer par le fait duquel le dommage a été causé en est seul responsable;

b) lorsque le dommage a été causé par le fait de plusieurs chemins de fer, chacun d'eux répond du dommage causé par lui. Si la distinction est impossible dans l'espèce, la charge de l'indemnité est répartie entre eux d'après les principes énoncés à la lettre c);

c) s'il ne peut être prouvé que le dommage a été causé par le fait d'un ou de plusieurs chemins de fer, la charge de l'indemnité due est répartie entre tous les chemins de fer ayant participé au transport, à l'exception de ceux qui prouveraient que le dommage n'a pas été occasionné sur leurs lignes. La répartition est faite proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs.

§ 2. — Dans le cas d'insolvabilité de l'un des chemins de fer, la part lui incombant et non payée par lui est répartie entre tous les autres chemins de fer qui ont participé au transport, proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs.

Article 49.

Recours en cas d'indemnité pour dépassement du délai de livraison

§ 1. — Les règles énoncées dans l'article 48 sont appliquées en cas d'indemnité payée pour dépasse-

§ 5. — Sem prethodnih odredaba za obustavljanje i prekid zastarevanja važe zakoni i propisi one države u kojoj se podiže tužba.

GLAVA III

Obračuni. Uzajamni regresi železnica

Član 47

Obračuni između železnica

§ 1. — Svaka železnica koja je pri prijemu ili pri izdavanju naplatila troškove ili druga potraživanja koja proističu iz ugovora o prevozu, dužna je da zainteresovanim železnicama plati deo koji im pripada.

Način plaćanja regulišu železnice međusobnim sporazumima.

§ 2. — Otppravna železnica, zadržavajući svoja prava prema pošiljaocu, odgovara za vozarinu i ostale troškove koje nije naplatila, mada ih je pošiljalac prema tovarnom listu primio na sebe.

§ 3. — Ako uputna železnica izda robu bez naplate troškova, ili drugih potraživanja koja proističu iz ugovora o prevozu, onda odgovara prema prethodnim železnicama kao i drugim zainteresovanim licima.

§ 4. — Ako je Centralni biro za međunarodni saobraćaj na železnicama, na tražanje neke od železnica poverioca, utvrdio da jedna železnica ne plaća, moraju sve železnice koje su učestvovalе u prevozu snositi manjak u razmeri svojih udela u vozarini.

Prema dugujućoj železnici zadržava se i dalje pravo regresa.

Član 48

Regres u slučaju štete za gubitak ili oštećenje

§ 1. — Železnica koja je na osnovu odredaba ove Konvencije isplatila štetu za potpun ili delimičan gubitak ili za oštećenje, ima pravo regresa protiv železnica koje su učestvovalе u prevozu, prema sledećim odredbama:

a) železnica koja je prouzrokovala štetu za istu odgovara sama;

b) ako je više železnica prouzrokovalo štetu, svaka od njih odgovara za štetu koju je ona prouzrokovala. Ako je prema prilikama nemoguće to utvrditi, onda se šteta deli između njih po načelima navedenim pod c);

c) ako se ne može dokazati da je jedna železnica ili više njih prouzrokovalo štetu, onda se šteta deli između svih železnica koje su učestvovalе u prevozu, izuzev onih koje bi dokazale da šteta nije bila prouzrokovana na njihovim prugama. Podela se vrši srazmerno broju tarifskih kilometara.

§ 2. — U slučaju da neka železnica ne može da plati svoj udeo, onda se ta dugovana svota deli između ostalih železnica koje su učestvovalе u prevozu srazmerno broju tarifskih kilometara.

Član 49

Regres u slučaju štete za prekoračenje roka isporuke

§ 1. — Odredbe navedene u članu 48 primenjuju se i u slučaju oštete plaćene zbog prekoračenja roka

ment du délai de livraison. Si le dépassement du délai de livraison a eu pour causes des irrégularités constatées sur plusieurs chemins de fer, la charge de l'indemnité est répartie entre ces chemins de fer proportionnellement à la durée du retard sur leurs réseaux respectifs.

§ 2. — Les délais de livraison déterminés par l'article 11 sont partagés entre les différents chemins de fer qui ont pris part au transport de la manière suivante:

a) entre deux chemins de fer voisins:

1° le délai d'expédition est partagé par moitié;

2° le délai de transport est partagé proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs sur chacun des deux chemins de fer;

b) entre trois chemins de fer ou plus:

1° le délai d'expédition est partagé par moitié entre le chemin de fer expéditeur et le chemin de fer destinataire;

2° un tiers du délai de transport est partagé par parts égales entre tous les chemins de fer participants;

3° les deux autres tiers du délai de transport sont partagés proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs sur chacun de ces chemins de fer.

§ 3. — Les délais supplémentaires auxquels un chemin de fer a droit sont attribués à ce chemin de fer.

§ 4. — Le temps écoulé entre la remise de la marchandise au chemin de fer et l'origine du délai d'expédition est attribué exclusivement au chemin de fer expéditeur.

§ 5. — Le partage dont il est question ci-dessus n'est pris en considération que dans le cas où le délai de livraison total n'a pas été observé.

Article 50.

Procédure de recours

§ 1. — Le chemin de fer contre lequel est exercé un des recours prévus aux articles 48 et 49 n'est jamais habilité à contester le bien-fondé du paiement effectué par l'administration exerçant le recours, lorsque l'indemnité a été fixée par l'autorité de justice après que l'assignation lui avait été dûment signifiée et qu'il avait été mis à même d'intervenir dans le procès. Le juge saisi de l'action principale fixe, selon les circonstances de fait, les délais impartis pour la signification et pour l'intervention.

§ 2. — Le chemin de fer qui veut exercer son recours doit former sa demande dans une seule et même instance contre tous les chemins de fer intéressés avec lesquels il n'a pas transigé, sous peine de perdre son recours contre ceux qu'il n'aurait pas assignés.

§ 3. — Le juge doit statuer par un seul et même jugement sur tous les recours dont il est saisi.

§ 4. — Les chemins de fer actionnés ne peuvent exercer aucun recours ultérieur.

§ 5. — Il n'est pas permis d'introduire les recours en garantie dans l'instance relative à la demande principale en indemnité.

Article 51.

Compétence pour les recours

§ 1. — Le juge du siège du chemin de fer contre lequel le recours s'exerce est exclusivement compétent pour toutes les actions en recours.

§ 2. — Lorsque l'action doit être intentée contre plusieurs chemins de fer, le chemin de fer demandeur a le droit de choisir entre les juges compétents en vertu du § 1, celui devant lequel il porte sa demande.

isporuke. Ako je prekoračenje bilo prouzrokovano nepravilnostima utvrđenim kod više železnica, ošteta se deli između tih železnica srazmerno trajanju prekoračenja na njihovim prugama.

§ 2. — Rokovi isporuke određeni u članu 11 ove Konvencije dele se između železnica koje su učestvovalе u prevozu na sledeći način:

a) između dve susedne železnice:

1. otpравни rok se deli na ravne delove;

2. prevozni rok se deli srazmerno broju tarifskih kilometara koji otpadaju na svaku od ovih dveju železnica;

b) između tri ili više železnica:

1. otpравни rok deli se na ravne delove između otpравne i uputne železnice;

2. jedna trećina prevoznog roka deli se na ravne delove između svih železnica učesnica u prevozu;

3. druge dve trećine prevoznog roka dele se srazmerno broju tarifskih kilometara koji otpada na svaku od tih železnica.

§ 3. — Dopunski rokovi na koje neka železnica ima pravo, pripadaju toj železnici.

§ 4. — Međuvreme od trenutka kada je roba predata na prevoz pa do trenutka kada rok počinje teći, pripada isključivo otpравnoj železnici.

§ 5. — Podela o kojoj je gore reč uzima se u obzir samo u slučaju ako nije bio održan ukupan rok isporuke.

Član 50

Postupak pri regresima

§ 1. — Železnica od koje se traži regres prema članovima 48 ili 49 ne može nikad da ospori osnovanost plaćanja izvršenog od strane železnice koja traži regres, ako je oštetu utvrdila sudska vlast, a železnica je bila o sporu propisno obaveštena i na taj način joj je bila data mogućnost da se umeša u spor. Sud po glavnoj tužbi određuje prema stanju slučaja rokove za objavljivanje i stupanje u spor.

§ 2. — Železnica koja hoće da traži regres, dužna je da istom tužbom tuži sve zainteresovane železnice sa kojima se nije poravnala, jer u protivnom gubi pravo regresa protiv onih železnica koje nije tužila.

§ 3. — Sud je dužan da istom presudom donese odluku o svim regresima koji su mu podneseni.

§ 4. — Tužene železnice ne mogu vršiti nikakav dalji regres.

§ 5. — Nije dopušteno spajanje regresnog postupka sa postupkom koji se odnosi na štetu.

Član 51

Nadležnost kod regresa

§ 1. — Za sve regresne tužbe isključivo je nadležan sud u sedištu železnice od koje se traži regres.

§ 2. — Ako se tužba ima podići protiv više železnica, tužilačka železnica ima pravo da bira, između sudova koji su nadležni prema § 1, onaj sud kome podnosi svoj zahtev.

Article 52.

Accords au sujet des recours

Les chemins de fer peuvent déroger par des accords aux règles de recours réciproques définies au chapitre III.

TITRE IV.

DISPOSITIONS DIVERSES

Article 53.

Application du droit national

A défaut de stipulations dans la présente Convention, les dispositions des lois et règlements nationaux relatifs au transport dans chaque Etat sont applicables.

Article 54.

Règles générales de procédure

Pour tous les litiges auxquels donnent lieu les transports soumis à la présente Convention, la procédure à suivre est celle du juge compétent, sous réserve des dispositions contraires insérées dans la Convention.

Article 55.

Exécution des jugements. Saisies et cautions

§ 1. — Lorsque les jugements prononcés contradictoirement ou par défaut par le juge compétent en vertu des dispositions de la présente Convention sont devenus exécutoires d'après les lois appliquées par ce juge, ils deviennent exécutoires dans chacun des autres Etats contractants aussitôt après accomplissement des formalités prescrites dans l'Etat intéressé. La révision du fond de l'affaire n'est pas admise.

Cette disposition ne s'applique pas aux jugements qui ne sont exécutoires que provisoirement, non plus qu'aux condamnations en dommages-intérêts qui seraient prononcées, en sus des dépens, contre un demandeur en raison du rejet de sa demande.

§ 2. — Les créances engendrées par un transport international, au profit d'un chemin de fer sur un chemin de fer qui ne relève pas du même Etat que le premier, ne peuvent être saisies qu'en vertu d'un jugement rendu par l'autorité judiciaire de l'Etat duquel relève le chemin de fer titulaire des créances saisies.

§ 3. — Le matériel roulant du chemin de fer, ainsi que les objets de toute nature servant au transport et appartenant au chemin de fer, tels que containers, agrès de chargement, bâches, etc., ne peuvent faire l'objet d'une saisie, sur un territoire autre que celui de l'Etat duquel relève le chemin de fer propriétaire, qu'en vertu d'un jugement rendu par l'autorité judiciaire de ce dernier Etat.

Les conditions de l'insaisissabilité des wagons de particuliers sont fixées par l'Annexe VII.

§ 4. — La caution à fournir pour assurer le paiement des dépens ne peut être exigée à l'occasion des actions judiciaires fondées sur le contrat de transport international.

Article 56.

Unité monétaire. Cours de conversion ou d'acceptation des monnaies étrangères

§ 1. — Les sommes indiquées en francs dans la présente Convention ou ses annexes sont considérées comme se rapportant au franc or d'un poids de 10/31 de gramme au titre de 0,900.

§ 2. — Le chemin de fer est tenu de publier les cours auxquels il effectue la conversion des prix de transport, des autres frais et des remboursements exprimés en unités monétaires étrangères, qui sont payés en monnaie du pays (cours de conversion).

Član 52

Sporazumi o regresima

Železnice mogu zaključiti međusobne sporazume koji otstupaju od propisa Glave III o uzajamnim regresima.

DEO IV

RAZNE ODREDBE

Član 53

Primenā unutrašnjeg prava

U nedostatku odredaba u ovoj Konvenciji primenjivaće se unutrašnji zakoni i propisi koji važe za prevoz robe u pojedinim državama.

Član 54

Opšti propisi o postupku

Za sve sporove nastale iz prevoza izvršenih na osnovu ove Konvencije, važi postupak nadležnog suda, ukoliko ova Konvencija ne sadrži protivne odredbe.

Član 55

Izvršnost presuda. Zabrane i jemstva

§ 1. — Presude koje su izrečene od strane nadležnog suda na osnovu odredaba ove Konvencije, u kontradiktornom postupku ili u odsustvu, a koje postanu izvršne po zakonima koje je taj sud primenio, postaju izvršne i u svakoj drugoj državi ugovornici, čim se udovolji formalnostima propisanim u dotičnoj državi. Revizija suštine spora nije dopuštena.

Ova odredba se ne primenjuje na presude koje su samo privremeno izvršne, kao ni na osude kojima bi tužilac, usled odbijanja njegovog zahteva, bio osuđen, pored oštete, i na plaćanje parničnih troškova.

§ 2. — Na potraživanja koja proističu iz međunarodnog prevoza u korist jedne železnice prema drugoj železnici koja ne pripada istoj državi, može se staviti zabrana samo na osnovu presude donesene od strane suda one države kojoj pripada železnica koja ima pravo na potraživanje.

§ 3. — Železnička vozila, kao i druga sredstva koja služe prevozu, kao što su konteneri, pribor za tovarjenje, pokrivači, itd, a svojina su železnice, mogu biti predmet zabrane u drugoj državi, a ne u državi u kojoj se nalazi železnica sopstvenica sredstava, samo na osnovu sudske odluke donesene od strane suda one države kojoj pripada železnica sopstvenica.

U Prilogu VII predviđeno je pod kojim uslovima ne može biti stavljan zabrana na privatna kola.

§ 4. — Jemstvo radi obezbeđenja plaćanja parničnih troškova ne može se zahtevati prilikom podizanja sudskih tužbi zasnovanih na međunarodnom ugovoru o prevozu.

Član 56

Novčane jedinice. Kursevi preračunavanja ili primanja stranog novca

§ 1. — Iznosi označeni u francima u ovoj Konvenciji ili u njenim Prilozima, smatraju se kao zlatni franci u težini od 10/31 grama i 0,900 čistoće.

§ 2. — Železnica je dužna da objavljuje kurseve po kojima vrši preračunavanje vozarine kao i drugih troškova i pouzeca označenih u stranim novčanim jedinicama, ako se plaćaju u domaćem novcu (kursevi preračunavanja).

§ 3. — De même un chemin de fer qui accepte en paiement des monnaies étrangères est tenu de publier les cours auxquels il les accepte (cours d'acceptation).

Article 57.

Office central des transports internationaux par chemins de fer

§ 1. — Pour faciliter et assurer l'exécution de la présente Convention, il est institué un Office central des transports internationaux par chemins de fer chargé:

a) de recevoir les communications de chacun des Etats contractants et de chacun des chemins de fer intéressés et de les notifier aux autres Etats et chemins de fer;

b) de recueillir, coordonner et publier les renseignements de toute nature qui intéressent le service des transports internationaux;

c) de faciliter, entre les divers chemins de fer, les relations financières nécessitées par le service des transports internationaux et le recouvrement des créances restées en souffrance et d'assurer, à ce point de vue, la sécurité des rapports des chemins de fer entre eux;

d) de tenter, à la demande d'un des Etats contractants ou d'une des entreprises de transport dont les lignes sont inscrites sur la liste des lignes prévue à l'article 58, la conciliation, soit en prêtant ses bons offices ou sa médiation, soit de toute autre manière, en vue de régler les différends entre lesdits Etats ou entreprises ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention;

e) d'émettre, à la demande des parties en cause — Etats, entreprises de transport ou usagers —, un avis consultatif sur des différends ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention;

f) de collaborer au règlement de litiges ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention par voie d'arbitrage;

g) d'instruire les demandes de modifications à la présente Convention et de proposer la réunion des Conférences prévues à l'article 67, quand il y a lieu.

§ 2. — Un règlement spécial constituant l'Annexe V à la présente Convention détermine le siège, la composition et l'organisation de cet Office, ainsi que ses moyens d'action. Il détermine en outre les conditions de fonctionnement et de surveillance. Ce règlement et les modifications qui y sont apportées par des accords entre tous les Etats contractants ont la même valeur et durée que la Convention.

Article 58.

Liste des lignes soumises à la Convention.

§ 1. — L'Office central prévu à l'article 57 est chargé d'établir et de tenir à jour la liste des lignes soumises à la présente Convention. A cet effet, il reçoit les notifications des Etats contractants relatives à l'inscription sur cette liste ou à la radiation des lignes d'un chemin de fer ou d'une des entreprises mentionnées à l'article 2.

§ 2. — L'entrée d'une ligne nouvelle dans le service des transports internationaux n'a lieu qu'un mois après la date de la lettre de l'Office central notifiant l'inscription de cette ligne aux autres Etats.

§ 3. — La radiation d'une ligne est effectuée par l'Office central, aussitôt que celui des Etats contractants à la demande duquel cette ligne a été portée sur la liste lui a notifié qu'elle ne se trouve plus en situation de satisfaire aux obligations imposées par la Convention.

§ 4. — La simple réception de l'avis émanant de l'Office central donne immédiatement à chaque chemin de fer le droit de cesser, avec la ligne radiée, toutes relations de transport international, sauf en ce qui concerne les transports en cours, qui doivent être achevés.

§ 3. — Isto tako mora železnica koja prima plaćanja u strancim novcu objaviti kurseve po kojima prima strani novac (kursevi primanja).

Član 57

Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama

§ 1. — U cilju olakšanja i obezbeđenja izvršenja ove Konvencije ustanovljava se Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama sa zadatkom:

a) da prima saopštenja država ugovornica i zainteresovanih železnica i da ih dostavlja na znanje ostalim državama i železnicama;

b) da prikuplja, sređuje i objavljuje obaveštenja svake vrste koja su od važnosti za međunarodne prevoze;

c) da olakšava između železnica finansijske odnose uslovljene međunarodnim saobraćajem kao i naplaćivanje dužnih potraživanja i da jača u tom pogledu međusobne odnose železnica;

d) da na traženje jedne države ugovornice ili preduzeća čije su pruge upisane u spisak predviđen članom 58, pokuša izmirenje nudeći svoje dobre usluge ili posredovanje, ili na koji drugi način, kako bi se izgladili sporovi između država ili preduzeća o tumačenju ili primeni Konvencije;

e) da, na traženje strana koje su u sporu — država, preduzeća ili korisnika železničkih usluga — daje mišljenje o sporovima oko tumačenja ili primene Konvencije;

f) da učestvuje kod arbitražnog rešavanja sporova o tumačenju ili primeni Konvencije;

g) da proučava predloge o izmenama ove Konvencije i da po potrebi predlaže sastanke konferencija predviđenih u članu 66.

§ 2. — Naročiti pravilnik, koji se nalazi kao Prilog V ove Konvencije, određuje sedište, sastav i organizaciju ovog Biroa kao i sredstva koja su potrebna za vršenje njegove delatnosti. Pravilnik sadrži i odredbe o delatnosti Centralnog biroa i o nadzoru nad Biroom. Taj pravilnik i njegove izmene koje su izvršene sporazumima između svih država ugovornica imaju istu važnost i trajanje kao i Konvencija.

Član 58

Spisak pruga koje su potčinjene Konvenciji

§ 1. — Centralnom birom predviđenom u članu 57 stavljen je u dužnost da sastavlja i ažurno vodi spisak pruga koje se potčinjavaju ovoj Konvenciji. U tu svrhu on prima saopštenja država ugovornica o unošenju u spisak ili brisanju iz spiska pruga neke železnice ili nekog preduzeća pomenutih u članu 2.

§ 2. — Pri otvaranju neke nove pruge za međunarodni saobraćaj, primenjuje se ova Konvencija tek po isteku jednog meseca dana računajući od dana kada je Centralni biro drugim državama dostavio saopštenje o upisu ove pruge.

§ 3. — Centralni biro briše neku prugu čim mu država ugovornica, po čijem je zahtevu ta pruga bila unesena u spisak, saopšti da ona nije više u stanju da za ovu prugu odgovara obavezama koje joj nalaže Konvencija.

§ 4. — Samim prijemom saopštenja Centralnog biroa, svaka železnica stiče pravo da odmah prekine sa brisanom prugom sve odnose iz međunarodnog prevoza; od toga se izuzimaju već otpočeti prevozi koje treba završiti.

Article 59.

Dispositions spéciales à certains transports. Dispositions complémentaires

§ 1. — Les transports des wagons de particuliers sont régis par les dispositions de l'Annexe VII.

§ 2. — Pour le transport des containers, les dispositions de l'Annexe VIII doivent être appliquées.

§ 3. — Pour le transport des colis express, les chemins de fer peuvent au moyen de clauses appropriées de leurs tarifs convenir de certaines dispositions spéciales conformes à l'Annexe IX.

§ 4. — Pour les transports énumérés ci-après:

a) transports avec document de transport négociable,

b) transport à ne livrer que contre remise du duplicata de la lettre de voiture,

c) transports de journaux,

d) transports de marchandises destinées aux foires ou expositions,

e) transport d'après de chargement et de moyens de protection contre la chaleur et le froid pour les marchandises transportées,

deux ou plusieurs Etats contractants, par des accords spéciaux, ou les chemins de fer, au moyen de clauses appropriées de leurs tarifs, peuvent convenir de certaines conditions adaptées à ces transport et dérogeant à la présente Convention; notamment un document de transport différent du modèle prévu à l'Annexe II à la présente Convention peut être prévu.

§ 5. — Les dispositions complémentaires que certains Etats contractants ou certains chemins de fer participants publient pour l'exécution de la Convention sont communiquées par eux à l'Office central.

Les accords intervenus pour l'adoption de ces dispositions peuvent être mis en vigueur, sur les chemins de fer qui y ont adhéré, dans les formes prévues par les lois et règlements de chaque Etat, sans pouvoir porter dérogation à la Convention internationale.

Leur mise en vigueur est notifiée à l'Office central.

Article 60.

Règlement des différends par voie d'arbitrage

§ 1. — Les litiges ayant pour objet l'interprétation ou l'application, d'une part, de la Convention, valable comme loi nationale ou à titre de droit conventionnel, et des dispositions complémentaires édictées par certains Etats contractants et, d'autre part, des accords spéciaux prévus à l'article 59, § 4, peuvent, à la demande des parties, être soumis à des tribunaux arbitraux dont la composition et la procédure font l'objet de l'Annexe X à la présente Convention.

§ 2. — Toutefois, en cas de litige entre Etats, les dispositions de l'Annexe X ne lient pas les parties, qui peuvent déterminer librement la composition du tribunal arbitral et la procédure arbitrale.

§ 3. — A la demande des parties, la juridiction arbitrale peut être saisie:

a) sans préjudice du règlement de différends en vertu d'autres dispositions légales,

1° des litiges entre Etats contractants,

2° des litiges entre Etats contractants d'une part et Etats non contractants d'autre part,

3° des litiges entre Etats non contractants, pourvu que, dans les deux derniers cas, la Convention soit applicable comme loi nationale ou à titre de droit conventionnel;

b) des litiges entre entreprises de transport;

c) des litiges entre entreprises de transport et usagers;

d) des litiges entre usagers.

§ 4. — Les conditions de la suspension et de l'interruption de la prescription des actions nées d'un contrat de transport international qui fait l'objet d'un recours à la procédure arbitrale instituée par le présent article sont déterminées par le droit national du tribunal ordinaire où l'action devrait être intentée.

Član 59

Naročite odredbe za određene prevoze. Dopunske odredbe

§ 1. — Za prevoz privatnih kola važe odredbe Priloga VII.

§ 2. — Za prevoz kontenera važe odredbe Priloga VIII.

§ 3. — Za prevoz ekspresne robe železnice mogu putem naročitih propisa unetih u njihove tarife ugovoriti određene prevozne uslove koji odgovaraju Prilogu IX.

§ 4. — Za niže navedene vrste pošiljaka:

a) pošiljke sa prenosnom prevoznom ispravom;

b) pošiljke koje se mogu izdati samo uz predaju duplikata tovarnog lista;

c) pošiljke novina;

d) pošiljke koje su određene za sajmove ili izložbe;

e) pošiljke pribora za tovaranje kao i sredstava za zaštitu od toplote i hladnoće robe koja se prevozi železnicom,

mogu se dve ili više država ugovornica putem naročitih sporazuma, ili železnice putem odgovarajućih propisa u svojim tarifama, sporazumeti o izvesnim uslovima koji odgovaraju ovim prevozima a koji otstupaju od ove Konvencije; naročito se može predvideti upotreba prevozne isprave koja se razlikuje od obrasca Priloga II ove Konvencije.

§ 5. — Dopunske odredbe koje izdaju pojedine države ugovornice ili železnice učesnice u cilju izvršenja Konvencije, moraju se saopštiti Centralnom birou.

Ugovorene dopunske odredbe mogu železnice koje su ih prihvatile staviti na snagu na način koji je predviđen zakonima i propisima dotične države; dopunske odredbe, međutim, ne smeju protivrečiti odredbama ove Konvencije.

O stupanju na snagu dopunskih odredaba treba obavestiti Centralni biro.

Član 60

Rešavanje sporova putem arbitraže

§ 1. — Sporovi o tumačenju ili primeni, s jedne strane, Konvencije koja važi kao unutrašnji zakon ili ugovorno pravo, i dopunskih odredaba izdatih od strane izvesnih država ugovornica, i s druge strane, specijalnih sporazuma predviđenih u članu 59 § 4, mogu se na zahtev zainteresovanih strana, podneti arbitražnom sudu, čiji je sastav i postupak određen u Prilogu X ove Konvencije.

§ 2. — Međutim, kod sporova između država odredbe Priloga X nisu obavezne za strane koje mogu slobodno odrediti sastav arbitražnog suda i njegov postupak.

§ 3. — Na zahtev zainteresovanih strana može se tražiti rešenje arbitraže:

a) sa ograničenjem rešavanja sporova na osnovu drugih zakonskih odredaba:

1. za sporove između država ugovornica;

2. za sporove između država ugovornica s jedne strane i država neugovornica s druge strane;

3. za sporove između država neugovornica, ukoliko se u poslednja dva slučaja Konvencija primenjuje kao unutrašnji zakon ili kao ugovorno pravo;

b) za sporove između transportnih preduzeća;

c) za sporove između transportnih preduzeća i korisnika prevoza;

d) za sporove između korisnika prevoza.

§ 4. — U pogledu uslova o obustavljanju ili prekidanju zastarevanja potraživanja iz međunarodnog ugovora o prevozu, koji je u smislu ovog člana dao povoda za uvođenje postupka putem arbitraže, metodavno je pravo zemlje u kojoj bi se mogla podići tužba pred sudom.

§ 5. — Les sentences rendues par les tribunaux arbitraux envers des entreprises de transport ou des usagers sont exécutoires dans chacun des Etats contractants aussitôt après accomplissement des formalités prescrites dans l'Etat où l'exécution doit avoir lieu.

T I T R E V. DISPOSITIONS EXCEPTIONNELLES

Article 61.

Dégagements temporaires

§ 1. — Si la situation économique et financière d'un Etat est de nature à provoquer de graves difficultés pour l'application des dispositions du titre III, chapitre III, de la Convention, chaque Etat pourra, soit par des dispositions insérées dans les tarifs, soit par des actes de la puissance publique, tels que des autorisations générales ou particulières données aux administrations de chemin de fer, déroger aux dispositions des articles 17, 19 et 21 de la Convention en décidant pour certains trafics:

a) que les expéditions au départ de cet Etat devront être affranchies:

1° soit jusqu'à ses frontières,

2° soit au moins jusqu'à ses frontières;

b) que les expéditions à destination de cet Etat devront être affranchies au départ:

1° soit au moins jusqu'à ses frontières, pour autant que l'Etat expéditeur n'a pas à recourir à la restriction visée sous a) 1°,

2° soit au plus jusqu'à ses frontières;

c) que les expéditions soit en provenance soit à destination de cet Etat ne pourront être grevées d'aucun remboursement et que les débours ne seront pas admis, ou que les remboursements et les débours ne seront admis que dans certaines limites;

d) qu'il ne sera pas permis à l'expéditeur de modifier le contrat de transport en ce qui concerne le pays destinataire, l'affranchissement et le remboursement.

§ 2. — Sous les mêmes conditions, les Etats pourront, par des autorisations générales ou particulières données aux administrations de chemins de fer, déroger aux dispositions des articles 17, 19, 21 et 22 de la Convention en décidant, dans leurs relations réciproques:

a) que les règles du paiement des frais seront spécialement fixées après accord entre les chemins de fer intéressés à ces règles.

Ces règles ne pourront pas contenir de modalités non prévues à l'article 17;

b) que certaines demandes de modifications au contrat de transport ne seront pas admises.

§ 3. — Les mesures prises en conformité des §§ 1 et 2 seront communiquées à l'Office central.

Les mesures énumérées au § 1 entreront en vigueur au plus tôt à l'expiration d'un délai de huit jours à compter de la date de la lettre par laquelle l'Office central aura notifié la mesure aux autres Etats.

Les mesures énumérées au § 2 entreront en vigueur au plus tôt à l'expiration d'un délai de deux jours à compter de la date de leur publication dans les Etats intéressés.

§ 4. — Les envois en cours de route ne seront pas affectés par les dites mesures.

Article 62.

Responsabilité en trafic fer-mer

§ 1. — Dans les transports fer-mer empruntant les lignes visées à l'article 2, § 1, chaque Etat peut, en demandant que la mention utile soit portée sur la liste des lignes soumises à la Convention, ajouter l'ensemble des causes d'exonération énoncées ci-après à celles prévues à l'article 27.

Le transporteur ne peut s'en prévaloir que s'il fait la preuve que la perte, l'avarie ou le dépassement du délai de livraison est survenu sur le parcours maritime, depuis le chargement de la marchandise à bord du navire jusqu'à son déchargement du navire.

9*

§ 5. — Presude arbitražnog suda postaju izvršne prema transportnim preduzećima i korisnicima transporta, u svakoj državi ugovornici, čim su ispunjene formalnosti propisane u državi u kojoj se one moraju izvršiti.

D E O V POSEBNE ODREDBE

Član 61

Privremena otpustanja

§ 1. — Ako bi privredno ili finansijsko stanje jedne države moglo izazvati velike teškoće prilikom primene odredaba Dela III, Glave III, Konvencije, može svaka država, bilo tarifskim propisima, bilo merama državne vlasti putem opštih ili naročitih ovlašćenja železničkim upravama, otstupiti od odredaba članova 17, 19 i 21 Konvencije propisujući za pojedine saobraćaje:

a) da se za pošiljke iz te države moraju platiti troškovi pri otpravljanju:

1. bilo do sopstvenih granica;

2. bilo najmanje do sopstvenih granica;

b) da se za pošiljke određene za tu državu moraju platiti troškovi pri otpravljanju:

1. bilo najmanje do sopstvenih granica, ukoliko nije otppravna zemlja prisiljena da uvede ograničenje naznačeno pod a) tač. 1,

2. bilo najdalje do sopstvenih granica;

c) da pošiljke iz i za tu državu ne smeju biti opterećene pouzecima i da predujmovi nisu dopusteni, ili da su pouzeca i predujmovi dopusteni do određenih iznosa;

d) da pošiljalac ne može menjati ugovor o prevozu odnosno uputne zemlje, plaćanja troškova i pouzeca.

§ 2. — Pod istim uslovima mogu države putem opštih ili posebnih ovlašćenja datim železničkim upravama, izmeniti odrebe članova 17, 19, 21 i 22 Konvencije o međusobnom saobraćaju, i to:

a) da će se odredbe o plaćanju troškova posebno utvrditi prema sporazumu između železnica koje su zainteresovane za takve odredbe.

Ove odredbe ne smeju sadržati način plaćanja koji nije predviđen u članu 17;

b) da nisu dopuštena određena naknadna uputstva.

§ 3. — Mere koje su preduzete na osnovu §§ 1 i 2, moraju se saopštiti Centralnom birou.

Mere predviđene u § 1 stupaju na snagu najranije posle osam dana računajući od dana kada je Centralni biro saopštio te mere drugim državama članicama.

Mere koje su predviđene u § 2 stupaju na snagu najranije posle dva dana računajući od dana kada su ih objavile zainteresovane države.

§ 4. — Na usputne pošiljke ove se mere ne odnose.

Član 62

Odgovornost u saobraćaju železnica — more

§ 1. — Za prevoze železnica — more koji se vrše preko pruga navedenih u članu 2 § 1, može svaka država, uz zahtev da odnosna naznaka bude uvedena i u spisak pruga potčinjenih Konvenciji, dodati i niže navedene razloge za oslobođenje odgovornosti, pored onih koji su navedeni u članu 27.

Vozar se može pozivati na te razloge samo onda, ako dokaže da je gubitak, oštećenje ili prekoračenje roka isporuke, nastalo na morskome putu od ukrcajanja robe u brod pa do iskrcavanja iz broda.

Ces causes d'exonération sont les suivantes:

a) actes, négligence ou défaut du capitaine, marin, pilote, ou des préposés du transporteur dans la navigation ou dans l'administration du navire;

b) innavigabilité du navire, à condition que le transporteur fasse la preuve que cette innavigabilité n'est pas imputable à un manque de diligence raisonnable de sa part à mettre le navire en état de navigabilité ou à lui assurer un armement, un équipement et un approvisionnement convenables, ou à approprier et mettre en bon état toutes parties du navire où la marchandise est chargée, de façon qu'elles soient aptes à la réception, au transport et à la préservation de la marchandise;

c) incendie, à condition que le transporteur fasse la preuve qu'il n'a pas été causé par son fait ou sa faute, par ceux du capitaine, marin, pilote ou de ses préposés;

d) périls, dangers ou accidents de la mer ou autres eaux navigables;

e) sauvetage ou tentative de sauvetage de vies ou de biens en mer;

f) chargement de la marchandise sur le pont du navire, à condition qu'elle ait été chargée sur le pont avec le consentement de l'expéditeur donné dans la lettre de voiture, et qu'elle ne soit pas sur wagon.

Les causes d'exonération ci-dessus ne suppriment ni ne diminuent en rien les obligations générales du transporteur, et notamment son obligation d'exercer une diligence raisonnable pour mettre le navire en état de navigabilité ou pour lui assurer un armement, un équipement et un approvisionnement convenables, ou pour approprier et mettre en bon état toutes parties du navire où la marchandise est chargée, de façon qu'elles soient aptes à la réception, au transport et à la préservation de la marchandise.

Lorsque le transporteur fait valoir les causes d'exonération qui précèdent, il reste néanmoins responsable si l'ayant droit fait la preuve que le dépassement du délai de livraison, la perte ou l'avarie est dû à une faute du transporteur, du capitaine, marin, pilote ou de ses préposés, faute autre que celle prévue sous lettre a).

§ 2. — Lorsqu'un même parcours maritime est desservi par plusieurs entreprises inscrites sur la liste mentionnée à l'article premier, le régime de responsabilité applicable à ce parcours doit être le même pour toutes ces entreprises.

En outre, lorsque ces entreprises ont été inscrites sur la liste à la demande de plusieurs Etats, l'adoption de ce régime doit au préalable faire l'objet d'un accord entre ces Etats.

§ 3. — Les mesures prises en conformité du présent article sont communiquées à l'Office central. Elles entreront en vigueur, au plus tôt, à l'expiration d'un délai de trente jours à partir de la date de la lettre par laquelle l'Office central aura notifié ces mesures aux autres Etats.

Les envois en cours de route ne seront pas affectés par les dites mesures.

TITRE VI DISPOSITIONS FINALES

Article 63.

Signature

La présente Convention, dont les Annexes font partie intégrante, demeure ouverte jusqu'au 1er mars 1953 à la signature des Etats qui ont été invités à se faire représenter à la Conférence ordinaire de révision.

Article 64.

Ratifications. Mise en vigueur

La présente Convention sera ratifiée et les instruments de ratification seront déposés le plus tôt possible auprès du Gouvernement suisse.

Lorsque la Convention aura été ratifiée par quinze Etats, le Gouvernement suisse se mettra en rapport

Ovi razlozi za oslobodenje od odgovornosti jesu sledeći:

a) radnje, nehat ili greške kapetana, mornara, krmanoša ili lica zaposlenih u službi vozara u plovidbi ili u upravi broda;

b) nesposobnost plovljenja broda, ako vozar dokaže da se ta nesposobnost ne zasniva na pomanjkanju njegove potrebne brižljivosti da učini brod sposobnim za plovidbu ili da ga snabde potrebnim ljudstvom, opremom ili životnim namirnicama, ili da sve delove broda u koje se roba tovari podesi i dovede u ispravno stanje i to na način da su sposobni za smeštanje, prevoz i očuvanje robe;

c) vatra, ako vozar dokaže da nije nastala njegovom krivicom, ili krivicom kapetana, mornara, krmanoša ili njegovih službenika;

d) opasnost ili nesreće na moru i drugim plovim vodama;

e) spasavanje ili pokušaj spasavanja života ili svojine na moru;

f) smeštaj robe na palubi, ukoliko je za to pošiljalac dao svoj pristanak u tovarnom listu i ukoliko se roba ne prevozi u železničkim kolima.

Prednji razlozi za oslobodenje odgovornosti nemaju za posledicu ni ukidanje ni ograničenje opštih obaveza vozara, naročito ne njegovu obavezu da uloži potrebnu marljivost za osposobljenje broda za plovidbu, ili da ga snabde potrebnim ljudstvom, opremom ili životnim namirnicama, ili da izvrši čišćenje i dovođenje u ispravno stanje svih delova broda u koje se ukrcava roba, kako bi bili sposobni za njeno smeštanje, prevoz i očuvanje.

Vozar odgovara i u napred navedenim slučajevima ako imalac prava dokaže da je prekoračenje roka isporuke, gubitak ili oštećenje, prouzrokovano krivicom vozara, kapetana broda, mornara, krmanoša ili njegovih službenika, koja greška nije pomenuta pod a).

§ 2. — Ako na nekoj pomorskoj liniji vrši prevoz više preduzeća koja su uneta u spisak naveden u članu 1, moraju za sva preduzeća važiti isti propisi o odgovornosti.

Ako su ta preduzeća uneta u spisak na zahtev više država, potrebno je da se prethodno postigne saglasnost između ovih država o primeni tih propisa o odgovornosti.

§ 3. — Mere koje se uvode na osnovu ovog člana treba prijaviti Centralnom birou. One stupaju na snagu najranije po isteku roka od trideset dana računajući od dana kada je Centralni biro drugim državama dostavio saopštenje o tim merama.

Na usputne pošiljke ove mere se ne odnose.

DEO VI

ZAKLJUČNE ODREDBE

Član 63

Potpisivanje

Ova Konvencija čiji prilozi čine sastavni deo čita se do 1 marta 1953 godine otvorena za potpis država koje su bile pozvane da budu zastupijene na redovnoj revizionoj konferenciji.

Član 64

Ratifikacija. Stupanje na snagu

Ova Konvencija ratifikovaće se i instrumenti ratifikacije deponovaće se što pre kod Švajcarske vlade.

Kad Konvenciju bude ratifikovalo petnaest država, Švajcarska vlada staviće se u vezi sa zainteres-

avec les Gouvernements intéressés à l'effet d'examiner avec eux la possibilité de mettre la Convention en vigueur.

Article 65.

Adhésion à la Convention

§ 1. — Tout Etat non signataire qui veut adhérer à la présente Convention adresse sa demande au Gouvernement suisse, qui la communique à tous les Etats contractants avec une note de l'Office central sur la situation des chemins de fer de l'Etat demandeur au point de vue des transports internationaux.

§ 2. — A moins que dans les six mois à compter de la date de cet avis, deux Etats au moins n'aient notifié leur opposition au Gouvernement suisse, la demande est admise de plein droit et avis en est donné par le Gouvernement suisse à l'Etat demandeur et à tous les Etats contractants.

Dans le cas contraire, le Gouvernement suisse notifie à tous les Etats contractants et à l'Etat demandeur que l'examen de la demande est ajourné.

§ 3. — Toute admission produit ses effets un mois après la date de l'avis envoyé par le Gouvernement suisse, ou si, à l'expiration de ce délai, la Convention n'est pas encore en vigueur, à la date de la mise en vigueur de celle-ci.

Article 66.

Durée de l'engagement des Etats contractants

§ 1. — La durée de la présente Convention est illimitée. Toutefois, chaque Etat contractant peut se dégager dans les conditions ci-après:

La Convention est valable, pour tout Etat contractant, jusqu'au 31 décembre de la cinquième année qui suivra sa mise en vigueur. Tout Etat qui voudrait se dégager pour l'expiration de cette période devra notifier son intention au moins un an à l'avance au Gouvernement suisse, qui en informera tous les Etats contractants.

A défaut de notification dans le délai indiqué, l'engagement sera prolongé de plein droit pour une période de trois années, et ainsi de suite, de trois ans en trois ans, à défaut de dénonciation un an au moins avant le 31 décembre de la dernière année de l'une des périodes triennales.

§ 2. — Les Etats admis à participer à la Convention au cours de la période quinquennale ou d'une des périodes triennales sont engagés jusqu'à la fin de cette période, puis jusqu'à la fin de chacune des périodes suivantes, tant qu'ils n'auront pas dénoncé leur engagement un an au moins avant l'expiration de l'une d'entre elles.

Article 67.

Revision de la Convention

§ 1. — Les Délégués des Etats contractants se réunissent pour la révision de la Convention, sur la convocation du Gouvernement suisse, au plus tard cinq ans après la mise en vigueur de la présente Convention.

Une Conférence est convoquée avant cette époque, si la demande en est faite par le tiers au moins des Etats contractants.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, le Gouvernement suisse invite aussi des Etats non contractants.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, l'Office central invite à assister à la Conférence des représentants:

- a) d'organisations internationales gouvernementales ayant compétence en matière de transport;
- d) d'organisations internationales non gouvernementales s'occupant de transport.

La participation aux débats de délégations des Etats non contractants ainsi que des organisations internationales mentionnées au quatrième alinéa sera réglée pour chaque Conférence dans le règlement des délibérations.

D'entente avec la majorité des Gouvernements des Etats contractants, l'Office central peut, avant les

sovanim vladama u cilju ispitivanja mogućnosti stavljanja ove Konvencije na snagu.

Član 65

Pristupanje Konvenciji

§ 1. — Država koja nije potpisala ovu Konvenciju, a koja želi da joj pristupi, upućuje svoj zahtev Švajcarskoj vladi koja ga saopštava svim državama učesnicama sa izveštajem Centralnog biroa o stanju železnica u pogledu međunarodnih prevoza, države koja je tražila pristupanje Konvenciji.

§ 2. — Ako u roku od šest meseci, računajući od dana kada je ovo obaveštenje poslato, bar dve države ne dostave Švajcarskoj vladi svoj prigovor, traženje je punopravno usvojeno i Švajcarska vlada o tome izveštava državu koja je stavila zahtev kao i sve države ugovornice.

U protivnom slučaju Švajcarska vlada saopštava svima državama, kao i državi koja je tražila pristupanje da je ispitivanje zahteva odloženo.

§ 3. — Svako primanje stupa na snagu posle mesec dana računajući od dana kada je saopštenje poslato od strane Švajcarske vlade, ili ako po isteku ovog roka Konvencija nije još na snazi, sa danom njenog stupanja na snagu.

Član 66

Trajanje obaveze država ugovornica

§ 1. — Trajanje ove konvencije je neograničeno. Međutim, svaka država ugovornica može istupiti pod ovim uslovima:

Konvencija važi za svaku državu ugovornicu do 31 decembra pete godine po isteku dana njenog stavljanja na snagu. Država koja bi htela istupiti po isteku ovog roka mora svoju nameru da saopšti najmanje na godinu dana pre ovog datuma Švajcarskoj vladi koja će o tome obavestiti sve države ugovornice.

U nedostatku saopštenja u naznačenom roku, obaveza će se punopravno produžiti za rok od tri godine, i tako redom, od tri do tri godine, sem ako se ne otkáže najmanje godinu dana pre 31 decembra poslednje godine jednog od tih trogodišnjih rokova.

§ 2. — Države primljene da učestvuju u Konvenciji u toku jednog petogodišnjeg roka ili u jednom od trogodišnjih rokova, obavezne su do isteka toga roka, zatim do isteka svakog od sledećih rokova sve dok ne budu otkazale svoju obavezu najmanje jednu godinu pre isteka jednog od tih rokova.

Član 67

Revizija Konvencije

§ 1. — Radi revizije Konvencije predstavnici država ugovornica sastaju se na poziv Švajcarske vlade najkasnije pet godina posle stupanja na snagu ove Konvencije.

Konferencija će se sazvati i pre toga roka ako to traži najmanje jedna trećina država ugovornica.

U sporazumu sa većinom država ugovornica Švajcarska vlada poziva takođe i države neugovornice.

U sporazumu sa većinom država ugovornica Centralni biro poziva da prisustvuju konferenciji i predstavnici:

- a) državnih međunarodnih organizacija koje su nadležne za transportna pitanja;
- b) nedržavnih međunarodnih organizacija koje se bave transportnim pitanjima.

Pravo učestvovanja u debatama predstavnika država nečlanica i predstavnika međunarodnih organizacija pomenutih u stavu četiri, određuje se za svaku konferenciju poslovnikom.

U sporazumu sa većinom država ugovornica, Centralni biro može pre svake redovne ili vanredne revizije

Conférences de révision ordinaires et extraordinaires, convoquer des Commissions pour l'examen préliminaire des propositions de révision. Les dispositions de l'Annexe VI sont applicables par analogie à ces Commissions.

§ 2. — La mise en vigueur de la Convention nouvelle à laquelle aboutit une Conférence de révision emporte abrogation de la Convention antérieure même à l'égard des Etats contractants qui ne ratifieraient pas la Convention nouvelle.

§ 3. — Dans l'intervalle des conférences de révision les articles 3, 4, 6, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 47, 48, 49, 52 et les Annexes II, III, IVa, IVb, IX et X peuvent être tenus à jour par une Commission de révision. L'organisation et le fonctionnement de cette Commission font l'objet de l'Annexe VI à la présente Convention.

Les décisions de la Commission de révision sont notifiées immédiatement aux Gouvernements des Etats contractants par l'intermédiaire de l'Office central. Elles sont tenues pour acceptées, à moins que, dans les trois mois à partir du jour de la notification, cinq Gouvernements au moins n'aient formulé des objections. Elles entrent en vigueur le premier jour du sixième mois qui suit le mois au cours duquel l'Office central les a portées à la connaissance des Gouvernements des Etats contractants. L'Office central désigne ce jour lors de la notification des décisions.

§ 4. — En vue d'adapter aux besoins:

a) les Prescriptions relatives aux matières et objets exclus du transport ou admis au transport sous certaines conditions (Annexe I),

b) le Règlement international concernant le transport des wagons de particuliers (Annexe VII) et

c) le Règlement international concernant le transport des containers (Annexe VIII),

il est institué des Commissions d'experts, dont l'organisation et le fonctionnement font l'objet d'un statut qui forme l'Annexe VI à la présente Convention.

Les décisions des Commissions d'experts sont communiquées immédiatement aux Gouvernements des Etats contractants par l'intermédiaire de l'Office central. Elles sont tenues pour acceptées à moins que, dans le délai de trois mois, calculé dès le jour de la notification, cinq au moins des Gouvernements des Etats contractants n'aient formulé des objections. Ces décisions entrent en vigueur le premier jour du troisième mois qui suit celui dans lequel l'Office central a porté leur acceptation à la connaissance des Gouvernements des Etats contractants. L'Office central désigne ce jour lors de la communication des décisions.

Article 68.

Textes de la Convention. Traductions officielles

La présente Convention a été conclue et signée en langue française selon l'usage diplomatique établi.

Au texte français sont joints un texte en langue allemande, un texte en langue anglaise et un texte en langue italienne, qui ont la valeur de traductions officielles.

En cas de divergence, le texte français fait foi.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires ci-après, munis de leurs pleins pouvoirs qui ont été trouvés en bonne et due forme, ont signé la présente Convention.

Fait à Berne, le vingt-cinq octobre mil neuf cent cinquante-deux, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives de la Confédération suisse et dont une expédition authentique sera remise à chacune des Parties.

Annexe I (Articles 3 et 4)

PRESRIPTIONS RELATIVES AUX MATIÈRES ET OBJETS EXCLUS DU TRANSPORT OU ADMIS AU TRANSPORT SOUS CERTAINES CONDITIONS

(Texte soumis à une procédure de révision spéciale).

ziona konferencije, sazvati Komisije radi prethodnog proučavanja revizionih predloga. Odrredbe Priloga VI primenjuju se po smislu i na ove Komisije.

§ 2. — Stupanjem na snagu nove Konvencije koju donese reviziona Konferencija, ukida se ranija Konvencija čak i prema onim državama ugovornicama koje ne bi ratifikovale novu Konvenciju.

§ 3. — U razdoblju između revizionih Konferencija mogu revizione komisije usavršavati članove 3, 4, 6, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 47, 48, 49, 52, i Priloge II, III, IVa, IVb, IX i X. Sastav i poslovnik revizione komisije određuje Prilog VI ove Konvencije.

Zaključke revizione komisije Centralni biro odmah saopštava vladama država ugovornica. Oni se smatraju primljenim ako u roku od tri meseca računajući od dana saopštenja, najmanje pet vlada ne stavi prigovore. Zaključci stupaju na snagu prvog dana šestog meseca po isteku meseca u kome ih je Centralni biro dostavio državama ugovornicama na znanje. Prilikom saopštenja zaključaka Centralni biro određuje dan stupanja na snagu.

§ 4. — Da bi se prilagodili potrebama:

a) Propisi o materijama i predmetima koji su isključeni od prevoza ili se prevoze pod izvesnim uslovima (Prilog I),

b) Međunarodni pravilnik o prevozu privatnih kola (Prilog VII) i

c) Međunarodni Pravilnik o prevozu kontenera (Prilog VIII),

ustanovljavaju se Komisije stručnjaka, čija organizacija i funkcionisanje su određeni jednim statutom koji čini Prilog VI uz ovu Konvenciju.

Odluke Komisija stručnjaka saopštavaju se neposredno Vladama Država ugovornica putem Centralnog biroa. One se smatraju prihvaćenim ako u roku od tri meseca, računajući od dana saopštenja, bar pet Vlada Država ugovornica ne stave svoje prigovore. Ove odluke stupaju na snagu prvog dana trećeg meseca posle meseca u kome je Centralni biro saopštio Vladama Država ugovornica njihovo usvajanje. Centralni biro naznačuje taj dan prilikom dostave odluka.

Član 68

Tekst Konvencije. Zvanični prevodi

Ova Konvencija je prema diplomatskom običaju zaključena i potpisana na francuskom jeziku.

Francuskom tekstu priključen je i tekst na nemačkom, engleskom i italijanskom jeziku koji važe kao zvanični prevodi.

U slučaju neslaganja važi francuski tekst.

U potvrdi čega potpisali su niže navedeni punomoćnici, čija punomoćja su nađena u dobroj i pouzdatičnoj formi, ovu Konvenciju.

Tako učinjeno u Bernu dvadesetpetog oktobra jednihiljadudevetstotinašesetdesetdruga godine u jednom izvodu koji će se deponovati u arhivi Švajcarske konfederacije i od kog će se svakoj državi ugovornici predati po jedan zvaničan primerak.

Prilog I (Uz član 3 i 4)

PROPISI O MATERIJAMA I PREDMETIMA KOJI SU ISKLJUČENI OD PREVOZA ILI SE PREVOZE POD IZVESNIM USLOVIMA

(Tekst nije gotov i biće podložen naročitoj proceduri).

Poids taxé	Tarif	Prix par unité	A payer par l'expéditeur	Détail des frais	A percevoir du destinataire	Poids taxé	Tarif	Prix par unité	Détail des frais	A percevoir du destinataire	Timbres des gares de transit
kg				Cours et date de conversion		kg			Cours et date de conversion		1
				Taxe d'intérêt à la livraison					Report		2
				Débours							3
				Remboursement							4
				Taxe de remboursement							5
				Prix de transport jusqu'à							6
											7
				à reporter							
Réserve aux mentions prévues à l'art. 7, § 2, CIM, etc.						Réserve aux informations conformes à l'art. 6, § II, CIM					

Časno be

28-ka ceo

400

Carinjenje u Dédouanement à		Otposlano za Expédié à destination de		Međunarodni prevoz železnicom TOVARNI LIST ¹⁾ sporovoz Transport international par chemins de fer LETTRE DE VOITURE ¹⁾ Petite vitesse		Prilog II (član 6). Annexe II (article 6).	
No d'expédition Broj otposljanja		Preko Via		Ime primaoca Nom du destinataire		Kontrolni žig Timbre de contrôle	
Kola — Wagons —		Tovar a težina i tovarna povr- šina kola Charge nor- male u wagon ficite du wagon		Adresa Adresse		Označe je troškova koje želi da plati pošiljalac Designation des frais que l'expé- diteur prend à sa charge	
*) treba navesti odgovarajući znak kao što sledi: C=zatvorena kola, D=otvorena kola, Sp=speci- jalna kola, P=privatna kola *) indiquer le signe qui convient: C=wagon couvert, D=wagon découvert, Sp=wa- gon special, P=wagon de particulier		Uputna stanica — Gare destinataire		Tarifa i prevozni putevi koje treba primeniti — Tarifs et itinéraires demandés —			
Eventualna naznaka „Ostaje na stanici“ ili „Do- stava u domicil“ Mention éventuelle „en gare“ ou „livrable à domicile“		Uputna železnica — Chemin de fer destinataire		Obezbeđenje uredne isporuke intérêt à la livraison		Valuta Monnaie	
Otpisna železnica — Chemin de fer expéditeur		Uputna železnica — Chemin de fer destinataire		Predjam, pouzeće — Débours, remboursement —			
Tovario (železnica ili pošiljalac) Chargé par (chemin de fer ou expéditeur)				Posebno Detail			
Adresa ili znak i broj Adresse ou mar- que et numéros		Broj komada Nombre		Vrsta zavoja Nature de l'emballage		Najmenovanje robe Designation de la marchandise	
Stvarna bruto težina kg Poids brut réel kg							
1) Za ovaj prevoz vazi Međunarodna konvencija o prevozu robe na železnicama (CIM) 1) Le présent transport est soumis au régime de la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM)							

401

28-ka ceo

Časno be

Računska težina Poids taxé		Tarifa Tarif	Vozarinski Prix par unité	Posiljalac Ima da plati A payer par l'expéditeur	Račun Détail des frais Kurs i datum preračunavanja Cours et date de conversion		Primalac ima da plati A percevoir du destinataire	Žigovi tranzitnih stanica Timbres des gares de transit	
kg.								1	
					Pristoiba za obezbeđenje uredne isporuke Taxe d'intérêt à la livraison			2	
					Predujam Débours				
					Pouzeće Remboursement				
					Provizija za pouzeće Taxe de remboursement			3	
					Vozarina do Prix de transport jusqu'à			4	
								5	
								6	
					Prenos à reporter			7	

Mesto za obaveštenja prema članu 6, § 11 CIM-a
Réservé aux informations conformes à l'art. 6, § 11, CIM

Mesto za naznake prema članu 7, § 2, CIM-a- itd
Réservé aux mentions prévues à l'art. 7 § 2, CIM, etc.

Annexe III
(Article 12)

ABSENCE OU DÉFECTUOSITÉ D'EMBALLAGE

Déclaration générale

La gare de _____
du chemin de fer de _____
accepte au transport, sur ma demande, à partir de ce
jour, les marchandises ci-après désignées que je lui
remettrai pour être expédiées:
en grande vitesse *)
en petite vitesse *)
comme colis express *)

Je reconnais que ces marchandises, lorsque le do-
cument de transport fait mention de la présente déclara-
tion, sont remises au transport
sans emballage *)
sous l'emballage défectueux dont la
description suit *):

A _____, le _____ 19____
(Signature)

Annexe IVa
(Article 21)MODIFICATIONS DU CONTRAT DE TRANSPORT
ORDONNÉES PAR L'EXPÉDITEUR

La gare de**) _____
du chemin de fer de _____
est priée d'apporter au contrat de transport de l'expé-
dition ci-après désignée:

Marques et numéros	Nombre	Nature de l'emballage	Désignation de la marchandise	Poids en: kg

remise au transport avec la lettre de voiture de
grande

_____ vitesse du _____ 19____

petite

à l'adresse de M. _____ à _____

les modifications suivantes***):

- 1° la rendre à l'expéditeur à la gare expéditrice;
- 2° l'arrêter en cours de route en attendant des
ordres ultérieurs;
- 3° ajourner la livraison en attendant des ordres
ultérieurs;
- 4° la livrer à M. _____ à _____
grande
- 5° l'expédier en _____ vitesse à M. _____
petite
gare du chemin de fer de _____
grande
- 6° la retourner en _____ vitesse à la gare expé-
ditrice à M. _____
petite
- 7° ne la livrer que contre paiement d'un rembour-
sement
en chiffres _____ en toutes lettres _____
de _____

*) Biffer les mentions qui ne conviennent pas.

**) Indiquer ici la gare expéditrice.

***) Biffer les mentions qui ne conviennent pas.

Prilog III
(Član 12)KOD NEPAKOVANE ILI NEDOVOLJNO PAKOVANE
ROBE

Opšta izjava

Stanica _____ željeznice _____
prima na moj zahtev niže označenu robu koju joj od
danas budem predavao na prevoz kao:

brzovoz*)
sporovoz*)
ekspresnu robu*)

Ovim priznajem da je navedena roba, ako je pra-
ćena tovarnim listom u kome se poziva na ovu izjavu
predata na prevoz
nepakovana*)
nedovoljno pakovana prema sledećem opisu*):

U _____, dana _____ 19____
(Potpis)

Prilog IVa
(Član 21)IZMENA UGOVORA O PREVOZU OD STRANE
POŠILJAOCA

Stanica**) _____ željeznice _____
umoljava se da u prevozni ugovor niže navedene po-
šiljke:

Znak i broj	Količina	Vrsta zavoja	Naimeno- vanje robe	Težina (kg)

predate na prevoz sa _____ tovarnim listom
od _____ 19____
sporovoznim

na adresu _____ u _____ unese sledeće izmene**):

1. da se vrati pošiljaocu u predajnu stanicu;
2. da se zaustavi na putu i da se čekaju naknadne
izmene;
3. da se odloži izdavanje i da se sačekaju naknadne
izmene;
4. da se izda _____ u stanici _____ željeznice _____;
brzovoz
5. da se pošalje kao _____ na adresu _____
sporovoz
u _____ stanici _____ željeznice;
brzovoz
6. da se vrati u otpisnu stanicu kao _____
sporovoz
na adresu _____
7. da se izda samo po naplati pouzeća

brojevima _____ slovima _____;

*) Nepotrebno precrtati.

**) Navesti otpisnu stanicu.

***) Nepotrebno precrtati.

8° la livrer contre paiement, non pas du remboursement indiqué dans la lettre de voiture, mais d'un remboursement

en chiffres en toutes lettres

de _____ ;

9° la livrer sans recouvrer le montant du remboursement;

10° la livrer franco

A _____, le _____ 19____
(Signature)

A la gare de _____
du chemin de fer de _____

Les ordres ci-dessus sont transmis pour exécution dans les conditions prévues à l'article 23, § 1, de la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM). Ils ont été reproduits sur le duplicata de la lettre de voiture, qui a été présenté par l'expéditeur. Le titre délivré à l'ex-

péditeur relativement au remboursement a été _____ rectifié
retiré

Cette déclaration se réfère à notre télégramme n° _____
à notre communication téléphonique du _____.

A _____, le _____ 19____
Le Chef de gare:

Annexe IVb (Article 22)

MODIFICATIONS DU CONTRAT DE TRANSPORT ORDONNÉES PAR LE DESTINATAIRE

La gare de*) _____
du chemin de fer de _____
est priée d'apporter au contrat de transport de l'expédition ci-après désignée:

Marques et numéros	Nombre	Nature de l'emballage	Désignation de la marchandise	Poids en kg

remise au transport avec la lettre de voiture de grande
vitesse du _____ 19____
petite

par. M. _____ à _____
à l'adresse de M. _____ à _____
les modifications suivantes**):

- 1° l'arrêter en cours de route, en attendant des ordres ultérieurs;
- 2° ajourner la livraison, en attendant des ordres ultérieurs;
- 3° la livrer à M. _____ à _____
- 4° exécuter les formalités douanières ou autres formalités administratives avec
ma participation _____
la participation de mon mandataire M. _____

*) Indiquer ici soit la gare destinataire, soit la gare d'entrée dans le pays destinataire.

**) Biffer les mentions qui ne conviennent pas

8. da se izda po naplati pouzeća i to ne pouzeća označenog u tovarnom listu već pouzeća

brojevima slovima

_____ ;

9. da se izda bez naplate pouzeća;

10. da se izda franko _____.

U _____, dana _____ 19____
(Potpis)

Stanici _____ željeznice _____

Gornje naknadne izmene pošiljaoca dostavljaju se na izvršenje u smislu člana 23 § 1 Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM). One su unesene u duplikat tovarnog lista koji je podneo po-

šiljalac. Priznanica povučnice je _____ ispravljena
oduzeta

Ova se izjava odnosi na naš telegram broj _____
od _____, na naš telefonski razgovor od _____

U _____, dana _____ 19____
Šef stanice

Prilog IVb (Član 22)

IZMENA UGOVORA O PREVOZU OD STRANE PRIMAOKA

Stanica*) _____ željeznice _____
umoljava se da u prevoznim ugovor niženavedene pošiljke:

Znak i broj	Količina	Vrsta pakovanja	Naimenovanje robe	Težina (kg)

predate na prevoz sa _____ brzovoznim
sporovoznim tovarnim listom

od _____ 19____ od _____ u _____
na adresu _____ u _____ unese sledeće izmene**):

1. da se zaustavi na putu i da se čekaju naknadne izmene;
2. da se odloži izdavanje i da se čekaju naknadne izmene;
3. da se izda na adresu _____;
4. izvršiti carinske i druge propise upravnih vlasti
uz moje prisustvo _____
uz prisustvo moga opunomoćenika _____

*) Navesti uputnu stanicu ili ulaznu stanicu uputne zemlje.

**) Nepotrebno precrtati.

grande
5° l'expédier en _____ vitesse à M. _____ à _____
petite
gare du chemin de fer de _____
A _____, le _____ 19 _____
(Signature)

A la gare de _____
du chemin de fer de _____

Les ordres ci-dessus sont transmis pour exécution dans les conditions prévues à l'art. 23, § 1, de la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemin de fer (CIM). Cette déclaration se réfère à notre télégramme n° _____ / à notre communication téléphonique du _____

A _____, le _____ 19 _____

Le Chef de gare:

brzovoz
5. Poslati kao _____ na odresu _____
sporovoz
u _____, železnička stanica _____
U _____, dana _____ 19 _____
(Potpis)

Stanici _____ železnice _____

Prednje izmene dostavljaju se na izvršenje u smislu člana 23 § 1 Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM). Ova se izjava odnosi na naš telegram br. _____ od _____, na naš telefonski razgovor od _____

U _____, dana _____ 19 _____

Šef stanice

Annexe V (Article 57)

Prilog V (Član 57)

R È G L E M E N T RELATIF A L'OFFICE CENTRAL DES TRANSPORTS INTERNATIONAUX PAR CHEMIN DE FER

Article premier

§ 1. — L'Office central des transports internationaux par chemins de fer siège à Berne, sous les auspices du Gouvernement suisse.

Le contrôle de son activité, tant sur le plan administratif que sur le plan financier, s'exerce dans le cadre établi par les dispositions de l'article 57 de la Convention et est confié à un Comité administratif.

A cet effet, le Comité administratif:

a) veille à la bonne application par l'Office central des Conventions ainsi que des autres textes issus des conférences de révision et préconise, s'il y a lieu, les mesures propres à faciliter l'application de ces Conventions et textes;

b) donne des avis motivés sur les questions qui peuvent intéresser l'activité de l'Office central et qui lui sont soumises par un Etat contractant ou par le directeur de l'Office.

§ 2. — a) Le Comité administratif se réunit à Berne. Il se compose de neuf membres, choisis parmi les Etats contractants.

b) La Confédération suisse dispose d'un siège permanent dans le Comité, dont elle assume la présidence. Les autres Etats membres sont nommés pour cinq ans. La Conférence diplomatique chargée de mettre en vigueur la Convention, en exécution de l'article 64 de celle-ci et en tenant compte d'une équitable répartition géographique, désigne les Etats faisant partie du Comité pour la première période de cinq ans. Elle décide des dispositions propres à déterminer la composition du Comité pour les périodes ultérieures.

c) Si une vacance se produit parmi les Etats membres, le Comité administratif désigne lui-même un autre Etat contractant pour occuper le siège vacant.

d) Chaque Etat membre désigne, comme délégué au Comité administratif, une personne qualifiée en raison de son expérience des questions de transports internationaux.

e) Le Comité administratif établit son règlement intérieur et se constitue lui-même.

Il tient au moins une réunion ordinaire chaque année; il tient, en outre, des réunions extraordinaires lorsque trois Etats membres au moins en font la demande.

PRAVILNIK CENTRALNOG BIROA ZA MEĐUNARODNE PREVOZE NA ŽELEZNICAMA

Član 1

§ 1. — Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama ima svoje sedište u Bernu i stoji pod zaštitom Švajcarske vlade.

Nadzor nad njegovim radom u administrativnom i u finansijskom pogledu vrši se u okviru odredaba člana 57 Konvencije i poveren je Upravnom odboru.

U tom cilju Upravni odbor ima sledeće zadatke:

a) staranje da Centralni biro pravilno primenjuje Konvencije i druge tekstove koje donose Revizione komisije, a po potrebi preuzimanje potrebnih mera u cilju clakšanja primene Konvencija i tekstova;

b) davanje mišljenja po pitanjima koja se odnose na rad Centralnog biroa, a koja mu podnosi neka država ugovornica ili direktor biroa.

§ 2. — a) Upravni odbor zasedava u Bernu. On se sastoji od devet članova koji se biraju između država ugovornica;

b) Švajcarska konfederacija ima jedno stalno mesto u odboru kome i predsedava. Ostale države članice biraju se na pet godina. Diplomatska konferencija koja je prema članu 64 Konvencije pozvana da stavi Konvenciju na snagu određuje države koje će za prvi period od pet godina biti u odboru, vodeći računa o podesnoj geografskoj podeli. Ona utvrđuje i pravila o sastavu odbora za naredne periode;

c) ako se uprazni mesto jedne države članice, Upravni odbor određuje drugu državu ugovornicu za popunjavanje upraznjenog mesta;

d) svaka država članica određuje u Upravni odbor kao svog delegata lice koje je za to kvalifikovano s obzirom na svoja iskustva u pitanjima međunarodnog saobraćaja;

e) Upravni odbor izrađuje sam svoj unutrašnji poslovnik i određuje svoj sastav.

On drži svake godine najmanje jedno redovno zasedanje, a održava i vanredna zasedanja ako najmanje tri države članice to zahtevaju.

Le secrétariat du Comité administratif est assuré par l'Office central.

Les procès-verbaux des séances du Comité administratif sont envoyés à tous les Etats contractants.

f) Les fonctions de délégué d'un Etat membre sont gratuites et les frais de déplacement qu'elles entraînent sont à la charge de cet Etat.

§ 3. — a) Le Comité administratif établit le règlement concernant l'organisation, le fonctionnement et le statut du personnel de l'Office central. Le Gouvernement suisse lui présente un projet à cet effet.

b) Le Comité administratif nomme le directeur, le vice-directeur et les conseillers de l'Office central; le Gouvernement suisse lui présente des propositions à cet effet. Pour ces nominations, le Comité administratif tient compte plus particulièrement de la compétence des candidats et d'une équitable répartition géographique.

c) Le Comité administratif approuve le budget annuel de l'Office central, en tenant compte des dispositions de l'article 2 ci-après, ainsi que le rapport annuel de gestion.

La vérification des comptes de l'Office central, qui a trait uniquement à la concordance des écritures et des pièces comptables, dans le cadre du budget, est exercée par le Gouvernement suisse. Celui-ci transmet ces comptes, avec un rapport, au Comité administratif.

Le Comité administratif communique aux Etats contractants, avec le rapport de gestion de l'Office central et le relevé des comptes annuels de ce dernier, les décisions, résolutions et recommandations qu'il est appelé à formuler.

d) Le Comité administratif adresse à chaque conférence de révision, au moins deux mois avant l'ouverture de celle-ci, un rapport sur l'ensemble de son activité depuis la conférence précédente.

Article 2

§ 1. — Les frais de l'Office central sont supportés par les Etats contractants proportionnellement à la longueur des lignes de chemins de fer ou des parcours auxquels s'applique la Convention. Toutefois, les lignes de navigation participent aux dépenses proportionnellement à la moitié seulement de leurs parcours. Pour chaque Etat, la contribution est de 1 fr. 40 au maximum par kilomètre. Exceptionnellement, cette contribution peut, après accord entre le Gouvernement intéressé et l'Office central, et approbation du Comité administratif, être réduite de cinquante pour cent au maximum pour des lignes exploitées dans des conditions particulières. Le montant du crédit annuel afférent au kilomètre est fixé, pour chaque exercice, par le Comité administratif, l'Office central entendu. Il est toujours perçu en totalité. Lorsque les dépenses effectives de l'Office central n'ont pas atteint le montant du crédit calculé sur cette base, le solde non dépensé est versé à un fonds de réserve.

§ 2. — A l'occasion de la remise aux Etats contractants du rapport de gestion et du relevé des comptes annuels, l'Office central les invite à verser leur part contributive aux dépenses de l'exercice écoulé. L'Etat qui, à la date du 1er octobre, n'aurait pas versé sa part est, une deuxième fois, invité à le faire. Si ce rappel n'est pas suivi d'effet, l'Office central le renouvelle au début de l'année suivante, à l'occasion de l'envoi de son rapport de gestion pour l'exercice écoulé. Si, à la date du 1er juillet suivant, aucun compte n'a été tenu de ce rappel, une quatrième démarche est faite auprès de l'Etat retardataire pour l'amener à payer les deux annuités échues. En cas d'insuccès, l'Office central l'avise, trois mois plus tard, que, si le versement attendu n'a pas été effectué avant la fin de l'année, son abstention sera interprétée comme une manifestation tacite de sa volonté de se retirer de la Convention. A défaut d'une suite donnée à cette dernière démarche avant le 31 décembre, l'Office central, prenant acte de la volonté, tacitement

Poslove sekretarijata Upravnog odbora obavlja Centralni biro.

Zapisnici zasjedanja Upravnog odbora dostavljaju se svim državama ugovornicama;

f) rad delegata države članice je besplatan i njegovi putni troškovi padaju na teret dotične države.

§ 3. — a) Upravni odbor donosi propise koji se odnose na organizaciju, rad i pravni položaj osoblja Centralnog biroa. U tu svrhu nacrt mu predlaže Švajcarska vlada;

b) Upravni odbor imenuje direktora, pomoćnika direktora i savetnike Centralnog biroa; u tu svrhu stavlja mu predloge Švajcarska vlada. Prilikom ovih imenovanja Upravni odbor vodi naročito računa o sposobnosti kandidata i o podesnoj geografskoj podeli;

c) Upravni odbor odobrava godišnji budžet Centralnog biroa, kao i godišnji poslovni izveštaj, vodeći računa o odredbama narednog člana 2.

Pregled računa Centralnog biroa koji se odnosi jedino na dovođenje u sklad poslovnih knjiga sa računskim dokumentima u okviru budžeta vrši Švajcarska vlada. Ona dostavlja ove račune Upravnom odboru sa svojim izveštajem.

Upravni odbor saopštava državama ugovornicama sa poslovnim izveštajem Centralnog biroa i godišnjim završnim računom i svoja rešenja, zaključke i preporuke koje je doneo;

d) Upravni odbor dostavlja svakoj Revizionoj konferenciji bar na dva meseca pre njenog početka izveštaj o celokupnom svom poslovanju za period od prethodne konferencije.

Član 2

§ 1. — Troškove Centralnog biroa snose države ugovornice srazmerno dužini železničkih pruga ili drugih linija na koje se primenjuje Konvencija. Međutim, plovidbene linije učestvuju u troškovima srazmerno samo jednoj polovini svojih plovinih puteva. Doprinos svake države iznosi najviše 140 franaka po kilometru. Ovaj doprinos može se izuzetno smanjiti, no najviše za 50% za linije čija se eksploatacija vrši pod naročitim okolnostima na osnovu sporazuma između zainteresovane vlade i Centralnog biroa, a sa odobrenjem Upravnog odbora. Visinu godišnjeg kredita koji otpada na jedan kilometar određuje za svaku poslovnu godinu Upravni odbor u sporazumu sa Centralnim biroom. Kredit se uvek naplaćuje u punom iznosu. Ako stvarni izdaci Centralnog biroa ne dostignu visinu kredita izračunatog na toj osnovi, onda će se neutrošeni ostatak uneti u rezervni fond.

§ 2. — Prilikom podnošenja poslovnog izveštaja i godišnjeg završnog računa državama ugovornicama, Centralni biro ih poziva da polože svoj udeo u troškovima za proteklu poslovnu godinu. Država koja do 1 oktobra ne položi svoj udeo poziva se po drugi put da to učini. Ako ovaj poziv ostane bez uspeha, Centralni biro će ga ponoviti početkom naredne godine prilikom slanja izveštaja o protekloj poslovnoj godini. Ako do idućeg 1 jula ne bi bilo postupljeno po tom pozivu, onda će se preduzeti četvrti korak kod države koja je zaostala u plaćanju, da bi se ista privolela na plaćanje oba dospela godišnja udela. Ako i ovaj korak ostane bezuspešan, Centralni biro izvešće je tri meseca kasnije, da će se, ako uplata ne bude izvršena do kraja godine, njeno neplaćanje protumačiti kao prećutan izraz njene volje za istupanje iz Konvencije. Ako se ni ovom poslednjem koraku ne udovolji do 31 decembra, Centralni biro će, primajući na znanje prećutno izraženu volju države koja uplatu nije položila da istupa iz Konvencije, pristupiti bri-

exprimée par l'Etat défaillant, de se retirer de la Convention, procède à la radiation des lignes de cet Etat de la liste des lignes admises au service des transports internationaux.

§ 3. — Les montants non recouverts doivent, autant que possible, être couverts au moyen des crédits ordinaires dont dispose l'Office central et peuvent être répartis sur quatre exercices. La partie du déficit qui n'aurait pas pu être comblée de la sorte est portée, dans un compte spécial, au débit des autres Etats contractants dans la proportion du nombre de kilomètres de lignes soumises à la Convention à l'époque de la mise en compte et, pour chacun, dans la mesure où il a déjà, pendant la période de deux ans qui s'est terminée par la retraite de l'Etat défaillant, été partie avec lui à la Convention.

§ 4. — L'Etat dont les lignes ont été radiées dans les conditions indiquées au § 2 ci-dessus ne peut les faire réadmettre au service des transports internationaux qu'en payant, au préalable, les sommes dont il est resté débiteur, pour les années entrant en considération et ce avec intérêt de cinq pour cent à compter de la fin du sixième mois écoulé depuis le jour où l'Office central l'a invité la première fois à payer les parts contributives lui incombant.

Article 3

§ 1. — L'Office central publie un bulletin mensuel contenant les renseignements nécessaires à l'application de la Convention, notamment les communications relatives à la liste des lignes de chemins de fer et d'autres entreprises et aux objets exclus du transport ou admis sous certaines conditions, ainsi que les études qu'il jugerait d'y insérer.

§ 2. — Le bulletin est rédigé en français et en allemand. Un exemplaire est envoyé gratuitement à chaque Etat contractant et à chacune des administrations intéressées. Les autres exemplaires demandés sont payés à un prix fixé par l'Office central.

Article 4

§ 1. — Les bordereaux et créances pour transports internationaux restés impayés peuvent être adressés par l'entreprise créancière à l'Office central pour qu'il en facilite le recouvrement. A cet effet, l'Office central met l'entreprise de transport débitrice en demeure de régler la somme due ou de fournir les motifs de son refus de payer.

§ 2. — Si l'Office central estime que les motifs de refus allégués sont suffisamment fondés, il renvoie les parties à se poursuivre devant le juge compétent ou, si les parties en font la demande, devant le tribunal arbitral prévu à l'article 60 de la Convention (Annexe X).

§ 3. — Lorsque l'Office central estime que la totalité ou une partie de la somme est réellement due, il peut, après avoir consulté un expert, déclarer que l'entreprise de transport débitrice est tenue de verser à l'Office central tout ou partie de la créance; la somme ainsi versée doit rester consignée jusqu'à décision au fond par le juge compétent ou par le tribunal arbitral prévu à l'article 60 de la Convention (Annexe X).

§ 4. — Dans le cas où une entreprise de transport n'a pas donné suite, dans la quinzaine, aux injonctions de l'Office central, il lui est adressé une nouvelle mise en demeure, avec indication des conséquences de son refus.

§ 5. — Dix jours après cette nouvelle mise en demeure, si elle est restée infructueuse, l'Office central adresse à l'Etat contractant dont dépend l'entreprise de transport un avis motivé, en invitant cet Etat

sanju linija te države iz spiska linija na kojima je dopušteno vršenje međunarodnog saobraćaja.

§ 3. — Nenaplaćeni iznosi će se po mogućnosti pokriti iz redovnih kredita kojima raspolaže Centralni biro, a mogu se raspodeliti na četiri poslovne godine. Deo manjka koji se ne bi mogao pokriti na ovaj način knjiži se u poseban račun na teret ostalih država ugovornica srazmerno broju kilometara linija na koje se primenjuje Konvencija u vremenu obračuna. Pritom svaka država učestvuje u istoj srazmeri u kojoj je učestvovala sa njom u Konvenciji za vreme dvogodišnjeg perioda, koji se završio istupanjem države koja nije platila udeo.

§ 4. — Država čije su linije brisane pod uslovima navedenim u § 2 može ih ponovo proglasiti za međunarodni saobraćaj samo pod uslovom da prethodno plati iznose koje je ostala dužna za dotične godine i to sa kamatom pet od sto, računajući od isteka šestog meseca od dana kada je Centralni biro državu prvi put pozvao da plati udele koje na nju otpadaju.

Član 3

§ 1. — Centralni biro izdaje mesečni časopis koji sadrži obaveštenja potrebna za primenu Konvencije, a naročito obaveštenja koja se odnose na spisak železničkih pruga i linija drugih preduzeća, kao i na predmete isključene od prevoza ili koji se primaju na prevoz pod izvesnim uslovima i rasprave koje smatra korisnim za objavljivanje.

§ 2. — Časopis se izdaje na francuskom i nemačkom jeziku. Po jedan primerak šalje se besplatno svakoj državi ugovornici i svakoj zainteresovanoj upravi. Dalji zahtevani primerci plaćaju se po ceni koju odredi Centralni biro.

Član 4

§ 1. — Potraživanja iz međunarodnog saobraćaja koja su ostala nenaplaćena može poverilačka uprava uputiti Centralnom birou da ovaj posreduje radi naplate. U tom cilju Centralni biro poziva prevozno preduzeće da plati dužni iznos ili da navede razloge zašto odbija plaćanje.

§ 2. — Ako Centralni biro smatra da su razlozi za odbijanje plaćanja dovoljno osnovni, upućuje strane na parnicu pred nadležnim sudom, ili ako to strane zahtevaju pred arbitražnim sudom predviđenim u članu 60 Konvencije (Prilog X).

§ 3. — Ako Centralni biro smatra da se ceo iznos ili jedan njegov deo stvarno duguje, može, pošto sasluša veštaka, odrediti da prevozno preduzeće koje duguje položi Centralnom birou celo potraživanje ili deo potraživanja; tako položeni iznos ostaje deponovan do odluke o glavnoj stvari koju donosi nadležni sud ili arbitražni sud predviđen u članu 60 Konvencije (Prilog X).

§ 4. — U slučaju da neko prevozno preduzeće ne postupi po zahtevu Centralnog biroa u roku od petnaest dana, uputiće mu se nov poziv sa naznačenjem posledica u slučaju neodazivanja.

§ 5. — Ako i nov poziv posle deset dana ostane bezuspešan, Centralni biro upućuje državi kojoj pripada odnosno prevozno preduzeće jedan obrazloženi izveštaj s pozivom da se ona postara o merama koje

à aviser aux mesures à prendre et notamment à examiner s'il doit maintenir sur la liste les lignes de l'entreprise de transport débitrice.

§ 6. — Si l'Etat contractant dont dépend l'entreprise de transport débitrice déclare que, malgré le non-paiement, il ne croit pas devoir faire rayer de la liste cette entreprise, ou s'il laisse sans réponse pendant six semaines la communication de l'Office central, il est réputé de plein droit accepter la garantie de la solvabilité de ladite entreprise, en ce qui concerne les créances résultant des transports internationaux.

Article 5

Il est perçu une rémunération pour couvrir les frais particuliers résultant de l'activité prévue à l'article 57, § 1, lettres d) à f), de la Convention. Le montant de cette rémunération est fixé par le Comité administratif, sur proposition de l'Office central.

Article 6

Disposition transitoire

La première réunion ordinaire du Comité administratif, qui est convoquée par le Gouvernement suisse, doit avoir lieu dans un délai de deux mois à compter de la date d'entrée en vigueur de la Convention.

Annexe VI

(Article 67, §§ 3 et 4)

STATUT

RELATIF À LA COMMISSION DE REVISION ET AUX COMMISSIONS D'EXPERTS

Article premier

Les Gouvernements des Etats contractants communiquent leurs propositions concernant les objets entrant dans la compétence des Commissions, à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer, qui les porte immédiatement à la connaissance des autres Etats contractants.

Article 2.

L'Office central invite les Commissions à siéger chaque fois que la nécessité s'en fait sentir ou sur la demande d'au moins cinq Etats contractants.

Tous les Etats contractants sont avisés des sessions des Commissions deux mois à l'avance. L'avis doit indiquer exactement les questions dont l'inscription à l'ordre du jour est demandée.

Article 3.

Tous les Etats contractants peuvent prendre part aux travaux des Commissions.

Un Etat peut se faire représenter par un autre Etat; toutefois, un Etat ne peut représenter plus de deux autres Etats.

Chaque Etat supporte les frais de ses représentants.

Article 4.

L'Office central instruit les questions à traiter et assume le service du secrétariat des Commissions.

Le Directeur et le Vice-directeur de l'Office central prennent part aux séances des Commissions avec voix consultative.

treba preduzeti, a naročito da ispita da li treba da se linije dužnog prevoznog preduzeća mogu i dalje zadržati u spisku linija.

§ 6. — Ako država ugovornica kojoj pripada dužno prevozno preduzeće izjavi da i pored neizvršenog plaćanja ne nalazi da treba brisati iz spiska linija ovo preduzeće, ili ako u roku od šest nedelja ne odgovori na saopštenje Centralnog biroa, smatra se punopravno da država prima na sebe jemstvo za plaćanje dotičnog preduzeća, koja se odnose na potraživanja iz međunarodnog saobraćaja.

Član 5

U svrhu pokrivanja naročitih troškova koji nastaju iz delatnosti navedene u članu 57, § 1 pod d) do f) Konvencije isplaćuje se nagrada. Visinu nagrade utvrđuje Upravni odbor na predlog Centralnog biroa.

Član 6

Prelazne odredbe

Prva redovna sednica Upravnog odbora koju saziva Švajcarska vlada održaće se dva meseca posle stupanja na snagu Konvencije.

Prilog VI

(Član 67 §§ 3 i 4)

STATUT

REVIZIONE KOMISIJE I KOMISIJA STRUČNJAKA

Član 1

Vlade država ugovornica saopštavaju Centralnom biro za međunarodni železnički saobraćaj svoje predloge po predmetima za koje su nadležne pojedine komisije. Centralni biro dostavlja te predloge odmah ostalim državama ugovornicama.

Član 2

Centralni biro saziva komisije prema ukazanoj potrebi, kao i na zahtev najmanje pet država ugovornica.

Sve države ugovornice izveštavaju se o sednicama komisija na dva meseca ranije. U izveštaju imaju se tačno naznačiti predmeti za koje je bilo traženo da se stave na dnevni red.

Član 3

Sve države ugovornice mogu učestvovati u radovima komisija.

Jednu državu može zastupati druga država, ali jedna država ne može zastupati više od dve države.

Svaka država snosi troškove svojih predstavnika.

Član 4

Centralni biro priprema predmete koji će se raspravljati i obavlja sekretarske poslove komisija.

Direktor i pomoćnik direktora Centralnog biroa učestvuju na sednicama komisija sa savetodavnim glasom.

Article 5.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, l'Office central invite à assister, avec voix consultative, aux séances des Commissions, des représentants:

- a) d'Etats non contractants,
- b) d'organisations internationales gouvernementales ayant compétence en matière de transport, sous condition de réciprocité,
- c) d'organisations internationales non gouvernementales occupant de transport, sous condition de réciprocité.

Article 6.

Les Commissions sont valablement constituées lorsqu'un tiers des Etats contractants sont représentés.

Article 7.

Les Commissions désignent pour chaque session un président et un ou deux vice-présidents.

Article 8.

Les délibérations ont lieu en français et en allemand. Les exposés des membres de la Commission sont traduits immédiatement de vive voix et en substance. Le texte des propositions et les communications du président sont traduits in extenso.

Article 9.

Le vote a lieu par délégation et, sur demande, à l'appel nominal; chaque délégation d'un Etat contractant représenté à la séance a droit à une voix.

Une proposition n'est adoptée que si:

- a) ont pris part au vote au moins la moitié des délégations représentées à la Commission;
- b) elle a réuni la majorité des suffrages exprimés.

Article 10.

Les procès-verbaux des séances résument les délibérations dans les deux langues.

Les propositions et les décisions doivent y être insérées textuellement dans les deux langues. En cas de divergences entre le texte français et le texte allemand du procès-verbal en ce qui concerne les décisions, le texte français fait foi.

Les procès-verbaux sont distribués aux membres aussitôt que possible.

Si leur approbation ne peut avoir lieu au cours de la session, les membres remettront au secrétariat dans un délai approprié les corrections éventuelles.

Article 11.

Pour faciliter les travaux, les Commissions peuvent constituer des sous-commissions; elles peuvent aussi constituer des sous-commissions chargées de préparer pour une session ultérieure des questions déterminées.

Chaque sous-commission désigne un président, un vice-président et, si le besoin s'en fait sentir, un rapporteur. Pour le reste, les dispositions des articles 1 à 5 et 8 à 10 sont applicables par analogie aux sous-commissions.

Annexe VII
(Article 59, § 1)

**RÈGLEMENT INTERNATIONAL
CONCERNANT LE TRANSPORT DES WAGONS DE
PARTICULIERS (RIP)**

(Texte soumis à une procédure de révision spéciale)

Član 5

U sporazumu sa većinom država ugovornica Centralni biro poziva niženavedene predstavnike da prisustvuju sednicama sa savetodavnim glasom:

- a) država koje nisu pristupile Konvenciji,
- b) državnih međunarodnih organizacija koje su nadležne za transportna pitanja, pod uslovom reciprociteta,
- c) nedržavnih međunarodnih organizacija koje se bave se transportnim pitanjima, pod uslovom reciprociteta.

Član 6

Komisija je punopravno konstituisana, ako je zastupljena najmanje jedna trećina država ugovornica

Član 7

Komisija bira za svako zasjedanje svog predsjednika kao i jednog ili dva potpredsjednika.

Član 8

Rasprave se vode na francuskom i nemačkom jeziku. Izlaganja svakog člana komisije prevode se odmah usmeno i to samo suštinski, dok se tekst predloga i saopštenja predsjednika prevode opširno.

Član 9

O predlozima glasa se po delegacijama, a na zahtev i poimenice. Svaka delegacija koja zastupa jednu državu ugovornicu ima pravo na jedan glas.

Predlog se smatra primljenim samo onda:

- a) ako je u glasanju učestvovala najmanje polovina delegacija prisutnih u komisiji,
- b) ako se većina predatih glasova izjasni za predlog.

Član 10

Zapisnici sednica rezimiraju rasprave na dva jezika.

Predlozi i odluke treba da budu doslovno uneti u zapisnik na dva jezika. U slučaju neslaganja nemačkog i francuskog teksta zapisnika, koji se odnosi na odluke, merodavan je francuski tekst.

Zapisnike treba što je moguće pre podeliti članovima.

Ako zapisnici ne mogu biti u toku zasjedanja odobreni, članovi će saopštiti sekretarijatu u primerenom roku eventualne ispravke.

Član 11

Komisija može, u svrhu olakšanja svojih radova, odrediti potkomisije, a one mogu odrediti takođe potkomisije koje treba da pripreme određena pitanja za kasnije zasjedanje.

Svaka potkomisija određuje predsjednika, potpredsjednika, a prema potrebi i jednog izvestioca. Uostalom, za potkomisije važe propisi članova 1 do 5 i 8 do 10, po smislu.

Prilog VII
(Član 59 § 1)

**MEĐUNARODNI PRAVILNIK
O PREVOZU PRIVATNIH KOLA (RIP)**

(Tekst podvrgnut posebnoj proceduri za reviziju)

Annexe VIII
(Article 59, § 2)

**RÈGLEMENT INTERNATIONAL
CONCERNANT LE TRANSPORT DES CONTAINERS
(RICO)**

(Texte soumis à une procédure de révision spéciale)

Annex IX
(Article 59, § 3)

**RÈGLEMENT INTERNATIONAL
CONCERNANT LE TRANSPORT DES COLIS
EXPRESS (RIEX)**

§ 1. — Ne sont considérées comme colis express que les marchandises transportées d'une manière particulièrement rapide aux conditions d'un tarif international.

Ne peuvent être admises comme colis express que les marchandises qui peuvent normalement être chargées dans le fourgon des trains de voyageurs. Toutefois les tarifs peuvent prévoir des dérogations à cette règle.

§ 2. — Sont exclues du transport les marchandises désignées à l'article 3 de la présente Convention. Les matières et objets énumérés dans l'Annexe I à la Convention ou ceux qui sont visés par les accords particuliers conclus en vertu des dispositions de l'article 4, § 2, de la Convention, ne sont admis au transport comme colis express que pour autant que ce mode de transport est expressément prévu par ladite Annexe ou par lesdits accords. Les tarifs déterminent si d'autres marchandises peuvent également être exclues du transport ou être admises sous certaines conditions.

§ 3. — Les colis express peuvent être remis au transport avec un document autre que la lettre de voiture prévue à l'article 6, § 1, de la présente Convention. Le formulaire à utiliser et les mentions qui doivent ou peuvent y être portées sont déterminés par le tarif. En tout cas ce document doit contenir les indications suivantes:

- a) la désignation des gares expéditrice et destinataire;
- b) le nom et l'adresse de l'expéditeur et du destinataire;
- c) le nombre des colis, la description de l'emballage et la désignation de la nature des marchandises;
- d) la désignation des documents joints pour l'accomplissement des formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives.

§ 4. — L'expéditeur est responsable de l'exactitude des mentions et déclarations inscrites soit par lui-même, soit selon ses indications par le chemin de fer, dans le document de transport; il supporte toutes les conséquences résultant du fait que ces mentions ou déclarations seraient irrégulières, inexactes ou incomplètes.

§ 5. — Les colis express doivent être transportés par des moyens rapides dans les délais prévus aux tarifs. Les délais de livraison doivent, en tout cas, être plus réduits que les délais appliqués aux envois de grande vitesse.

§ 6. — Les tarifs peuvent aussi prévoir des dérogations aux dispositions de la présente Convention autres que celles qui sont spécifiées ci-dessus; il ne peut toutefois pas être apporté de dérogations aux dispositions des articles 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33 et 37 à 46 inclus de ladite Convention.

Prilog VIII
(Član 59 § 2)

**MEĐUNARODNI PRAVILNIK
O PREVOZU KONTENERA (RICO)**

(Tekst podvrgnut posebnoj proceduri za reviziju)

Prilog IX
(Član 59 § 3)

**MEĐUNARODNI PRAVILNIK
O PREVOZU EKSPRESNE ROBE (RIEX)**

§ 1. — Kao ekspresna roba smatra se samo ona roba koja se naročito brzo prevozi prema uslovima neke međunarodne tarife.

Kao ekspresna roba može se primiti na prevoz samo ona roba koja se po pravilu može utovariti u prtljažna kola putničkih vozova. Međutim, tarife mogu predviđati odstupanja od ovog propisa.

§ 2. — Od prevoza je isključena roba koja je navedena u članu 3 ove Konvencije. Materije i predmeti navedeni u Prilogu I Konvencije ili u posebnim sporazumima zaključenim prema odredbama člana 4 § 2 Konvencije, primaju se na prevoz kao ekspresna roba samo onda, ako je to u Prilogu I ili u posebnim sporazumima izričito predviđeno. Tarife određuju, da li se može i druga roba isključiti od prevoza kao ekspresna roba ili primiti na prevoz pod izvesnim uslovima.

§ 3. — Ekspresna roba može se predati na prevoz i sa drugom prevoznom ispravom, a ne sa tovarnim listom koji je predviđen u članu 6, § 1 ove Konvencije. Tarifom se određuje obrazac koji se ima upotrebiti, kao i naznake koje se moraju ili mogu u njega unositi. U svakom slučaju ova prevozna isprava mora sadržati sledeće podatke:

- a) naznačenje otpravne i uputne stanice;
- b) ime i adresu pošiljaoca i primaoca;
- c) broj komada, vrstu zavoja i vrstu robe;
- d) naznačenje isprava priključenih radi obavljanja formalnosti koje su propisale carinske i druge upravne vlasti.

§ 4. — Pošiljalac odgovara za tačnost navoda i izjava koje je, bilo sam uneo u prevoznu ispravu, bilo železnica prema njegovim uputstvima. On snosi sve posledice koje bi mogle nastati zbog neispravnosti, ne-tačnosti ili nepotpunosti tih naznaka ili izjava.

§ 5. — Ekspresna roba mora se prevoziti brzo u rokovima predviđenim u tarifama. Rokovi isporuke moraju u svakom slučaju biti kraći od rokova predviđenih za prevoz brzovoznih pošiljaka.

§ 6. — Tarife mogu, sem odstupanja koja su gore navedena, predvideti i druga odstupanja od odredaba ove Konvencije; međutim, ne mogu se činiti odstupanja od odredaba članova 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33 i 37 do 46 uključivo.

En tant que les prescriptions qui précèdent et celles des tarifs ne s'y opposent pas, les dispositions de la présente Convention sont applicables au transport des colis express.

Annexe X
(Article 60)

RÈGLEMENT D'ARBITRAGE.

Article premier.

Nombre des arbitres

Les tribunaux arbitraux constitués pour connaître des litiges autres que ceux entre Etats se composeront d'un, de trois ou de cinq arbitres, suivant les stipulations du compromis.

Article 2.

Choix des arbitres

§ 1. — Une liste d'arbitres est préétablie. Chaque Etat contractant peut désigner au plus deux de ses ressortissants, spécialistes du droit international des transports, pour être inscrits sur la liste d'arbitres, établie et tenue à jour par le Gouvernement suisse.

§ 2. — Si le compromis prévoit un arbitre unique, celui-ci est choisi d'un commun accord par les parties.

Si le compromis prévoit trois ou cinq arbitres, chacune des parties choisit un ou deux arbitres, selon le cas.

Les arbitres choisis conformément à l'alinéa précédent désignent d'un commun accord le troisième ou le cinquième arbitre, selon le cas, lequel préside le tribunal arbitral.

Si les parties sont en désaccord sur le choix de l'arbitre unique ou si les arbitres choisis par les parties sont en désaccord sur la désignation du troisième ou du cinquième arbitre, selon le cas, le tribunal arbitral est complété par un arbitre désigné par le Président du Tribunal fédéral suisse, à la requête de l'Office central.

Le tribunal arbitral est composé de personnes figurant sur la liste visée au § 1. Toutefois, si le compromis prévoit cinq arbitres, chacune des parties peut choisir un arbitre en dehors de la liste.

§ 3. — L'arbitre unique, le troisième ou le cinquième arbitre doit être d'une autre nationalité que les parties.

L'intervention au litige d'une tierce partie demeure sans effet sur la composition du tribunal arbitral.

Article 3.

Compromis

Les parties qui recourent à l'arbitrage concluent un compromis, lequel spécifie en particulier:

- a) l'objet du différend, déterminé d'une façon aussi précise et claire que possible;
- b) la composition du tribunal et les délais utiles pour la nomination du ou des arbitres;
- c) le lieu du tribunal.

Pour l'ouverture de la procédure arbitrale, le compromis doit être communiqué à l'Office central.

Article 4.

Procédure

Le tribunal arbitral décide lui-même de la procédure à suivre en tenant compte notamment des dispositions ci-après:

a) le tribunal arbitral instruit et juge les causes dont il est saisi sur les éléments fournis par les par-

Ukoliko se prednji propisi i tarifske odredbe tome ne protive, primenjuju se na ekspresnu robu odredbe ove Konvencije.

Prilog X
(Član 60)

PRAVILNIK O ARBITRAŽNOM SUDU

Član 1

Broj arbitara

Arbitražni sudovi koji se obrazuju u cilju raspravljanje sporova koji nisu sporovi između država, sastoje se prema odredbama sporazuma o arbitraži od jednog, tri ili pet arbitara.

Član 2

Izbor arbitara

§ 1.— Spisak arbitara ustanovljava se unapred. Svaka država ugovornica može imenovati najviše dva svoja državljanina, stručnjaka za međunarodno transportno pravo radi upisivanja u spisak arbitara koji sastavlja i vodi ažurno Švajcarska vlada.

§ 2.— Ako sporazum o arbitraži predviđa arbitra pojedinca njega biraju strane sporazumno.

Ako sporazum o arbitraži predviđa tri ili pet arbitara svaka strana bira prema slučaju jednog ili dva arbitra.

Arbitri izabrani u smislu prethodnog stava određuju sporazumno prema slučaju trećeg, odnosno petog arbitra, koji pretsedava arbitražnom sudu.

Ako se strane ne mogu složiti u izboru arbitra pojedinca, ili ako se arbitri koje su strane izabrale ne slože o imenovanju trećeg odnosno petog arbitra, onda se arbitražni sud na traženje Centralnog biroa dopunjava arbitrom koga imenuje predsednik Švajcarskog saveznog suda.

Arbitražni sud se sastoji od lica koja su uneta u spisak naveden u § 1. Ako, međutim sporazum o arbitraži predviđa pet arbitara, svaka strana može da izabere jednog arbitra van spiska.

§ 3.— Arbitar pojedinac, treći ili peti arbitar, moraju imati državljanstvo različito od strana u sporu.

Učešće treće strane koja se umeša u spor ne utiče na sastav arbitražnog suda.

Član 3

Sporazum o arbitraži

Strane koje pribegavaju arbitraži zaključuju sporazum o arbitraži koji određuje naročito:

- a) predmet spora koji treba da se što tačnije i jasnije označi;
- b) sastav suda i rokove za imenovanje arbitra odnosno arbitara;
- c) mesto suda.

Radi otvaranja arbitražnog postupka sporazum o arbitraži treba saopštiti Centralnom birou.

Član 4

Postupak

Arbitražni sud sam određuje postupak vodeći računa o niže navedenim odredbama:

a) arbitražni sud istražuje i presuđuje slučajeve koji su mu podneti na osnovu podataka koje su pod-

ties sans être lié, lorsqu'il est appelé à dire le droit, par les interprétations de celles-ci;

b) il ne peut accorder plus ou autre chose que les conclusions du demandeur, ni moins que ce que le défendeur a reconnu comme étant dû;

c) la sentence arbitrale, dûment motivée, est rédigée par le tribunal arbitral et notifiée aux parties par l'intermédiaire de l'Office central;

d) sauf disposition contraire de droit impératif du lieu où siège le tribunal arbitral, la sentence arbitrale n'est pas susceptible de recours, exception faite toutefois de la révision ou de la nullité.

Article 5.

Greffé

L'Office central fonctionne comme greffe du tribunal arbitral.

Article 6.

Frais

La sentence arbitrale fixe les frais et dépens, y compris les honoraires des arbitres, et décide à laquelle des parties le paiement en incombe ou dans quelle proportion ils sont partagés entre elles.

nele strane s tim da prilikom prosuđivanja nije vezan tumačenjima strana;

b) ne može se dosuditi ni više niti drugo a ne ono što je tražio tužilac, ili manje od onoga što je tuženi priznao da duguje;

c) arbitražnu presudu sa potrebnim obrazloženjem sastavlja arbitražni sud i ona se dostavlja stranama preko Centralnog biroa;

d) sem protivne odredbe prinudnog prava mesta u kome zaseda arbitražni sud, protiv arbitražne presude ne može se podneti žalba, izuzev ako je u pitanju revizija ili ništavnost.

Član 5

Sekretarijat arbitražnog suda

Centralni biro obavlja poslove sekretarijata arbitražnog suda.

Član 6

Troškovi

Arbitražna presuda utvrđuje troškove i izdatke uključujući nagrade arbitrima i određuje koja strana treba da ih plati ili u kojoj srazmeri će se oni podeliti između strana.

CONVENTION INTERNATIONALE

CONCERNANT LE TRANSPORT DES VOYAGEURS PAR CHEMINS DE FER (CIV) DU 25 OCTOBRE 1952

Les Plénipotentiaires soussignés, ayant reconnu la nécessité de réviser la Convention internationale concernant le transport des voyageurs et des bagages par chemins de fer, signée à Rome le 23 novembre 1933, en conformité de l'article 60 de ladite Convention, ont résolu de conclure une nouvelle Convention à cet effet et sont convenus des articles suivants:

TITRE PREMIER

OBJET ET PORTÉE DE LA CONVENTION

Article premier.

Chemins de fer et transports auxquels s'applique la Convention

§ 1. — La présente Convention s'applique, sous réserve des exceptions prévues aux paragraphes suivants, à tous les transports de voyageur et de bagages avec des titres de transport internationaux pour des parcours empruntant les territoires d'au moins deux des Etats contractants et s'effectuant exclusivement par des lignes inscrits sur la liste établie conformément à l'article 58.

§ 2. — Les transports dont la gare¹⁾ de départ et la gare d'arrivée sont situées sur le territoire d'un même Etat et qui n'empruntent le territoire d'un autre Etat qu'en transit sont, sauf en ce qui concerne l'application de l'article 28, § 1, soumis au droit de l'Etat de départ:

a) lorsque les lignes par lesquelles s'effectue le transit sont exclusivement exploitées par un chemin de fer de l'Etat de départ;

b) même lorsque les lignes par lesquelles s'effectue le transit ne sont pas exclusivement exploitées par un chemin de fer de l'Etat de départ, si les chemins de fer intéressés ont conclu des accords particuliers en vertu desquels ces transports ne sont pas considérés comme internationaux.

§ 3. — Les transports entre gares de deux Etats limitrophes, si les lignes par lesquelles s'effectue le transport sont exclusivement exploitées par des chemins de fer de l'un de ces Etats et que les lois et règlements d'aucun de ces Etats ne s'y opposent, sont soumis au droit de l'Etat dont relèvent les chemins de fer qui exploitent les lignes par lesquelles s'effectue le transport.

§ 4. — Les tarifs fixent les relations pour lesquelles des titres de transport internationaux sont délivrés.

¹⁾ Par «gare» on entend également les ports des services de navigation et tout établissement des services automobiles ouvert au public pour l'exécution du contrat de transport.

MEĐUNARODNA KONVENCIJA

O PREVOZU PUTNIKA I PRTLJAGA NA ŽELEZNICAMA (CIV) OD 25 OKTOBRA 1952 GOD.

Potpisani punomoćnici, uvidevši potrebu revizije Međunarodne konvencije o prevozu putnika i prtljaga na železnicama koja je bila potpisana 23 novembra 1933 godine u Rimu, a na osnovu člana 60 te Konvencije, rešili su da u tu svrhu zaključe novu Konvenciju i sporazumeli su se o sledećim članovima:

D E O I.

PREDMET I PODRUČJE VAŽENJA KONVENCIJE

Član 1

Železnice i prevozi na koje se primenjuje Konvencija

§ 1. — Ova se Konvencija primenjuje, sa izuzetima predviđenim u sledećim paragrafima, na sve prevoze putnika i prtljaga koji se na osnovu međunarodnih voznih isprava vrše putevima koji dodiruju područja barem dveju država ugovornica i kada se prevozi vrše isključivo na prugama navedenim u spisku sastavljenom prema članu 58.

§ 2. — Na prevoze čija se polazna i uputna stanica¹⁾ nalazi na području iste države i koji dodiruju područje druge države samo u provozu, primenjuje se pravo polazne države, izuzev odredbe člana 28 § 1:

a) ako pruge kojima se vrši provoz eksploatiše isključivo jedna železnica polazne države;

b) pa i onda, ako pruge preko kojih se vrši provoz ne eksploatiše isključivo jedna železnica polazne države ali su zainteresovane železnice zaključile posebne sporazume prema kojima se ovi prevozi ne smatraju kao međunarodni.

§ 3. — Na prevoze između stanica dveju susednih država primenjuje se, ako železnice jedne od ovih država isključivo eksploatišu pruge kojima se vrši saobraćaj, pravo te države, ukoliko se tome ne protive zakoni i propisi nijedne od zainteresovanih država.

§ 4. — Tarife određuju relacije za koje se izdaju međunarodne vozne isprave.

¹⁾ Pod nazivom »stanica« podrazumevaju se i luke plovidbenih linija kao i sve poslovnice javnih automobilskih linija koje učestvuju u izvršenju ugovora o prevozu.

Article 2.

Dispositions relatives aux transports mixtes

§ 1. — Peuvent être inscrites sur la liste prévue à l'article premier, en sus des chemins de fer, des lignes régulières de services automobiles ou de navigation complétant des parcours par voie ferrée et effectuant les transports internationaux sous la responsabilité d'un Etat contractant ou d'un chemin de fer inscrit sur la liste.

§ 2. — Les entreprises de ces lignes sont soumises à toutes les obligations imposées et sont investies de tous les droits reconnus aux chemins de fer par la présente Convention, sous réserve des dérogations résultant nécessairement des modalités différentes du transport. Toutefois, les règles de responsabilité établies par la présente Convention ne peuvent faire l'objet de dérogations.

§ 3. — Tout Etat qui désire faire inscrire sur la liste une des lignes désignées au § 1 doit prendre les mesures utiles pour que les dérogations prévues au § 2 soient publiées dans les mêmes formes que les tarifs.

§ 4. — Pour les transports internationaux empruntant à la fois des chemins de fer et des services de transport autres que ceux qui sont définis au § 1, les chemins de fer peuvent établir en commun avec les entreprises de transport intéressées, des dispositions tarifaires appliquant un régime juridique différent de celui de la présente Convention, afin de tenir compte des particularités de chaque mode de transport. Ils peuvent, dans ce cas, prévoir l'emploi d'un titre de transport autre que celui qui est prévu par la présente Convention.

Article 3.

Obligation pour le chemin de fer de transporter

§ 1. — Le chemin de fer est tenu d'effectuer, en se conformant aux conditions de la présente Convention, tout transport de voyageurs ou de bagages, pourvu que:

a) le voyageur se conforme aux prescriptions de la présente Convention et du tarif international;

b) le transport soit possible avec les moyens ordinaires de transport;

c) le transport ne soit pas empêché par des circonstances que le chemin de fer ne peut pas éviter et auxquelles il ne dépend pas de lui de remédier.

§ 2. — Si l'intérêt public ou les nécessités de l'exploitation l'exigent, l'autorité compétente peut décider que le service sera suspendu en totalité ou en partie.

Ces mesures doivent être sans délai portées à la connaissance du public et des chemins de fer, à charge pour eux d'en informer les chemins de fer des autres Etats en vue de leur publication.

S'il apparaît que la durée d'application des mesures doit excéder un mois, communication en sera faite à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer qui les notifiera aux autres Etats.

§ 3. — Toute infraction par le chemin de fer aux dispositions de cet article peut donner lieu à une action en réparation du préjudice causé.

Član 2

Odredbe o mešovitim prevozima

§ 1. — U spisak predviđen članom prvim mogu se, sem železničkih pruga, uneti i redovne automobilske ili plovidbene linije koje dopunjuju prevoze železnicom i koje vrše međunarodne prevoze pod odgovornošću jedne države ugovornice ili jedne železnice uvrštene u spisak.

§ 2. — Preduzeća ovih linija podvrgnuta su svim obavezama i imaju sva prava koja priznaje ova Konvencija železnicama sa otpustanjima koja neminovno proističu iz različitih načina prevoženja. Otpustanja se, međutim, ne mogu odnositi na propise o odgovornosti utvrđene ovom Konvencijom.

§ 3. — Svaka država koja želi da upiše u spisak neku od linija označenih u § 1, mora se pobrinuti da se otpustanja predviđena u § 2 objave na isti način kao i tarife.

§ 4. — Za međunarodne prevoze za koje se u isto vreme upotrebe železnice i druga prevozna sredstva, sem onih koja su označena u § 1, železnice mogu, vodeći računa o osobenostima svakog načina prevoza, zajedno sa zainteresovanim prevoznim preduzećima utvrditi tarifske odredbe na osnovu kojih se za takve prevoze primenjuje pravno uređenje koje otpupa od ove Konvencije. Oni mogu u tom slučaju propisati drugu prevoznu ispravu nego što je predviđena ovom Konvencijom.

Član 3

Obaveza železnice da vrši prevoz

§ 1. — Železnica je obavezna da vrši prema odredbama ove Konvencije prevoz putnika i prtljaga pod uslovom:

a) da se putnik pridržava propisa ove Konvencije i međunarodne tarife;

b) da se prevoz može izvršiti redovnim prevoznim sredstvima;

c) da prevoz nije sprečen okolnostima koje železnica nije mogla da izbegne niti da ih otkloni.

§ 2. — Ako javni interes ili prinudni saobraćajni razlozi to nalažu, nadležna vlast može odrediti da se saobraćaj privremeno obustavi potpuno ili delimično.

Ove mere treba bez odlaganja staviti do znanja javnosti i železnicama koje ih moraju saopštiti železnicama drugih država radi objavljivanja.

Ako se predviđa da će te mere trajati više od mesec dana, moraju se saopštiti Centralnom birou za međunarodne prevoze na železnicama, koji o tome izveštava druge države.

§ 3. — Svaka povreda odredaba ovog člana od strane železnice daje pravo na tužbu za naknadu nastale štete.

TITRE II.
DU CONTRAT DE TRANSPORT
CHAPITRE PREMIER
Transport des voyageurs

Article 4.

Droit au transport

Dès le commencement de son voyage, sauf exceptions prévues dans les tarifs, le voyageur doit se munir d'un titre de transport valable, qu'il est tenu de conserver pendant tout le cours du voyage, de présenter, s'il en est requis, à tout agent chargé du contrôle et de rendre à la fin du voyage.

Article 5

Billets

§ 1. — Les billets délivrés pour un transport international régi par la présente Convention doivent porter le signe ☐

§ 2. — Les mentions suivantes sont obligatoires sur les billets:

- a) l'indication des gares de départ et de destination;
- b) l'itinéraire; si l'emploi de différents itinéraires ou moyens de transport est permis, cette faculté doit être mentionnée;
- c) la catégorie de train et la classe de voiture;
- d) le prix de transport;
- e) le jour où commence la validité;
- f) la durée de validité.

§ 3. — Les tarifs ou les accords entre chemins de fer déterminent la langue dans laquelle les billets doivent être imprimés et remplis ainsi que leur forme et leur contenu.

§ 4. — Les billets formés d'un livret renfermant des feuillets de contrôle (billets-livrets) constituent un titre de transport unique au sens de la présente Convention.

Il en est de même des carnets de coupons délivrés sur la base d'un tarif international.

§ 5. — Un billet n'est cessible, à moins d'exception prévue par les tarifs, que s'il n'est pas nominatif et si le voyage n'est pas commencé.

§ 6. — Le voyageur est tenu de s'assurer, à la réception du billet, que celui-ci est conforme à ses indications.

Article 6

Réduction de prix pour les enfants.

§ 1. — Jusqu'à l'âge de quatre ans révolus, les enfants sont transportés gratuitement sans billet lorsqu'il n'est pas réclamé pour eux une place distincte.

§ 2. — Les enfants âgés de plus de quatre ans jusqu'à dix ans révolus et les enfants plus jeunes pour lesquels une place distincte est réclamée sont transportés à des prix réduits qui ne peuvent dépasser la moitié des prix perçus pour les billets d'adultes, sauf en ce qui concerne les suppléments perçus pour l'utilisation de certaines voitures ou certains trains et sans préjudice de l'arrondissement des sommes conformément aux règles de l'administration d'émission du billet.

Cette réduction n'est pas obligatoirement applicable aux prix des billets qui en comportent déjà une autre par rapport au prix normal du billet simple.

§ 3. — Les tarifs peuvent prévoir des limites d'âge supérieures à celles indiquées aux §§ 1 et 2.

D E O II
UGOVOR O PREVOZU
GLAVA I
Prevoz putnika

Član 4

Pravo na prevoz

Putnik mora, sem izuzetaka predviđenih u tarifama, od početka putovanja biti snabdjeven važećom voznom ispravom koju treba da čuva do završetka putovanja. On je dužan da je na zahtev pokaže svakom kontrolnom organu i da je preda po završenom putovanju.

Član 5

Vozne isprave

§ 1. — Vozne isprave koje se izdaju za međunarodni prevoz u smislu ove Konvencije moraju nositi znak ☐

§ 2. — Vozne isprave moraju sadržati sledeće podatke:

- a) polaznu i uputnu stanicu;
- b) prevozni put; ako je dopuštena upotreba raznih puteva ili prevoznih sredstava, mora to biti naznačeno;
- c) vrstu voza i kolski razred;
- d) vožnu cenu;
- e) prvi dan važnosti;
- f) rok važnosti.

§ 3. — Tarife ili sporazumi između železnica određuju jezik na kome treba vozne isprave štampati i popuniti, a tako isto i njihov oblik i njihov sadržaj.

§ 4. — Vozne isprave u obliku knjižica (koje sadrže kontrolne listove (vozne karte u knjižicama) sačinjavaju samo jednu vožnu ispravu u smislu ove Konvencije.

Isto važi i za kuponske vozne isprave u koricama izdate na osnovu neke međunarodne tarife.

§ 5. — Vozna isprava može se, sem ako tarife ne predviđaju izuzetke, prenositi samo onda, ako ne glasi na ime i ako putovanje još nije otpočeto.

§ 6. — Prilikom prijema vozne isprave putnik se mora uveriti da li ona odgovara njegovom zahtevu.

Član 6

Povlastice za decu

§ 1. — Deca do navršene četvrtne godine za koju se ne zahteva posebno sedište prevoze se besplatno, bez vožnih isprava.

§ 2. — Deca od navršene četvrtne godine do navršene desete godine, kao i mlađa deca za koju se zahteva posebno sedište, prevoze se po sniženim cenama koje ne smeju biti veće od polovine cena vožnih isprava za odrasle, izuzev doplata za upotrebu određenih kola i vozova i da to nije na uštrb zaokružavanja iznosa po propisima uprave koja izdaje ispravu.

Ovo sniženje ne mora se primenjivati na vozne isprave koje već sadrže neku povlasticu prema normalnoj vožnoj ceni za vožnju u jednom pravcu.

§ 3. — Tarife mogu predvideti veće granice starosti nego što su navedene u §§ 1 i 2.

Article 7.

Durée de validité des billets

§ 1. — La durée de validité des billets doit être fixée par les tarifs.

§ 2. — Cette validité doit être au minimum la suivante:

Billets simples:

par fraction indivisible de 100 km — 1 jour.

La validité des billets ne peut néanmoins être inférieure à 2 jours.

Billets d'aller et retour:

par fraction indivisible de 50 km — 1 jour.

La validité des billets ne peut néanmoins être inférieure à 4 jours.

§ 3. — Les billets spéciaux à prix réduits peuvent comporter une durée de validité différente.

§ 4. — Le premier jour de validité du billet est compris dans la durée de validité comme jour plein. Le voyageur peut commencer son voyage un jour quelconque compris dans la durée de validité de son billet; sauf exceptions prévues par les tarifs, il doit le terminer au plus tard par un train devant atteindre, d'après l'horaire, la gare de destination le dernier jour de validité, au plus tard à 24 heures.

Article 8.

Attribution et location des places

§ 1. — Le voyageur peut marquer une place encore disponible tant pour lui-même que pour les autres personnes qui font le voyage avec lui et dont il peut exhiber les billets. Le voyageur qui quitte sa place sans la marquer d'une façon évidente, perd son droit à l'occuper. Au reste, l'attribution des places est réglée conformément aux prescriptions en vigueur sur chaque chemin de fer.

§ 2. — Les tarifs ou les horaires spécifient si et à quelles conditions des places peuvent être louées pour certains trains.

Articles 9.

Arrêts aux gares intermédiaires

§ 1. — Le voyageur a le droit de s'arrêter en cours de route, aussi souvent qu'il le désire et sans formalité, sauf dérogations prévues dans les tarifs.

§ 2. — L'usage par le voyageur du droit de s'arrêter aux gares intermédiaires n'augmente pas la durée de validité prévue par les tarifs.

§ 3. — Le voyageur qui a interrompu son voyage ne peut le reprendre qu'à la gare d'interruption ou à une gare du même itinéraire, située plus près de la gare de destination définitive.

Article 10.

Changement de classe ou de train

Le voyageur peut occuper une place d'une classe supérieure ou passer dans un train de catégorie supérieure à celle qui est indiquée sur le billet, dans les conditions fixées par les tarifs et moyennant paiement du supplément prévu.

Article 11.

Voyageur sans billet valable

§ 1. — Le voyageur qui ne peut pas présenter un billet valable est tenu de payer une surtaxe, outre le prix du voyage; cette surtaxe est calculée conformément aux règlements du chemin de fer sur lequel le paiement de la surtaxe est exigé.

§ 2. — Les billets ayant subi une modification illicite seront considérés comme non valables et retirés par le personnel de service.

§ 3. — Le voyageur qui refuse le paiement immédiat du prix du voyage ou de la surtaxe peut être exclu du voyage. Le voyageur exclu ne peut exiger que ses bagages soient mis à sa disposition à une gare autre la gare destinataire.

Član 7

Rok važnosti voznih isprava

§ 1. — Rok važnosti voznih isprava mora biti određen tarifama.

§ 2. — Ovaj roka mora iznositi najmanje kod:

običnih voznih isprava:

za svakih otpočetih 100 km — — — — — 1 dan.

Rok važnosti voznih isprava ne sme biti kraći od 2 dana.

kod povratnih voznih isprava:

za svakih otpočetih 50 km — — — — — 1 dan.

Rok važnosti voznih isprava ne sme biti kraći od 4 dana.

§ 3. — Posebne vozne isprave po sniženim cenama mogu imati drugi rok važnosti.

§ 4. — Prvi dan važnosti vozne isprave računa se u roku važnosti kao ceo dan. Putnik može otpočeti putovanje bilo koga dana u roku važnosti vozne isprave; sem izuzetaka predviđenih tarifama, on mora završiti putovanje najkasnije vozom koji treba prema redu vožnje da stigne u uputnu stanicu najkasnije do 24 sata poslednjeg dana važnosti vozne isprave.

Član 8

Određivanje i naručivanje sedišta

§ 1. — Putnik može obeležiti sedišta koje je još slobodno, kako za sebe tako i za ostala lica koja putuju sa njim i za koja može pokazati vozne isprave. Putnik koji napusti sedišta ne obeleživši ga na vidljiv način, gubi pravo da ga zauzme. Uostalom, za određivanje sedišta važe propisi pojedinih železnica.

§ 2. — Tarifama ili redovima vožnje određuje se da li se i pod kakvim uslovima mogu naručivati sedišta za izvesne vozove.

Član 9

Prekidanja putovanja na usputnim stanicama

§ 1. — Putnik ima pravo da prekida putovanje onoliko puta koliko želi, i to bez ikakvih formalnosti, sem otpuštanja predviđenih u tarifama.

§ 2. — Upotreba prava od strane putnika da prekida putovanje na usputnim stanicama ne povlači produženje roka važnosti predviđenog tarifama.

§ 3. — Putnik može prekinuto putovanje produžiti samo od stanice prekida vožnje ili od neke stanice koja leži na istoj pruzi, a koja je bliža uputnoj stanici.

Član 10

Menjanje kolskog razreda ili voza

Putnik može zauzeti sedišta višeg kolskog razreda ili preći u voz višeg reda nego što je onaj koji je naznačen na voznoj ispravi, pod uslovima utvrđenim tarifama i uz plaćanje predviđene doplate.

Član 11

Putnik bez važeće vozne isprave

§ 1. — Putnik koji ne može da pokaže važeću voznu ispravu dužan je da plati pored vozne cene i dodatak; ovaj dodatak se računa po propisima železnice na kojoj je bilo traženo plaćanje dodatka.

§ 2. — Vozne isprave na kojima su neovlašćeno vršene izmene smatraju se da ne važe i osoblje koje vrši službu oduzće ih.

§ 3. — Putnik koji odbije da odmah plati voznu cenu ili dodatak može se isključiti od putovanja. Isključeni putnik ne može zahtevati da mu se njegov prtljag stavi na raspolaganje u kojoj drugoj već samo u uputnoj stanici.

Article 12.

Personnes exclues du train ou admises sous conditions

§ 1. — Ne sont pas admises dans le train ou peuvent en être exclues en cours de route:

a) les personnes en état d'ivresse, celles qui se conduisent d'une manière inconvenante ou qui n'observent pas les prescriptions des lois et règlements; ces personnes n'ont droit au remboursement ni du prix de leur billet, ni du prix qu'elles ont payé pour le transport de leurs bagages;

b) les personnes qui, en raison d'une maladie ou pour d'autres causes, paraîtraient devoir incommoder leurs voisins, à moins qu'un compartiment entier n'ait été loué pour elles d'avance ou ne puisse être mis à leur disposition contre paiement; toutefois, les personnes tombées malades en cours de route doivent être transportées au moins jusqu'à la première gare où il est possible de leur donner les soins nécessaires. Le prix du voyage et du transport des bagages leur sera restitué, dans les conditions fixées à l'article 26, après déduction de la part afférente au parcours effectué.

§ 2. — Le transport des personnes atteintes de maladies contagieuses est régi par les Conventions et règlements internationaux ou, à défaut, par les lois et règlements en vigueur dans chaque Etat,

Article 13.

Objets exclus des voitures

§ 1. — Ne peuvent être introduits dans les voitures les objets dangereux, spécialement les armes chargées, les matières explosibles, facilement inflammables ou corrosives, de même que les objets de nature à gêner ou à incommoder les voyageurs.

Toutefois, les voyageurs qui, dans l'exercice d'un service public, portent une arme à feu, ainsi que les chasseurs et les tireurs, sont autorisés à prendre avec eux des munitions, sans dépasser la plus faible des limites fixées par les règlements en vigueur sur les territoires empruntés. Il est permis aux gardes accompagnant des prisonniers et voyageant avec ces derniers dans des voitures ou compartiments spéciaux de prendre avec eux des armes à feu chargées.

§ 2. — Les employés du chemin de fer ont le droit de s'assurer, en présence du voyageur, de la nature des objets introduits dans les voitures, quand il existe des motifs sérieux de soupçonner une contravention aux dispositions du § 1.

§ 3. — Le contrevenant est responsable de tout dommage résultant des infractions aux dispositions du § 1.

Article 14.

Introduction de colis à la main et d'animaux dans les voitures

§ 1. — Les voyageurs sont autorisés à prendre gratuitement avec eux dans les voitures des objets faciles à porter (colis à la main), pourvu que les prescriptions de douane ou d'autres autorités administratives ne s'y opposent pas et que ces objets ne puissent causer de dommage. Chaque voyageur ne dispose, pour ses colis à la main, que de l'espace situé au-dessus et au-dessous de la place qu'il occupe. Cette règle est applicable par analogie lorsque les voitures sont d'un type spécial.

§ 2. — Il n'est pas permis d'introduire des animaux vivants dans les voitures. Les petits animaux enfermés dans des cages, caisses, paniers ou autres emballages appropriés, les petits chiens, même non enfermés, sont cependant admis, pourvu que lesdits animaux ne puissent incommoder les voyageurs par leur odeur, leur bruit ou de quelque autre manière, que les prescriptions de police des différents Etats ne s'y opposent pas, qu'aucun voyageur n'y fasse objection et que ces animaux puissent être portés sur les genoux ou placés comme les colis à la main.

Član 12

Lica koja su isključena od vožnje ili se primaju uslovno

§ 1. — Ne primaju se u voz ili se mogu usput isključiti:

a) pijana lica, lica koja se ponašaju nepristojno ili koja se ne pridržavaju zakona i propisa; takva lica nemaju pravo na vraćanje ni cene njihove vozne isprave ni vozarine koju su platila za prevoz svog prtljaga;

b) lica koja usled bolesti ili iz drugih razloga očigledno uznemiravaju saputnike, izuzev ako se za njih unapred iznajmi, ili ako im se uz naplatu može staviti na raspolaganje, ceo odeljak. Međutim, lica koja se razbole usput moraju se prevesti bar do prve stanice gde ima mogućnosti da im se ukaže potrebna nega. Vozna cena i vozarina za prtljag vrateće im se pod uslovima utvrđenim u članu 26, a po odbitku iznosa za proputovanu prugu.

§ 2. — Za prevoz lica obolelih od zaraznih bolesti merodavne su međunarodne konvencije i propisi ili, u nedostatku ovih, zakoni ili propisi koji važe u pojedinim državama.

Član 13

Predmeti isključeni od unošenja u putnička kola

§ 1. — Nije dopušteno unositi u putnička kola opasne predmete, a naročito puno vatreno oružje, eksplozivne, lakozapaljive ili nagrizajuće materije, kao i predmete koji mogu smetati ili dosadivati putnicima.

Međutim, putnici koji pri vršenju javne službe nose vatreno oružje, kao i lovci i strelci, mogu sobom nositi municiju; pritom ne smeju prekoračiti najveće količine koje su dopuštene propisima koji važe na odnosnim područjima. Stražari koji sprovode pritvorenike i koji sa ovima putuju u posebnim kolima ili odeljcima, mogu nositi sobom puno vatreno oružje.

§ 2. — Železnički službenici ovlašćeni su da u prisustvu putnika provere svojstvo predmeta unesenih u putnička kola, ako postoje osnovane sumnje o povredi odredaba § 1.

§ 3. — Lice koje protivno postupi odgovara za svu štetu koju prouzrokuje povredom odredaba § 1.

Član 14

Unošenje ručnog prtljaga i životinja u putnička kola

§ 1. — Putnici imaju pravo da besplatno sa sobom unesu u putnička kola predmete koji se lako nose (ručni prtljag), ako se tome ne protive propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti i ako ti predmeti ne mogu prouzrokovati štetu. Svaki putnik raspolaže za svoj ručni prtljag samo prostorom koji se nalazi iznad i ispod sedišta koje zauzima. Ova odredba važi i za kola naročite konstrukcije, po smislu.

§ 2. — Žive životinje ne smeju se unositi u putnička kola. Dopušteno je, međutim, unošenje malih životinja zatvorenih u kaveze, sanduke, korpe ili druge podesne zavoje, malih pasa pa i nezatvorenih, pod uslovom da ne smetaju putnicima svojim zadržom ili galamom ili na koji drugi način, da se tome ne protive policijski propisi pojedinih država, da se te životinje mogu držati na krilu ili smestiti kao ručni prtljag.

Les tarifs ou les horaires peuvent interdire ou autoriser l'admission d'animaux dans certaines catégories de voitures ou de trains.

Les tarifs indiquent si et pour quels animaux le prix de transport doit être payé.

§ 3. — La surveillance des colis à la main et animaux que le voyageur prend avec lui dans la voiture incombe au voyageur lui-même.

Le voyageur est responsable de tout dommage causé par les colis à la main ou les animaux qu'il prend avec lui dans la voiture, à moins qu'il ne prouve que les dommages sont causés par une faute du chemin de fer.

Article 15.

Trains. Horaires

§ 1. — Sont affectés au transport les trains réguliers prévus aux horaires et les trains mis en marche suivant les besoins.

§ 2. — Les chemins de fer sont tenus d'afficher dans les gares, en temps utile, les horaires des trains de leurs propres lignes. Ceux-ci doivent indiquer la catégorie des trains, les classes de voitures, les conditions d'admission des voyageurs et les heures de départ des trains; pour les gares de transit suffisamment importantes et les gares terminus, ils doivent indiquer aussi les heures d'arrivée, de même que les principales correspondances de trains.

Article 16.

Correspondances manquées. Suppressions de trains

Lorsque, par suite du retard d'un train, la correspondance avec un autre train est manquée, ou lorsqu'un train est supprimé sur tout ou partie de son parcours, et que le voyageur veut continuer son voyage, le chemin de fer est tenu de l'acheminer, avec ses bagages, dans la mesure du possible et sans aucune surtaxe, par un train se dirigeant vers la même destination par la même ligne ou par une autre route appartenant aux administrations qui participent à l'itinéraire du transport primitif, de façon à lui permettre d'arriver à sa destination avec moins de retard. Le chef de gare doit, s'il y a lieu, certifier sur le billet que la correspondance a été manquée ou le train supprimé, prolonger dans la mesure nécessaire sa durée de validité, et le rendre valable pour la nouvelle route, pour une classe supérieure ou pour un train à taxes plus élevées. Le chemin de fer est, toutefois, en droit de refuser l'utilisation de certains trains par voie de tarif ou d'horaire.

CHAPITRE II.

Transport des bagages

Article 17.

Définition des bagages

§ 1. — Sont considérés comme bagages les objets contenus dans des malles, paniers, valises, sacs de voyage, boîtes à chapeaux et autres emballages de ce genre.

§ 2. — Sont en outre admis au transport comme bagages, même sans emballage si l'usage est de les transporter à nu:

a) les fauteuils portatifs ou roulants pour malades, les fauteuils roulants mus par les malades eux-mêmes avec ou sans moteur auxiliaire, les chaises (lits) de repos;

b) les voitures d'enfants;

c) les malles d'échantillons de marchandises;

d) les instruments de musique portatifs;

e) le matériel pour représentations d'artistes, pourvu que son conditionnement, son volume et son poids permettent de le charger et de le placer rapidement dans les fourgons;

Tarife ili redovi vožnje mogu zabraniti ili dopustiti unošenje životinja u izvesne vrste kola ili vozova.

Tarife određuju da li i za koje životinje treba platiti vožarinu.

§ 3. — Putnik je dužan da pazi sam na ručni prtljag i životinje koje unosi sobom u putnička kola.

Putnik je dužan da naknadi svaku štetu koja nastane usled unošenja ručnog prtljaga ili životinja u kola, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala krivicom železnice.

Član 15

Vozovi. Redovi vožnje

§ 1. — Za prevoz služe redovni vozovi koji su predviđeni u redu vožnje i vozovi koji saobraćaju prema potrebi.

§ 2. — Železnice moraju redove vožnje za vozove sopstvenih pruga blagovremeno istaći na stanicama. U redovima vožnje mora se naznačiti vrsta vozova, koloski razredi, uslovi za prevoz određenim vozovima i vreme odlaska vozova, a za veće prelazne stanice i za krajnje stanice mora se označiti i vreme dolaska vozova kao i važniji priključci.

Član 16

Gubitak veze. Izostajanje vozova

Ako se usled zadocnjenja voza izgubi veza sa drugim vozom, ili ako voz izostane na celom prevoznom putu, ili na jednom delu, a putnik hoće da produži putovanje, železnica je dužna da ga, ukoliko je to moguće, zajedno sa njegovim prtljagom bez ikakve doplate preveze vozom koji saobraća prema istoj uputnoj stanici na istoj pruzi ili na nekoj drugoj pruzi koja pripada železnicama koje učestvuju u prevoznom putu prvobitnog prevoza, tako da se putniku omogući da stigne do uputnog mesta sa što manjim zakašnjenjem. Šef stanice je dužan, u slučaju potrebe, da na voznoj ispravi potvrdi gubitak veze ili izostajanje voza, da produži u potrebnoj meri rok važnosti i da je overi za drugu prugu, za viši koloski razred ili za voz sa višim voznim cenama. Železnica ima, međutim, pravo da putem tarife ili reda vožnje isključi upotrebu izvesnih vozova

GLAVA II

Prevoz prtljaga

Član 17

Pojam prtljaga

§ 1. — Kao prtljag smatraju se predmeti koji su pakovani u kovčege, kompe, torbe, putničke vreće, kutije za šešire ili slične zavoje.

§ 2. — Sem toga primaju se na prevoz kao prtljag i nepakovani predmeti ako se obično prevoze bez pakovanja:

a) nosila i kolica za bolesnike, kolica koja pokreću sami bolesnici, sa pomoćnim motorom ili bez njega, stolice (kreveti) za odmaranje;

b) dečja kolica;

c) kovčezi sa uzorcima robe;

d) muzički instrumenti koji se mogu nositi;

e) sprave za pretstave artista pod uslovom da njihova priroda i pakovanje, obim i težina dopuštaju da se mogu brzo utovariti i smestiti u prtljažna kola;

f) les instruments d'arpenteur, jusqu'à concurrence de 4 mètres de longueur, et les outils de travail à main;

g) les instruments professionnels en général, les machines portatives usagées à écrire et à calculer, les livres, les papiers d'affaires et les documents;

h) les engins de sport;

i) les cycles, avec ou sans moteur auxiliaire, les motocyclettes sans side-car, à condition qu'ils soient démunis d'accessoires non fixés à demeure.

Les réservoirs de véhicules mus par des moteurs peuvent contenir de l'essence. Le voyageur doit fermer le robinet qui se trouve éventuellement entre le réservoir et le moteur. Les réservoirs auxiliaires solidement attachés au véhicule peuvent également contenir de l'essence à condition d'être fermés. Les motocyclettes dont les réservoirs contiennent de l'essence doivent être chargées debout sur leurs roues, garanties de toute chute.

§ 3. — Les tarifs peuvent limiter la quantité, le volume et le poids des objets désignés au § 2 admis au transport comme bagages et fixer les conditions dans lesquelles l'aide du voyageur peut être requise pour le chargement, le transbordement et le déchargement.

Les tarifs peuvent autoriser sous certaines conditions le transport comme bagages d'autres objets (par exemple les motocyclettes avec side-car et les automobiles) et celui d'animaux enfermés dans des cages présentant des garanties suffisantes.

§ 4. — Les tarifs peuvent exclure du transport comme bagages les objets visés aux §§ 1 et 2 lorsqu'ils sont destinés à la vente.

Article 18.

Objets exclus du transport

Sont exclus du transport comme bagages les objets qui, en vertu des prescriptions de la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM) et de son Annexe I sont exclus du transport comme marchandises ou y sont admis sous certaines conditions.

Toutefois, parmi les matières et objets admis au transport comme marchandises en vertu de l'Annexe I à la CIM, ceux qui peuvent être transportés comme colis express ne sont pas exclus du transport comme bagages.

Article 19.

Responsabilité du voyageur en ce qui concerne ses bagages. Surtaxes

§ 1. — Le détenteur du bulletin de bagages est responsable de l'observation des prescriptions des articles 17 et 18; il supporte toutes les conséquences d'une infraction à ces prescriptions.

§ 2. — Si les lois ou règlements de l'Etat sur le territoire duquel le fait se produit ne l'interdisent pas, le chemin de fer a le droit, en cas de présomption grave de contravention, de vérifier si le contenu des bagages répond aux prescriptions. Le détenteur du bulletin est appelé à assister à la vérification; s'il ne se présente pas ou s'il ne peut être atteint et à défaut d'autres lois ou règlements en vigueur dans l'Etat où la vérification a lieu, celle-ci doit se faire en présence de deux témoins étrangers au chemin de fer. Si une infraction est constatée, les frais occasionnés par la vérification doivent être payés par le détenteur du bulletin de bagages.

§ 3. — En cas d'infraction aux dispositions des articles 17 et 18, le détenteur du bulletin de bagages doit payer une surtaxe sans préjudice du supplément de prix de transport et, s'il y a lieu, des indemnités pour le dommage.

La surtaxe doit être payée pour chaque kilogramme brut des objets exclus du transport comme bagages:

a) à raison de trois francs, avec un minimum de perception de six francs, si ces objets comprennent des

f) sprave za merenje do dužine od 4 metra i alat za ručni rad;

g) profesionalni instrumenti uopšte, upotrebljavane mašine za pisanje i računanje koje se mogu nositi, knjige, poslovni papiri i isprave;

h) sportske sprave;

i) bicikli, sa pomoćnim motorom ili bez njega, motocikli bez prikolice, ako je skinut pribor koji nije s njim trajno spojen.

Sudovi motornih vozila mogu sadržati pogonsko gorivo. Putnik mora zatvoriti slavinu ako se ona nalazi između rezervoara i motora. Pomoćni sudovi čvrsto vezani za vozilo mogu takođe sadržavati pogonsko gorivo pod uslovom da su zatvoreni. Motocikli sa napunjenim sudovima za pogonsko gorivo moraju se smestiti u kola uspravno na točkove i tako osigurati da se ne prevrnu.

§ 3. — Tarife mogu ograničiti količinu, obim i težinu predmeta koji se prema § 2 mogu primati na prevoz kao prtljag, kao i utvrditi uslove pod kojima se može tražiti pomoć putnika pri utovaru, pretovaru i istovaru.

Tarife mogu predvideti da se pod određenim uslovima mogu primati na prevoz kao prtljag i drugi predmeti (napr. motocikli sa prikolicama i automobili) kao i životinje zatvorene u dovoljno sigurne kaveze.

§ 4. — Tarife mogu isključiti od prevoza kao prtljag predmete navedene u §§ 1 i 2 ako su namenjeni za prodaju.

Član 18

Predmeti koji su isključeni od prevoza

Predmeti koji su prema odredbama Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM) i njenog Priloga I isključeni od prevoza, ili se mogu predati na prevoz pod izvesnim uslovima, ne mogu se primiti na prevoz kao prtljag.

Međutim, nisu isključeni od prevoza kao prtljag one materije i predmeti Priloga I CIM-a koji se mogu primiti na prevoz kao ekspresna roba.

Član 19

Odgovornost putnika za svoj prtljag. Dodaci

§ 1. — Imalac prtljažnice odgovoran je ako se ne pridržava propisa članova 17 i 18, i snosi sve posledice za povredu tih propisa.

§ 2. — Ako to ne zabranjuju zakoni i propisi države na čijem se području desi slučaj, železnica ima pravo da kod postojanja opravdane sumnje o povredi proveri da li sadržaj prtljaga odgovara propisima. Imaoč prtljažnice treba pozvati da prisustvuje proveravanju. Ako ne dođe ili se ne pronade, proveravanje će se, u nedostatku drugih zakona ili propisa koji su na snazi u državi u kojoj se vrši proveravanje, vršiti u prisustvu dva svedoka koji ne pripadaju železnici. Ako se utvrdi povreda propisa, troškove za proveravanje ima da plati imalac prtljažnice.

§ 3. — U slučaju povrede odredaba člana 17 i 18, imalac prtljažnice mora da plati, pored doplate razlike u vozarini za prtljag i naknade eventualne štete, još i dodatak.

Kao dodatak ima se platiti za svaki kilogram brutotežine predmeta koji su isključeni od prevoza kao prtljag:

a) tri franka, no najmanje šest franaka, ako ti predmeti sadrže materije koje su prema Prilogu I Me-

matières qui sont exclues du transport comme marchandises, en vertu de l'Annexe I à la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM);

b) à raison de deux francs, avec un minimum de perception de quatre francs, dans tous les autres cas d'infraction aux dispositions des articles 17 et 18.

Article 20.

Emballage et conditionnement des bagages

§ 1. — Les bagages dont l'état ou le conditionnement est défectueux ou l'emballage insuffisant ou qui présentent des signes manifestes d'avaries peuvent être refusés par le chemin de fer. S'ils sont néanmoins acceptés, le chemin de fer aura le droit d'apporter une mention appropriée sur le bulletin de bagages. L'acceptation par le voyageur du bulletin de bagages portant une telle mention est considérée comme preuve que le voyageur a reconnu l'exactitude de cette mention.

§ 2. — Les colis doivent porter, dans des conditions de fixité suffisantes, le nom et l'adresse du voyageur et la gare de destination.

§ 3. — Les anciennes étiquettes, adresses ou autres indications se rapportant à des transports antérieurs doivent être enlevées ou rendues illisibles par le voyageur.

Article 21.

Enregistrement et transport des bagages. Bulletin de bagages

§ 1. — L'enregistrement des bagages n'a lieu que sur la présentation de billets valables au moins jusqu'à la destination des bagages et par l'itinéraire indiqué sur les billets.

Si le billet est valable pour plusieurs itinéraires, ou si le lieu de destination est desservi par plusieurs gares, le voyageur doit désigner exactement l'itinéraire à suivre ou la gare pour laquelle l'enregistrement doit avoir lieu. Le chemin de fer ne répond pas des conséquences de l'inobservation de cette prescription par le voyageur.

Les tarifs déterminent si et dans quelles conditions des bagages peuvent être admis au transport par un itinéraire autre que celui qui est indiqué sur le billet présenté ou sans présentation de billets. Lorsque les tarifs prévoient que des bagages peuvent être admis au transport sans présentation de billets, les dispositions de la présente Convention fixant les droits et obligations du voyageur que ses bagages accompagnent s'appliquent à expéditeur de bagages enregistrés sans présentation de billets.

Si les tarifs le prévoient, le voyageur peut, pendant la durée de validité de son billet, faire enregistrer des bagages ou bien directement sur le parcours total de la gare de départ jusqu'à la gare d'arrivée ou bien sur des fractions quelconques du parcours total, pourvu qu'aucune fraction de ce parcours ne soit empruntée plus d'une fois.

§ 2. — Lors de l'enregistrement des bagages, il est délivré un bulletin au voyageur. Le voyageur est tenu de s'assurer, à la réception du bulletin que celui-ci est établi conformément à ses indications. Le prix du transport des bagages doit être payé lors de l'enregistrement.

§ 3. — Pour le surplus les formalités de l'enregistrement des bagages sont déterminées par les lois et règlements en vigueur à la gare de départ.

§ 4. — Les bulletins de bagages délivrés pour les transports internationaux doivent être établis sur un formulaire conforme au modèle prévu à l'Annexe I à la présente Convention.

§ 5. — Le bulletin de bagages doit obligatoirement comporter les mentions suivantes:

- a) l'indication des gares de départ et de destination;
- b) l'itinéraire;

dunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM) isključene od prevoza;

b) dva franka, no najmanje četiri franka, u svim drugim slučajevima povrede odredaba članova 17 i 18.

Član 20

Pakovanje i stanje prtljaga

§ 1. — Prtljag, čije stanje pokazuje nedostatke ili čije je pakovanje nedovoljno ili koji pokazuje očigledne znake oštećenja, može železnica odbiti. Ako ga ipak primi na prevoz, železnica ima pravo da stavi odgovarajuću primedbu na prtljažnicu. Ako putnik primi prtljažnicu koja sadrži ovakav navod, to se smatra kao dokaz da je putnik priznao tačnost toga navoda.

§ 2. — Na komadima prtljaga mora biti dovoljno trajno naznačeno ime i adresa putnika i uputna stanica.

§ 3. — Putnik mora skinuti ili učiniti nečitkim stare listice, adrese ili druge natpise koji se odnose na ranije prevoze.

Član 21

Otpravljanje i prevoz prtljaga. Prtljažnica

§ 1. — Prtljag se otpravlja samo onda, ako se pokaže vazna isprava koja važi najmanje do uputne stanice prtljaga i samo onim putem koji je naznačen na vaznoj ispravi.

Ako vazna isprava važi za više prevoznih puteva ili ako su u pitanju razne stanice u istom uputnom mestu, onda putnik mora tačno naznačiti prevozni put ili stanicu do koje treba otpremiti prtljag. Železnica ne odgovara za posledice ako se putnik ne pridržava ovog propisa.

Tarife određuju da li se i pod kojim uslovima prtljag može primiti na prevoz preko drugog prevoznog puta nego što je naznačen na podnetoj vaznoj ispravi ili bez podnošenja vazne isprave. Ako tarife predviđaju da se prtljag može primiti na prevoz bez podnošenja vazne isprave, onda odredbe ove Konvencije koje regulišu prava i dužnosti putnika u odnosu na njegov prtljag, važe i za pošiljke prtljaga otpremljenog bez podnošenja vazne isprave.

Ako tarife to predviđaju putnik može za vreme važnosti svoje vazne isprave predati prtljag, ili direktno za celu prugu od polazne do uputne stanice, ili pak za makoje delove cele pruge pod uslovom da se nijedan deo te pruge ne upotrebi više nego jedanput.

§ 2. — Pri predaji prtljaga putniku se izdaje prtljažnica. Putnik se mora pri prijemu prtljažnice uveriti da li je ona ispunjena prema njegovom zahtevu. Vozarina za prtljag mora se platiti pri predaji.

§ 3. — Uostalom, za postupak pri otpremljanju prtljaga važe zakoni i propisi otpravne stanice.

§ 4. — Prtljažnice koje se izdaju za međunarodne prevoze moraju odgovarati uzorku Priloga I ove Konvencije.

§ 5. — Prtljažnica mora obavezno sadržavati sledeće podatke:

- a) otpravnu i uputnu stanicu;
- b) prevozni put;

c) le jour de la remise et le train pour lequel a été effectuée cette remise;
 d) le nombre des billets, sauf si les bagages ont été remis au transport sans présentation d'un billet;
 e) le nombre et le poids des colis;
 f) le montant du prix de transport et des autres frais éventuels;

g) s'il y a lieu, le montant en chiffres et en lettres de la somme représentant l'intérêt à la livraison, déclaré conformément à l'article 22.

§ 6. — Les tarifs ou les accords entre chemins de fer déterminent la langue dans laquelle les bulletins de bagages doivent être imprimés et remplis.

§ 7. — Les tarifs peuvent prévoir des prescriptions spéciales pour l'enregistrement des cycles, engins de sport, fauteuils pour malades et voitures d'enfants.

§ 8. — Le voyageur peut indiquer, sous les conditions en vigueur à la gare de départ, le train par lequel ses bagages doivent être expédiés. S'il n'use pas de cette faculté, l'acheminement a lieu par le premier train approprié.

Si les bagages doivent changer de train dans une gare de correspondance, le transport doit avoir lieu par le premier train qui doit assurer, dans les conditions fixées par les règlements nationaux, le service normal des bagages.

L'acheminement des bagages ne peut avoir lieu dans les conditions indiquées ci-dessus que si les formalités exigées au départ ou en cours de route par les douanes et autres autorités administratives ne s'y opposent pas.

Le chemin de fer est en droit de ne pas admettre ou de limiter le transport des bagages dans certains trains ou certaines catégories de trains.

Article 22.

Déclaration d'intérêt à la livraison

§ 1. — Tout transport de bagages peut faire l'objet d'une déclaration d'intérêt à la livraison, inscrite sur le bulletin de bagages comme il est dit à l'article 21 § 5, lettre g).

Le montant de l'intérêt déclaré doit être indiqué en monnaie de l'Etat de départ ou en toute autre monnaie qui serait fixée par les tarifs.

§ 2. — Il est perçu une taxe d'un dixième pour mille de la somme déclarée, par fraction indivisible de 10 kilomètres. Le minimum de perception est fixé à 1 franc par envoi.

Les tarifs peuvent réduire cette taxe et ce minimum de perception.

Article 23.

Livraison

§ 1. — La livraison des bagages a lieu contre la remise du bulletin de bagages. Le chemin de fer n'est pas tenu de vérifier si le détenteur du bulletin a qualité pour prendre livraison.

§ 2. — Le détenteur du bulletin de bagages est en droit de réclamer au service de livraison de la gare destinataire la délivrance des bagages aussitôt que s'est écoulé, après l'arrivée du train par lequel les bagages devaient être transportés, le temps nécessaire pour la mise à disposition ainsi que, le cas échéant, pour l'accomplissement des formalités requises par les douanes et autres autorités administratives.

§ 3. — A défaut de présentation du bulletin de bagages, le chemin de fer n'est tenu de remettre les bagages que si le réclamant justifie de son droit; si cette justification semble insuffisante, le chemin de fer peut exiger une caution.

§ 4. — Les bagages sont livrés à la gare pour laquelle ils ont été enregistrés. Toutefois, à la demande du détenteur du bulletin faite en temps utile, si les circonstances le permettent et si les prescriptions douanières ou d'autres autorités administratives ne s'y

c) dan predaje i voz za koji je prtljag predat na prevoz;

d) broj voznih isprava, sem ako je prtljag bio predat na prevoz bez podnošenja vozne isprave;

e) broj i težinu komada;

f) iznos vozarine i ostale eventualne troškove;

g) eventualno iznos obezbeđenja uredne isporuke prema članu 22 u brojkama i slovima.

§ 6. — Tarife ili sporazumi između železnica određuju na kom se jeziku moraju štampati i ispunjavati prtljažnice.

§ 7. — Tarife mogu predvideti naročite propise za otpravljanje bicikla, sportskih sprava, kolica za bolesnike i dečjih kolica.

§ 8. — Putnik može po propisima koji važe za otpravnu stanicu navesti voz kojim se ima otpraviti njegov prtljag. Ako se ne posluži ovim pravom, otpravljanje se vrši prvim podesnim vozom.

Ako se prtljag mora usput preneti u drugi voz, onda se dalji prevoz ima izvršiti prvim narednim vozom kojim se prema propisima za unutrašnji saobraćaj vrši redovan prevoz prtljaga.

Prtljag se može prevoziti pod napred naznačenim uslovima samo onda ako se tome ne protive propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti u otpravnoj ili usputnoj stanici.

Železnica ima pravo da isključi ili da ograniči prevoz prtljaga izvesnim vozovima ili izvesnim vrstama vozova.

Član 22

Označavanje obezbeđenja uredne isporuke

§ 1. — Za svaku pošiljku prtljaga može se označiti obezbeđenje uredne isporuke koje treba prema članu 21 § 5 pod g) upisati u prtljažnicu.

Iznos obezbeđenja uredne isporuke mora biti označen u valuti predajne zemlje ili u valuti koju određuju tarife.

§ 2. — Za svakih otpočetih 10 kilometara naplaćuje se pristojba u visini od desethiljaditog dela označenog iznosa. Najmanja pristojba za jednu pošiljku iznosi jedan franak.

Tarife mogu smanjiti kako ovu pristojbu tako i najmanju pristojbu.

Član 23

Izdavanje

§ 1. — Prtljag se izdaje kad se vrati prtljažnica. Železnica nije dužna da proverava da li je imalac prtljažnice ovlašćen da primi prtljag.

§ 2. — Imalac prtljažnice ima pravo da kod otpravništva u uputnoj stanici zahteva izdavanje prtljaga po prispeću voza kojim se prtljag imao prevesti, čim prođe vreme koje je potrebno za pripremu kao i za eventualnu manipulaciju koju zahtevaju carinske ili druge upravne vlasti.

§ 3. — Ako se ne podnese prtljažnica železnica će izdati prtljag samo licu koje dokaže svoje pravo; ako dokaz izgleda nedovoljan, železnica može zahtevati obezbeđenje.

§ 4. — Prtljag se izdaje u stanici za koju je bio otpravljen. Ako okolnosti to dopuštaju i ako se tome ne protive propisi carinskih ili drugih upravnih vlasti može se, međutim, na blagovremeni zahtev imalca prtljažnice prtljag vratiti u otpravnoj stanici ili izdati

opposent pas, les bagages peuvent être restitués à la gare de départ ou livrés à une gare intermédiaire contre remise du bulletin de bagages, et, en outre, si le tarif l'exige, contre présentation du billet.

§ 5. — Le détenteur du bulletin auquel le bagage n'est pas livré dans les conditions indiquées au § 2 peut exiger la constatation, sur le bulletin de bagages, du jour et de l'heure auxquels il a réclamé la livraison.

§ 6. — Le voyageur peut refuser la réception des bagages, tant qu'il n'a pas été procédé aux vérifications requises par lui en vue de constater un dommage allégué.

Les réserves formulées lors de la réception des bagages ne sont d'aucun effet, à moins d'être acceptées par le chemin de fer.

§ 7. — Pour le surplus, les opérations de livraison sont soumises aux lois et règlements en vigueur sur le chemin de fer chargé de la livraison.

CHAPITRE III.

Dispositions communes aux transports des voyageurs et des bagages

Article 24.

Tarifs, Interdiction d'accords particuliers

§ 1. — Les tarifs internationaux que les chemins de fer établissent doivent contenir toutes les conditions spéciales faisant règle pour le transport et toutes les indications nécessaires au calcul des prix de transport et des frais accessoires et spécifier, le cas échéant, les conditions dans lesquelles il sera tenu compte du change.

§ 2. — La publication des tarifs n'est obligatoire que dans les Etats dont les chemins de fer participent à ces tarifs comme réseaux de départ et d'arrivée. Les tarifs et leurs modifications entrent en vigueur à la date indiquée lors de leur publication. Les majorations de tarifs et autres dispositions qui auraient pour effet de rendre plus rigoureuses les conditions de transport prévues par ces tarifs n'entrent en vigueur que six jours au plus tôt après leur publication.

§ 3. — Dans chaque gare ouverte au trafic international, le voyageur peut prendre connaissance des tarifs ou des extraits de tarifs indiquant les prix des billets internationaux qui y sont en vente et les taxes correspondantes pour les bagages.

§ 4. — Les tarifs doivent être appliqués à tous les intéressés d'une manière uniforme.

Tout accord particulier qui aurait pour effet d'accorder une réduction sur les prix des tarifs est formellement interdit et nul de plein droit.

Toutefois sont autorisées les réductions de prix dûment publiées et également accessibles à tous aux mêmes conditions ainsi que celles qui sont accordées soit pour le service du chemin de fer, soit pour le service des administrations publiques, soit aux oeuvres de bienfaisance, d'éducation et d'instruction.

Article 25.

Formalités exigées par les douanes et autres autorités administratives

Le voyageur est tenu de se conformer aux prescriptions édictées par les douanes et autres autorités administratives, tant en ce qui concerne sa personne qu'en ce qui concerne la visite de ses bagages et de ses colis à la main. Il doit assister à cette visite, sauf les exceptions admises par les lois et règlements. Le chemin de fer n'assume aucune responsabilité, vis-à-vis du voyageur, pour le cas où celui-ci ne tiendrait pas compte de ces obligations.

Article 26.

Restitutions et paiements supplémentaires

§ 1. — Lorsqu'un voyageur a demandé à être remboursé, pour la totalité ou une fraction du parcours,

u nekoj usputnoj stanici uz vraćanje prtljažnice i uz podnošenje vozne isprave ako to tarifa zahteva.

§ 5. — Imalac prtljažnice kome se prtljag ne izda prema odredbama navedenim u § 2, može zahtevati da se na prtljažnici potvrdi dan i sat kada je zahtevao izdavanje.

§ 6. — Putnik može prijem prtljaga da odbija sve dok se ne izade u susret njegovom zahtevu o utvrđivanju štete za koju tvrdi da postoji.

Primedbe učinjene prilikom prijema prtljaga nemaju nikakvog dejstva ako ih železnica nije priznala.

§ 7. — Uostalom, pri izdavanju se postupa po zakonima i propisima koji važe za železnicu koja vrši izdavanje.

GLAVA III

Zajedničke odredbe za prevoz putnika i prtljaga

Član 24

Tarife. Zabrana posebnih sporazuma

§ 1. — Međunarodne tarife koje utvrđuju železnice moraju sadržavati sve posebne uslove koji važe za prevoz i sve podatke potrebne za izračunavanje prevoznih cena i sporednih pristojbi, kao i eventualne odredbe o kursovima preračunavanja.

§ 2. — Tarife treba da se objave samo u državama čije železnice učestvuju u tim tarifama kao polazna ili uputna železnica. Tarife i njihove izmene stupaju na snagu onog dana koji je označen pri objavljivanju. Povišenje tarifa i druga otežavanja prevoznih uslova stupaju na snagu najranije šest dana posle objavljivanja.

§ 3. — U stanicama koje su otvorene za međunarodni saobraćaj putnika, putnicima se mogu dati na uvid tarife ili izvodi tarifa koji sadrže cene međunarodnih voznih isprava, koje se tu prodaju, kao i odnosne vozarine za prtljag.

§ 4. — Tarife se moraju primenjivati prema svakome podjednako.

Svaki posebni sporazum kojim se odobrava popust tarifskih cena zabranjen je i ništavan.

Međutim, dopuštena su sniženja u cenama koja su propisno objavljena i koja su svakome podjednako pristupačna pod istim uslovima; isto tako su dopuštena sniženja koja se odobravaju za železničku službu, za potrebe javnih uprava, za dobrotvorne, vaspitne i nastavne svrhe.

Član 25

Carinski i drugi propisi upravnih vlasti

Putnik je dužan da se pridržava propisa carinskih i drugih upravnih vlasti, kako u pogledu svoje ličnosti tako i u pogledu pregleda svog prtljaga i ručnog prtljaga. On mora prisustvovati tom pregledu, izuzev slučajeva koji su predviđeni važećim zakonima i propisima. Železnica ne prima nikakvu odgovornost prema putniku u slučaju da on ne vodi računa o ovim obavezama.

Član 26

Vraćanja i doplate

§ 1. — Ako putnik traži da mu se potpuno ili delimično vrati plaćena vozna cena za celu prugu ili za

de tout ou partie du prix qu'il a payé pour son billet, la restitution est, pour les cas énumérés ci-après, effectuée aux conditions ci-dessous.

§ 2. — Sont expressément visés les cas suivants:
a) le billet n'a pas été utilisé du fait du voyageur;

b) le billet n'a pas été utilisé, le voyageur ayant été empêché d'entreprendre son voyage par suite de retard ou de suppression d'un train ou d'interruption du service;

c) le billet n'a été utilisé que sur une partie du parcours, par suite de la mort, de la maladie ou d'un accident survenu au voyageur ou d'autres causes impérieuses;

d) le billet n'a été utilisé que sur une partie du parcours, le voyageur ayant, dans une gare intermédiaire, déclaré qu'il abandonne le reste du parcours;

e) le billet n'a été utilisé que sur une partie du parcours, le voyageur, par suite de retard ou de suppression d'un train ou d'interruption du service, ayant été empêché de continuer son voyage conformément à l'horaire en raison du manque de correspondance;

f) le billet, par suite du manque de place dans la classe pour laquelle il a été délivré, a été utilisé, sur tout ou partie du parcours, dans une classe inférieure.

§ 3. — Pour ce qui concerne les billets à prix réduit, la restitution est limitée aux cas prévus au § 2, lettres b) et e).

Les billets ordinaires aller et retour et les billets à prix réduit pour enfants établis en vertu de l'article 6 ne sont pas considérés comme billets à prix réduits au sens du présent paragraphe.

§ 4. — Le chemin de fer a le droit d'exiger du voyageur toute justification utile à l'appui de chaque demande de restitution.

§ 5. — Toute restitution ne peut avoir lieu que sur présentation du billet.

Pour les cas prévus au § 2, lettres a), b), d) et e), le voyageur doit, en outre, présenter une attestation officielle qui lui est délivrée, sur sa demande, par la gare de départ ou par la gare intermédiaire intéressée.

Pour le cas prévu au § 2, lettre f) le voyageur doit, en outre, présenter une attestation officielle du chemin de fer établissant qu'il a, sur le parcours considéré, pris place dans un compartiment d'une classe inférieure à celle à laquelle son billet lui donnait droit.

§ 6. — Sont exclus de la restitution les impôts, les suppléments payés pour les places réservées, les frais de confection et les commissions pour la vente des billets.

Sont déduits du montant à rembourser: un droit de 10% avec minimum de 0 fr. 50 et maximum de 3 fr. par billet, ainsi que, s'il y a lieu, les frais d'envoi.

Cette déduction n'est toutefois pas opérée lorsqu'un billet resté inutilisé est restitué le jour même de l'émission au bureau qui l'a délivré, non plus que dans les cas prévus au § 2, lettres b) et e).

Compte tenu de l'application des dispositions précédentes du présent paragraphe, il est remboursé, suivant les cas visés au § 2:

— s'il s'agit des lettres a) et b), le prix payé,

— s'il s'agit des lettres c), d) et e), la différence entre le prix total payé et la taxe pour le parcours effectué, calculée sur la base du tarif normal,

— s'il s'agit de la lettre f), la différence entre le prix du billet que le voyageur a payé et celui qu'il aurait dû acquitter en prenant des billets correspondant à la classe utilisée pour chacun des parcours effectués.

§ 7. — Lorsqu'un voyageur a demandé à être remboursé du prix de transport de ses bagages pour la totalité ou une fraction du parcours, la restitution est effectuée dans les conditions ci-après:

de la pruge, vraćanje se vrši, u niže navedenim slučajevima, po sledećim uslovima.

§ 2. — Vraćanje se vrši:

a) ako vozna isprava nije bila korišćena iz ličnih razloga putnika;

b) ako vozna isprava nije bila korišćena jer je putnik bio sprečen da otpočne putovanje usled zakašnjenja ili izostajanja voza, ili usled prekida saobraćaja;

c) ako je bila vozna isprava korišćena samo delimično usled smrti, bolesti ili nesrećnog slučaja koji je zadesio putnika, ili usled drugih prinudnih razloga;

d) ako je bila vozna isprava korišćena samo delimično, pošto je putnik u usputnoj stanici izjavio da se odriče daljeg putovanja;

e) ako je bila vozna isprava korišćena samo delimično pošto je putnik usled zakašnjenja ili izostajanja voza, ili usled prekida saobraćaja, bio sprečen da zbog gubitka veze produži putovanje po redu vožnje;

f) ako je vozna isprava, usled toga što nije bilo mesta u razredu za koji je bila izdata, bila upotrebljena u nižem razredu na celom prevoznom putu ili samo delimično.

§ 3. — Što se tiče voznih isprava po sniženoj ceni, vraćanje se vrši samo u slučajevima predviđenim u § 2 pod b) i e).

Obične povratne karte kao i vozne isprave za decu izdate na osnovu člana 6 ne smatraju se u smislu ovog paragrafa voznim ispravama po sniženoj ceni.

§ 4. — Železnica ima pravo zahtevati da putnik dovoljno obrazloži molbu za vraćanje.

§ 5. — Vraćanje se vrši samo na osnovu podnete vozne isprave.

Sem toga, u slučajevima predviđenim u § 2 pod a), b), d), i e) putnik mora podneti zvaničnu potvrdu koju mu na njegov zahtev izdaje polazna stanica ili odnosna usputna stanica.

U slučaju predviđenom u § 2 pod f) mora putnik sem toga podneti i zvaničnu potvrdu železnice iz koje proizlazi da je na odnosnoj pruzi upotrebio mesto u razredu nižem od onog na koji je glasila njegova vozna isprava.

§ 6. — Od vraćanja su isključeni porez, dodaci plaćeni za rezervisanje mesta, troškovi izrade voznih isprava kao i provizije plaćene za prodaju voznih isprava.

Od iznosa koji se ima vratiti odbija se sem eventualnih izdataka za njihovu dostavu još i pristojba od 10% koja ne može biti manja od pola franka, niti veća od 3 franka po voznoj ispravi.

Odbitak se, međutim, ne vrši ako se neupotrebljena vozna isprava još na dan izdavanja vrati blagajni koja ju je izdala; isto tako ne dolaze u obzir odbici u slučajevima predviđenim u § 2 pod b) i e).

Vodeći računa o prednjim odredbama ovog paragrafa, a prema slučajevima iz § 2, vraća se:

— u slučajevima navedenim u stavovima pod a) i b) — plaćena vozna cena;

— u slučajevima navedenim u stavovima pod c), d) i e) — razlika između plaćene celokupne cene i vozne cene za proputovanu prugu računata po normalnoj tarifi;

— u slučajevima navedenim u stavu f) — razlika između plaćene vozne cene i one cene koja bi se morala platiti ako bi se kupila odgovarajuća vozna isprava za upotrebljeni razred na svakoj od proputovanih pruga.

§ 7. — Ako putnik traži da mu se vrati vozarina za prtljag za ceo prevozni put ili samo za deo puta vraćanje se vrši prema niže navedenim uslovima:

Sont toujours déduits du montant de la restitution un droit de 0 fr. 50 par bulletin, ainsi que, le cas échéant, les impôts.

Si les bagages sont retirés avant qu'ils aient quitté la gare expeditrice, le prix de transport est remboursé; s'ils le sont à une gare intermédiaire, le détenteur du bulletin de bagages doit, à cet effet, obtenir de cette gare intermédiaire une attestation qui est à joindre à la demande de restitution.

§ 8. — Les tarifs peuvent contenir des dispositions autres que celles qui précèdent, pourvu qu'elles ne constituent pas une aggravation de la situation du voyageur.

§ 9. — Toute demande de restitution fondée sur les dispositions du présent article, ainsi que sur celles de l'article 12, est irrecevable si elle n'a pas été présentée au chemin de fer dans un délai de six mois, compté, pour les billets, à partir de l'expiration de leur validité, pour les bulletins de bagages, à partir du jour de leur émission.

§ 10. — En cas d'application irrégulière du tarif ou d'erreur dans la détermination des frais de transport et des frais divers, le trop-perçu doit être remboursé par le chemin de fer, le moins-perçu versé par le voyageur.

§ 11. — Le trop-perçu constaté par le chemin de fer doit être, si possible, porté d'office à la connaissance de l'intéressé lorsqu'il dépasse 0 fr. 50 pour chaque billet ou pour chaque bulletin de bagages, et le règlement doit en être opéré au plus tôt, aux frais du voyageur.

§ 12. — Pour le calcul du trop-perçu à rembourser par le chemin de fer ou du moins-perçu à verser par le voyageur, est applicable le cours du change officiel du jour auquel le prix de transport a été perçu; si le paiement en est effectué dans une monnaie autre que la monnaie de perception, le cours applicable est celui du jour où a lieu ce paiement.

§ 13. — Dans tous les cas non prévus dans le présent article et à défaut d'ententes particulières entre les chemins de fer, les lois et règlements en vigueur au lieu de départ sont applicables.

Article 27

Contestations

Les contestations entre voyageurs ou entre ceux-ci et les agents sont provisoirement tranchées dans les gares par le chef de service et en cours de route par le chef de train.

TITRE III.

RESPONSABILITÉ, ACTIONS NÉES DU CONTRAT DE TRANSPORT.

CHAPITRE PREMIER

Responsabilité

Article 28

Responsabilité consécutive au transport des voyageurs, des colis à la main et des animaux

§ 1. — La responsabilité du chemin de fer pour la mort, les blessures et toute autre atteinte à l'intégrité corporelle d'un voyageur, ainsi que pour les dommages causés par le retard ou la suppression d'un train ou par le manque d'une correspondance, reste soumise aux lois et règlements de l'Etat où le fait s'est produit. Les articles ci-après du présent titre ne sont pas applicables à ces cas.

§ 2. — Le chemin de fer n'est responsable, en ce qui concerne les colis à la main et les animaux dont la surveillance incombe au voyageur en vertu de l'article 14, § 3, que des dommages causés par sa faute.

§ 3. — Il n'y a pas, en cette matière, de responsabilité collective.

Od iznosa za vraćanje uvek se odbija pristojba od pola franka za prtljažnicu i eventualni porez.

Ako se prtljag uzme natrag pre no što je napustio otpravnu stanicu, vraća se vozarina za prtljag; ako se prtljag uzme natrag u usputnoj stanici, imalac prtljažnice mora u tu svrhu tražiti od usputne stanice potvrdu koju treba priložiti molbi za vraćanje.

§ 8. — Tarife mogu sadržavati odredbe koje otstupaju od prednjih, ali one ne smeju sadržavati otežavanja za putnike.

§ 9. — Svako potraživanje zasnovano na odredbama ovog člana, kao i na odredbama člana 12, gasi se ako nije bilo podneseno železnici u roku od šest meseci koji se računa za vozne isprave počev od isteka njihovog roka važnosti, a za prtljažnice počev od dana njihovog izdavanja.

§ 10. — U slučaju nepravilne primene tarife ili greške pri utvrđivanju prevoznih cena i drugih troškova, mora železnica više plaćeni iznos vratiti, a putnik manje plaćeni iznos doplatiti.

§ 11. — Utvrdi li železnica da je više naplatila, onda mora to, ako je moguće, po službenoj dužnosti saopštiti zainteresovanom licu ako iznos prelazi pola franka po svakoj voznoj ispravi ili po svakoj prtljažnici, i višak mu što pre vratiti o njegovom trošku.

§ 12. — Pri izračunavanju iznosa koji mora železnica vratiti ili putnik doplatiti, primenjuje se službeni kurs preračunavanja koji je važio na dan naplate vozne cene. Ako je izvršeno plaćanje u drugoj valuti, a ne u valuti u kojoj je prevozna cena naplaćena, onda važi kurs preračunavanja onog dana kada se vrši isplata.

§ 13. — U svim slučajevima koji nisu predviđeni u ovom članu, i u nedostatku posebnih sporazuma između železnica, imaju se primenjivati zakoni i propisi koji važe za polaznu stanicu.

Član 27

Sporovi

Sporove između putnika ili između putnika i službenika raspravlja privremeno u stanicama saobraćajni činovnik a za vreme vožnje vozovođa.

DEO III

ODGOVORNOST. POTRAŽIVANJA KOJA NASTANU IZ UGOVORA O PREVOZU

GLAVA I

Odgovornost

Član 28

Odgovornost za prevoz putnika, ručnog prtljaga i životinja

§ 1. — Odgovornost železnice za smrt, ozlede ili druge telesne povrede putnika, kao i za štete prouzrokovane zadocnjenjem ili izostajanjem voza, ili gubitkom veze, podleže zakonima i propisima države gde se slučaj desio. Na ove slučajeve ne mogu se primeniti niženavedeni članovi ovoga dela.

§ 2. — Za ručni prtljag i za životinje nad kojima, prema članu 14 § 3, mora voditi nadzor putnik, železnica odgovara samo za štete prouzrokovane njenom krivicom.

§ 3. — U ovim slučajevima nema zajedničke odgovornosti železnica.

Article 29.

Responsabilité collective des chemins de fer pour les bagages

§ 1. — Le chemin de fer qui a accepté au transport des bagages en délivrant un bulletin de bagages international est responsable de l'exécution du transport sur le parcours total jusqu'à la livraison.

§ 2. — Chaque chemin de fer subséquent, par le fait même de la prise en charge des bagages, participe au contrat de transport et assume les obligations qui en résultent, sans préjudice des dispositions de l'article 43, § 2, concernant le chemin de fer destinataire.

Article 30.

Etendue de la responsabilité

§ 1. — Le chemin de fer est responsable du retard à la livraison, du dommage résultant de la perte totale ou partielle des bagages ainsi que des avaries qu'ils subissent à partir de l'acceptation au transport jusqu'à la livraison.

§ 2. — Le chemin de fer est déchargé de cette responsabilité si le retard à la livraison, la perte ou l'avarie a eu pour cause une faute du voyageur, un ordre de celui-ci ne résultant pas d'une faute du chemin de fer, un vice propre des bagages ou des circonstances que le chemin de fer ne pouvait pas éviter et aux conséquences desquelles il ne pouvait pas obvier.

§ 3. — Compte tenu de l'article 31, § 2, le chemin de fer est déchargé de cette responsabilité, lorsque la perte ou l'avarie résulte des risques particuliers inhérents à la nature spéciale du bagage, à l'absence ou à la défectuosité de l'emballage ou du fait que des objets exclus du transport ont été néanmoins expédiés comme bagages.

Article 31.

Charge de la preuve

§ 1. — La preuve que le retard à la livraison, la perte ou l'avarie a eu pour cause un des faits prévus à l'article 30, § 2, incombe au chemin de fer.

§ 2. — Lorsque le chemin de fer établit que, eu égard aux circonstances de fait, la perte ou l'avarie a pu résulter d'un ou de plusieurs des risques particuliers prévus à l'article 30, § 3, il y a présomption qu'elle en résulte. L'ayant droit conserve toutefois le droit de faire la preuve que le dommage n'a pas eu pour cause, totalement ou partiellement, l'un de ces risques.

Article 32.

Présomption de perte des bagages. Cas où ils sont retrouvés

§ 1. — L'ayant droit peut, sans avoir à fournir d'autres preuves, considérer un colis manquant comme perdu quand il n'a pas été livré dans les quatorze jours qui suivent la demande de livraison présentée conformément à l'article 23, § 2.

§ 2. — Si un colis réputé perdu est retrouvé dans l'année qui suit la demande de livraison, le chemin de fer est tenu d'en donner avis à l'ayant droit, lorsque son domicile est connu ou peut être découvert.

Dans le délai de trente jours qui suit la réception de cet avis, l'ayant droit peut exiger que le bagage lui soit livré à l'une des gares du parcours, contre paiement des frais afférents au transport depuis la gare de départ jusqu'à celle où a lieu la livraison et contre restitution de l'indemnité qu'il a reçue, déduction faite éventuellement des frais qui auraient été compris dans cette indemnité, et sous réserve de tous droits à l'indemnité pour retard prévue à l'article 35, et, s'il y a lieu, à l'article 36.

Član 29

Zajednička odgovornost železnica za prtljag

§ 1. — Železnica koja je primila na prevoz prtljag, uz izdavanje međunarodne prtljažnice, odgovorna je za izvršenje prevoza na celom putu sve do izdavanja prtljaga.

§ 2. — Svaka sledeća železnica, samim tim što je preuzela prtljag, učestvuje u ugovoru o prevozu i prima obaveze koje iz njega proističu ne menjajući time odredbe člana 43 § 2 koje se odnose na uputnu železnicu.

Član 30

Obim odgovornosti

§ 1. — Železnica odgovara za zadocnjenje u isporuci, za štetu koja proističe iz potpunog ili delimičnog gubitka prtljaga kao i za oštećenja koja prtljag pretrpi od prijema na prevoz do izdavanja.

§ 2. — Železnica se oslobađa ove odgovornosti ako je zakašnjenje u isporuci, gubitak ili oštećenje, prouzrokovano krivicom putnika, izvršenjem njegovog zahteva gde nema krivice do železnice, naročito manom prtljaga, ili okolnostima koje železnica nije mogla da izbegne niti da otkloni njihove posledice.

§ 3. — Vodeći računa o članu 31 § 2 železnica se oslobađa ove odgovornosti ako je gubitak ili oštećenje nastalo iz naročite opasnosti koja je u vezi sa naročitom prirodom prtljaga, što prtljag nije pakovan ili je nedovoljno pakovan, ili iz činjenice da su predmeti koji su isključeni od prevoza ipak bili predati na prevoz kao prtljag.

Član 31

Teret dokazivanja

§ 1. — Teret dokazivanja da je zadocnjenje u isporuci, gubitak ili oštećenje prtljaga, prouzrokovano jednom od činjenica navedenih u članu 30 § 2, pada na železnicu.

§ 2. — Ako železnica utvrdi da je prema okolnostima slučaja gubitak ili oštećenje moglo nastati usled jedne ili više u članu 30 § 3 navedenih naročitih opasnosti, pretpostavlja se, da je šteta odatle proizašla. Imalac prava, međutim, zadržava pravo dokazivanja da šteta nije nastala ili nije isključivo nastala iz jedne od tih opasnosti.

Član 32

Pretpostavka o gubitku prtljaga. Pronalazak prtljaga

§ 1. — Imalac prava može, ne pružajući druge dokaze, smatrati da je nedostajuće koletu izgubljeno ako nije bilo izdato u roku od četrnaest dana posle zahteva za izdavanje koji je podnet prema članu 23 § 2.

§ 2. — Ako se koletu za koje se pretpostavlja da je izgubljeno opet pronađe u roku od godinu dana posle zahteva za izdavanje, železnica mora o tome izvestiti imaoca prava, ako je poznato mesto njegovog boravka ili ako se može pronaći.

U roku od trideset dana po prijemu tog izveštaja imalac prava može zahtevati da mu se prtljag izda u nekoj od stanica prevoznog puta; u tom slučaju mora da plati troškove prevoza prtljaga od otpravne stanice do stanice izdavanja prtljaga, kao i da vrati primljenu oštetu po odbitku eventualno vraćenih troškova koji su bili isplaćeni imaocu prava zajedno sa oštetom; imalac prava zadržava pravo na potraživanje oštete zbog neblagovremene isporuke prema članu 35 i eventualno članu 36.

Si le colis retrouvé n'a pas été réclamé dans le délai de trente jours prévu ou si le colis n'est retrouvé que plus d'un an après la demande de livraison, le chemin de fer en dispose conformément aux lois et règlements de l'Etat dont il relève.

Article 33.

Montant de l'indemnité en cas de perte des bagages

Quand, en vertu des dispositions de la présente Convention, une indemnité pour perte totale ou partielle de bagages est mise à la charge du chemin de fer, il peut être réclamé:

a) si le montant du dommage est prouvé: une somme égale à ce montant sans qu'elle puisse toutefois excéder 40 francs par kilogramme de poids brut manquant;

b) si le montant du dommage n'est pas prouvé: une somme calculée à forfait à raison de 20 francs par kilogramme de poids brut manquant.

Sont en outre restitués le prix de transport, les droits de douane ou autres sommes déboursées à l'occasion du transport du bagage perdu, sans autres dommages-intérêts.

Article 34.

Montant de l'indemnité en cas d'avarie des bagages

En cas d'avarie, le chemin de fer doit payer le montant de la dépréciation subie par les bagages, sans autres dommages-intérêts.

Toutefois, l'indemnité ne peut dépasser:

a) si la totalité des bagages est dépréciée par l'avarie, le chiffre qu'elle aurait atteint en cas de perte totale;

b) si une partie seulement des bagages est dépréciée par l'avarie, le chiffre qu'elle aurait atteint en cas de perte de la partie dépréciée.

Article 35.

Montant de l'indemnité pour retard à la livraison des bagages

§ 1. — En cas de retard à la livraison et si l'ayant droit ne prouve pas qu'un dommage en est résulté, le chemin de fer est tenu de payer une indemnité fixée à vingt centimes par kilogramme de poids brut des bagages livrés en retard et par période indivisible de vingt-quatre heures à compter de la demande de livraison, avec maximum de quatorze jours.

§ 2. — Si la preuve est fournie qu'un dommage est résulté du retard, il est payé, pour ce dommage, une indemnité qui ne peut pas dépasser le quadruple de l'indemnité forfaitaire déterminée au § 1.

§ 3. — Les indemnités prévues aux §§ 1 et 2 ne peuvent pas se cumuler avec celles qui seraient dues pour perte totale des bagages.

En cas de perte partielle, elles sont payées, s'il y a lieu, pour la partie non perdue.

En cas d'avarie, elles se cumulent, s'il y a lieu, avec l'indemnité prévue à l'article 34.

Dans tous les cas, le cumul des indemnités prévues aux §§ 1 et 2 avec celles prévues aux articles 33 et 34 ne peut donner lieu au paiement d'une indemnité totale supérieure à celle qui serait due en cas de perte totale des bagages.

Article 36.

Montant de l'indemnité en cas de déclaration d'intérêt à la livraison

S'il y a eu déclaration d'intérêt à la livraison, il peut être réclamé, outre les indemnités prévues aux articles 33, 34 et 35, la réparation du dommage supplémentaire prouvé jusqu'à concurrence du montant de l'intérêt déclaré.

Ako se u predviđenom roku od trideset dana ne traži vraćanje pronađenog koleta ili ako se pronađe tek po isteku jedne godine posle njegovog zahteva za izdavanje, železnica može koletom raspolagati prema zakonima i propisima svoje zemlje.

Član 33

Visina oštete zbog gubitka prtljaga

Ako je železnica na osnovu odredaba ove Konvencije obavezna da plati oštetu zbog potpunog ili delimičnog gubitka prtljaga, može se tražiti:

a) ako je visina štete dokazana: iznos koji je ravan ovoj visini, ali koji ne može biti veći od 40 franaka za svaki kilogram brutotežine koja nedostaje;

b) ako visina štete nije dokazana: paušalni iznos od 20 franaka za svaki kilogram brutotežine koja nedostaje.

Sem toga vraćaju se, bez druge naknade štete, vozarina, carina i drugi iznosi plaćeni u vezi sa prevozom izgubljenog prtljaga.

Član 34

Visina oštete zbog oštećenja prtljaga

U slučaju oštećenja železnica je dužna da plati iznos za koji je umanjena vrednost prtljaga bez druge naknade štete.

Međutim, ošteta ne može premašiti:

a) ako je cela pošiljka oštećenjem izgubila vrednost, iznos koji bi se imao platiti u slučaju potpunog gubitka;

b) ako je samo jedan deo prtljaga oštećenjem izgubio vrednost, iznos koji bi se imao platiti u slučaju gubitka oštećenog dela.

Član 35

Visina oštete zbog zadocnjenja u isporuci prtljaga

§ 1. — U slučaju zadocnjenja u isporuci, i ako imalac prava ne dokaže da je šteta nastala zbog tog zadocnjenja, železnica je dužna da plati oštetu od dvadeset centima za svaki kilogram brutotežine prtljaga izdatog sa zadocnjenjem i za svaka otpočeta 24 časa, računajući od zahteva za izdavanje, ali najviše za četrnaest dana.

§ 2. — Ako se podnese dokaz da je zbog zadocnjenja nastala šteta, plaća se za tu štetu ošteta koja ne sme premašiti četverostruki iznos paušalne oštete određene u § 1.

§ 3. — Oštete predviđene u §§ 1 i 2 ne plaćaju se u slučaju plaćanja oštete za potpuni gubitak prtljaga.

U slučaju delimičnog gubitka ove oštete se plaćaju za deo koji nije izgubljen, ako tome ima mesta.

U slučaju oštećenja ove oštete se plaćaju pored oštete predviđene u članu 34, ako tome ima mesta.

U svim slučajevima ukupna ošteta predviđena u §§ 1 i 2, zajedno sa onom koja je predviđena u članovima 33 i 34, ne može biti veća od oštete koja bi se imala platiti u slučaju potpunog gubitka prtljaga.

Član 36

Visina oštete ako je označeno obezbeđenje uredne isporuke

Ako je označeno obezbeđenje uredne isporuke, može se, sem ošteta predviđenih u članovima 33, 34 i 35, tražiti i naknada druge dokazane štete do visine označenog iznosa obezbeđenja.

Article 37.

Montant de l'indemnité en cas de dol ou de faute lourde imputable au chemin de fer

Dans tous les cas où le retard à la livraison, la perte totale ou partielle ou l'avarie des bagages ont pour cause un dol ou une faute lourde imputable au chemin de fer, l'ayant droit doit être complètement indemnisé pour le préjudice prouvé, jusqu'à concurrence du double des maxima prévus aux articles 33, 34, 35 et 36.

Article 38.

Intérêts de l'indemnité

L'ayant droit peut demander des intérêts de l'indemnité. Ces intérêts, calculés à raison de cinq pour cent l'an, ne sont dus que si l'indemnité dépasse dix francs pour chaque bulletin de bagages; ils courent du jour de la réclamation administrative prévue à l'article 41 ou, s'il n'y a pas eu de réclamation, du jour de la demande en justice.

Article 39.

Restitution des indemnités

Toute indemnité indûment perçue doit être restituée.

En cas de fraude, le chemin de fer a droit en outre au versement d'une somme égale à celle qu'il a payée indûment.

Article 40.

Responsabilité du chemin de fer pour ses agents

Le chemin de fer est responsable des agents attachés à son service et des autres personnes qu'il emploie pour l'exécution d'un transport dont il est chargé.

Toutefois, si, à la demande des voyageurs, les agents du chemin de fer leur rendent des services qui n'incombent pas au chemin de fer, ils sont considérés comme agissant pour le compte des voyageurs à qui ils rendent ce service.

CHAPITRE II.

Réclamations administratives. Actions judiciaires. Procédure et prescription en cas de litiges nés du contrat de transport

Article 41.

Réclamations administratives

§ 1. — Les réclamations administratives relatives au contrat de transport doivent être adressées par écrit au chemin de fer désigné à l'article 43.

§ 2. — Le droit de présenter la réclamation appartient aux personnes qui ont le droit d'actionner le chemin de fer en vertu de l'article 42.

§ 3. — Les billets, bulletins de bagages et autres pièces que l'ayant droit juge utile de joindre à sa réclamation doivent être présentés soit en originaux, soit en copies, celles-ci dûment légalisées si le chemin de fer le demande.

Lors du règlement de la réclamation, le chemin de fer pourra exiger la restitution des billets ou bulletins de bagages.

Article 42.

Personnes qui peuvent exercer l'action judiciaire contre le chemin de fer

L'action judiciaire contre le chemin de fer qui naît du contrat de transport n'appartient qu'à la personne qui produit le billet ou le bulletin de bagages, suivant le cas, ou qui, à défaut, justifie de son droit.

Član 37

Visina oštete u slučaju zle namere ili krajnjeg nehata železnice

U svim slučajevima kada su zadocnjenje u isporuci, potpuni ili delimični gubitak ili oštećenje prtljaga, prouzrokovani zlonamerno ili usled krajnjeg nehata železnice, ima se imaću prava potpuno nadoknaditi dokazana šteta ali najviše do dvostruke vrednosti najviših iznosa predviđenih u članovima 33, 34, 35 i 36.

Član 38

Kamata na oštetu

Imalac prava može zahtevati kamatu na oštetu. Ova kamata, u visini od 5% godišnje, plaća se samo onda, ako ošteta premašuje deset franaka po svakoj prtljažnici. Kamata teče od dana administrativne reklamacije predviđene u članu 41 ili, ako reklamacija nije bila podnesena, od dana podizanja tužbe.

Član 39

Vraćanje oštete

Svaka nepravilno primljena ošteta mora biti vraćena.

U slučaju prevare železnica ima pored toga pravo da naplati još i iznos koji je ravan nepravilno isplaćenju svoti.

Član 40

Odgovornost železnice za svoje službenike

Železnica odgovara za svoje službenike kao i za druga lica koja upotrebljava pri vršenju prevoza za koji se obavezala.

Ako, međutim, železnički službenici na zahtev putnika čine usluge koje ne spadaju u dužnost železnice, smatra se da oni rade za račun putnika kome čine te usluge.

GLAVA II

Administrativne reklamacije. Tužbe. Pastupak i zastarevanje u slučaju sporova nastalih iz ugovora o prevozu

Član 41

Administrativne reklamacije

§ 1. — Administrativne reklamacije po ugovoru o prevozu moraju se pismeno uputiti železnici označenoj u članu 43.

§ 2. — Pravo podnošenja reklamacije pripada licima koja imaju prema članu 42 pravo na podizanje tužbe protiv železnice.

§ 3. — Vozne isprave, prtljažnice i ostale isprave, koje imalac prava smatra za potrebno da priloži svojoj reklamaciji, moraju se podneti bilo u originalu bilo u prepisu koji mora biti, ako železnica to zahteva, propisno overen.

Prilikom rešavanja reklamacije železnica može zahtevati da joj se vrate vozne isprave ili prtljažnice.

Član 42

Lica koja imaju pravo na podizanje tužbe protiv železnice

Pravo na podizanje tužbe protiv železnice, koje je zasnovano na ugovoru o prevozu, pripada samo licu koje pokaže voznu ispravu ili prtljažnicu, ili koje dokaže svoje pravo na neki drugi način.

Article 43.

Chemins de fer contre lesquels l'action judiciaire peut être exercée. Compétence

§ 1. — L'action judiciaire en restitution d'une somme payée en vertu du contrat de transport peut être exercée soit contre le chemin de fer qui a perçu cette somme, soit contre le chemin de fer au profit duquel la somme a été perçue.

§ 2. — Les autres actions judiciaires qui naissent du contrat de transport ne peuvent être exercées que contre le chemin de fer de départ, le chemin de fer destinataire ou celui sur lequel s'est produit le fait générateur de l'action.

Le chemin de fer destinataire peut cependant être actionné, même s'il n'a reçu ni les bagages ni la feuille de route.

§ 3. — Si le demandeur a le choix entre plusieurs chemins de fer, son droit d'option s'éteint dès que l'action est intentée contre un de ces chemins de fer.

§ 4. — L'action judiciaire ne peut être intentée que devant le juge compétent de l'Etat duquel relève le chemin de fer actionné, à moins qu'il n'en soit décidé autrement dans les accords entre Etats ou les actes de concession.

Lorsqu'une entreprise exploite des réseaux autonomes dans divers Etats, chacun de ces réseaux est considéré comme un chemin de fer distinct au point de vue de l'application du présent paragraphe.

§ 5. — L'action judiciaire peut être formée contre un chemin de fer autre que ceux qui sont désignés aux § 1 et 2, lorsqu'elle est présentée comme demande reconventionnelle ou comme exception dans l'instance relative à une demande principale fondée sur le même contrat de transport.

§ 6. — Les dispositions du présent article ne s'appliquent pas aux recours des chemins de fer entre eux, réglés au chapitre III du présent titre.

Article 44.

Constatation de la perte partielle ou d'une avarie subie par les bagages

§ 1. — Lorsqu'une perte partielle ou une avarie est découverte ou présumée par le chemin de fer ou lorsque l'ayant droit en allègue l'existence, le chemin de fer est tenu de dresser, sans délai et si possible en présence de cet ayant droit, un procès-verbal constatant, suivant la nature du dommage, l'état des bagages, leur poids et, autant que possible, l'importance du dommage, sa cause et le moment où il s'est produit.

Une copie de ce procès-verbal doit être remise gratuitement à l'ayant droit s'il le demande.

§ 2. — Lorsque l'ayant droit n'accepte pas les constatations du procès-verbal, il peut demander la constatation judiciaire de l'état et du poids des bagages ainsi que des causes et du montant du dommage; la procédure est soumise aux lois et règlements de l'Etat où la constatation judiciaire a lieu.

§ 3. — Dans le cas de perte de colis, l'ayant droit est tenu, pour faciliter les recherches du chemin de fer, de donner la description aussi exacte que possible des colis perdus.

Article 45.

Extinction de l'action contre le chemin de fer née du contrat de transport des bagages.

§ 1. — La réception des bagages par l'ayant droit éteint toute action née du contrat de transport contre le chemin de fer pour retard à la livraison, perte partielle ou avarie.

§ 2. — Toutefois, l'action n'est pas éteinte:

a) si l'ayant droit fournit la preuve que le dommage a pour cause un dol ou une faute lourde imputable au chemin de fer;

Član 43

Železnice protiv kojih se može podizati tužba. Nadležnost

§ 1. — Tužba radi vraćanja iznosa plaćenog na osnovu ugovora o prevozu može se podizati, bilo protiv železnice koja je naplatila taj iznos, bilo protiv železnice u čiju korist je iznos bio naplaćen.

§ 2. — Ostale tužbe iz ugovora o prevozu mogu se podizati samo protiv polazne železnice, uputne železnice ili one železnice na kojoj se desio slučaj koji daje povoda za tužbu.

Uputna železnica može biti, međutim, tužena i onda, ako nije primila ni prtljag ni prtljažnicu.

§ 3. — Ako tužilac ima pravo izbora između više železnica, to njegovo pravo se gasi, čim je podneo tužbu protiv jedne od tih železnica.

§ 4. — Tužba se može podizati jedino pred nadležnim sudom one države kojoj pripada tužena železnica, ukoliko nije sporazumima između država ili koncesijama drukčije određeno.

Ako neko preduzeće eksploatiše samoupravne mreže u raznim državama, svaka od tih mreža smatra se u pogledu primene ovog paragrafa kao posebna železnica.

§ 5. — Pored železnica koje su označene u §§ 1 i 2 tužba se može podizati i protiv neke druge železnice ako se ona podiže kao protivtužba ili kao prigovor na glavnu tužbu, ako se tužba zasniva na istom ugovoru o prevozu.

§ 6. — Odredbe ovog člana ne primenjuju se na uzajamni regres železnica koji je regulisan u Glavi III ovog Dela.

Član 44

Utvrđivanje delimičnog gubitka ili oštećenja prtljaga

§ 1. — Ako železnica otkrije ili posumnja da postoji delimični gubitak ili oštećenje, ili ako imalac prava to tvrdi, železnica je dužna da odmah, i ako je moguće u prisustvu imaoca prava, sastavi zapisnik kojim se utvrđuje prema vrsti štete stanje i težina prtljaga i, ukoliko je to moguće, obim štete, njen uzrok i vreme kada se ona dogodila.

Prepis tog zapisnika ima se besplatno izdati imaocu prava, ako ga traži.

§ 2. — Ako imalac prava ne priznaje činjenice utvrđene u zapisniku, on može zahtevati da se stanje i težina prtljaga kao i uzrok i visina štete, utvrdi sudskim putem; za postupak su merodavni zakoni i propisi one države u kojoj se vrši utvrđivanje sudskim putem.

§ 3. — U slučaju gubitka koleta imalac prava je dužan da da što tačniji opis izgubljenih koleta, kako bi železnici olakšao traganje.

Član 45

Gašenje potraživanja od železnice iz ugovora o prevozu prtljaga

§ 1. — Prijemom prtljaga od strane imaoca prava prestaje svako pravo potraživanja prema železnici koje proističe iz ugovora o prevozu zbog zadocnjenja u isporuci, delimičnog gubitka ili oštećenja.

§ 2. — Međutim, pravo potraživanja se ne gasi:

a) ako imalac prava dokaže da je šteta prouzrokovana zlonamerno ili usled krajnjeg nehata železnice;

b) en cas de réclamation pour retard, lorsqu'elle est faite à l'un des chemins de fer désignés par l'article 43, § 2, dans un délai ne dépassant pas vingt et un jours non compris celui de la réception des bagages par l'ayant droit;

c) en cas de réclamation pour perte partielle ou pour avarie:

1° si la perte ou l'avarie a été constatée avant la réception des bagages par l'ayant droit conformément à l'article 44;

2° si la constatation, qui aurait dû être faite conformément à l'article 44, n'a été omise que par la faute du chemin de fer;

d) en cas de réclamation pour dommages non apparents dont l'existence est constatée après la réception des bagages par l'ayant droit, à la double condition:

1° qu'immédiatement après la découverte du dommage et au plus tard dans les trois jours qui suivent la réception des bagages, la demande de constatation conforme à l'article 44 soit faite par l'ayant droit;

2° que l'ayant droit prouve que le dommage s'est produit entre l'acceptation au transport et la livraison.

Article 46.

Prescription de l'action née du contrat de transport.

§ 1. — L'action née du contrat de transport est prescrite pour un an.

Toutefois, la prescription est de trois ans s'il s'agit:

a) de l'action fondée sur un dommage ayant pour cause un dol;

b) de l'action fondée sur le cas de fraude prévu à l'article 39.

§ 2. — La prescription court:

a) pour les actions en indemnité pour retard à la livraison, perte partielle ou avarie: du jour où la livraison a eu lieu;

b) pour les actions en indemnité pour perte totale: du jour où la livraison aurait dû avoir lieu;

c) pour les actions en paiement ou en restitution du prix de transport, de frais accessoires ou de surtaxes, ou pour les actions en rectification en cas d'application irrégulière du tarif ou d'erreur de calcul; du jour du paiement, ou, s'il n'y a pas eu paiement, du jour où le paiement aurait dû être effectué;

d) pour les actions en paiement de supplément de droit réclamé par la douane: du jour de la réclamation de la douane;

e) pour les autres actions concernant le transport des voyageurs: du jour de l'expiration de la validité du billet.

Le jour indiqué comme point de départ de la prescription n'est jamais compris dans le délai.

§ 3. — En cas de réclamation administrative adressée au chemin de fer conformément à l'article 41, la prescription est suspendue jusqu'au jour où le chemin de fer repousse la réclamation par écrit et restitue les pièces qui y étaient jointes. En cas d'acceptation partielle de la réclamation, la prescription ne reprend son cours que pour la partie de la réclamation qui reste litigieuse. La preuve de la réclamation de la réclamation ou de la réponse et celle de la restitution des pièces sont à la charge de la partie qui invoque ce fait.

Les réclamations ultérieures ayant le même objet ne suspendent pas la prescription.

§ 4. — L'action prescrite ne peut plus être exercée, même sous forme d'une demande reconventionnelle ou d'une exception.

§ 5. — Sous réserve des dispositions qui précèdent, la suspension et l'interruption de la prescription sont réglées par les lois et règlements de l'Etat où l'action est intentée.

b) u slučaju reklamacije zbog zadocnjenja u isporuci, ako je ona podneta jednoj od železnica navedenih u članu 43 § 2 u roku od dvadeset jednog dana, ne računajući u taj rok dan prijema prtljaga od strane imaoa prava;

c) u slučaju reklamacije zbog delimičnog gubitka ili oštećenja:

1) ako je gubitak ili oštećenje utvrđeno prema članu 44 pre nego što je imalac prava primio prtljag;

2) ako je utvrđivanje koje se je imalo izvršiti prema članu 44 propušteno samo krivicom železnice;

d) u slučaju reklamacije zbog oštećenja koje se spolja nije moglo primetiti, a utvrđeno je tek posle prijema prtljaga od strane imaoa prava, i to pod sledećim uslovima:

1) da je zahtev za utvrđivanje prema članu 44 bio stavljen od strane imaoa prava odmah po otkriću štete, no najkasnije u roku od tri dana po prijemu prtljaga;

2) da imalac prava dokaže da je šteta nastala u vremenu između prijema na prevoz i izdavanja.

Član 46

Zastarevanje potraživanja iz ugovora o prevozu

§ 1. — Potraživanje iz ugovora o prevozu zastareva za godinu dana.

Međutim, rok zastarevanja iznosi tri godine:

a) za potraživanja zbog štete učinjene zlonamerno;

b) za potraživanja zbog prevare pomenute u članu 39.

§ 2. — Zastarevanje počinje teći:

a) za potraživanja naknade štete zbog zadocene isporuke, delimičnog gubitka ili oštećenja — od dana izdavanja;

b) za potraživanja naknade štete zbog potpunog gubitka — od dana kada je trebalo izvršiti izdavanje;

c) za potraživanja kojima se zahteva plaćanje ili vraćanje prevoznih cena, sporednih pristojbi ili dodataka, ili kod potraživanja koja se odnose na ispravke zbog nepravilne primene tarife ili zbog računarske greške — od dana plaćanja ili ako plaćanja nije bilo, od dana kada bi to plaćanje moralo biti izvršeno;

d) za potraživanja plaćanja doplate koju zahteva carinarnica — od dana kada je carinska vlast postavila zahtev;

e) za druga potraživanja koja se odnose na prevoz putnika — od dana isteka važnosti vozne isprave.

Dan naznačen kao početak roka zastarevanja ne može se računati niukom slučaju u taj rok.

§ 3. — Ako imalac prava podnese železnici administrativnu reklamaciju prema članu 41, rok zastarevanja se obustavlja do dana kada železnica odbije reklamaciju pismenim rešenjem i vrati ispravu koje su bile priložene reklamaciji. Ako se reklamacija usvoji delimično, zastarevanje teče dalje samo za sporni deo reklamacije. Lice koje se poziva na podnošenje reklamacije, na izdavanje rešenja ili vraćanje isprava mora da dokaže tu činjenicu.

Dalje reklamacije po istom predmetu ne obustavljaju tok zastarevanja.

§ 4. — Zastarela potraživanja ne mogu se isticati ni protivtužbom ni prigovorom na tužbu.

§ 5. — Sem prethodnih odredaba, za obustavljanje i prekid zastarevanja važe zakoni i propisi one države u kojoj se podiže tužba.

CHAPITRE III

Règlement des comptes. Recours des chemins de fer entre eux

Article 47.

Règlement des comptes entre chemins de fer

Tout chemin de fer est tenu de payer aux chemins de fer intéressés la part leur revenant sur un prix de transport qu'il a encaissé ou qu'il aurait dû encaisser.

Article 48.

Recours en cas d'indemnité pour perte ou pour avarie

§ 1. — Le chemin de fer qui a payé une indemnité pour perte totale ou partielle ou pour avarie de bagages, en vertu des dispositions de la présente Convention, a le droit d'exercer un recours contre les chemins de fer qui ont participé au transport, conformément aux dispositions suivantes:

a) le chemin de fer par le fait duquel le dommage a été causé en est seul responsable;

b) lorsque le dommage a été causé par le fait de plusieurs chemins de fer, chacun d'eux répond du dommage causé par lui. Si la distinction est impossible dans l'espèce, la charge de l'indemnité est répartie entre eux d'après les principes énoncés sous lettre c);

c) s'il ne peut être prouvé que le dommage a été causé par le fait d'un ou de plusieurs chemins de fer, la charge de l'indemnité due est répartie entre tous les chemins de fer ayant participé au transport, à l'exception de ceux qui prouveraient que le dommage n'a pas été occasionné sur leurs lignes. La répartition est faite proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs.

§ 2. — Dans le cas d'insolvabilité de l'un des chemins de fer, la part lui incombant et non payée par lui est répartie entre tous les autres chemins de fer qui ont participé au transport, proportionnellement au nombre de kilomètres des distances d'application des tarifs.

Article 49.

Recours en cas d'indemnité pour retard à la livraison

Les règles énoncées dans l'article 48 sont appliquées en cas d'indemnité payée pour retard. Si le retard a eu pour cause des irrégularités constatées sur plusieurs chemins de fer, la charge de l'indemnité est répartie entre ces chemins de fer proportionnellement à la durée du retard sur leurs réseaux respectifs.

Article 50.

Procédure de recours

§ 1. — Le chemin de fer contre lequel est exercé un des recours prévus aux articles 48 et 49 n'est jamais habilité à contester le bien-fondé du paiement effectué par l'administration exerçant le recours, lorsque l'indemnité a été fixée par l'autorité de justice après que l'assignation lui avait été dûment signifiée et qu'il avait été mis à même d'intervenir dans le procès. Le juge saisi de l'action principale fixe, selon les circonstances de fait, les délais impartis pour la signification et pour l'intervention.

§ 2. — Le chemin de fer qui veut exercer son recours doit former sa demande dans une seule et même instance contre tous les chemins de fer intéressés avec lesquels il n'a pas transigé, sous peine de perdre son recours contre ceux qu'il n'aurait pas assignés.

§ 3. — Le juge doit statuer par un seul et même jugement sur tous les recours dont il est saisi.

§ 4. — Les chemins de fer actionnés ne peuvent exercer aucun recours ultérieur.

GLAVA III

Obračuni. Uzajamni regresi železnica

Član 47

Obračun između železnica

Svaka železnica je dužna da isplati zainteresovanim železnicama pripadajući im deo od prevozne cene koju je naplatila ili koju je trebalo da naplati.

Član 48

Regres u slučaju oštete za gubitak ili oštećenje

§ 1. — Železnica koja je na osnovu odredaba ove Konvencije platila oštetu za potpun ili delimičan gubitak ili oštećenje prtljaga, ima pravo regresa protiv železnica koje su učestvovala u prevozu prema sledećim odredbama:

a) železnica koja je prouzrokovala štetu za istu odgovara sama;

b) ako je više železnica prouzrokovalo štetu, svaka od njih odgovara za štetu koju je ona prouzrokovala. Ako je prema prilikama nemoguće to utvrditi, onda se ošteta deli između železnica po načelima izloženim pod c);

c) ako se ne može dokazati da je jedna železnica ili više njih prouzrokovalo štetu, onda se ošteta deli između svih železnica koje su učestvovala u prevozu, izuzev onih železnica koje bi dokazale da šteta nije bila prouzrokovana na njihovim prugama. Podela se vrši srazmerno broju tarifskih kilometara.

§ 2. — U slučaju da jedna od zainteresovanih železnica nije u stanju da plati udeo koji pada na nju, onda se taj neplaćeni udeo raspodeljuje na ostale železnice koje su učestvovala u prevozu, srazmerno broju tarifskih kilometara.

Član 49

Regres u slučaju oštete zbog zadocnjenja u isporuci

Odredbe navedene u članu 48 primenjuju se i u slučaju oštete plaćene zbog zadocene isporuke. Ako je zadocnjenje bilo prouzrokovano nepravilnostima utvrđenim kod više železnica, ošteta se raspodeljuje na te železnice srazmerno trajanju zadocnjenja na njihovim prugama.

Član 50

Postupak pri regresima

§ 1. — Železnica od koje se traži regres prema članovima 48 i 49, ne može niukom slučaju da ospori osnovanost plaćanja izvršenog od strane železnice koja traži regres, ako je štetu utvrdila sudska vlast, a železnica je bila o sporu propisno obaveštena i time joj je bilo omogućeno da se umeša u postupak. Sud kome je dostavljena glavna tužba određuje prema okolnostima slučaja rokove za objavljivanje i za stupanje u spor.

§ 2. — Železnica koja traži regres dužna je da istom tužbom tuži sve zainteresovane železnice sa kojima se nije poravnala; u protivnom slučaju gubi pravo regresa protiv onih železnica koje nije tužila.

§ 3. — Sud je dužan da istom presudom donese odluku o svim regresima koji su mu podneseni.

§ 4. — Tužene železnice ne mogu vršiti nikakav dalji regres.

§ 5. — Il n'est pas permis d'introduire les recours en garantie dans l'instance relative à la demande principale en indemnité.

Article 51.

Compétence pour les recours

§ 1. — Le juge du siège du chemin de fer contre lequel le recours s'exerce est exclusivement compétent pour toutes les actions en recours.

§ 2. — Lorsque l'action doit être intentée contre plusieurs chemins de fer, le chemin de fer demandeur a le droit de choisir entre les juges compétents, en vertu du § 1, celui devant lequel il porte sa demande.

Article 52.

Accords au sujet des recours

Les chemins de fer peuvent déroger par des accords aux règles de recours réciproques, définies au chapitre III.

TITRE IV.

DISPOSITIONS DIVERSES

Article 53.

Application du droit national

A défaut de stipulations dans la présente Convention, les dispositions des lois et règlements nationaux relatifs au transport dans chaque Etat sont applicables.

Article 54.

Règles générales de procédure

Pour tous les litiges auxquels donnent lieu les transports soumis à la présente Convention, la procédure à suivre est celle du juge compétent, sous réserve des dispositions contraires insérées dans la Convention.

Article 55.

Exécution des jugements. Saisies et cautions

§ 1. — Lorsque les jugements prononcés contradictoirement ou par défaut par le juge compétent, en vertu des dispositions de la présente Convention, sont devenus exécutoires d'après les lois appliquées par ce juge, ils deviennent exécutoires dans chacun des autres Etats contractants aussitôt après accomplissement des formalités prescrites dans l'Etat intéressé. La révision du fond de l'affaire n'est pas admise.

Cette disposition ne s'applique pas aux jugements qui ne sont exécutoires que provisoirement, non plus qu'aux condamnations en dommages-intérêts qui seraient prononcées, en sus des dépens, contre un demandeur à raison du rejet de sa demande.

§ 2. — Les créances engendrées par un transport international, au profit d'un chemin de fer sur un chemin de fer qui ne relève pas du même Etat que le premier, ne peuvent être saisies qu'en vertu d'un jugement rendu par l'autorité judiciaire de l'Etat duquel relève le chemin de fer titulaire des créances saisies.

§ 3. — Le matériel roulant du chemin de fer, ainsi que les objets de toute nature servant au transport et appartenant au chemin de fer, tels que containers, agrès de chargement, bâches, etc., ne peuvent faire l'objet d'une saisie, sur un territoire autre que celui de l'Etat duquel relève le chemin de fer propriétaire, qu'en vertu d'un jugement rendu par l'autorité judiciaire de ce dernier Etat.

Les conditions de l'insaisissabilité des wagons de particuliers sont fixées par l'Annexe VII de la Convention internationale concernant le transport des marchandises par chemins de fer (CIM).

§ 5. — Nije dopušteno spajanje regresnog postupka sa postupkom koji se odnosi na oštetu.

Član 51

Nadležnost kod regresa

§ 1. — Sud u sedištu železnice od koje se traži regres isključivo je nadležan za sve regresne tužbe.

§ 2. — Ako treba tužbu podići protiv više železnica, tužilačka železnica ima pravo da između sudova koji su nadležni prema § 1, bira sud kome podnosi svoj zahtev.

Član 52

Sporazumi o regresima

Železnice mogu zaključiti sporazume koji otstupaju od propisa Glave III o međusobnim regresima.

DEO IV

RAZNE ODREDBE

Član 53

Primena unutrašnjeg prava

U nedostatku odredaba u ovoj Konvenciji primenjivaće se unutrašnji zakoni i propisi koji važe za prevoze u pojedinim državama.

Član 54

Opšti propisi o postupku

Za sve sporove nastale iz prevoza izvršenih na osnovu ove Konvencije važi postupak nadležnog suda, ukoliko ova Konvencija ne sadrži protivne odredbe.

Član 55

Izvršenje presuda. Zabrane i jemstva

§ 1. — Presude koje su izrečene od strane nadležnog suda na osnovu odredaba ove Konvencije, u kontradiktornom postupku ili u odsustvu, a koje postanu izvršne po zakonima koje je taj sud primenio, postaju izvršne i u svakoj drugoj državi ugovornici, čim se udovolji formalnostima propisanim u dotičnoj državi. Revizija suštine spora nije dopuštena.

Ova odredba ne primenjuje se na presude koje su samo privremeno izvršne, kao ni na osude kojima bi tužilac, usled odbijanja njegovog zahteva, bio osuđen pored oštete i na plaćanje parničnih troškova.

§ 2. — Na potraživanja koja proističu iz međunarodnog prevoza u korist jedne železnice prema drugoj koja ne pripada istoj državi, može se staviti zabrana samo na osnovu presude donesene od strane suda one države kojoj pripada železnica koja ima pravo na potraživanje.

§ 3. — Železnička vozna sredstva koja se kreću na sopstvenim točkovima, kao i predmeti svake vrste koji se upotrebljavaju pri prevozu a svojina su železnice, kao konteneri, pribor za tovarenje, pokrivači itd. mogu biti predmet zabrane u drugoj državi, a ne u državi u kojoj se nalazi železnica sopstvenica sredstava, jedino na osnovu sudske odluke donesene od strane suda one države kojoj pripada železnica sopstvenica.

U Prilogu VII Međunarodne konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM) utvrđeni su uslovi kod kojih se ne mogu privatna kola staviti pod zabranu.

§ 4. — La caution à fournir pour assurer le paiement des dépens ne peut être exigée à l'occasion des actions judiciaires fondées sur le contrat de transport international.

Article 56.

Unité monétaire. Cours de conversion ou d'acceptation des monnaies étrangères

§ 1. — Les sommes indiquées en francs dans la présente Convention ou ses annexes sont considérées comme se rapportant au franc or d'un poids de 10/31 de gramme au titre de 0,900.

§ 2. — Le chemin de fer est tenu de publier les cours auxquels il effectue la conversion des sommes exprimées en unités monétaires étrangères, qui sont payées en monnaie du pays (cours de conversion).

§ 3. — De même un chemin de fer qui accepte en paiement des monnaies étrangères est tenu de publier les cours auxquels il les accepte (cours d'acceptation).

Article 57.

Office central des transports internationaux par chemins de fer

§ 1. — Pour faciliter et assurer l'exécution de la présente Convention, il est institué un Office central des transports internationaux par chemins de fer chargé:

a) de recevoir les communications de chacun des Etats contractants et de chacun des chemins de fer intéressés et de les notifier aux autres Etats et chemins de fer;

b) de recueillir, coordonner et publier les renseignements de toute nature qui intéressent le service des transports internationaux;

c) de faciliter, entre les divers chemins de fer, les relations financières nécessitées par le service des transports internationaux et le recouvrement des créances restées en souffrance et d'assurer, à ce point de vue, la sécurité des rapports des chemins de fer entre eux;

d) de tenter, à la demande d'un des Etats contractants ou d'une des entreprises de transport dont les lignes sont inscrites sur la liste des lignes prévue à l'article 58, la conciliation, soit en prêtant ses bons offices ou sa médiation, soit de toute autre manière, en vue de régler les différends entre lesdits Etats ou entreprises ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention;

e) d'émettre, à la demande des parties en cause — Etats, entreprises de transport ou usagers —, un avis consultatif sur des différends ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention;

f) de collaborer au règlement de litiges ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention par voie d'arbitrage;

g) d'instruire les demandes de modifications à la présente Convention et de proposer la réunion des Conférences prévues à l'article 66, quand il y a lieu.

§ 2. — Un règlement spécial constituant l'Annexe II à la présente Convention détermine le siège, la composition et l'organisation de cet Office, ainsi que ses moyens d'action. Il détermine en outre les conditions de fonctionnement et de surveillance. Ce règlement et les modifications qui y sont apportées par des accords entre tous les Etats contractants ont la même valeur et durée que la Convention.

Article 58.

Liste des lignes soumises à la Convention

§ 1. — L'Office central prévu à l'article 57 est chargé d'établir et de tenir à jour la liste des lignes soumises à la présente Convention. A cet effet, il reçoit les notifications des Etats contractants relatives

§ 4. — Jemstvo radi obezbeđenja plaćanja parničnih troškova ne može se zahtevati prilikom podizanja sudskih tužbi zasnovanih na međunarodnom ugovoru o prevozu.

Član 56

Novčana jedinica. Kursevi preračunavanja ili primanja stranog novca

§ 1. — Iznosi naznačeni u francima u ovoj Konvenciji ili njenim Prilozima smatraju se kao zlatni franci u težini od 10/31 grama i 0,900 čistoće.

§ 2. — Železnica je dužna da objavljuje kurseve po kojima vrši preračunavanje iznosa označenih u stranim novčanim jedinicama ako se plaćanje vrši domaćim novcem (kursevi preračunavanja).

§ 3. — Isto tako železnica koja vrši naplatu u stranom novcu mora objaviti kurseve po kojima prima strani novac (kursevi primanja).

Član 57

Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama

§ 1. — U cilju olakšanja i obezbeđenja izvršenja ove Konvencije ustanovljava se Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama sa sledećim zadacima:

a) da prima saopštenja država ugovornica i zainteresovanih železnica i da ih dostavlja na znanje ostalim državama i železnicama;

b) da prikuplja, sređuje i objavljuje obaveštenja svake vrste koja su od važnosti za međunarodne prevoze;

c) da olakšava između železnica finansijske odnose uslovljene međunarodnim saobraćajem, kao i naplaćivanje zaostalih potraživanja i da jača u tom pogledu međusobne odnose železnica;

d) da, na traženje jedne države ugovornice ili prevoznog preduzeća čije pruge su upisane u spisak predviđen članom 58, pokuša izmirenje bilo putem pružanja dobrih usluga, bilo posredovanjem, bilo na makoji drugi način, u cilju rešavanja sporova između država ili preduzeća o tumačenju ili primeni Konvencije;

e) da na traženje strana koje su u sporu — države, prevozna preduzeća ili korisnici — daje mišljenje o sporovima o tumačenju ili primeni Konvencije;

f) da sarađuje u rešavanju sporova o tumačenju ili primeni Konvencije putem arbitraže;

g) da proučava predloge o izmenama ove Konvencije i da po potrebi predlaže sastanke konferencija predviđenih u članu 66.

§ 2. — Posebni pravilnik koji je priložen ovoj Konvenciji kao Prilog II određuje sedište, sastav i organizaciju ovog biroa kao i sredstva koja su potrebna za vršenje njegove delatnosti. Pravilnik sadrži i odredbe o delatnosti Centralnog biroa, i o nadzoru nad biroom. Taj Pravilnik i izmene koje su u njega unete sporazumima između svih država ugovornica imaju istu važnost i trajanje kao i Konvencija.

Član 58

Spisak linija koje su podredene Konvenciji

§ 1. — Centralnom biroom predviđenom u članu 57 stavljeno je u dužnost da sastavlja i vodi ažurno spisak linija koje su podredene ovoj Konvenciji. U tu svrhu prima saopštenja država ugovornica o uno-

à l'inscription sur cette liste ou à la radiation des lignes d'un chemin de fer ou d'une des entreprises mentionnées à l'article 2.

§ 2. — L'entrée d'une ligne nouvelle dans le service des transports internationaux n'a lieu qu'un mois après la date de la lettre de l'Office central notifiant l'inscription de cette ligne aux autres Etats.

§ 3. — La radiation d'une ligne est effectuée par l'Office central, aussitôt que celui des Etats contractants à la demande duquel cette ligne a été portée sur la liste lui a notifié qu'elle ne se trouve plus en situation de satisfaire aux obligations imposées par la Convention.

§ 4. — La simple réception de l'avis émanant de l'Office central donne immédiatement à chaque chemin de fer le droit de cesser, avec la ligne radiée, toutes relations de transport international, sauf en ce qui concerne les transports en cours, qui doivent être achevés.

Article 59.

Dispositions complémentaires

Les dispositions complémentaires que certains Etats contractants ou certains chemins de fer participants publient pour l'exécution de la Convention sont communiquées par eux à l'Office central.

Les accords intervenus pour l'adoption de ces dispositions peuvent être mis en vigueur, sur les chemins de fer qui y ont adhéré, dans les formes prévues par les lois et règlements de chaque Etat, sans pouvoir porter dérogation à la Convention internationale.

Leur mise en vigueur est notifiée à l'Office central.

Article 60.

Règlement des différends par voie d'arbitrage

§ 1. — Les litiges ayant pour objet l'interprétation ou l'application de la Convention, valable comme loi nationale ou à titre de droit conventionnel, et des dispositions complémentaires édictées par certains Etats contractants peuvent, à la demande des parties, être soumis à des tribunaux arbitraux dont la composition et la procédure font l'objet de l'Annexe IV à la présente Convention.

§ 2. — Toutefois, en cas de litige entre Etats, les dispositions de l'Annexe IV ne lient pas les parties, qui peuvent déterminer librement la composition du tribunal arbitral et la procédure arbitrale.

§ 3. — A la demande des parties, la juridiction arbitrale peut être saisie:

a) sans préjudice du règlement de différends en vertu d'autres dispositions légales,

1° des litiges entre Etats contractants,

2° des litiges entre Etats contractants d'une part et Etats non contractants d'autre part,

3° des litiges entre Etats non contractants,

pourvu que, dans les deux derniers cas, la Convention soit applicable comme loi nationale ou à titre de droit conventionnel;

b) des litiges entre entreprises de transport;

c) des litiges entre entreprises de transport et usagers;

d) des litiges entre usagers.

§ 4. — Les conditions de la suspension de l'interruption de la prescription des actions nées d'un contrat de transport international qui fait l'objet d'un recours à la procédure arbitrale instituée par le présent article sont déterminées par le droit national du tribunal ordinaire où l'action devrait être intentée.

§ 5. — Les sentences rendues par les tribunaux arbitraux envers des entreprises de transport ou des usagers sont exécutoires dans chacun des Etats contractants aussitôt après accomplissement des formalités prescrites dans l'Etat où l'exécution doit avoir lieu.

šenju u spisak ili brisanju iz spiska pruga neke železnice ili nekog preduzeća pomenutog u članu 2.

§ 2. — Na prevoze koji se vrše na liniji koja je nanovo unesena u spisak primenjuje se ova Konvencija tek po isteku jednog meseca dana računajući od dana kada je Centralni biro drugim državama dostavio saopštenje o upisu ove pruge.

§ 3. — Centralni biro briše neku prugu čim mu država ugovornica, po čijem je zahtevu ta pruga bila unesena u spisak, saopšti da za tu prugu nije više u stanju da odgovara obavezama nametnutim Konvencijom.

§ 4. — Samim prijemom saopštenja koje dostavi Centralni biro daje se svakoj železnici pravo da odmah prekine sa brisanom prugom sve odnose u pogledu međunarodnog prevoza; od toga se izuzimaju već otpočetli prevozi koje treba završiti.

Član 59

Dopunske odredbe

Dopunske odredbe koje izdaju pojedine države ugovornice ili železnice učesnice u cilju izvršenja Konvencije moraju se saopštiti Centralnom birou.

Ugovorene dopunske odredbe mogu železnice koje su ih prihvatile staviti na snagu na način koji je predviđen zakonima i propisima dotične države; dopunske odredbe, međutim, ne smeju protivrečiti odredbama ove Konvencije.

O stupanju na snagu dopunskih odredaba treba obavestiti Centralni biro.

Član 60

Rešavanje sporova putem arbitraže

§ 1. — Sporovi o tumačenju ili primeni ove Konvencije koja važi kao unutrašnje pravo ili kao ugovorno pravo, kao i dopunskih odredaba koje su izdale pojedine države ugovornice, mogu se na zahtev strana podneti arbitražnim sudovima čiji sastav i postupak čine predmet Priloga IV ove Konvencije.

§ 2. — Međutim, kod sporova između država odredbe Priloga IV nisu obavezne za strane. One mogu slobodno odrediti sastav arbitražnog suda i njegov postupak.

§ 3. — Na zahtev zainteresovanih strana može se tražiti rešenje arbitražnog suda:

a) sa ograničenjem rešavanja sporova na osnovu drugih zakonskih odredaba:

1) za sporove između država ugovornica,

2) za sporove između država ugovornica s jedne i država neugovornica s druge strane,

3) za sporove između država neugovornica, ukoliko se u poslednja dva slučaja Konvencija primenjuje kao unutrašnje ili ugovorno pravo;

b) za sporove između prevoznih preduzeća;

c) za sporove između prevoznih preduzeća i korisnika prevoza;

d) za sporove između korisnika prevoza.

§ 4. — U pogledu uslova o obustavljanju ili prekidanju zastarevanja potraživanja iz međunarodnog ugovora o prevozu koji je u smislu ovog člana dao povoda za uvođenje postupka putem arbitraže, merodavno je pravo zemlje u kojoj bi se mogla podići tužba pred sudom.

§ 5. — Presude arbitražnog suda postaju izvršne prema prevoznim preduzećima i korisnicima prevoza u svakoj državi ugovornici, čim su ispunjene formalnosti propisane u državi u kojoj se one moraju izvršiti.

TITRE V.

DISPOSITIONS EXCEPTIONNELLES

Article 61.

Responsabilité en trafic fer-mer

§ 1. — Dans les transports fer-mer empruntant les lignes visées à l'article 2, § 1. chaque Etat peut, en demandant que la mention utile soit portée sur la liste des lignes soumises à la Convention, ajouter l'ensemble des causes d'exonération énoncées ci-après à celles prévues à l'article 30.

Le transporteur ne peut s'en prévaloir que s'il fait la preuve que le retard à la livraison, la perte ou l'avarie est survenu sur le parcours maritime, depuis le chargement des bagages à bord du navire jusqu'à leur déchargement du navire.

Ces causes d'exonération sont les suivantes:

a) actes, négligence ou défaut du capitaine, marin, pilote, ou des préposés du transporteur dans la navigation ou dans l'administration du navire;

b) innavigabilité du navire, à condition que le transporteur fasse la preuve que cette innavigabilité n'est pas imputable à un manque de diligence raisonnable de sa part à mettre le navire en état de navigabilité ou à lui assurer un armement, un équipement et un approvisionnement convenables ou à approprier et mettre en bon état toutes parties du navire où les bagages sont chargés, de façon qu'elles soient aptes à la réception, au transport et à la préservation des bagages;

c) incendie, à condition que le transporteur fasse la preuve qu'il n'a pas été causé par son fait ou sa faute, par ceux du capitaine, marin, pilote ou de ses préposés;

d) périls, dangers ou accidents de la mer ou autres eaux navigables;

e) sauvetage ou tentative de sauvetage de vies ou de biens en mer.

Les causes d'exonération ci-dessus ne suppriment ni ne diminuent en rien les obligations générales du transporteur, et notamment son obligation d'exercer une diligence raisonnable pour mettre le navire en état de navigabilité ou pour lui assurer un armement, un équipement et un approvisionnement convenables, ou pour approprier et mettre en bon état toutes parties du navire où les bagages sont chargés, de façon qu'elles soient aptes à la réception, au transport et à la préservation des bagages.

Lorsque le transporteur fait valoir les causes d'exonération qui précèdent il reste néanmoins responsable si l'ayant droit fait la preuve que le retard à la livraison, la perte ou l'avarie est dû à une faute du transporteur, du capitaine, marin, pilote ou de ses préposés, faute autre que celle prévue sous lettre a).

§ 2. — Lorsqu'un même parcours maritime est desservi par plusieurs entreprises inscrites sur la liste mentionnée à l'article premier, le régime de responsabilité applicable à ce parcours doit être le même pour toutes ces entreprises.

En outre, lorsque ces entreprises ont été inscrites sur la liste à la demande de plusieurs Etats, l'adoption de ce régime doit au préalable faire l'objet d'un accord entre ces Etats.

§ 3. — Les mesures prises en conformité du présent article sont communiquées à l'Office central. Elles entreront en vigueur, au plus tôt, à l'expiration d'un délai de trente jours à partir de la date de la lettre par laquelle l'Office central aura notifié ces mesures aux autres Etats.

Les bagages en cours de transport ne seront pas affectés par lesdites mesures.

DEO V

POSEBNE ODREDBE

Član 61

Odgovornost u saobraćaju železnica-more

§ 1. — Za prevoze železnica-more koji se vrše preko linija navedenih u članu 2 § 1 svaka država može razlozima za oslobođenje odgovornosti prema članu 30 dodati i niže navedene razloge i to u njihovoj celini; u tom slučaju ona mora tražiti da se u spisak linija koje su podređene Konvenciji unese odgovarajuća primedba.

Vozar se može pozivati na te razloge samo onda, ako dokaže da je prekoračenje roka isporuke, gubitak ili oštećenje nastalo na morskom putu od početka ukrcavanja prtljaga u brod pa do iskrcavanja sa broda.

Ovi razlozi za oslobođenje od odgovornosti jesu sledeći:

a) radnje, nehat ili greške kapetana, mornara, krmanoša ili lica zaposlenih u službi vozara u plovidbi ili u upravi broda;

b) nesposobnost broda za plovidbu ako vozar dokaže da ta nesposobnost nije nastupila zbog njegove nedovoljne brižljivosti da učini brod sposobnim za plovidbu ili da ga snabde potrebnim ljudstvom, opremom i životnim namirnicama, ili da sve delove broda u koje se prtljag tovari podesi i dovede u ispravno stanje, i to na način da su sposobni za smeštanje, prevoz i očuvanje prtljaga;

c) vatra, ako vozar dokaže da nije nastala njegovom krivicom ili krivicom kapetana, mornara, krmanoša ili njegovih službenika;

d) opasnosti ili nesreće na moru i drugim plovnim vodama;

e) spasavanje ili pokušaj spasavanja života ili svojine na moru.

Prednji razlozi za oslobođenje odgovornosti nemaju za posledicu ni ukidanje ni ograničenje opštih obaveza vozara naročito ne njegovu obavezu da uloži potrebnu brižljivost za osposobljenje broda za plovidbu, ili da ga snabde potrebnim ljudstvom, opremom i životnim namirnicama ili da sve delove broda u koje se prtljag tovari, podesi i dovede u ispravno stanje i to na način da su sposobni za smeštanje, prevoz i očuvanje prtljaga.

Vozar odgovara i u napred navedenim slučajevima ako imalac prava dokaže da je prekoračenje roka isporuke, gubitak ili oštećenje, prouzrokovano krivicom vozara, kapetana broda, mornara, krmanoša ili njegovih službenika, a ne krivicom navedenom pod a).

§ 2. — Ako na nekoj pomorskoj liniji vrši prevoz više preduzeća koja su uneta u spisak naveden u članu 1, moraju za sva preduzeća važiti isti propisi o odgovornosti.

Ako su ta preduzeća uneta u spisak na predlog više država, potrebno je da se prethodno postigne saglasnost između ovih država o primeni tih propisa o odgovornosti.

§ 3. — Mere koje se uvode na osnovu ovog člana treba prijaviti Centralnom birou. One stupaju na snagu najranije po isteku roka od trideset dana računajući od dana kada je Centralni biro drugim državama dostavio saopštenje o tim merama.

Na usputni prtljag ove se mere ne odnose.

TITRE VI. DISPOSITIONS FINALES

Article 62.

Signature

La présente Convention, dont les Annexes font partie intégrante, demeure ouverte jusqu'au 1er mars 1953 à la signature des Etats qui ont été invités à se faire représenter à la Conférence ordinaire de révision.

Article 63.

Ratifications. Mise en vigueur

La présente Convention sera ratifiée et les instruments de ratification seront déposés le plus tôt possible auprès du Gouvernement suisse.

Lorsque la Convention aura été ratifiée par quinze Etats, le Gouvernement suisse se mettra en rapport avec les Gouvernements intéressés à l'effet d'examiner avec eux la possibilité de mettre la Convention en vigueur.

Article 64.

Adhésion à la Convention

§ 1. — Tout Etat non signataire qui veut adhérer à la présente Convention adresse sa demande au Gouvernement suisse, qui la communique à tous les Etats contractants avec une note de l'Office central sur la situation des chemins de fer de l'Etat demandeur au point de vue des transports internationaux.

§ 2. — A moins que dans les six mois à compter de la date de cet avis, deux Etats au moins n'aient notifié leur opposition au Gouvernement suisse, la demande est admise de plein droit et avis en est donné par le Gouvernement suisse à l'Etat demandeur et à tous les Etats contractants.

Dans le cas contraire, le Gouvernement suisse notifie à tous les Etats contractants et à l'Etat demandeur que l'examen de la demande est ajourné.

§ 3. — Toute admission produit ses effets un mois après la date de l'avis envoyé par le Gouvernement suisse, ou si, à expiration de ce délai, la Convention n'est pas encore en vigueur, à la date de la mise en vigueur de celle-ci.

Article 65.

Durée de l'engagement des Etats contractants

§ 1. — La durée de la présente Convention est illimitée. Toutefois, chaque Etat contractant peut se dégager dans les conditions ci-après:

La Convention est valable, pour tout Etat contractant, jusqu'au 31 décembre de la cinquième année qui suivra sa mise en vigueur. Tout Etat qui voudrait se dégager pour l'expiration de cette période devra notifier son intention au moins un an à l'avance au Gouvernement suisse, qui en informera tous les Etats contractants.

A défaut de notification dans le délai indiqué, l'engagement sera prolongé de plein droit pour une période de trois années, et ainsi de suite, de trois ans en trois ans, à défaut de dénonciation un an au moins avant le 31 décembre de la dernière année de l'une des périodes triennales.

§ 2. — Les Etats admis à participer à la Convention au cours de la période quinquennale ou d'une des périodes triennales sont engagés jusqu'à la fin de cette période, puis jusqu'à la fin de chacune des périodes suivantes, tant qu'ils n'auront pas dénoncé leur engagement un an au moins avant l'expiration de l'une d'entre elles.

Article 66.

Révision de la Convention

§ 1. — Les Délégués des Etats contractants se réunissent pour la révision de la Convention, sur la

DEO VI ZAVRSNE ODREDBE

Član 62

Potpisivanje

Ova Konvencija, čiji prilozi čine njen sastavni deo ostaje do 1 marta 1953 godine otvorena za potpis država koje su bile pozvane da budu zastupljene na redovnoj revizionoj konferenciji.

Član 63

Ratifikacija. Stupanje na snagu

Ova Konvencija biće ratifikovana i instrumenti ratifikacije biće što pre deponovani kod Švajcarske vlade.

Kada Konvenciju bude ratifikovalo petnaest država, Švajcarska vlada staviće se u vezu sa zainteresovanim vladama u cilju ispitivanja mogućnosti stavljanja ove Konvencije na snagu.

Član 64

Pristupanje Konvenciji

§ 1. — Država koja nije potpisala ovu Konvenciju, a koja želi da joj pristupi, upućuje svoj zahtev Švajcarskoj vladi; koja ga saopštava svim državama ugovornicama sa izveštajem Centralnog biroa o stanju železnica u pogledu međunarodnih prevoza države, koja je tražila pristupanje Konvenciji.

§ 2. — Ako u roku od šest meseci, računajući od dana kada je ovo saopštenje poslato, bar dve države ne dostave Švajcarskoj vladi svoj prigovor, traženje je punopravno usvojeno i Švajcarska vlada o tome izveštava državu koja je tražila pristupanje kao i sve države ugovornice.

U protivnom slučaju Švajcarska vlada saopštava svim državama ugovornicama kao i državi koja je tražila pristupanje da je ispitivanje zahteva odloženo.

§ 3. — Svako primanje stupa na snagu posle mesec dana, računajući od dana kada je saopštenje poslato od strane Švajcarske vlade, ili ako po isteku ovog roka Konvencija nije još na snazi, — sa danom njenog stupanja na snagu.

Član 65

Trajanje obaveza država ugovornica

§ 1. — Trajanje ove Konvencije je neograničeno. Međutim, svaka država ugovornica može istupiti pod ovim uslovima:

Konvencija važi za svaku državu ugovornicu do 31 decembra pete godine po isteku dana njenog stavljanja na snagu. Država koja bi htela istupiti po isteku ovog roka mora svoju nameru da saopšti najmanje na godinu dana pre ovog datuma Švajcarskoj vladi koja će o tome obavestiti sve države ugovornice.

U nedostatku ovakvog saopštenja u naznačenom roku, obaveza će se punovažno produžiti za rok od tri godine i tako redom, od tri do tri godine, sem ako se ne otkaze najmanje godinu dana pre 31 decembra poslednje godine jednog od tih trogodišnjih rokova.

§ 2. — Države primljene da učestvuju u Konvenciji u toku petogodišnjeg roka ili u jednom od trogodišnjih rokova obavezne su do isteka toga roka, zatim do isteka svakog od sledećih rokova, sve dok ne budu otkazale svoju obavezu najmanje na godinu dana pre isteka jednog od tih rokova.

Član 66

Revizija Konvencije

§ 1. — Pretstavnici država ugovornica sastaju se radi revizije Konvencije na poziv Švajcarske vlade

convocation du Gouvernement suisse, au plus tard cinq ans après la mise en vigueur de la présente Convention.

Une Conférence est convoquée avant cette époque, si la demande en est faite par le tiers au moins des Etats contractants.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, le Gouvernement suisse invite aussi des Etats non contractants.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, l'Office central invite à assister à la Conférence des représentants:

a) d'organisations internationales gouvernementales ayant compétence en matière de transport;

b) d'organisations internationales non gouvernementales s'occupant de transport.

La participation aux débats de délégations des Etats non contractants ainsi que des organisations internationales mentionnées au quatrième alinéa sera réglée pour chaque Conférence dans le règlement des délibérations.

D'entente avec la majorité des Gouvernements des Etats contractants, l'Office central peut, avant les Conférences de révision ordinaires et extraordinaires, convoquer des Commissions pour l'examen préliminaire des propositions de révision. Les dispositions de l'Annexe III sont applicables par analogie à ces Commissions.

§ 2. — La mise en vigueur de la Convention nouvelle à laquelle aboutit une conférence de révision emporte abrogation de la Convention antérieure même à l'égard des Etats contractants qui ne ratifieraient pas la Convention nouvelle.

§ 3. — Dans l'intervalle des conférences de révision, les articles 5, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 47, 48, 49, 52 et les Annexes I et IV peuvent être tenus à jour par une Commission de révision. L'organisation et le fonctionnement de cette Commission font l'objet de l'Annexe III à la présente Convention.

Les décisions de la Commission de révision sont notifiées immédiatement aux Gouvernements des Etats contractants par l'intermédiaire de l'Office central. Elles sont tenues pour acceptées, à moins que, dans les trois mois à partir du jour de la notification, cinq Gouvernements au moins n'aient formulé des objections. Elles entrent en vigueur le premier jour du sixième mois qui suit le mois au cours duquel l'Office central les a portées à la connaissance des Gouvernements des Etats contractants. L'Office central désigne ce jour lors de la notification des décisions.

Article 67.

Textes de la Convention. Traductions officielles

La présente Convention a été conclue et signée en langue française selon l'usage diplomatique établi.

Au texte français sont joints un texte en langue allemande, un texte en langue anglaise et un texte en langue italienne, qui ont la valeur de traductions officielles.

En cas de divergence, le texte français fait foi.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires ci-après, munis de leurs pleins pouvoirs qui ont été trouvés en bonne et due forme, ont signé la présente Convention.

Fait à Berne, le vingt-cinq octobre mil neuf cent cinquante-deux, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives de la Confédération suisse et dont une expédition authentique sera remise à chacune des Parties.

Annexe I (Article 21)

FORMULAIRE DU BULLETIN DE BAGAGES

Le formulaire se compose de trois feuilles avec le texte ci-après. Les administrations de chemins de fer déterminent si toutes les trois feuilles ou si seulement les feuilles 1 et 3 sont remplies par décalquage.

najkasnije pet godina posle stupanja na snagu ove Konvencije.

Konferencija će se zezvati i pre toga roka ako to traži najmanje jedna trećina država ugovornica.

U sporazumu sa većinom država ugovornica Švajcarska vlada poziva i države neugovornice.

U sporazumu sa većinom država ugovornica Centralni biro poziva da prisustvuju konferenciji i predstavnici:

a) državnih međunarodnih organizacija koje su nadležne za transportna pitanja;

b) međdržavnih međunarodnih organizacija koje se bave transportnim pitanjima.

Pravo učestvovanja u debatama predstavnika država neugovornica i predstavnika međunarodnih organizacija pomenutih u stavu četiri određuje se za svaku konferenciju poslovníkom.

U sporazumu sa većinom država ugovornica, Centralni biro može pre svake redovne i vanredne revizije konferencije sazvati komisije radi prethodnog proučavanja predloga za reviziju. Odredbe Priloga III primenjuju se po smislu i na ove komisije.

§ 2. — Stupanjem na snagu nove Konvencije koju donese revizijska konferencija ukida se ranija Konvencija čak i prema onim državama ugovornicama koje ne bi ratifikovale novu Konvenciju.

§ 3. — U razdoblju između revizijskih konferencija mogu revizijske komisije usavršavati članove 5, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 27, 47, 48, 49, 52 i Priloge I i IV. Sastav i poslovanje revizijskih komisija određuje Prilog III ove Konvencije.

Zaključke revizijske komisije saopštava Centralni biro odmah vladama država ugovornica. Oni se smatraju primljenim ako u roku od tri meseca, računajući od dana saopštenja, najmanje pet vlada ne stavi prigovore. Zaključci stupaju na snagu prvog dana šestog meseca po isteku meseca u kome ih je Centralni biro dostavio državama ugovornicama na znanje. Prilikom saopštenja zaključaka Centralni biro određuje dan stupanja na snagu.

Član 67

Tekst Konvencije. Zvanični prevodi

Ova Konvencija je, prema ustanovljenoj diplomatskoj praksi, zaključena i potpisana na francuskom jeziku.

Francuskom tekstu priključen je tekst na nemačkom, engleskom i italijanskom jeziku koji važe kao zvanični prevodi.

U slučaju neslaganja važi francuski tekst.

U potvrdu čega su niženavedeni opunomoćnici, čija punomoćja su nađena u dobroj i propisnoj formi, potpisali ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Bernu dvadesetpetog oktobra hiljadu-devetstopedesetdruge godine u jednom primerku koji će se deponovati u arhivu Švajcarske konfederacije i čija će overena kopija biti dostavljena svakoj državi ugovornici.

Prilog I (Član 21)

UZORAK PRTLJAŽNICE

Uzorak se sastoji iz tri lista sa niže navedenim tekstom. Železničke uprave određuju da li treba ispunjavati kopiranjem sva tri lista ili samo prvi i treći list.

Annexe II
(Article 57)

Prilog II
(Član 57)

R E G L E M E N T
RELATIF A L'OFFICE CENTRAL DES TRANSPORTS
INTERNATIONAUX PAR CHEMINS DE FER

P R A V I L N I K
CENTRALNOG BIROA ZA MEĐUNARODNE PRE-
VOZE NA ŽELEZNICAMA

Article premier

§ 1. — L'Office central des transports internationaux par chemins de fer siège à Berne, sous les auspices du Gouvernement suisse.

Le contrôle de son activité, tant sur le plan administratif que sur le plan financier, s'exerce dans le cadre établi par les dispositions de l'article 57 de la Convention et est confié à un Comité administratif.

A cet effet, le Comité administratif:

a) veille à la bonne application par l'Office central des Conventions ainsi que des autres textes issus des conférences de révision et préconise, s'il y a lieu, les mesures propres à faciliter l'application de ces Conventions et textes;

b) donne des avis motivés sur les questions qui peuvent intéresser l'activité de l'Office central et qui lui sont soumises par un Etat contractant ou par le directeur de l'Office.

§ 2. — a) Le Comité administratif se réunit à Berne. Il se compose de neuf membres, choisis parmi les Etats contractants.

b) La Confédération suisse dispose d'un siège permanent dans le Comité, dont elle assume la présidence. Les autres Etats membres sont nommés pour cinq ans. La Conférence diplomatique chargée de mettre en vigueur la Convention, en exécution de l'article 63 de celle-ci et en tenant compte d'une équitable répartition géographique, désigne les Etats faisant partie du Comité pour la première période de cinq ans. Elle décide des dispositions propres à déterminer la composition du Comité pour les périodes ultérieures.

c) Si une vacance se produit parmi les Etats membres, le Comité administratif désigne lui-même un autre Etat contractant pour occuper le siège vacant.

d) Chaque Etat membre désigne, comme délégué au Comité administratif, une personne qualifiée en raison de son expérience des questions de transports internationaux.

e) Le Comité administratif établit son règlement intérieur et se constitue lui-même.

Il tient au moins une réunion ordinaire chaque année; il tient, en outre, des réunions extraordinaires lorsque trois Etats membres au moins en font la demande.

Le secrétariat du Comité administratif est assuré par l'Office central.

Les procès-verbaux des séances du Comité administratif sont envoyés à tous les Etats contractants.

f) Les fonctions de délégué d'un Etat membre sont gratuites et les frais de déplacement qu'elles entraînent sont à la charge de cet Etat.

§ 3. — a) Le Comité administratif établit le règlement concernant l'organisation, le fonctionnement et le statut du personnel de l'Office central. Le Gouvernement suisse lui présente un projet à cet effet.

b) Le Comité administratif nomme le directeur, le vice-directeur et les conseillers de l'Office central; le Gouvernement suisse lui présente des propositions à cet effet. Pour ces nominations, le Comité administratif tient compte plus particulièrement de la compétence des candidats et d'une équitable répartition géographique.

c) Le Comité administratif approuve le budget annuel de l'Office central, en tenant compte des dispositions de l'article 2 ci-après, ainsi que le rapport annuel de gestion.

Član 1

§ 1. — Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama ima svoje sedište u Bernu i stoji pod zaštitom Švajcarske vlade.

Nadzor nad njegovim radom u administrativnom i u finansiskom pogledu vrši se u okviru odredaba člana 57 Konvencije i poveren je Upravnom odboru.

U tom cilju Upravni odbor ima sledeće zadatke:

a) staranje da Centralni biro pravilno primenjuje Konvencije i druge tekstove koje donose Revizione komisije, a po potrebi preduzimanje potrebnih mera u cilju olakšanja primene Konvencija i tekstova;

b) davanje mišljenja po pitanjima koja se odnose na rad Centralnog biroa, a koja mu podnosi neka država ugovornica ili direktor biroa.

§ 2. — a) Upravni odbor zasedava u Bernu. On se sastoji od devet članova koji se biraju između država ugovornica;

b) Švajcarska konfederacija ima jedno stalno mesto u odboru kome predsedava. Ostale države članice biraju se na 5 godina. Diplomatska konferencija koja je prema članu 63 Konvencije pozvana da stavi Konvenciju na snagu određuje države koje će za prvi period od pet godina biti u odboru, vodeći računa o podesnoj geografskoj podeli. Ona utvrđuje i pravila o sastavu odbora za naredne periode;

c) ako se uprazni mesto jedne države članice, Upravni odbor određuje drugu državu ugovornicu za popunjavanje upraznjenog mesta;

d) svaka država članica određuje u Upravni odbor kao svog delegata lice koje je za to kvalifikovano s obzirom na svoja iskustva u pitanjima međunarodnog saobraćaja;

e) Upravni odbor izrađuje sam svoj unutrašnji poslovnik i određuje svoj sastav.

On drži svake godine najmanje jedno redovno zasedanje, a održava i vanredna zasedanja ako najmanje tri države članice to zahtevaju.

Poslove sekretarijata Upravnog odbora obavlja Centralni biro.

Zapisnici zasedanja Upravnog odbora dostavljaju se svim državama ugovornicama;

f) rad delegata države članice je besplatan i njegovi putni troškovi padaju na teret dotične države.

§ 3. — a) Upravni odbor donosi propise koji se odnose na organizaciju, rad i pravni položaj osoblja Centralnog biroa. U tu svrhu nacrt mu predlaže Švajcarska vlada;

b) Upravni odbor imenuje direktora, pomoćnika direktora i savetnike Centralnog biroa; u tu svrhu stavlja mu predloge Švajcarska vlada. Prilikom ovih imenovanja Upravni odbor vodi naročito računa o sposobnosti kandidata i o podesnoj geografskoj podeli;

c) Upravni odbor odobrava godišnji budžet Centralnog biroa, kao i godišnji poslovni izveštaj, vodeći računa o odredbama narednog člana 2.

La vérification des comptes de l'Office central, qui a trait uniquement à la concordance des écritures et des pièces comptables, dans le cadre du budget, est exercée par le Gouvernement suisse. Celui-ci transmet ces comptes, avec un rapport, au Comité administratif.

Le Comité administratif communique aux Etats contractants, avec le rapport de gestion de l'Office central et le relevé des comptes annuels de ce dernier, les décisions, résolutions et recommandations qu'il est appelé à formuler.

d) Le Comité administratif adresse à chaque conférence de révision, au moins deux mois avant l'ouverture de celle-ci, un rapport sur l'ensemble de son activité depuis la conférence précédente.

Article 2

§ 1. — Les frais de l'Office central sont supportés par les Etats contractants proportionnellement à la longueur des lignes de chemins de fer ou des parcours auxquels s'applique la Convention. Toutefois, les lignes de navigation participent aux dépenses proportionnellement à la moitié seulement de leurs parcours. Pour chaque Etat, la contribution est de 0 fr. 80 au maximum par kilomètre. Exceptionnellement, cette contribution peut, après accord entre le Gouvernement intéressé et l'Office central, et approbation du Comité administratif, être réduite de cinquante pour cent au maximum pour des lignes exploitées dans des conditions particulières. Le montant du crédit annuel afférent au kilomètre est fixé, pour chaque exercice, par le Comité administratif, l'Office central entendu. Il est toujours perçu en totalité. Lorsque les dépenses effectives de l'Office central n'ont pas atteint le montant du crédit calculé sur cette base, le solde non dépensé est versé à un fonds de réserve.

§ 2. — A l'occasion de la remise aux Etats contractants du rapport de gestion et du relevé des comptes annuels, l'Office central les invite à verser leur part contributive aux dépenses de l'exercice écoulé. L'Etat qui, à la date du 1er octobre, n'aurait pas versé sa part est, une deuxième fois, invité à la faire. Si ce rappel n'est pas suivi d'effet, l'Office central le renouvelle au début de l'année suivante, à l'occasion de l'envoi de son rapport de gestion pour l'exercice écoulé. Si, à la date du 1er juillet suivant, aucun compte n'a été tenu de ce rappel, une quatrième démarche est faite auprès de l'Etat retardataire pour l'amener à payer les deux annuités échues. En cas d'insuccès, l'Office central l'avise, trois mois plus tard, que, si le versement attendu n'a pas été effectué avant la fin de l'année, son abstention sera interprétée comme une manifestation tacite de sa volonté de se retirer de la Convention. A défaut d'une suite donnée à cette dernière démarche avant le 31 décembre, l'Office central, prenant acte de la volonté, tacitement exprimée par l'Etat défaillant, de se retirer de la Convention, procède à la radiation des lignes de cet Etat de la liste des lignes admises au service des transports internationaux.

§ 3. — Les montants non recouverts doivent, autant que possible, être couverts au moyen des crédits ordinaires dont dispose l'Office central et peuvent être répartis sur quatre exercices. La partie du déficit qui n'aurait pas pu être comblée de la sorte est portée, dans un compte spécial, au débit des autres Etats contractants dans la proportion du nombre de kilomètres de lignes soumises à la Convention à l'époque de la mise en compte et, pour chacun, dans la mesure où il a déjà, pendant la période de deux ans qui s'est terminée par la retraite de l'Etat défaillant, été partie avec lui à la Convention.

§ 4. — L'Etat dont les lignes ont été radiées dans les conditions indiquées au § 2 ci-dessus ne peut les faire ré-admettre au service des transports internationaux qu'en payant, au préalable, les sommes dont il est resté débiteur, pour les années entrant en considération et

Pregled računa Centralnog biroa koji se odnosi jedino na dovodenje u sklad poslovnih knjiga sa računskim dokumentima u okviru budžeta vrši Švajcarska vlada. Ona dostavlja ove račune Upravnom odboru sa svojim izveštajem.

Upravni odbor saopštava državama ugovornicama, sa poslovnim izveštajem Centralnog biroa i godišnjim završnim računom, i svoja rešenja, zaključke i preporuke koje je doneo;

d) Upravni odbor dostavlja svakoj Revizionoj konferenciji bar na dva meseca pre njenog početka izveštaj o celokupnom svom poslovanju za period od prethodne konferencije.

Član 2

§ 1. — Troškove Centralnog biroa snose države ugovornice srazmerno dužini železničkih pruga ili drugih linija na koje se primenjuje Konvencija. Međutim, plovidbene linije učestvuju u troškovima srazmerno samo jednoj polovini svojih plovinih puteva. Doprinos svake države iznosi najviše 0,80 franaka po kilometru. Izuzetno, ovaj doprinos može se smanjiti, no najviše za 50%, za linije čija se eksploatacija vrši pod naročitim okolnostima na osnovu sporazuma između zainteresovane vlade i Centralnog biroa, a sa odobrenjem Upravnog odbora. Visinu godišnjeg kredita koji otpada na jedan kilometar određuje za svaku poslovnu godinu Upravni odbor u sporazumu sa Centralnim biroom. Kredit se uvek naplaćuje u punom iznosu. Ako stvarni izdaci Centralnog biroa ne dostignu visinu kredita izračunatog na toj osnovi, onda će se netrošeni ostatak uneti u rezervni fond.

§ 2. — Prilikom podnošenja poslovnog izveštaja i godišnjeg završnog računa državama ugovornicama, Centralni biro ih poziva da polože svoj udeo u troškovima za proteklu poslovnu godinu. Država koja do 1 oktobra ne položi svoj udeo poziva se po drugi put da to učini. Ako ovaj poziv ostane bez uspeha, Centralni biro će ga ponoviti početkom naredne godine prilikom slanja izveštaja o protekloj poslovnoj godini. Ako do idućeg 1 jula ne bi bilo postupljeno po tom pozivu, onda će se preduzeti četvrti korak kod države koja je zaostala u plaćanju, da bi se ista privolela na plaćanje oba dospela godišnja udela. Ako i ovaj korak ostane bezuspešan, Centralni biro izvestiće je tri meseca kasnije, da će se, ako uplata ne bude izvršena do kraja godine, njeno neplaćanje protumačiti kao prećutan izraz njene volje za istupanje iz Konvencije. Ako se ni ovom poslednjem koraku ne udovolji do 31 decembra, Centralni biro će, primajući na znanje prećutno izraženu volju države koja uplatu nije položila da istupa iz Konvencije, pristupiti brisanju linija te države iz spiska linija na kojima je dopušteno vršenje međunarodnog saobraćaja.

§ 3. — Nenaplaćeni iznosi će se po mogućnosti pokriti iz redovnih kredita kojima raspolaže Centralni biro, a mogu se raspodeliti na četiri poslovne godine. Deo manjka koji se ne bi mogao pokriti na ovaj način knjiži se u poseban račun na teret ostalih država ugovornica srazmerno broju kilometara linija na koje se primenjuje Konvencija u vremenu obračuna. Pritom, svaka država učestvuje u istoj srazmeri u kojoj je učestvovala s njom u Konvenciji za vreme dvogodišnjeg perioda, koji se završio istupanjem države koja nije platila udeo.

§ 4. — Država čije su linije brisane pod uslovima navedenim u § 2 može ih ponovo proglasiti za međunarodni saobraćaj samo pod uslovom da prethodno plati iznose koje je ostala dužna za dotične godine i to sa kamatom pet od sto, računajući od isteka šestog

ce avec intérêt de cinq pour cent à compter de la fin du sixième mois écoulé depuis le jour où l'Office central l'a invité la première fois à payer les parts contributives lui incombant.

Article 3

§ 1. — L'Office central publie un bulletin mensuel contenant les renseignements nécessaires à l'application de la Convention, notamment les communications relatives à la liste des lignes de chemins de fer et d'autres entreprises et aux objets exclus du transport ou admis sous certaines conditions, ainsi que les études qu'il jugerait utile d'y insérer.

§ 2. — Le bulletin est rédigé en français et en allemand. Un exemplaire est envoyé gratuitement à chaque Etat contractant et à chacune des administrations intéressées. Les autres exemplaires demandés sont payés à un prix fixé par l'Office central.

Article 4

§ 1. — Les bordereaux et créances pour transports internationaux restés impayés peuvent être adressés par l'entreprise créancière à l'Office central pour qu'il en facilite le recouvrement. A cet effet, l'Office central met l'entreprise de transport débitrice en demeure de régler la somme due ou de fournir les motifs de son refus de payer.

§ 2. — Si l'Office central estime que les motifs de refus allégués sont suffisamment fondés, il renvoie les parties à se poursuivre devant le juge compétent ou, si les parties en font la demande, devant le tribunal prévu à l'article 60 de la Convention (Annexe IV).

§ 3. — Lorsque l'Office central estime que la totalité ou une partie de la somme est réellement due, il peut, après avoir consulté un expert, déclarer que l'entreprise de transport débitrice est tenue de verser à l'Office central tout ou partie de la créance; la somme ainsi versée doit rester consignée jusqu'à décision au fond par le juge compétent ou par le tribunal arbitral prévu à l'article 60 de la Convention (Annexe IV).

§ 4. — Dans le cas où une entreprise de transport n'a pas donné suite, dans la quinzaine, aux injonctions de l'Office central, il lui est adressée une nouvelle mise en demeure, avec indication des conséquences de son refus.

§ 5. — Dix jours après cette nouvelle mise en demeure, si elle est restée infructueuse, l'Office central adresse à l'Etat contractant dont dépend l'entreprise de transport un avis motivé, en invitant cet Etat à aviser aux mesures à prendre et notamment à examiner s'il doit maintenir sur la liste les lignes de l'entreprise de transport débitrice.

§ 6. — Si l'Etat contractant dont dépend l'entreprise de transport débitrice déclare que, malgré le non-paiement, il ne croit pas devoir faire rayer de la liste cette entreprise, ou s'il laisse sans réponse pendant six semaines la communication de l'Office central, il est réputé de plein droit accepter la garantie de la solvabilité de ladite entreprise, en ce qui concerne les créances résultant des transports internationaux.

Article 5

Il est perçu une rémunération pour couvrir les frais particuliers résultant de l'activité prévue à l'article 57, § 1, lettres d) à f), de la Convention. Le montant de cette rémunération est fixé par le Comité administratif, sur proposition de l'Office central.

Article 6

Disposition transitoire

La première réunion ordinaire du Comité administratif, qui est convoquée par le Gouvernement suisse, doit avoir lieu dans un délai de deux mois à compter de la date d'entrée en vigueur de la Convention.

meseca od dana kada je Centralni biro državu prvi put pozvao da plati udele koji na nju otpadaju.

Član 3

§ 1. — Centralni biro izdaje mesečni časopis koji sadrži obaveštenja potrebna za primenu Konvencije, a naročito obaveštenja koja se odnose na spisak železničkih pruga i linija drugih preduzeća, kao i na predmete isključene od prevoza ili koji se primaju na prevoz pod izvesnim uslovima i rasprave koje smatra korisnim za objavljivanje.

§ 2. — Časopis se izdaje na francuskom i nemačkom jeziku. Po jedan primerak šalje se besplatno svakoj državi ugovornici i svakoj zainteresovanoj upravi. Dalji zahtevani primerci plaćaju se po ceni koju odredi Centralni biro.

Član 4

§ 1. — Potraživanja iz međunarodnog saobraćaja koja su ostala nenaplaćena može poverilačka uprava uputiti Centralnom birou da ovaj posreduje radi naplate. U tom cilju Centralni biro poziva prevozno preduzeće da plati dužni iznos ili da navede razloge zašto odbija plaćanje.

§ 2. — Ako Centralni biro smatra da su razlozi za odbijanje plaćanja dovoljno osnovani, upućuje strane na parnicu pred nadležnim sudom, ili ako to strane zahtevaju, pred arbitražnim sudom predviđenim u članu 60 Konvencije (Prilog IV).

§ 3. — Ako Centralni biro smatra da se ceo iznos ili jedan njegov deo stvarno duguje, može, pošto sasluša veštaka, odrediti da prevozno preduzeće koje duguje položi Centralnom birou celo potraživanje ili deo potraživanja; tako položeni iznos ostaje deponovan do odluke o glavnoj stvari koju donosi nadležni sud ili arbitražni sud predviđen u članu 60 Konvencije (Prilog IV).

§ 4. — U slučaju da neko prevozno preduzeće ne postupi po zahtevu Centralnog biroa u roku od petnaest dana, uputiće mu se nov poziv sa naznačenjem posledica u slučaju neodazivanja.

§ 5. — Ako i nov poziv posle deset dana ostane bezuspešan, Centralni biro upućuje državi kojoj pripada odnosno prevozno preduzeće jedan obrazloženi izveštaj s pozivom da se ona postara o merama koje treba preduzeti, a naročito da ispita da li treba da se linije dužnog prevoznog preduzeća mogu i dalje zadržati u spisku linija.

§ 6. — Ako država ugovornica kojoj pripada dužno prevozno preduzeće izjavi da i pored neizvršenog plaćanja ne nalazi da treba brisati iz spiska linija ovo preduzeće, ili ako u roku od šest nedelja ne odgovori na saopštenje Centralnog biroa, smatra se punopravno da država prima na sebe jemstvo za plaćanja dotičnog preduzeća, koja se odnose na potraživanja iz međunarodnog saobraćaja.

Član 5

U svrhu pokrića naročitih troškova koji nastaju iz delatnosti navedene u članu 57, § 1 pod d) do f) Konvencije, isplaćuje se nagrada. Visinu nagrade utvrđuje Upravni odbor na predlog Centralnog biroa.

Član 6

Prelazne odredbe

Prva redovna sednica Upravnog odbora koju saziva Svajcarska vlada održaće se dva meseca posle stupanja na snagu Konvencije.

Annexe III
(Article 66, § 3)

S T A T U T
RELATIF A LA COMMISSION DE REVISION

Article premier.

Les Gouvernements des Etats contractants communiquent leur propositions concernant les objets rentrant dans la compétence de la Commission, à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer, qui les porte immédiatement à la connaissance des autres Etats contractants.

Article 2.

L'Office central invite la Commission à siéger chaque fois que la nécessité s'en fait sentir ou sur la demande d'au moins cinq Etats contractants.

Tous les Etats contractants sont avisés des sessions de la Commission deux mois à l'avance. L'avis doit indiquer exactement les questions dont l'inscription à l'ordre du jour est demandée.

Article 3.

Tous les Etats contractants peuvent prendre part aux travaux de la Commission.

Un Etat peut se faire représenter par un autre Etat; toutefois, un Etat ne peut représenter plus de deux autres Etats.

Chaque Etat supporte les frais de ses représentants.

Article 4.

L'Office central instruit les questions à traiter et assume le service du secrétariat de la Commission.

Le Directeur et le Vice-directeur de l'Office central prennent part aux séances de la Commission avec voix consultative.

Article 5.

D'entente avec la majorité des Etats contractants, l'Office central invite à assister, avec voix consultative, aux séances de la Commission, des représentants:

- a) d'Etats non contractants,
- b) d'organisations internationales gouvernementales ayant compétence en matière de transport, sous condition de réciprocité,
- c) d'organisations internationales non gouvernementales s'occupant de transport, sous condition de réciprocité.

Article 6.

La Commission est valablement constituée lorsqu'un tiers des Etats contractants sont représentés.

Article 7.

La Commission désigne pour chaque session un président et un ou deux vice-présidents.

Article 8.

Les délibérations ont lieu en français et en allemand. Les exposés des membres de la Commission sont traduits immédiatement de vive voix et en substance. Le texte des propositions et les communications du président sont traduits in extenso.

Article 9.

Le vote a lieu par délégation et, sur demande, à l'appel nominal; chaque délégation d'un Etat contractant représenté à la séance a droit à une voix.

Une proposition n'est adoptée que si:

Prilog III
(Član 66, § 3)

S T A T U T
REVIZIONE KOMISIJE

Član 1

Vlade država ugovornica saopštavaju Centralnom birou za međunarodni železnički saobraćaj svoje predloge po predmetima za koje su nadležne pojedine komisije. Centralni biro dostavlja te predloge odmah ostalim državama ugovornicama.

Član 2

Centralni biro saziva komisije prema ukazanoj potrebi, kao i na zahtev najmanje pet država ugovornica.

Sve države ugovornice izveštavaju se o sednicama komisija na dva meseca ranije. U izveštaju imaju se tačno naznačiti predmeti za koje je bilo traženo da se stave na dnevni red.

Član 3

Sve države ugovornice mogu učestvovati u radovima komisija.

Jednu državu može zastupati druga država, ali jedna država ne može zastupati više od dve države.

Svaka država snosi troškove svojih predstavnika.

Član 4

Centralni biro priprema predmete koji će se raspravljati i obavlja sekretarske poslove komisija.

Direktor i pomoćnik direktora Centralnog biroa učestvuju na sednicama komisija sa savetodavnim glasom.

Član 5

U sporazumu sa većinom država ugovornica Centralni biro poziva niženavedene predstavnike da prisustvuju sednicama sa savetodavnim glasom:

- a) država koje nisu pristupile Konvenciji,
- b) državnih međunarodnih organizacija koje su nadležne za transportna pitanja, pod uslovom reciprociteta,
- c) nedržavnih međunarodnih organizacija koje se bave sa transportnim pitanjima, pod uslovom reciprociteta.

Član 6

Komisija je punopravno konstituisana, ako je zastupljena najmanje jedna trećina država ugovornica.

Član 7

Komisija bira za svako zasjedanje svog predsednika kao i jednog ili dva potpredsednika.

Član 8

Rasprave se vode na francuskom i nemačkom jeziku. Izlaganja svakog člana komisije prevode se odmah usmeno i to samo suštinski, dok se tekst predloga i saopštenja predsednika prevodi opširno.

Član 9

O predlozima glasa se po delegacijama, a na zahtev i poimenice. Svaka delegacija koja zastupa jednu državu ugovornicu ima pravo na jedan glas.

Predlog se smatra primljenim samo onda:

- a) ont pris part au vote au moins la moitié des délégations représentées à la Commission,
b) elle a réuni la majorité des suffrages exprimés.

Article 10.

Les procès-verbaux des séances résument les délibérations dans les deux langues.

Les propositions et les décisions doivent y être insérées textuellement dans les deux langues. En cas de divergences entre le texte français et le texte allemand du procès-verbal en ce qui concerne les décisions, le texte français fait foi.

Les procès-verbaux sont distribués aux membres aussitôt que possible.

Si leur approbation ne peut avoir lieu au cours de la session, les membres remettront au secrétariat dans un délai approprié les corrections éventuelles.

Article 11.

Pour faciliter les travaux, la Commission peut constituer des sous-commissions; elle peut aussi constituer des sous-commissions chargées de préparer pour une session ultérieure des questions déterminées.

Chaque sous-commission désigne un président, un vice-président et, si le besoin s'en fait sentir, un rapporteur. Pour le reste, les dispositions des articles 1 à 5 et 8 à 10 sont applicables par analogie aux sous-commissions.

Annexe IV (Article 60)

RÈGLEMENT D'ARBITRAGE

Article premier.

Nombre des arbitres

Les tribunaux arbitraux constitués pour connaître des litiges autres que ceux entre Etats se composeront d'un, de trois ou de cinq arbitres, suivant les stipulations du compromis.

Article 2.

Choix des arbitres

§ 1. — Une liste d'arbitres est préétablie. Chaque Etat contractant peut désigner au plus deux de ses ressortissants, spécialistes du droit international des transports, pour être inscrits sur la liste d'arbitres, établie et tenue à jour par le Gouvernement suisse.

§ 2. — Si le compromis prévoit un arbitre unique, celui-ci est choisi d'un commun accord par les parties.

Si le compromis prévoit trois ou cinq arbitres, chacune des parties choisit un ou deux arbitres, selon le cas.

Les arbitres choisis conformément à l'alinéa précédent désignent d'un commun accord le troisième ou le cinquième arbitre, selon le cas, lequel préside le tribunal arbitral.

Si les parties sont en désaccord sur le choix de l'arbitre unique ou si les arbitres choisis par les parties sont en désaccord sur la désignation du troisième ou du cinquième arbitre, selon le cas, le tribunal arbitral est complété par un arbitre désigné par le Président du Tribunal fédéral suisse, à la requête de l'Office central.

Le tribunal arbitral est composé de personnes figurant sur la liste visée au § 1. Toutefois, si le compromis prévoit cinq arbitres, chacune des parties peut choisir un arbitre en dehors de la liste.

§ 3. — L'arbitre unique, le troisième ou le cinquième arbitre doit être d'une autre nationalité que les parties.

L'intervention au litige d'une tierce partie demeure sans effet sur la composition du tribunal arbitral.

- a) ako je u glasanju učestvovala najmanje polovina delegacija prisutnih u komisiji,
b) ako se većina predatih glasova izjasni za predlog.

Član 10

Zapisnici sednica rezimiraju rasprave na dva jezika.

Predlozi i odluke treba da budu doslovno uneti u zapisnik na dva jezika. U slučaju neslaganja nemačkog i francuskog teksta zapisnika, koji se odnosi na odluke, merodavan je francuski tekst.

Zapisnike treba što je moguće pre podeliti članovima.

Ako zapisnici ne mogu biti u toku zasedanja odobreni, članovi će saopštiti sekretarijatu u primenom roku eventualne ispravke.

Član 11

Komisija može u svrhu olakšanja svojih radova, odrediti potkomisije; ona može odrediti takođe potkomisije koje treba da pripreme određena pitanja za kasnije zasedanje.

Svaka potkomisija određuje predsednika, potpredsednika, a prema potrebi i jednog izvestioca. Uostalom, za potkomisije važe propisi članova 1 do 5 i 8 do 10, po smislu.

Prilog IV (Član 60)

PRAVILNIK O ARBITRAŽNOM SUDU

Član 1

Broj arbitara

Arbitražni sudovi koji se obrazuju u cilju raspravljavanja sporova koji nisu sporovi između država, sastoje se prema odredbama sporazuma o arbitraži od jednog, tri ili pet arbitara.

Član 2

Izbor arbitara

§ 1. — Spisak arbitara ustanovljava se unapred. Svaka država ugovornica može imenovati najviše dva svoja državljanina, stručnjaka za međunarodno transportno pravo, radi upisivanja u spisak arbitara koji sastavlja i vodi ažurno Švajcarska vlada.

§ 2. — Ako sporazum o arbitraži predviđa arbitra pojedinca, njega biraју strane sporazumno.

Ako sporazum o arbitraži predviđa tri ili pet arbitara, svaka strana bira prema slučaju jednog ili dva arbitra.

Arbitri izabranj u smislu prethodnog stava određuju sporazumno, prema slučaju, trećeg, odnosno petog arbitra, koji predsedava arbitražnom sudu.

Ako se strane ne mogu složiti u izboru arbitra pojedinca, ili ako se arbitri koje su strane izabrale ne slože o imenovanju trećeg, odnosno petog arbitra, onda se arbitražni sud na traženje Centralnog biroa popunjava arbitrom koga imenuje predsednik Švajcarskog saveznog suda.

Arbitražni sud se sastoji od lica koja su uneta u spisak naveden u § 1. Ako, međutim, sporazum o arbitraži predviđa pet arbitara, svaka strana može da izabere jednog arbitra van spiska.

§ 3. — Arbitar pojedinac, treći ili peti arbitar, moraju imati državljanstvo različito od strana u sporu.

Učešće treće strane koja se umeša u spor ne utiče na sastav arbitražnog suda.

**Article 3.
Compromis**

Les parties qui recourent à l'arbitrage concluent un compromis, lequel spécifie en particulier:

- a) l'objet du différend, déterminé d'une façon aussi précise et claire que possible;
- b) la composition du tribunal et les délais utiles pour la nomination du ou des arbitres;
- c) le lieu du tribunal.

Pour l'ouverture de la procédure arbitrale, le compromis doit être communiqué à l'Office central.

**Article 4.
Procédure**

Le tribunal arbitral décide lui-même de la procédure à suivre en tenant compte notamment des dispositions ci-après:

- a) le tribunal arbitral instruit et juge les causes dont il est saisi sur les éléments fournis par les parties sans être lié, lorsqu'il est appelé à dire le droit, par les interprétations de celles-ci;
- b) il ne peut accorder plus ou autre chose que les conclusions du demandeur, ni moins que ce que le défendeur a reconnu comme étant dû;
- c) la sentence arbitrale, dûment motivée, est rédigée par le tribunal arbitral et notifiée aux parties par l'intermédiaire de l'Office central;
- d) sauf disposition contraire de droit impératif du lieu où siège le tribunal arbitral, la sentence arbitrale n'est pas susceptible de recours, exception faite toutefois de la révision ou de la nullité.

**Article 5.
Greffé**

L'Office central fonctionne comme greffe du tribunal arbitral.

**Article 6.
Frais**

La sentence arbitrale fixe les frais et dépens, y compris les honoraires des arbitres, et décide à laquelle des parties le paiement en incombe ou dans quelle proportion ils sont partagés entre elles.

**Član 3
Sporazum o arbitraži**

Strane koje pribegavaju arbitraži zaključuju sporazum o arbitraži koji određuje naročito:

- a) predmet spora koji treba da se što tačnije i jasnije označi;
- b) sastav suda i rokove za imenovanje arbitra odnosno arbitara;
- c) mesto suda.

Radi otvaranja arbitražnog postupka sporazum o arbitraži treba saopštiti Centralnom birou.

**Član 4
Postupak**

Arbitražni sud sam određuje postupak vodeći računa o niže navedenim odredbama:

- a) arbitražni sud istražuje i presuđuje slučajeve koji su mu podneti na osnovu podataka koje su podnele strane s tim da prilikom prosuđivanja nije vezan tumačenjima strana;
- b) ne može se dosuditi ni više niti drugo a ne ono što je tražio tužilac, niti manje od onoga što je tužen priznao da duguje;
- c) arbitražnu presudu sa potrebnim obrazloženjem sastavlja arbitražni sud i dostavlja je stranama preko Centralnog biroa;
- d) sem protivne odredbe prinudnog prava mesta u kome zasada arbitražni sud, protiv arbitražne presude ne može se podneti žalba, izuzev ako je u pitanju revizija ili ništavnost.

**Član 5
Sekretarijat arbitražnog suda**

Centralni biro obavlja poslove sekretarijata arbitražnog suda.

**Član 6
Troškovi**

Arbitražna presuda utvrđuje troškove i izdatke uključujući nagrade arbitrima i određuje koja strana treba da ih plati ili u kojoj srazmeri će se oni podeliti između strana.

PROTOCOLE ADDITIONNEL

AUX CONVENTIONS INTERNATIONALES CONCERNANT LE TRANSPORT PAR CHEMINS DE FER DES MARCHANDISES (CIM) ET DES VOYAGEURS ET DES BAGAGES (CIV), SIGNÉES À BERNE LE 25 OCTOBRE 1952

Au moment de clore les travaux de la cinquième Conférence de révision des Conventions internationales du 23 novembre 1933 concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV), la Conférence a pris les décisions suivantes:

1° La Conférence donne mandat au Gouvernement suisse, qui accepte, de convoquer une Conférence extraordinaire en vue:

a) d'élaborer un nouveau Règlement relatif à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer instituant un régime de surveillance analogue à celui qui existe dans d'autres organisations internationales. Le Gouvernement suisse, en s'inspirant des suggestions de la délégation française, préparera un projet qui sera communiqué aux Etats contractants. La Conférence extraordinaire devra être convoquée de façon que le nouveau Règlement puisse entrer en vigueur en même temps que les nouvelles Conventions;

b) de rechercher une solution au problème de la participation allemande aux Conventions internationales concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV).

2° En outre, la Conférence,

Prenant acte du fait que les experts compétents ont constaté que les conditions de transport des matières dangereuse par fer et par mer à destination ou en provenance du Royaume-Uni diffèrent essentiellement de celles qui sont prescrites par l'Annexe I à la CIM et qu'il est impossible de les modifier en temps utile pour les rendre conformes à celles-ci, d'autant plus que des travaux de mise en harmonie des réglementations sont envisagés pour tous les moyens de transport sur le plan régional et sur le plan mondial;

Tenant compte de ce que, dans sa XIe session, tenue en décembre 1951, la Commission d'experts chargée de tenir à jour l'Annexe I à la CIM a décidé de créer un appendice spécial à l'Annexe I, contenant les prescriptions dérogatoires relatives au trafic fer-mer des matières dangereuses entre le Continent et le Royaume-Uni, et qu'elle a institué une Sous-commission — dans laquelle le Royaume-Uni est également représenté — chargée de l'élaboration de cet appendice, qui sera soumis à la dite Commission;

Se déclarant d'accord avec cette procédure,

DOPUNSKI PROTOKOL

UZ MEĐUNARODNE KONVENCIJE O PREVOZU ROBE (CIM) I PUTNIKA I PRTLJAGA (CIV) NA ŽELEZNICAMA, POTPISANE U BERNU 25 OKTOBRA 1952

Prilikom završetka radova pete Konferencije za reviziju Međunarodnih konvencija o prevozu robe (CIM) i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama od 23 novembra 1953 godine Konferencija je zaključila sledeće:

1. Konferencija ovlašćuje Švajcarsku vladu, a Švajcarska vlada prihvata da sazove vanrednu konferenciju sa zadatkom:

a) da izradi nov Pravilnik Centralnog biroa za međunarodne prevoze na železnicama, kojim se uvodi postupak o nadzoru sličan onome koji postoji kod drugih međunarodnih organizacija. Švajcarska vlada će izraditi nacrt koji će dostaviti državama ugovornicama, vodeći računa o sugestijama francuske delegacije. Vanredna konferencija treba da se sazove tako blagovremeno da bi mogao nov Pravilnik stupiti na snagu u isto vreme kad i nove Konvencije;

b) da pokuša rešiti problem učestvovanja Nemačke u Međunarodnim konvencijama o prevozu robe (CIM) i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama.

2. Sem toga, Konferencija,

primajući na znanje konstataciju nadležnih stručnjaka da se uslovi za prevoz opasnih predmeta železnicom i morem za i iz Ujedinjenog Kraljevstva bitno razlikuju od odredaba Priloga I CIM-a i da ih radi međusobnog usklađivanja nije moguće blagovremeno menjati; ovo tim pre što postoji namera usklađivanja propisa za sve načine prevoza i to kako na regionalnom tako i na svetskom planu.

Uzimajući u obzir zaključak komisije stručnjaka za Prilog I CIM-a na XI zasedanju meseca decembra 1951 godine, da se izradi poseban dodatak uz Prilog I koji bi sadržavao odstupanja od propisa za prevoz opasnih predmeta u saobraćaju železnica — more između Kontinenta i Ujedinjenog Kraljevstva, i da je odredila potkomisiju u kojoj će učestvovati i Ujedinjeno Kraljevstvo za izradu tog dodatka, koji treba podneti pomenutoj komisiji.

Izjavljujući svoju saglasnost sa tim postupkom rešava:

Décide que, jusqu'à l'entrée en vigueur de cet appendice spécial, les matières dangereuses qui seront transportées sous le régime de la CIM et de la CIV, à destination ou en provenance du Royaume-Uni, devront satisfaire aux prescriptions de l'Annexe I et, en outre, aux conditions du Royaume-Uni en ce qui concerne ses réglementations ferroviaires et maritimes du transport des matières dangereuses.

3° Pour permettre l'entrée en vigueur simultanée de la présente Convention et des Annexes telles qu'elles résulteront des révisions en cours, la Conférence préconise que l'article 67, § 4, de la CIM, soit mis en vigueur aussi rapidement que possible et au plus tard six mois avant la date prévue pour la mise en application de la Convention même.

4° La Conférence prend acte de la déclaration suivante:

«Les Gouvernements de la République Populaire de Bulgarie, de la République Populaire Hongroise, de la République Populaire de Pologne, de la République Populaire Roumaine et de la République Tchécoslovaque signent les Conventions sous réserve qu'ils ne reconnaissent pas comme valables et obligatoires les dispositions de l'article 60, § 2 et § 3, lettre a), de la CIM et de la CIV.»

et décide, en raison du caractère purement facultatif de l'arbitrage, d'admettre les réserves qui précèdent.

Fait à Berne, le vingt cinq octobre mil neuf cent cinquante-deux.

da do stupanja na snagu ovog posebnog dodatka moraju opasne materije, koje će se prevoziti na osnovu odredaba CIM-a i CIV-a za ili iz Ujedinjenog Kraljevstva, a odgovarati odredbama Priloga I a sem toga i uslovima Ujedinjenog Kraljevstva o prevozu opasnih materija na železnicama i na moru.

3. Da bi se omogućilo jednovremeno stupanje na snagu Konvencije o prevozu robe na železnicama (CIM) i njenih Priloga u obliku koji će proizaći iz revizija koje se nalaze u toku, Konferencija se izjašnjava za to da se član 67 § 4 CIM-a stavi na snagu što je moguće pre ali najkasnije 6 meseci pre onog datuma koji je predviđen za stupanje na snagu same Konvencije.

Konferencija prima na znanje sledeću izjavu:

„Vlade Bugarske Narodne Republike, Mađarske Narodne Republike, Poljske Narodne Republike, Rumunske Narodne Republike i Čehoslovačke Republike potpisuju Konvenciju sa ogradom da ne priznaju odredbe člana 60 § 2 i § 3 pod a) CIM-a i CIV-a kao važeće i obavezne”.

i zaključuje da se prednje ograde dopuste s obzirom na čisto fakultativan značaj arbitraže.

Sačinjeno u Bernu dvadesetpetog oktobra hiljadu-devetstopedesetdruge godine.

ACTE FINAL

DE LA CONFERENCE EXTRAORDINAIRE CONVOQUÉE EN VERTU DU PROTOCOLE ADDITIONNEL DU 25 OCTOBRE 1952 AUX CONVENTIONS INTERNATIONALES CONCERNANT LE TRANSPORT PAR CHEMINS DE FER DES MARCHANDISES (CIM) ET DES VOYAGEURS ET DES BAGAGES (CIV)

Le Protocole additionnel du 25 octobre 1952 de la 5e Conférence pour la révision des Conventions internationales concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV) avait donné mandat au Gouvernement suisse, qui avait accepté, de convoquer une Conférence extraordinaire en vue :

a) d'élaborer un nouveau Règlement relatif à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer, instituant un régime de surveillance analogue à celui qui existe dans d'autres organisations internationales;

b) de rechercher une solution au problème de la participation allemande aux Conventions internationales concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV).

La Conférence extraordinaire s'est réunie à Berne du 8 au 11 avril 1953.

Les participants étaient les suivants:

I.

Délégués des Etats ayant signé les Conventions du 25 octobre 1952

AUTRICHE:

MM. Smetana F., Conseiller ministériel au Ministère des Communications et Entreprises étatisées, Directeur commercial des Chemins de fer fédéraux autrichiens;

Rissel V., Inspecteur supérieur au Ministère des Communications et des Entreprises étatisées.

BELGIQUE:

MM. Truyen J., Directeur au Ministère des Communications;

Brogniez Ch., Premier Secrétaire à la Légation de Belgique à Berne.

BULGARIE:

M. Tzvetkov B., Secrétaire à la Légation de Bulgarie à Berne.

ZAVRŠNI AKT

VANREDNE KONFERENCIJE KOJA JE BILA SAZVANA NA OSNOVU DOPUNSKOG PROTOKOLA OD 25 OKTOBRA 1952 GODINE UZ MEĐUNARODNE KONVENCIJE O PREVOZU ROBE (CIM) I PUTNIKA I PRTLJAGA (CIV) NA ŽELEZNICAMA

Dopunski protokol od 25 oktobra 1952 godine pete konferencije za reviziju Međunarodnih konvencija o prevozu robe (CIM) i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama stavio je Švajcarskoj vladi u zadatak, koji je ona i primila, da sazove vanrednu konferenciju u cilju:

a) izrade novog pravilnika Centralnog biroa za međunarodne prevoze na železnicama koji se uvodi u nadzorni režim sličan režimima koji postoje kod drugih međunarodnih organizacija;

b) rešenja problema nemačkog učešća u Međunarodnim konvencijama o prevozu robe (CIM) i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama.

Vanredna konferencija održana je u Bernu u vremenu od 8 do 11 aprila 1953 godine.

Prisutni su bili:

I.

Delegati država koje su potpisale Konvencije od 25 oktobra 1952:

AUSTRIJA:

G.G. Smetana F., Savetnik Ministarstva saobraćaja i Podržavljenih preduzeća, komercijalni direktor Austriskih saveznih železnica;

Rissel V., viši inspektor Ministarstva saobraćaja i Podržavljenih preduzeća.

BELGIJA:

G.G. Truyen J., Direktor u Ministarstvu saobraćaja;

Brogniez Ch., Prvi sekretar Belgiskog poslanstva u Bernu;

BUGARSKA:

G. Tzvetkov B., Sekretar Bugarskog poslanstva u Bernu.

DANEMARK:

M. Jensen Th., Directeur du Service commercial des Chemins de fer de l'Etat danois.

ESPAGNE:

M. Sedó Gómez R., Premier Secrétaire à la Légation d'Espagne à Berne.

FINLANDE:

M. Linden K., Premier Secrétaire à la Légation de Finlande à Berne.

FRANCE:

S. Exc. M. Jean Chauvel, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de France en Suisse;

MM. Pierre-Benoist Y., Premier Secrétaire de l'Ambassade de France en Suisse;

Dorges E., Secrétaire général au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;

Corbin E., Ingénieur en Chef des Ponts et Chaussées, Adjoint au Secrétaire général au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;

Parateau R., Contrôleur général des Transports au Ministère des Travaux publics, des Transports et du Tourisme;

Mermet E., Ingénieur en Chef à la Direction commerciale de la S. N. C. F.;

Durand P., Inspecteur général honoraire, Conseil juridique de la S. N. C. F.;

Werner J., Directeur des Chemins de fer de la Sarre.

GRÈCE:

M. Caftanzoglu L., Premier Secrétaire à la Légation de Grèce à Berne.

HONGRIE:

MM. Vermesy S., Directeur du Service commercial au Ministère des Communications;

Matyásky Z., Conseiller aux Chemins de fer de l'Etat hongrois.

ITALIE:

MM. Baldoni O., Chef du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports;

Galluppi E., Deuxième Secrétaire de l'Ambassade d'Italie en Suisse,

Santoni Rugiù G., Inspecteur en Chef supérieur du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports;

Morganti A., Inspecteur en Chef de l'Inspectorat général M. C. T. C. au Ministère des Transports.

LIECHTENSTEIN:

(Représenté par la Suisse.)

LUXEMBOURG:

M. Clemang A., Commissaire du Gouvernement pour les Affaires des Chemins de fer.

NORVÈGE:

M. Holtmon O., Directeur en Chef à la Direction générale des Chemins de fer de l'Etat norvégien.

DANSKA:

G. Jensen Th., Komerzijalni direktor Danskih državnih železnica.

SPANIJA:

G. Sedó Gómez R., Prvi sekretar Španskog poslanstva u Bernu.

FINSKA:

G. Linden K., Prvi sekretar Finskog poslanstva u Bernu.

FRANCUSKA:

Nj. Eks. G. Jean Chauvel, Izvanredni i opunomoćeni ambasador Francuske u Švajcarskoj;

G.G. Pierre-Benoist Y., Prvi sekretar Francuske ambasade u Švajcarskoj;

Dorges E., Generalni sekretar Ministarstva rada, saobraćaja i turizma;

Corbin E., Šef oteka za mostove i puteve, zamenik Generalnog sekretara u Ministarstvu rada, saobraćaja i turizma;

Parateau R., Generalni kontrolor saobraćaja u Ministarstvu rada, saobraćaja i turizma;

Mermet E., Šef u Komerzijalnoj direkciji Nacionalnog društva Francuskih železnica;

Durand P., Generalni honorarni inspektor, pravni savetnik Nacionalnog društva Francuskih železnica;

Werner J., Direktor Sarskih železnica.

GRČKA:

G. Caftanzoglu L., Prvi sekretar Grčkog poslanstva u Bernu.

MAĐARSKA:

G.G. Vermesy S., Komerzijalni direktor Ministarstva saobraćaja;

Matyassy Z., Savetnik Mađarskih državnih železnica.

ITALIJA:

G.G. Baldoni O., Načelnik komercijalne službe Državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

Galluppi E., Drugi sekretar Italijanske ambasade u Švajcarskoj;

Santoni Rugiù G., Viši inspektor komercijalne službe Državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

Morganti A., Šef inspektor Generalnog inspektorata M.C.T.C. u Ministarstvu saobraćaja.

LIHTENŠTAJN:

(Zastupljena od Švajcarske).

LUKSEMBURG:

G. Clemang A., Vladin komisionar za poslove železnice.

NORVEŠKA:

G. Holtmon O., Direktor, šef u Generalnoj direkciji Norveških državnih železnica.

PAYS-BAS:

S. Exc. M. le Baron Adolph Bentinck van Schoonheeten, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaires des Pays-Bas en Suisse;

M. Scheffer H. E., Conseiller juridique au Ministère des Transports et du Waterstaat.

POLOGNE:

MM. Tarnawski J., Directeur au Ministère des Chemins de fer;

Ostrowski M., Conseiller supérieur au Ministère des Chemins de fer.

ROUMANIE:

M. Stoffel E., Chargé d'affaires de la Légation de Roumanie à Berne.

ROYAUME-UNI:

Mr. D. E. O'Neill, Under-Secretary, Ministry of Transport;

Mr. A. W. Clarke, Principal, Ministry of Transport;

Mr. A. W. G. Kean, Treasury Solicitor's Department;

Mr. G. S. M. Birch, Senior Solicitor Assistant, British Transport Commission;

Mr. A. R. Sinclair, Foreign Office, London.

SUEDE:

M. de Sydow G., Conseiller juridique au Ministère des Communications.

SUISSE:

MM. Stucki W., Ministre plénipotentiaire, Délégué du Conseil fédéral pour les Missions spéciales;

Micheli P., Ministre plénipotentiaire, Chef de la Division des Organisations internationales du Département politique fédéral;

Kunz R., Directeur de l'Office fédéral des transports;

Martin A., Chef du Service des Tarifs et du Trafic à l'Office fédéral des Transports;

Dufour F., Premier Secrétaire de Légation à la Division des Organisations internationales du Département politique fédéral.

TCHÉCOSLOVAQUIE:

MM. Šimović L., Chef de Département au Ministère des Affaires étrangères;

Režábek J., Chef de la Division centrale des transports internationaux au Ministère des Chemins de fer;

Charvát O., Directeur administratif au Ministère des Chemins de fer.

TURQUIE:

M. Balcioglu B., Conseiller auprès de la Légation de Turquie à Berne.

YUGOSLAVIE:

MM. Savičević S., Ingénieur, Directeur à la Direction générale des Chemins de fer yougoslaves;

Zajc J., Conseiller supérieur à la Direction des Chemins de fer yougoslaves.

HOLANDIJA:

Nj. Eks. G. Baron Adolph Bentinck van Schoonheeten, Izvanredni izaslanik i opunomoćeni ministar Holandije u Svajcarskoj;

G. Scheffer H. E., Pravni savetnik Ministarstva saobraćaja i pomorstva.

POLJSKA:

G.G. Tarnawski J., Direktor u Ministarstvu željeznica;

Ostrowski M., Viši savetnik u Ministarstvu željeznica.

RUMUNIJA:

G. Stoffel E., Otpравник poslova Rumunskog poslanstva u Bernu.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO:

G. D. E. O'Neill, Potsekretar Ministarstva transporta;

G. A. W. Clarke, Principal Ministarstva transporta;

G. A. W. G. Kean, Pravnik Trezor departmana;

G. G. S. M. Birch, Viši pravni asistent Britanskog Ministarstva transporta;

G. A. R. Sinclair, predstavnik u Ministarstvu inostranih poslova, London.

ŠVEDSKA:

M. de Sydow G., Pravni savetnik Ministarstva saobraćaja.

ŠVAJCARSKA:

G.G. Stucki W., Opunomoćeni Ministar, delegat Federalnog saveta za specijalne misije;

Micheli P., Opunomoćeni Ministar, Načelnik odeljenja međunarodnih organizacija Saveznog političkog Departmana;

Kunz R., Direktor Saveznog biroa za saobraćaj;

Martin A., Šef Oseka za tarife i transport u Saveznom birou za saobraćaj;

Dufour F., Prvi sekretar poslanstva u Odeljenju za međunarodne organizacije Saveznog političkog departmana.

ČEHOSLOVAČKA:

G.G. Šimović L., Načelnik Odeljenja Ministarstva inostranih poslova;

Režábek J., Šef Centralnog oseka za međunarodni saobraćaj Ministarstva željeznica.

Charvát O., Administrativni direktor u Ministarstvu željeznica.

TURSKA:

G. Balcioglu B., Savetnik Turskog poslanstva u Bernu.

JUGOSLAVIJA:

G.G. Savičević S., Inženjer, Direktor u Generalnoj direkciji Jugoslovenskih željeznica;

Zajc J., Viši savetnik u Generalnoj direkciji Jugoslovenskih željeznica.

II.

Observateurs — experts:

RÉPUBLIQUE DEMOCRATIQUE D'ALLEMAGNE:

MM. Stern G., Directeur de la Reichsbahn;
Hübner E., Conseiller supérieur;
Kluge K., Conseiller supérieur;
Lange H., Conseiller supérieur;
Ubländer J., Conseiller supérieur.

III.

Office central des transports internationaux par chemins de fer:

MM. Cottier R., Directeur;
Noë G., Vice-directeur.

Secrétariat de la Conférence:

MM. Ruffy E.,
Michalik K.,
Simoni G.,
Wildhaber A.,
Wick J., } Conseillers de l'Office central;

Gonin L., Secrétaire de l'Office central;
Weber H., Fonctionnaire des tarifs au Service commercial marchandises des CFF.

Les Délégués ont élu:

Président:

M. Walter Stucki, Ministre plénipotentiaire, Délégué du Conseil fédéral suisse pour les Missions spéciales.

Vice-Présidents:

S. Exc. M. Jean Chauvel, Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de France en Suisse;

M. O. Baldoni, Chef du Service commercial et du Trafic des Chemins de fer de l'Etat au Ministère des Transports d'Italie;

M. S. Vermesy, Directeur du Service commercial au Ministère des Communications de Hongrie.

La Conférence a formé trois Commissions, dont les Bureaux ont été constitués comme suit:

Commission I Vérification des pouvoirs

Président: S. Exc. M. le Baron Bentinck (Pays-Bas);
Vice-Président: M. Holtmon (Norvège).

Commission II Problème de la participation allemande aux nouvelles Conventions

Président: M. Micheli (Suisse);
Vice-Président: M. Vermesy (Hongrie).

Commission III Rédaction

Président: M. Corbin (France).

La Conférence a pris pour base de ses délibérations:

a) le projet de Règlement relatif à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer, préparé par le Gouvernement suisse;

b) le projet du 10 mars 1953, préparé par l'Office central, de Protocole additionnel aux Conventions CIM et CIV, concernant la participation allemande aux nouvelles Conventions CIM et CIV, ainsi que la proposition du 8 avril 1953, présentée par la Délégation hongroise.

II.

Posmatrači — eksperti:

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA:

G.G. Stern G., Direktor Državnih železnica;
Hübner E., Viši savetnik;
Kluge K., Viši savetnik;
Lange H., Viši savetnik;
Ubländer J., Viši savetnik.

III.

Centralni biro za međunarodne prevoze na železnicama:

G.G. Cottier R., Direktor;
Noë G., Zamenik direktora.

Sekretarijat konferencije:

G.G. Ruffy E.,
Michalik K.,
Simoni G.,
Wildhaber A.,
Wick J., } Savetnici Centralnog biroa;

Gonin L., Sekretar Centralnog biroa;
Weber H., tarifski stručnjak za robne tarife u Komercijalnom odeljenju Švajcarskih saveznih železnica.

Delegati su izabrali
za predsednika:

G. Walter Stucki, opunomoćeni ministar, delegat Švajcarskog saveznog veća za posebne misije;

za potpredsednike:

G. Jean Chauvel, izvanredni ambasador i opunomoćenik Francuske u Švajcarskoj;

G. O. Baldoni, načelnik komercijalne i transportne službe Italijanskih državnih železnica u Ministarstvu saobraćaja;

G. S. Vermesy, direktor komercijalne službe u Ministarstvu saobraćaja u Mađarskoj.

Konferencija je obrazovala tri komisije čija su predsedništva bila sastavljena kao što sledi:

Komisija I Overavanje punomoćja

Predsednik: E. G. Baron Bentinck (Holandija);
Potpredsednik: G. Holtmon (Norveška).

Komisija II Pitanje učešća Nemačke u novim Konvencijama

Predsednik: G. Micheli (Švajcarska);
Potpredsednik: G. Vermesy (Mađarska).

Komisija III Redakcija

Predsednik: G. Corbin (Francuska).

Kao osnov za svoja savetovanja konferencija je uzela:

a) nacrt Pravilnika Centralnog biroa za međunarodne prevoze na železnicama koji je izradila Švajcarska vlada;

b) nacrt od 10 marta 1953 godine koji je izradio Centralni biro, Dopunski protokol ka Konvencijama CIM i CIV o nemačkom učešću u novim Konvencijama CIM i CIV kao i predlog koji je 8 aprila 1953 godine predložila mađarska delegacija.

Elle a utilisé d'autre part la circulaire du 31 mars 1953 de l'Office central, concernant la participation allemande aux Conventions du 25 octobre 1952.

Compte tenu des délibérations de la Conférence telles qu'elles sont rapportées dans les procès-verbaux des Commissions, ainsi que dans ceux des séances plénières, les Délégués sont tombés d'accord pour soumettre à la signature des Plénipotentiaires respectifs des Etats:

L'Acte constituant le Règlement relatif à l'Office central des transports internationaux par chemins de fer: Annexe V à la CIM, Annexe II à la CIV;

le Protocole additionnel aux Conventions internationales du 25 octobre 1952, concernant le transport par chemins de fer des marchandises (CIM) et des voyageurs et des bagages (CIV).

En foi de quoi, le présent Acte final a été signé.

Fait à Berne, le onze avril mil neuf cent cinquante-trois, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives de la Confédération suisse et dont une expédition authentique sera remise à chacun des Gouvernements représentés à cette Conférence.

Sem toga, konferencija se je poslužila i Okružnicom od 31 marta 1953 godine Centralnog biroa o nemačkom učešću u Konvencijama od 25 oktobra 1952 godine.

Na osnovu savetovanja na konferenciji, koja proizlaze iz zapisnika komisija i plenarnih sednica delegati su se složili da predlože opunomoćenicima Država na potpis:

dokumenat koji sadrži Pravilnik Centralnog biroa za međunarodne prevoze na železnicama: Prilog V uz CIM, Prilog II uz CIV;

Dopunski protokol uz Međunarodne konvencije od 25 oktobra 1952 godine o prevozu robe (CIM) i putnika i prtljaga (CIV) na železnicama.

U dokaz čega potpisan je ovaj Završni akt.

Sačinjeno u Bernu jedanaestog aprila hiljadudevetstopedesettreće godine u jednom primerku koji će se deponovati u arhivu Švajcarske konfederacije i čije će overene kopije biti dostavljene svakoj Državi ugovornici.

PROTOCOLE ADDITIONNEL

AUX CONVENTIONS INTERNATIONALES DU 25 OCTOBRE 1952, CONCERNANT LE TRANSPORT PAR CHEMINS DE FER DES MARCHANDISES (CIM) ET DES VOYAGEURS ET DES BAGAGES (CIV) (DU 11 AVRIL 1953)

Les plénipotentiaires soussignés sont convenus des dispositions ci-après:

1° Les Etats qui n'ont pas signé les Conventions du 25 octobre 1952, ou les parties territoriales de tels Etats et sur les lignes de chemins de fer desquels les Conventions du 23 novembre 1933 sont appliquées, peuvent notifier au Gouvernement suisse qu'ils ont adopté, par voie de législation interne, les dispositions des Conventions de 1952 et qu'ils les appliqueront suivant les règles de leur constitution.

2° Au cas où la notification visée ci-dessus est faite, les effets en sont les suivants:

a) Les dispositions des Conventions de 1952 sont applicables dans les rapports entre les Etats contractants et les Etats ou parties territoriales mentionnés sous 1° et ayant fait cette notification, à l'expiration d'un délai de trente jours à partir de la date de réception de la notification par le Gouvernement suisse si les Conventions sont entrées en vigueur ou, dans le cas contraire, à partir de la date de leur entrée en vigueur.

b) Le Gouvernement suisse constate la date de réception de la notification et la communique aux Etats parties aux Conventions de 1952 ainsi qu'aux Etats ou parties territoriales d'Etats ayant fait usage de la faculté visée sous 1°.

c) Plusieurs parties territoriales correspondant à un des Etats mentionnés sous 1° n'ont pas plus d'une voix. Les modalités d'application de ce principe seront réglées par une Conférence intergouvernementale des Etats signataires des Conventions de 1952. Sous tous les autres rapports, ces Etats ou leurs parties territoriales ont les mêmes droits et obligations que les Etats qui ont ratifié les Conventions de 1952 ou qui y ont adhéré.

3° Afin de rendre obligatoires pour l'usager, selon le droit du Royaume-Uni, les prescriptions des Conven-

DOPUNSKI PROTOKOL

UZ MEĐUNARODNU KONVENCIJU OD 25 OKTOBRA 1952 GODINE O PREVOZU ROBE (CIM) I PUTNIKA I PRTLJAGA (CIV) NA ŽELEZNICAMA OD 11 APRILA 1953

Potpisani punomoćnici sporazumeli su se o sledećem:

1. Države koje nisu potpisale Konvencije od 25 oktobra 1952 godine, ili delovi područja takvih država, na čijim železničkim prugama se primenjuju Konvencije od 23 novembra 1933 godine, mogu saopštiti Švajcarskoj vladi da su stavile na snagu odredbe Konvencije iz 1952 godine putem unutrašnjeg zakonodavstva i da će ih primenjivati u smislu svojih ustavnih odredaba.

2. Takvo saopštenje ima sledeća dejstva:

a) odredbe Konvencije iz 1952 godine primenjuvace se između država ugovornica i država, ili delova područja država, navedenih pod tač. 1 koje su učinile takvo saopštenje posle isteka roka od trideset dana računajući od vremena kada je stiglo saopštenje Švajcarskoj vladi, ako su Konvencije već stupile na snagu; u protivnom slučaju sa danom njihovog stupanja na snagu;

b) Švajcarska vlada utvrdiće datum prispeća saopštenja i staviti ga na znanje državama ugovornicama Konvencija iz 1952 godine, kao i državama i delovima područja država koje su se koristile mogućnošću pod tačkom 1;

c) više delova područja jedne od država navedenih u tački 1 imaju samo jedan glas. Način sprovođenja ovog načela regulisaće konferencija vlada država potpisnica Konvencija iz 1952 godine. U svim drugim odnosima imaju ove države ili delovi njihovih područja ista prava i dužnosti kao i države koje su ratifikovale ili pristupile Konvencijama iz 1952 godine.

3. Da bi se odredbe Konvencija iz 1952 godine mogle na osnovu prava Ujedinjenog Kraljevstva uči-

tions de 1952 en ce qui concerne les lignes des parties territoriales des Etats non signataires ou non adhérents, le Gouvernement du Royaume-Uni, par dérogation aux dispositions de ces Conventions, est habilité à insérer, pour le trafic en provenance du Royaume-Uni, une référence au présent Protocole additionnel dans les formules imprimées de la lettre de voiture (CIM), du billet international et du bulletin de bagages (CIV).

4° Ce Protocole, complétant les Conventions de 1952, demeure ouvert à la signature jusqu'au 1er juin 1953.

Il doit être ratifié.

Les Etats qui n'auront pas signé le présent Protocole avant cette date et les Etats participant aux Conventions susvisées en application de l'article 65 de la CIM et de l'article 64 de la CIV de 1952 peuvent adhérer au présent Protocole par notification.

L'instrument de la ratification ou la notification de l'adhésion sera déposé auprès du Gouvernement suisse.

Le présent Protocole entre en vigueur six mois avant la date prévue pour la mise en application des Conventions de 1952.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires ci-après, munis de leurs pleins pouvoirs qui ont été trouvés en bonne et due forme, ont signé le présent Protocole.

Fait à Berne, le once avril mil neuf cent cinquante-trois, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives de la Confédération suisse et dont une expédition authentique sera remise à chacun des Gouvernements représentés à cette Conférence.

(Etats signataires de la CIM et de la CIV et du Protocole additionnel du 25 octobre 1952, du document »Règlement de l'Office central« et du Protocole additionnel du 11 avril 1953: Autriche, Belgique, Bulgarie, Danemark, Espagne, Finlande, France, Grèce, Hongrie, Italie, Liban, Liechtenstein, Luxembourg, Norvège, Pays-Bas, Pologne, Portugal, Roumanie, Royaume-Uni, Suède, Suisse, Tchécoslovaquie, Turquie et Yougoslavie).

nići obaveznim za korisnike u pogledu linija koje se nalaze u delovima država koje nisu potpisale Konvencije ili im nisu pristupile, Vlada Ujedinjenog Kraljevstva ovlašćena je da u saobraćaju u pravcu iz Ujedinjenog Kraljevstva otštampa, na obrascu tovarnog lista (CIM), međunarodnoj prevoznoj ispravi, i prtljažnici (CIV), tekst kojim se ukazuje na ovaj Dopunski protokol.

4. Ovaj Protokol koji dopunjuje Konvencije iz 1952 godine ostaje otvoren za potpis do 1 juna 1953 godine.

On treba da se ratifikuje.

Države koje do tog vremena nisu potpisale ovaj Protokol kao i države koje učestvuju u smislu člana 65 CIM-a i člana 64 CIV-a iz 1952 godine u navedenim Konvencijama, mogu pristupiti ovom Protokolu na osnovu saopštenja.

Ratifikacione instrumente ili saopštenja treba deponovati kod Švajcarske vlade.

Ovaj Dopunski protokol stupa na snagu šest meseci pre roka koji je predviđen za stupanje na snagu Konvencija iz 1952 godine.

U potvrdu čega su niženavedeni punomoćnici čija punomoćja su nadana u dobroj i propisnoj formi potpisali ovaj Dopunski protokol.

Sačinjeno u Bernu jedanaestog aprila hiljadu-šeststopeidesettreće godine u jednom primerku koji će se deponovati u arhivu Švajcarske konfederacije i čija će overena kopija biti dostavljena svakoj vladi ugovornici.

(Države potpisnice CIM-a, CIV-a, Dopunskog protokola od 25 oktobra 1952, Pravilnika Centralnog biroa i Dopunskog protokola od 11 aprila 1953: Austrija, Belgija, Bugarska, Danska, Španija, Finska, Francuska, Grčka, Mađarska, Italija, Liban, Lichtenštajn, Luksemburg, Norveška, Holandija, Poljska, Portugalija, Rumunija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Švedska, Čehoslovačka, Turska i Jugoslavija).

Члан 2

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Овај међународни споразум састоји се из:

1) Међународне конвенције о превозу путника и пртљага на железницама (CIV);

2) Међународне конвенције о превозу робе на железницама (CIM);

3) Допунских протокола од 25 октобра 1952 и 11 априла 1953 године уз конвенције CIV и CIM;

4) Правилника Централног бирoa за међународне превозе на железницама (Прилог V Међународној конвенцији о превозу робе на железницама);

5) Правилника Централног бирoa за међународне превозе на железницама (Прилог II Међународној конвенцији о превозу путника и пртљага на железницама);

6) Завршног акти V конференције за ревизију међународних конвенција о превозу робе (СIМ) и о превозу путника и пртљага (СIУ) на железницама, и

7) Завршног акта изванредне конференције сазване на основу Додатног протокола од 25 октобра 1952 године уз међународне конвенције о превозу робе (СIМ) и превозу путника и пртљага (СIУ) на железницама.

Ови међународни акти претстављају ревизију досада важећег железничког транспортног права, које је изражено у Првој Бернској конвенцији о превозу робе на железницама од 1890 године и у Бернској конвенцији од 23 октобра 1924 године. Ова ревизија је у складу са постојећим потребама међународног превоза.

Ови међународни акти садрже строжије прописе о обавези објављивања међународних тарифа, упрошћене прописе о избору превозних путева или тарифа, нова правила о роковима испоруке, као и одредбе о упрошћеном поступку за ревизију са-

мих конвенција-Конвенција о превозу путника садржи еластичније прописе о повластицама деце у путничком саобраћају. Овим међународним актима извршене су и многобројне исправке ранијих текстова ради стварања прецизности и јасноће у одредбама.

Генерална дирекција Југословенских железница и Одбор за привреду Савезног извршног већа известили су да немају примедби на ове међународне акте и да су сагласни са њиховом ратификацијом, као и да сматрају да ови међународни акти претстављају напредак у односу на раније важеће конвенције те да их треба хитно ратификовати.

Како је Савезној народној скупштини поднет Предлог закона о превозу на железницама, који је израђен на основу ових међународних аката, којима се мења постојећи режим превоза на железницама, то је за ратификацију ових међународних аката, на основу чл. 15 ст. 1 и тач. 8 Уставног закона, надлежна Савезна народна скупштина.

VEĆE PROIZVOĐAČA

26-ta SEDNICA

ODRŽANA 16 JUNA 1955 GODINE

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda

- 1) Saopštenje
- 2) Odgovori Saveznog izvršnog veća na pitanja narodnih poslanika Dragana Trajanovskog, Nikole Bosanca i drugova i Zivorada Čosića.

Dnevni red

- 1) Pretres Predloga zakona o ratifikaciji Sporazuma zaključenog između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Republike Austrije o obnavljanju izvesnih prava o trgovačkim i fabričkim žigovima;
- 2) Pretres Predloga zakona o ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Nemačke koji se odnosi na izvesna prava iz oblasti industrijske svojine i autorskih prava;
- 3) Pretres Predloga zakona o ratifikaciji konvencija o prevozu putnika, prtljaga i robe na železnicama;
- 4) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o Statutu Saveza zanatskih komora narodnih republika Jugoslavije i o izmenama i dopunama Statuta Savezne industrijske komore;
- 5) Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o dopunskim izborima u Izbornom srezu Beograd VII s predlogom da se verifikuje mandat ing. Velimiru Milutinoviću.

Govornici: Ivan Božičević, Slavko Komar (2 puta), Dragan Trajanovski, Nikola Bosanac, Nikola Minčev, Zivorad Čosić, Božidar Đurić, Đuro Savić.

PRETSEDNIK:
IVAN BOŽIČEVIĆ

ZAPISNIČAR:
ĐURO ČORKOVIĆ

Početak u 11,05 časova

Pretsednik Ivan Božičević (Izborni srez Zagreb III, NR Hrvatska): Otvaram 26-tu sjednicu Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine. Zapisnik današnje sjednice vodiće zapisničar Đuro Čorković.

Molim zapisničara da pročita zapisnik 25-te sjednice Veća proizvođača.

Zapisničar Đuro Čorković (Izborni srez Sisak, NR Hrvatska): čita zapisnik 25-te sjednice Veća proizvođača od 15 juna 1955 godine.

Pretsednik Ivan Božičević: Ima li primjedaba na zapisnik? (Nema). Pošto primjedaba nema, zapisnik se ovjerava.

Izvolite čuti saopštenja.

Tražio je odsustvo narodni poslanik Momir Bošković, zbog službenog putovanja u inostranstvo. Da li Dom odobrava traženo odsustvo? (*Glasovi: Odobrava*). Objavljujem da je traženo odsustvo odobreno.

Od Odbora za privredne organizacije Vijeća proizvođača primili smo izvještaj o potvrdi statuta

Od Mandatno-imunitetskog odbora primili smo izvještaj s prijedlogom da se verifikira mandat narodnog poslanika Velimira Milutinovića.

U vezi sa primljenim izvještajima, predlažem Domu da se utvrđeni dnevni red dopuni, s tim da se kao četvrta tačka dnevnog reda stavi pretres izvještaja Odbora za privredne organizacije a kao peta tačka stavi pretres izvještaja Mandatno-imunitetskog odbora. Da li Dom prima ovu dopunu? (*Glasovi: Prima*).

Objavljujem da je Dom primio predloženu dopunu dnevnog reda.

Prelazimo na poslanička pitanja. Na prvo pitanje narodnog poslanika Dragog Trajanovskog daće odgovor član Saveznog izvršnog vijeća Slavko Komar.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Slavko Komar: U vezi pitanja narodnog poslanika Dragog Trajanovskog, člana Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine, a po predmetu kre-

ditiranja individualnih poljoprivrednih proizvođača, mogu da odgovorim slijedeće:

Odlukom o kreditiranju individualnih poljoprivrednih proizvođača, koju je donijelo Savezno izvršno vijeće 24 jula 1954 godine (*»Službeni list FNRJ«*, br. 27/54 i 43/54), predviđeno je da se visina kredita određuje prema visini katastarskog prihoda kao osnovici za razrez poreza na dohodak od poljoprivrede.

Međutim, u praksi se pokazalo da je visina kredita koji se odobrava i zavisnosti od katastarskog prihoda često nedovoljna i da ne odgovara kreditnoj sposobnosti dužnika, naročito ako se radi o kreditima za podizanje vinograda, voćnjaka i hmeljanika ili o kreditima koji se daju proizvođačima poljoprivrednih proizvoda koji redovno služe za industrijsku preradu (šećerna repa, duvan, konoplja, uljana repica, sunčokret, mak i dr.).

Savezno izvršno vijeće je već ranije primilo izvjesne primjedbe i prijedloge za izmjene odnosne odluke i ono proučava mogućnost davanja kredita ne samo na bazi katastarskog prihoda, već i na bazi stvarnog prihoda i na bazi prometne cijene zemljišta koje će služiti kao obezbijedenje datih kredita. Savezno izvršno vijeće računa da će se ta provjeravanja uskoro izvršiti i da će donijeti potrebne propise.

Prema obavještenju dobijenom od Narodne banke FNRJ, za 1955 godinu predviđena je ukupna kvota od 1.5 milijarde dinara kredita zemljoradnicima sa rokom vraćanja do 5 godina (za nabavku stoke i dr.).

Iz ove kvote samo do 30 aprila 1955 godine dati su krediti zemljoradnicima u visini od 1 milijarde i 556 miliona dinara.

Samo u toku aprila 1955 godine odobreno je zajmova u iznosu od 517,7 miliona dinara.

Prema tome, primjedba, koju u ime Saveznog izvršnog vijeća usvajam i na kojoj se radi, nije toliko neposredno aktuelna da bi se ovih dana morala donijeti odluka o tome.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li je drug Trajanovski zadovoljan odgovorom?

Dragan Trajanovski (Izborni srez Štip, NR Makedonija): Jesam.

Pretsednik Ivan Božičević: Prelazimo na drugo pitanje, na pitanje narodnog poslanika druga Nikole Bosanca, na koje će dati odgovor Slavko Komar, član Saveznog izvršnog vijeća.

Pošto je predviđena kvota investicionih kredita za individualne zemljoradnike za 1955 godinu gotovo iscrpna do kraja aprila t. g., to je otpala hitna potreba za proširivanjem osnova za davanje tih kredita i za njihovu visinu.

Ako bi se tada neposredno prihvatila predložena izmena Odluke o kreditiranju individu-

alnih poljoprivrednih proizvođača, morala bi se naknadno obezbediti i sredstva za davanje zajmova.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Slavko Komar: Drugovi, ja ću dati odgovor grupi narodnih poslanika Vijeća proizvođača o mogućnosti davanja sredstava za dovršenje započetih vinograda i voćnjaka.

1) U ranijim godinama, prije 1952 godine, postojala je praksa kod bespovratnog finansiranja investicija da se sredstva daju samo u iznosu potrebnom za investiranje u tekućoj godini. Međutim, odobravanje kredita iz saveznih sredstava vršeno je samo za podizanje čitavih objekata. U 1953 i 1954 godini postojali su propisi prema kojima se nisu smeli da odobravaju krediti ako se sa njima i sa sredstvima koje je obezbijedio sam investitor ne osigurava dovršenje objekata, pa je čak i ugovor o zajmu sadržavao posebnu klauzulu kojom se investitor obavezivao da sa dobijenim sredstvima izvrši objekt.

2) Prema našim i obavještenjima Narodne banke glavni razlozi što su danas izvjesni voćnjaci i vinogradi nedovršeni su sledeći:

a) izvjestan broj poljoprivrednih organizacija nije upotrebio odobrene zajmove prema ugovoru, već je proširio izgradnju na veći kompleks zemljišta i tako već u prvoj godini utrošio sva sredstva koja bi mu inače bila dovoljna za dovršenje.

Razumljivo je da ovakav način investiranja dovodi u pitanje i već izvršene radove i znači nastojanje za produživanjem stare prakse da se sa »svršenim činom« zahtijevaju nova sredstva za dovršenje da ne bi propala već uložena sredstva i probijanje svakog sistema odobravanja investicionih zajmova. Odobravanje kredita za dovršenje ovih objekata značilo bi popuštanje takvoj praksi i stimuliranje na nepoštovanje propisa i neplansko investiranje.

b) Neke narodne republike, odnosno neki srezovi odobravali su investicione zajmove iz svojih investicionih fondova, ali u iznosima koji su bili dovoljni samo za početak izvođenja radova. Kasnije su se ovi investitori pojavljivali sa zahtjevom da im se daju iz saveznih izvora sredstva za dovršenje započetih objekata. Karakteristično je, međutim, da su u 1954 godini republike i srezovi imali dovoljno sredstava za završenje kreditovanja započetih objekata, ali su se one radije orijentisale na druge privredne grane, a sredstva koja su namijenjena za poljoprivredu upotrebljena su za započinjanje izgradnje novih objekata a ne za dovršenje započetih. Slijedeći pregled koji je napravljen u centrali Narodne banke FNRJ to najbolje pokazuje.

Fondovi za kreditiranje investicija i budžetska sredstva u 1954 godini (sa produženim korišćenjem do 28. II. 1955 g.):

(u milionima dinara)

Narodna republika	Republički			Pokrajinski i lokalni		
	Priliv	ukupan	za polj.	Priliv	ukupan	za polj.
Srbija	10.506,5	8.858,9	674,6	16.257,8	12.303,4	593,9
Hrvatska	10.412,7	10.062,4	888,6	11.987,1	11.334,3	430,4
Slovenija	8.546,0	8.039,7	322,4	10.917,0	11.544,2	719,2
RIH	5.720,0	5.133,0	433,2	4.329,0	4.304,5	108,0
Makedonija	3.287,2	4.069,1	1.189,1	1.805,8	1.706,5	35,5
Crna Gora	1.323,0	1.457,0	78,5	763,1	718,9	0,8
ukupno	40.295,4	37.620,1	3.386,4	46.059,8	40.912,3	1.887,8

Smatramo da je sasvim ispravno u sistemu da onaj ko započinje investicije obezbijedi sredstva i za njihovo dovršavanje. Krediti koji se odobravaju iz opšteg investicionog fonda namijenjenog za poljoprivredu na ovom principu se dodjeljuju. Prema tome, nije moglo doći do podizanja vinograda ili voćnjaka iz kredita opšteg investicionog fonda a da nije bilo obezbijeđeno njihovo dovršavanje.

Prema tome, smatra se da se finansiranje dovršenja započetih objekata — vinograda i voćnjaka treba da izvrši iz istih izvora, iz kojih su ovi objekti započeti u 1953 i 1954 godini. Inače, ako bi se stvorila praksa da se republički ili lokalni fondovi upotrebe za početak izgradnje pojedinih objekata, ili da investitori započnu njihovu izgradnju iz sopstvenih sredstava, a da se za njihovo dovršenje angažuju sredstva iz opšteg investicionog fonda, došlo bi se u situaciju proširene i nekontrolisane investicione izgradnje, sa svima posljedicama koje takva izgradnja povlači.

Ukoliko je u pojedinim područjima ovo ozbiljniji problem i ukoliko bi moglo doći do znatnih materijalnih šteta zbog nedostatka sredstava za dovršavanje ovih objekata, mislimo da se problem može riješiti sreskim i republičkim investicionim sredstvima namijenjenim za investicije u poljoprivredi, jer ni u kom slučaju problem ne ocjenjujemo da ima takvog obima i da je takvog značaja da je potrebna intervencija Savezne narodne skupštine ili Saveznog izvršnog vijeća sredstvima iz centralnih fondova.

3) Što se tiče utrošenih obrtnih sredstava u podizanju voćnjaka i vinograda, Uredbom o refundaciji obrtnih sredstava privrednih organizacija utrošenih za investicije (*»Službeni list FNRJ«,* br. 54/54) i Odlukom o pokriću za investicije utrošenih obrtnih sredstava zemljoradničkih zadruga (*»Službeni list FNRJ«* br. 57/54), data je mogućnost poljoprivrednim dobrima i zemljoradničkim zadrugama da izvrše refundaciju utrošenih obrtnih sredstava u podizanje voćnjaka i vinograda, pa je trebalo da se ove organizacije koriste ovim zakonskim propisima.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li je narodni poslanik Nikola Bosanac zadovoljan sa ovim odgovorom?

Nikola Bosanac (Izborni srez Daruvar, NR Hrvatska): Iz odgovora koji sam dobio na postavljeno pitanje meni se čini da Narodna banka nije dala tačne podatke, jer ono što je Banka kreditirala, o čemu je drug Komar govorio, ono budžetsko kreditiranje nije potpuno utrošeno, nego su negde utrošili 60 % a negde 70 %, a ostatak je Centrala Narodne banke povukla zato što nije na vreme utrošeno. Ovo se dogodilo radi toga što su nove organizacije preuzele započete objekte i sada nemaju sredstva da ih dovrše. Mislim da će tu biti teškoća, biće teškoća da se to pitanje reši. Jer, fondovi za unapređenje poljoprivrede neće moći u svima kotarevima da pokriju te investicije da bi se ti objekti dovršili. Teškoća je u tome što za nove vinograde mogu ići na konkurs i dobiti kredit, a za one za koje nisu utrošili sredstva ne dozvoljava se da se ona sada koriste u sumi koja je bila predviđena. Zato su ti objekti ostali nedovršeni. To je pravilo teškoće.

Pretsednik Ivan Božičević: Prelazimo na treće pitanje, pitanje narodnog poslanika Živorada Čosića, na koje će dati odgovor drug Nikola Minčev, član Saveznog izvršnog vijeća.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Nikola Minčev: Narodni poslanik Veća proizvođača Savezne narodne skupštine Živorad Čosić postavio je sledeća pitanja Saveznom izvršnom veću:

1) Da li Savezno izvršno veće namerava da preduzme neke mere kako bi se raspoložive količine hartije najpravilnije koristile tj. u sadašnjoj situaciji prvenstveno za udžbenike i neophodne publikacije;

2) Da li postoje izgledi da se u bliskoj budućnosti poboljša situacija u pogledu snabdevenosti hartijom.

Tačno je da postoji izvesna oskudica u papiru i to skoro sviju vidova, — počev od roto papira, pa do onih vrsta papira koji služe za ambalažu.

Međutim poznata je činjenica da su u našem privrednom sistemu napušteni metodi administrativne raspodele proizvoda.

I ukoliko bi se moralo pristupiti administrativnom regulisanju prometa proizvoda zato bi trebalo da postoje neke određene pretpostavke, kao što su: apsolutna deficitarnost, monopolisti položaj proizvođača, i nagli porast cene.

U pogledu proizvodnje i potrošnje papira nisu ovi momenti tako došli do izražaja da bi trebalo preduzimati takve mere koje nisu u skladu sa sistemom, već označavaju krajnju nužnost.

Iz podataka kojima raspolažu savezni organi vidi se (podaci se odnose za celu zemlju) da se raspoložive količine hartije kod nas iz godine u godinu stalno povećavaju, tako da je

u 1939 godini ova količina iznosila 68.362 tone, već u 1954 godini imali smo u prometu 86.888 tona hartije, a ove godine planirani promet biće 90.350 tona.

Snabdevenost grafičke industrije u prvim mesecima 1955 godine bolja je nego u prvim mesecima 1954 godine. U januaru i februaru 1954 godine grafička industrija je potrošila 2.333 tone hartije, a ona je u istom periodu ove godine potrošila 2.703 tone, pri čemu je i na zalihama bilo 2.311 tona.

Dalje, u dosadašnjem periodu nije bilo ni značajnijeg povišenja cena, tako da su i cene ostale uglavnom na istom nivou, sa izuzetkom pojedinih vrsta hartije čije su cene na veliko skočile do 2%, a to povećanje kretalo se u cenama na malo od 5 do 10%.

Što se tiče upotrebe hartije za najkorisnije svrhe, Zakon o izdavačkoj delatnosti daje mogućnosti da naša izdavačka preduzeća koriste racionalno i u najcelishodnije svrhe za interese zajednice postojeće količine papira i da se onemoguće štetne i nepotrebne publikacije.

Usled toga Savezno izvršno veće smatra da nije potrebno vršiti administrativnu raspodelu hartije.

Ono na što bi se moglo ukazati je to, da snabdevenost pojedinih preduzeća nije u istom odnosu kao ranije, tako da su snabdevenost i zalihe hartije veće kod grafičkih preduzeća onih republika gde se nalaze kapaciteti za proizvodnju hartije nego u republikama koje ne raspolažu u dovoljnoj meri ovim kapacitetima. Uzrok ovoj pojavi su uglavnom subjektivni faktori.

Savezno izvršno veće smatra da Savezna industrijska komora treba da uzme inicijativu preko Udruženja grafičkih preduzeća i Udruženja proizvođača hartije, da zajedničkom akcijom otklone ove neravnomernosti i da nema potrebe za uvođenjem administrativnih mera od strane državnih organa, slično kao što je učinjeno u drugim granama i po nizu drugih pitanja.

Drugo pitanje odnosi se na to kakva je perspektiva u pogledu povećanja proizvodnje hartije i na snabdevenost.

S obzirom na dosad preduzete mere, kako u izgradnji novih kapaciteta, tako i u rekonstrukcijama dosadašnjih kapaciteta postoje svi uslovi da se u bliskoj budućnosti obezbedi bolja snabdevenost u papirima potrebnim za štampanje knjiga, udžbenika i drugih publikacija.

Puštanjem u pogon fabrike roto-papira u Videmu, oslobodiće se kapaciteti papirnice u Vevču, koja više neće imati potrebe da proizvodi roto-papir, već će moći da svoju proizvodnju usmeri na zadovoljenje potreba široke potrošnje i grafičke industrije u količini od 1.500 do 2.000 tona hartije.

2) Puštanjem u pogon fabrike za proizvodnju natron-papira u Maglaju oslobodiće se kapaciteti u zagrebačkoj tvornici papira, koja neće imati potrebe da proizvodi natron-papir, već će moći da usmeri svoju proizvodnju za potrebe široke potrošnje i grafičke industrije u količini od 3.000 do 3.500 tona papira.

Puštanjem u pogon postrojenja za proizvodnju oplemenjene celuloze u Prijedoru omogućiće se povećanje proizvodnje za 1.000 tona papira za široku potrošnju u fabrici hartije u Rijeci.

Izvršenim rekonstrukcijama ili rekonstrukcijama koje su u toku u fabrikama hartije u Čacku, Beogradu, Slatkom Vrh, Količevu i Podvelki postići će se takođe povećanje za oko 3.000 do 4.000 tona hartije. Za ovo povećanje proizvodnje postoje svi uslovi i sopstvena sirovinna baza.

Savezno izvršno veće smatra da će u bliskoj budućnosti doći do boljeg podmirenja potreba u hartiji grafičke industrije, čije su potrebe u posleratnom periodu u naglom porastu, s obzirom na porast izdavačke delatnosti, uslovljen višim stepenom kulturnog i političkog razvitka naših naroda.

Pretsednik Ivan Božičević: Da li je drug Čosić zadovoljan odgovorom?

Živorad Čosić (Izborni srez Beograd IV, NR Srbija): Zadovoljan sam.

Pretsednik Ivan Božičević: Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda — Pretres Prijedloga zakona o ratifikaciji Sporazuma zaključenog između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Republike Austrije o obnavljanju izvjesnih prava o trgovačkim i fabričkim žigovima.

Ko želi riječ? (Ne javlja se niko).

Stavljam prijedlog ovog zakona na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržao od glasanja? (Nije). Objavljujem da je Prijedlog zakona o ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Republike Austrije o obnavljanju izvjesnih prava fabričkih i trgovačkih žigova u Vijeću proizvođača usvojen.

Prelazimo na drugu tačku dnevnoga reda — Pretres Prijedloga zakona o ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Nemačke koji se odnosi na izvjesna prava iz oblasti industrijske svojine i autorskih prava. Ko želi riječ? (Ne javlja se niko). Stavljam prijedlog ovog zakona na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Prijedlog zakona o ratifikaciji Sporazuma između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Nemačke koji se odnosi na izvjesna prava iz

САВЕЗНО ВЕЋЕ

29-та СЕДНИЦА

ОДРЖАНА 16 ЈУНА 1955 ГОД.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда

- 1) Саопштења
- 2) Одговор Савезног извршног већа на питање Николе Кмезића о каналу Дунав—Тиса—Дунав.

Дневни ред

- 1) Претрес Предлога закона о уређењу општина и срезова;
- 2) Претрес Предлога закона о докторату наука;
- 3) Претрес Предлога закона о народној одбрани;
- 4) Претрес Предлога закона о Југословенској народној армији;
- 5) Разрешење чланова одбора и избор нових чланова одбора Савезног већа.

Говорници: Видое Смилевски, Славко Комар, Никола Кмезић (2 пута), Светозар Вукмановић (2 пута), Радивој Давидовић (3 пута), Моша Пијаде, Никола Секулић (2 пута), др Макс Шнудерл (4 пута), Едвард Кардељ (2 пута), др Јерко Радмиловић (4 пута), др Иво Бабић (2 пута), Родољуб Чолаковић, Пашко Ромац, Вујо Дивјак, Јосип Трајковић (4 пута), Кемал Сејфула (3 пута).

ПРЕТСЕДАВАО:

ПОТПРЕТСЕДНИК

ВИДОЕ СМИЛЕВСКИ

ЗАПИСНИЧАР:

МУХИДИН БЕГИЋ

Почетак у 9,05 часова.

Потпретседник Видое Смилевски (НР Македонија): Отварам 29-ту седницу Савезног већа. Записник данашње седнице водиће записничар Мухидин Бегич. Молим записничара да прочита записник прошле седнице.

Записничар Мухидин Бегич (Изборни срез Грачаница и Маглај, НР Босна и Херцеговина) чита записник 28-е седнице од 15 јуна 1955 године.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли има примедба на прочитани записник? (Нема). Примедба нема, записник се оверава.

Пре преласка на дневни ред, а на основу закључка да се на наредној седници овог Дома одржи претрес по питању народног посланика Николе Кмезића и одговору Савезног извршног већа, отварам тај претрес. Дајем реч претставнику Савезног извршног већа другу Славку Комару, који ће образложити одговор Савезног извршног већа.

Претставник Савезног извршног већа Славко Комар (Изборни срез Осијек и Валово, НР Хрватска): Будући да народни посланик Никола Кмезић није био задовољан у потпуности са писменим одговором Савезног извршног већа о финансирању канала Дунав-Тиса-Дунав (уствари је то реконструкција канала Бездан-Бечеј) и поставио је још нека питања која се свode на то:

прво, ко ће финансирати магистралне канале, и, друго, ко ће намирити обавезе за средства ангажована прошле године а која нису исплаћена, могу одговорити следеће:

У одговору Савезног извршног већа јасно је речено на који начин се може решити питање кредитирања канала Дунав-Тиса-Дунав и, колико је Савезно извршно веће информисано, управа канала је тражила кредит од Народне банке.

С обзиром на то да се сви остали објекти за наводњавање финансирају из кредита, то и овај објект спада у ту категорију. У прошлој години из буџетских средстава изграђена је пумпна станица Бездан I и утрошено из истих извора 850 милиона динара за пумпну станицу Бездан II и реконструкцију канала.

Овом Дому је познато да триликом претреса и доношења Савезног друштвеног плана за 1955 год. средства за реконструкцију канала Дунав-Тиса-Дунав за ову годину нису предвиђена као наменска инвестиција, а у расподели наменских инвестиција за НР Србију у висини од 22 милијарде и 100 милиона динара, који је распоред потврдило Извршно веће НР Србије у сагласности са Савезним извршним већем, није предвиђено продужење радова на овом каналу из тих средстава.

Што се тиче обавеза које произлазе из прошле године и набавке опреме, колико је Савезном извршном већу познато, те обавезе износе око 530 милиона динара. У њих је укључено око 240 милиона динара за трошкове механизације везане за набавку механизације из трипартитне помоћи. За тај део изда-така канала Дунав-Тиса-Дунав постоји предлог, који је на решавању у Савезном извршном већу, да се за тај износ повећа кредит за канал Дунав-Тиса-Дунав.

Управа канала знала је да та средства од 530 милиона динара нису нигде обезбеђена, па претпостављам да је у тражењу кредита код Народне банке ФНРЈ водила рачуна и о тим својим обавезама.

Што се тиче финансирања магистралних канала, приликом преласка на нови привредни систем колико је год радова отпочело, и то на одводњавању на око 120 хиљада хектара, и наводњавању на око 40 хиљада хектара, сви се ти радови финансирају у целини путем кредита. Према томе, то није никакав изузетак за канал Бездан-Бечеј.

У припреми је закон о водама, који такође третира питање одбране од поплава, регулацију река и бујица, као и наводњавање и одводњавање. Одбор за привреду Савезног извршног већа такође изучава систем финансирања одводњавања и наводњавања.

У досадашњим дискусијама о решавању овог питања дошло се до неколико могућих решења. Ја ћу изнети само два: прво, о оснивању фондова вода — савезног, републичких и локалних — који би се формирали из доприноса свих корисника вода: индустрије, рударства, пољопривреде, саобраћаја итд. Одатле би се финансирала одбрана од поплава, регулација река и бујица. Можда би се могли из овог фонда финансирати и магистрални радови на одводњавању и наводњавању, што треба да покаже даље изучавање овог питања.

Постоји и друга могућност, која се такође разматра, да се радови на изградњи нових и реконструкцији постојећих каналских система финансирају овако:

Из кредитних средстава инвестиционог фонда — зајмова, с тим да ти радови могу бити субвенционирани, односно у њима може да учествује било Савез, било република или срез, из среских средстава, и то првенствено да се та субвенција односно партиципација да за оне водне заједнице или друге пољопривредне организације које понуде највише властитих средстава. Те субвенције или партиципације ишле би према економичности одређеног објекта и заинтересованости било Савеза, било републике или среза.

На крају, желим да информисем овај Дом да су текућа средства која се дају према садашњим могућностима далеко испод захте-

ва које пољопривредни произвођачи и пољопривредне организације за ову врсту радова постављају, и то према садашњим условима. Према томе, још увек у потпуности нерешено питање финансирања ових средстава није кочница за извођење ових врсти инвестиција.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли је народни посланик друг Кмезић задовољан одговором?

Никола Кмезић (Изборни срез оцачки, АП Војводина — НР Србија): Другови народни посланици, између образложења које је дао друг Комар и јучерашњег писменог одговора Савезног извршног већа мислим да нема никакве суштинске разлике и, према томе, мене овај одговор не задовољава као ни јучерашњи писмени одговор.

Прво због чега ме одговор не задовољава је то што ни сада није дат одговор на принципијелно питање које сам ја поставио а оно се своди на то ко је одговоран и како ће се финансирати мелiorације односно наводњавања која се састоје из изградње магистралне и детаљне мреже. То принципијелно питање је, по мом мишљењу, у читавој овој ствари најбитније. Ја полазим од тога да то питање решимо, а како ће се одвајати средства у овој години и настављати радови, то је друго питање — одвајаћемо онолико колико можемо.

Друго питање на које такође није дат одговор јесте ово: ко ће водити бригу о овом објекту, о коме је досад пуних осам година, водило бригу Савезно извршно веће и у који је досад уложено преко четири милијарде динара. Прошле године решено је и у Савезни друштвени план ушло је да се магистрални канали финансирају из савезног буџета, тј. да заједница обезбеђује средства, и у ту сврху је дато 850 милиона динара. Значи, усвојен је принцип да се магистрални канали финансирају из буџета, односно да та средства обезбеђује заједница.

Друго, прошле године је такође усвојено и ушло у Савезни друштвени план за 1954 год. да детаљну-разводну мрежу на њивама сељака обезбеђујемо путем конкурса код Банке, добијањем кредита које ће произвођачи враћати у року од 50 година уз 2% камате. На тој бази се прошле године радило, на тој бази се и ове године послови одвијају. Ја овде напомињем да смо ми у прошлој години, радећи тако, на бази закључака овог Дома, изградити мрежу за наводњавање 9.000 хектара и ти системи данас функционишу.

Мислим да је у читавој овој ствари битан овај принцип: да је једно питање како ћемо вршити финансирање — и, по мом мишљењу, то је главно — а кад се реши то главно питање, онда можемо дискутовати о овом другом, по мом схватању моментано спореднијем питању: колико има средстава у овој години

за настављање започетих радова. Ове године, као што знате, није ништа обезбеђено. Тачно пет и по месеци је прошло у овој години како организација која ради годинама на овом проблему живи без икаквих средстава, без иједног динара, уствари на позајмицама које им омогућују да добију ништа више него плате.

Ја бих само хтео да напоменем две ствари из образложења — и јучерашњег писменог и данашњег усменог које, уствари, иде на то да да некакав одговор на питање како вршити финансирање ове изградње. Наиме, каже се да су Савезно извршно веће и Извршно веће Србије дискутовала и утврдила да се Републици Србији да 22 милијарде динара, али да у тој дискусији није утврђено нити покретано питање да у ове 22 милијарде уђе и изградња овог објекта. Ја не знам какво становиште има Извршно веће Србије, али ја лично сматрам да се ово питање досад није могло ни постављати да уђе у ове 22 милијарде и због тога није могло бити ни третирано у Извршном већу Србије, јер је изградња овог објекта досад била стално везана за заједницу, за Савезно извршно веће, које је и формирало ову групу инвеститора. Логично је да је инвеститор за пуних осам година било Савезно извршно веће и вероватно због тога није било дискусије ни од стране Извршног већа Србије ни од стране Савезног извршног већа, и ово питање финансирања није обухваћено у ове 22 милијарде.

Друго образложење је било да је Савезно извршно веће дознало да се инвеститор појавио на конкурс за тражење кредита за даље финансирање ових радова. Тачно је то да се инвеститор појавио и поднео предлог за то, али нема потребе да то Савезно извршно веће сазнаје и да је информисано о томе, пошто је инвеститору Савезно извршно веће препоручило да поднесе тај захтев, па ће се после видети ко ће враћати анuitете и како ће се уопште то питање решавати.

Кад се већ ради о тим кредитима и о начину финансирања, како предлаже претставник Савезног извршног већа, ја, другови, могу само да кажем једну ствар. С обзиром да је инвеститор прошле године подизао кредит за изградњу разводне мреже и из тога се финансирао изградња овог система од 9 хиљада хектара, трансх у овој години од 700 милиона динара, која је одобрена од Народне банке још прошле године, не може да се троши због тога што по новим прописима нико није обезбедио реалне границе и учешће које је требало по постојећим прописима сада да се уплаћује. И, сасвим разумљиво, један пропис не може да изузме ову изградњу, него се тражи учешће од око 50 милиона динара на тих 700 милиона. И, практично, већ пет и по месеци не може се нормално радити зато што нико није дао тих 50 милина динара.

Сада се у вези с овим поставља једно друго питање. Предлаже се да и магистрална мрежа уђе у овакав начин кредитирања. Ја постављам питање ко је сада надлежан да реши ко ће на ову далеко већу суму која се тражи у овој години да обезбеди реалне гаранције, ко ће да обезбеди учешће? Јер, може се отворити код Банке кредит од тачно две милијарде или онолико колико се тражи, али ако нема 200 милиона за учешће и реалну гаранцију не може се ништа радити. А посебно је питање ко ће враћати анuitете, ко ће отплаћивати позајмљене кредите код банке. Јер, ми смо прошле године у овом Дому дискутовали да само кредити дати за разводну мрежу могу да терете произвођаче, а средства за магистралну мрежу могу да терете само заједницу. По мом мишљењу, пошто овај канал не служи само за наводњавање него и за одводњавање, и за пловидбу и за индустрију, то је ово један такав објекат који се може финансирати само на начин као и други објекти ове врсте, исто онако као изградња аутопута или пруге Београд-Бар и других сличних.

У вези са овим питањем, пошто се ради о мелiorацијама, о наводњавању, односно о једној од форми улагања у повећање приноса у пољопривреди — а мислим да се сви слажемо да треба улагати више у пољопривреду него досад — ја резимирам читав овај проблем, који сам раније поставио у дискусији коју овде водимо, на следећа јасна и конкретна питања:

Прво, да ли са овим мелiorацијама и наводњавањем треба наставити и ко ће о томе да води бригу? Досад је инвеститор било Савезно извршно веће. Напомињем да је досад утрошено за овај објект преко 4 милијарде динара.

Друго, уколико се наставља са овим радовима, начелно треба решити питање финансирања: шта треба да финансира заједница — буџет, а шта кредити код банке. Уколико би ишли на кредите, онда треба решити ко ће враћати анuitете, ко ће учествовати у реалној гаранцији.

Треће, уколико прекидамо са овим радовима, ко ће ликвидирати настале обавезе које износе око 600 милиона динара. Друг Комар каже да се дискутовало у Савезном извршном већу о томе да се то питање реши, али одмах затим каже да је вероватно инвеститор мислио при подношењу захтева код банке за кредит и на ових 530 милиона. Поставља се, уствари, опет питање ко ће да враћа те анuitете, тј. поставља се принципијелно питање ко инвестира магистралну мрежу, механизацију која је купљена у иностранству итд.

И четврто, по мом мишљењу, већ треба имати јасан став, уколико прекидамо са радовима, односно уколико немамо могућности да их даље изводимо, ко ће дати налог за ликвидацију ове организације која броји 80 високо-

квалификованих стручњака, инжењера, економиста, агронома и техничара који већ пети месец тешко излазе на крај са платом, живе од позајмице, и што је најважније већ се дискутује у том колективу о томе ко ће им обезбедити припадљивости, докле ће се живети у једној бесперспективности.

Због тога ја предлажем да о овом питању овај Дом донесе решење и да то питање скинемо једном из дневног реда.

Потпретседник Видос Смилевски: За реч се јавља друг Светозар Вукмановић.

Потпретседник Савезног извршног већа Светозар Вукмановић (Изборни срез бољевачко-борски, НР Србија): Другови народни посланици, пошто је друг посланик покренуо једно, рекао бих, принципијелно питање, ја бих хтео да дам одмах нека објашњења.

Ја лично мислим да друг посланик није довољно ушао у суштину нашег привредног система, јер да је добро ушао не би оваква питања ни постављао. Друштвени план за 1955 годину је већ одговорио на многа од ових питања. Друштвени план је казао да се финансирање подизања индустријских објеката, подизања пољопривредних објеката, мелiorације итд., рјешава кредитима Народне банке.

Истина, једно питање на које се он осврће је тачно, а то је да је претпрошле године финансирање канала Дунав-Тиса-Дунав, било ријешено кроз буџет. Ви свакако знате каква је разлика између буџета и кредита. Буџет — значи добијање бесплатно а кредит треба враћати. Ми смо, истина претпрошле године унели да се канал Дунав-Тиса-Дунав финансира кроз буџет просто зато што смо некако попустили притиску „јавног мњења“ и мислим да смо ту и погријешили. Зато сматрам да треба у принципу прихватити кредитирање свих објеката, па чак и путева које друг посланик помиње као аргумент за буџетско финансирање. Чак и путевима, у једној развијеној привреди — да би се једанпут унио ред у овом подручју изградње — треба да буду финансирани кроз кредите, а треба увести извјесне таксе на аутомобиле и приходе са путева итд. На тај начин унио би се ред и у ову нашу област привреде у којој се сада изградња путева отприлике углавном рјешава, да не кажем према посланичким интервенцијама, без неког критеријума рентабилности и тако даље.

Ово питање почело се претресати у Савезном извршном вијећу, покренули су га извјесни народни посланици — наиме питање како у перспективи финансирати магистралне канале за наводњавање. Ми смо у Извршном вијећу начисто с тим, да одржавање магистралних канала треба рјешавати кроз неки фонд воде. Ту постоје разне могућности и о томе је говорио и друг Комар, и овдје у дискусији,

која је широко постављена, не би требало засад заузимати чврсте ставове по томе, јер би сваки став био преурањен и неиспитан. Међутим, за финансирање канала магистралних, мањих или већих, пошто сваки канал доприноси извјесне користи привреди, морају да се брину и да улажу новац они којима тај канал користи.

Но, може друг посланик и да се не слаже са мојим излагањем. У реду. Али, онда је требало да говори о томе када смо доносили Савезни друштвени план, када је у Друштвеном плану за 1955 годину јасно казано ко финансира, а то није ни федерација, ни република, него се финансирање врши из оних фондова које смо заједно донијели. Тамо су тачно прецизирани кредитни фонд који се формира за кредитирање пољопривреде, кредитни фонд за кредитирање индустрије итд. Због тога је сасвим правилно што је Извршно вијеће упутило Управу канала Дунав-Тиса-Дунав да се обрати Народној банци за кредит. И оно се обратило и вероватно ће добити кредит.

Ту је сад тачно да код Народне банке не иде онако како би требало да иде. Код мене су јутрос били неки народни посланици, другови из Македоније, који су се интересовали шта је са кредитима за мелiorације у Куманову. Они су интервенисали јер се још не додељују кредити. Видимо да је Народна банка поново ове године запетљала ствари, тј. није још отворила кредите, касно је организовала конкурсе, а што је најгоре то се дешава већ по други пут, прошле године па опет и ове године. Зато је ту потребна нека драстична интервенција од стране Савезног извршног вијећа да се рашчисте те ствари, баш зато што ово није први пут, већ се то по други пут дешава.

Према томе, Савезни друштвени план је казао ко ће то да финансира и како ће се финансирати. Ми не можемо ту ништа друго предузети. Истина, постојала би могућност кроз наменске инвестиције од 22 милијарде које је предвидео Савезни друштвени план за територију Србије а није прецизирао на шта ће се утрошити. Кроз те инвестиције могло се рјешавати питање канала Дунав-Тиса-Дунав, али опет на кредит а не кроз буџет. Међутим, Извршно вијеће Републике Србије предложило је другу врсту објеката за те наменске инвестиције, а ми смо у Савезном извршном вијећу сматрали да та листа објеката коју је предложило Извршно вијеће Србије у потпуности одговара потребама привреде Југославије, тим пре што се изградња канала Дунав-Тиса-Дунав може финансирати из кредита одређених за пољопривреду, и ја мислим да тај канал неће остати без кредита.

Међутим, овде се ради о томе што је друг посланик — иако то није рекао — очигледно тражио још милијарду динара. Три милијарде колико је друштвени план предвидео за кре-

дигирање инвестиција у пољопривреди Војводине изгледа да је мало. Ја се слажем да је мало, али више нема, а он тражи још милијарду динара. А ако остане при свом захтеву нека узме Савезни друштвени план и нека предложи Скупштини да се избрише то и то и да се унесе ово. Тако би једино могла бити ријешена та ствар, па ако Скупштина изгласа ту измену, ја ћу се с њом сложити.

Сем тога, ко одговара за изградњу Дунав-Тиса-Дунав? Друг посланик морао би да зна да је за то одговорна Управа канала. То је свим јасно постављено у нашем систему. Не одговара Савезно извршно вијеће него одговара Управа канала, као што, на примјер, руководство Зенице одговара за изградњу Зенице. Оно има свој раднички савјет и друштво је повјерило том радничком савјету да руководи изградњом и продукцијом Зенице.

Чини ми се да је то све јасно и да је ово довољно.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли се још ко јавља за реч? (*Радивој Давидовић:* Молим за реч). Има реч друг Давидовић.

Радивој Давидовић (Изборни срез потписки, АП Војводина — НР Србија): Друтови из Извршног већа, друг Комар и друг Темпо, изгледа заснивају своје излагање на извесном неспоразуму. Ја бих поставио једну врло драстичну форму питања. Питање се поставља ко је отац Управе канала Дунав-Тиса-Дунав. (Смех). Наиме, не ради се о томе којим ће се путем давати средства, да ли путем кредита, или ће се средства дати из буџета, него се поставља питање да ли је канал Дунав-Тиса-Дунав и Управа тог канала привредно предузеће са обезбеђеним приходима из којих ће плаћати анuitете, или није привредно предузеће с тим обезбеђеним средствима. Ако се то питање реши, а то је, мени се чини, главно питање, онда долази оно друго питање о коме је говорио друг Темпо.

Друг Темпо у свом излагању идентификује канал Дунав-Тиса-Дунав са мелиорацијама у Пелагонији. Међутим, то је заблуда и грешка. Канал Дунав-Тиса-Дунав није се замишљао као сличне мелиорације у Пелагонији. Канал Дунав-Тиса-Дунав је замишљен као велики привредни објекат који треба да буде не само објекат за пољопривреду, него и објекат за читав низ индустријских предузећа и индустрије која се на тој линији већ изграђује и која се замишља да изгради. Зато треба одговорити на питање на који ће начин, а ни друг Комар ни друг Темпо нису на то одговорили — без обзира на то хоће ли се финансирати радови из буџета или помоћу кредита — на који начин и како ће се приходи обезбедити за исплату тих радова. Да ли ће то бити Аутономна Покрајина Војводина, или Република или Савез, ко ће обезбедити приходе за ту исплату. Некако то мора да се обе-

збеди, или путем такса о којима је говорио друг Темпо, а онда, ако се иде на ту линију, мора се решити на којој ће основи то да буде, ко има да убира таксе, колике ће те таксе да буду, од кога ће се убирати итд. Ми на каналу Дунав-Тиса-Дунав, од Бездана до Бечеја, имамо читав низ индустријских предузећа и то врло крупних. У Врбасу је, на пример, предвиђено подизање великих хладњача и творнице за конзерве. Та творница треба да се подигне на самом каналу, а за ту творницу треба велика количина воде. Ако канал Дунав-Тиса-Дунав не буде одржаван, онда треба рачунати на догледно ликвидирање тих предузећа, те индустрије. Према томе, то није питање милијарде мање или милијарде више, како је то друг Темпо поставио, бар како је протумачио да се ради о томе да је мало новца, него се ради о томе да каналу треба обезбедити новац и да се реши ко и како има да плаћа, или да се узме кредит, јер, на крају крајева, ни Народна банка не може дати кредит без гаранције. Управа канала Дунав-Тиса-Дунав нема никакве гарантоване приходе. Поставља се питање хоће ли Војводина узети то на себе, или Република, или Савез... (*Светозар Вукмановић:* Зашто нема прихода и зашто неће имати?) Или ћемо давати таксе.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли још ко жели реч? (*Светозар Вукмановић:* Молим за реч). Има реч друг Вукмановић.

Потпретседник Савезног извршног већа Светозар Вукмановић (Изборни срез бољевачко-борски, НР Србија): Мени није важно ко је организовао канал Дунав-Тиса-Дунав. Можда га је организовало Савезно извршно вијеће, можда Извршно вијеће Србије, можда — не знам ко. За мене је важно то да је то установа. Засада можемо дискутовати и о томе да ли је то предузеће или установа, али без обзира шта је организационо управа за изградњу канала Дунав-Тиса-Дунав, ако се он изграђује, ако неко има користи од њега, нормално би било да онај ко има користи — а тако је по нашем привредном систему, — да плаћа за коришћење канала. Онај који ту корист има, тај треба да плаћа. Ако тако ствар не поставимо, онда нигде стати нећемо.

Друг Давидовић каже да је канал Дунав-Тиса-Дунав нешто друго од Пелагоније. Ја постављам питање у чему је канал Дунав-Тиса-Дунав нешто друго од Пелагоније. За мене је то једно исто: тамо регулација земљишта, овде регулација земљишта, од тог канала користе се фабрике и околна земљишта, а исто тако и овде се користе фабрике и околна земљишта. Природно је онда да те фабрике и та околна земљишта, она која имају користи од тих инвестиција, ванредно веће користи од других који немају те канале, да имају веће обавезе према друштвеној заједници од других. Они морају да плате нешто више и да

тако врате кредите које су узели за изградњу канала. Како ће се то уредити, којим путем, путем такса или неким другим путем, то је задатак те управе да нам предложи. По нашем систему задатак је те управе да обезбеди приходе и да се претвори или у установу или у предузеће. По мом мишљењу, најздравији је принцип кредитирања. Ако станемо на други принцип, чак не само код мелiorација, него и у изградњи путева итд. биће разних дистрибутивних мера. (Жагор у сали). Молим да ме саслушате.

Али да оставимо, друже Давидовићу, ово питање теоретске дискусије између мене и тебе, да ли буџетским или кредитним средствима то да решимо. Ја постављам једно питање теби и другу Кмезићу: где сте ви били кад смо доносили Савезни друштвени план? Ми у Савезном друштвеном плану за 1955 годину немамо ниједне речи о инвестирањима на каналу Дунав-Тиса-Дунав. Све позиције у Савезном друштвеном плану су кредитне. И наменске инвестиције су кредитне, а исто тако и друге. Ако се ради о томе да се нова милијарда некако набави, онда ја не знам из којих средстава. А ви сте дужни да кажете из којих средстава ако већ предлагате да се накнадно финансира канал Дунав-Тиса-Дунав.

Потпретседник Видое Смилевски: Има реч друг Давидовић ради објашњења.

Радивој Давидовић (Изборни срез потиски, АП Војводина — НР Србија): Само ради личног објашњења — где сам био када се дискутовало о Савезном друштвеном плану. Био сам у Одбору за привреду и у дискусији сам изнео сличне аргументе, не околико разрађене, и био сам прегласан. (Светозар Вукмановић: У скупштинском одбору?). У Одбору за привреду. (Светозар Вукмановић: Зашто ниси на пленуму? — Смех.)

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли још ко тражи реч? (Никола Кмезић: Молим за реч.) Реч има друг Кмезић Никола.

Никола Кмезић (Изборни срез оџачки, АП Војводина — НР Србија): Другови, ја нисам убеђен у све ово о чему је овде говорио друг Темпо у погледу настављања радова на изградњи овог канала. Ја могу да прихватим то да треба изградњу свих објеката вршити на бази кредитирања, на бази улагања оних који имају користи. Али тај канал треба не само тим корисницима, него је потреба и у сваком случају читавој заједници, јер се ради о повећању приноса житарица које су потребне свима нама. Ја сам у свом излагању рекао: ако идемо на финансирање свега путем кредита, а то значи ако и досадашња буџетска средства пребацимо на кредит, као и детаљну мрежу мелiorација, онда се поставља питање ко ће тај кредит да враћа банци односно заједници, пошто се он даје уз камату односно

уз враћање. Само да вас информишем зашто то тако постављам. Немогућно је да то враћају произвођачи пошто смо ми и прошле године утврдили да изградња детаљне мреже по једном хектару износи 160.000 динара, а да се то врати у току 50 година, потребно је да произвођачи плаћају 5 до 6 хиљада динара годишње по хектару. Изградња магистралне мреже, која је неопходна да бисмо добили воду и да бисмо могли изградити ту детаљну мрежу, стаје по једном хектару 140.000 динара. То значи да корисник треба да враћа у току од 50 година по једном хектару 300.000 динара инвестиција за наводњавање! Апсолутно је немогућно да се то одржи, нити је то нешто што може да решава комуна или Покрајина, или ко други. Или можда да се то постигне финансирањем на неки други начин, сем улагањем целе заједнице. То је једно питање.

Друго питање а то је и лично објашњење. Питани смо зашто нисмо дискутовали на заседању када смо доносили Савезни друштвени план. Ја сам дискутовао и у одборима за привреду. Конкретно ове године дискутовао сам у Већу произвођача. Тамо је то било једном на дневном реду па су ме позвали. О овоме питању тамо се дискутовало и стало се на становиште да се евентуално иде на кредитирање с тим што ће Савез исплату анuitета за досадашњи магистрални део обезбеђивати у свом буџету и враћати. То је било у извесној мери решење, с обзиром на наш нови привредни систем, на нови начин финансирања, кредитирања итд. Међутим, од тога је прошло толико времена, и нико то питање после није разрадио нити на тој бази поставио читаву ствар, нити се ово питање сада поставља на тој бази. Могу да прихватим то да се на овај начин финансира, али за тај магистрални део, за тих 140.000 по хектару, треба Савез да обезбеди враћање анuitета тј. цела заједница, јер не знам ко би други могао. Не може то да иде на терет комуне, јер онда не вреди да се гради канал пошто нико не може да да толика средства.

Нешто и још о нечему. Опет ради личног објашњења. Пита се: ко треба да води бригу о томе? Зашто о свему не води бригу Управа канала? Управа канала није никакво предузеће, то је само инвеститорска група, група стручњака која се годинама бави студијама, то су чиновници који раде на овом објекту, који од тога немају никаквих прихода нити имају права да прописују ма какве таксе. Онај који је поставио ту групу он мора да каже ово и ово морате урадити, овако треба решити тај проблем. А ми практично стојимо пет и по месеци, и те људе не плаћамо. Ја мислим да је то питање преко кога не можемо прелазити. Оно треба дефинитивно да се расчисти, оно једном треба да се скине с дневног реда.

Још сам једну ствар хтео да истакнем.

Ја сам о том питању са неким друговима дискутовао, и ти другови са којима сам разговарао поставили су и питање да ли уопште треба градити тај канал или не. У дискусији око Савезног друштвеног плана у Одбору за привреду говорило се и о томе да ли евентуално треба изградњу тог канала поново одложити пошто имамо доста кључних објеката које нисмо завршили, и тек пошто њих завршимо да касније уђемо, и то постепено, у изградњу и овог објекта. Тако је речено. Тачно је да он помаже унапређење пољопривреде, повећање приноса, јер је то једино решење да се у житородним крајевима боримо против суше. Али, ја мислим, ако ми немамо средстава, ако немамо могућности да онда поново одложимо радове. И 1948 године смо почели па смо одложили, знате из којих разлога, и сада ако немамо средстава, зашто онда да поново не одложимо.

Мислим да треба принципијелно гледати на ствари, а не овако, а не питати зашто нисмо дискутовали. Дискутовали смо стотину пута о том питању, али никако да то питање једном преломимо овако или онако. И сада, овде, то исто тако стоји. Ја још увек не знам шта треба да ради та организација која има 80 инжењера, кад нема динара, кад нема могућности да им обезбеди плату за јуни месец. Не знам како ћемо то решити.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли се још ко јавља за реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико више не јавља за реч, то се претрес о питању народног посланика Николе Кмезића може у смислу члана 180 Пословника Савезног већа закључити преласком на дневни ред или доношењем резолуције или препоруке. Да ли постоји предлог за резолуцију или препоруку? (Нико се не јавља). Пошто предлога за резолуцију или препоруку нема, онда постављам питање да ли се Дом слаже да се пређе на дневни ред. Ко је за, молим нека дигне руку. (Велика већина народних посланика диже руку. **Никола Кмезић:** Али нема одговора на ово питање... **Моша Пијаде:** Сада се гласа о прелазу на дневни ред. Зашто нисте поднели препоруку или резолуцију. Молим за реч.) Има реч друг Пијаде.

Моша Пијаде (Изборни срез Београд I, НР Србија): Молим вас, другови, да не бисмо и данас упали у грешку коју смо направили јуче, грешку у коју сам и сам јуче упао. Грешка је у томе што смо прекршили Пословник. По Пословнику постоје две врсте питања, једно кад се тражи писмени одговор и друго кад се тражи усмени одговор. Народни посланик Кмезић тражио је писмени одговор и он је добио писмени одговор. Када Извршно веће даје писмени одговор нема обавезу да пошаље свог претставника. Претседа-

вајући је требало онда да запита народног посланика да ли је задовољан одговором или не. Било да он каже јесам или нисам, тиме је ствар завршена. На писмени одговор нема права посланик да тражи претрес. Али ако је тражио усмени одговор, он има право да после одговора који је овде добио, ако није задовољан, тражи претрес. Ми смо јуче мало погрешили. Допустили смо претрес, иако смо после запазили грешку и ја и друг претседавајући. Ми смо се сложили да пустимо нека претрес иде свом ширином, како смо јуче почели. У току претреса, када је видео да се претрес завршио, да више нема говорника, да нема никаквог предлога за резолуцију нити предлога препоруке, да тога нема, онда претседавајући по Пословнику треба да предложи гласање о прелазу на дневни ред. То је све по Пословнику и сад нема ничега другог о чему бисмо могли да дискутујемо него да гласамо о прелазу на дневни ред.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли је ко против преласка на дневни ред, нека дигне руку. (Три народна посланика дижу руку. — **Никола Кмезић:** Али треба да се да одговор на питање... — **Моша Пијаде:** Доби-ли сте писмени и усмени одговор.) Да ли се ко уздржава од гласања? (Два посланика дижу руку).

Објављујем да је Дом одлучио да се пређе на дневни ред. Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Потпретседник Видое Смилевски: Прелазимо на шесту тачку дневног реда — Претрес Предлога општег закона о уређењу општина и срезова.

Молим известиоца Одбора за организацију власти и управу, народног посланика Николе Секулића да поднесе извештај Одбора.

Известилац Одбора за организацију власти и управу Никола Секулић (НР Хрватска): (Чита извештај о Предлогу општег закона о уређењу општина и срезова — Видети у прилогу.)

Предлажем да се други део извештаја не чита због тога што је тај део писмено раније поднесен народним посланицима.

Потпретседник Видое Смилевски: Слаже ли се Дом да се други део извештаја не чита? (Гласови: Слаже).

Молим известиоца Законодавног одбора, народног посланика др Макса Шнудерла да поднесе извештај Одбора.

Известилац Законодавног одбора др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор срез II, НР Словенија): (Чита извештај Законодавног одбора о Предлогу општег закона о уређењу општина и срезова — Видети у прилогу.)

Ја додајем да се уиме Законодавног одбора слажем са прецизнијом формулацијом чла-

на 55, коју је изнео друг Секулић као извештац Одбора за организацију власти и управу.

Потпретседник Видое Смилевски: Дајем реч потпретседнику Савезног извршног већа другу Едварду Кардељу. (Аплауз).

Потпретседник Савезног извршног већа Едвард Кардељ (Изборни срез Љубљана град II, НР Словенија): Другови народни посланици новим уређењем општина и срезова ми чинимо значајан корак даље у развијању политичких форми социјалистичке демократије и социјалистичких односа у нашој земљи уопште. Додуше, ове промене не уносе нешто принципијелно ново у наш друштвени развитак. По својој суштини, оне су само даља изградња и усавршавање политичког система, чије смо темеље поставили увођењем радничког самоуправљања. И досад нам је био циљ да у основу нашег друштвеног система уградимо — поред радничких савета у предузећу и социјалистички оријентисане задруте на селу — комуну, као основну социјално-економску ћелију друштва и као, по Марксу, „ону најзад пронађену политичку форму у којој може да се спроведе ослобођење рада“. И досад нам је био такође циљ да наше друштво буде органска „национална заједница“ комуна, што значи, не федерација комуна него јединствени организам у коме поједине ћелије живе пуним животом и црпу своју снагу из друштва као целине и из своје сопствене иницијативе. И досад смо настојали да читав организациони механизам таквог друштва буде што ближе радним масама, да би оне могле што непосредније и што шире да учествују у њему.

Међутим, тежиште рада у том правцу морали смо у првој фази оријентисати на срез, а општине су остале прилично неразвијене. Увођењем такозваних општина са посебним правима ми смо, додуше, учинили корак даље од среза према општини, али број општина с посебним правима — које су могле да се остварују само у развијенијим градовима — врло је мали. Зато се досад код нас увек када смо говорили о комуни, уствари, мислило на срез.

Таква оријентација одговарала је објективним условима у којима се развијао наш систем друштвеног самоуправљања, а није била последица неких одређених принципијелних претпоставки. Напротив, често смо истицали да је изградња самоуправног среза само први корак ка изградњи самоуправне општине. И заиста, данас је наше друштво већ у стању да успешно учини и други корак у развоју организационог механизма социјалистичке демократије, то јест да појача улогу општине и фиксира перспективу њеног развоја као социјалистичке комуне.

Тај корак, међутим — иако по својој суштини не уноси нешто принципијелно ново у општу оријентацију наше социјалистичке изградње — ипак је изванредно значајан акт у напретку нашег друштва на социјалистичком путу. Тим кораком изванредно проширујемо масовну основу друштвеног самоуправљања, а самим тим и читавог нашег система. Милиони наших радних грађана сада ће моћи још непосредније и још активније да учествују у решавању битних питања друштвеног живота, што ће им дати нове могућности и нови потстрек да развијају своју иницијативу на свим пољима изградње социјалистичког друштва, а поготово на даљем развијању производних снага и општег материјалног и културног друштвеног стандарда. Та чињеница условиће да ће се у много чему изменити и улога среза и републичких органа, а у извесном смислу постепено чак и савезних органа. Зато нећемо нимало претерати ако кажемо да је акција, чијој реализацији сада приступамо, једна од најзначајнијих фаза у развоју социјализма у нашој земљи.

Револуција је извршила национализацију средстава за производњу и успоставила јак државни систем као инструмент револуционарне власти радног народа. Природно је да је у првим фазама тај централизован државни систем морао да игра одлучујућу улогу у преоријентацији друштва на нове колосеке социјалистичког развоја. Само једном централизованом и утицајном државном машином било је могуће не само сузбити отпор свргнутих класа, него и оријентисати милионе људи, који су своје навике, способности и схватања формирали у условима капиталистичке приватне својине, да се организују на нов начин, на бази друштвене својине средстава за производњу, и да почну да стичу нове навике, нова схватања, нову друштвену свест, која одговара новим друштвеним односима. И не само то. Сектор подруштвених средстава за производњу био је преслаб да би могао да постане одлучујућа економска снага у нашем друштву, то јест снага која би сама по себи била у стању да обезбеди опстанак и даљи развој социјалистичких односа. Зато је било потребно узети курс на убрзани темпо индустријализације. А тај је задатак у његовој првој фази, у објективним и субјективним условима у којима се остваривао, могла да изврши само једна снажна централизована државна машина. И заиста, држава радног народа, са својим организационим формама револуционарног етатизма у области привреде, одиграла је крупну улогу у успостављању и јачању материјалне базе социјалистичког развоја, у организацији социјалистичког сектора и у успостављању система планске привреде уопште. Материјална снага нашег друштва уопште, а напосе социјалистичких фактора у њему, тиме је огромно порасла,

што нам је и омогућило да смо могли ићи даље и у развијању напреднијих односа међу људима.

Као активни градитељи социјализма, ми се, наравно, нисмо могли ограничити само на изградњу фабрика, електро-центра, путева и других објеката. Ми бисмо заборавили да смо свесни градитељи социјализма ако бисмо се оријентисали искључиво на економско јачање друштва као таквог, а не бисмо непрекидно мислили и на то да, у складу с развитком материјалних снага социјализма, прогресивно морају да се развијају у социјалистичком смислу и односи међу људима, јер то и јесте смисао социјалистичке изградње. Колико год су, наиме, етатистичке форме првих фаза послератног развитка биле неопходне, корисне и успешне — па зато потенцијално и социјалистичке — и колико год су оне имале широку подршку радних маса, које су у тим етатистичким формама с правом виделе свој сопствени инструмент, употребљен у складу с њиховим тежњама и расположењима, ипак остаје чињеница да су се у њима формирали односи међу људима, који се по тенденцији развитка свакако могу назвати социјалистичким, мада су њихове конкретне етатистичке форме носиле у себи још снажна обележја државно-капиталистичких односа. Такве форме могле су одиграти и одиграле су прогресивну улогу само као први корак ка социјализму, али би постале кочница социјалистичког развитка чим би постале саме себи циљ. Конзервирање таквих етатистичких форми не само што би водило афирмацији бирократизма, него би поткопавало и политичку стабилност нашег друштвеног система, односно водећих социјалистичких снага у том систему. Радник-произвођач у таквим односима почео би да губи осећање да је постао колективни сопственик друштвених средстава за производњу, а, у извесном смислу, он би стварно и престао да то буде. То би, разуме се, закичило како развитак економске и друштвене иницијативе радника и радног човека уопште, тако и развитак нове социјалистичке друштвене свести маса, без које нема ни стабилног система социјалистичке демократије.

Те чињенице смо у развијању нашег друштвеног и државног система увек имали пред очима. Према томе, маколико да су у првим фазама нашег друштвеног развитка облици револуционарног етатизма били неопходни и незаменљиви за стварање материјалне и политичке основе социјалистичке изградње, исто толико је било јасно да је то само први корак младог друштва ка социјализму, да даљи прогрес социјализма не зависи само од економског јачања друштва, него и од непрекидног мењања односа међу људима у правцу све доследнијег развијања њиховог социјалистичког и слободарског карактера. Један од битних фактора тога процеса јесте свакако и

постепено савлађивање етатичких форми на појединим подручјима друштвеног живота, с једне стране, постепеним претварањем појединих државних функција у функције демократског друштвеног самоуправљања, организованог како по хоризонталној, тако и по вертикалној линији, то јест како у територијалним заједницама, тако и у оквиру појединих грана друштвене активности, а, с друге стране, постепеним унутрашњим преображајем — кроз одговарајуће демократске политичке форме — појединих државних органа у стварне органе друштвеног самоуправљања.

Тај задатак, наравно, не може бити ствар неког механичког државног правног акта већ може бити остварен само у резултату једног дуготрајног органског развитка друштва на бази друштвене својине над средствима за производњу. Тај процес зависи како од материјалних услова, тако и од темпа развитка нове друштвене свести у главама људи. Ми смо се ту држали, и морамо се држати, старог марксистичког принципа да ни степен самоуправљања ни степен државног ауторитета нису никакве апсолутне категорије, које су саме по себи или апсолутно добре или апсолутно рђаве, него да њихова улога и значај увек зависе од потреба развитка производних снага, а, у складу с тим, и од потреба развијања социјалистичких односа, којима треба дати одговарајућу политичку форму.

Разуме се, тај се однос не да математички одредити. Ту је лако затрчати се унапред, а још лакше заостати за потребама и могућностима. Међутим, ми се ту нисмо упуштали у неке проблематичне конструкције. Темпо развитка смо утврђивали углавном емпирички, непрестано суочавајући постојећи политички и економски механизам друштва с потребама и кретањима растуће — свесне и стихиске — социјалистичке економске, политичке и духовне иницијативе наших радних људи у свакодневној пракси. Та је иницијатива расла све више, у истој сразмери у којој је материјално јачао друштвени сектор производних средстава земље и истим темпом којим су наши радни људи, својим навикама и схватањима, почели да се сналазе у економским односима који су се развили на основи друштвене својине над средствима за производњу. Ту иницијативу и такво кретање непрестано смо настојали да ослобађамо свакојаким сметњи у политичком и економском систему. И управо тим процесом прилагођавања политичких форми развијању социјалистичке иницијативе одоздо био је, дакле, емпирички одређен темпо развитка друштвеног самоуправљања и постепеног подруштвљења појединих функција државног административног апарата. Управо зато што углавном нисмо ни заостајали нити се затрчавали испред могућности, ми смо и постигли и озбиљне успехе на том путу.

Постигнути успеси у пуној мери потврђују да је правилна и оријентација која лежи у основи изградње наше социјалистичке демократије. А начелно су ту оријентацију дали још Маркс и Лењин; Маркс, нарочито својом анализом Париске комуне, а Лењин, нарочито у првим годинама после Октобарске револуције. Колико год је у то време Лењин инсистирао на револуционарном етатизму диктатуре пролетаријата, — којим је у условима материјалне и културне заосталости, наслеђене од царске Русије, било једино могуће организовати земљу за социјалистички развитак — толико је он увек инсистирао и на неопходности све већег проширивања масовне базе совјетске власти да би се сузбила растућа снага бирократизма и да би се стварно подруштвиле функције које су биле у рукама бирократског апарата.

„Борити се с бирократизмом до краја, до пуне победе над њим, то је могуће тек тада када све становништво буде учествовало у управљању”, говорио је Лењин на VIII Конгресу Руске комунистичке партије (бољшевици), па је затим додао: „Низак културни ниво чини да су совјети — иако би по свом програму требало да буду орган управљања преко радног народа — уствари сада орган управљања за радни народ, преко најнапреднијег слоја пролетаријата, али не преко радних маса. Овде је пред нама задатак који не можемо решити друкчије него дуготрајним васпитавањем.”

На другом месту, Лењин свему томе још додаје да је и тај слој најнапреднијег пролетаријата, који стварно учествује у управљању, „невероватно танак”, што још више потврђује његову оцену карактера совјета.

Другим речима, Лењин је сматрао да је борба против бирократизма могућа само све већим и све ширим привлачењем радних маса да непосредно учествују у друштвеном управљању, с курсом да се „управљање за радне људе претвори у непосредно управљање самих радних маса”. Да би се то могло постићи, Лењин је сматрао потребним, прво, да се радници и радни сељаци на одговарајући начин организују, како би могли да изврше свој одлучујући утицај на апарат управљања и, друго, да се организује дуготрајан васпитни рад, који ће омогућити да радне масе заиста постану способне да врше такав социјалистички задатак.

Наша пракса у пуној мери одговара перспективи коју је дао Лењин, и потврђује је. Разуме се, развијањем система друштвеног самоуправљања радни људи наше земље не одричу се, нити се могу одрећи, државе као инструмента своје власти. Ако бисмо се бавили таквим утопијама, чинили бисмо рђаву услугу социјализму. Ми живимо у свету развијених међународних супротности, у свету у коме је мешање других земаља у унутрашње послове

појединих земаља једно од најважнијих средстава борбе. Па ни унутар земље нисмо још савладали класне антагонизме до те мере да они више не претстављају озбиљнију опасност за социјализам. И једно и друго тражи да државна организација нашег младог социјалистичког друштва буде способна да брани његов опстанак и његов несметани даљи развитак. Али, иако у области борбе за опстанак и слободан развитак социјализма и за одбрану независности наших народа ствари стоје тако, сматрамо да све то не треба да буде препрека процесу, у коме ће у области развијања социјалистичких односа државне функције постепено прелазити на органе друштвеног самоуправљања, односно у коме ће се поједини државни органи сами по својој садржини претварати у такве органе друштвеног самоуправљања. Управо због тога ми придајемо тако велики значај развоју радничких савета и сличних форми самоуправљања радних људи у производњи и у другим областима друштвеног живота, као и њиховом самоуправљању у општинама и срезovima. Очигледно је да управо у таквим политичким формама друштво на социјалистичком путу може и мора постепено превазићи остатке прошлих друштвених система, и по садржини и по облицима.

Другови народни посланици, у досадашњем развијању тог процеса ми смо извршили четири крупна задатка:

1. успоставили смо и учврстили радничке савете;

2. последњим Законом о народним одборима дали смо општу оријентацију на изградњу комуна, бацајући у првој фази тежиште на развијање самоуправних срезова;

3. извршили смо битне промене у привредном систему у смислу његовог прилагођавања оријентацији на радничке савете и комуне и ради ослобађања привредног живота, који се одвија на бази друштвене својине над средствима за производњу, разних штетних и непотребних административних форми и метода, који спутавају иницијативу одоздо, а условљавају бирократизам, и

4. одлукама VI Конгреса Савеза комуниста и IV Конгреса Социјалистичког савеза радног народа, комунисти и сви свесни борци за социјализам прилагодили су своју улогу и своје методе рада таквој општој оријентацији у нашем друштвеном развоју.

У свим тим правцима постигли смо последњих година озбиљне успехе, који су, у целини, потврдили правилност наше основне оријентације.

Раднички савети су нагло и снажно јачали. Они су дали и свој економски и свој политички ефекат. Показало се да они не само нису сметња већ потстицај бржем развијању производних снага и подизању продуктивности рада. И друго, што је с гледишта

борбе за социјалистичке односе нарочито важно, они су огромно допринели развијању социјалистичке свести у нашим радним масама и масовном школовању наших радних људи за задатке друштвеног управљања. Наше фабрике су данас прворазредна школа масовног друштвеног васпитавања. У тим школама свакодневно расту нови кадрови, темпом који се раније није могао ни замислити. То су, управо, кадрови који могу преузети на себе одговорност и за рад комуна. Без те претходне школе, самоуправа комуна уопште не би ни била остварљива.

У снажан самостални друштвени фактор су се развили и средњи народни одбори, са читавим својим демократским организационим механизмом. У току последњих година на њих су били пребацивани све тежи задаци друштвеног управљања, и у области привреде и у другим областима друштвеног живота. Око њих, а често и око општинских народних одбора, стварала се мрежа савета и других друштвених органа и организација, на које се народни одбори ослањају у свом раду и преко којих се повезују с радним масама. Те демократске организационе форме показују радним људима прави значај и перспективе социјалистичког самоуправљања. Учествојући у разним органима народних одбора, многобројни грађани су стекли значајна искуства у пословима друштвеног управљања и метода коришћења организационог механизма социјалистичке демократије за решавање актуелних друштвених питања. Својим тесним повезивањем с масама, а наполе непомредном одговорношћу пред зборовима бирача, народни одбори су постали не само стабилна политичка тела, него су се у већини случајева развили у снажне органе друштвеног самоуправљања, чиме су одиграли и огромну васпитну улогу у масама и изградили велики број способних и иницијативних друштвених радника.

И у развоју новог привредног система пребродили смо почетне тешкоће и постигли значајне резултате, који такође потврђују правилност наше опште политичке оријентације. Привредни живот је постепено ослобађан административних метода управљања и разних бирократских наслага, а све шире су отварања врата самосталној социјалистичкој иницијативи произвођача, то јест радних колектива, задруга и индивидуалних радних сељака, повезаних са социјалистичким сектором привреде. Самим тим је непосредном привредном управљању привучена огромна маса радних људи, а отпала је потреба за гломазним централним привредно-управним апаратом. Удруживање привредних организација по вертикалној линији у коморе и сличне централне самоуправне организације — иако је развој тих организација тек на почетку — такође је показало позитивне ре-

зултате, тако да данас већ можемо тврдити да је привредна пракса потврдила и нашу оријентацију на преношење одређених централних друштвених функција с државног апарата на самоуправна социјалистичка привредна удружења. Самим тим, наше привредне организације престају да буду пасивни административни извршиоци неких у детаље разрађених државних планова, већ постају самостални социјалистички ствараоци у оквиру јединственог друштвеног плана, то јест у оквиру заједничких друштвених интереса. Нови привредни систем дао им је материјалну базу за такву самосталност. Даљим развојем производних снага та ће материјална база бити све снажнија, чиме ће се проширивати и оквири за разноврсну самосталну друштвену иницијативу и активност радних људи у оквиру комуна, како у интересу друштвене заједнице као целине, тако и у њиховом индивидуалном интересу.

И најзад, значајни успеси постигнути су и у области политичких односа. Комунисти и сви свесни борци за социјализам већ су стекли велико искуство у новим методима рада. Они не постављају себи у задатак да они сами — преко апарата државе — управљају друштвом за радне људе; њихов је задатак првенствено у томе да васпитавају и оспособљавају радне масе за то да би оне саме могле социјалистички да управљају друштвом преко одговарајућег механизма социјалистичке демократије.

Тиме они управо остварују задатак, који је друг Тито формулисао на VI конгресу СКЈ: „Кад смо начисто с тим да улога КПЈ није данас у командовању, да се она не мијења у све и свашта као неки врховни арбитар и судија, који о разним проблемима друштвеног живота — научним, привредним и другим — доноси свој суд као нешто неопозиво и непогрешиво, онда је јасно да се улога КПЈ састоји у најважнијој њеној задаћи — у идејно-васпитном руковођењу, у њеној будности да се социјалистичко друштво код нас развија нормално и правилно; то јест — улога комуниста састоји се у преваспитавању и васпитавању грађана наше земље у социјалистичком духу.“

Данас већ можемо да тврдимо да је борба за остварење овог задатка, у коме је тако јасно изражена улога свесне и организоване социјалистичке акције у нашим условима, дала значајне резултате. Тај је метод рада омогућио тешке и директније повезивање најсвеснијих и најактивнијих бораца за социјализам са широким радним масама, олакшао њихову васпитну улогу у њима и омогућио непосреднији утицај комуниста и свих социјалистичких снага на њихову свакодневну праксу.

Када смо на VI конгресу СКЈ прокламовали такву линију политичког развоја, та-

да су се антисоцијалистички кругови код нас, и у иностранству, надали да ће тиме социјалистичке снаге у нашој земљи саме себи подрезати корене. Међутим, те су се наде изјавиле. Ми смо увек сматрали да трајни извор снаге активних бораца за социјализам није у државном апарату него у радним масама. А VI конгрес СКЈ и IV конгрес ССРНЈ оријентисали су социјалистичке борце управо на снажније повезивање с масама и на њихову социјалистичку иницијативу кроз те масе, а не само кроз административни апарат државе. Зато су социјалистичке снаге ојачале, а читав наш систем постао је политички стабилнији. И ти успеси су фактор који нам омогућује да данас можемо да идемо бржим кораком напред путем развијања организационог механизма социјалистичке демократије.

Разуме се, у свом раду на остварењу поменутих задатака ми смо се сусретали, и још се сусрећемо, с многим негативним тенденцијама и с многим слабостима и недостацима. О томе бисмо могли говорити веома опширно. Међутим, данас, и у вези с питањем које овде третирамо, то није потребно чинити. Ми никад нисмо имали илузија да се велики задаци могу извршити без борбе, без сукобљавања с негативним тенденцијама, које не извиру само из остатака старог класног система него такође из извесног конзерватизма којег има и у социјалистичким редовима. Међутим, овде је за нас битна основна тенденција развитака, битно је за нас да ли је пракса у основи потврдила правилност наше оријентације или није. А да је ту пракса дала потврдан одговор, о томе не може бити никакве сумње. Успеси које смо постигли толико су значајни да нам не изгледа тешко борити се против недостатака и негативних појава с којима се сусрећемо. Најубедљивија потврда тога је и чињеница да се из године у годину све више појачава политичка стабилност нашег система, што показује, прво, да се систем развијао у складу с тежњама радних људи, и, друго, да смо заиста на путу који одговара потребама законитог друштвеног развитака на бази друштвених средстава за производњу. А растућа морално-политичка снага социјализма истовремено и сама постаје фактор који омогућује даљи напредак.

Другови народни посланици, постигнути резултати су нам не само омогућили него и категорички траже да идемо даље у реализацији политике која лежи у основи наше социјалистичке праксе. То се нарочито односи на питање о даљој изградњи комуна.

Значај комуне у нашем друштвеном систему јесте у томе што је она, с једне стране, таква друштвено-економска заједница у којој може да се изврши основно усклађивање индивидуалног интереса радних људи са колективним интересом друштвене заједнице,

— чиме, наравно, не тврдим да је то само њен задатак — а, с друге стране, што је, баш због таквог свог карактера, и најпогоднија политичка форма преко које се може најшири круг радних људи привући да непосредно учествује у друштвеном управљању. Кроз такве форме потстичу се, дакле, ка свесном друштвеном животу најшире масе радних људи и постају способне да на решавање појединих друштвених проблема не гледају искључиво кроз наочаре свог тренутног личног интереса, него да постају квалификовани господари своје судбине, с јасним увидом како у потребе, тако и у објективне могућности. Као заједница произвођача, комуна је истовремено и заједница потрошача. Та чињеница упућује сваког грађанина да конкретним питањима не прилази са становишта овакве или онакве партиске демагогије, каква је често уобичајена у другим системима, него да самостално и с пуном одговорношћу одлучује на бази стварних материјалних могућности и са циљем да те могућности буду што правилније искоришћене. Задаци те врсте су истовремено елементарна школа грађанина да би могао да на исти начин гледа и на решавање осталих друштвених питања, о којима доносе одлуке виши друштвени органи. Зато за нас готово важи правило да је самоуправна комуна најважнија школа социјалистичког демократизма.

Нема сумње да ће таква комуна постати основа читавог нашег политичког система, то јест да ће њена структура утицати на структуру свих других водећих друштвених органа, све до Федерације. Перспектива даљег развитака нашег политичког система је очигледно та да ће у самоуправним организацијама уопште, а напосе у комунама, грађани стицати друштвени углед и способности за функције друштвеног управљања и да ће их управо те организације предлагати и као кандидате за претставничка тела виших органа друштвеног управљања.

Јасно је, међутим, да комуна није и не сме бити затворена организација која би слабила или на било који начин ометала јединство друштва као целине или самосталности других друштвених самоуправних органа. Међутим, друштвена заједница располаже са довољно инструмената да спречи могућност таквих појава.

1. Јединствени привредни план даће опште оквире за привредну активност комуна и других самоуправних организација и јединствене принципе за расподелу вишка рада. Тиме ће се истовремено обезбедити не-сметани и уједно усмеравани развитак друштвене привреде као целине, као и слободна иницијатива комуна, самоуправних организација и појединих радних људи, како би у оквиру својих могућности заиста могли да постигну максималне резултате.

На првим корацима развитка у том правцу ми смо, додуше, имали извесних тешкоћа с појавама партикуларизма. Међутим, те појаве нису биле резултат наше опште оријентације, него првенствено последице недограђености система. Већ ове године знатно су смањене такве штетне тенденције, а с даљим усавршавањем и учвршћивањем читавог система, практички ће сваки самоуправни орган бити постављен у одређене материјалне могућности, у чијим ће оквирима, додуше, моћи слободно да се креће и да их максимално користи, без опасности да би тиме могао да нанесе штету заједници, али преко којих неће моћи да иде. Разуме се да ће на одређеним подручјима бити и даље потребно примењивање одговарајућег система административних мера и контроле, који ће обезбеђивати да се основно кретање привреде одвија у складу с пропорцијама које ће предвидети јединствени друштвени привредни план. Правилна комбинација економских мера и општих административних инструмената омогућиће задовољавајуће усклађивање општих интереса заједнице с потребом развијања стране иницијативе самоуправних организација и комуна, што ће учинити непотребним неко озбиљније мешање државних управних органа у њихов рад и пословање, сем што ће бдети над законитошћу тог рада.

2. У својој општој друштвеној активности, и комуне и све друге самоуправне организације везане су за Устав и законе који обезбеђују јединство друштвеног система као и јединство права и обавеза грађана и самоуправних организација. Та чињеница, с једне стране, омогућује самосталну друштвену активност комуне у свим правцима, без „руковођења“ односно мешања од стране виших управних органа, али, с друге стране, такође спречава могућност појава локалне самовоље према друштву као целини или тенденција да се механизам комуне искористи за неко политичко или морално насиље над грађанином или над самоуправним друштвеним организацијама. Грађанин и разне самоуправне организације нису везани с друштвом као целином искључиво преко комуне него и преко других друштвених органа, организација и удружења, и локалних, и републичких, и савезних, а њихова права и обавезе према комуни фиксирани су законима тако да их и комуна не може да мења на штету грађанина ни на штету друштвене заједнице.

Такав правни механизам, као и разна самоуправни удружења по вертикалној линији, обезбедиће не само то да комуна неће моћи да се претвори у неку самовољну локалну власт, него ће и онемогућити да у комуни евентуално зацаре нека ускогруда или конзервативна схватања, која би вукла друштво натраг. Све наше самоуправне организације морају бити довољно отворене да би их на-

предна друштвена струјања увек могла испунити свежим ваздухом.

Све ово сам изнео нарочито зато што се код нас јављају понекад претеране илузије у погледу карактера комуна и система самоуправљања уопште. Било би веома погрешно мислити да тај систем већ сам по себи све решава или да је он имун на разне негативне тенденције. Напротив, ако би развитак комуна одређивала искључиво стихија, онда би се у одређеним условима самоуправни комуна могла претворити у ускогруду и самовољну, па чак и реакционарну политичку или духовну власт над грађанином или његовим организацијама. Последице таквог система биле би теже и негативније од последица ма каквог државног централизма — и то како за грађанина, тако и за друштво као целину. Управо зато комуни треба посматрати не као неку затворену универзалну друштвену организацију, већ као хелију сложеног али јединственог друштвеног организма, из којег она исто тако мора да црпи своју снагу и способност живота, као што и организам као целина мора да црпи из својих хелија. Управо због тога ми одбијамо како тумачење да наше друштво треба да постане неке врсте федерација комуна, тако и схватање према којем би развијање самоуправљања требало да значи лабављење оних друштвених функција које морају бити централизоване како у интересу друштва као целине, тако и његових појединих делова.

3. Посебну пажњу мораћемо у будућим прописима посветити тачном одређивању положаја и улоге привредних предузећа и њихових самоуправних органа. Ту и тамо чују се још увек схватања да смо с децентрализацијом „предали“ предузећа срезовима односно општинама. То је веома погрешно схватање. Друштво није та предузећа „предало“ никаквим посебним органима ван тих предузећа, него је управљање поверило самим радним колективима, тиме што је у оквиру Друштвеног плана и прописа истовремено фиксирало и права и обавезе тих самоуправних органа произвођача према друштву. У зависности од карактера одређених својих обавеза или права, предузећа, односно њихова удружења, имају и своје односе према разним државним и друштвеним органима, од комуне до Федерације. Према томе, ми данас више немамо ни савезних, ни републичких, ни локалних предузећа, али имамо самоуправна друштвена предузећа која су сва истовремено и савезна и републичка и локална и истовремено ничија, то јест она су друштвена.

Разуме се, повезаност предузећа с комуном је изванредно важан фактор у развијању производних снага и социјалистичких односа. Управо та повезаност омогућује усклађивање индивидуалног и колективног интереса на његовом елементарном степену, што је пред-

услов да се самосталност предузећа не би претворила у самовољу радничког колектива или чак у антисоцијалистички фактор. Али, и поред таквог друштвеног значаја повезаности предузећа и комуна у принципу, ипак остаје чињеница да комуна може имати према предузећу само она права која јој даје друштво као целина Уставом и законима.

Тако јасно фиксирана самосталност предузећа неопходно је потребна и због тога што у нашем друштву — као и у сваком савременом друштву — морају значајну улогу да играју вертикална удружења предузећа по разним гранама. Ако хоћемо да пренесемо поједине централне друштвене функције с државног управног апарата на таква самоуправна удружења, онда мора бити фиксирана и одговорност таквих удружења према друштву, односно према његовим централним срганима. На тај начин, друштво ће у борби за даље развијање производних снага и социјалистичких односа дејствовати не само преко комуна него и преко таквих самоуправних привредних удружења, а на извесним подручјима чак у већој мери преко ових последњих.

4. Исто то важи и за разне непривредне самоуправне организације и делатности, на пример, за просвету, здравство итд. Маркс је, на пример, у своје време рекао да држава најпре треба да престане да се меша у питања просвете. Тражио је да се просвета одвоји од цркве и државе. Разуме се, она не може да се препусти стихији, поготово не у условима друштва које се кроз велике тешкоће и снажан отпор елемената прошлости пробија ка социјализму. Међутим, ми имамо могућности да развијамо широке организације самоуправљања на том подручју које ће обезбедити водећу улогу социјалистичких снага, али које ће истовремено просвету дебиократизовати и демократизовати, то јест учинити је подручјем стваралачког рада и иницијативе веома широког круга организација и грађана који су непосредно ангажовани на том подручју рада, а пре свега оних којих се та активност непосредно тиче, то јест наших радних људи. Ако се ми заузимамо за то да просвета не буде ствар ускогрудих чиновника, то не значи да је треба дати у руке конзервативних филистара или разбарушених малограђанских смушењака, који то често траже у име лажног стручног руководства и лажне слободе науке, него у руке друштва, у руке радних људи, преко одговарајућих демократских форми друштвеног управљања. Ми смо у организацији просвете већ успешно кренули тим путем и већ стичемо прва искуства. Очигледно је да тим путем треба и даље да идемо. Држава треба на том подручју да врши своју улогу пре свега кроз законе и прописе, а мање кроз нека велика мешања управног апарата. А то се исто односи и на

комуна. Тиме нећу да кажем да комуна треба да се дезинтересира за та питања. Напротив, она ће морати финансијски да обезбеди основно образовање и масовни просветни рад. Зато она не може бити незаинтересована за садржину рада у тој области. Међутим, она треба код тога да се ослони на одређене самоуправне организације на том подручју, с органима демократског друштвеног управљања на челу, чија ће општа права и обавезе бити фиксирани законима и статутима комуна. Она, дакле, пре свега, треба да обезбеди — поред материјалне стране — да просвета и просветне институције не буду ничија прђија него да припадају друштву, радним масама и њиховим органима друштвеног управљања и друштвене контроле. Ако свесни социјалистички борци буду активни у свим тим самоуправним органима, не треба се бојати да ће од таквог развика бити штете за социјализам. Напротив, биће само користи.

Споменуо сам овде само сектор просвете да бих јасније истакао суштину проблема друштвеног самоуправљања насупрот статистичким методима. Тим истим путем, наравно, мораћемо напредовати и на другим подручјима друштвене делатности. Све то није ништа ново, јер смо ми и у том правцу већ постигли озбиљне резултате. Међутим, споменуо сам то питање како бих указао да и на том подручју комуна не може бити неограничена у својим правима.

5. И коначно, желео бих да упозорим још на једно питање на истој линији. Потребно је да комуна буде у читавој својој активности јавна и отворена организација, одговорна како зборовима бирача, тако и друштву као целини, увек подложна како јавној критици грађана и њихових организација, тако и инспекцији виших државних органа на линији обезбеђења законитости. Да бисмо обезбедили да се комуна ни у ком правцу не претвори у неку затворену организацију, ускогрудот локализма, или чак да постане домен извесних локалних група људи, сви односи комуна према грађанима, према самоуправним организацијама, као и према вишим друштвеним органима треба да буду фиксирани статутом у којем би сваки грађанин могао да нађе и своја права и своје обавезе и све своје могућности утицаја на управљање комуном, а преко ње друштвом уопште.

Сем тога, треба прецизирати и статус стручног и административног апарата комуна. Тачно је да стручни апарат треба у начелу само да припреми предлоге за претставничке органе и да извршава њихове одлуке, а да сам не води политику нити да решава о битним друштвеним питањима. Али тачно је такође да тај апарат није, и не треба да буде, друштво неких слепо-послушних чиновника старог типа, већ он треба да буде састављен од свесних социјалистичких грађана који

треба стваралачки да учествују у напретку нашег друштва. Зато тај апарат не треба да буде схваћен као механичко оруђе народног одбора, него треба да има и своја фиксирана права и обавезе како према народном одбору, тако и према вишим друштвеним органима и према грађанима. Апарат је дужан да ради законито и да упозорава народни одбор на евентуалне незаконитости у његовим одлукама; службеници могу да се постављају и разрешавају само по одређеном јавном поступку који искључује разне субјективне утицаје, а стручни ниво и законитост рада треба да буду обезбеђени одређеним интервенцијама виших органа према народном одбору. Само таквим статусом стручног апарата ми ћемо постићи одговарајући ниво његовог квалитета и онемогућити да он постане оруђе ма какве политике локалне самовоље или партикуларизма.

Досадашња пракса је такође потврдила оправданост и ванредно важну улогу таквих органа као што су савети у народним одборима, зборови бирача и разне друге сличне форме сарадње грађана с народним одбором. Те форме се сада предложеним законом и статутима народних одбора још више учвршћују и развијају. То је још један фактор више који ће несумњиво дејствовати у смислу спречавања да се самоуправна комуна развије у негативном правцу.

Опширније сам се задржао на питању о компетенцијама и границама права комуне из два разлога. Пре свега, има код нас људи који очекују да ће самоуправна комуна, баш због тога што је самоуправна, бити бранилац разних заосталих или реакционарних тенденција, па чак своје врсте заштита од прогресивног утицаја социјалистичког друштва. Међутим, ово што сам изнео, довољно је да укаже на неоправданост таквих нада. С друге стране, има код нас и људи — врло оданих ствари социјализма, али и помало конзервативних када треба пробијати нове путеве — који се плаше да самоуправна комуна не постане барикада штетног партикуларизма и који би се због тога рађе држали старих административних метода руковођења. Ако имамо пред очима све факторе о којима сам овде говорио, биће јасно да су таква страховања непотребна и неоправдана, односно да друштвена заједница има све могућности да обезбеди јединство система и основне интересе заједнице, иако ће отворити широке путеве социјалистичкој иницијативи радних људи и њихових самоуправних организација.

Све те принципе је имала пред очима Савезна комисија за изградњу комуна када је, у сарадњи с одговарајућим републичким и среским органима, координирала и усмерава-ла рад на припреми нових среских и општинских статута и подели република на нове општине и срезове. Ти су принципи и у основи

закона, о коме данас овде дискутујемо, и прописа који ће накнадно бити предложени овој Скупштини.

Читав рад на реорганизацији срезова и општина, чији први акт треба да буде закон који је данас пред нама, треба, дакле, да реши три задатка.

1. Потребно је ојачати улогу општине у нашем систему, развијајући је у смислу самоуправне комуне. Тиме се, наравно, прилично мења правни статус среза који ће многе своје функције пренети на комуно, али који ће као заједница комуна задржати значајну улогу у правцу координације и усмеравања рада општина, обезбеђења најнеопходније материјалне, политичке и административне помоћи појединим општинама, контроле законитости, усмеравања привредне активности односно развијања производних снага, обезбеђивања самоуправних права грађана и организација као и обезбеђења јединства система, борбе против разних реакционарних тенденција итд. Самим тим основни органи друштвеног управљања биће још ближе радним масама, што ће омогућити да се привуку непосредном друштвеном управљању милиони радних грађана који су досад, због неразвијености општина, били недовољно активни на том подручју.

2. Нова расподела надлежности између среза и општине тражи истовремено да се уопште прецизније и детаљније формулишу како статус комуне, тако и односи између ње и грађана; између ње и предузећа и самоуправних установа; између ње и среског народног одбора и виших органа друштвеног управљања; између ње и њеног сопственог управног апарата итд. Разрада тих принципа — који су делом садржани у предложеном закону, делом су предмет других савезних или републичких закона који су сада у припреми и који ће сукцесивно бити предлагани Савезној скупштини и републичким скупштинама, а делом ће бити формулисани у статуту општине и среза и у статутима разних других самоуправних организација на чијим се пројектима упоредо ради — биће снажан допринос усавршавању и учвршћивању читавог нашег политичког система и отстраниће многе тешкоће с којима смо се досад сретали.

3. Показало се одмах у почетку да се таква реорганизација не може спровести ако се не изврше и одговарајуће промене у подручјима постојећих срезова и општина. Садашње мале општине никако не могу да преузму на себе задатке који се сада стављају у њихову надлежност, нити би могле користити права која добијају. Садашња наша општина мора бити одређена елементарна економска заједница, то јест каква-таква производно-потрошачка заједница, која ће бити довољно јака да успостави оне друштвене институције које одговарају елементарном дру-

штвеном стандарду грађанина на садашњем степену нашег развитака. А повећање општина аутоматски повлачи за собом и повећање среза. Републичким законима о новој политичко-територијалној подели предвиђа се зато смањење броја општина од раније 4.121 на предвиђених 1.438 и смањење броја срезова од ранијег 341 на предвиђених 107. Таква нова подела омогућује великој већини општина и срезова не само да могу покрити своје елементарне потребе из сопствених економских извора и да учине веће напоре на развијању производних снага, него и да успоставе квалификованија руководства, која ће моћи да одговоре новим задацима. Нарочито ће срезови моћи сада заиста имати добра руководства с добрим стручним апаратом. На тај начин ће нови срезови бити материјално, политички и стручно способнији да помажу комунама у њиховом раду и развиту, као и да сами најцелисходније искористе све материјалне и друге могућности за привредни, политички и културни напредак њиховог подручја.

Нова расподела компетенција између среза и општина, сем тога, омогућује да ће постепено и републике моћи неке своје компетенције да пренесу на срезове, тако да ће грађани преко општина и срезова бити у стању да директно утичу на решавање далеко ширег круга питања него досад. Сем тога, нови распоред срезова омогућиће нам да се савезни привредни план јаче ослони на средске привредне планове, чиме ће читав систем нашег привредног планирања веома много добити у својој реалности и стабилности.

Нећу да се упуштам у навођење подробнијих података о новој политичко-територијалној подели, јер су и анализа и подаци углавном изнети у материјалу који је приложен предлогу закона и у самом образложењу закона. Желео бих само да упозорим на друштвено-економску структуру нових организационих јединица, у првом реду срезова.

Према претходним (грубим) подацима, број нових срезова с већином непољопривредног становништва биће:

у НР Србији	3 (од укупна	42)
у НР Хрватској	5 (од укупних	27)
у НР Словенији	8 (од укупних	11)
у НР БиХ	2 (од укупних	15)
у НР Македонији	1 (од укупних	7)
у НР Црној Гори	0 (од укупних	5)

Свега у ФНРЈ 19 (од укупних 107)

Према томе, релативно мали број срезова — свега 19% — имаће већину непољопривредног становништва. То је, коначно, разумљиво с обзиром на општу структуру становништва у нашој земљи, према којој — као што је познато — пољопривредно становни-

штво износи 61% целокупног становништва. Сем тога, првих једанаест градова по величини, заједно са својом околином, чине једну десетину свих срезова, а обухватају преко једне трећине целокупног непољопривредног становништва. Разуме се да је та концентрација непољопривредног становништва у ових неколико срезова морала утицати на смањење броја срезова с већином непољопривредног становништва.

Међутим, друкчије стоји ствар ако се узме удео становништва у структури националног дохотка. Број срезова чији национални доходак из непољопривредне делатности према Плану за 1955 годину — износи више од 50% укупног националног дохотка, биће:

у НР Србији	24 (од укупна	42)
у НР Хрватској	18 (од укупних	27)
у НР Словенији	10 (од укупних	11)
у НР БиХ	13 (од укупних	15)
у НР Македонији	6 (од укупних	7)
у НР Црној Гори	4 (од укупних	5)

Свега у ФНРЈ 75 (од укупних 107)

Према томе, новом политичко-територијалном поделом биће постигнуто то да у око 75% срезова доходак из непољопривредне делатности прелази 50% укупног националног дохотка. То значи да је и с ове стране осигуран преовладавајући утицај социјалистичких снага на усмеравању даљег развоја у нашој земљи. Оваква економска структура већине срезова не само што ће омогућити бржи економски и друштвени развој заосталијих и пољопривредних комуна у таквим срезovima, него ће имати јак утицај и на оне срезове у којима социјалистички сектор још нема одлучујуће економске улоге.

Разуме се, треба имати у виду да већи национални доходак из непољопривредног сектора привреде у приличном броју срезова не одражава увек и високу развијеност тих срезова, него по некад, то јест у неразвијеним пределима, пре свега неразвијеног пољопривреде. Нарочито у погледу Македоније треба истаћи да је доходак од непољопривредне делатности урачунат и приход од производње дувана. А, с друге стране, високи удео пољопривреде у развијеним пољопривредним реонима никако није израз опште привредне неразвијености, него одређене привредне структуре. Но, и поред тога, горњи односи прилично верно одражавају снагу социјалистичког сектора у нашој земљи, те се може рећи да број срезова с већим националним дохотком из непољопривредних делатности не само да неће опадати него ће и расти.

Другови народни посланици, мислим да је потребно да се задржимо још на неколико конкретних питања, мање или више прин-

ципијелног значаја, о којима је било у току рада Комисије већих дискусија.

На првом месту, желео бих да упозорим на питање о томе да ли су нам у општинама потребна или нису потребна већа произвођача. Као што је изложено у извештају, Савезна комисија је у почетку сматрала да у општинама не би требало стварати већа произвођача, пошто она ту у својој основној политичкој и социјалној функцији не би дошла до пуног изражаја. Међутим, у току рада Комисије ипак се показало, прво, да је захтев за стварањем већа произвођача и у општинама, на терену, веома јак и, друго, да је код тога увек убедљиво истицано да већ сама економска улога већа произвођача оправдава њихово успостављање и у општинама. Чак у чисто земљопрадничким општинама, које имају напреднију пољопривредну производњу, са задругама и са више или мање развијеним друштвеним сектором у тој производњи, већа произвођача, као манифестација најнапреднијег елемента у пољопривреди, могу бити од користи, а поготово то важи за општине с мешовитом производњом. Спорно остаје само како решити то питање у општинама где преовлађује заостали тип пољопривредне производње и где би састав већа произвођача био потпуно једнак саставу општинског већа. Међутим, та изјављивка никако не би требало да утиче на нашу општу одлуку, поготово јер је пред нама задатак да помогнемо заосталим подручјима да се брже развијају. Зато су и Комисија и Савезно извршно веће у принципу прихватили и подржали оријентацију на успостављање већа произвођача и у општинама. Међутим, у садашњој фази је већ из техничких разлога немогуће наново увести већа произвођача, јер бисмо у том случају одмах морали ићи на изборе, што би јако успорило спровођење претстојеће реорганизације, а овај посао никако не смемо задржавати, јер бисмо у противном имали тешкоћа читаве следеће године. Због тога су Комисија и Савезно извршно веће заузели став да се засада задрже већа произвођача само у оним центрима где су досад била савезна већа произвођача, а сада постају општине, а да се остале општине формирају без већа произвођача, с тим да се пре одржавања нових избора народних одбора у одговарајућим законима и дефинитивним статутима увведе принцип већа произвођача за све општине. На бази таквих одлука формулисан је и Предлог закона који је пред нама.

У току рада Комисије поставило се такође питање да ли треба да идемо — са гледишта правног система — на јединствену општину или на неколико типова општина, с обзиром на различите услове у појединим деловима земље. Комисија је заузела гледиште да општина треба да буде јединствена. Разли-

чити типови општина би, прво, унели врло велике тешкоће у административне односе, а, друго, — а то је заправо и најважније — различити статус општине не би могао бити прихваћен ни с гледишта једнаких права грађана. На крају крајева, заостале општине неће бити увек заостале. Од момента када производне снаге и економски односи на њиховом подручју достигну одређени степен, и оне ће користити одређена права. Сматрали смо, дакле, да не треба с правним системом конзервирати заосталост, него, напротив, да треба дати потстицај њеном бржем савлађивању. Зато базу правног статуса општине не претставља заостала него развијена општина, с тим што су среским народним одборима дате обавезе и инструменти за помоћ општинама које не могу сопственим снагама да врше одређене функције, на које су по закону обавезне.

Из истих разлога се Комисија такође није могла сложити с предлогом да се у Црној Гори успостави посебан тип општине, са циљем да се срезови укину. Комисија се, у почетку, додуше, сложила с могућношћу укидања срезова у Црној Гори, али само под условом да статус општине у тој Републици буде у начелу исти као у целој Југославији. Пошто се показало да се тај услов не може остварити без штете за правилно функционисање административног механизма, донета је одлука да засада и Црна Гора задржи срезове. Даљи развитак статуса и структуре наше општине можда ће омогућити да Црна Гора у будућности то питање поново постави на дневни ред.

Поставља се, такође, питање да ли статуту треба да дају слику комуне као друштвене заједнице у свим њеним унутрашњим односима, или да они буду само статуту народног одбора комуне. Практично је то питање решено на тај начин што је садашњи пројект привредних статута углавном компромис између једног и другог становишта, с тим што се статуту ипак претежно баве организацијом и функционисањем народног одбора. Комисија је сматрала да је то у садашњој фази практички једино могуће, јер су многа питања с подручја самоуправљања у предузећима, установама, итд. још недовољно расчишћена и не могу се расчишћавати самим статутима, него, пре свега, савезним и републичким законима. Међутим, иако сада ствари тако стоје, ми ипак морамо тежити за тим да се статут комуне временом допуни и другим елементима, то јест да статут временом постане за грађанина у неку руку њему најближи кодекс његових права и дужности у систему друштвеног управљања. Према томе, временом статут ипак треба да постане одраз читаве структуре комуне и њеног односа према грађанину и према

друштву као целини. Али то је ствар даљег рада на дограђивању читавог система.

У вези с тим, такође се поставља питање да ли треба у статуте унети сасвим конкретно који су материјални извори комуне, да би се на тај начин некако стабилније одредила материјална база самоуправљања у општини. Комисија је мишљења да је то статутима немогућно учинити. Пре свега, читаво питање расподеле друштвеног дохотка код нас још није ни принципијелно ни практички докраја расчистићено и било би потпуно погрешно давати карактер трајности неким садашњим формама које су, можда, привремене. Но, и без обзира на то, расподела дохотка увек зависи од најразличитијих објективних околности и друштвених потреба у одређеном времену, које ће морати утврђивати друштво као целину. Очигледно је, дакле, да је немогуће статутом унапред и подробно одређивати карактер извора прихода. У начелу, одлуке те врсте свакако мора да доноси друштвена заједница, то јест њени централни органи. Законом и статутима је зато предвиђено само то да општине, односно срезови, имају своје изворе прихода, јединствено фиксирани законом и да с тим приходима самостално располажу, без мешања неких виших управних органа, сем уколико се ради о контроли законитости. Из истих разлога стало се на становиште да ни проблем фондова не може да се решава статутом. Као што знате, ми смо приступили стварању и развијању друштвених фондова пре свега због тога да бисмо на неки начин обезбедили минималне потребе нормалног друштвеног живота комуне, тиме што би се средства за ове фондове обезбеђивала аутоматски, а не према субјективним одлукама политичких органа, нити оних у Федерацији или републици, нити оних у срезу или општини. Разуме се, и формирање фондова зависиће како од расположивих материјалних средстава, тако и од опште расподеле дохотка. Осим тога, заједница као целина, треба да задржи извесне компетенције у погледу оријентације њиховог трошења, без обзира на то што ће се ови фондови трошити, по правилу, само тамо где су створени, то јест општински у општинама. Ето, због тога и овај проблем треба, бар засада, решавати савезним прописима, а не статутима.

Посебно питање, око којег је било много дискусије, био је проблем организације средњих и великих градова. Пошто се о томе много јавно говорило и писало, нећу ствари понављати. Проблем је, уствари, био у томе, прво, да се средњи и велики градови не одвоје од своје околине, и, друго, да њихови органи управљања буду довољно блиски грађанима да би ови могли утицати на њих, али да истовремено подручје града не изгуби своје комунално јединство. Питање је решено

на тај начин што се у градовима с унутрашњим градским општинама предвиђа и могућност успостављања посебног градског већа, с одређеним правима на подручју комуналне изградње, чиме би били обезбеђени и комунално јединство града и његова независност од сеоске околине у питањима комуналне изградње.

Код мањих градова — који такође могу да страдају од евентуалног неразумевања сеоске околине за њихове комуналне потребе — Комисија је сматрала да се проблем може решити само на тај начин ако се њима не прикључује сувише велика околина чиме се обезбеђује преовлађујући утицај градског становништва у таквим општинама.

На тим принципима је израђен и предлог закона који је вама поднесен. Разуме се, искуства у пракси, а и промене услови у будућности, тражиће, можда, да се нека питања касније друкчије реше. Међутим, у садашњим условима, Савезно извршно веће сматра да су то најадекватнија решења.

Хтео бих, другови, да се укратко задржим још на спровођењу законом предвиђених мера и на неким конкретним задацима који су још пред нама. Пошто извештај о раду Савезне комисије говори подробније о овом проблему, ја ћу упозорити само на неке од најбитнијих задатака.

Закон, пре свега, предвиђа стварање привремених среских и општинских народних одбора на бази делегирања од стране садашњих народних одбора. Ти привремени народни одбори ће затим усвојити статуте, који ће такође имати привремени значај и организovati себи потребан апарат, углавном на принципима досадашње систематизације. Друкчијим путем ми не можемо ићи, ако желимо у одговарајућим роковима да спроведемо читаву реорганизацију. Узело би нам много времена ако бисмо ишли најпре на изборе. Међутим, неопходно је да нарочито привредни органи нових срезова и општина одмах почну с радом, како се не би закашњавало с доношењем плана нових срезова и општина за 1956 годину, јер ће с тим новим среским плановима морати да рачуна и савезни план. Осим тога, поставља се питање да ли би преурањени избори — пре него што се нове заједнице како-тако ухватају — могли да дају претставничке органе који би у пуној мери одговарали потребама.

Из тих разлога Савезно извршно веће сматра да треба привременим народним одборима дати довољно дугачак рок, како би могли извршити све потребне организационе мере за нормално функционисање читавог среског и општинског механизма, па да се тек онда, када буде овај посао завршен, пређе на изборе за нове народне одборе. Задатак нових народних одбора биће да после извесног времена и стицања нових искустава до-

пуне и усаврше досадашње привремене статуте и да их донесу као дефинитивне. Предложени закон даје формално овлашћење за читав тај процес.

Упоредо с таквим организационим мерама биће, после доношења овог закона, потребно да се непосредно приступи завршавању и доношењу свих других правних инструмената, потребних да би се успоставила нова организација општина и срезова. Савезна народна скупштина имаће ускоро пред собом закон о надлежности народних одбора општина и срезова, који треба да потврди, кроз конкретну надлежност, нов положај и функцију општине као основне ћелије нашег друштвеног и политичког уређења и одговарајуће место и улогу среза као заједнице општина. Републичко законодавство такође има своју важну улогу у овом погледу, а нарочито закон који ће одредити подручје нових општина и срезова и тиме заменити постојеће републичке законе о политичко-територијалној подели. Републичке скупштине ће истовремено донети и закон о уређењу општина и срезова, који треба да допуни и конкретизује савезни закон који ми данас претресамо, као и републички закон о подели надлежности између општина и срезова, на основу досадашњих републичких прописа о надлежности. Савезно извршно веће донеће одлуку о начину буџетског финансирања будућих народних одбора и о другим привредно-финансиским питањима, везаним за успостављање нових општина и срезова.

После доношења наведених прописа, посебну пажњу и напоре треба концентрисати на састављање и доношење статута општина и срезова. Нацрт статута једне конкретне општине и једног конкретног среза, који је припремила и објавила Савезна комисија за изградњу комуна, претставља основу, па, у извесном смислу, и основни образац за доношење статута осталих наших општина и срезова. Али било би погрешно сматрати да су ови статутни шаблони који треба и могу да се у свакој конкретној општини, односно срезу, буквално и аутоматски прихвате и приме. А поготово се све то односи на организацију управног апарата. Различитост конкретних општина, па и срезова, захтева велику пажњу и обзиривост приликом постављања унутрашње организације народног одбора. У мање развијеним општинама или општинама са једноставнијом привредном структуром, а које имају фактички знатно мање послова и задатака, треба прихватити једноставнију и јевтинију организацију управе него што ће то бити потребно код развијенијих општина.

Такође не треба губити из вида да општине нису повезане једна с другом само као део јединственог друштвеног и политичког поретка наше земље, већ и низом међусобних

заједничких интереса и проблема, који се, према томе, лакше, са мање трошкова и ефикасније могу решавати заједнички, заједничким институцијама и средствима. Најразличитији облици комуналне сарадње морају постојати у нашим локалним заједницама и треба их омогућити и статутима. Ако у једној општини нема довољно посла за ветеринара, судију за прекршаје и друге службенике и стручњаке, нема разлога да се они не користе на подручју две или више општина. То поготово важи за стручњаке којих нема у довољном броју. Исто тако, треба да се образују, где год за то има услова и потребе, заједничке установе за вршење појединих служби и послова. Овим установама треба наше будуће законодавство да посвети посебну пажњу и да им одреди одговарајући статус.

Да би се сви ови проблеми правилно сгледали и решили, као и да би се обезбедио јединствени критериј самоуправљања у свим нашим општинама и срезovima, статуте срезова одбора потврђиваће републичке скупштине, а за статуте општина, поред потврде среза, тражи се овог пута и сагласност комисије републичке народне скупштине. Касније то неће бити потребно, али сада се намеће потреба такве мере да би се обезбедио јединствени основни курс у спровођењу нове организације срезова и општина. Поред тога, сви републички и савезни органи, у оквиру својих задатака и делокруга, треба да се интересују за одговарајуће одредбе статута и одговарајућа организациона и кадровска решења у срезovima, односно општинама, помажући народним одборима да њихове одлуке буду законите и целисходне. Исто тако, било би потребно, као што се већ у неким републикама то и чини, да се — поред Секретаријата за законодавство, који се стално стара о овом организационо-правном послу — образују извесне групе стручњака за привредна, организационо-правна, буџетска и друга питања, које ће пратити рад народних одбора и пружати им сву стручну и техничку сарадњу, а — према потреби — и обилазити одређене срезове или општине.

Врло важан је проблем кадрова. Ту треба истаћи, пре свега, два питања: прво, распоред расположивих кадрова, и друго, политику образовања нових, односно усавршавања постојећих кадрова народног одбора. Смањењем броја наших општина и срезова стварају се услови да у новим народним одборима, у погледу стручности, способности, социјалистичке свести и искуства, кадровско питање буде решено боље и на вишем нивоу него раније. У првом реду, треба обезбедити квалификовани кадар у срезovima, али и општина не може бити без квалификованог кадра, нарочито за положаје секретара, начелника неких служби, судија за прекршаје и слично. У срезу треба, пре свега, да се обучавају и

припремају нови кадрови како за потребе среза, тако и за потребе општина. Неправилна је пракса према којој се све што је способније у општини првом приликом пребацује у срез. Наша кадровска политика треба да има свој смер, а стручњаци и службеници перспективе за усавршавање и напредовање.

Други проблем на овом подручју јесте политика образовања нових, односно усавршавања постојећих кадрова народних одбора. Ми не можемо остварити квалитет рада народног одбора, какав желимо да имамо, без стручних, способних и школованих службеника. Међутим, било би и немогуће и сасвим погрешно и неполитички кад би се узео курс на свеопшту замену садашњих кадрова у управном апарату народног одбора — који често немају одговарајућих формалних или стварних квалификација — новим кадровима с наших факултета и средњих школа. Наш курс треба да буде — поред привлачења нових кадрова — пре свега у томе, прво, да омогућимо постојећем кадру да постигне више квалификације, и, друго, да захтевамо од њега да те могућности искористи. Тек под таквим условима можемо постепено ослободити управни апарат оних људи који не показују — упркос датим могућностима — ни труда ни воље да стекну стварну квалификацију каква је потребна за обављање одређеног посла који данас врше. Зато бисмо морали одмах — али, разуме се, организовано и плански — приступити завођењу извесних облика школовања, течајева и слично, на правним факултетима или у неким посебним административним школама на којима би се допунила стручна знања постојећих службеника народних одбора. Овим школама и дипломама треба давати одређени ранг и одредити правни статус у погледу добијања платних разреда и слично. Сем тога, биће потребно помоћи и руководећим политичким кадровима у народним одборима да боље извршавају своје задатке. Наравно, иако најважнији, ово нису сви проблеми кадрова који се постављају. Републички органи треба да реше низ других проблема, као што су висина допунских плата, ситуација кадрова који неће бити ангажовани у новим народним одборима, обезбеђење станова за службенике и низ других неодложивих питања.

Нова подручја општина и срезова изазивају одговарајуће промене и адаптације такође у органима и организацијама које нису непосредно обухваћене комуналном самоуправом. Ту долазе питања судова, јавног тужилаштва, јавног правобраништва, статистичке службе, катастра, војно-територијалних органа, задружних организација, привредних удружења и комора. Досадашњи срески судови требало би, по правилу, да остану у својим центрима и не би требало смањивати њихов број. Исто важи и за јавно тужилаштво. Ме-

ђутим, статистичка служба, заједно са планом, требало би да постоји само у новом среском центру. Исто тако би требало усредсредити у једном среском центру институције, као што су задружни савези и друга привредна удружења, јер се једино тако може обезбедити непосредна политичка и друга помоћ и остварити јединство система.

Закон који треба да донесемо предвиђа да ће досадашњи народни одбори радити редовно, све док не буду потпуно стављени у покрет нови народни одбори. Међутим, ни нови народни одбори — према закону — неће моћи до краја ове године, то јест док је на снази Савезни друштвени план за 1955 годину, доносити одлуке и мере којима би се мењале утврђене обавезе садашњих локалних заједница према Федерацији и народној републици. Такве су мере неопходне да садашња реорганизација срезова и општина не би унела поремећаје у привредни живот земље.

Другови народни посланици, предлогом закона који је сада на нашем дневном реду улазимо, дакле, у завршну фазу оних правних аката и организационих мера, који успостављају ново уређење општина и срезова у нашој земљи. Самим тим чинимо, као што сам у почетку рекао, значајан корак даље у развоју механизма наше социјалистичке демократије и социјалистичких односа уопште. Те ће мере, несумњиво, још више повезати нашег радног човека с органима његове власти и с механизмом друштвеног управљања; још више ће развити његову социјалистичку активност и стваралачку иницијативу; још више ће ангажовати локалну питања од друштвеног интереса и у развијању производних снага, што истовремено може да буде и нов допринос побољшању материјалних и културних услова за живот грађанина. Остварење тог задатка ће зато несумњиво бити снажан морални потстрек нашим радним људима у борби за изградњу социјализма, унеће више политичке стабилности у наш систем, и у знатној мери убрзати напредак наше земље. Успеси које будемо постигли на том путу биће истовремено најбоља потврда правилности наше основне оријентације у изградњи социјалистичког друштва, и тиме ће постати значајно искуство за читав међународни социјализам. Из свих тих разлога, Савезно извршно веће је уверено да ћете ви, другови народни посланици, не само прихватити овај предлог закона, него да ћете се у народним одборима и међу својим бирачима и заложити за то да што правилније и што брже буду остварени како сам закон, тако и други задаци који извиру из њега. (Бурани аплауз).

Потпретседник Видое Смилевски: Прекидам ову седницу и заказујем наставак за данас у 17 часова.

Напомињем, уколико се укаже потреба вршићу прозивку.

(Седница је прекинута у 11,50 часова).

Наставак у 17,05 часова

Потпретседник Видое Смилевски: Настављамо 29-ту седницу.

Дајем следећа обавештења:

Народни посланик Марко Белинић тражио је одсуство ради службене спречености. Да ли Дом одобрава тражено одсуство? (Одобрава). Констатујем да је Дом одобрио тражено одсуство.

Даље обавештавам да сам добио од неких народних посланика оставку на њихове положаје као чланова одбора, и то: од народног посланика Вељка Влаховића као члана Одбора за просвету; од народног посланика Радомира Коматине као члана Одбора за просвету; од народног посланика Душана Петровића као члана Одбора за социјалну политику и народно здравље; од народног посланика Митра Ђакића као члана Одбора за буџет и од народног посланика Милосава Милосављевића као члана Одбора за претставке и жалбе.

На основу тога предлажем да се утврђени дневни ред допуни са следећом тачком: Разрешење чланова одбора и избор нових чланова одбора Савезног већа. То би била последња, 10-та тачка дневног реда.

Да ли Дом прихвата ову допуну дневног реда? (Гласови: Прихвата). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је Дом једногласно усвојио допуну дневног реда.

Прелазимо на дневни ред — Наставак претреса Предлога општег закона о уређењу општина и срезова.

За реч се јавио народни посланик др Јерко Радмиловић.

Др Јерко Радмиловић (Изборни срез Хвар, Брач и Вис, НР Хрватска): Другови и другарице, нема никакве сумње да Приједлог опћег закона о уређењу опћина и срезова и његово доношење треба да претстављају такав догађај који ће усмјерити развитак социјалистичког демократизма, развити наш социјалистички демократизам на линији оних већ остварених тековина које су већ изражене у Закону о управљању државним привредним предузећима од стране радних колектива, у Опћем закону о народним одборима од 1952 године. Овај закон треба да омогући једну даљу етапу у развоју нашег социјалистичког демократизма.

Но, другови, иако излагање друга Кардеља ја лично у потпуности усвајам, сматрам за потребно да изнесем нека своја запажања и примједбе које уствари треба, по мом дубоком увјерењу, да буду предмет овог закона са гледишта који је излагао друг Кардељ. Мислим да је свакако једно од централних питања

које је гражило своје рјешење у дискусији о комуналном уређењу став који треба да заузмемо у погледу физиономије, положаја општина.

Карактеристика, другови, досадашњег нашег развоја, карактеристика садашњих општина у организацији, у механизму локалних органа власти састоји се у томе, да ми заправо имамо читав низ типова локалних органа власти, то јест, имамо народни одбор среза, имамо народни одбор града, имамо градске општине, неколико подврста. Мислим да се предност овог приједлога у односу на досадашње стање састоји у томе што он треба да осигура један усклађени систем локалних органа власти и то механизам локалних органа власти, то јест да изгради демократски механизам за основну организациону јединицу нашег друштвено-политичког уређења, за општину с једне стране, а с друге стране за срез, и да евентуално нађе одговарајуће рјешење у оним случајевима када се подручје града дијели на општине.

Због тога мислим да би требало да ранији члан 5 приједлога који је сада постао члан 4 претрпи измјену. Други став тога члана у садашњој формулацији гласи: „Законом народне републике утврђује се и које општине чине јединствено подручје града.“

Мислим да би требало преформулисати овај став тако да се нагласи да се законом народне републике утврђује јединствено подручје града у оним случајевима када се град дијели на општине, а не и да се омогући одређеном кругу опћина да сачињавају такозвано јединствено подручје града. То једино оправдава овакву одредбу, наиме, чињеницу да се град дијели на општине. Мислим да је овај мој приједлог на линији побољшања идеје која је изражена у ставу 2 члана 5, сада члана 4, тако да предлажем амандман на став 2 члана 4 Приједлога опћег закона о уређењу опћина и срезова с тим да тај став гласи: „Законом народне републике утврђује се и које општине у граду који се дијели на општине чине јединствено подручје града.“

Даље, другови, као што је познато, може се рећи да једно од централних мјеста које је било предмет дискусије свакако јесте питање да ли у нашем новом комуналном уређењу треба да стварамо опћине једног типа, југословенску општину, или ћемо ићи на линију да стварамо општине више типова. Ова дискусија је наметнута својевремено с разлога што се, као што је познато, заузело становиште, обзиром на чињеницу да у нашој стварности постоје подручја са разноврсном социјалном и економском структуром и да то, наводно, захтијева потребу стварања разноврсних типова опћина. Но, као што је познато, а и друг Кардељ је то питање посебно и нарочито подвукао и истакао у својој ријечи када је рекао: „У току рада комисије поставило је се

такође питање, да ли треба да идемо — са гледишта правног система — на јединствену општину или на неколико типа општина, обзиром на различите услове у појединим дијеловима земље. Комисија је заузела гледиште да општина треба да буде јединствена. Различити типови општина би, прво, унијели врло значајне тешкоће у административне односе, а, друго, — а то је заправо и најважније — различити статус општине не може бити прихваћен ни са гледишта једнаких права грађана. На крају крајева, заостале општине неће бити заувек заостале. Од момента када производне снаге и економски односи на њиховом подручју достигну одређени степен и оне ће користити одређена права. Сматрали смо, дакле, да не треба с правним системом конзервирати заосталост, него, напротив, да треба дати потстицај њезинем бржем савладавању. Зато базу правног статуса општине не претставља заостала, него развијена општина...

Али, иако је такво становиште већ било заузето у Комисији, као што је и овдје друг Кардељ истакао у јутрошњем експозеу, ипак смо у току дискусије у одборима, а посебно у Одбору за организацију власти, овај принцип јединствене општине донекле нагризли. Члан 11 приједлога закона, у облику у коме је био предложен од стране Савезног извршног вијећа, досљедно је изражавао принцип јединствености општине у новом комуналном уређењу. Тај члан је гласио овако: „Народни одбор среза не може послове из своје надлежности преносити у надлежност општина“. Међутим, другови, у току дискусије у одборима, као што видимо из поткрепљеног извештаја извјештоца, заузето је неко друго гледиште. Наиме, додате су ријечи овој формулацији: „Уколико за поједине послове није законом друкчије одређено“. Шта то значи? То значи да ми овим законом, уколико се он усвоји у овој формулацији, допуштамо могућност да се у даљем развоју, и то на првим корацима стварања нашег комуналног уређења, посебно путем републичких закона, а као што је познато имамо шест република, нагриза принцип јединствене општине. Мислим да овај додатак с ове тачке гледишта није оправдан. Због тога, уколико желимо да у даљем развоју заиста останемо код система једног типа општина, било би потребно да овај додатак, који је извршен од стране одбора који су разматрали приједлог закона, који је поднесен од стране Савезног извршног вијећа, избришемо и останемо при ранијој формулацији како ју је предложило својевремено Савезно извршно вијеће, а то је да члан 11 гласи: „Народни одбор среза не може послове из своје надлежности преносити у надлежност општина“, тј. да се брише крај реченице: „Уколико за поједине послове није законом друкчије одређено“. У том смислу подносим амандман.

Иначе изјављујем да ћу гласати за приједлог овог закона.

Потпретседник Видое Смилевски: Жели ли још ко реч о овом законском предлогу? (Нико се не јавља). За реч се више нико не јавља.

Друг Радмиловић је поднео два амандмана. Молим извјештоца друга Секулића да се изјасни уиме Одбора о овим амандманима.

Извјештоца Одбора за организацију власти и управу Никола Секулић (НР Хрватска): Уиме Одбора изјављујем да се не слажем са амандманом друга Радмиловића.

Амандман на члан 4, са додатком који предлаже друг Радмиловић мислим да не даје ништа ново, да уствари не прецизира ништа нарочито ново кад је рекао да треба да стоји да ће се и градови дијелити на општине. Мислим да је сасвим разумљиво да ће се градови дијелити на општине. Међутим, овдје је тешко унијети то како ће се градови дијелити на општине. Разумије се, град се може проширивати и самим тим доћи ће до подјеле на општине. Узмимо само град Сплит који гравитира на своја околна подручја, а која сада још увијек нису спојена с градом. Свакако да би погријешили када бисмо некоме давали одређене приједлоге у том смислу. Због тога предлажем да се не усвоји овај амандман на члан 4.

У погледу члана 11 — Одбор је расправљао ово питање да ли је потребно унијети и то да се законом може предвидети да се пренесу неки послови са среза на општине. Другови, дискусија је заиста темељно ту ствар претресла и дошла до закључка да ми са овим додатком који смо унијели у овај члан уствари не уносимо ништа нарочито ново у закон. Не можемо ограничити да се ове ствари касније не регулишу у том смислу. Међутим, овим се хтјело то да зашто ми не омогућимо — иако се слажемо са принципом јединствене општине — да се понеки послови преносе на неке развијеније општине када знамо за велику разлику која постоји између још малих, неразвијених и великих и развијених општина. Зашто да ми то не омогућимо, зашто да декларативно онемогућимо да се поједине надлежности, не у основи да се мења јединство, него поједини послови преносе. Уствари, послије не би могао на основу закона, срез да преноси. Ван закона разумљиво је да срез не може. Ево, због тога, предлажем да се не усвоји амандман друга Радмиловића.

Потпретседник Видое Смилевски: Молим извјештоца Законодавног одбора да се изјасни.

Извјештоца Законодавног одбора др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор срез II, НР Словенија): Другови народни посланици, изјављујем да се и ја слажем са амандманом друга Радмиловића. У Законодавном одбору

било је о томе много дискусије. Законодавни одбор није се првобитно сложио са допуном Одбора за организацију власти. Тек онда када је у редакционој комисији примећено да Одбор за организацију власти упорно стоји на свом предлогу, ми смо тиме што смо додали „за поједине послове“ мислили да избегнемо ову одредбу. Међутим, ситуација је фактички таква да стилизација овог члана, без тога додатка, значи да може савезни закон увек дозволити преношење неких надлежности од среза на општине, јер законом се може све. Али је нешто друго када се савезним законом то чини ради увођења за читаву земљу, за све републике. У оваквој формулацији каква је сада стварно се допушта могућност да једна република својим законом допушта могућност, односно озакоњује преношење неких надлежности од срезова и општина, па бисмо тиме добили стварно у различитим републикама различите типове општина. Због тога ја мислим да је потпуно оправдан предлог, односно амандман друга Радмиловића и слажем се са његовим другим амандманом.

Потпретседник Видос Смилевски: Молим претставника Извршног већа друга Кардеља да се изјасни о овим амандманима.

Потпретседник Савезног извршног већа Едвард Кардељ (Изборни срез Љубљана град II, НР Словенија): Ту су два амандмана. У погледу првог амандмана ја бих се сложио с мишљењем Одбора за организацију власти и управу. Ја мислим да је интенција друга Радмиловића сасвим исправна, у погледу интенције. Сасвим се с њом слажем, али би било погрешно ако бисмо дозволили да се сада јединствено подручје града одређује исувише широко. Само, мени се чини, да ова ствар не решава ништа битно. И то због тога што такође није формулисано никаквим законом шта је град, немамо никакву круту формулу, и ако се неко нађе да би баш хтео да прошири подручје града ван неких колико-толико природних граница, тај ће моћи то да учини и поред исправке коју је предложио друг Радмиловић. Он каже да република утврђује све општине у граду који се дели на општине које чине јединствено подручје града. Онај ко ће одређивати која општина ће бити на подручју града, тај ће одређивати и шта је то град. Ту стварно ништа не бисмо добили. Мислим да је због тога нормално и природно, и да исувише не треба компликовати ствари, јер бисмо онда стали са неким неповерењем према народним скупштинама република које ће, на крају крајева, према конкретној ситуацији најбоље знати да ли треба ићи мало шире или мало уже.

Осим тога, још једна ствар. Са тим амандманом могла би се оваква формулација разумети и друкчије, да могу постојати и неке општине у срезу које законом неће бити при-

знате у јединствено подручје града. Када се каже да закон народних република утврди које општине у граду чине јединствено подручје града, то значи да може бити неких општина у граду које неће бити признате у јединствено подручје града. Једном речју, мени се чини да је ипак прецизнија формулација „које општине чине јединствено подручје града“.

И друго, амандман на члан 11.

Ја сам мало пре, када сам разговарао са друговима, лично се солидарисао са Одбором који је одбио амандман друга Радмиловића. Међутим, после објашњења, мени се ипак чини да има нешто што треба у том амандману на члан 11 узети у обзир. Наиме, нејасна је формулација коју је Одбор сада дао, са додатком, „уколико за поједине послове није законом друкчије одређено“. Јер, стварно, ако овако остане, могло би се схватити да републички закон може такође правити измену у надлежности савезног значаја, а то је уствари једна недотустива ствар. Тиме бисмо направили дармар у нашем јединственом систему. Мени се чини, било би правилније да се то друкчије каже, да се мало прецизније одреди ова ствар. У суштини, мени се чини, да је сасвим свеједно да ли се то чини амандманом, али треба одлучити да послове из савезне надлежности има права да преноси само савезни закон, а републичким законом да републичке народне скупштине имају права преносити републичке надлежности. Смисао амандмана који је дат прихватљив је у смислу као што сам ја казао. Тојест, савезним законом се одређује да се може преносити савезна надлежност, односно овластити срез за послове из савезне надлежности који су савезним законом одређени. То исто важи за републику. По садашњој формулацији испада као да Савез даје овлашћење за преношење републичких послова, и обратно. Нешто је ту ипак потребно јасније рећи. Некако би се требало оријентисати на то да се прецизније то каже, јер, на крају крајева, није та народна општина једном заувек формулисана. Треба рећи, треба дати курс да савезни односно републички закон сваки својом надлежношћу може прописивати преносити послове. Ја немам у овом тренутку формулацију, можда би правници могли брже нешто формулисати, нешто у том смислу. На пример, уколико за поједине послове из савезне надлежности, уколико савезним законом није друкчије одређено, односно савезни закон за послове савезне надлежности а републички за републичку надлежност. Друкчије није могуће. Тиме нисмо уствари отступили од принципа јединственог начела правног статуса општине. Ту ће бити извесне разлике и не треба да бежимо од тога, јер сам живот ствара извесне разлике, а важно је да ми у принципу, у основи не отступимо.

Према томе, ја бих предложио да у члану 5 остане стара формулација, тј. да се не прихвати амандман друга Радмиловића, а у члану 11 да се амандман прими с тим да се он, ако је то могућно, промени.

Потпретседник Видое Смилевски: Жели ли још ко реч о амандману? (Нико се не јавља). Да ли друг Кардељ може да поднесе нову формулацију члана 11? (Едвард Кардељ: Одмах ћете је добити).

Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Потпретседник Видое Смилевски: Настављамо рад.

Од претставника Савезног извршног већа друга Кардеља добио сам измењену формулацију предложеног амандмана, који је друг др Јерко Радмиловић поднео и са чијом начелном поставком се сложио претставник Савезног извршног већа. Та измењена формулација гласи: „...уколико за одређене послове није савезним или републичким законом, донетим у оквиру одговарајуће надлежности федерације односно народне републике, друкчије одређено“, уместо „...уколико за поједине послове није законом друкчије одређено“.

Да ли се подносилац овог амандмана друг Радмиловић слаже са овако измењеном формулацијом?

Др Јерко Радмиловић (Изборни срез Хвар, Брач и Вис, НР Хрватска): Не слажем се. То је нешто мало блаже.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли још ко жели реч о поднетим амандманима? (Нико се не јавља). Стављам први амандман друга Радмиловића на члан 4 на гласање. О њему је, као што знате, друг Секулић као известилац Одбора за организацију власти дао предлог да га не усваја а истог је мишљења и претставник Савезног извршног већа. Ко је за тај амандман, нека дигне руку. (Др Јерко Радмиловић: Ја одустајем од свог првог амандмана). Онда стављам други амандман, амандман на члан 11, друга др Јерка Радмиловића, на гласање. Ко је за, нека дигне руку. Ради се о другом амандману који је поднео друг Радмиловић али са измењеном формулацијом коју је поднео Потпретседник Савезног извршног већа. (Велика већина диже руку). Има ли ко против? (Двојица дижу руку). Објављујем да је предложени амандман друга др Радмиловића одбијен.

Стављам Предлог општег закона о уређењу општина и срезова на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се неко уздржао? (Нико). Објављујем да је Савезно веће усвојило Општи закон о уређењу општина и срезова.

Прелазимо на седму тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о докторату на-

ука. Као што вам је познато, овај законски предлог почео је да се претреса на седници Савезног већа од 23 априла. Том приликом прочитани су извештаји Одбора за просвету и Законодавног одбора. О овим амандманима, које је поднело Савезно извршно веће на тај законски предлог, одлучено је да их претресе Одбор за просвету, па је законски предлог због тога тада скинут са дневног реда. Молим известиоца Одбора за просвету народног посланика др Иву Бабића да прочита допуну извештаја у вези накнадног претреса овог закона.

Известилац Одбора за просвету др Иво Бабић (Изборни срез Загреб град VI, НР Хрватска) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за просвету

СНС (А) 6

14 јуна 1955 г.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за просвету Савезног већа Савезне народне скупштине примио је од Савезног извршног већа, преко Претседника Савезне народне скупштине, амандман на чл. 26 Предлога закона о докторату наука.

Одбор за просвету, на својој седници од 14 јуна 1955 год., разматрао је овај амандман, и слажући се са њим у начелу одлучио да се размотри и унесе као допуна Општег закона о универзитетима.

На истој седници Одбор за просвету примио је измену чл. 6 Предлога закона о докторату наука, тако да овај члан гласи: „Усмени докторски испит се полаже из оне научне дисциплине или оних научних дисциплина на које се односи дисертација“.

Одбор за просвету прихватио је и измену става 2 чл. 26 с тим да се уместо речи „би им припала на основу нострификације“ ставе „су стекли стицањем доктората“.

Подносећи овај извештај, Одбор за просвету предлаже Дому да га усвоји заједно са извештајем овога Одбора од 18 априла 1955 год., који је већ прочитан на ранијем заседању овога Дома.

Секретар

Претседник

Танасије Младеновић, с. р.

Борис Зихерл, с. р.

Чланови:

Вељко Влаховић, с. р., Аљаш Гаши, с. р., др. Милош Жанко, с. р., др. Иво Бабић, с. р., Франц Бевк, с. р., Радомир Коматина, с. р., Јоца Марјановић, с. р., Крсте Наумовски, с. р., Кирил Миљовски, с. р., Митра Митровић, с. р., Милијан Неоричић, с. р., Радован Палић, с. р., Пуниша Перовић, с. р., Владислав Рибникар, с. р., Јосип Видмар, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Молим известиоца Законодавног одбора друга др Шнудерла да прочита извештај Законодавног одбора.

Известилац Законодавног одбора др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор срез II, НР Словенија) (чита):

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 6

14 јуна 1955 г.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор, на својој седници од 14 јуна 1955 године, претресао је измене у члану 6 и 26 Предлога закона о докторату наука које је усвојио Одбор за просвету Савезног већа, и усвојио их без измена.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Дому да га усвоји заједно са извештајем овог Одбора који је поднесен на седници Дома одржаној 23 априла ове године.

За извештоца је одређен народни посланик др Хинко Кризман.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић, с. р. Др Макс Шнудерл, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Богомир Брајковић, с. р., Саво Брковић, с. р., Мито Димитријевски, с. р., Илија Дошен, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Иван Крефт, с. р., Радош Лепенац, с. р., Методи Митевски, с. р., Зехра Муновић, с. р., др Заим Шарац, с. р., Иван Шифтар, с. р.

Потпретседник Видое Смилевски: Приступамо претресу. Да ли ко жели реч о овом законском предлогу? (Радивој Давидовић: Желим ја). Реч има друг Радивој Давидовић.

Радивој Давидовић (Изборни срез потписки, АП Војводина — НР Србија): Другови и другарице народни посланици, имам да предложим два амандмана на овај законски предлог: један се односи на члан 8 а други на члан 10. Ради се, наиме, о томе да многи факултети имају у својим наставним програмима научне дисциплине и предмете који, иако заузимају значајно место у целини програма, не спадају у њихову научну област, већ у научну област других факултета, као што је, на пример, политичка економија на филозофском факултету или историја на економском или правном факултету итд. Због тога може настати неспоразум, уколико би неко хтео да брани тезу која се односи на такву дисциплину те је потребно и то јасно поставити.

Ради тога предлажем да се члану 8 дода нови став четврти, који би гласио „Факултет даје докторат наука на основу дисертације из оних научних дисциплина које спадају у његову научну област.”

Што се тиче другог амандмана ради се о томе да овај закон предвиђа усмени испит за стицање доктората. Међутим, не предвиђа или бар не решава питање помоћи кандидата у спремању за те усмене испите. У члану 10, став 4, у садашњој стилизацији предвиђа се обавеза факултетске управе да кандидату на његово тражење укаже научну помоћ и

одреди наставника ради давања упутстава за рад. Но, ово је предвиђено само за рад на дисертацији а не и за спремање за усмени испит. Како стицање доктората по поступку предвиђеном овим законом скоро у потпуности зависи од успеха на усменом испиту, то је потребно обезбедити помоћ и у том погледу. Зато предлажем да се став 4 члана 10 измени и да гласи: „У циљу пружања научне помоћи докторском кандидату универзитети односно факултети организоваће специјалне научне течајеве из дисциплина из којих се тражи усмени испит, а на тражење кандидата укажеће и помоћ у обезбеђењу наставника ради давања упутстава за рад.”

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли жели још неко реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Молим извештоца Одбора за просвету друга др Иву Бабића да се изјасни о првом амандману.

Извештач Одбора за просвету др Иво Бабић (Изборни срез Загреб град VI, НР Хрватска): Кад је Одбор за просвету довршавао рад на Приједлогу закона о докторату наука народни посланик друг Радивој Давидовић, у самом Одбору за просвету, поднио је оба приједлога како су сада овдје изнесени. Том приликом он је дао и потребно образложење за оба амандмана.

Одбор за просвету овластио ме је да изразим сагласност Одбора за предложени амандман на члан 8 с тим да се, према приједлогу, унесе нов став 4 који гласи онако како га је овдје изнио народни посланик друг Радивој Давидовић.

Међутим, Одбор за просвету није ме овластио да дам сагласност на предложени амандман на члан 10, јер Одбор сматра да то питање није потребно подробније рјешавати у Закону о докторату наука јер ће се рјешавати републичким прописима, односно универзитетским статутима.

Потпретседник Видое Смилевски: Молим извештоца Законодавног одбора друга др Шнудерла да се изјасни.

Извештач Законодавног одбора др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор срез II, НР Словенија): Пошто је извештач др Хинко Кризман отсутан ја ћу као претседник Законодавног одбора дати своје мишљење.

Ја се слажем са првим амандманом пошто сматрам да је он потребан, а то знам и из праксе као професор. Ми смо и сами били стављени у ситуацију на Правном факултету јер смо имали једну дисертацију из области економских наука, а нисмо имали ни толико чланова факултета да бисмо је могли примити па смо морали замолити другове професоре са других факултета. Ми смо већ тада стали на становиште да је факултет надлежан само да даје докторат из оних грана које се предају на том факултету, које су из

научне области факултета. Долазило је чак и до абнормалности да су поједини факултети давали докторат наука из дисциплина којима се не баве, на пример, Правни факултет дао је докторат наука из економије. Овај амандман спречава ту ситуацију и ја се слажем са њим.

Прихватим такође мишљење друга Бабића у погледу другог амандмана на члан 10 да он не спада у овај законски предлог и због тога не бих могао да га у име Законодавног одбора усвојим.

Потпретседник Видое Смилевски: Молим претставника Савезног извршног већа друга Родољуба Чолаковића да се изјасни о предлогу друга Давидовића.

Потпретседник Савезног извршног већа Родољуб Чолаковић (Изборни срез Бијељина, НР Босна и Херцеговина): Изјављујем да се слажем са амандманом на члан 8 који гласи да факултет даје докторат наука на основу дисертације из оних научних дисциплина које спадају у његову научну област.

Међутим, мислим да други амандман треба одбити. Ја мислим да се из целог закона може видети да факултет треба да помогне кандидату па је сувишно да се одређује законом какве ће мере факултет предузети да би кандидат заиста могао да положи испит.

Потпретседник Видое Смилевски: Пошто се претставник Извршног већа сложио са амандманом на члан 8, а такође и известиоци одбора, тиме је тај амандман постао саставни део предложеног закона. Према томе, он ће бити изгласан када се цео законски предлог буде ставио на гласање.

Што се тиче другог амандмана који претставник Извршног већа и известиоци одбора нису могли усвојити, стављам тај други амандман друга Давидовића на члан 10 на гласање. Ко је за предложени амандман друга Давидовића, молим нека дигне руку. (Ради вој Давидовић диже руку). Ко је против? (Сви остали дижу руку). Да ли се неко уздржао? (Није).

На тај начин амандман друга Давидовића на члан 10 је одбијен.

Стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се неко уздржао? (Није).

Објављујем да је Савезно веће усвојило Закон о докторату наука.

Прелазимо на осму тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о народној одбрани.

Молим известиоца Одбора за организацију власти и управу народног посланика друга Воју Биљановића да прочита извештај.

Потпретседник Видое Смилевски: Молим известиоца Законодавног одбора народног посланика др Јерка Радмиловића да поднесе извештај.

Извештач Законодавног одбора др Јерко Радмиловић (Изборни срез Хвар, Брач и Вис, НР Хрватска) чита извештај о Предлогу закона о народној одбрани. (Видети у прилогу).

Потпретседник Видое Смилевски: Отварамо претрес. Да ли се ко јавља за реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нико). Да ли се ко уздржао од гласања? (Нико). Објављујем да је Савезно веће једногласно усвојило Предлог закона о народној одбрани.

Прелазимо на девету тачку дневног реда — Претрес Предлога закона о Југословенској народној армији. Молим известиоца Одбора за организацију власти и управу, народног посланика Пашка Ромца да поднесе извештај.

Извештач Одбора за организацију власти и управу Пашко Ромац (Изборни срез сомборски I, АП Војводина — НР Србија) чита извештај о Предлогу закона о Југословенској народној армији. (Видети у прилогу).

Потпретседник Видое Смилевски: Молим известиоца Законодавног одбора др Јерка Радмиловића да прочита извештај.

Извештач Законодавног одбора др Јерко Радмиловић (Изборни срез Брач, Хвар и Вис, НР Хрватска) чита извештај о Предлогу закона о Југословенској народној армији. (Видети у прилогу).

Потпретседник Видое Смилевски: Приступимо претресу. Да ли се неко јавља од другова народних посланика за реч? (Нико се не јавља).

Стављам на гласање законски предлог. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Ко се уздржава? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће једногласно усвојило Закон о Југословенској народној армији.

Прелазимо на десету тачку дневног реда — Разрешење чланова одбора и избор нових чланова одбора Савезног већа.

Као што вам је познато на прошлој заједничкој седници народни посланик Велимир Стојнић изабран је за члана Савезног извршног већа. Према томе, остала су упражњена места члана Одбора за спољне послове и члана Одбора за организацију власти и управу која је заузимао друг Стојнић. Да ли има какав предлог да се та упражњена места у оба одбора попуне? (Војо Дивјак: Имам ја). Има реч друг Дивјак.

Војо Дивјак (Изборни срез Вуковац, НР Хрватска): Другови, на основу члана 80 Пословника Савезног већа предлажемо да се у одборима Савезног већа изврше следеће измене, и то:

У Одбору за спољне послове да се уместо народног посланика Велимира Стојнића, који

је изабран за члана Савезног извршног већа, изабере за члана одбора народни посланик Митар Бакић;

У Одбору за организацију власти и управу да се уместо народног посланика Велимира Стојнића, који је изабран за члана Савезног извршног већа, изабере за члана Одбора народни посланик Душан Ђурђић.

Предлагачи су:

Душан Чалић, Радомир Бошковић, Милија Радовановић, Јожа Борштнар, др Макс Шнудерл, Лазар Мојсов, Антун Бибер, Алекса Штрбо, Благој Талески, Раде Јакшић, Вујо Дивјак.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли постоји други предлог? (Не постоји).

Стављам предлог Душана Чалића и другова да се у Одбор за спољне послове наместо друга Велимира Стојнића изабере друг Митар Бакић и у Одбор за организацију власти и управу Душан Ђурђић на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли има ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно извршно веће изабрало за новог члана Одбора за спољне послове друга Митра Бакића, а за члана Одбора за организацију власти и управу друга Душана Ђурђића.

На 27-ој седници Савезног већа престао је да буде посланик нашег Дома друг Владимир Поповић који је именован за амбасадора Федеративне Народне Републике Југославије у Кини, па је остало упражњено место члана Одбора за народну привреду које је друг Поповић заузимао.

Има ли какав предлог да се упражњено место попуни? (Јосиф Трајковић: Имам ја). Има реч друг Трајковић.

Јосиф Трајковић (Изборни срез бујановачки, НР Србија): На основу члана 80 Пословника Савезног већа предлажемо да се у Одбор за народну привреду уместо народног посланика Владимира Поповића, који је престао да буде народни посланик зато што је именован за амбасадора, изабере за члана Одбора народни посланик Милорад Зорић.

Предлагачи су:

Јосиф Трајковић, Душан Девеџић, Боге Кузмановски, Јосип Шестан, Петар Додик, Аљуш Гаши, Иса Јовановић, Фадил Хоџа, Иван Караиванов, Алекса Штрбо.

Потпретседник Видое Смилевски: Има ли какав други предлог? (Нема).

Стављам овај предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Да ли се неко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно веће изабрало за новог члана Одбора за народну привреду друга Милорада Зорића.

Од Вељка Влаховића добио сам писмо следеће садржине (чита):

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Молим да будем разрешен дужности члана Одбора за просвету, пошто ми је услед избора за претседника Одбора за спољне послове и заузетости на другим пословима немогуће да вршим и даље ту дужност.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Београд, 15 јуна 1955 год.

Народни посланик
Вељко Влаховић, с. р.

Да ли Дом пристаје да разреши дужности члана Одбора за просвету друга Вељка Влаховића. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли има ко против? (Нема). Да ли се неко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом прихватио молбу друга Вељка Влаховића да се разреши дужности члана Одбора за просвету.

Овим је упражњено једно место члана у Одбору за просвету. Да ли има какав предлог да се попуни то упражњено место? (Јосиф Трајковић: Имам ја). Има реч друг Трајковић.

Јосиф Трајковић (Изборни срез бујановачки, НР Србија): На место народног посланика Вељка Влаховића, који је разрешен дужности Одбора за просвету због избора за претседника Одбора за спољне послове и заузетости на другим пословима, предлажемо да се изабере за члана Одбора народни посланик Мирослав Гоња. Предлагачи су исти.

Потпретседник Видое Смилевски: Има ли још какав предлог за члана Одбора за просвету? (Нема). Стављам овај предлог друга Трајковића и другова на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом изабрао за члана Одбора за просвету народног посланика Мирослава Гоњу.

Народни посланик Радомир Коматина упутио је молбу за разрешење од дужности члана Одбора за просвету, а која гласи (чита):

Молим Савезно веће да ме разреши дужности члана Одбора за просвету, пошто се на својој редовној дужности бавим привредним питањима, па ми је услед тога отежано учешће у раду овога Одбора.

Народни посланик
Радомир Коматина, с. р.

Да ли Дом прихвата молбу друга Радомира Коматине да се разреши дужности

члана Одбора за просвету? Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Тиме је друг Радомир Коматина разрешен дужности члан Одбора за просвету.

Овим је упражњено место члана у Одбору за просвету. Има ли ко предлог за попуњавање овог места у Одбору за просвету? (Јосиф Трајковић: Имам ја).

Реч има народни посланик Јосиф Трајковић.

Јосиф Трајковић (Изборни срез бујановачки, НР Србија): На место народног посланика Радомира Коматине предлажем за члана Одбора за просвету народног посланика Миту Хаџивасилева. Предлагачи су исти.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли има ко неки други предлог? (Нема). Пошто нема другог предлога, стављам предлог друга Трајковића и осталих другова да се на место друга Радомира Коматине у Одбору за просвету изабере народни посланик Мито Хаџивасилев на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је за члана Одбора за просвету изабран народни посланик Мито Хаџивасилев.

Реч има народни посланик Јосиф Трајковић.

Јосиф Трајковић (Изборни срез бујановачки, НР Србија): Другови, познато је да је на прошлом заседању одобрен кривични поступак против народног посланика Љубинке Милосављевић. Она је била члан Одбора за просвету и сматрам да треба да се разреши те дужности па предлажем у име десет другова да се на то место изабере народни посланик Зорка Дудић.

Потпретседник Видое Смилевски: Друг Трајковић у име десет другова предлаже да се разреши дужности члана Одбора за просвету Љубинке Милосављевић. (Радивој Давидовић: Ја мислим да не можемо да гласамо о разрешењу јер смо јој одузели имунитет и она је практично удаљена из Скупштине. — Моша Пијаде: То је сасвим друга ствар. — Радивој Давидовић: Сагласили смо се да се стави под истрагу). Питам Дом да ли поред предлога друга Трајковића и другова да се на место Љубинке Милосављевић, члана Одбора за просвету, изабере народни посланик Зорка Дудић, има још какав други предлог? (Нема). Стављам овај предлог друга Трајковића да се за члана Одбора за просвету изабере народни посланик Зорка Дудић на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Савезно веће изабрало за новог члана Одбора за просвету народног посланика Зорку Дудић.

Од друга Душана Петровића примили смо молбу за разрешење дужности члана Одбора за социјалну политику и народно здравље (чита):

Молим да будем разрешен дужности члана Одбора за социјалну политику и народно здравље. јер ми је с обзиром на велику заузетост на другим пословима немогуће да вршим и ту дужност.

Народни посланик

Душан Петровић, с. р.

Да ли Дом прихвата молбу народног посланика Душана Петровића да буде разрешен дужности члана Одбора за социјалну политику и народно здравље? Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом прихватио молбу друга Душана Петровића. Тиме је упражњено место члана Одбора за социјалну политику и народно здравље. Да ли има неко предлог за попуњавање овог места у овом одбору? (Кемал Сејфула: Имам ја). Реч има народни посланик Кемал Сејфула.

Кемал Сејфула (Изборни срез Скопје град II, НР Македонија): Дозволите да на основу члана 18 Пословника Савезног већа предложим у име групе од десет другова да се у Одбор за социјалну политику и народно здравље уместо друга Душана Петровића изабере за члана народни посланик Боса Цветић.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли има ко неки други предлог? (Нема). Пошто другог предлога нема, стављам предлог народног посланика Кемала Сејфуле и другова на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом изабрао за новог члана Одбора за социјалну политику и народно здравље народног посланика Босу Цветић.

Друг Митар Бакић упутио је Савезном већу молбу да буде разрешен дужности члана Одбора за буџет (чита):

Молим да будем разрешен дужности члана Одбора за буџет, пошто ми је услед заузетости на другим дужностима немогуће да и даље останем члан наведеног одбора.

Народни посланик

Митар Бакић, с. р.

Да ли Дом прихвата молбу друга Митра Бакића да буде разрешен дужности члана Одбора за буџет? Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли је ко против? (Нико). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом усвојио молбу за разрешење народног посланика Митра Бакића дужности члана Одбора за буџет.

Да ли постоји какав предлог за попуњавање упражњеног места у Одбору за буџет? (Кемал Сејфула: Имам). Реч има народни посланик Кемал Сејфула.

Кемал Сејфула (Изборни срез Скопје град II, НР Македонија): узиме истих другова предлагам да се на место друга Митра Бакића за члана Одбора за буџет изабере друг Радомир Коматина.

Потпретседник Видое Смилевски: Да ли има какав други предлог? (Нема). Пошто другог предлога нема, стављам предлог друга Кемала Сејфула и другова да се у Одбор за буџет изабере народни посланик Радомир Коматина. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није).

Објављујем да је Дом усвојио предлог да се у Одбор за буџет изабере друг Радомир Коматина.

Народни посланик Милосав Милосављевић, члан Одбора за претставке и жалбе упутио је следећу молбу Већу за разрешење дужности члана Одбора за претставке и жалбе (чита):

Молим да ме Савезно веће разреши од дужности члана Одбора за претставке и жалбе јер ми је немогуће да и даље обављам ту дужност пошто сам заузет другим пословима.

Народни посланик
Милосав Милосављевић, с. р.

Да ли Дом прихвата молбу за разрешење дужности члана Одбора за претставке и жалбе народног посланика Милосава Милосављевића? (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је Дом усвојио молбу Милосава Милосављевића да се разреши дужности члана Одбора.

Да ли постоји какав предлог за допуну Одбора за претставке и жалбе. (Кемал Сејфула: Имам ја). Има реч друг Сејфула.

Кемал Сејфула (Изборни срез Скопје град II, НР Македонија): Предлагам да се за новог члана Одбора за претставке и жалбе изабере народни посланик Радошин Рајовић.

Потпретседник Видое Смилевски: Има ли какав други предлог? (Нема). Пошто других предлога нема, стављам овај предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Није). Објављујем да је Дом изабрао народног посланика Радошина Рајовића за новог члана Одбора за претставке и жалбе.

Тиме је дневни ред седнице исцрпен.

Закључујем ову седницу.

Наредну седницу ће заказати Претседник Савезне народне скупштине писменим путем. (Седница је закључена у 18,45 часова).

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ

ОПШТИН О УРЕЂЕЊУ ОПШТИНА
И СРЕЗОВА

ФЕДЕРАТ ЗА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ИЗВРШНО ВЕЋЕ
Б. Бр. 1589
27. V. 1955 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Достављам Вам Предлог општег закона о уређењу општина и срезова са образложењем, с молбом да га преузмете на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Такође Вам достављамо извештај Савезне комисије за изградњу комуна који је израђен на основу записника и другог материјала од стране Секретаријата Комисије.

Истовремено Вас извештавамо да су за поверенике Савезног извршног већа приликом претреса овог предлога у одборима и домовима одређени др Јован Ђорђевић, секретар за законодавство и организацију у Савезном извршном већу, и Милорад Вучковић, државни саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник
Савезног Извршног већа
Едвард Кардељ, с. р.

(М. П.)

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

Бр. СНС (А) 58

Београд, 27 маја 1955 године

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог општег закона о уређењу општина и срезова, који ми је потнело Савезно извршно веће актом Б. Бр. 1589 од данас, и молимо да га упутите Одбору за организацију власти и управу на претресање и даљи поступак.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило др Јована Ђорђевића, секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу, и Милорада Вучковића, државног саветника у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

(М. П.)

Претседник
Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Бр. СНС (А) 58

27 маја 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ
ВЛАСТИ И УПРАВУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог општег закона о уређењу општина и срезова, с молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је др Јована Ђорђевића, секретара за законодавство и организацију, и Милорада Вучковића, државног саветника.

(М. П.)

Претседник
Влада Зечевић, с. р.

ПРЕДЛОГ
ОПШТЕГ ЗАКОНА О УРЕЂЕЊУ ОПШТИНА
И СРЕЗОВА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Сврха закона

Члан 1

До доношења савезног Закона о самоуправљању у општинама и срезовима, овим законом се утврђује положај општина и срезова и обезбеђује правна основа за образовање нових срезова и општина и за доношење њихових статута.

Одредбе Општег закона о народним одборима остају на снази, уколико овим законом није другачије одређено.

2. Општина и срез

Члан 2

Општина је основна политичко-територијална организација самоуправљања радног народа и основна друштвено-економска заједница становника на подручју општине.

Општина врши сва права и дужности управљања друштвеним пословима истим права и дужности која су Уставом или законом одређена за срез, републику или федерацију, као и оних права и дужности који припадају самоуправним пољопривредним организацијама и друштвеним установама.

Члан 3

Срез је политичко-територијална организација самоуправљања и радног народа и друштвено-економска заједница општина и становника на његовом подручју.

Срез врши права и дужности управљања пословима од заједничког интереса за општине и другим општим друштвеним пословима утврђеним законом.

Члан 4

Општини у срезу припадају за остваривање њених права и дужности сопствени извори прихода који су законом обезбеђени.

Члан 5

Законом народне републике одређују се општине и срезови на територији републике.

Законом народне републике утврђује се и које општине чине јединствено подручје града.

Члан 6

Посебним савезним и републичким законом одредиће се који послови из садашње надлежности народних одбора прелазе у надлежност народних одбора општина.

Члан 7

Статутом општине и среза утврђују се њихова права и дужности у сагласности с овим законом и савезним и републичким законима о надлежности народних одбора општина и срезова.

Статут одређује и организацију, делокруг и начин рада народног одбора и других органа самоуправљања општине односно среза.

Члан 8

Права и дужности општина и среза врше народни одбори и други општински и срески органи самоуправљања према делокругу који је утврђен законом и другим прописима.

Члан 9

Народни одбор врши послове из своје надлежности у седницама одбора односно већа, а извршне и управне послове по правилу преко својих савета и управних органа.

Члан 10

Само законом могу се за вршење послова из надлежности народног одбора среза образовати у општини органи управе непосредно подређени среским органима.

Члан 11

Народни одбор среза не може послове из своје надлежности преносити у надлежност општина.

Члан 12

Народни одбор среза укључује делатност народних одбора општина са подручја града у комуналним и другим пословима од заједничког интереса за општине и у ту сврху доноси прописе, генерални урбанистички и регулациони план рада, утврђује перспективни план и годишњи програм изградње комуналних објеката, оснива поједине установе у граду и одређује учешће општина у обезбеђивању средстава за извршавање послова које уређује.

Статутом среза може се за вршење тих послова образовати градско веће састављено од чланова среског већа и чланова већа произвођача народног одбора среза изабраних на подручју града или од одређеног броја чланова народних одбора општине које бира сваки народни одбор општине сразмерно броју својих становника. Статутом среза образоваће се градско веће и ако то предложи народни одбори више од половине општина са подручја града.

Члан 13

Надлежност народног одбора среза односно градског већа у пословима од заједничког интереса за општине у граду уређује се статутом среза.

Одлуке и закључци градског већа обавезни су на подручју града, а извршавају их народни одбори општина у граду, ако самом одлуком или закључком није одређено да их извршавају срески извршни и управни органи.

Градско веће не може доносити решења у управном поступку.

Надзор у погледу законитости рада градског већа врши народни одбор среза.

Народни одбор општине има право да републичком извршном већу поднесе приговор за заштиту самоуправних права ако сматра да му је актом народног одбора среза односно градског већа повређено какво право утврђено законом.

3. Месни одбор

Члан 14

Ради остваривања што ширег учешћа грађана у општинској самоуправи и вршења појединих послова од непосредног интереса за месно становништво, у појединим местима на подручју општине образују се статутом народног одбора општине месни одбори.

Члан 15

Месни одбор састоји се од одборника народног одбора општине који су изабрани на подручју за које је месни одбор основан и од одређеног броја чланова које бирају бирачи тог подручја на зборима бирача.

За члана месног одбора може бити изабран сваки грађанин који је уписан у бирачки списак, а стално је настањен на подручју месног одбора.

Члан 16

Месни одбор претреса послове који су од непосредног интереса за место и за општину и даје народном одбору општине предлог и мишљење за решење таквих питања.

Питања од већег значаја за место месни одбор је дужан претходно изнети на претресање збору бирача.

Члан 17

Месни одбор помаже народном одбору општине и његовим органима у организовању и извршавању послова које они предузимају на његовом подручју и врши самостално послове од непосредног интереса за место које народни одбор општине из своје надлежности статутом или одлуком пренесе на њега.

Члан 18

Народни одбор општине има право надзора над радом месног одбора.

Члан 19

Средства за извршење задатка месног одбора обезбеђују се у буџету општине.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА НАРОДНОГ ОДБОРА

1. Састав народног одбора

Члан 20

Број чланова народног одбора општине, као и чланова среског већа и већа произвођача одређује се законом народне републике у следећим општим границама:

народни одбор општине има од 15 до 50 чланова;
среско веће има од 50 до 100 чланова;
веће произвођача народног одбора среза има од три четвртине до укупног броја чланова среског већа.

2. Претседник народног одбора

Члан 21

Поред права и дужности који су му утврђени одредбама Општег закона о народним одборима, претседник народног одбора може задржати од извршења незаконите акте савета донете ван управног поступка.

Претседник је дужан сваки акт који је задржао од извршења изнети народном одбору да о њему одлучи на првој наредној седници.

Члан 22

Народни одбор општине може имати потпретседника, који се бира на исти начин као и претседник. Потпретседник замењује претседника кад је овај привремено отсутан или спречен.

Потпретседник врши одређене послове из делокруга рада претседника, ако тако одреди народни одбор својим закључком.

Потпретседник има сталну месечну награду и право на плаћен годишњи одмор ако је стално запослен вршењем своје дужности.

3. Савети

Члан 23

Савети се образују за вршење одређених извршних и управних послова.

Савети се оснивају статутом и одлуком народног одбора.

Члан 24

Претседника и чланове савета бира народни одбор.

Најмање два члана савета народни одбор бира између одборника, а остале чланове из реда грађана који својим знањем и искуством могу допринети успешном раду савета.

Претседник савета који није одборник може учествовати у раду народног одбора кад је на дневном реду седнице одбора питање из делокруга савета, али не може учествовати у гласању.

4. Управни органи

Члан 25

За непосредну примену закона и других прописа, стручну обраду и припремање аката народног одбора и његових органа, извршавање њихових закључака, вршење других управних послова, као и за обављање административно-техничких послова из своје надлежности народни одбор има управне органе.

Управни органи народног одбора општине могу бити: одељења односно самостални одсеци, управе, уреди, управне установе, управне комисије, инспекције, месни уреди и други.

Управни органи народног одбора среза могу бити: секретаријати односно одељења, управе, уреди, управне установе, управне комисије, инспекције, испоставе и други.

Који ће од управних органа постојати у поједином народном одбору и њихов делокруг одређује се према обиму послова и потребама народног одбора.

Члан 26

У вршењу послова из свог делокруга управни органи доносе управне акте, врше инспекцију над спровођењем закона и других прописа, предузимају управне радње и извршују управне мере на чије су извршење овлашћени.

Члан 27

Управни органи народног одбора врше све управне послове из надлежности народног одбора, ако поједини од тих послова нису законом или другим прописима виших државних органа или статутом народног одбора стављени у делокруг народног одбора, његовог већа, савета или другог посебног органа народног одбора општине односно среза.

Члан 28

Послове из свог делокруга управни органи врше самостално на основу и у оквиру закона, прописа виших државних органа и прописа народног одбора, а у сагласности са општим смерницама народног одбора и његових савета.

Народни одбор и надлежни савет могу поништити или укинути оваки акт управног органа народног одбора осим аката донетих у правном поступку.

5. Секретар народног одбора

Члан 29

Секретар народног одбора стара се о организовању и пословању управних органа народног одбора, усклађује њихов рад, даје правна мишљења о важнијим питањима народном одбору и његовим саветима и врши распоред службеника народног одбора у поједине основне организационе јединице.

Секретар присуствује седницама народног одбора, а може присуствовати и седницама савета. Он има право да учествује у расправљању али не и у гласању.

Члан 30

Секретар народног одбора може обуставити извршење аката управних органа народног одбора донетих ван управног поступка ако утврди да су у супротности са законом, и дужан је о сваком таквом случају одмах обавестити претседника савета и претседника народног одбора.

Кад сматра да је акт управног органа, донет ван управног поступка, неправилан или да би услед његовог извршења могла настати штета, секретар ће обавестити о томе претседника савета и претседника народног одбора.

6. Судија за прекршаје и веће за прекршаје

Члан 31

Административно-казнени поступак по прекршајима одређеним прописима народног одбора општине, као и по свим прекршајима одређеним прописима виших државних органа који нису стављени у надлежност других органа, води у првом степену општински судија за прекршаје, кога бира народни одбор општине. Народни одбор општине може избрати два или више судија за прекршаје.

Члан 32

По жалби против решења општинског судије за прекршаје решава у другом степену средско веће за прекршаје.

Веће за прекршаје састоји се од претседника већа и двојице судија-поротника. Претседник већа је средски судија за прекршаје кога одреди народни одбор среза.

Судије поротници одређују се из списка судија-поротника које бира народни одбор.

Члан 33

Средски судија за прекршај води у првом степену административно-казнени поступак по прекршајима који су стављени у његову надлежност.

По жалби против решења средског судије за прекршаје решава у другом степену веће за прекршаје при републичком државном секретаријату за унутрашње послове.

Члан 34

Сваки судија за прекршаје има заменика.

7. Месни уреди

Члан 35

Ради приближавања одређених општинских управних служби становништву народни одбор може оснивати статутом за поједина подручја месне уреде.

Делокруг месног уреда одређује се статутом и одлукама народног одбора општине у складу са републичким законом.

Радам месног уреда руководи службеник кога одреди народни одбор општине.

8. Службеници народног одбора

Члан 36

Службеници народног одбора јесу државни службеници.

Статус службеника народног одбора одређен је законом.

До доношења новог закона о службеницима, на одређене односе службеника народних одбора примењиваће се одредбе овог закона.

Члан 37

Службеници народног одбора врше службу самостално и под личном одговорношћу у оквиру одређеног делокруга и овлашћења, придржавајући се закона и упутстава надлежних органа.

Члан 38

Службеници се могу постављати само на утврђена радна места.

Радна места и услове у погледу стручне опреме за поједино радно место у органима народног одбора општине прописује народни одбор општине уз сагласност народног одбора среза, а у органима народног одбора среза народни одбор среза уз сагласност републичког извршног већа. Ако орган надлежан за давање сагласности не донесе решење у року од два месеца, сматра се да је сагласност дата.

Члан 39

Службеници народног одбора општине односно среза постављају се на основу конкурса.

Конкурс за службенике општине расписује комисија за изборе и именовања народног одбора општине, а конкурс за службенике среза расписује персонална комисија народног одбора среза.

Комисија из претходног става, сагласно прописаном поступку, оцењује који кандидати испуњавају услове прописане законом и конкурсом и предлаже за постављење односно поставља између кандидата који те услове испуњавају оног који највише одговара за вршење односне службе. У свом делокругу за постављење комисија је дужна навести имена свих кандидата који испуњавају услове.

На основу резултата конкурса народни одбор поставља секретара, шефове основних управних органа и инспекторе, а остале службенике поставља комисија за избор и именовања односно персонална комисија.

Лице које је учествовало у конкурсима или чији је правни интерес повређен може изјавити жалбу против акта о постављењу ако сматра да конкурс није спроведен по прописаном конкурсном или да постављено лице не испуњава услове прописане законом и конкурсом. Ако орган који решава по жалби утврди да конкурс није спроведен по прописаном поступку, поништиће акт о постављењу и конкурс, а у осталим случајевима поништиће само акт о постављењу.

Члан 40

За постављење секретара народног одбора општине и шефова основних управних органа и установа, као и инспектора народног одбора општине потребна је сагласност персоналне комисије народног одбора среза.

За постављење службеника народног одбора општине који немају потребну стручну опрему предвиђену за радно место на које се постављају или положен испит на основу кога се таква спрема признаје потребна је сагласност персоналне комисије народног одбора среза, а за постављење службеника народног одбора среза који немају такву стручну спрему или испит потребна је сагласност републичког секретара за послове опште управе и буџета. Службеници који не испуњавају предвиђене услове у погледу стручне спреме могу се поставити на одређено радно место само као вршиоци дужности. У таквом случају комисија за изборе и именовање односно персонална комисија дужна је да у размацима од године дана поново расписује конкурс за та радна места.

Против решења персоналне комисије којим се ускрађује сагласност из претходног става може се изјавити жалба републичком секретару за послове опште управе и буџета, а против решења републичког секретара којим се ускрађује сагласност из претходног става може се изјавити жалба републичком извршном већу.

Члан 41

Решење о разрешењу односно о престанку службе службеника доноси орган који је надлежан за постављење.

За разрешење односно престанак службе службеника народног одбора општине потребна је сагласност персоналне комисије народног одбора среза.

Члан 42

Персонална комисија односно републички секретар за послове опште управе и буџета испитују да ли је постављење односно разрешење извршено по прописаном поступку и даће сагласност ако су за постављење испуњени услови прописани законом и конкурсом, односно ако су за разрешење испуњени услови прописани законом.

Члан 43

Претседник народног одбора издаје решења о постављењу и разрешењу службеника које поставља народни одбор и доноси друга решења о службеничким односима ових службеника, уколико законом није другачије одређено.

Секретар народног одбора издаје решења о постављењу и разрешењу службеника народног одбора које поставља односно разрешава комисија за изборе и именовања или персонална комисија и доноси друга решења о службеничким односима ових службеника, уколико законом није другачије одређено.

9. Персонална комисија народног одбора среза

Члан 44

Персонална комисија стара се о заштити права службеника, њиховом стручном усавршавању и врши друга права одређена овим законом.

Персонална комисија састоји се од потпретседника народног одбора среза односно члана народног одбора кога одбор одреди, секретара народног одбора и три одборника које бира народни одбор. Потпретседник народног одбора односно одређени члан народног одбора је претседник комисије, а секретар народног одбора је секретар комисије.

10. Дисциплински суд

Члан 45

У срезу се образује дисциплински суд за службенике народног одбора среза и народних одбора општина.

Дисциплински суд води дисциплински поступак у првом степену и изриче казне за дисциплинске преступе службеника народног одбора среза и народних одбора општина, као и службенике установа, уколико за њих није посебним прописима установљена надлежност других дисциплинских органа.

Члан 46

Дисциплински суд састоји се од претседника и два члана. Претседник и сваки члан дисциплинског суда имају заменике. Претседник и његов заменик морају имати свршен правни факултет.

Претседника, чланове дисциплинског суда и њихове заменике бира и разрешава народни одбор среза. Претседника и једног члана дисциплинског суда и њихове заменике народни одбор бира из реда чланова народног одбора среза и из реда службеника народних одбора и установа у срезу. Прет-

седник или најмање један члан дисциплинског суда и његов заменик мора бити члан народног одбора.

Другог члана дисциплинског суда и његовог заменика делегира среско синдикално веће.

Члан 47

Оптузбу пред дисциплинским судом заступа лице које је овластио орган који је покренуо поступак.

У погледу надлежности и поступка дисциплинског суда примењују се прописи закона.

11. Посебне одредбе о правима и дужностима народног одбора среза и његовог одговарајућег савета према секретаријату за унутрашње послове

Члан 48

Посебним законом прописују се права и дужности народног одбора среза и његовог одговарајућег савета према секретаријату и службеницима за унутрашње послове народног одбора среза и у пословима државне безбедности, пословима у вези са страним држављанима, пословима у вези са кретањем преко границе, пословима јавне безбедности и заштите јавног поретка, одређивање службеног лица које у односу на тај секретаријат и његове службенике врши овлашћења која припадају секретару народног одбора, као и подношење извештаја о раду тог секретаријата.

III. ОБРАЗОВАЊЕ И РАД НАРОДНИХ ОДБОРА НОВИХ ОПШТИНА И СРЕЗОВА

Члан 49

До избора народних одбора нових општина и срезова образовање се у тим општинама и срезovima одбори који сачињавају изабрани чланови народних одбора садашњих општина односно срезова, који улазе у састав нове општине односно среза.

До доношења статута општине односно среза број чланова народног одбора нове општине и број чланова среског већа и већа произвођача народног одбора новог среза одређује се сагласно одредбама овог закона и прописима народне републике.

Републичким законом може се прописати да народни одбор нове општине односно среза сачињавају сви чланови народног одбора садашњих општина односно срезова, који улазе у састав нове општине односно среза.

Члан 50

Чланове народног одбора нове општине бирају из реда својих чланова народни одбори садашњих општина које улазе у састав те општине. Народни одбори општина могу бирати чланове народног одбора нове општине и из реда чланова среског одбора изабраних на подручју те општине. Народни одбор сваке општине бира онај број чланова који је сразмеран броју становника општине.

У смислу одредбе претходног става поступиће се и у случају када у састав нове општине улази само део садашње општине.

Члан 51

До доношења савезног закона о самоуправљању у општинама и срезovima, републичко извршно веће на предлог народног одбора новог среза може одлучити да у градовима у којима је у саставу народног одбора постојало веће произвођача а који ће чинити јединствену општину, народни одбор општине сачињавају општинско веће и веће произвођача. Општинско веће сачињавају сви чланови градског већа садашњег града, а чланове већа произвођача сви чланови већа произвођача града. Ако у нову општину улазе поред града и друге садашње општине или делови општине, у погледу образовања општинског већа сходно важе одредбе чл. 49 и 50 овог закона.

Члан 52

Народни одбор нове општине на подручју садашњег града у коме се образују општине сачињавају чланови народног одбора града изабрани на подручју нове општине.

Члан 53

Чланове среског већа народног одбора новог среза бирају среска и градска већа садашњих народних одбора срезова и градова, који улазе у састав новог среза. Број чланова које свако од среских и градских већа бира утврдиће се сразмерно броју становника среза односно града.

У смислу првог става поступиће се и ако у састав новог среза улази само један део подручја садашњег среза.

Члан 54

Чланове већа произвођача народног одбора новог среза бирају већа произвођача народних одбора садашњих срезова и градова који улазе у састав новог среза.

Колико се од укупног броја чланова већа произвођача народног одбора новог среза бира у свакој произвођачкој групи одређује се водећи рачуна о учешћу сваке од две произвођачке групе у укупном друштвеном производу новобразованог среза.

Број чланова већа произвођача народног одбора среза које бира свако веће произвођача народних одбора садашњих срезова и градова одређује се сразмерно броју произвођача сваке произвођачке групе у срезу односно граду.

Члан 55

За члана народног одбора нове општине може народни одбор садашње општине, односно у случајевима из члана 9 став 3 и члана 52 овог закона народни одбор нове општине изабрати и народног посланика — члана републичке или Савезне народне скупштине. Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине односно члана Народног одбора Аутономне Косовско-метохијске Области који је биран на подручју нове општине.

Члан народног одбора општине и среза — посланик може бити биран за вршење сталне функције у народном одбору.

Члан 56

До доношења статута број чланова које ће бирати у народни одбор нове општине сваки народни одбор садашње општине одређује народни одбор новог среза, а број чланова које ће бирати у среско веће и веће произвођача новог среза среско односно градско веће и веће произвођача садашњих срезова и градова одређује републичко извршно веће.

Члан 57

Народни одбори садашњих општина и срезова настављају рад и после конституисања народних одбора нових општина и срезова и врше све послове из своје надлежности до 31 августа 1955 године закључно.

Члан 58

Народни одбори нових општина и срезова преузимају са даном 1 септембром 1955 године све функције органа државне власти по одредбама овог закона, савезног Закона о надлежности општина и срезова и одговарајућих републичких закона.

Савезно извршно веће може по потреби за целу територију поједине народне републике или њен део одредити да народни одбори нових општина и срезова преузимају функције органа државне власти са даном 1 октобра 1955 године.

До дана одређеног у претходном става народни одбори нових општина и срезова извршиће конституисање и доноси своје статуте.

Републичко извршно веће може својом одлуком одредити да у градовима у којима се образују општине народни одбори нових општина отпочну са радом после 1 септембра 1955 године а најдоцније 1 јануара 1956 године, а да народни одбор садашњег града настави са радом до дана почетка рада народних одбора нових општина, као и продужити рокове за доношење статута народних одбора тих општина. Ако у састав града улазе и садашње општине ван подручја града, народни одбори тих општина наставиће рад до почетка рада народних одбора нових општина у граду.

Члан 59

Ради извршења припрема у вези са организовањем и радом народних одбора нових општина и срезова, а нарочито ради припремања нацрта статута и предлога за решавање кадровских питања за сваку нову општину односно срез образоваће се одмах по ступању на снагу овог закона иницијативни одбор, у који као чланови улазе претставници народних одбора садашњих општина односно срезова, који улазе у састав нове општине односно среза.

Члан 60

Народни одбори нових општина и срезова на својој првој седници изабраће председника и образоваће оне органе који ће до доношења статута општине односно среза вршити одређене послове у вези са организовањем народног одбора и решавањем кадровских питања (комисија за статут и прописе, персонална комисија, комисија за плате итд.).

Поред послова из претходног става народни одбор новог среза стара се о организовању народних одбора нових општина на свом подручју.

Члан 61

Први статут општине потврђује народни одбор среза уз сагласност комисије за статуте републичке народне окупштине односно претставничког тела аутономне јединице.

Први статут усвојен од народног одбора општине односно среза примењиваће се иако до дана почетка рада народног одбора није потврђен од надлежног органа.

Ако народни одбор нове општине или народни одбор новог среза не донесе статут општине односно среза до дана одређеног за почетак њиховог рада, народни одбор утврдиће привременом одлуком своју организацију у складу са законима и другим прописима.

Члан 62

Друштвени планови садашњих срезова, градова и градских општина примењиваће се на подручју за које је план донесен, без обзира на образовање новог среза и на преносење појединих права која из тих планова проистичу за народне одборе општина.

Имовинска права и обавезе садашњих општина прелазе на нову општину у чији састав оне улазе, а имовинска права и обавезе садашњих срезова и градова прелазе на нови срез у чији састав они улазе, уколико прописима донетим по наредном ставу не буде другачије одређено.

Начин буџетског финансирања народних одбора нових општина и срезова, преносење фондова садашњих срезова и градова на нове срезове и општине и управљање тим фондовима, као и ближе одредбе о начину и условима евентуалне промене друштвених планова донесених за 1955 годину од стране народних одбора нових срезова и општина и о преносењу имовинских права и обавеза садашњих општина, срезова и градова на нову општину односно срез, прописиваће се уредбом Савезног извршног већа.

Члан 63

Ради припреме друштвених планова и планова инвестиција за годину 1956 иницијативни одбор среза

организоваће припрему тих планова и у том циљу одредиће потребан број стручних службеника.

Службеници из претходног става дужни су радити по упутствима иницијативног одбора.

Члан 64

Народни одбори садашњих општина и срезова завршиће до 31 августа 1955 године све предмете примљене до тога дана, а оне предмете који до тога дана нису могли бити довршени предаће народном одбору нове општине односно народном одбору новог среза надлежном по постојећим прописима и по прописима о надлежности народних одбора општина и срезова.

Члан 65

Народни одбор нове општине односно среза на својој првој седници именоваће посебну комисију која ће утврдити имовинска права и обавезе који прелазе на нове општине и срезове и преузети архиву и инвентар народних одбора садашњих општина односно срезова, који улазе у састав општине односно срезова и о томе поднети извештај народном одбору.

Народни одбор нове општине односно среза дужан је чувати преузету архиву по прописима који ма се уређује чување архива.

Члан 66

Даном престанка рада народних одбора садашњих општина службеници тих народних одбора стављају се на расположење народном одбору нове општине у чији састав оне улазе, а службеници народних одбора садашњих срезова и градова стављају се на располагање народном одбору новог среза у чији састав нови срезове и градови улазе. Ови службеници задржавају до коначног распореда на нова радна места сва досадашња права на принадежности.

Народни одбор нове општине ставиће службенике из претходног става који му нису потребни на располагање народном одбору среза.

Народни одбор среза обезбеђује до краја 1955 године, принадежности службеника који су му стављени на располагање.

Члан 67

Изузетно од одредаба члана 39 овог закона, до краја 1955 године службеници народних одбора могу се постављати без расписивања конкурса.

Народни одбори нових општина и срезова дужни су да најдоцније до 31 децембра 1955 године донесу акт о систематизацији радних места.

Народни одбори општина и срезова могу и пре дате сагласности од стране надлежног вишег органа на акт о систематизацији, а најдоцније до краја 1955 године, постављати службенике на радна места предвиђена у акту о систематизацији који је усвојио народни одбор.

Члан 69

Народни одбори нових општина и срезова испитаће до краја 1955 године све прописе које су донели народни одбори општина, срезова и градова који су ушли у састав нове општине односно среза и донети одлуку о уједначавању тих прописа за цело подручје општине односно среза.

До доношења одлуке о прописима из претходног става ти прописи остају на снази и примењиваће се на подручју за које су донесени уколико нису у супротности са одредбама овог закона и других прописа виших државних органа.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 70

Одредбе овог закона примењиваће се непосредно на територији народних република док народне републике не донесу своје законе.

Члан 71

Склапање брака врши се у смислу члана 32 Основног закона о браку у нарочито одређеној службеној просторији у седишту народног одбора општине или изван тог седишта у месту у коме је седиште матичара.

Садашња подручја за које се воде матичне књиге остају непромењена до доношења прописа од стране надлежних државних органа.

Члан 72

Избори за народне одборе нових општина и срезова извршиће се најдоцније до краја 1956 године.

Члан 73

Овлашћује се Савезно извршно веће да донесе ближе одредбе за извршење одредаба главе III овог закона.

Члан 74

Даном ступања на снагу овог закона престају важити одредбе чл. 6, 8 става 3, чл. 10, 30, 31 и 44 Општег закона о народним одборима од 1952 године, члана 51 ст. 1, 2 и 3, члана 52 става 1 и члана 55 ст. 1 и 2 Основног закона о прекршајима, као и све друге одредбе које су у супротности са одредбама овог закона.

Члан 75

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I

Ново уређење општина и срезова не мења битно уставне принципе о нашем друштвеном и политичком уређењу. Оно не уноси ни битне промене у савезни Општи закон о народним одборима од 1952 године. С обзиром на то и на чињеницу да би доношење потпуно новог закона о народним одборима тј. тачније закона о самоуправљању у општинама и срезовима било преурањено, прихваћено је гледиште да се прелазак на нови правни статус и режим општинске и среске самоуправе изврши статутима.

Савезна комисија за изградњу комуна, у сарадњи са републичким комисијама и другим нашим службама и установама коначно је припремила и одобрила статут једне конкретне општине и једног конкретног среза (Општине Крања и Среза Крањ). Ови нацрти статута имају у основи карактер обрасца који ће у знатној мери помоћи да се у релативно кратком времену приступи изради и доношењу статута свих општина и срезова у Југославији. Осим тога, као што се може видети из књиге коју је објавила Савезна комисија за изградњу комуна и која је достављена народним посланицима, дата су извесна решења и упутства која омогућују да се израђени нацрти статута прилагоде конкретним приликама и организацији општина и срезова.

Али, иако се крећу у оквиру уставног и општег законског режима о локалној самоуправи, статуту доносе и низ већих или мањих новина. Укратко те новине су тројаке. Прво статут је, с обзиром на то да се ради о релативно новом правном формулисању положаја и физиономије општинске самоуправе и промене положаја и улоге среза, неизбежно обухватио и извесне начелне одредбе. То важи нарочито за први део статута који је посвећен правном статусу и правима и дужностима општина и срезова. Друго, проширена и релативно нова позиција општинске самоуправе изазива неизбежно промене у досадашњој организацији и општинских народних одбора и у одговарајућој мери и у организацији среских

народних одбора. Укључење градова у састав среза већ само по себи производи низ нових правних ситуација, а признање одговарајуће комуналне стварности града тражи извесна потпуно нова организациона и управна решења. Најзад, треће, искуство из организације и рада народних одбора захтевало је да се изврше извесне корекције и допуне у појединим поставкама и одредбама постојећих закона о народним одборима.

С обзиром на све то, указује се потреба да се изврше одговарајућа усклађивања између постојећих прописа о народним одборима и нових статута. Тачније речено, доношење нових статута и постављање новог уређења општина и срезова захтева доношење савезних закона који би пружили основу за целу ову реорганизацију и тиме одржали основне принципе нашег правног система о сагласности свих других правних прописа и аката са Уставом и савезним законима. По себи се разуме да ово важи и за републичко законодавство. Скупштине народних република биће позване да донесу у првом реду закон о подручјима општина и срезова, као и неке друге законе у вези са законима које треба да донесе Савезна народна скупштина (закон о спровођењу новог уређења општина и срезова и закон о надлежности општина и срезова у пословима уређеним републичким прописима).

II.

Савезна народна скупштина имала би да, у вези са увечењем комуналног система, донесе два савезна закона. Први је предлог овог закона, а други се односи на утврђивање нове надлежности општинских и среских народних одбора. Савезно извршно веће, на основу предлога и закључака Савезне комисије за изградњу комуна, припремило је и овај други закон и ускоро ће га доставити Народној скупштини.

Предложени закон је први и основни законодавни акт који треба да правно омогући и олакша образовање нових општина и срезова и доношење њихових статута. Отуд то није нови општи закон о правном уређењу општина и срезова. Сврха овог закона је, као што је истакнуто у његовом члану I, да утврди положај општина и срезова као организација самоуправљања и да обезбеди општу правну основу за образовање нових срезова и општина и доношење среских и општинских статута.

Полазећи од ове улоге закон је подељен у три дела. У првом делу су утврђене начелне поставке о новом положају и правном режиму општинске и среске самоуправе. Закон овде није преузео све опште одредбе о општини и срезовима, које обухватају нацрти статута, него се задовољио са формулисањем оних принципа законског карактера који правно омогућују уношење начелног поглавља о самоуправи у статуте општина и срезова. Осим тога, закон је поставио основна начела за образовање месних одбора и за формирање градских већа.

Са истом сврхом и правном техником постављене су и одредбе другог дела предлога овог закона који се односе на организацију народних одбора. У текст закона унесене су само оне одредбе које претстављају измену или допуну било у Општем закону о народним одборима било у неким другим законима (а нарочито у Закону о прекршајима, о државним службеницима, о јавном правобраниоштву). Све ове одредбе не мењају битно постојећи Закон о народним одборима, али га у појединим питањима допуњују, прецизирају и усавршавају. То исто се односи и на неке друге савезне законе које смо већ истакли. Осим тога, закон даје правну основу за формирање неких нових институција, као што су: месни уреди, персонална комисија народног одбора среза, дисциплински суд, веће за прекршаје среза и сл. Најзад, напомињем да у овом делу закон предвиђа извесна одступања у погледу функциони-

сања секретаријата за унутрашње послове среског народног одбора и неких других питања из његовог делокруга. С обзиром на карактер појединих служби које улазе у састав овог секретаријата, сви ти односи и питања треба да буду предмет регулације посебног закона о унутрашњим пословима који се већ налази у припреми.

III

Док прва два дела закона пружају нужну правну основу за доношење нових статута општине и срезова дотле је трећи део посвећен утврђивању општих принципа за образовање првих народних одбора нових општина и срезова и за прелаз из постојећих народних одбора на народне одборе нових општина и срезова.

Све одредбе овог дела предлога закона полазе од три следећа основна принципа:

1) Имајући у виду опсежност послова у вези са преласком на нови правни режим општине и срезова, не би било ни оправдано ни могуће приступити истовремено новим изборима за народне одборе општина и срезова. Закон предвиђа да се ти избори морају одржати до краја 1956 године, што претставља време довољно за припрему новог изборног система и самих избора и за стицање првих искустава о вредности и резултатима појединих поставки новог правног уређења општине и срезова. До тих избора, народни одбори нових општина и срезова образоваће се из састава постојећих народних одбора Републичким законима може се, међутим, одредити да у случајевима кад се подручје нове општине или среза подудара са подручјем раније општине или среза и у другим оправданим случајевима народни одбор нове општине односно среза сачињавају сви одборници садашњег народног одбора. Сем тога, ради јачања састава народних одбора нових општина закон омогућује да народни посланици изабрани на подручју општине и чланови народног одбора аутономне Косовско-метохијске Области могу такође бити изабрани за чланове народног одбора нове општине, тако и да они могу бити изабрани за вршење сталне функције у народном одбору и његовим органима. Право да буду бирали на сталне функције припада и посланицима који су већ по постојећим прописима чланови среског народног одбора. Закон допушта да се у општинама на подручју града које се први пут формирају, у недостатку довољног броја одборника, чланови народног одбора нових општина бирају и на зборовима бирача.

Најзад, с обзиром на поставку о овом нужном привременом правном стању, закон задржава једнодомни карактер општинског народног одбора, предвиђајући истовремено и могућност да се већа про-извођача задрже у ранијем граду који постаје једна општина.

2) За образовање нових народних одбора и прелазак на нови правни режим закон предвиђа поступак који тежи да обезбеди поступност. Поступност је не само нужна као метод у условима једне опсежне реорганизације система власти, него и омогућује да у функционисању тог система не настану већи прекиди континуитета.

Полазећи од овог начела закон предвиђа образовање иницијативних одбора који треба да припремају статуте и врше друге припремне радње, као и дан од кога треба у целој земљи да почне функционисање нови комунални систем. Иницијативни одбори у извесном облику већ и данас постоје, а њиховом образовању односно потврђивању треба приступити одмах по ступању на снагу овог закона. Иницијативни одбор нема карактер органа власти.

Право конституисања народних одбора треба да прође кроз ове фазе. Прво би се имао конституисати срески народни одбор који би одмах преузео вршење одређених послова у вези са својим организовањем и припремом организовања и конституисања општинских народних одбора на подручју среза. Предвиђа

се да од прилике 20 дана по конституисању среског народног одбора треба да се изврши конституисање општинских народних одбора. Међутим, у целом овом периоду, а све до краја августа 1955 године, функционисали би народни одбори досадашњих општина који би и даље решавали све управне и друге послове из надлежности народних одбора.

С обзиром на све ово постоји могућност и потреба да се једног истог дана пређе на рад нових народних одбора општина и срезова сагласно новим прописима о њима. Као тај дан предвиђен је 1 септембар 1955. Разумљиво је да би до тога времена народни одбори донели своје статуте и извршили потребне изборе и постављења својих органа и службеника. При томе је дато овлашћење републичким извршним већима да могу рок за доношење статута народних одбора општина продужити најдоцније до краја децембра 1955 године. Да би се све ово омогућило, закон допушта да народни одбор почне са радом чим донесе статут, тј. не чекајући одговарајуће потребе. С обзиром на активно учешће републичких комисија за изградњу комуна, републичких народних скупштина и одбора, среских комисија, и најзад Савезне комисије за изградњу комуна, нема разлога да се верује да ова нужна одредба може про-извести какве компликације, тј. да би поједини народни одбори отступили од јединствених принципа утврђених за статуте општина и срезова.

3) У преузимању правних и других инструмената (друштвени планови, буџети, фондови и слично) од стране нових народних одбора полази се од тога да се до краја 1955 године не може мењати утврђени систем правних односа на подручју нове општине, односно среза. То нарочито важи за права и обавезе привредних организација и грађана утврђена друштвеним плановима среза и града. Овај принцип олакшаће сам прелаз на нови правни режим општине и срезова и обезбедиће да тај прелаз не дира у пословање и несметано функционисање привредних организација.

Предлог овог закона садржи само неколико основних одредаба у овом погледу остављајући да се ова важна питања реше посебном Уредбом Савезног извршног већа, законима о надлежности општина и срезова, републичким законима и евентуално другим предвиђањима или могућим прописима.

IV.

Ово образложење сведено је само на указивање о карактеру предлога закона и на објашњење појединих његових важнијих одредаба. Оно није улазило у објашњење садржине појединих принципа и начелних одредаба из прва два дела законског предлога. Основ за ово је дат у извештају Савезне комисије за изградњу комуна, који је приложен овом предлогу.

На крају напомињемо да је сврха овог закона, и он то треба да покаже, да и после образовања нових општина и срезова наш правни поредак остаје и треба да остане стабилан и одређен. Сагласно томе, Општи закон о народним одборима од 1952 и одговарајући републички закони о народним одборима остају и даље главна правна основа за рад народних одбора. Овај закон није укинут. Напротив, највећи део његових одредаба јесу позитивне норме. Сами статути преузимају највећим делом ове одредбе и у неизмењеном облику. Предлог овог закона одређује које се одредбе из Општег закона о народним одборима уклапају његовим ступањем на снагу. За неке од одредаба садашњег закона које се само делимично или функционално мењају или допуњавају, то није било могуће одређено учинити. Отуд ће у пракси бити потребно и у овим ситуацијама водити рачуна о одговарајућим одредбама закона о народним одборима и других одговарајућих закона.

Савласно Уставу, овај закон има карактер општег савезног закона. Међутим, с обзиром на његов привремени карактер, његову садржину, релативну исцрпност, као и на рокове које предвиђа, републичке народне скупштине имају пуну могућност да својим законима прихвате овај закон у целини и да донесу само оне нужне допунске одредбе које стоје у вези са прелазним режимом, тј. са образовањем народних одбора нових општина и срезова (глава III овог законског предлога).

Најзад, поставља се питање и поступка за доношење овог закона у Скупштини. Он, истина мења неке од одредаба Општег закона о народним одборима од 1952, који је донет по поступку за промену Устава. Закон о народним одборима није уставни закон а само његове поједине начелне одредбе имају уставни карактер, предложени закон не мења у суштини те одредбе. Према томе, ствар је оцене Скупштине који ће се поступак прихватити за доношење оваквих закона.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О УРЕЂЕЊУ ОПШТИНА И СРЕЗОВА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за организацију

власти и управу

Бр. СНС (А) 58

14 јуна 1955

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за организацију власти и управу Савезног већа Савезне народне скупштине, на седницама одржаним 6, 7 и 14 јуна 1955 год., претресао је Предлог општег закона о уређењу општина и срезова. Овај законски предлог примљен је од стране Савезног извршног већа.

Одбор за организацију власти и управу подноси Савезном извршном већу овај свој извештај.

I.

Одбор је констатовао да се слаже са потребом доношења овог закона, са његовом основном сврхом и карактером: да правно омогући и олакша образовање нових срезова и општина и доношење њихових статута у складу са уставним принципима изградње комуналног система. Пошто не постоје још услови а ни стварне потребе да се донесе потпуно нов закон о комуналној самоуправи, било је потребно да се у једном закону одреди нов положај општина и срезова и да се изврше најнужније промене у постојећим законима о народним одборима које одговарају новој функцији и карактеру општине и среза. Све се то постиже овим законским предлогом, који је привремен, јер се на основу тог закона као и савезног закона о надлежностима општинских и срезних народних одбора и одговарајућих закона народних република, омогућује доношење статута општина и срезова и прелаз на нову организацију општина и срезова. Закон је, као што је истакнуто, дао правну основу по којој се у статуте општина и срезова могу унети политички и организациони принципи који карактеризују, и по улози и по функцији, нову општину као основну политичко-територијалну организацију самоуправљања радног народа и основну економску друштвену заједницу становника на подручју оп-

штине, а нови срез као виши облик политичко-територијалне организације самоуправљања радног народа и друштвено-економске заједнице општине и становника на његовом подручју.

Закон у свом трећем делу садржи и потребне одредбе за образовање првих народних одбора: општина и срезова и организациона средства и поступак за прелаз из постојећих народних одбора на нове одборе општина и срезова. Одбор се због тога и сложио да је правилно одмерен рок за изборе народних одбора до краја 1956 године.

Одбор је неким питањима посветио посебну пажњу и након дискусије предложио извесне промене и допуне појединих одредаба. Задржаћемо се само на најглавнијима.

Прво питање тиче се већа произвођача у општинским народним одборима. У дискусији је један део чланова Одбора истицао мишљење да садашњи развитак комуналног система захтева уставну већа произвођача у општини као основном политичком и друштвеном организму, у којем привредне организације треба да непосредно и посредно преко својих виших организација утичу на политику комуне, а нарочито у њеној економској и друштвеној изградњи. Веће произвођача у новом срезу не може да врши такву улогу. Одбор се сложио да је засада оправдана поставка закона да се до нових избора народних одбора задржи постојећа структура општинског одбора с тим да се задржи веће произвођача односно да се предвиди могућност да се оно задржи у оним будућим општинама које су у својству ранијег града имале у свом народном одбору веће произвођача. Али, Одбор је ову могућност проширио и на друге општине, ако подручје тих општина захвата претежни део подручја бившег среза, на коме је подручју, према томе, постојало веће произвођача у саставу срезног народног одбора. Ово решење има две предности. Прво, допушта се могућност да у односу на досадашњу ситуацију веће произвођача остане и у структури нове општине. Друго, функционисање већа произвођача у новим условима пружиће конкретне податке и развиће праксу ради коначног решења о основности увођења овог тела у општински народни одбор.

У дискусији је Одбор показао посебан интерес за члан 4 предлога закона, који садржи одредбу, заправо принцип да ће се савезним законом обезбедити „сопствени извори прихода“ који ће припасти општини и срезу за остварење њихових права и дужности. Пошто се ради о принципу који не само да задира у битну садржину комуналног система и материјалне основе самоуправљања општине и котара, него и у наш привредни систем и објективни развитак. Одбор се сложио да остане формулисан принцип као што је предложен у закону с тим да закон федерације регулише то питање у складу са друштвеним и привредним системом.

У вези са одредбом предлога по којој „народни одбор среза не може послове из своје надлежности преносити у надлежност општина“ (чл. 11), водила се начелна дискусија не само о значењу и домаћинству овог начела, већ и о проблему једнакости статута и надлежности општина у Југославији. Одбор се сложио са принципом Савезне комисије за изградњу комуна о томе да начелно не треба да постоје разлике међу општинама и да принцип једнакости правног статуса општине одговара основним поставкама нашег новог комуналног система и Устава. Одбор је притом истакао мишљење да овај статут мора бити на нивоу развијеније општине. Међутим, Одбор је притом истакао још два начела. Оправдано је схватање које је изражено у одредби предлога да народни одбор среза не може сам преносити део своје надлежности у надлежност општине. Али, имајући у виду даљи развитак и крупне

разлике у погледу величине и развијености општина, не треба ни уклонити могућност да се законом предвиди да поједини послови, под датим условима, могу бити предмет овог преношења. Због тога и Одбор предлаже формулацију по којој се законом може предвидети оваква могућност.

Слажући се са потребом увођења градског већа, кад се на подручју града успостављају општине, Одбор је расправљао о правном положају овог органа и настојао да га делимично прецизира. Из ове дискусије је произишла одредба по којој народни одбор општине може подносити приговор за заштиту самоуправних права ако сматра да је актом народног одбора среза повређено какво право градског већа.

Одбор је учинио још неке измене односно допуне. Тако је унета нова одредба по којој у општински одбор општине која не мења своје подручје, или га не мења битно, може бити биран и члан среског народног одбора изабран у општини. Одредба члана 48 предлога о секретаријату за унутрашње послове и његовим службеницима прецизирана је и постављена у завршне и прелазне одредбе.

Најзад, Одбор је унео и неке друге прецизности и пречишћавања у формулацијама, не дирајући у идеје изражене у одредбама предлога. Све ове учинене допуне и измене формулисане су у тексту извештаја који следи:

II

Члан 1. У првом ставу, први ред, реч „Закона“ писати малим словом. Други став брише се.

Члан 2. У првом ставу, трећи ред, уместо речи „подручју општине“ ставити „свом подручју“. У другом ставу, други ред, уместо речи „која“ ставити „који“, а уместо речи „одређена“ ставити „одређени“.

Члан 3. У првом ставу, други ред, иза речи „управљања“ брисати „и“ које је унето штампарском грешком.

Члан 4 постаје члан 5. У првом реду, исправља се штампарска грешка и уместо „у“ ставља се „и“.

Члан 5 постаје члан 4.

Члан 6. У другом реду исправља се штампарска грешка и иза речи „одбора“ додаје се реч „среза“.

Члан 7. У другом ставу, на крају, уместо речи „самоуправљања општине односно среза“ ставити „општинске односно среске самоуправе“. Додаје се нов трећи и четврти став, који гласе:

„Статут општине доноси народни одбор општине а потврђује народни одбор среза.“

Статут среза доноси народни одбор среза а потврђује република народна скупштина односно представничко тело аутономне јединице.“

Члан 8. У првом реду, уместо „општина“ ставити „општине“ а у другом реду, уместо речи „општински и срески органи самоуправљања“ ставити „органи општинске и среске самоуправе“.

Члан 9. У другом реду, брисати „а“ а у трећем реду, иза речи „савета“ ставити запету а уместо „и“ ставити „а управне послове и преко својих“.

Члан 11. У другом реду на крају, уместо тачке додати речи „уколико за поједине послове није законом друштво одређено.“

Члан 12. У првом ставу, први и четврти ред, исправља се штампарска грешка, те уместо „укључује“ ставља „усклађује“ а уместо „града“ ставља „града“. У другом ставу, четврти ред, уместо речи „које бира сваки“ ставити речи „или од чланова народног одбора среза и чланова народних одбора општина. Сваки“. У петом реду, иза речи „општинске“ додати речи „бира своје чланове у градско веће“. Последња реченица постаје став трећи.

Члан 13. Пети став мења се и гласи: „Народни одбор општине има право да извршном већу народне републике односно аутономне јединице под-

несе приговор за заштиту самоуправних права ако сматра да му је актом народног одбора среза односно градског већа повређено какво право утврђено законом. Ово право има народни одбор општине иако сматра да је актом народног одбора среза повређено какво право градског већа утврђено законом.“

Члан 14. У трећем и четвртном реду, уместо „образују“ ставити „могу се образовати“.

Члан 15. У првом ставу, први ред, иза речи „се“ додати „од“ што је штампарском грешком изостављено.

Члан 16. У другом ставу, први ред, брисати речи „за место“ а у другом реду, уместо „збор“ ставити „збору“ јер је приликом штампања изостављено.

Члан 18. Додаје се нов други став, који гласи: „Народни одбор општине има право да поништи или укидне незаконите и неправилне акте месног одбора донете ван управног поступка.“

Члан 20. У првом ставу, први ред, уместо речи „народног одбора општине“ ставити „народних одбора општина“, а место речи „среског“ ставити „среских“.

Члан 22. У трећем ставу, други ред, уместо речи „ако тако одреди народни одбор својим закључком“ ставити речи „у границама које одреди народни одбор“.

Додаје се нов члан 23, који гласи:

„Народни одбор среза може имати једног или више потпретседника.“

У народном одбору среза сталну месечну награду могу примати за свој рад највише два потпретседника. Потпретседник има сталну месечну награду и право на плаћени годишњи одмор ако је стално запослен вршењем своје дужности.“

Члан 23 постаје члан 24. У другом ставу, брисати речи „и одлуком“.

Члан 24 постаје члан 25.

Члан 25 постаје члан 26. Додаје се нов пети став, који гласи: „Управни органи оснивају се статутом или у оквиру статута одлуком народног одбора.“

Члан 26 постаје члан 27. У другом реду, уместо речи „управне акте“ ставити „решења у управном поступку“.

Члан 27 постаје члан 28. У четвртном реду, испред речи „стављени“ брисати речи „народног одбора“, а у петом реду брисати реч „посебног“.

Члан 28 постаје члан 29. У другом ставу, други ред, уместо „акта“ ставити „аката“.

Члан 29 постаје члан 30. У првом ставу, четврти ред, иза речи „саветима“ ставити запету, а уместо речи „и врши“ ставити „врши сагласно прописима“ а на крају става, иза речи „јединице“ брише се тачка и додају речи „и врши друге послове који су према прописима виших државних органа и акција народног одбора стављени у његов делокруг“.

Члан 30 постаје члан 31. У другом ставу, трећи ред, иза речи „не“ додати реч „одмах“.

Члан 31 постаје члан 32, мења се и гласи: „Административно-казнени поступак по прекршајима одређеним прописима народног одбора општине, као и по свим прекршајима одређеним другим прописима који нису стављени у надлежност среског судије за прекршаје или других државних органа води у првом степену општински судија за прекршаје. Општинског судију за прекршаје и његовог заменика бира и разрешава народни одбор општине. Народни одбор може изабрати две или више судија за прекршаје“.

Члан 32 постаје члан 33.

Члан 33 постаје члан 34.

Члан 34 постаје члан 35, мења се и гласи: „Веће за прекршаје три републичком секретаријату за унутрашње послове врши у смислу члана 57 став 1 Основног закона о прекршајима надзор над по-

словањем оредских већа за прекршаје, а председник среског већа за прекршаје врши у смислу одредаба истог става надзор над пословањем општинских судија за прекршаје на подручју среза."

Члан 35 постаје члан 36. У првом ставу, други ред, иза речи „одбор“ додати реч „општине“ а у трећем реду, испред речи „месне“ ставити „своје“.

Члан 36 постаје члан 37.

Члан 37 постаје члан 38.

Члан 38 постаје члан 39. У другом ставу, у четвртном реду, уместо речи „народни одбор среза уз сагласност републичког извршног већа“ ставити „тај одбор уз сагласност извршног већа народне републике односно аутономне јединице“.

Члан 39 постаје члан 40. У трећем ставу, у петом реду, исправља се штампарска грешка с тим да се уместо „делокругу“ стави „предлогу“. У четвртном ставу, трећи ред, уместо „избор“ ставити „изборе“. У петом ставу, трећем реду, уместо речи „конкурсу“ ставити „доступу“.

Члан 40 постаје члан 41. У другом ставу, у шестом реду, иза речи „републичког“ додати „државног“. У десетом и једанаестом реду, уместо речи „размацима од године дана“ ставити „роковима које прописује републичко извршно веће“. У трећем ставу, у другом реду, иза речи „републичком“ додати реч „државном“ и у трећем реду, иза речи „републичког“ додати реч „државног“.

Члан 41 постаје члан 42. У другом ставу, први ред, уместо речи „разрешење односно престанак“ ставити реч „отказ“, а уместо „ољужбеника“ ставити „службенику“.

Члан 42 постаје члан 43. У првом реду, иза речи „републички“ додати „државни“.

Члан 43 постаје члан 44. У првом ставу, други ред, иза речи „поставља“ додати „односно разрешава“ а у трећем реду, уместо речи „уколико“ ставити „ако“.

Члан 44 постаје члан 45. У другом ставу, четврти ред, иза речи „Потпредседник“ брисати речи „народног одбора“. У петом реду, иза речи „комисије“ ставити тачку и брисати остатак реченице до краја.

Члан 45 постаје члан 46.

Члан 46 постаје члан 47. У другом ставу, први ред, иза речи „Претседника“ брисати запету а место речи „Чланове“ ставити „и једног члана“. У петом реду, уместо речи „Претседник или најмање“ ставити „Најмање“.

Члан 47 постаје члан 48. У другом ставу, други ред, уместо речи „закона“ ставити „Закон о државним службеницима“.

Наслов и члан 48 се бришу.

Члан 50. У првом ставу, други ред, уместо речи „које“ ставити „и градова, који“. У четвртном реду, уместо речи „среског одбора“ ставити „среског већа и већа произвођача народног одбора среза“.

Члан 51 мења се и гласи: „До доношења савезног закона о самоуправљању у општинама и срезovima, републичко извршно веће може одлучити да у градовима у којима је у саставу народног одбора постојало веће произвођача а који ће чинити јединствену општину, народни одбор општине сачињавају општинско веће и веће произвођача. У таквом случају чланови општинског већа бирају се из реда чланова градског већа садашњег града, а чланови већа произвођача општине — из реда чланова већа произвођача града. Ако у нову општину улазе поред града и друге садашње општине или делови општине, у погледу образовања општинског већа сходно важе одредбе члана 50 овог закона.“

Републичко извршно веће може исто тако одредити да у случају кад нова општина обухвата у целини подручје за које је постојало веће произвођача или претежни део новог подручја, народни одбор нове општине сачињавају општинско веће и веће произвођача. У таквом случају чланови оп-

штинског већа бирају се из реда чланова среског већа садашњег среза, а чланови већа произвођача општине — из реда чланова већа произвођача садашњег среза."

Члан 52 мења се и гласи: „Народне одборе нових општина образованих на подручју садашњег града који нема у свом саставу општине или на оном делу подручја града на коме нису постојале општине, сачињавају чланови градског већа и већа произвођача народног одбора града изабрани на подручју сваке од нових општина. Ако у нову општину улазе поред дела града и једна или више садашњих општина или делови општине, постају чланови народног одбора нове општине и чланови народног одбора тих општина изабрани на подручју кје улази у нову општину. Ако се на овај начин не може попунити одређени број чланова народног одбора нове општине, преостали број чланова народног одбора бирају зборови бирача у складу са одредбама републичког закона.“

Додаје се нов члан 53 који гласи: „Народни одбор садашње општине може и у случају кад се подручје нове општине подудара са подручјем садашње општине или кад народни одбор нове општине сачињавају сви чланови народног одбора садашње општине, у оквиру одређеног броја чланова народног одбора нове општине, изабрати за чланове тог одбора и чланове среског односно градског већа и већа произвођача народног одбора садашњег среза односно града у чијем се саставу налази садашња општина, а који су изабрани на подручју те општине.“

Члан 53 постаје члан 54. У другом ставу, први ред, уместо речи „дрвог“ ставити „претходног“.

Члан 54 постаје члан 55. У другом ставу, трећи ред, брисати речи „од две“. У трећем ставу, први ред, иза речи „одбора“ додати „новог“. У трећем реду, иза речи „градова“ додати речи „из реда чланова одговарајуће произвођачке групе“, а у четвртном реду, уместо речи „среза“ ставити „садашњим срезovima“.

Члан 55 постаје члан 56, мења се и гласи: „За члана народног одбора нове општине може бити изабран, уз свој пристанак, народни посланик — члан републичке или Савезне народне скупштине, Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине односно члан Народног одбора Аутономне Косовско-метохишке Области, изабран на подручју нове општине.“

Народни посланик изабран за члана народног одбора нове општине и народни посланик изабран на подручју новог среза могу бити бирани за вршење сталне функције у народном одбору.“

Члан 56 постаје члан 57.

Члан 57 постаје члан 58. У трећем реду, уместо речи „31 августа 1955 године закључно“ ставити „дана са којим народни одбори нових општина и срезова преузимају функције органа власти“.

Члан 58 постаје члан 59. У првом ставу, други ред, брише се реч „државне“. У другом ставу, трећи ред, брисати реч „државне“. У трећем ставу, први ред, уместо речи „претходном ставу“ ставити „претходним ставovima“. Четврти став мења се и гласи: „Републичко извршно веће може својом одлуком одредити да у градовима у којима се образују општине народни одбори нових општина отпочну са радом после 1 септембра 1955 године а најдоцније 1 јануара 1956 године, као и продужити рокове за доношење статута тих општина. У таквом случају народни одбор садашњег града наставиће са радом у свом досадашњем саставу са надлежношћу народног одбора општине све до почетка рада народних одбора нових општина. Ако у саставу града улазе и садашње општине ван подручја града, народни одбори тих општина наставиће такође рад до почетка рада народних одбора нових општина у граду.“

Члан 59 постаје члан 60.

Члан 60 постаје члан 61. У првом ставу на крају, иза речи „комисија“ брисати запету и речи „комисија за плате“.

Члан 61 постаје члан 62. Трећи став се брише.

Члан 62 постаје члан 63.

Члан 63 постаје члан 64.

Члан 64 постаје члан 65. У другом реду, уместо речи „31 августа 1955 године“ ставити „дана са којим народни одбори нових општина преузимају функције органа власти“. У првом реду, иза речи „завршиће“ ставити запетву.

Члан 65 постаје члан 66.

Члан 66 постаје члан 67. У првом ставу, други ред, уместо „расположење“ ставити „располагање“. У петом реду уместо речи „нови“ ставити „ти“.

Први став члана 67 постаје члан 68.

Други и трећи став члана 67, који је постао члан 68, постају први и други став члана 69.

Члан 69 постаје члан 70. У првом ставу, трећи ред иза „среза“ додати запетву. У другом ставу, први ред, иза речи „става“ додати запетву. У другом и трећем реду, иза речи „донесени“ додати запетву, а иза речи „закона“ ставити тачку и брисати остатак до краја.

Члан 70 постаје члан 71.

Додаје се нов члан 72, који гласи: „До доношења посебног закона, у погледу рада секретаријата за унутрашње послове народног одбора среза и службеника тог секретаријата, као и у погледу вршења дисциплинских и других овлашћења према тим службеницима важе постојећи прописи.“

Члан 71 постаје члан 73.

Члан 72 постаје члан 74.

Члан 73 постаје члан 75.

Члан 74 постаје члан 76. У другом реду уместо „чл. 6, 8 става 3, чл. 10, 30, 31 и 44“ ставити „члана 6, члана 8 став 3 и чл. 10, 30, 31, 67 и 68“. У трећем реду, уместо „1, 2 и 3, члана 52 става 1“ ставити „1 и 3“. У четвртном реду, уместу „ст. 1 и 2“ ставити „став 1“.

Члан 75 постаје члан 77.

III

Подносећи овај извештај, Одбор за организацију власти и управу предлаже Савезном већу да га у целини усвоји.

Одбор је за свог известиоца одредио народног посланика Никола Секулића.

Секретар

Потпредседник

Др Иво Сунарић, с. р.

Ђурица Јојкић, с. р.

Чланови:

Мукидин Бегећ, с. р., Пашко Ромац, с. р., Грујо Новаковић, с. р., Никола Цвијетић, с. р., Звонко Бркић, с. р., Драгутин Салић, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Нико Шилић, с. р., Немања Марковић, с. р., Милија Радовановић, с. р., Наум Наумовски, с. р., Душан Богданов, с. р., Душан Мугоша, с. р., Стјепан Ивић, с. р., Никола Секулић, с. р., Антун Бибер, с. р., Милена Платојевић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О УРЕЂЕЊУ ОПШТИНА И СРЕЗОВА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. СНС (А) 58

14 јуна 1955 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа, на својим седницама од 8, 9 и 14 јуна 1955 године, претресао је

Предлог општег закона о уређењу општина и срезова, који му је достављен на основу члана 136 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине од Одбора за организацију власти и управу Савезног већа.

Сагласно ставу 2 члана 138 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине, Законодавни одбор подноси Савезном већу овај свој извештај:

I

У начелној дискусији покренуто је питање да ли треба донети овај закон по поступку предвиђеном у члану 23 Уставног закона, али се у Одбору за позитивно решење овог питања није постигла потребна већина.

Одбор је сматрао да у члану 1 став 2 не треба посебно нагласити да остаје Општи закон о народним одборима на снази, јер су чланом 75 (раније 74) нарочито стављене ван снаге само одредбе неких чланова, па из тога јасно произлази да овај закон остаје на снази и даље.

Прецизније је формулисан члан 9 тако да нема сумње да управни органи врше само управне послове а не и извршне послове, јер народни одбор може вршити извршне послове само преко својих савета.

Одбор је сматрао да треба у члану 13 обезбедити право приговора за заштиту самоуправних права народном одбору општине за случај ако сматра да је актом народног одбора среза повређено неко право градског већа утврђено законом.

Због јасноће је у члану 18 предложена допуна у том смислу да се прецизира садржај права надзора народног одбора општине над радом месног одбора.

Исто тако је у члану 29 став 1 предложена допуна права секретара народног одбора, јер је Одбор сматрао да без ове допуне одредаба члана 73 тачка 9 узорног статута не би имала законске основе. Према томе, секретар народног одбора има право да врши и друге послове који су према прописима виших државних органа и народног одбора стављени у његов делокруг.

У члану 38 став 2 Одбор је предложио допуну тиме што треба узети у обзир и аутономне јединице кад се ради о сагласности у погледу прописа народног одбора општине и радним местима и условима у погледу стручне спреме у органима народног одбора.

Коначно је Одбор предложио више формулација и стилских измена.

II

Измене које је предложио Законодавни одбор усвојене су од стране Одбора за организацију власти и управу Савезног већа, тако да је од стране оба одбора Савезног већа изгласан Предлог општег закона о уређењу општина и срезова у издвојеном тексту.

III

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га усвоји.

За известиоца о овом законском предлогу Законодавни одбор одредио је др Макса Шнудерла.

Секретар

Претседник

др Јерко Радмиловић, с. р. др Макс Шнудерл, с. р.

Чланови:

Др Јерко Радмиловић, с. р. Др Макс Шнудерл, с. р. Нинко Петровић, с. р., Богомир Брајковић, с. р., Саво Бркић, с. р., Мито Димитријевски, с. р., Илија Дошен, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Иван Крефт, с. р., Радош Лепенац, с. р., Методи Митевски, с. р., Зехра Муидовић, с. р., Томо Никшић, с. р., др Заим Шарац, с. р., Иван Шифтар, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О НАРОДНОЈ ОДБРАНИ

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

Б. бр. 1499

29 марта 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављамо Вам у прилогу Предлог закона о народној одбрани са образложењем, који је прихваћен на седници Савезног извршног већа од 22 марта о. г., с молбом да га упутите надлежним одборима на разматрање.

Истовремено Вас извештавамо да се за поверенике Савезног извршног већа одређују генерал-мајор Вјекослав Колб и Милорад Вучковић, државни саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковник Видо Косовић и Богдан Мајсторовић, саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — Слобода народу!

(М. П.)

Потпретседник

Савезног извршног већа

Александар Ранковић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

Бр. СНС (А) 27

Београд, 30. III. 1955 год.

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог закона о народној одбрани, који је поднело Савезно извршно веће актом Б. бр. 1499 од 29. III. о. г., и молим да га упутите Одбору за организацију власти и управу на претресање и даљи поступак.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило генерал-мајора Вјекослава Колба и Милорада Вучковића, државног саветника у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковника Видо Косовића и Богдан Мајсторовића, саветника у наведеном секретаријату.

Смрт фашизму — Слобода народу!

(М. П.)

Претседник

Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Бр. СНС (А) 27

Београд, 30. III. 1955 год.

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог закона о народној одбрани с молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је генерал-мајора Вјекослава Колба и Милорада Вуч-

ковића, државног саветника у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковника Видо Косовића и Богдана Мајсторовића, саветника у наведеном секретаријату.

(М. П.)

Претседник

Влада Зечевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О НАРОДНОЈ ОДБРАНИ

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

У циљу припреме и обезбеђења народне одбране законом се прописују: начин и услови организовања и мобилизације свих расположивих људских и материјалних снага Федеративне Народне Републике Југославије, дужности грађана и обавезе државних органа, установа, привредних и друштвених организација; и државни органи који се старају за припрему, предузимање и извршење одлука и мера од интереса за народну одбрану.

Члан 2

Дужност је сваког држављанина ФНРЈ да брани Федеративну Народну Републику Југославију и да извршава и друге дужности у вези са народном одбраном одређене овим законом и прописима донетим на основу њега.

Дужност је државних органа, установа, привредних и друштвених организација, да извршују прописе и мере у вези са народном одбраном, одређене овим законом и другим, на основу њега донетим прописима.

Члан 3

За потребе народне одбране, а према одредбама овог закона и других прописа, могу се користити одређена материјална средства у друштвеној, задружној и приватној својини, као и у својини друштвених организација на начин и под условима одређених овим законом и прописима донетим на основу њега.

Члан 4

С обзиром на припрему и мере за обезбеђење народне одбране, земља се, поред редовног стања, може налазити у приправном, мобилном или ратном стању. Приправно стање и мобилно стање може бити делимично и опште.

У редовном стању врши се припремање људских и материјалних снага земље за народну одбрану и предузимају се мере за остварење потпуне спремности земље за одбрану, односно за извршење међународних обавеза.

У приправном стању предузимају се мере предострожности у циљу појачања безбедности земље и мере за евентуални прелазак у мобилно односно ратно стање.

У мобилном стању остварује се пуна спремност земље за одбрану.

Ратно стање је када се Федеративна Народна Република Југославија налази у рату.

Члан 5

Прелаз из редовног у приправно, мобилно односно ратно стање и предузимање, у целини или делимично, мера прописаних овим законом за та стања, могу се наредити само у случају непооредне опасности од оружаног напада на земљу, у случају постојања таквог напада, као и у случају потребе непосредног извршења обавеза Федеративне Народне Републике Југославије предвиђених у Повељи Организације Уједињених нација или другим међународним уговорима и споразумима.

Члан 6

У редовном стању се доносе одлуке и предузимају мере за случај евентуалног прелаза земље из редовног у приправно, мобилно односно ратно стање.

Члан 7

Проглашењем мобилног односно ратног стања заводи се цензура штампе, писама, и других средстава општења, према прописима које за случај мобилног и ратног стања доноси Савезно извршно веће.

Члан 8

Сви државни органи, установе, привредне и друштвене организације, као и грађани, дужни су чувати као војну тајну сва обавештења и податке војног карактера, које сазнају у извршењу својих обавеза одређених овим законом и другим прописима или које сазнају на који други начин.

ГЛАВА II

ОРГАНИ ЗА РУКОВОЂЕЊЕ ПОСЛОВИМА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ И ЗА ЊИХОВО ИЗВРШЕЊЕ

Члан 9

Пословима народне одбране руководе, у оквиру своје надлежности, Претседник Републике, Савезно извршно веће, Савет народне одбране и други државни органи одређени овим законом.

Ови државни органи врше послове из своје надлежности на основу и у оквиру Устава, закона и других прописа.

Члан 10

Претседник Републике:

- 1) утврђује основе планова за одбрану земље;
- 2) одређује смернице за техничко уређивање земље за одбрану и смернице за фортификациоко-техничке мере;
- 3) наређује делимично приправно и делимично мобилно стање земље;
- 4) наређује евакуацију дела територије земље;
- 5) врши и друге послове у вези са народном одбраном коју су му стављени у надлежност Уставом, законом или другим прописима.

Претседник Републике председава Савету народне одбране и руководи његовим седницама.

По пословима из става 1 овог члана Савет народне одбране је саветодавни орган Претседника Републике.

Члан 11

Савезно извршно веће:

- 1) стара се о извршењу мера у вези са народном одбраном и у том циљу врши надзор над радом органа државе управе, установа, привредних и друштвених организација у погледу спровођења тих мера и усклађује њихов рад;
- 2) проглашава општу мобилизацију и ратно стање, као и опште приправно стање, у смислу чл. 79, тач. 4 Уставног закона;
- 3) издаје уредбе са законском снагом за време приправног, мобилног и ратног стања;
- 4) издаје упутства органима државне управе у вези са њиховим радом и одговорношћу у извршењу одлука Савета народне одбране;
- 5) одређује, у складу са плановима Савета народне одбране, организацију и надлежност свих органа управе и установа за случај приправног, мобилног и ратног стања;
- 6) доноси прописе о припремању мобилизације земље за одбрану;
- 7) врши друге послове у вези са народном одбраном који су му стављени у надлежност Уставом, законом и другим прописима.

Савезно извршно веће може овластити Државног секретара за послове народне одбране да врши надзор над спровођењем одређених послова из тач. 1 претходног става.

Члан 12

Савезно извршно веће може за време приправног, мобилног и ратног стања по потреби доносити уредбе које регулишу питања важна за народну одбрану.

Овим уредбама се могу мењати и укидати постојећи закони.

Уредбе са законском снагом подноси Савезно извршно веће на потврду Савезној народној скупштини.

Члан 13

Савет народне одбране:

- 1) утврђује планове за организовање и мобилизацију материјалних и људских извора и снага земље за народну одбрану и утврђује мере у те сврхе;
- 2) одређује смернице за усклађивање делатности управе са потребама народне одбране;
- 3) утврђује потребе народне одбране приликом састављања предлога савезног друштвеног плана и савезног буџета;
- 4) утврђује нацрте прописа из области народне одбране;
- 5) врши и друге послове у вези са народном одбраном који су му стављени у надлежност Уставом и другим прописима.

Члан 14

У вршењу послова из своје надлежности Савет народне одбране доноси одлуке. Одлуке Савета потписује Претседник Републике.

Одлуке Савета народне одбране обавезне су за све државне органе, установе, привредне и друштвене организације и грађане. Спровођење ових одлука у државним органима, установама, привредним и друштвеним организацијама дужност је државних секретара и старешина других државних органа и установа, и руководиоца привредних и друштвених организација.

Члан 15

Савет народне одбране састоји се од претседника, потпретседника, секретара и одређеног броја чланова.

Претседник Савета народне одбране је Претседник Републике.

Потпретседници Савезног извршног већа, Државни секретар за послове народне одбране, Државни секретар за иностране послове и Начелник Генералштаба Југословенске народне армије су по свом положају чланови Савета народне одбране.

Остале чланове Савета именује и разрешава Савезно извршно веће на предлог Претседника Републике.

Члан 16

За проучавање појединих питања и припрему предлога, Савет народне одбране може образовати комисије из реда стручњака.

Радам комисије руководи члан Савета народне одбране кога Савет одреди.

Члан 17

Савет народне одбране има свој Секретаријат.

Секретаријат, у стручном погледу, припрема и одређује материјал за рад Савета, израђује нацрте одлука, стара се о спровођењу одлука Савета и врши друге послове које му Савет повери.

Секретаријат Савета народне одбране има положај и овлашћења Секретаријата у Савезном извршном већу.

Члан 18

На челу Секретаријата Савета народне одбране налази се и његовим радом руководи начелник Секретаријата кога именује Претседник Републике.

Начелник Секретаријата ради по упутствима и смерницама Савета народне одбране и Претседника Републике, као и Државног секретара за послове народне одбране, уколико се ради о пословима који се односе на усклађивање одлука Савета народне одбране са плановима организације и мобилизације Југословенске народне армије.

Члан 19

За рад на одређеним пословима Секретаријата Савета народне одбране, могу бити позвани стручњаци из одговарајућих државних секретаријата, самосталних управа, управних установа и других самосталних органа управе, као и привредних организација.

Члан 20

Ближе прописе о организацији и раду Савета народне одбране доноси Савет народне одбране.

Члан 21

Државни секретаријат за послове народне одбране:

- 1) спроводи прописе и мере у области народне одбране чије му је извршење стављено у надлежност;
- 2) сарађује са другим државним органима на припремању и разради планова за мобилизацију људских и материјалних снага земље, предлаже доношење тих планова и предузимање других мера у циљу народне одбране;
- 3) предлаже Савезном извршном већу оснивање привредних организација које ће радити за потребе одбране, припрема предлоге програма производње тих организација, као и предлоге инвестиционих планова за њихову изградњу и проширење, предлаже мере за прилагођавање других привредних организација за производњу за потребе народне одбране;
- 4) даје иницијативу за доношење закона и других прописа који се односе на народну одбрану и сарађује на њиховој изradi;
- 5) врши и друге послове у вези са народном одбраном који су му стављени у надлежност Уставом, законом и другим прописима, као и одлукама Претседника Републике.

Члан 22

Извршењем одређених послова из области народне одбране у народним републикама односно аутономним јединицама руководи републичко извршно веће односно извршно веће аутономне јединице.

Извршно веће спроводи мере из области народне одбране чије му спровођење стави у дужност Претседник Републике, Савезно извршно веће или Савет народне одбране.

Мере из области народне одбране на подручју општине односно града извршује народни одбор општине односно града под надзором народног одбора среза (града), уколико извршење одређене мере не спада у непосредну надлежност народног одбора среза (града).

Народни одбори општина, срезова и градова дужни су да сагласно упутствима Државног секретара за послове народне одбране пружају помоћ војним органима при вршењу њихових задатака.

Члан 23

Ради припреме и старања о непосредном извршењу послова и мера у области народне одбране републичко извршно веће односно извршно веће аутономне јединице образује одборе народне одбране, а

народни одбори среза и града комисије народне одбране.

Прописима Савезног извршног већа, републичког извршног већа, извршног већа аутономне јединице односно народног одбора могу се одбори односно комисије народне одбране овластити и за вршење појединих послова из надлежности извршног већа односно народног одбора.

Ближе прописе о унутрашњој организацији и раду одбора и комисија народне одбране, као и републичких и локалних органа управе у пословима народне одбране доноси Савезно извршно веће.

Члан 24

Чланове одбора народне одбране именује републичко извршно веће односно извршно веће аутономне јединице из реда својих чланова и других лица.

Одбору народне одбране председава и његовим радом руководи претседник извршног одбора.

Решењем о именовању чланова одбора народне одбране именује се и заменик претседника из реда чланова одбора.

Члан 25

Чланове комисије народне одбране именује народни одбор среза (града) из реда својих чланова и других лица.

Комисији народне одбране председава и њеним радом руководи претседник народног одбора.

Решењем о именовању чланова комисије народне одбране именује се и заменик претседника из реда чланова комисије.

Члан 26

У одборе и комисије народне одбране улазе као чланови и војна лица која именује Државни секретар за послове народне одбране, који може одредити војна лица на рад у радне органе одбора и комисија народне одбране.

Члан 27

За проучавање појединих питања из области народне одбране и припремања предлога по тим питањима, одбор народне одбране може образовати комисије.

Чланове комисије именује одбор народне одбране из реда стручњака.

Радам комисије руководи члан одбора народне одбране кога одбор одреди.

Члан 28

Савезно извршно веће може на предлог Савета народне одбране образовати и у саставу савезних органа управе, савезних установа и одређених привредних организација војне делегације ради усклађивања рада тих органа, установа и организација са потребама народне одбране.

Савезно извршно веће по прибављеном мишљењу републичког извршног већа може донети одлуку о образовању војне делегације у саставу републичких и других органа управе и установама у народној републици.

Члан 29

У случају проглашења ратног стања образује се Ратни савет.

Ратни савет помаже Врховном команданту у вођењу рата.

Ратни савет образује и његове чланове именује Претседник Републике.

Образовањем Ратног савета престаје са радом Савет народне одбране.

Члан 30

У случају рата Савезно извршно веће образује Ратни кабинет, на који може пренети поједина своја овлашћења.

Ратни кабинет преузима и послове Савета народне одбране из члана 13 овог закона.

Члан 31

За време приправног, мобилног или ратног стања Савезно извршно веће може уредбом спајати и укидати постојеће државне секретаријате, самосталне управе, управне установе и друге самосталне савезне органе управе, оснивати нове и одређивати им делокруг.

Овлашћење из претходног става имају и извршна већа народних република и аутономних јединица у погледу органа управе народних република односно аутономних јединица.

Члан 32

Одлуке и наредбе Ратног кабинета спроводе савезни органи управе и под њиховим непосредним надзором и упутствима републички органи управе.

Непосредно старање о извршењу одлука и наредба Ратног кабинета на територији републике има републичко извршно веће.

Члан 33

За време приправног, мобилног или ратног стања у народним одборима образују се извршна већа народних одбора.

Извршно веће народног одбора извршује послове из области народне одбране на подручју среза (града) односно општине и врши и друге послове који му посебним прописима буду стављени у надлежност.

Извршно веће народног одбора врши послове из претходног става сагласно упутствима извршног већа народне републике односно аутономне јединице и републичких органа управе.

ГЛАВА III

ОБАВЕЗЕ ДРЖАВНИХ ОРГАНА, УСТАНОВА, ПРИВРЕДНИХ И ДРУШТВЕНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ВЕЗИ СА НАРОДНОМ ОДБРАНОМ

Члан 34

Народни одбори општине и срезова (градова) и органи државне управе дужни су да по питањима која су од непосредног интереса за народну одбрану усклађују свој рад са радом надлежних војних органа.

Члан 35

Известиционата изградња у области привреде, саобраћаја, веза, урбанизма и у другим областима од значаја за народну одбрану мора бити усклађена са плановима за организацију и коришћење извора и снага земље за њену одбрану.

Ближе прописе о томе доноси Савезно извршно веће.

Члан 36

Савезно извршно веће може, на предлог Савета народне одбране, прописати обавезе органима управљања железничким и другим транспортним средствима, пловним објектима, ваздухопловима, моторним возилима, као и железничким, лучким и аеродромским постројењима да изврше на овим средствима, објектима и постројењима одређена прилагођавања за потребе народне одбране.

Ова обавеза пада и на сопственика моторног возила и пловног објекта уколико се налази у приватној својини.

Посебним савезним прописима одредиће се на чији терет падају трошкови тих прилагођавања која не служе редовној намени средстава односно објеката.

Члан 37

Савезно извршно веће може, на предлог Савета народне одбране прописати начин и услове стварања

резервних капацитета за производњу одређених продуката за потребе народне одбране у приправном, мобилном и ратном стању, као и одредити да поједина привредна предузећа обезбеде резервне капацитете за те потребе. Посебним савезним прописима одредиће се финансиска средства потребна за стварање ових резервних капацитета.

Ради стварања резервних капацитета из претходног става Савезно извршно веће може прописати да се промет одређених основних средстава привредних предузећа може вршити само уз претходну сагласност Државног секретаријата за послове народне одбране.

Члан 38

Савезно извршно веће, на предлог Савета народне одбране одређује која ће привредна предузећа искључиво или претежно производити предмете за потребе народне одбране, као и програм изградње таквих предузећа.

Предузећа из претходног става послују по општим прописима о привредним предузећима, али Савезно извршно веће за та предузећа може прописати одређена ограничења у погледу коришћења капацитета, одређивање програма производње, располагања основним средствима и фондовима, именовања директора и других руководећих службеника, као и у погледу вршења надзора над пословањем тих предузећа и спровођења одређених управних мера према њима.

Члан 39

Савезно извршно веће може, на предлог Савета народне одбране, поред предузећа из претходног члана обавезати и друга привредна предузећа да производе одређене предмете за потребе народне одбране, одређујући услове под којима ће вршити ту производњу и накнаду за евентуалне губитке који би за предузеће настали због извршења те обавезе.

Члан 40

Савезно извршно веће може прописати да у односу на железнички, ваздушни, поморски, речни и језерски саобраћај као и поштанско-телеграфско-телефонски и радио дифузну службу, заједно са свим саобраћајним средствима, објектима и уређајима, надзора и поједина управна права врши у приправном и мобилном стању орган који оно одреди, а у ратном стању — Ратни кабинет или орган који он одреди.

Особље саобраћаја и служби из претходног става за време приправног, мобилног или ратног стања остаје на својим дужностима, уколико ратним распоредом за поједине од њих није друкчије одређено.

Одредбе ст. 1 и 2 овог члана односе се и на бродове трговачке морнарице и њихово особље које се у тренутку проглашења приправног, мобилног или ратног стања затекне на отвореном мору или чим из иностраних вода исплове у отворено море.

Члан 41

У приправном, мобилном и ратном стању, а по потреби и у редовном стању, на појединим поштанско-телефонско-телеграфским чворовима могу бити организоване посебне војне поштанско-телефонско-телеграфске установе за потребе народне одбране.

Оснивање војних поштанско-телефонско-телеграфских установа врши Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 42

У приправном, мобилном и ратном стању могу се, на основу прописа Савезног извршног већа, поједине здравствене и ветеринарске установе ставити под непосредну управу одређеног савезног органа управе.

Члан 43

Ради извршења послова од интереса за народну одбрану цивилна геодетска и хидрометеоролошка служба усклађује свој рад са војном геодетском односно хидрометеоролошком службом.

Органи цивилне геодетске хидрометеоролошке службе дужни су, на захтев Државног секретара за послове народне одбране, ставити на расположење војној геодетској односно хидрометеоролошкој служби све податке из својих редова.

У приправном, мобилном и ратном стању цивилна геодетска и хидрометеоролошка служба дужне су извршавати одређене послове које им одреди Државни секретар за послове народне одбране.

Аерофотограметриска и друга снимања на одређеним подручјима Федеративне Народне Републике Југославије може вршити само војна геодетска служба. Која су то подручја одређује Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 44

У циљу обезбеђења потреба земље за случај приправног, мобилног и ратног стања образују се у време мира сталне државне материјалне резерве, а нарочито резерве стратегиског и критичног материјала.

Начин образовања сталних државних материјалних резерви прописује Савезно извршно веће на предлог Савета народне одбране. Посебним савезним прописима одређиће се финансиска средства потребна за стварање ових резерви. Одређивање количина ових резерви врши се сагласно савезном друштвеном плану.

Прописима Савезног извршног већа одређиће се орган који ће се старати о образовању сталних државних материјалних резерви у оквиру савезног друштвеног плана, о њиховом чувању и обнављању, као и обавезе државних органа, установа и привредних организација у погледу образовања и чувања ових резерви.

Одређивање места за смештај, чување и употребу сталних државних материјалних резерви врши се у складу са општим смерницама Државног секретаријата за послове народне одбране.

Члан 45

У комисију за прописивање стандарда и типова предмета који се производе у земљи или се увозе, а који су од значаја за народну одбрану, улази и стручно лице које одреди Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 46

У случају приправног, мобилног или ратног стања Савезно извршно веће може прописати услове под којима ће се вршити увоз, извоз и промет одређених производа који су од значаја за народну одбрану, а према потреби може прописати и рационарање тих производа.

Члан 47

Органи управе надлежни за послове унапређења сточарства, институти и заводи за сточарство, ергеле и државна пољопривредна добра и друге установе које се баве гајењем стоке, дужни су старати се о одгајивању одређених типова и раса коња и друге стоке од значаја за народну одбрану. Услове и финансиска средства за то прописује Савезно извршно веће.

Члан 48

Савезно извршно веће, на предлог Савета народне одбране, одређиће органе државне управе који ће усмеравати и усклађивати рад научно-истраживачких установа који је од значаја за народну одбрану.

ГЛАВА IV

ОСНОВНЕ ДУЖНОСТИ ГРАЂАНА ПРЕМА НАРОДНОЈ ОДБРАНИ

Члан 49

Основна је дужност и право држављанина Федеративне Народне Републике Југославије према народној одбрани његова војна обавеза.

Држављанин ФНРЈ има и следеће дужности: учешће у предвојничкој обуци; учешће у служби цивилне заштите као и извршавање мера наређених у циљу цивилне заштите; радну обавезу; давање материјалних средстава; учешће у територијалној одбрани и извршење евакуације.

1. Војна обавеза

а) Заједничке одредбе

Члан 50

Војна обавеза грађана је општа.

Војна обавеза састоји се из регрутне обавезе, дужности служења војног рока и служења у резервном саставу Југословенске народне армије.

Члан 51

Војној обавези подлеже, под условима прописаним овим законом, сви држављани Федеративне Народне Републике Југославије који су способни за војну службу.

Жене не подлеже регрутној обавези нити имају дужност служења обавезног војног рока. У приправном, мобилном и ратном стању жене могу бити позване за вршење стручних, техничких и помоћних служби у Југословенској народној армији (чл. 87). Позивање се врши на основу одлуке Савета народне одбране односно Ратног кабинета.

Члан 52

Лице које подлежи војној обавези, а које буде позвано на службу у Југословенску народну армију дужно је јавити се одређеним органима у року који је означен у појединачном односно општем позиву.

Ово лице дужно је да при одласку на војну службу понесе ствари одређене у појединачном или општем позиву, а према прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране.

Лице које се не одазове позиву на војну службу одговара по одредбама Кривичног законика.

Члан 53

Војни обвезник разрешава се војне обавезе:

- 1) кад наврши године живота одређене овим законом (чл. 87);
- 2) кад буде оглашен за стално неспособног за војну службу;
- 3) ако изгуби држављанство ФНРЈ.

Члан 54

Лица која подлеже војној обавези имају право на превоз на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране јавним саобраћајним средствима, осим ваздушног и градског унутрашњег саобраћаја.

Ово право припада лицу из претходног става кад по позиву надлежног органа путује ради извршења своје обавезе, и то од места становања до места у које је позвано и натраг.

Право на превоз на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране припада и лицу које стално живи у иностранству, а по позиву или добровољно долази у земљу на служење војног рока и у повратку по отслужењу војног рока.

Право на превоз на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране припада само за отстојање дуже од 15 километара.

Ближе прописе о праву на превоз као и о евентуалним накнадама у вези са путовањем, доноси Државни секретаријат за послове народне одбране уз сагласност Савезног извршног већа.

Члан 55

Државни секретар за послове народне одбране може паредити да се поједини војни обвезници у приправном, мобилном и ратном стању распореде на рад у одређене органе државне управе, установе, привредне и друштвене организације ради вршења послова неопходних за народну одбрану.

Вршење тих дужности сматра се као вршење радне обавезе у смислу одредаба овог закона.

Члан 56

Руководилац односно друго одговорно лице у државном надлештву, установи, привредној и друштвеној организацији, приватни послодавац и старшина домаћинства у коме се налази војни обвезник који избегава вршење војне обавезе, дужан је то пријавити надлежном војно-територијалном органу.

Члан 57

Обвезник-репут и војни обвезник одговара дисциплински по прописима о војној дисциплини и постаје војно лице у смислу одредаба Кривичног законика од ступања у војну јединицу (установу) или службу кад се јави на зборно место које му је у општем или појединачном позиву или ратном распореду означено.

Војни обвезник одговара дисциплински по прописима о војној дисциплини и двадесетчетири часа по отпусту из војне јединице (установе) или службе, и тада престаје бити војно лице у смислу одредаба Кривичног законика.

б) Репутна обавеза

Члан 58

Репутна обавеза састоји се у дужности одазивања општем или појединачном позиву за репутовање, у дужности извршавања прописа и наређења војних органа у вези са репутовањем и у ступању на служење војног рока.

Репутна обавеза настаје почетком године у којој грађанин навршава осамнаест година живота. У приправном, мобилном и ратном стању Савет народне одбране односно Ратни кабинет може одредити да репутна обавеза настаје почетком године у којој грађанин навршава седамнаест година живота.

Репутна обавеза траје до ступања грађанина на служење војног рока, до навршетка одређених година живота (чл. 71) или до наступања случаја из тач. 2 или 3 чл. 53 овог закона.

Члан 59

Ступањем на служење војног рока обвезник — репут постаје војник (морнар).

По отслужењу војног рока војник постаје војни обвезник (војник односно морнар-обвезник, резервни подофицир, резервни официр или резервни војни службеник).

Члан 60

Држављанин ФНРЈ који је навршио седамнаест година живота, а није отслужио војни рок нити је ослобођен војне обавезе због сталне неспособности за војну службу, може боравити у иностранству, и то: привремено — уз одобрење надлежног претпостављеног војно-територијалног органа, а стално уз одобрење Државног секретара за послове народне одбране.

Члан 61

Држављанин ФНРЈ који стално живи у иностранству дужан је да се у времену између навршених седамнаест и двадесетседам година живота пријави надлежном дипломатском односно конзуларном претставништву Федеративне Народне Републике Југославије и да изјаву да ће у случају мобилизације или рата поступити по наређењима надлежних војних органа Федеративне Народне Републике Југославије.

Лице које поступи по претходном ставу и дође у Федеративну Народну Републику Југославију пре навршених двадесетседам година живота на стални боравак, или на боравак дужи од једне године, позваће се на служење војног рока, ако је способно за војну службу. Ако такво лице дође у земљу на боравак краћи од једне године, неће се позвати на служење војног рока.

Лице које после навршених двадесетседам година живота дође у земљу и ту се стално настани, неће служити војни рок, већ ће бити уписано у војну евиденцију као војни обвезник.

За лице које не поступи по одредбама ст. 1 овог члана сматраће се да избегава војну обавезу и на њега се примењују одредбе чл. 71 овог закона.

Члан 62

О лицима која подлеже репутној обавези води се посебна евиденција (репутна евиденција), коју води првостепени војни територијални орган.

У репутну евиденцију уписују се сва мушка лица, држављани Федеративне Народне Републике Југославије, која у односној години навршавају осамнаест година живота, а по наредби Савета народне одбране односно Ратног кабинета издатој на основу чл. 58 ст. 2 овог закона и лица која у тој години навршавају седамнаест година.

Члан 63

Репутовање се врши на основу података из репутне евиденције, а по општем позиву за репутовање који издаје првостепени војни територијални орган.

Репутовање врше војни територијални органи у сарадњи са народним одборима општина, срезова и градова.

Репутовањем се утврђује способност обвезника за службу у Југословенској народној армији и одређује им се трајање војног рока и род односно служба у којој ће служити војни рок.

Члан 64

Репутовање се врши према резултату репутног прегледа који обавља репутна комисија.

Репутне комисије образује командант армиске области по правилу при првостепеним војним територијалним органима.

Репутну комисију сачињавају одређена војна и грађанска лица. Од војних лица један члан комисије мора бити лекар. Од грађанских лица у комисију обавезно улази један претставник народног одбора општине односно града. Претседник комисије мора бити војно лице.

Ближе прописе о образовању и раду репутних комисија при дипломатским и конзуларним претставништвима Федеративне Народне Републике Југославије доноси Државни секретар за послове народне одбране у сагласности са Државним секретаром за иностране послове.

Члан 65

Репутни преглед обвезника-репута врши се по правилу у години у којој такав обвезник навршава деветнаест година живота.

За случај приправног, мобилног и ратног стања Савет народне одбране односно Ратни кабинет може наредити да се регрутном прегледу у једној години подвргну и они обвезници-регрути који у тој години навршавају осамнаест или седамнаест година живота.

Члан 66

На основу прегледа обвезника-регрута оцена регрутне комисије може бити: „способан за војну службу“, „ограничено способан“, „привремено неспособан за војну службу“ и „стално неспособан за војну службу“.

Обвезнику-регруту способном или ограничено способном за војну службу регрутна комисија одређује трајање војног рока и род односно службу у којој ће служити војни рок.

Обвезнику-регруту способном за војну службу који је завршио најмање средњу или њој равну школу комисија може одредити да војни рок служи у којој од школа за резервне официре. Изузетно, комисија по упутству Државног секретара за послове народне одбране може одредити служење војног рока у школама за резервне официре и оним обвезницима-регрутима који немају завршену средњу или њој равну школу.

Регрутна комисија саопштава своје решење обвезнику-регруту одмах.

Члан 67

Обвезници-регрути за које је на регрутном прегледу утврђено да су привремено неспособни за војну службу подлеже регрутном прегледу сваке наредне године док не наврше двадесетседам година живота, сем ако пре тога не буду оцењени да су способни или ограничено способни за војну службу.

При прегледу у години у којој такав обвезник навршава двадесетседам година живота може бити оцењен само као способан или ограничено способан за војну службу или као стално неспособан за војну службу.

Члан 68

Обвезник-регрут дужан је да у року од осам дана од наступеле промене пријави народном одбору општине односно града код кога је уведен у регрутну евиденцију промену свог рођењег или породичног имена, занимања, пребивалишта или стања, као и промену боравања дужу од тридесет дана.

Члан породице обвезника-регрута са којим он живи у заједничком домаћинству дужан је да у року од петнаест дана од наступеле промене пријави народном одбору општине односно града код кога је обвезник-регрут уведен у регрутну евиденцију смрт обвезника-регрута или његов нестанак или упућивање на извршење казне лишења слободе у трајању дужем од тридесет дана.

Ако обвезник-регрут живи одвојено од своје породице, пријављивање у смислу претходног става дужан су учинити службеник у надлештву, установи или привредној организацији који води евиденцију запослених лица односно послодавац код кога је обвезник-регрут запослен.

Члан 69

Лице оцењено као стално неспособно за војну службу подлеже повременим ревизионим прегледима од навршених педесет пет година које наредује Државни секретар за послове народне одбране.

Лице које на ревизионом прегледу буде оцењено да је способно или ограничено способно за војну службу упућује се на отслужење војног рока ако је млађе од двадесетседам година живота а ако је старије уписује се у војну евиденцију као војни обвезник.

ц) Војни рок

Члан 70

Обвезници-регрути који су оглашени за способне или ограничено способне за војну службу упућују се на служење војног рока у години у току које навршавају двадесет година живота. Дан ступања на служење војног рока одређује Државни секретар за послове народне одбране.

Државни секретар за послове народне одбране може по потреби наредити да се један део годишта обвезника-регрута упутити на служење војног рока по истеку године у којој навршавају двадесет година живота, или касније, али у сваком случају најдаље до краја године у којој навршавају двадесетседам година живота.

У приправном, мобилном и ратном стању Савет народне одбране односно Ратни кабинет може наредити да се на службу у Југословенску народну армију упуте и обвезници-регрути који у току те године навршавају деветнаест односно осамнаест година живота.

Члан 71

Обавеза ступања на служење војног рока траје до краја године у којој обвезник-регрут навршава двадесетседам година живота.

Војни обвезник за кога се утврди да није био упућен на служење војног рока до навршених двадесетседам година живота зато што је избегавао војну обавезу, може бити упућен на отслужење војног рока до навршених четрдесет година живота. Решење о томе доноси првостепени војни територијални орган.

Члан 72

Држављанин Федеративне Народне Републике Југославије који је навршио осамнаест година живота и оглашен способним за војну службу може у редовном стању по свом тражењу бити примљен на служење војног рока и пре него што је позван. О примању на добровољно служење војног рока лица која стално живе у иностранству решава Државни секретар за послове народне одбране.

У приправном, мобилном и ратном стању могу се примити на службу у Југословенску народну армију као добровољци лица са навршених седамнаест година живота.

Члан 73

Служење војног рока у Југословенској народној армији траје две године.

Изузетно од одредбе претходног става, служење војног рока траје:

1) три године у ратној морнарици, сем у јединицама копнене војске у саставу ратне морнарице, у којима служење војног рока траје две године;

2) осамнаест месеци за лица са свршеном средњом и њој равном школом;

3) једну годину:

а) за лица која са успехом заврше учење у школама за резервне официре и положи испит за чин резервног потпоручника;

б) за лица са свршеном вишом школом, факултетом и њој равном школом.

Члан 74

Трогодишњи војни рок не може се одредити лицу које је хранилац породице, као ни половици односно већем делу обвезника (ако је њихов број непаран) који живе у заједничком домаћинству.

Члан 75

Од обавезе служења војног рока у Југословенској народној армији ослобађају се:

- 1) лица стално неспособна за војну службу;
- 2) лица привремено неспособна за војну службу која до пуних 27 година живота не постану способна за ту службу;
- 3) лица која стекну држављанство ФНРЈ при рођењем или на основу међународних уговора, ако су у земљи чији су држављани били отслужили војни рок, односно ако су навршили двадесетседам година живота.

Члан 76

Служење војног рока одлаже се на захтев обвезника-регрута и то:

- 1) редовним ученицима стручних школа са практичном наставом, као и средњих, виших и њима равних школа — до завршетка школовања, а најдаље до навршене двадесеттри године живота;
- 2) редовним студентима факултета и њима равних школа, до завршетка школовања, а најдаље до навршених двадесетседам година живота;
- 3) једином храниоцу породице — за време док је једини хранилац, а најдаље до навршених двадесетседам година живота;
- 4) обвезнику-регруту у чијем домаћинству поред њега има само још један члан домаћинства способан за привређивање, а који се већ налази на служењу војног рока — за време док тај члан домаћинства не отслужи војни рок, а најдаље до навршених двадесетседам година живота;

- 5) половини односно већем делу обвезника-регрута (ако је њихов број непаран) који су чланови једног домаћинства, ако се два или више чланова тог домаћинства упућују на служење војног рока у истој години — за време док друга половина чланова тог домаћинства не отслужи војни рок или не буде из других разлога отпуштена из Југословенске народне армије, а најдаље до навршених двадесетседам година живота.

Служење војног рока може се одложити за једну годину и обвезнику-регруту чија је породица услед елементарних непогода имовно толико настрадала да би била доведена у тежак положај ако би тај обвезник у тој години био упућен на служење војног рока.

Члан 77

Војник (морнар) који има положени вижи технички испит или одговарајућу школску спрему, а који у току служења војног рока покаже да је способан да постане резервни официр, а поред тога испуњава и услове које постиже Државни секретар за послове народне одбране, може бити упућен у школу за резервне официре.

Члан 78

Служење војног рока може бити прекинуто:

- 1) војнику (морнару) чија је породица услед елементарних непогода имовно толико настрадала да би била доведена у тежак положај ако би тај војник (морнар) био задржан на служењу војног рока, највише за једну годину;

- 2) војнику (морнару) који у току служења војног рока услед смрти или болести у породици постане једини хранилац породице, — за време док је једини хранилац породице, али најдуже до навршених 27 година живота.

Члан 79

Служење војног рока прекида се:

- 1) војнику (морнару) који у току служења војног рока постане привремено неспособан за војну службу. Ако такав војник (морнар) поново постане способан за војну службу пре навршених двадесетседам година живота, упућиће се на дослужење војног рока;

- 2) војнику (морнару) који у току служења војног рока буде осуђен на казну затвора или строгог затвора, док казну не издржи или док не буде отпуштен на условни допуст. Војник (морнар) који казну издржава у војном затвору, продужиће служење војног рока одмах по издржаној казни односно по отпуштању на условни допуст. Војник (морнар) који у току служења војног рока буде осуђен и на казну ограничења грађанских права, продужиће служење војног рока пошто буде враћен у своја грађанска права ако није навршио четрдесет година живота.

Члан 80

Војник (морнар) који у току служења војног рока постане стално неспособан за војну службу, отпушта се из Југословенске народне армије и ослобађа се од даљег служења војног рока.

Члан 81

Време које питомац војне школе за подофицире, официре и војне службенике проведе на учењу у војним школама рачуна се као служење војног рока.

Питомцу који прекине школовање не рачуна се у служење војног рока време које је провео у војној школи пре навршених седамнаест година живота.

Члан 82

Не рачуна се у служење војног рока:

- 1) време које војник (морнар) проведе на издржавању казне затвора или строгог затвора због кривичног дела;

- 2) време које војник (морнар) проведе у самовољном удаљсњу или бекству из Југословенске народне армије.

Време проведено на служењу војног рока у току условног отпуста, рачуна се у служење војног рока.

Члан 83

Лице које је пре ступања на служење војног рока осуђено на казну затвора дуже од шест месеци или на казну строгог затвора не може у редовном стању бити позвано на служење војног рока док казну не издржи. Лице које буде осуђено на казну ограничења грађанских права не може бити позвано на служење војног рока док не буде враћено у своја грађанска права. Овакво лице неће бити упућено на служење војног рока после навршених четрдесет година живота. Оваква лица могу у ратном стању бити позвана на служење у Југославенску народну армију, ако им је издржавање казне одложено.

Не може бити позвано на служење војног рока ни лице које је осуђено на казну затвора краће од шест месеци, док казну не издржи, ако је већ почело издржавати казну.

Лице које је због осуде на казну затвора или строгог затвора било спречено да на време отслужи војни рок, позваће се на отслужење односно дослужење војног рока чим издржи казну ако није старије од четрдесет година живота.

- д) Дужност служења у резервном саставу Југословенске народне армије

Члан 84

Војни обвезници који су отслужили војни рок превод се у резервни састав Југословенске народне армије и добијају ратни распоред.

Под служењем у резервном саставу Југословенске народне армије подразумева се вршење војне службе и других дужности предвиђених овим законом и другим прописима за време од свршетка

служења војног рока, односно од регулисања обавезе служења војног рока на други начин до престанка војне обавезе.

Евиденцију војних обвезника воде првостепени војни територијални органи.

Члан 85

По отслужењу војног рока односно по регулисању обавезе служења војног рока на други начин војним обвезницима издаје се лична војна исправа коју су дужни чувати.

Личну војну исправу издаје војна јединица односно установа у којој је војни обвезник служио војни рок. Оном војном обвезнику који је обавезу служења војног рока регулисао на други начин, личну војну исправу издаје надлежни првостепени војни територијални орган.

У личну војну исправу уписују се одређени подаци и ратни распоред који се војном обвезнику саопштава.

Подаци о ратном распореду сматрају се као војна тајна.

Члан 86

Војни обвезник дужан је да се по отслужењу војног рока пријави најдаље за осам дана по доласку у пребивалиште надлежном првостепеном војном територијалном органу.

При промени пребивалишта, војни обвезник дужан је да се пријави народном одбору општине односно града на чије подручје долази.

Војни обвезник дужан је да у року од осам дана од наступеле промене пријави народном одбору општине односно града, на чијем подручју има своје пребивалиште, промену свог рођеног или породичног имена, занимања, пребивалишта или промену боравишта дужу од тридесет дана, као и промену осталих података у вези са војном обавезом које пропише Државни секретар за послове народне одбране.

Народни одбор општине односно града дужан је пријаву војног обвезника доставити првостепеном војном територијалном органу најдаље у року од три дана.

Члан 87

Дужност служења у резервном саставу Југословенске народне армије траје од свршетка служења војног рока, односно од регулисања обавезе служења војног рока на други начин, до краја године у којој војни обвезник навршава педесет пет година живота, а за резервног официра и резервног војног службеника до краја године у којој навршава шездесет година живота.

У смислу одредбе чл. 51 ст. 2 овог закона жене могу бити позване на војну службу, и то од почетка године у којој навршавају двадесет година живота до краја године у којој навршавају четрдесет година живота, а жене — резервни официри и војни службеници до краја године у којој навршавају педесет година живота. Жене које имају дете млађе од седам година, као и трудне жене неће се позивати на војну службу.

У приправном, мобилном и ратном стању Савет народне одбране односно Ратни кабинет може наредити позивање на војну службу жена од почетка године у којој навршавају осамнаест година живота, као и продужити трајање обавезе служења у резервном саставу Југословенске народне армије за мушкарце резервне официре и резервне војне службенике преко шездесет година живота.

Члан 88

Војници-обвезници и резервни подофицири могу бити позвани на војну вежбу и курсеви до навршених четрдесет пет година живота, а резервни

официри и војни службеници до навршених педесет година.

Државни секретар за послове народне одбране може прописати да се поједине категорије војних обвезника са завршеном школом за резервне официре могу задржати на двомесечну војну вежбу непосредно после отслужења обавезног војног рока. Такви војни обвезници не могу бити позвани на војну вежбу у наредној години.

Војне вежбе, као и курсеви који се рачунају као војна вежба, могу за време трајања војне обавезе износити, и то за војнике-обвезнике, резервне подофицире и војне службенике до шест месеци, а за резервне официре до дванаест месеци. Једна војна вежба или курс може трајати најдуже два месеца. У једној години војни обвезник може бити на вежби само једанпут.

Изузетно, Врховни командант може наредити да се позову на војну вежбу и:

1) војници-обвезници, резервни подофицири и резервни војни службеници који су старији од четрдесет пет година;

2) резервни официри старији од педесет година;

3) војни обвезници који су већ извршили војне вежбе у трајању од шест односно дванаест месеци.

Исто тако, Врховни командант може изузетно наредити да се задрже на војној вежби обвезници непосредно по отслужењу војног рока; да се трајање једне војне вежбе продужи преко два месеца, као и да се војни обвезници позову на војну вежбу и по други пут у истој години.

Члан 89

Војном обвезнику може се на његово тражење одложити вршење војне вежбе под условима које пропише Државни секретар за послове народне одбране.

Решење о одлагању вршења војне вежбе доноси старешина који је наредио позивање на вежбу, односно старешина кога он за то овласти.

Члан 90

Војном обвезнику на служби у резервном саставу Југословенске народне армије који је у радном односу, не престаје радни однос док је на војној вежби или се може отказати за то време. Ако му је био отказан радни однос пре одласка на војну службу, отказни рок не тече за време војне службе.

Време које војни обвезник по позиву војних органа проведе у редовном радном времену на вршењу послова у вези са војном обавезом, сматра се као време проведено на редовном раду.

Војном обвезнику на служби у резервном саставу Југословенске народне армије који је у радном односу у државном органу или установи, припадају за то време укупне припадности из радног односа, а војном обвезнику који је у радном односу у привредној организацији припада за то време накнада у висини просечне месечне зараде за последња три месеца пре позива на војну службу, ако је то за њега повољније.

Војном обвезнику који је пензионер или прима материјално обезбеђење због привремене неспособности или незапослености припада пензија односно материјално обезбеђење и за време вршења војне службе.

Војном обвезнику коме би плата по чину односно класи док врши војну службу била већа од плате из редовног односа, накнаде за плату, пензије, или материјалног обезбеђења, припада право на разлику од износа плате по чину односно класи.

Војном обвезнику који је у радном односу у привредној организацији исплаћује се на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране накнада зараде односно разлика из-

међу зараде, пензије или материјалног обезбеђења, и плате по чину односно класи.

Породици чији је једини хранилац позван на отслужење војног рока или другу војну службу припада за време те службе помоћ по посебним прописима.

е) Поступак

Члан 91

Осим решења које доноси регрутна комисија, остала решења у вези са регрутовањем и служењем војног рока, односно са вршењем војне службе у резервном саставу Југословенске народне армије доноси првостепени војни територијални органи.

Ако обвезник-регрут приликом регрутовања тражи одлагање служења војног рока и одмах поднесе потребне доказе за то, решење о одлагању доноси регрутна комисија.

Члан 92

Обвезник-регрут и војни обвезник имају право да против првостепеног решења изјаве жалбу у року од петнаест дана, и то против решења регрутне комисије од дана саопштења а против решења војног територијалног органа од дана достављања решења. Жалба се предаје војном територијалном органу који је донео решење односно при коме је образована регрутна комисија. Жалба не задржава решење од извршења.

Решење по жалби доноси непосредно виши војни орган. Другостепено решење је коначно у управном поступку и против њега се може покренути само управни спор.

Члан 93

За поднеске и прилоге, као и за решења и жалбе у вези са војном обавезом не плаћају се таксе.

2. Предвојничка обука

Члан 94

У редовном стању предвојничкој обуци подлеже мушка и женска лица почев од године у којој навраћавају седамнаест година живота па до краја године у којој навраћавају двадесет година. Предвојничка обука престаје ступањем на служење војног рока.

Изузетно лица на школовању у средњим, вишим, високим и њима равним школама подлеже предвојничкој обуци без обзира на године живота и пол, почев од шестог разреда до потпуне средње школе за опште образовање или одговарајућег разреда друге школе, па до завршетка редовног школовања, односно до упућивања на служење војног рока, а најдаље до завршетка двадесетседам година живота.

Члан 95

У мобилном и ратном стању предвојничка обука за сва лица почиње са навршених шеснаест година живота, и траје до ступања на службу у Југословенску народну армију, а за лица која не ступе у Југословенску народну армију до времена одређеног у претходном члану. За лица на школовању у мобилном и ратном стању предвојничка обука почиње од петог разреда средње школе или одговарајућег разреда друге школе, без обзира на године живота и пол.

Државни секретар за послове народне одбране може одредити да и у приправном стању предвојничка обука почиње како је одређено у претходном ставу.

Члан 96

Предвојничкој обуци не подлеже:

1) лица на служби у Југословенској народној армији;

2) лица која су отслужила војни рок или на други начин регулисала војну обавезу;

3) лица оглашена за стално неспособна за војну службу;

4) лица неспособна за учествовање у предвојничкој обуци;

5) лица осуђена на казну затвора или строгог затвора, за време док се налазе на издржавању казне.

Жене које имају дете, као и трудне жене неће се позивати на предвојничку обуку.

Члан 97

Лице које подлеже предвојничкој обуци може привремено бити ослобођено због болести која дуго траје.

Решење о ослобођењу доноси, на тражење заинтересованог лица, првостепени војни територијални орган.

Члан 98

Предвојничка обука за мушке обвезнике изводи се у току од 15 до 20 дана годишње, по правилу у посебним логорима за предвојничку обуку. Предвојничка обука обвезника који су у радном односу, као и ученика у привреди, не изводи се у посебним логорима.

За лица на школовању (чл. 94 ст. 2) предвојничка обука изводи се у оквиру школске наставе као обавезан предмет. Протрам овога предмета за женска лица може да обухвати само обуку за помоћне и техничке службе, као и службу цивилне заштите.

Члан 99

За време извођења обуке у посебним логорима, обвезницима припада бесплатна исхрана и смештај на терет буџета среза односно града.

Члан 100

Наставне планове и програме предвојничке обуке прописује Државни секретаријат за послове народне одбране. У овим плановима и програмима за женска лица може бити предвиђена обука само за помоћне и техничке службе.

Државни секретаријат за послове народне одбране обезбеђује наоружање и другу војну опрему за извођење предвојничке обуке. Сва остала материјална средства за извођење предвојничке обуке обезбеђује народни одбор среза (града).

Члан 101

Државни секретаријат за послове народне одбране даје опште смернице за организацију и извођење предвојничке обуке и врши општи надзор у тим пословима.

На територији народне републике односно аутономне јединице о спровођењу прописа који се односе на предвојничку обуку стара се орган управе надлежан за питања просвете и културе народне републике односно аутономне јединице. У том послу овим органима помажу надлежни војни територијални органи.

Народни одбор среза (града) непосредно, или у сарадњи са народним одборима општина, организује извођење предвојничке обуке на подручју среза (града). У томе послу помаже му првостепени војни територијални орган.

Члан 102

Ближе прописе о предвојничкој обуци као и о начину извођења предвојничке обуке студената који не живе у месту студија, доноси Државни секретар за послове народне одбране уз сагласност Савезног извршног већа.

3. Цивилна заштита

Члан 103

Обавези служења у цивилној заштити подлеже држављани ФНРЈ оба пола почев од навршених шеснаест година живота, ако су способни за ту службу.

Члан 104

Обавези служења у цивилној заштити не подлеже:

- 1) лица на служби у сталном саставу Југословенске народне армије, припадници Народне милиције и лица на служби у стражи казнено-поправних домова;
- 2) војни обвезници који имају војни ратни распоред;
- 3) жене које имају дете млађе од 7 година као и трудне жене;
- 4) лица осуђена на казну затвора или стротот затвора, за време док се налазе на издржавању казне.

Члан 105

Сви грађани, државни органи, установе, привредне и друштвене организације дужни су извршавати све мере које прописе Савезно извршно веће у циљу заштите од напада из ваздуха и других непријатељских дејстава за отклањање последица тих дејстава, као и за заштиту од елементарних непогода и катастрофа и за отклањање њихових последица.

Члан 106

Службу цивилне заштите организује и њоме руководи народни одбор среза (града) преко органа унутрашњих послова, а под непосредним руководством и надзором Државног секретаријата за унутрашње послове народне републике.

Опште руковођење службом цивилне заштите и општи надзор над њом на територији ФНРЈ врши савезни Државни секретаријат за унутрашње послове.

Савезни државни секретар за унутрашње послове координира рад других државних органа, установа, привредних и друштвених организација који су по овом закону и прописима донетим на основу њега, обавезни да учествују у спровођењу мера цивилне заштите.

Члан 107

Народни одбори дужни су да обезбеде материјална средства за остварење планова и мера цивилне заштите које прописује Савет народне одбране.

Државни органи, установе, привредне и друштвене организације као и власници приватних зграда дужни су да обезбеде посебним прописима одређена материјална средства за извршење њихових задатака у вези са цивилном заштитом. Државни органи, установе, привредне и друштвене организације дужни су да приликом подизања нових објеката израде у њима и склоништа од напада из ваздуха према прописима и упутствима грађевинских органа.

Члан 108

У приправном, мобилном и ратном стању органи цивилне заштите дужни су сарађивати са надлежним војним органима у погледу мера потребних за цивилну заштиту и испуњавати све захтеве војних органа постављене у циљу предузимања тих мера. Војни органи дужни су пружити помоћ органима службе цивилне заштите ради извршења њихових задатака.

Члан 109

Ближе прописе о цивилној заштити доноси Савезно извршно веће.

4. Радна обавеза

Члан 110

У ратном стању сви држављани ФНРЈ подлеже радној обавези, у циљу правилног извршења задатка државних органа, установа, привредних организација и јавних служби за време рата, као и ради извршења одређених послова или радова важних за народну одбрану или за непосредне потребе Југословенске народне армије.

Радна обавеза састоји се у вршењу сталне службе у одређеном државном надлештву, установи или привредној организацији, или у привременом учествовању у вршењу јавних радова у вези са народном одбраном.

Савезно извршно веће може одредити да се у приправном и мобилном стању лица или одређене категорије лица која подлежу радној обавези позову на вршењу одређених дужности односно радова у надлештвима, установама и привредним организацијама или у јавним службама, као и за непосредне потребе Југословенске народне армије.

Страни држављани могу бити позвани на извршење радне обавезе ако то није противно међународним уговорима и прописима међународног права признатим од Федеративне Народне Републике Југославије.

Члан 111

Радној обавези не подлеже:

- 1) лица неспособна за рад;
- 2) лица која подлеже служби у Југословенској народној армији;
- 3) лица која се налазе на сталној служби у цивилној заштити или територијалној одбрани;
- 4) жене млађе од 18 и старије од 55 година живота, као и трудне и оне које имају дете млађе од 7 година;
- 5) мушкарци млађи од 16 и старији од 65 година живота.

Лица из тачке 2 претходног става могу за време док не буду позвана на службу у Југословенску народну армију бити распоређена на одређену службу односно рад по прописима о радној обавези.

Члан 112

Лица која подлеже радној обавези распоређују се на послове односно радове према својим стручним квалификацијама односно способностима за рад.

Радна обавеза извршује се по правилу у месту сталног становања односно лица, а у случају неопходне потребе и у другом месту.

Жене могу бити упућене на вршење радне обавезе ван места свог сталног становања само ако се ради о женама лекарима, апотекарима, ветеринарима и другим стручњацима.

Члан 113

Лица позвана на извршење радне обавезе добијају накнаду која се регулише прописима Савезног извршног већа.

Лица позвана на привремено вршење јавних радова за војне потребе или за отклањање последица бомбардовања, могу примити награду за свој рад према посебним прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 114

Лица позвана на извршење радне обавезе не могу дати отказ нити могу на други начин натгустити посао односно службу која им је одређена.

Лица која подлеже радној обавези, а при проглашењу ратног стања, буду затечена у радном или службеничком односу у одређеним надлежностима, установама и привредним организацијама остају на својим местима као обавезници радне обавезе. И таква лица може надлежни орган преместити на други посао.

Члан 115.

Спровођење радне обавезе на подручју општине, среза и града врши народни одбор, општинске, среза односно града према општим смерницама извршног већа народне републике.

Члан 116

Ближе прописе о радној обавези доноси Савезно извршно веће.

5. Материјална обавеза

Члан 117

Материјална обавеза састоји се у дужности давања овлашћеним војним органима за потребе народне одбране материјалних средстава предвиђених овим законима и прописима донетим на основу њега.

Материјална средства дају се војним органима на коришћење или на располагање.

Давалац, уколико није државни орган и установа, има право на накнаду за дата материјална средства.

Члан 118

Материјалној обавези подлеже држављани ФНРЈ, привредне и друштвене организације, установе и државни органи. Материјалној обавези подлеже и страни држављани који стално живе на територији Федеративне Народне Републике Југославије. Овој обавези не подлеже страна дипломатска и конзуларна претставништва и претставништва међународних организација, као ни страни држављанин на служби у тим претставништвима, уколико се ради о средствима која служе за рад тих претставништава, односно за личну употребу њихових службеника — страних држављана.

Члан 119

Дужност давања материјалних средстава у следству материјалне обавезе постоји у приправном, мобилном и ратном стању, а у редовном стању само за потребе вршења војних вежби. Обавезници материјалне обавезе дужни су у редовном стању вршити радње које су прописане у циљу одржавања и евиденције материјалних средстава.

Члан 120

Под материјалну обавезу потпадају:

- 1) јахаћа, теглећа и товарна стока са јахаћим, запрежним и товарним прибором;
- 2) превозна средства;
- 3) грађевинска средства;
- 4) људска и сточна храна, погонски материјал, огрев и друге потребне ствари које непосредно служе за војне потребе;
- 5) зграде и земљишта за смештај људства и ствари и за друге потребе народне одбране.

Под материјалну обавезу не потпада имовина дипломатских и конзуларних претставништава и њихових радника и службеника који су страни држављани.

Члан 121

У јахаћу, теглећу и товарну стоку у смислу овог закона спадају коњи, мазге, муле а по потреби друга радна стока.

У превозна средства у смислу овог закона спадају:

- 1) запрежна возила са прибором;
- 2) механичка путна превозна средства: аутомобили, камиони, аутобуси, трактори, моторцикли, бицикли, са прибором, резервним деловима и погонским материјалом;
- 3) пловна превозна средства свих врста са прибором, резервним деловима и погонским материјалом као и пристанишни уређај;
- 4) ваздухоплови свих врста са прибором, резервним деловима и погонским материјалом, као и аеродромски уређај.

У грађевинска средства у смислу овог закона спадају грађевинске машине са прибором, резервним деловима и погонским материјалом.

Члан 122

Војни територијални органи или други органи које одреди Државни секретаријат за послове народне одбране врше у редовном стању попис јахаће, теглеће и товарне стоке способне за рад, заједно са јахаћим, запрежним и товарним прибором као и превозних и грађевинских средстава са резервним деловима, у циљу њиховог коришћења за потребе народне одбране.

Попис ствари из претходног става може се вршити и на основу књига и докумената који о тим предметима постоје код државних органа, установа, привредних и друштвених организација.

Члан 123

Преглед стоке, прибора, превозних и грађевинских средстава који се пописују на основу члана 122 овог закона врше посебне комисије које утврђују да ли су те ствари употребљиве за потребе народне одбране.

Комисије из претходног става образују командант армиске области по правилу при првостепеном војном територијалном органу. У комисију улазе војна лица која одреди првостепени војни територијални орган и претставници народног одбора општине односно града које одреди народни одбор.

Време вршења прегледа одређује Државни секретаријат за послове народне одбране.

Члан 124

На основу налаза комисије, првостепени војни територијални орган издаје сопственицима стоке војне сточне исправе за стоку која се може употребити за потребе народне одбране.

Колске књиге, бродске и ваздухопловне исправе и исправе за грађевинске машине које издају државни органи важе и као војне исправе за та средства и уписују се у евиденцију код надлежних војних органа.

Члан 125

Ако сопственици, односно органи управљања, стоке, прибора, превозних и грађевинских средстава остану из ма ког разлога без тих ствари или оне остану неупотребљиве за потребе народне одбране, или ако прибаве стоку, прибор, превозна односно грађевинска средства, који нису пописани, или ако су на пловним објектима чији су сопственици, односно којима управљају, извршене битне промене техничке природе, дужни су то у року од петнаест дана пријавити народном одбору општине односно града на чијем подручју имају своја пребивалишта, односно државном органу који води евиденцију ових ствари. Народни одбор односно државни орган који води евиденцију дужан је обавестити првостепени војни територијални орган о насталим променама, према посебним прописима које доноси државни секретар за послове народне одбране.

Члан 126

Сопственици пописане стокe, прибора, превозних или грађевинских средстава и руководиоци односно друга одговорна лица у надлештвима, организацијама и установама дужни су да на позив војних органа за војну вежбу, односно у случају објаве мобилизације, обезбеде предају војним органима пописане стокe, прибора, превозних и грађевинских средстава у року и на месту које одреди надлежни војни територијални орган.

Прикупљање стокe, прибора, запрежних возила, механичких путних возила као и грађевинских средстава врши се на одређеним местима под надзором народних одбора општине односно градова, а пловних објеката и ваздухопловних средстава под надзором претставника предузећа односно организација који њима управљају.

Изузетно ослобођени су од продаје стокe, прибора, превозних и грађевинских средстава који су у сагласности са надлежним војним органима одређени за вршење редовне делатности државних органа, установа, привредних и друштвених организација у мобилном и ратном стању, као и стокe одређене за приплод, о чему доноси решење војни територијални орган кога овласти Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 127

Пријем стокe, прибора, превозних и грађевинских средстава врше комисије које за ту сврху одређује првостепени војнотериторијални орган односно старешина војне јединице (установе), за чије се потребе ствари узимају. Комисију сачињавају војна лица и претставници народних одбора општине односно градова.

При пријему ствари комисија утврђује стање у коме се односна ствар налази и њену вредност у тренутку пријема, у чему издаје потврду сопственику односно органу управљања.

Члан 128

Сопственицима стокe и других средстава која буде преузета за потребе народне одбране, односно организацијама и установама који њима управљају, припада накнада и то:

1) за ствари преузете у приправном, мобилном и ратном стању исплаћује се накнада према посебним прописима и то ако односна ствар не буде враћена власнику односно органу управљања, или ако буде враћена оштећена по престанку приправног, мобилног односно ратног стања;

2) за ствари које су привремено узете за војне потребе приликом војних вежби исплаћује се најамника према посебним прописима. Ако стока узета у том циљу угине или буде оштећена, односно ако друге ствари буду уништене или оштећене, сопственицима односно органима управљања тих ствари исплаћује се накнада.

Прописе о накнадама и најамници доноси Државни секретар за послове народне одбране уз сагласност Савезног извршног већа.

Члан 129

Војне јединице и установе код којих се налази стока за војне потребе дужни су старати се о исхрани и смештају стокe.

Прибор, превозна и грађевинска средства могу се употребљавати само за сврхе за које су намењене. Војне јединице и установе код којих се прибор, превозна и грађевинска средства налазе на употреби дужни су одржавати их у исправном стању.

Члан 130

У приправном, мобилном и ратном стању војне јединице и установе као и државни органи могу

користити зграде које су општенародна, задружна или приватна својина или су својина друштвених организација, за становање људства и смештај стокe, превозних средстава као и постројења, радне снаге, евакуисане имовине и другог материјала.

Коришћење зграде за војне потребе наређује старешина војне јединице односно установе, а узимање зграда за војне потребе спроводи се уз саградњу народног одбора општине односно града. За друге потребе народне одбране коришћење зграда наређује народни одбор општине односно града на тражење надлежног државног органа.

У редовном стању зграде из претходног става могу бити коришћене за војне потребе само при вршењу већих војних вежби. Које ће зграде бити коришћене и у коме обиму одређује народни одбор општине односно града на тражење старешине јединице ранга пука, самосталног батаљона или више. Коришћење зграда врши се уз накнаду која се одређује према приликама односног места.

При узимању зграде на основу одредаба става 1 и 2 овог члана морају се становницима зграде односно стана или пословне просторије оставити просторије за њихов смештај односно за вршење делатности којој је просторија намењена или му обезбедити друге просторије.

Члан 131

У приправном, мобилном и ратном стању може се привремено користити за потребе народне одбране земљиште којим управљају државни органи, установе, привредне и друштвене организације као и земљиште из приватне својине.

У редовном стању може се земљиште из претходног става привремено користити само за потребе извршења већих војних вежби.

Штета коју претрпи установа, привредна или друштвена организација односно сопственик, услед коришћења земљишта за извођење војних вежби у редовном стању надокнађује се на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране.

Члан 132

У мобилном и ратном стању може се за потребе Југословенске народне армије вршити реквизиција људске и сточне хране, погонског материјала, опрема као и других покретних ствари које непосредно служе за војне потребе.

Члан 133

Реквизицију може наредити командант дивизије или од њега старији војни старешина.

Изузетно, реквизицију може наредити командант пука и њему равне старешине јединица и установа ако је реквизиција неопходно потребна за извршење одређених војних задатака, и ако не постоји могућност да наредбу за реквизицију изда виши војни старешина.

Наредбом о реквизицији мора бити одређено које се ствари реквирирају и у којој количини.

Члан 134

Реквизицију спроводи народни одбор општине односно града преко посебних комисија. Чланове комисије за реквизицију сачињавају један народни одборник и два грађанина које одреди народни одбор.

При одузимању ствари на основу реквизиције, комисија је дужна старати се да за неопходне потребе лица, организација односно установа, од којих се ствари одузимају, остану довољне количине тих ствари.

Члан 135

Реквизиција се врши уз накнаду која се одређује према ценама у времену одузимања ствари, ако није другачије прописано.

Накнада се исплаћује делом у готовом новцу, а за остатак војна јединица односно установа за чије се потребе реквизиција врши, издаје признаницу оноем од кога су ствари одузете.

Прописе о висини дела који се исплаћује у готовом, као и начин исплате признаница за реквизиране ствари доноси Савезно извршно веће.

Члан 136

Ближе прописе о извршењу материјалне обавезе у погледу стоке, прибора, превозних и грађевинских средстава доноси Државни секретаријат за послове народне одбране, а у погледу осталих видова материјалне обавезе Савезно извршно веће.

6. Територијална одбрана

Члан 137

У мобилном и ратном стању, а по потреби и у приправном стању, могу од месног становништва бити организоване страже, патроле и друге јединице у циљу одбране од непријатељских ваздушних и поморских десаната, саботера, диверзаната и других непријатељских делатности на територији ФНРЈ. У ове јединице могу бити ушумана лица која не подлеже служби у Југословенској народној армији или лису распоређена на ту службу, или која нису у сталној служби цивилне заштите.

Лица која припадају стражама, патролама и другим јединицама територијалне одбране наоружавају се сопственим средствима као и оружјем које им буде додељено од стране војних органа.

Члан 138

Страже и друге јединице територијалне одбране образују и руководе њиховим радом народни одбори општина, срезова односно градова у сагласности с првостепеним војним територијалним или другим војним органима, као и са државним органима надлежним за унутрашње послове. Војни органи могу тим јединицама давати и одређене задатке.

Члан 139

Код невојних објеката могу се у редовном стању, према посебним прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране, образовати наоружане јединице противавионске одбране. Те јединице потчињене су војним органима у погледу организације, обуке, снабдевања оружјем и муницијом, као и у погледу употребе.

Члан 140

Ближе прописе о територијалној одбрани доноси Савезно извршно веће.

7. Обавезна евакуација

Члан 141

У мобилном и ратном стању, а по потреби и у приправном, може бити наређена обавезна евакуација свег становништва, односно појединих категорија становништва са одређеног дела територије ФНРЈ, заједно са имовином за коју то буде наређено, као и евакуација одређених надлештана, установа и предузећа.

Члан 142

Евакуацију наређује Претседник Републике, а проводе је народни одбори општина односно градова путем посебних комисија које образује за ту сврху. Евакуација цивилног становништва проводи се преко органа цивилне заштите.

У току ратних операција, евакуацију, на војничкој просторији може наредити и старешина јединице ранга пука или више јединице.

Члан 143

Савезно извршно веће у сарадњи са извршним већима народних република одређује подручја на којима ће се сместити становништво и имовина евакуисаних у смислу одредбе ст. 1 претходног члана.

Прихватање евакуисаног становништва врши народни одбор на чије се подручје становништво евакуише.

Члан 144

Организација државних органа на подручју које је евакуисано врши се према посебним прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 145

Ближе прописе о обавезној евакуацији доноси Савезно извршно веће.

8. Социјално осигурање

Члан 146

Лица која подлеже обавези вршења предвојничке обуке, обавези служења у цивилној заштити, у јединицама територијалне одбране као и лица која само привремено учествују у извршењу јавних радова у вези са народном одбраном, имају у случају болести, повреде, инвалидности или смрти, који су наступили као последица вршења тих служби или послова, права предвиђена посебним прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 147

У мобилном и ратном стању члановима породица војних обвезника одређује се потребна новчана и друга помоћ по прописима које доноси Савезно извршно веће.

ГЛАВА V

КАЗЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 148

Новчаном казном од 500 до 10.000 динара казниће се за прекршај обвезник-регрут ако у прописаном року не пријави народном одбору општине односно града код кога је уведен у регрутну евиденцију, промену свог рођеног или породичног имена, занимања, пребивалишта или стана, или промену боравишта дужу од тридесет дана.

Члан 149

Новчаном казном од 500 до 10.000 динара казниће се за прекршај војни обвезник:

1) ако не пријави у прописаном року надлежном првостепеном војном територијалном органу свој долазак са отслужења војног рока у место сталног становања;

2) ако не пријави у прописаном року надлежном народном одбору општине односно града промену свог рођеног или породичног имена, занимања, места свог сталног становања, промену свог стана, промену места свог боравка дужу од тридесет дана, или промену других података у вези са војном обавезом чије пријављивање прописе Државни секретар за послове народне одбране;

3) ако не пријави надлежном првостепеном војном територијалном органу да нема војну исправу односно другу потврду да је уведен у војну евиденцију, или ако намерно уништи већ добивену војну исправу односно другу потврду да је уведен у војну евиденцију;

4) ако се без оправданог разлога не одазове позиву војног органа ради саопштења, давања података или добијања упутстава у вези са извршењем војне обавезе.

Члан 150

Привредна организација или установа са самосталним финансирањем казниће се за прекршај новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара:

1) ако у редовном стању не изради у прописаном року планове за потпуно коришћење за потребе народне одбране људских и материјалних снага у предузећу односно установу, или ако те планове не одржава у ажурном стању;

2) ако у редовном стању не спроведе наређене припремне мере за потпуно коришћење у циљу заштите и одбране земље људских и материјалних снага у предузећу односно установи.

За прекршај из претходног става казниће се новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара или казном затвора до тридесет дана и одговорно лице у државном надлештву, установи, привредној организацији или установи са самосталним финансирањем.

Члан 151

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај руководиоца односно друго одговорно лице у државном надлештву и установи, привредној или друштвеној организацији или установи са самосталним финансирањем, као и послодавац, ако у предузећу, установи, задрузи или приватној радњи ради лице које избегава регрутовање, служење војног рока или коју другу војну службу, а који чим је сазнао за избегавање војне службе не обавести о томе надлежни првостепени војни територијални орган.

Члан 152

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај члан породице обвезника-рекрута с којим он живи у заједничком домаћинству, односно одговорни службеник у надлештву, установи или привредној организацији, односно послодавац, ако у прописаном року не пријави надлежном народном одбору општине односно града смрт обвезника-рекрута или његов нестанак или упућивање на издржавање казне лишења слободе у трајању дужем од тридесет дана.

Члан 153

Сопственик стоке, прибора, превозних и грађевинских средстава као и руководиоца односно друго одговорно лице у државном надлештву, установи, привредној или друштвеној организацији и установи са самосталним финансирањем, казниће се новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара за прекршај ако у року од петнаест дана од настале промене не обавести надлежни народни одбор општине односно града, односно други државни орган који води евиденцију одређених ствари, да је из ма ког разлога он односно надлештво, установа, привредна или друштвена организација остала без стоке, прибора, превозних или грађевинских средстава, или да су ова постала неупотребљива за војне потребе, или да су на пловним објектима извршене битне техничке промене, или да је он односно надлештво, установа, привредна или друштвена организација прибавила стоку, прибор, превозна или грађевинска средства за која је утврђено да су употребљива за војне потребе.

За прекршај из претходног става правно лице казниће се новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Члан 154

Новчаном казном од 2.000 до 10.000 динара или казном затвора до тридесет дана казниће се за прекршај:

1) лице које подлежи предвојничкој обуци, ако да неистините податке у вези са обавезом учество-

вања у вршењу предвојничке обуке, или се نامерно онеспособи у циљу избегавања предвојничке обуке, или у том циљу предузме било коју другу радњу;

2) лице које подлежи предвојничкој обуци, ако неоправдано изостаје са предвојничке обуке, или ако својим понашањем за време предвојничке обуке омета њено извођење;

3) послодавац односно одговорно лице у привредној организацији или установи са самосталним финансирањем, ако непријављивањем, задржавањем или на други начин омета учествовање у предвојничкој обуци лица које подлежи тој обавези;

4) одговорно лице у народном одбору, руководиоца привредне организације или установе са самосталним финансирањем, директор или управитељ школе, руководиоца надлештва и установе, код којих се организује извођење предвојничке обуке, односно друго одговорно лице у њима, ако не предузму потребне мере за обезбеђење извођења предвојничке обуке;

5) лице које наставу из предвојничке обуке изводи неуредно и несавесно.

Члан 155

Новчаном казном од 500 до 5.000 динара или казном затвора од петнаест дана казниће се за прекршај:

1) ко на позив надлежног органа не испуни обавезу служења у цивилној заштити;

2) ко не изврши наређене мере за заштиту од напада из ваздуха или за отклањање последица тих напада;

3) ко противно наредби надлежног органа не припреми средства за противавионску заштиту.

Г Л А В А VI

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 156

Време проведено у Народноослободилачкој војсци и Партизанским одредима Југославије и на организованом раду у Народноослободилачкој борби, као и време проведено у току Другог светског рата у савезничким армијама или страним оружаним формацијама ослободилачких покрета, а које је по досадашњим прописима признато као служење војног рока, признаје се и по овом закону у време служења војног рока.

Члан 157

Време проведено на служењу војног рока у бившој југословенској војсци и морнарици као и време проведено у заробљеништву признаје се као служење војног рока по овом закону.

Лица која су били обвезници бивше југословенске војске и морнарице, а која по одредбама овог закона подлеже војној обавези превећше се у резервни састав Југословенске народне армије.

Члан 158

Лицима која су се на дан ступања на снагу Закона о народној милицији (17 децембра 1946) затекла у служби у Народној милицији, а која су у тој служби провела најмање шест година признаје се и по овом закону да су отслужила војни рок.

Лица којима је без њихове кривице престала служба у Народној милицији пре него што су навршила шест година службе, а која нису навршила двадесетседам година живота, служеће војни рок у трајању од шест месеци, ако су служила у Народној милицији дуже од пет година.

Ако су таква лица служила у Народној милицији краће од пет година, али дуже од три године,

служиће војни рок у трајању од једне године, а ако су служила краће од три године — служиће војни рок у трајању од две године.

Члан 159

Војне вежбе у бившој југословенској војсци и морнарици признају се као војне вежбе по овом закону.

Члан 160

Редовним студентима факултета и њима равних школа, редовним ученицима виших, средњих и њима равних школа, као и редовним ученицима стручних школа са практичном наставом, који нису могли завршити на време школовање услед ратних прилика и који до ступања на снагу овог закона нису отслужили војни рок, односно који нису на други начин регулисали војну обавезу, може се изузетно од одредбе чл. 76 овог закона одложити служење војног рока, и то:

1) редовним студентима факултета и њима равних школа, као и ученицима виших школа — до завршетка редовног школовања, а најдаље до навршене тридесетпрве године живота;

2) редовним ученицима средњих и њима равних школа, као и редовним ученицима стручних школа са практичном наставом, до завршетка редовног школовања, а најдаље до навршених двадесетпет година живота.

Члан 161

Лица која се на дан ступања на снагу овог закона затекну на отслужењу војног рока, служиће војни рок према одредбама овог закона.

Члан 162

Ближе прописе за извршење овог закона доноси Државни секретар за послове народне одбране уколико појединим одредбама није за то овлашћен други државни орган.

Члан 163

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о војној обавези држављана ФНРЈ, Закон о попуни оружаних сила ФНРЈ, јахаћом, теглећом и товарном стоком и преносним средствима, као и сви други прописи који су у супротности са одредбама овог закона.

Члан 164

Овај закон ступа на снагу тридесетог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

25. III. 1956 године

Београд

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I

Развој технике уопште, а посебно развој офанзивних ратних средстава имао је за последицу стално проширење рата по интензитету и по обиму, тако да је рат још пре Другог светског рата у своме развоју показивао тенденцију ка тоталности. Други светски рат је потврдио да је савремени рат свеобухватан.

Суштина савременог рата је у томе, што се он поред ангажовања великих маса људи води и уз огромну употребу материјала, а то условљава све већи научни смисао наоружања и све масовнију и значајнију употребу ратних техничких средстава од стране оружаних снага. С обзиром на то, наоружање и сва остала ратна техничка средства налазе се стално у развоју, што с друге стране условљава сталан и непрекидан напор производње свестрано потпомогнуте научним истраживањима. Због тога, у условима свеобухватног рата оружаних снага

нису више, као некад, у стању да својим сопственим средствима без јаког ослонаца на ратни потенцијал земље, обезбеде заштиту земље и њену одбрану. Активност оружаних снага у савременом рату, а тиме и извршење њихових задатака за одбрану земље претпоставља више него раније мобилизацију свих материјалних и људских извора и снага земље и њихово максимално коришћење. То, с друге стране, условљава сталну и непрекидну активност земље у свим областима, за све време трајања непријатељства.

Приказана суштина савременог рата има за последицу да ратна дејства, поред тога што су усмерена на оружане снаге на бојном пољу, захватају, више него раније, целу територију а сврха им је да дезорганизују и парализују активност земље и да униште њен потенцијал, те да тиме посредно онемогуће или омету оружане снаге у извршењу задатака који су им постављени. Средства за то су им масовна бомбардовања из ваздуха, радна далекометна и диригована оруђа, десанти, диверзије, саботаже и друга дејства у позадини, не искључујући ни атомска, бактериолошка и хемијска средства. Овим дејствима условљена је и одређена сложеност одбране земље.

Укупност одбрањених мера за одбрану земље, у условима савременог рата чине активне мере одбране које, као основне, спадају у задатке оружаних снага, и пасивне мере одбране које морају бити усклађене са активношћу оружаних снага, а сврха им је да се, обезбеђењем непрекидне активности земље за све време трајања непријатељства обезбеди активност оружаних снага и извршење задатака који су им постављени. Ове пасивне одбрањене мере спадају у обавезе и дужности органа управе, установа, организација и грађана. Пасивне мере одбране, као такве, подразумевају укупност свих напора који треба да обезбеде напоре оружаних снага и претстављају предмет Закона о народној одбрани.

Према томе, Закон о народној одбрани у циљу припреме и обезбеђења народне одбране прописује начин и услове организовања и мобилизације свих разположивих материјалних и људских снага Федеративне Народне Републике Југославије, дужности грађана и обавезе надлежних државних органа, установа и организација, као и државних органа који се старају за припрему, предузимање и извршење облика и мера од интереса за народну одбрану.

II

Узимајући у обзир све чиниоце које претпоставља одбрана земље у условима савременог рата — Предлог закона о народној одбрани заснива се на следећим поставкама:

1) да одбрана земље у условима савременог рата захтева да се још у миру изврше најбрижљивије припреме у свим областима државног живота, као и концентрација свих снага ради обезбеђења напора оружаних снага и непрекидне активности земље за све време трајања евентуалних непријатељстава;

2) да је за постизање ове свестране припреме и мобилизације потребно да се одреди један орган који ће се искључиво старати о томе и који ће одређивати потребне мере и имати одговарајући радни и студијски орган;

3) да је Уставни закон (чл. 73) те припреме ставио у надлежност Савета народне одбране којим руководи Претседник Републике;

4) да организација и мобилизација оружаних снага треба да се прописује посебним законом, конкретно Законом о Југословенској народној армији.

III

На основу изнетих поставки у Предлогу закона о Народној одбрани разрађена је следећа организација за руковођење народном одбраном.

1. — Претседник Републике

Претседник Републике, поред надлежности које су му дата Уставом и другим прописима као Врховном команданту оружаних снага, у области народне одбране врши послове који су у непосредној вези са активним одбранбеним мерама односно који се тичу непосредних задатака оружаних снага. Међу ове послове нарочито се истиче утврђивање основа планова за одбрану земље, техничко уређење земље за одбрану и фортификациско-техничке мере. У вршењу ових послова Претседнику Републике помаже Савет народне одбране.

2. — Савет народне одбране

Савет народне одбране под претседништвом Претседника Републике стара се о организовању и мобилизацији свих људских и материјалних извора и снага земље и у вези са тим утврђује односне планове, решава о потребним мерама као и усклађује рад државних органа, установа, привредних и друштвених организација у тој области. У вези са тим у његову надлежност би спадало и да утврђује потребе за народну одбрану, као и нацрте прописа у вези са народном одбраном. Међу ове нацрте прописа би спадале оне уредбе са законском снагом које доноси Савезно извршно веће за време приправног, мобилног и ратног стања.

Из овога проистиче да је Савету народне одбране дато у надлежност да се искључиво стара о припремању земље за одбрану, под којим се подразумева како припрема планова за обезбеђење ратне активности земље, тако и припрема пасивних одбранбених мера за заштиту те активности.

Савет народне одбране, дакле, има двоструку надлежност. Он је саветодавни орган Претседника Републике у пословима из његове надлежности које се односе на област непосредне (активне) одбране земље, а уједно је регулативни орган у пословима који се односе на организацију и мобилизацију извора и снага земље за одбрану (пасивну одбрану).

Савет народне одбране сачињавају Претседник Републике који му председава, потпретседници Савезног извршног већа, Државни секретар за иностране послове, Начелник Генералног штаба ЈНА као и друге чланове које именује Савезно извршно веће на предлог Претседника Републике.

Савет народне одбране доноси опште обавезне одлуке које потписује Претседник Републике. Ове одлуке се доносе у сагласности са законима и прописима Савезног извршног већа.

3. — Помоћни органи Савета народне одбране

Савет народне одбране има свој радни орган — секретаријат који има положај и овлашћења секретаријата у Савезном извршном већу, а у чије задатке спада да у стручном погледу припрема материјал за рад Савета и да се стара о спровођењу његових одлука.

У вези са својом надлежношћу Савет народне одбране има и комисију за научно истраживање.

4. — Спровођење одлука Савета народне одбране

Ради решења питања спровођења одлука Савета народне одбране потребно је истаћи карактер овлашћења Савета и његов однос према Савезном извршном већу.

Савет народне одбране би имао право, да у оквиру послова који су му стављени у надлежност,

доноси одлуке које би биле обавезне за све управне органе у земљи. Те одлуке би се доносиле у форми упутстава, акционих планова и смерница. Савет народне одбране не доноси уредбе и друге опште обавезне прописе из надлежности Савезног извршног већа. Он ће такве прописе припремити и предлагати Савезном извршном већу да их донесе. Тиме се одржава уставна позиција Савезног извршног већа.

Из овога је јасно да су првенствени органи који примењују одлуке Савета народне одбране, савезни државни секретаријати. Они, као извршна већа народних република и аутономних јединица и народни одбори обавезни су да у области народне одбране извршују како прописе и смернице Савезног извршног већа, тако и Савета народне одбране које доноси у оквиру овлашћења која добија законом.

Сагласно томе, према Нацрту закона о народној одбрани, за припремање и старање о извршењу послова у области народне одбране у републици односно аутономној јединици — извршно веће образује одбор народне одбране а народни одбор среза (града) комисију за народну одбрану.

5. — Ратни кабинет

Разлози који су захтевали да старање о организацији и мобилизацији снага земље за одбрану стави у надлежност једног органа — Савета народне одбране — који ће радити под претседништвом Претседника Републике, налажу да се и руковођење пословима вођења рата стави у надлежност једног ужег тела које би произашло из Савезног извршног већа са Претседником Републике на челу. Предлог закона о народној одбрани због тога предвиђа то тело под називом ратни кабинет. Ратни кабинет би се образовао на основу закона, самим моментом проглашења ратног стања.

Ратни кабинет руководи пословима вођења рата, врши послове Савета народне одбране, као и друге послове из надлежности Савезног извршног већа за које га Савезно извршно веће овласти.

6. — Ратни савет

Проглашењем ратног стања образује се Ратни савет који помаже Врховном команданту у вођењу рата. Образовањем Ратног савета престаје са радом Савет народне одбране, а послове из његове надлежности (чл. 13 закона) преузима Ратни кабинет. Ратни савет образује и именује његове чланове Претседник Републике.

У народним републикама и аутономним јединицама у приправном мобилном и ратном стању организација и надлежност извршних већа и одбора народне одбране у пословима из области народне одбране остаје непромењена.

Што се тиче народних одбора предвиђа се као нужно да се у приправном, мобилном и ратном стању створи једно уже извршно тело које би вршило послове из области народне одбране на подручју среза (града) односно општине, као и друге послове које на њега пренесе народни одбор.

Из изложеног може се закључити, да тако одређена организација руковођења народном одбраном проистиче из потреба које захтева припрема одбране земље и руковођење том припремом, као и руковођење пословима вођења рата у условима савременог рата.

IV

Организовање и мобилизација свих политичких, економских и психолошких снага земље за одбрану, немитовно захтева израду одговарајућих планова који, као такви, морају да издрже војне напоре земље. То указује да ти планови морају бити рађени упоредо са војним плановима за од-

брану земље и да са тим плановима морају бити усклађени. Из тога је очигледно да припремање тих планова претпоставља одређене дужности за све државне органе, установе привредне и друштвене организације, као и обавезе грађана. Предлог закона о народној одбрани полазећи од тих поставки одређује:

1. — Обавезе државних органа, установа, привредних и друштвених организација у редовном и ванредном стању земље, као и начине и услове под којим ће се те обавезе вршити; и

2. — Дужности грађана у односу на народну одбрану.

Овим се даје материјална садржина надлежностима органа за руковођење народном одбраном.

1) Обавезе државних органа, установа привредних и друштвених организација у области народне одбране

Предлог закона о народној одбрани у свом делу предвиђа:

а) да инвестициона изградња у области привреде, комуникација, веза, саобраћаја, урбанистичког уређења земље и у другим областима од значаја за народну одбрану мора бити усклађена са плановима за организацију, мобилизацију и коришћење снага земље за одбрану. Ту се дају начини и услови како ће се вршити то усклађивање, а уједно и основ по коме ће Савезно извршно веће на предлог Савета народне одбране, прописати конкретне обавезе за одређене државне органе, установе и организације, као и мере у вези са тим;

б) да се морају образовати сталне државне материјалне резерве, а нарочито резерве критичних материјала, уз овлашћења Савезном извршном већу да донесе одговарајуће прописе и одреди орган који ће се о томе старати, као и да одреди обавезе државних органа, установа и организација у вези са тим; могућност да се у приправном мобилном и ратном стању у целини или делимично милитаризују железнички, поморски и ваздушни саобраћај, и служба везе; да се ставе под управу војних органа одређене санитарске и ветеринарске установе; одређују се обавезе за цивилну геодетску и хидрометеоролошку службу у миру и у ванредним стањима земље; обезбеђује стандардизацију и типизацију предмета од значаја за народну одбрану и дају се одговарајућа овлашћења Савезном извршном већу, Савету народне одбране и Државном секретаријату за послове народне одбране у вези с тим;

в) да се према прописима Савезног извршног већа обезбеде резервни капацитети за производњу одређених предмета од интереса за народну одбрану у приправном, мобилном и ратном стању; да се одреде предузећа која ће искључиво или претежно производити за потребе народне одбране с тим да ће ова предузећа пословати по општим прописима о привредним предузећима, али им се могу прописати одређена ограничења у погледу коришћења капацитета и фондова, програма производње, постављања директора, надзора и управних мера, те да се у приправном, мобилном и ратном стању могу прописати услови за увоз, извоз и промет производа од интереса за народну одбрану, а по потреби и рационалирати њихова потрошња.

2) Обавезе грађана

У односу на народну одбрану, Предлог закона о народној одбрани предвиђа следеће обавезе грађана:

- војну обавезу;
- обавезу учешћа у предвојничкој обуци;
- обавезу учешћа у цивилној заштити;

- радну обавезу;
- обавезу давања материјалних средстава;
- обавезу учешћа у територијалној одбрани;
- обавезу извршења евакуације.

Пре свега ваља нагласити да војна обавеза, предвојничка обука, а делимично и цивилна заштита која обухвата и заштиту од АВС дејства као и друге мере безбедности, и обавеза давања материјалних средстава постоје по важећим прописима, и да као такве, нису новина. Те обавезе регулисане су Законом о војној обавези држављана ФНРЈ, Закона о попуни оружане силе ФНРЈ јахаћом, теглећом и товарном стоком, и преносним средствима. Уредбом о предвојничкој обуци и Уредбом о противавионоској заштити. Предлог закона о народној одбрани кодификује те прописе не мењајући суштину, јер по својој суштини спадају у овај закон.

У односу на Закон о попуни оружане силе јахаћом, теглећом и товарном стоком и преносним средствима, чије су одредбе садржане у предлогу под обавезом давања материјалних средстава предлог садржи неке новине. Те новине састоје се у томе што та обавеза сада обухвата и пловна средства и ваздухоплове као и пристаништа и аеродромска постројења. Даља новина састоји се у реквизицијима. У приправном, мобилном и ратном стању може се за потребе ЈНА под одређеним условима и уз накнаду вршити реквизиција људске и сточне хране, погонског материјала, опрема као и других потрошних ствари које непосредно служе за војне потребе. Реквизицију може наредити старшина ранга команданта дивизије и виши, а изузетно и старшина ранга команданта пука ако је то нужно за непосредно извршење задатака војне јединице и ако не постоји могућност да је нареди виши старшина. Реквизицију извршује народни одбор општине (града) преко одређене комисије, с тим да се лицу од кога се одузимају ствари остави потребна количина ствари неопходна за његов живот и рад. Исто тако и коришћење зграда и земљишта у приправном, мобилном и ратном стању претстављају новину. Зграде и земљишта могу користити ЈНА, државни органи, установе и организације под условом да се за њихове становнике обезбеди нужан простор. Изузетно у миру, за потребе ЈНА могу се користити зграде и земљиште само у случају великих војних вежби и уз накнаду. Коришћење зграда и земљишта врши се у споразуму са народним одбором општине (града).

Супротно томе, радна обавеза територијалне одбране и обавеза извршења евакуације претстављају новину. Радна обавеза и обавеза вршења евакуације врши се само у ратном стању и оврха им је да се обезбеди активност државних органа, установа и организација односно да се омогући евакуација становништва државних надлежстава, установа и организација са одређене територије, а због ратних потреба или због потреба народне одбране уопште. Што се тиче обавезе територијалне одбране она треба да пружи могућност за образовање страже, патрола и других одреда за заштиту од ваздушних и поморских десанта, диверзија и других непријатељских дејстава у позадини. Основни задатак јој је према томе, да заштити активност земље у приправном, мобилном и ратном стању, а може да послужи и за организацију партизанских јединица односно за организацију народног устанка пред непријатељском најездом. Ова обавеза има преседана у историји, као на пр. у руском ополченију, француским слободним стрелцима, партизанима у енглеској територијалној одбрани која је била у минулом рату образована за одбрану територије за случај инвазије острва. Ова обавеза је, као таква, сада постала неминовна последица савременог рата.

*
* * *

Из изложеног се може закључити да све предвиђене обавезе државних органа, установа и организација као и дужности грађана, те мере које се предвиђају у вези са народном одбраном произилазе из неопходних потреба које захтева одбрана земље у условима савременог рата. Цео закон према томе не претставља нашу новину, јер постоје и у другим земљама слични закони проузроковани потребама савременог рата. Осим тога овај је закон у складу са Уставом јер не мења основне прописе нашег уставног уређења, а као такав служи и као основа за доношење оних уредаба са законском снагом о нужним мерама у приправном, мобилном и ратном стању које предвиђа Уставни закон.

На послетку ваља нагласити да овај закон има чисто одбранбени карактер. То проистиче из одредбе коју садржи Предлог према којој прелази из редовног у приправно, мобилно и ратно стање и предузимање мера прописаних за то стање, може бити наређено само у случају непосредне опасности од оружаног напада на земљу, у случају да је тај напад уследио или у случају потребе да се непосредно изврше примљене међународне обавезе од стране наше земље које се наслањају или произилазе из Повеље Организације Уједињених нација.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О НАРОДНОЈ ОДБРАНИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за организацију

власти и управу

Бр. СНС (А) 27

16 маја 1955 г.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за организацију власти и управу Савезног већа Савезне народне скупштине, на седницама одржаним 9, 11, 12 и 13 априла 1955 године и 14 маја 1955 године, претресао је Предлог закона о народној одбрани који му је, преко Претседника Савезне народне скупштине, доставило Савезно извршно веће.

Одбор за организацију власти и управу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

I

Одбор за организацију власти и управу претресајући Предлог закона о народној одбрани усвојио је поставку предлога закона сматрајући да оне одговарају потребама одбране наше земље и условима савременог рата.

У Предлогу закона о народној одбрани предвиђено је да извршење задатака за одбрану земље претпоставља мобилизацију свих њених снага и извора. Одбранбене мере које спадају у обавезе и дужности органа управе, установа, организација и грађана и које обезбеђују напоре оружаних снага нарочито су разрађене у предложеном закону, и Одбор је претресајући Предлог закона о народној одбрани нарочито пажњу посветио обради тих мера.

Полазећи од поставке да одбрана земље захтева још у миру свестране припреме у свим областима живота земље ради концентрације свих снага и свеопшту активност земље за време рата, Предлог

закона о народној одбрани разрадио је организацију ове одбране и предвидео органе који ће је обезбеђивати.

Одбор се сагласио са одредбама Предлога по којима, уз Претседника Републике који врши послове у непосредној вези са активним одбранбеним мерама, постоји Савет народне одбране са задатком да у првом реду организује и мобилише све људске и материјалне изворе и снагу земље. Савет народне одбране је, према Предлогу, с једне стране саветодавни орган Претседника Републике у пословима активне одбране земље, а с друге стране је регулативни орган у пословима мобилизације свих снага земље за одбрану. Само руковођење пословима вођења рата ставља се у надлежност једног ужег тела — Ратног кабинета. Ратни кабинет би се образовао на основу закона самим моментом протлачења ратног стања.

Из потреба које захтева припрема одбране земље проистичу и обавезе државног органа, установа, привредних и друштвених организација. Те обавезе су: усклађивање са плановима одбране земље, читаве изградње у области привреде, саобраћаја, веза итд.; образовање сталних државних, материјалних резерви уз овлашћење Савезног извршног већа да одреди орган који ће се о томе старати; обезбеђивање резервних капацитета за производњу одређених предмета од интереса за одбрану и одређивање предузећа која ће искључиво или претежно производити за потребе народне одбране. Сматрајући наведене потребе нужним, Одбор је усвојио овако детаљно разрађене обавезе државних органа, установа и организација.

Одбор за организацију власти и управу сматра, да као што је у Предлогу закона предвиђено, из потреба припремања одбране земље проистиче и низ обавеза грађана. По Предлогу закона о народној одбрани обавезе грађана су: војна обавеза, обавезе учешћа у предвојничкој обуци и цивилној заштити, радна обавеза, обавеза давања материјалних средстава, обавеза учешћа у територијалној одбрани и обавеза извршења евакуације. За разлику од осталих, радна обавеза, учествовање у територијалној одбрани и обавеза извршења евакуације претстављају новину у приложеном закону.

Одбор је унео извесне измене и допуне у Предлог закона о народној одбрани, које дајемо у другом делу овог извештаја.

II

Члан 1. У петом реду, испред речи „државни“ ставити реч „одређују“.

Члан 2. У првом ставу, у првом реду, реч „ФНР“ исписати, а у другом реду, уместо речи „извршава и друге“ ставити „у том циљу извршава“. У другом ставу, други ред, уместо речи „извршују“ ставити „извршавају“.

Члан 3. У првом и другом реду, бришу се речи „а према одредбама овог закона и других прописа“, а у трећем реду, уместо речи „друштвеној и приватној својини“ ставити „друштвеној и задружној својини и својини приватних лица“.

Члан 4. У првом ставу, трећи ред, брише се реч „стање“.

Члан 5. У последњем реду, иза речи „споразумима“ додати речи „закљученим у складу са Повељом“.

Члан 6. У првом реду, иза речи „се“ додати речи „припремају и“ а у другом реду брисати реч „евентуално“.

У наслову Главе II, у другом реду, брисати речи „и за њихово извршење“.

Члан 9. У другом реду, првог става, иза речи „одбране“ додати речи „као и Државни секретаријат за послове народне одбране“.

Члан 10. Под тач. 5) у другом реду, уместо речи „Уставом, законом или другим прописима“ ставити

„Уставом и законом”. У последњем ставу, први ред, уместо речи „По” ставити „У”.

Члан 11. У првом ставу, под тач. 1), у другом реду брисати речи „у том циљу”. Тачка 2) мења се и гласи: „2) проглашава општу мобилизацију и ратно стање у случају оружаног напада на Федеративну Народну Републику Југославију или у случају потребе непосредног извршења међународних обавеза; проглашава опште приправно стање у случају ратне опасности;”. У тач. 3) у првом реду, после речи „снагом” додати речи „о нужним мерама”. У тач. 7), у другом реду, уместо речи „Уставом, законом и другим прописима” ставити „Уставом и законом”. У другом ставу, први ред, реч „Државног секретара” писати малим словом као и у целом законском тексту. У трећем реду, уместо „тач.” ставити „тачке”.

Члан 12 брише се.

Члан 13 постаје члан 12. Под тач. 1) у другом реду, уместо речи „утврђује” ставити „одређује”. У тач. 3) уместо речи „потребе” ставити „предлог потреба” а у другом реду, брисати реч „предлога”. У тач. 5) иза речи „Уставом” ставити запету и додати реч „законом”.

Члан 14 постаје члан 13. У другом ставу, друга реченица мења се и гласи: „За спровођење ових одлука одговорни су државни секретари и други руководиоци државних органа, установа и директори привредних предузећа и органи управљања у привредним и друштвеним организацијама.”.

Члан 15 постаје члан 14. У трећем ставу, трећи ред, реч „Начелник” писати малим словом.

Члан 16 постаје члан 15. У првом ставу на крају додати речи „и других лица”.

Члан 17 постаје члан 16. У трећем ставу, последњи ред, реч „Секретаријата” писати малим словом.

Члан 18 постаје члан 17. У првом ставу, први ред, уместо речи „На челу” ставити „Радам” а речи „налази се и његовим радом” брише се. У другом ставу, други ред, иза речи „Републике” ставити тачку и брисати остатак до краја.

Члан 19 постаје члан 18.

Члан 20 постаје члан 19, мења се и гласи: „Савест народне одбране доноси прописе о својој унутрашњој организацији и пословању.”.

Члан 21 постаје члан 20. У тач. 3), у другом реду, иза речи „потребе” додати реч „народне”.

Члан 22 постаје члан 21. У трећем ставу, први ред, уместо речи „односно града” ставити „и среза” а у другом реду, иза речи „односно” ставити „среза” а остатак става брисати. Четврти став мења се и гласи: „Народни одбори општина и срезова дужни су да пружају помоћ војним органима при вршењу њихових задатака.”.

Члан 23 постаје члан 22, мења се и гласи: „Ради припреме и старања о непосредном извршењу послова и мера у области народне одбране републичко веће односно извршно веће аутономне јединице образује одборе народне одбране, а народни одбори среза комисије народне одбране. Републичко извршно веће односно извршно веће аутономне јединице може одредити да се комисије народне одбране образују и у појединим општинама.”.

Прописима извршног већа могу се одбори народне одбране овластити и за вршење појединих послова из надлежности извршног већа, а прописима народног одбора могу се овластити комисије народне одбране за вршење појединих послова из надлежности народног одбора.

Ближе прописе о унутрашњој организацији и раду одбора и комисија народне одбране, као и републичких и локалних органа управе у пословима народне одбране доноси Савезно извршно веће.

Члан 24 постаје члан 23.

Члан 25 постаје члан 24, мења се и гласи: „Чланове комисије народне одбране среза именује из

реда својих чланова и других лица народни одбор среза уз сагласност председника републичког извршног већа односно председника извршног већа аутономне јединице. Чланове комисије народног одбора општине именује из реда својих чланова и других лица народни одбор општине уз сагласност председника народног одбора среза.

Председник комисије именује се из реда чланова народног одбора. Председник руководи радом комисије.

Решењем о именовању чланова комисије народне одбране именују се и заменик председника из реда чланова комисије.”.

Члан 26 постаје члан 25. У трећем реду, уместо речи „који” ставити „државни секретар за послове народне одбране” а реч „радње” брисати.

Члан 27 постаје члан 26. У првом ставу, на крају, додати реч „стручњака”. У другом ставу, први и други ред, брисати речи „из реда стручњака”.

Члан 28 постаје члан 27. У првом ставу, други ред, брисати реч „савезних” иза речи „управе”.

Члан 29 постаје члан 28. У другом ставу, уместо речи: „Врховном команданту” ставити „Председнику Републике”. Последњи став брише се.

Члан 30 постаје члан 29. У првом ставу, први ред, после речи „кабинет” ставити тачку и брисати остатак става.

Члан 31 брише се.

Члан 32 постаје члан 30. Други став мења се и гласи: „О извршењу одлука и наредаба Ратног кабинета на територији републике односно аутономне јединице непосредно се стара републичко извршно веће односно извршно веће аутономне јединице.”.

Члан 33 постаје члан 31. У другом ставу, други ред, брисати реч „(града)”.

Члан 34 постаје члан 32. У првом реду, брисати реч „(градова)”.

Члан 35 постаје члан 33.

Члан 36 постаје члан 34. У другом ставу, други ред, уместо речи „приватној својини” ставити „својини приватних лица”.

Члан 37 постаје члан 35.

Члан 38 постаје члан 36.

Члан 39 постаје члан 37. У другом реду, уместо речи „обавезати” ставити „обезбедити”. У четвртном реду, уместо речи „под којима ће вршити ту производњу и накнаду” ставити „у погледу производње као и начин утврђивања накнаде”.

Члан 40 постаје члан 38. У првом ставу, трећи ред, речи „радио дифузу” писати заједно.

Члан 41 постаје члан 39.

Члан 42 постаје члан 40.

Члан 43 постаје члан 41. У другом ставу, први ред, иза „геодетске” ставити „и” а у последњем реду, уместо „редова” ставити „радова”.

Члан 44 постаје члан 42.

Члан 45 постаје члан 43.

Члан 46 постаје члан 44.

Члан 47 постаје члан 45. Последња реченица брише се. Додаје се нов други став, који гласи: „Посебним савезним прописима одређују се услови за одгајивање коња и друге стоке и обезбеђују финансијска средства за то.”.

Члан 48 постаје члан 46.

У наслову Главе IV брисати реч „ОСНОВНЕ”.

Члан 49 постаје члан 47. У другом ставу, први ред, реч „ФНРЈ” исписати.

Члан 50 постаје члан 48.

Члан 51 постаје члан 49. У другом ставу, други ред, уместо речи „У приправном, мобилном и ратном стању жене” ставити „Жене као војни обвезници”. У четвртном реду, уместо „чл. 87” ставити „члан 85”.

Члан 52 постаје члан 50.

Члан 53 постаје члан 51. Под тач. 1) уместо „(чл. 87)“ ставити „(чл. 85)“. Под тач. 2) брисати реч „стално“. У тач. 3) реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 54 постаје члан 52. У првом ставу, први ред, иза речи „имају“ додати речи „под условима одређеним посебним прописима“. Други, трећи и четврти став бришу се. Пети став постаје став други. У другом реду, уместо речи „секретаријат“ ставити „секретар“.

Члан 55 постаје члан 53.

Члан 56 постаје члан 54.

Члан 57 постаје члан 55.

Члан 58 постаје члан 56. У другом ставу, први ред, после речи „којој“ уместо речи „грађанин“ ставити „држављанин Федеративне Народне Републике Југославије“. У трећем ставу, први ред, после речи „обавеза“ ставити „држављана Федеративне Народне Републике Југославије“, а у истом реду, после речи „ступања“ брисати реч „грађанина“. У истом ставу, други ред, уместо „(чл. 71)“ ставити „(чл. 69)“, а у трећем реду, уместо „чл. 53“ ставити „члана 51“.

Члан 59 постаје члан 57.

Члан 60 постаје члан 58. У првом реч „ФНРЈ“ исписати а у другом реду, реч „стално“ брисати.

Члан 61 постаје члан 59. У првом ставу, први ред, реч „ФНРЈ“ исписати. У четвртном ставу, први ред, уместо „ст“ ставити „става“ а у другом реду, уместо „чл. 71“ ставити „члана 69“.

Члан 62 постаје члан 60. У другом ставу, четврти ред, уместо „чл. 58 ст. 2“ ставити „члана 56 став 2“.

Члан 63 постаје члан 61. У другом ставу, други ред, уместо речи „општина, срезова и градова“ ставити „општине и срезова“.

Члан 64 постаје члан 62. У трећем ставу, последњи ред, брисати речи „односно града“.

Члан 65 постаје члан 63.

Члан 66 постаје члан 64. У првом ставу, трећи ред, брисати реч „стално“. У другом ставу, други ред, брисати речи „трајање војног рока и“ а у трећем реду, иза речи „рок“ додати речи „и саопштава му трајање војног рока“.

Члан 67 постаје члан 65. У другом ставу, трећи ред, брисати реч „стално“.

Члан 68 постаје члан 66. У првом ставу, други ред, брисати речи „односно града“. Исто учинити и у другом ставу, трећи ред.

Члан 69 постаје члан 67. У првом ставу, први ред брисати реч „стално“ а у другом реду, уместо речи „од“ ставити „до“.

Члан 70 постаје члан 68.

Члан 71 постаје члан 69.

Члан 72 постаје члан 70.

Члан 73 постаје члан 71. У другом ставу, под тач. 1) у другом реду, иза речи „војске“ додати „и ратног ваздухопловства“.

Члан 74 постаје члан 72.

Члан 75 постаје члан 73. Под тач. 1), брисати реч „стално“. Под тач. 2) у другом реду, број „27“ исписати. Под тач. 3) у првом реду, реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 76 постаје члан 74. Под тач. 1) у другом реду, иза речи „средњих“ брисати запету и реч „виших“. Под тач. 2) у првом реду, уместо речи „и њима равних школа“ ставити речи „и виших школа и других школа равних факултетима“.

Члан 77 постаје члан 75.

Члан 78 постаје члан 76. Под тач. 2) у последњем реду, број „27“ исписати.

Члан 79 постаје члан 77. Под тач. 2) у трећем реду, уместо „допуст“ ставити „отпуст“.

Члан 80 постаје члан 78. У другом реду, реч „стално“ брисати.

Члан 81 постаје члан 79. У првом ставу, други ред, реч „на учењу“ брисати.

Члан 82 постаје члан 80.

Члан 83 постаје члан 81. У првом ставу, на крају, после речи „одложено“ додати речи „као и ако су казну издржала а нису враћена у своја грађанска права“.

Члан 84 постаје члан 82. У трећем ставу, на крају, после речи „органи“ додати речи „односно други војни органи које одреди државни секретар за послове народне одбране“.

Члан 85 постаје члан 83. У првом ставу, последњи ред, иза речи „исправа“ ставити тачку а уместо речи „коју су дужни чувати“ ставити речи „Војни обвезници су дужни чувати ову исправу“.

Члан 86 постаје члан 84. У другом ставу, други ред, у трећем ставу, други ред, и у четвртном ставу, први ред брисати речи „односно града“.

Члан 87 постаје члан 85. У другом ставу, први ред, место речи „чл. 51 ст.“ ставити „члана 49 став“. Последња реченица истог става мења се и гласи: „Неће се позивати на војну службу жене чији је брачни друг позват на војну службу, удовице, разведене и неудате жене, ако имају дете млађе од петнаест година, као ни жене чији брачни друг није позват на војну службу, ако имају дете млађе од десет година, и трудне жене“.

Члан 88 постаје члан 86. У првом ставу, први ред, после речи „Војници“ додати реч „(морнари)“. У другом ставу, четврти ред, брисати реч „обавезно“. У четвртном ставу, под тач. 1) после речи „војници“ додати „(морнари)“.

Члан 89 постаје члан 87.

Члан 90 постаје члан 88. У првом ставу, трећи ред, уместо речи „вежби“ ставити „служби“ а реч „му“ брисати. Додаје се нов седми став, који гласи: „У погледу права на триналежности са лицима у радном односу изједначају се лица која примају сталну награду као чланови претставничких тела“. Став седми постаје став осми.

Члан 91 постаје члан 89. На крају првог става, уместо тачке ставити запету и додати „а за војнике (морнаре) у вези са служењем војног рока решење доноси орган који одреди државни секретар за послове народне одбране“.

Члан 92 постаје члан 90. У другом ставу, последњи ред, реч „само“ брише се.

Члан 93 постаје члан 91.

Члан 94 постаје члан 92. У првом ставу, први и други ред, бришу се речи „и женска“. У трећем реду, уместо речи „Предвојничка обука“ ставити речи „Обавеза предвојничке обуке“. Додаје се нов други став, који гласи: „Прописима државног секретара за послове народне одбране може се одредити да предвојничкој обуци подлеже и женска лица почевши од године у којој навраћају седмнаест година живота па до године у којој навраћају двадесет година живота“. Други став постаје став трећи. У трећем реду, брисати реч „до“.

Члан 95 постаје члан 93.

Члан 96 постаје члан 94. Тач. 1) и 2) бришу се. Тач. 3) постаје тач. 1) и у њој реч „стално“ брише се. Тач. 4) и 5) постају тач. 2) и 3).

Члан 97 постаје члан 95.

Члан 98 постаје члан 96. Први став мења се и гласи: „Предвојничка обука за мушке обвезнике може да се изводи и у посебним логорима за предвојничку обуку. Обука у логорима за предвојничку обуку траје од петнаест до двадесет дана годишње. Предвојничка обука обвезника који су у радном односу, као и ученика у привреди, не изводи се у посебним логорима“. У другом ставу, у првом реду, уместо „чл. 94 ст.“ ставити „члана 92 став“.

Члан 99 постаје члан 97. У другом реду, иза речи „среза“ ставити тачку а брисати „односно града“.

Члан 100 постаје члан 98. У првом ставу на крају, иза речи „службе“ додати речи „као и службу цивилне заштите“. У другом ставу на крају, иза

речи „среза“ ставити тачку, а брисати „(града)“.

Члан 101 постаје члан 99. У трећем ставу, први и трећи ред, брисати реч „(града)“.

Члан 102 постаје члан 100.

Члан 103 постаје члан 101. У другом реду, реч „ФНРЈ“ исписати. Додаје се нов други став, који гласи: „Обавези извршења мера у циљу заштите од напада из ваздуха и других непријатељских дејства, за отклањање последица тих дејства, као и за заштиту од елементарних непогода и катастрофа и за отклањање њихових последица, подлеже сви грађани, државни органи, установе, привредне и друштвене организације. Те мере прописује Савезно извршно веће.“

Члан 104 постаје члан 102. Под тач. 3) број „7“ исписати.

Члан 105 брише се.

Члан 106 постаје члан 103. У првом ставу, други ред, брисати реч „(града)“. У другом ставу, други ред, реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 107 постаје члан 104. У првом ставу на крају, после речи „одбране“ додати речи „односно Ратни кабинет.“ У шестом реду, уместо речи „израде у њима“ ставити „у њима или ван њих израде“ а после речи „ваздуха“ ставити тачку и брисати реченицу до краја. Додаје се нова реченица, која гласи: „Решења о томе доноси и прописује техничке услове надлежна комисија народне одбране према месним приликама, сагласно са општим смерницама Савета народне одбране односно Ратног кабинета.“

Члан 108 постаје члан 105.

Члан 109 постаје члан 106.

Члан 110 постаје члан 107. У првом ставу, први ред, реч „ФНРЈ“ исписати. У трећем ставу, трећи ред, уместо речи „вршењу“ ставити „вршење“.

Члан 111 постаје члан 108. У првом ставу, под тач. 2) уместо „и“ ставити „у“. Под тач. 4) у првом реду, број „18“ и „55“ исписати а у другом реду, после речи „трудне“ додати „жене“ а број „7“ исписати. У тач. 5) број „16“ и „65“ исписати.

Члан 112 постаје члан 109. У другом ставу, други ред, уместо „односно“ ставити „односног“.

Члан 113 постаје члан 110. У другом ставу, други ред, уместо „примити“ ставити „примати“.

Члан 114 постаје члан 111.

Члан 115 постаје члан 112, мења се и гласи: „Спровођење ратне обавезе на подручју општине и среза врши изабрани одбор општине и среза према општим смерницама извршног већа народне републике.“

Члан 116 постаје члан 113.

Члан 117 постаје члан 114.

Члан 118 постаје члан 115. У првом реду, реч „ФНРЈ“ исписати, а у петом реду, уместо „мнародних“ ставити „међународних“.

Члан 119 постаје члан 116.

Члан 120 постаје члан 117. Други став брише се.

Члан 121 постаје члан 118. У трећем ставу, други ред, после речи „прибором“ ставити запету, а у трећем реду, уместо речи „материјално“ ставити „материјалом“.

Члан 122 постаје члан 119.

Члан 123 постаје члан 120. У првом ставу, други ред, уместо броја „122“ ставити „119“. У другом ставу, претпоследњи ред, брисати речи „односно града“.

Члан 124 постаје члан 121. У другом ставу, претпоследњи ред, уместо „те“ ставити „та“.

Члан 125 постаје члан 122. У првом реду, брисати речи „односно органи управљања“, а у другом реду, иза речи „средстава“ додати речи „односно органи управљања“. У седмом реду, уместо речи „току“ ставити „проку“ а у осмом реду, брисати речи „односно града“.

Члан 126 постаје члан 123. У другом ставу, трећи ред, брисати речи „односно градова“. У трећем

ставу, први ред, уместо речи „ослобођени су од продаје“ ставити „сопственици односно органи управљања ослобођени су од предаје“.

Члан 127 постаје члан 124. У првом ставу, на крају брисати речи „односно градова“.

Члан 128 постаје члан 125. Под тач. 1) у трећим реду, уместо „власнику“ ставити „сопственику“.

Члан 129 постаје члан 126.

Члан 130 постаје члан 127. У трећем реду, уместо речи „општенародна, задружна или приватна својина“ ставити „општенародна и задружна својина или својина приватних лица“. У другом ставу, трећи и пети ред, брисати речи „односно града“, као и у трећем ставу, четврти ред. У четвртоставу, први ред, уместо „става“ ставити „ст.“.

Члан 131 постаје члан 128. У првом ставу, последњи ред, уместо речи „приватне својине“ ставити „својине приватних лица“.

Члан 132 постаје члан 129.

Члан 133 постаје члан 130.

Члан 134 постаје члан 131. У првом ставу, први ред, брисати речи „односног рада а у трећем реду, уместо речи „обојица грађана“ ставити „два грађанина“.

Члан 135 постаје члан 132. У првом ставу, први ред, иза речи „накнаду“ ставити тачку, а уместо речи „која“ ставити „Накнада“.

Члан 136 постаје члан 133. У трећем реду, уместо „секретаријат“ ставити „секретар“.

Члан 137 постаје члан 134. У првом ставу, пети ред, реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 138 постаје члан 135. У другом реду, уместо „општина, срезова односно градова“ ставити „општина и срезова“.

Члан 139 постаје члан 136.

Члан 140 постаје члан 137.

Члан 141 постаје члан 138. У другом реду, брисати реч „свог“ а у трећем реду реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 142 постаје члан 139. У првом ставу, други ред, брисати речи „односно градова“ а у трећем реду, уместо речи „образује“ ставити „образују“.

Члан 143 постаје члан 140. У првом ставу, трећи ред, уместо „ст.“ ставити „става“.

Члан 144 постаје члан 141.

Члан 145 постаје члан 142.

Наслов изнад члана 146 мења се и гласи: „Здравствено и материјално обезбеђење“.

Члан 146 постаје члан 143.

Члан 147 постаје члан 144.

Члан 148 постаје члан 145. У трећем реду, брисати речи „односно града“.

Члан 149 постаје члан 146. Под тач. 2) у другом реду, брисати речи „односно града“.

Члан 150 постаје члан 147. У другом ставу, трећи ред, уместо речи „надлештву“ ставити „органу“.

Члан 151 постаје члан 148. У другом реду, уместо речи „надлештву“ ставити „органу“.

Члан 152 постаје члан 149. У трећем и четвртоставу, уместо речи „у надлештву, установи или привредној организацији“ ставити „државног органа, установе или привредне организације“, а у петом реду, брисати речи „односно града“.

Члан 153 постаје члан 150. У првом ставу, трећи ред, уместо „надлештву“ ставити „органу“, у шестом и седмом реду, брисати речи „односно града“. У осмом реду, уместо „надлештву“ ставити „државни орган“ а у дванаестом реду, уместо „надлештву“ ставити „државни орган“.

Члан 154 постаје члан 151. У другом реду, уместо „прекоша“ ставити „прекршај“.

Члан 155 постаје члан 152. У другом реду, уместо речи „од“ ставити „до“.

Члан 156 постаје члан 153.

Члан 157 постаје члан 154. У другом ставу, први ред, уместо речи „били“ ставити „била“.

Члан 158 постаје члан 155. Први став мења се и гласи: „Лицима која су пре ступања на снагу овог закона служила у Народној милицији, као и лицима која се на дан његовог ступања на снагу затекну у тој служби, признаје се да су отслужила војни рок, ако су у служби Народне милиције провела најмање шест година.“ Додаје се нов четврти став, који гласи: „Одредбе овог члана примењиваће се и на лица која су из Народне милиције непосредно преузета у службу казнено-поправних установа или ватрогасних јединица народних одбора.“

Члан 159 постаје члан 156.

Члан 160 постаје члан 157. У седмом реду, уместо „чл. 76“ ставити „члана 74“.

Члан 161 брише се.

Члан 162 постаје члан 158. У другом реду, иза речи „одбране“ ставити завету.

Члан 163 постаје члан 159. У другом и трећем реду, реч „ФНРЈ“ исписати.

Члан 164 постаје члан 160.

III

Подносећи овај извештај Одбор за организацију власти и управу предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца о овом законском предлогу одређен је народни посланик Војо Биљановић.

Секретар,

Претседник,

Др Иво Суварић, с. р. Владимир Симић, с. р.

Чланови:

Рато Дугоњић, с. р., Анте Роје, с. р., Душан Мугоша, с. р., Наум Наумовски, с. р., Душан Богданов, с. р., Елисе Поповски, с. р., Војо Биљановић, с. р., Милија Радовановић, с. р., Драгутин Саили, с. р., Милош Јединек, с. р., Никола Секулић, с. р., Стјепан Ивић, с. р., Франц Перовшек, с. р., Никола Цвијетић, с. р., Пашко Ромац, с. р., Милева Плавојевић, с. р., и Нико Шилих, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О НАРОДНОЈ ОДБРАНИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. СНС (А) 27

Београд, 25 маја 1955 год.

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа, на својим седницама од 12, 13 и 15 маја 1955 године, претресао је Предлог закона о народној одбрани, који му је достављен на основу члана 136 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине од Одбора за организацију власти и управу Савезног већа.

Саслазно ставу 2 члана 138 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине, Законодавни одбор подноси Савезном већу овај свој извештај:

I

У току рада на претресу Предлога закона о народној одбрани Законодавни одбор предложио је поред измена законодавно-правног карактера и неке измене суштинског карактера.

Прва измена односила се на текст тачке 3 и 4 члана 11 предлога закона, која је имала за циљ, да се одредбе ових тачака доведу у потпуни склад с одредбама тачке 4 члана 79 Уставног закона.

Друга измена односила се на текст члана 12 предлога закона. Законодавни одбор предложио је, да се брише поменути члан, и то с разлога, што је та одредба у постојећој формулацији имала уставни карактер и што се указала сувишном обзиром на чињеницу, да је измењеном тачком 3 члана 11 предлога закона истакнута могућност доношења уредаба са

законском снагом од стране Савезног извршног већа у складу са Уставним законом.

Исто тако Законодавни одбор предложио је измене одредаба које се односе на Ратни савет, Савет народне одбране, Ратни кабинет и Савезно извршно веће (члан 29 до 31 предлога закона) у циљу, да се и ове одредбе доведу у склад са одредбама Уставног закона.

Коначно, Законодавни одбор предложио је допуну члана 90 предлога закона у погледу права на припадљивости чланова претставничких тела, када се они налазе на војној вежби.

II

Измене односно допуне које је предложио Законодавни одбор усвојене су од стране Одбора за организацију власти и управу Савезног већа, тако да је од стране оба одбора Савезног већа изгласан Предлог закона о народној одбрани у истоветном тексту.

III

Подносећи овај свој извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га усвоји.

Законодавни одбор Савезног већа одредио је за свог известиоца др Јерко Радмиловића.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић, с. р. Др Макс Шнаудерл, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Богомир Брајковић, с. р., Живан Димитријевић, с. р., Мито Димитријевић, с. р., Илија Дошен, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Драго Гиздић, с. р., Иван Крефт, с. р., др Хинко Кризман, с. р., Радош Лепенац, с. р., Методи Митевски, с. р., Томо Никшић, с. р., Петар Релић, с. р., др Заим Шарац, с. р., Иван Шифтар, с. р., Кољ Широка, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

Б. бр. 1500

29 марта 1955 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављамо Вам у прилогу Предлог закона о Југословенској народној армији са образложењем, који је прихваћен на седници Савезног извршног већа од 22 марта о.г., с молбом да та упутите надлежним одборима на разматрање.

Истовремено Вас извештавамо да се за повернике Савезног извршног већа одређују генерал-мајор Вјекослав Колб и Милорад Вучковић, државни саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковник Видо Косовић и Богдан Мајсторовић, саветник у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Потпретседник Савезног

извршног већа

Александар Рањковић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

Бр. СНС (А) 28

Београд, 30. III. 1955 год.

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам у прилогу Предлог закона о Југословенској народној армији, који је поднело Савезно

зно извршно веће актом В. бр. 1500 од 29. III. о. т., и молим да га упутите Одбору за организацију власти и управу на претресање и даљи поступак.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило генерал-мајора Вјекослава Колба и Милорада Вучковића, државног саветника у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковника Вида Косовића и Богдана Мајсторовића, саветника у наведеном секретаријату.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник

Моша Пијаде, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Бр. СНС (А) 28

Београд, 30. III. 1955 год.

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ
ВЛАСТИ И УПРАВУ

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог закона о Југословенској народној армији с молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

За своје поверенике при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило генерал-мајора Вјекослава Колба и Милорада Вучковића, државног саветника у Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног већа, а за стручњаке пуковника Вида Косовића и Богдана Мајсторовића, саветника у наведеном секретаријату.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник

Влада Зечевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

ГЛАВА I

1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Југословенска народна армија је оружана војна снага Федеративне Народне Републике Југославије.

Задатак је Југословенске народне армије да брани територијалну целину, независност и слободан унутрашњи развитак Федеративне Народне Републике Југославије, као и да пружи подршку међународним обавезама Југославије у одбрани мира и безбедности у свету.

Члан 2

Југословенска народна армија састоји се од копнене војске, ратне морнарице и ратног ваздухопловства, а организована је у војне јединице и установе.

Копнена војска, ратна морнарица и ратно ваздухопловство имају одређене родове и службе.

Члан 3

Родови Југословенске народне армије су пешадија, артиљерија, оклопне јединице, авијација, поморство, инжењерија, коњица и јединице везе.

Службе Југословенске народне армије су техничка, ваздухопловско-техничка, морнаричко-техничка, хемиска, интендантска, санитетска, ветеринарска, саобраћајна, грађевинска, правна, геодетска, финансијска, административна и музичка.

Родови се могу делити на врсте и специјалности, а службе на гране и специјалности.

Инжењерија обухвата и инжењерску грану техничке службе, а јединице везе и грану везе техничке службе.

Врховни командант Југословенске народне армије може оснивати, спајати и укидати поједине родове и службе, као и њихове врсте односно гране.

Члан 4

Југословенска народна армија може се налазити у редовном, приправном, мобилном и ратном стању.

У редовном стању Југословенска народна армија је у мирнодопском саставу и њен рад усмерен је на подизање војне готовости.

У приправном стању у Југословенској народној армији предузимају се мере предострожности у циљу појачања заштите земље, као и мере за евентуални прелазак Југословенске народне армије у мобилно односно ратно стање.

У мобилном стању Југословенска народна армија или њени поједини делови су у ратном саставу у пуној бојној готовости.

Југословенска народна армија се налази у ратном стању када је Федеративна Народна Република Југославија у рату.

Приправно и мобилно стање може бити делимично и опште.

Члан 5

Приправно и делимично мобилно стање Југословенске народне армије проглашава Врховни командант.

Југословенска народна армија прелази у опште мобилно стање проглашењем опште мобилизације земље, а у ратно стање — проглашењем ратног стања.

2. РУКОВОЂЕЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОМ НАРОДНОМ АРМИЈОМ

Члан 6

Југословенском народном армијом командује Врховни командант оружаних снага. Врховни командант оружаних снага је Претседник Републике.

Управним пословима Југословенске народне армије руководи Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 7

Врховни командант:

1) одређује задатке Југословенској народној армији у редовном, приправном, мобилном и ратном стању;

2) одлучује о наоружању и опреми;

3) одређује организацију, формацију и дислокацију војних јединица и установа;

4) даје смернице за израду планова за одбрану земље, и планове мобилизације, концентрације и демобилизације Југословенске народне армије и одбрана те планове;

5) прописује основна и општа тактичка и оперативна правила за Југословенску народну армију;

6) доноси прописе о обуци, дисциплини и унутрашњим односима у Југословенској народној армији;

7) наређује извођење маневара;

8) производи, унапређује, поставља и разрешава официре;

9) прописује делокруг и овлашћења старешина јединица и установа;

10) установљава и додељује јединицама војне заставе;

11) врши и друге послове који су му стављени у надлежност законом и другим прописима.

Члан 8

Врховни командант врши послове из своје надлежности на основу и у оквиру Устава, закона и

сдлука Савезне народне скупштине, као и у оквиру одговарајућих прописа Савезног извршног већа.

Врховни командант може за извршење послова из своје надлежности доносити указе, правилнике, правила, упутства и решења, као и наредбе, запозвести и друге акте командовања.

Члан 9

Вршење појединих послова из тач. 1, 2, 3, 6, 8 и 9 претходног члана Врховни командант може пренети на Државног секретара за послове народне одбране.

Актом о преношењу послова на основу претходног става Врховни командант може овластити Државног секретара за послове народне одбране да вршење неких од тих послова пренесе на друге старешине. Тим актом одређују се послови који се могу пренети и на које старешине.

Члан 10

У вршењу управних послова Југословенске народне армије Државни секретар за послове народне одбране:

1) припрема прописе и планове које доноси Врховни командант;

2) припрема нацрте прописа који се тичу Југословенске народне армије, а које доноси Савезно извршно веће и други органи;

3) руководи пословима припремања Југословенске народне армије за одбрану земље и пословима за њено снабдевање;

4) производи, унапређује, поставља и разрешава подофицире и војне службенике;

5) поставља грађанска лица за службенике у Југословенској народној армији и решава о престанку њихове службе;

6) врши и друге послове који се односе на управљање Југословенском народном армијом, а који су му стављени у надлежност законима и другим посебним прописима.

Државни секретар за послове народне одбране може овластити друге старешине да врше произвођење и унапређење подофицира и војних службеника XII до VIII класе, постављање и разрешавање подофицира и војних службеника XII до IV класе, као и да доносе решења о службеничким односима грађанских лица на служби у Југословенској народној армији закључно са VI платним разредом.

Члан 11

У вршењу управних послова у Југословенској народној армији Државни секретаријат за послове народне одбране непосредно извршује законе и друге акте Савезне народне скупштине, уредбе и друге акте Савезног извршног већа и наредбе и друге акте Врховног команданта.

За извршење закона, уредаба и других аката Савезне народне скупштине и Савезног извршног већа Државни секретар за послове народне одбране одговара Савезном извршном већу, а за извршење наредба и других аката Врховног команданта — Врховном команданту.

Члан 12

Организацију и надлежност Државног секретаријата за послове народне одбране прописује Савезно извршно веће уредбом.

3 ВОЈНИ ТЕРИТОРИЈАЛНИ ОРГАНИ

Члан 13

У војном погледу територија Федеративне Народне Републике Југославије дели се на армиске области, војне округе и војне отсеке, на којима се образују одговарајући војни територијални органи.

Поделу територије Федеративне Народне Републике Југославије у војном погледу, образовање војних територијалних органа и њихова подручја прописује Врховни командант.

Члан 14

Војни територијални органи врше у оквиру прописаног им делокруга следеће послове:

1) воде евиденцију војних обвезника;

2) воде евиденцију јахаће, теглеће и товарне стоке са прибором, превозних и грађевинских представа са резервним деловима и алатом, пописаних за потребе Југословенске народне армије;

3) врше регрутовања грађана за Југословенску народну армију;

4) организују и спроводе позивање и упућивање војних обвезника на службу у Југословенску народну армију;

5) врше мобилизациске послове сагласно са посебним прописима;

6) врше инструкторске послове и контролу у области предвојничке обуке и у области мобилизационих послова који су стављени у дужност народним одборима општина и градова;

7) врше и друге послове који су им стављени у надлежност законима, прописима Савезног извршног већа и Врховног команданта, као и прописима Државног секретара за послове народне одбране.

Војни територијални органи врше послове на основу и у оквиру закона и других прописа, а према наређењима и упутствима Државног секретара за послове народне одбране.

ГЛАВА II

1. ЛИЧНИ САСТАВ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

Члан 15

Лични састав Југословенске народне армије дели се на стални и резервни.

Члан 16

Стални састав Југословенске народне армије сачињавају:

1) војници,

2) питомци војних школа,

3) активни подофицири,

4) активни официри,

5) активни војни службеници,

6) грађанска лица на служби у Југословенској народној армији.

Као војници у смислу овог закона сматрају се и морнари, као и разводници и десетари уколико у појединим одредбама није другачије прописано.

Војни службеници могу припадати само службама.

Члан 17

Резервни састав Југословенске народне армије сачињавају војни обвезници, и то: војници — обвезници, резервни подофицири, резервни официри и резервни војни службеници.

Члан 18

Стални састав Југословенске народне армије бројно и по чиновима односно класама старешина, одређује се формацијом.

Резервни састав, бројно и по чиновима односно класама старешина, одређује се према потреби попуњавања Југословенске народне армије у мобилном и ратном стању.

Члан 19

Војна лица приликом ступања у Југословенску народну армију дају ову свечану обавезу:

„Ја (рођено и породично име) свечано се обавезујем да ћу верно служити своме народу, да ћу бранити моју социјалистичку Отаџбину Федеративну Народну Републику Југославију, да ћу чувати братство и јединство наших народа и углед Југословенске народне армије, и да ћу савесно извршавати сва наређења мојих старешина. Увек ћу бити спреман да се борим

за слободу и част Отаџбине не жалећи да у тој борби дам и свој живот."

Војници дају обавезу усмено, а подофицери, официри и војни службеници усмено и писмено.

Једном дата обавеза остаје на снази за све време трајања војне обавезе.

Члан 20

Под војним лицима у смислу овог закона подразумевају се војници на отслужењу војног рока, питомци војних школа, активни подофицери, официри и војни службеници, као и лица из резервног састава док се као војни обвезници налазе на војној дужности у Југословенској народној армији.

Члан 21

Војна лица су дужна да извршавају наређења претпостављених старешина која се тичу службе, а када је то прописано и наређења старијих, осим ако би извршење наређења претстављало кривично дело.

Члан 22

У вршењу службе војна лица су дужна нарочито:

- 1) да службу врше савесно и у складу са законима и другим прописима;
 - 2) да брижљиво чувају наоружање и остала материјална средства и опрему који су им поверени;
 - 3) да употпуњују своје стручно, политичко и опште образовање;
 - 4) да чувају војну тајну;
 - 5) да од потчињених захтевају савесно извршење наређења која се тичу службе, дисциплинованост и пожртвованост у служби и да их контролишу у вршењу службе;
 - 6) да у свакој прилици чувају свој лични углед и углед Југословенске народне армије;
 - 7) да чувају достојанство потчињених и да им у свакој прилици обезбеде права која им по закону припадају.
- Обавеза чувања тајне траје и по престанку службе у Југословенској народној армији.

Члан 23

Војна лица носе војну униформу, према прописима које доноси Врховни командант.

Члан 24

Војно лице не може вршити другу службу нити се бавити каквим другим занимањем, сем ако је то посебним прописом дозвољено.

Војно лице може вршити изборне дужности у органима власти, самоуправним и у другим друштвеним организацијама.

Члан 25

Војно лице може примити страном одликовање само по одобрењу Државног секретара за послове народне одбране.

Члан 26

Страни држављанин може бити примљен у Југословенску народну армију и стицати чинове односно класе само у приправном, мобилном и ратном стању.

По престанку приправног, мобилног односно ратног стања страни држављанин може остати у сталном саставу Југословенске народне армије ако стекне држављанство Федеративне Народне Републике Југославије.

Члан 27

Врховни командант може превести у резервни састав Југословенске народне армије страног држављанина који је у току службе у Југословенској народној армији по претходном члану стекао чин односно класу. То лице води се у војној евиденцији као почасни старешина.

Члан 28

Врховни командант може доделити страном држављанину почасни чин иако није служио у Југословенској народној армији.

2. ЗВАЊА, ЧИНОВИ И КЛАСЕ У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

Члан 29

Највише војно звање је Маршал Југославије и може се доделити само Врховном команданту.

Члан 30

У Југословенској народној армији постоје следећи чинови:

- 1) за војнике: разводник и десетар;
- 2) за подофицере: водник, водник I класе, старији водник, старији водник I класе и заставник;

у редовима (сем поморства)
и у службама

у поморству

а) за ниже официре:

потпоручник	потпоручник
поручник	поручник корвете
капетан	поручник фрегате
капетан I класе	поручник бојног брода

б) за више официре:

мајор	капетан корвете
потпуковник	капетан фрегате
пуковник	капетан бојног брода

в) за генерале и адмирале:

генерал-мајор	контра-адмирал
генерал-потпуковник	вице-адмирал
генерал-пуковник	адмирал
генерал-армије	адмирал-флоте
генерал	

Врховни командант одређује који се највиши чинови могу стицати у појединим родовима односно службама.

Кад се у овом закону говори о официрима родова подразумевају се и официри поморства одговарајућих чинова, ако у појединим одредбама овог закона није другачије речено.

Члан 31

У Југословенској народној армији постоји два-наест класа војних службеника. Класе се обележавају римским бројевима од XII до I.

Члан 32

У погледу старешинства, класе војних службеника одговарају чиновима:

- 1) класе XII, XI, X, IX, и VIII — чиновима подофицира: водника, водника I класе, старијег водника, старијег водника I класе и заставника;
- 2) класе VII, VI, V и IV — чиновима нижих официра: потпоручника, поручника, капетана и капетана I класе;
- 3) класе III, II и I чиновима виших официра: мајора, потпуковника и пуковника.

Подофицир односно официр старији је од војног службеника одговарајуће класе.

Члан 33

Врховни командант може прописати да се уз назив чина појединих родова односно служби означава род односно служба.

Члан 34

Војна лица која врше одређене летачке дужности на војним ваздухопловима стичу војна летачка звања.

Уз назив чина војних лица са летачким звањем означава се и летчко звање тих лица.

ГЛАВА III

1. ПОПУЊАВАЊЕ СТАЛНОГ САСТАВА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

Члан 35

Попуњавање сталног састава Југословенске народне армије војницима врши се упућивањем обавезника-регрута на отслужење војног рока.

Члан 36

У циљу попуњавања Југословенске народне армије подофицирима, официрима и војним службеницима и ради њиховог стручног усавршавања постоје школе за активне подофицире, школе за активне официре и школе за резервне официре.

Војне школе за активне официре јесу:

- 1) војне академије односно школе за официре одређених служби;
 - 2) школе за усавршавање;
 - 3) више војне академије.
- За школовање војних службеника музичке службе постоје музичке школе.

Установљавање других врста војних школа, као и организацију школа, прописује Врховни командант.

Лица која се налазе у војним школама ради стицања стручне спреме за подофицире, официре и војне службенике јесу питомци војних школа, а подофицири, официри и војни службеници који се налазе у војним школама на усавршавању јесу слушаоци војних школа.

Члан 37

За активног подофицира, официра или војног службеника може бити примљен и произведен држављанин Федеративне Народне Републике Југославије који испуњава следеће опште услове:

- 1) да је здрав и способан за војну службу;
- 2) да за последње две године није судски кажњаван;
- 3) да му није ограничено вршење грађанских права;
- 4) да се против њега не води кривични поступак;
- 5) да је отслужио или на други начин регулисао војни рок, а жена да је навршила 18 година живота;
- 6) за подофицире и официре — да није прешао године живота предвиђене у члану 154 овог закона.

Лице које испуњава услове из претходног става може бити примљено за активног подофицира, официра или војног службеника у оквиру места предвиђених формацијом.

Лице које се налази у радном или службеничком односу дужно је да поднесе доказ да се против њега не води поступак пред дисциплинским судом.

Члан 38

Редовно попуњавање Југословенске народне армије активним подофицирима родова и служби врши се производством питомаца школе за активне подофицире када ту школу са успехом заврши.

Питомац се производи у чин водника даном завршетка школе за активне подофицире и од тога дана постаје активни подофицир.

Члан 39

За активног подофицира рода или служби, сем лица из члана 38, може бити примљен и:

- 1) десетар који заврши у трупи курс за десетара односно одговарајући курс у поморству или морнарничко-техничкој служби;
- 2) резервни подофицир.

Члан 40

Десетар који заврши у трупи курс за десетара односно одговарајући курс у поморству или морнарничко-техничкој служби може по отслужењу војног рока бити произведен у чин активног водника ако има препоручљиве оцене и ако положи испит за чин водника.

Члан 41

Резервни подофицир може бити примљен за активног подофицира ако испуњава опште услове (члана 37) и ако положи испит за чин активног водника, када се прима у том чину, а није завршио школу за активне подофицире.

Резервни подофицир који се прима са чином водника I класе или вишим дужан је да положи испит за чин активног водника I класе, ако тај испит није раније положио.

Члан 42

Редовно попуњавање Југословенске народне армије активним официрима родова врши се производством питомаца војне академије када ту школу са успехом заврше.

Питомац се производи у чин потпоручника одређеног рода даном завршетка војне академије тога рода и од тога дана постаје активни официр.

Члан 43

За активног официра једног рода, сем лица из члана 42, може бити примљен и резервни официр тога рода, као и лице које је у иностранству завршило школу за активне официре одговарајућег рода, ако испуњава опште услове (члан 37).

За активног официра једног рода може бити произведен и активни подофицир тога рода.

Члан 44

Активни подофицир рода може бити произведен у чин активног потпоручника ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има чин водника I класе или виши;
- 2) да има најмање пет година активне подофицирске службе, од којих најмање три године у трупи (и на броду) на дужностима које прописује Државни секретар за послове народне одбране;
- 3) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиву оцену да буде произведен у чин активног потпоручника;
- 4) да је завршио шест разреда средње школе или да има одговарајућу школску спрему;
- 5) да је положио испит за чин активног потпоручника рода.

Члан 45

Резервни официр рода може бити примљен за активног официра рода ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да је на војним вежбама односно у току раније службе у сталном саставу повољно оцењен;
- 2) да је положио одређени испит.

Члан 46

Попуњавање Југословенске народне армије активним официрима службе врши се производством питомаца војне академије или друге школе за активне официре када ту школу односно академију са успехом заврше.

Питомац се производи у чин потпоручника одређене службе даном завршетка академије односно школе за активне официре те службе и од тога дана постаје активни официр.

Члан 47

За активног официра службе може, сем лица из члана 46, бити произведен односно примљен и:

- 1) питомац који је завршио школу за резервне официре и који има високу стручну спрему;
- 2) активни подофицир рода односно службе;
- 3) активни војни службеник;
- 4) резервни официр;
- 5) војник-обвезник, резервни подофицир и војни службеник који има високу стручну спрему.

За активне официре службе може бити примљено и лице које је у иностранству завршило за активне официре службе, ако испуњава опште услове (члан 37)

Члан 48

Питомац који заврши школу за резервне официре и који има високу стручну спрему, ако буде примљен за активног официра службе, производи се у чин поручника службе.

Члан 49

Активни подофицир рода односно службе може бити произведен у чин активног потпоручника службе, ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има чин водника I класе или виши;
- 2) да има најмање пет година активне подофицирске службе;
- 3) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиву оцену да буде произведен у чин активног потпоручника;
- 4) да је завршио шест разреда средње школе или да има одговарајућу школску спрему;
- 5) да је положио испит за активног потпоручника службе.

Активни подофицир који стекне високу стручну спрему може бити произведен у чин поручника службе која одговара његовој стручној спреми, ако испуњава услове из тач. 3 претходног става и ако положи испит за чин активног потпоручника те службе.

Члан 50

Активни војни службеник може бити преведен за активног официра службе и произведен у одговарајући официрски чин, ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да је најмање у VII класи;
- 2) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиву оцену за преводње;
- 3) да има стручну спрему за службу у коју се преводи;
- 4) да је положио одређени испит

Активном војном службенику који је произведен у официрски чин, време проведено у класи рачуна се као време проведено у чину у који је произведен.

Активни војни службеник музичке службе може бити произведен у чин активног потпоручника музичке службе ако испуњава услове из ст. 1 тач. 2 овог члана, ако је најмање у X класи, ако има завршену средњу музичку школу (теориско-наставни отсек) и ако положи испит за чин потпоручника те службе.

Војни службеник XII до VII класе који стекне високу стручну спрему може бити произведен у чин поручника службе која одговара његовој стручној спреми, ако испуњава услове из ст. 1 тач. 2 овог члана и ако положи испит за чин потпоручника те службе.

Члан 51

Резервни официр рода или службе може бити примљен за активног официра службе ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да је на војним вежбама односно у току раније службе у сталном саставу повољно оцењен;
- 2) да је положио одређени испит.

Члан 52

Војник-обвезник, резервни подофицир и резервни војни службеник који има високу стручну спрему може бити примљен за активног официра службе и произведен у чин поручника, ако испуњава опште услове (члан 37) и ако положи испит за чин активног потпоручника службе у коју се прима.

Војни службеник који се производи у официрски чин по претходном ставу, а налази се у V или вишој класи, производи се у чин који одговара класи у којој се налази, ако положи одређени испит.

Истакнути стручњак који има високу стручну спрему може бити примљен за активног официра службе ако испуњава опште услове (члан 37). Таквом лицу, чин се одређује према стручној спреми, годинама службе односно стручне праксе и звању.

Члан 53

За активног војног службеника прима се:

- 1) питомац који заврши војно-музичку школу — у музичкој служби;
- 2) војни стипендист који није положио испит за чин резервног потпоручника службе.

Члан 54

За активног војног службеника по молби или по пристанку може бити преведен односно примљен:

- 1) активни официр;
- 2) активни подофицир;
- 3) резервни официр;
- 4) резервни подофицир;
- 5) резервни војни службеник;
- 6) војник-обвезник.

Члан 55

Активни подофицир и официр могу бити преведени за војног службеника ако положе одређени испит. Испит не полаже активни подофицир и официр који се преведе у исту службу.

Активни подофицир и официр преводи се у класу војног службеника која одговара његовом чину, а време проведено у чину из кога се преводи рачуна се као време проведено у класи у коју се преводи.

Активни подофицир чина водника I класе или вишег може бити преведен за активног војног службеника VII класе ако испуњава следеће посебне услове:

- 1) да има најмање пет година подофицирске службе;
- 2) да за последње две године има повољне оцене у служби;
- 3) да је завршио шест разреда средње школе или да има одговарајућу школску спрему;
- 4) да је положио испит за активног војног службеника VII класе.

Активни подофицир који је стекао високу стручну спрему може бити произведен за војног службеника VI класе ако испуњава услове из тачке 2 претходног става.

Члан 56

Резервни подофицир, официр или војни службеник може бити примљен за активног војног службеника класе која одговара његовом чину односно класи ако поред општих услова (члан 37) испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има стручну спрему за службу у коју се прима;
- 2) да је на војним вежбама односно у току раније службе у сталном саставу повољно оцењен;
- 3) да је положио одређени испит.

Члан 57

Војни стипендист или војник-обвезник који испуњава опште услове (члан 37) може бити примљен за активног војног службеника и произведен у класу за коју има стручну спрему и то:

- 1) ако има нижу стручну спрему — у XII класу;
- 2) ако има средњу стручну спрему — у IX класу;
- 3) ако има вишу стручну спрему — у VII класу;
- 4) ако има високу стручну спрему — у VI класу.

Питомац који заврши војно-музичку школу производи се у XII класу војног службеника.

Војни службеник који стекне вишу стручну спрему од оне коју је имао, унапређује се у почетну класу према стручној спреми коју је стекао, ако та стручна спрема одговара служби у којој се налази и ако је то за њега повољније.

Војни службеник који стекне вишу стручну спрему од оне коју је имао, а који не одговара струци у којој се налази, може бити преведен у другу службу која одговара стручној спреми коју је стекао.

Члан 58

Војни службеник који први пут ступа у службу прима се као приправник.

Приправнички стаж траје три године.

Приправник не може бити унапређен у наредну класу док не проведе приправнички стаж и не положи стручни испит. Стручни испит може се положити после две године приправничког стажа.

Време проведено у служби код државних органа, привредних и друштвених организација и установа, на пословима за које се тражи стручна спрема коју приправник има, признаје се у приправнички стаж.

Испит из ст. 3 овог члана дужан је положити и активни подофицир односно војни службеник који је због стицања више стручне спреме произведен односно унапређен по чл. 55 ст. 4 односно по чл. 57 ст. 3 и 4.

Члан 59

Истакнути стручњак који има високу стручну спрему може бити примљен за активниот војног службеника ако испуњава опште услове (чл. 37). Таквом лицу класа се одређује према стручној спреми, годинама службе, односно стручне праксе и према звању.

Члан 60

Грађанска лица примају се у службу у Југословенску народну армију као радници или службеници на основу општих прописа, као и посебних прописа које доноси Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 61

Под нижом стручном спремом у смислу овог закона подразумева се непотпуна средња школа за опште образовање са положеним нижим течајним испитом, ако је полагање тог испита прописано, односно њој равна школа са положеним завршним испитом, ако је тај испит прописан. Под средњом стручном спремом подразумева се завршена средња или њој равна школа са положеним вишим течајним односно завршним испитом. Под вишом стручном спремом подразумева се завршена виша школа са положеним завршним испитом, а под високом стручном спремом завршени факултет или њему равна висока школа са положеним испитом.

Савезно извршно веће прописује које војне школе одговарају појединим школама из претходног става.

Члан 62

Савезно извршно веће доноси прописе о томе у којим се случајевима испити које су војна лица положила или положи у току војне службе, и стручни испити које су положили или положи државни службеници у току своје службе признају, у целости или делимично, као стручни испити службеника односно као испити положени у току војне службе.

Државни секретаријат за послове народне одбране носи прописе о испитима по чл. 45 тач. 2,

чл. 50 тач. 4, чл. 51 тач. 2, чл. 52 ст. 2, чл. 55 ст. 1 и 3 и чл. 56 тач. 3. Овим прописима Државни секретаријат за послове народне одбране може одредити да се за те испите у целости или делимично признају испити положени у току раније службе у Југословенској народној армији.

2. ПОПУЊАВАЊЕ РЕЗЕРВНОГ САСТАВА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

Члан 63

Попуњавање резервног састава Југословенске народне армије војницима-обвезницима врши се по посебном закону.

Члан 64

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се подофицирима.

- 1) превођењем активних подофицира у резерву;
- 2) произвођењем десетара у чин резервног војника

Члан 65

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се официрима:

- 1) превођењем активних официра у резервни састав;
- 2) произвођењем резервних официра који су завршили школу за резервне официре у чин резервног потпоручника.

Изузетно, у чин резервног потпоручника може бити произведен војник-обвезник који има вишу или високу стручну спрему и који за време службе војног рока или на војној вежби добије препоручљиву оцену за производство и положен испит за чин резервног потпоручника. У чин резервног потпоручника може изузетно бити произведен и резервни подофицир.

Услове за произвођење резервних подофицира у чин резервног потпоручника прописује Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 66

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се војним службеницима:

- 1) превођењем активних војних службеника у резервни састав;
- 2) произвођење за војне службенике војника — обвезника са најмање средњом стручном спремом који су се на војној вежби оспособили за вршење дужности војног службеника одговарајуће службе.

Војници — обвезници са високом или вишом стручном спремом производе се за резервне војне службенике VII класе, а војници обвезници са средњом стручном спремом за резервне војне службенике IX класе.

3. ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ О ПОПУЊАВАЊУ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

Члан 67

Подофицир или официр може бити, по потреби службе или по молби, преведен из једног рода у други, односно из једне службе у другу, као и из рода у службу и обратно, а војни службеник из једне службе у другу, ако има стручну спрему за род односно службу у коју се преводи.

Подофицир, официр или војни службеник може, по потреби службе или по молби бити упућен на преквалификавање, ради стицања стручне спреме за превођење на основу одредбе претходног става.

Превосићење и преквалификавање војника може се вршити само по потреби службе.

Члан 68

Попуњавање Југословенске народне армије подофицирима, официрима и војним службеницима у ратном стању врши се по одредбама овог закона.

Врховни командант може прописати да се Југословенска народна армија у ратном стању попуњава подофицирима, официрима и војним службеницима без обзира на услове прописане у овом закону, а с обзиром на осведочену храброст, способност за командовање и руковођење, стручност, као и за ратне заслуге.

ГЛАВА IV

УНАПРЕЂИВАЊЕ ВОЈНИКА, ПОДОФИЦИРА, ОФИЦИРА И ВОЈНИХ СЛУЖБЕНИКА

Члан 69

Војник може бити унапређен у чин разводника после шест месеци служења војног рока, ако се истакне као добар војник и ако је оцењен да са успехом може вршити дужности разводника.

Разводник може бити унапређен у чин десетара после једанаест месеци служења војног рока, ако са успехом заврши у трупи курс за десетаре односно одговарајући курс у поморству или морнаричко-техничкој служби или ако се нарочито истакне у служби и буде оцењен да са успехом може вршити дужности десетара.

Десетар може бити произведен у чин резервног водника на крају служења војног рока, ако је оцењен као способан за вршење дужности водника.

За унапређивање морнара важе одредбе претходних ставова, с тим да морнар може бити унапређен у чин разводника после 11 месеци, а у чин десетара после две године служења војног рока.

Унапређивање војника врше команданти пукова или самосталних батаљона, као и старешине њима равних и виших јединица и установа.

Члан 70

У чин резервног разводника може бити унапређен војник-обвезник који се на војној вежби истакне као добар војник и који буде оцењен да са успехом може вршити дужности разводника.

У чин резервног десетара може бити унапређен резервни разводник који се на војној вежби истакне и буде оцењен да са успехом може вршити дужности десетара.

Члан 71

Активни подофицир, официр или војни службеник може бити унапређен само у оквиру формације, а резервни према потреби попуњавања Југословенске народне армије у мобилном и ратном стању и ако испуњава остале услове за унапређивање предвиђене у овом закону.

Између два или више лица истог чина односно класе која подједнако испуњавају остале услове за унапређење, првенство на унапређење има лице које је раније произведено односно унапређено у чин односно класу у којој се налази.

Између два или више лица истог чина односно класе која испуњавају услове за унапређивање, а која су истовремено произведена односно унапређена у чин односно класу у коме се налазе, првенство на унапређење има лице које има боље службене оцене у том чину односно класи.

Између два или више лица истог чина односно класе која испуњавају услове за унапређење, ако су истовремено произведена односно унапређена и ако имају подједнаке службене оцене у чин односно класи у коме се налазе првенство на унапређење има лице:

1) које је дуже времена успешно обављало вишу дужност;

2) које има боље оцене у претходном чину односно класи;

3) које има већу стручну спрему.

Формациско место у погледу унапређивања неће се сматрати да је попуњено ако је због недостатака старешина одговарајућег чина односно класе попуњено старешином нижег чина односно класе од чина односно класе која је за то место предвиђено формацијом

Члан 72

Активни подофицир може бити унапређен у виши подофицирски чин ако испуњава следеће опште услове:

1) да је служио, и то:

у чину водника — 4 године,

у чину водника I класе — 4 године,

у чину старијег водника — 5 година,

у чину старијег водника I класе — 5 година;

2) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиву оцену за унапређење у виши чин;

3) да за последње две године није судски кажњаван и да се противу њега не води кривични поступак ни поступак пред дисциплинским судом;

4) да у току последње године није за једну дисциплинску грешку кажњен са више од 10 дана или за више дисциплинских грешака укупно са више од 20 дана затвора односно да у току последње године није био кажњен за дисциплински преступ;

5) да није удаљен од службе.

Члан 73

У чин водника I класе, сем у поморству и морнаричко-техничкој служби, и у чин заставника може бити унапређен активни подофицир који положи испит за односни чин.

У чин старијег водника поморства и морнаричко-техничке службе може бити унапређен активни подофицир који заврши одговарајућу школу односно курс за подофицире поморства или морнаричко-техничке службе и који положи испит за тај чин.

Члан 74

Активни официр може бити унапређен у виши чин ако испуњава следеће опште услове:

1) да је служио у чину и то:

у чину	у роду или служби сем у поморству	у поморству
потпоручника	3 године	2 године
поручника	4 "	3 "
капетана	3 "	4 "
капетана I класе	4 "	5 "
мајора	4 "	5 "
потпуковника	5 "	4 "
пуковника	5 "	5 "

2) да је провео одређено време на командним положајима односно одређеним дужностима у служби;

3) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиву оцену за унапређење у виши чин;

4) да за последње две године није судски кажњаван и да се против њега не води кривични поступак ни поступак пред дисциплинским судом;

5) да у току последње године није био кажњен за дисциплински преступ;

6) да није удаљен од службе.

Командне положаје односно дужности у служби и време из тач. 2 претходног става прописује Државни секретар за послове народне одбране.

Активни официр службе може бити унапређен у чин мајора и виши само ако има високу стручну спрему или ако је завршио војну академију своје службе.

Активни официр службе за коју је прописана висока стручна спрема, а чије је редовно школовање на факултету или високој школи трајало

десет семестра, биће унапређен у чин капетана после три године проведене у чину поручника, а ако је редовно школовање на факултету или високој школи трајало дуже од десет семестра — после две године проведене у чину поручника.

Члан 75

У чин капетана, мајора и пуковника активни официр може бити унапређен ако положи испит за односни чин.

У чин генерал-мајора односно контра-адмирала може бити унапређен активни пуковник односно капетан бојног брода који је завршио највишу војну школу у земљи или њој равну школу у иностранству односно у одређеним службама факултет или равну школу која даје стручну спрему за односну службу, ако положи испит за односни чин. Овај испит полажу кандидати које одреди Државни секретар за послове народне одбране на предлог Војног савета.

Активни официр службе са завршеним факултетом или равном школом која даје стручну спрему за службу у којој се тај официр налази, може бити унапређен у чин капетана или пуковника ако положи испит за односни чин.

Општи стручни део испита за чин капетана службе полаже се по програму за испите службеника одговарајуће струке и школске спреме код државних органа, а војни стручни део испита, као и остали испити из ст. 1, 2 и 3 овог члана по програму које пропише Државни секретар за послове народне одбране.

Испит за чин капетана службе по програму из претходног става полаже официр службе који има завршену средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну опрему за службу у којој се налази.

Члан 76

Активни војни службеник може бити унапређен у вишу класу ако испуњава следеће услове:

- 1) да је служио, и то:
 - у XII и XI класи — по 4 године,
 - у X и IX класи — по 5 година,
 - у VIII класи — 4 године,
 - у VII класи — 3 године,
 - у VI класи — 4 године,
 - у V класи — 3 године,
 - у IV и III класи — по 4 године,
 - у II класи — 5 година.
- 2) да за последње две године има повољне оцене у служби и препоручљиве оцене за унапређење у вишу класу;
- 3) да за последње две године није судски кажњаван и да се противу њега не води кривични поступак ни поступак пред дисциплинским судом;
- 4) да у току последње године није за једну дисциплинску грешку кажњен са више од десет дана или за више дисциплинских грешака укупно са више од двадесет дана затвора односно да у току последње године није био кажњаван за дисциплински преступ;
- 5) да није удаљен од службе.

У године из тач. 1 овог члана урачунава се и време проведено на цивилном стажу.

Активни војни службеник са високом стручном спремом, чије је редовно школовање на факултету или високој школи трајало десет семестара, биће унапређен у V класу ако је у VI класи провео три године, а ако је редовно школовање на факултету или високој школи трајало дуже од десет семестара — после две године проведене у VI класи.

Члан 77

Активни војни службеник може напредовати, и то:

- 1) ако има нижу стручну спрему — до VIII класе;
 - 2) ако има средњу стручну спрему — до IV класе;
 - 3) ако има вишу стручну спрему — до III класе;
 - 4) ако има високу стручну спрему — до I класе.
- Изузетно, активни војни службеник са нижом стручном спремом може напредовати до VI класе, ако се у служби нарочито истиче и ако положи испит за војног службеника VII класе.

Члан 78

Активни подофицир, официр или војни службеник може изузетно бити унапређен у непосредно виши чин односно класу без обзира на услове за унапређивање прописане у овом закону, ако је показао изванредне успехе у раду и ако то захтевају нарочите потребе службе.

Унапређивање по претходном ставу официра и војних службеника VII до I класе врши Врховни командант, а подофицира и војних службеника XII до VIII класе Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 79

Резервни подофицир може бити унапређен у виши подофицирски чин ако је у чину у коме се налази провео време прописано у чл. 72 овог закона и ако је на војној вежби добио повољну оцену.

У чин водника I класе, сем у поморству и морнарично-техничкој служби и у чин заставника резервни подофицир може бити унапређен ако положи испит за односни чин, а тај испит није положио у току раније службе у сталном саставу.

У чин старијег водника поморства и морнаричко-техничке службе резервни подофицир може бити унапређен ако положи испит за тај чин, а тај испит није положио у току раније службе у сталном саставу.

Члан 80

Резервни официр рода или службе може бити унапређен ако испуњава следеће услове:

- 1) да је у чину у коме се налази провео годину дана дуже од времена прописаног у чл. 74 овог закона;
 - 2) да је са успехом завршио војну вежбу и добио препоручљиву оцену за унапређење у виши чин;
 - 3) да за последње две године није судски кажњаван и да се против њега не води кривични поступак ни поступак пред дисциплинским судом.
- Одредбе чл. 74 ст. 3 примењују се и на унапређивање резервних официра.

Члан 81

Резервни официр који је као активни официр у једном чину провео најмање две године може бити унапређен у виши чин иако није био на војној вежби.

На основу повољне оцене са једне војне вежбе резервни официр, може бити и два пута унапређен. Резервни официр, истакнути стручњак са високом стручном спремом, може бити унапређен и без војне вежбе, односно може на основу оцене са једне војне вежбе бити унапређен више пута, као и бити ванредно унапређен у чин који одговара његовој стручној спреми, годинама службе, односно стручне праксе и звању.

Члан 82

Резервни официр може бити унапређен у чин резервног мајора рода ако положи испит за тај чин, а резервни официр службе ако има високу

стручну спрему и ако положи испит за чин мајора службе.

Резервни официр може бити унапређен до чина потпуковника, а за ратне заслуге и у чин пуковника и виши.

Члан 83

Резервни војни службеник може бити унапређен у вишу класу ако испуњава следеће опште услове:

1) да је у класи у којој се налази провео време прописано у чл. 76 овог закона, а тоо време за унапређење у VI класу и више повећава се и за једну годину;

2) да је са успехом завршио војну вежбу и добио препоручљиву оцену за унапређење;

3) да за последње две године није судски кажњаван и да се противу њега не води кривични поступак ни поступак пред дисциплинским судом.

Одредбе чл. 81 овог закона примењиваће се и на унапређивање резервних војних службеника.

Члан 84

Резервни војни службеник може напредовати, и то:

1) ако има нитку стручну спрему — до VIII класе;

2) ако има средњу или вишу стручну спрему — до IV класе;

3) ако има високу стручну спрему — до II класе.

Резервни војни службеник може бити унапређен у III класу ако положи испит за ту класу.

Резервни војни службеник може бити унапређен у I класу само за ратне заслуге.

Члан 85

Унапређивање питомаца војних школа врши се по посебним прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 86

Унапређивање подофицира, официра и војних службеника у ратном стању врши се по одредбама овог закона.

Врховни командант може прописати да се унапређивање у рату врши, без обзира на услове одређене у овом закону, а с обзиром на осведочену храброст, способност за командовање и руковођење, стручност, као и за ратне заслуге.

ГЛАВА V

СТАЊА У СЛУЖБИ

Члан 87

Активни подофицир, официр и војни службеник може у току службе бити на дужности на школовању, на боловању односно лечењу, на расположењу и удаљен од дужности.

Лицима из претходног става по правилу се одређује ратни распоред без обзира на њихово стање у служби.

Члан 88

Активни подофицир, официр и војни службеник поставља се по правилу на формациско место овог чина односно класе.

Генерал-армије и генерал не морају бити постављени на одређену дужност.

Члан 89

Активни подофицир, официр и војни службеник може бити по потреби службе постављен за вршиоца дужности на формациско место вишег чина односно класе. Време проведено на положају

вршиоца дужности вишег чина односно класе рачуна се као вршење дужности вишег чина односно класе.

Активни подофицир, официр и војни службеник који се видно истиче стручном опремом и способношћу за командовање и руковођење може изузетно бити постављен на формациско место непосредно вишег чина односно класе.

Члан 90

Активни подофицир, официр и војни службеник може бити постављен на формациско место непосредно нижег чина односно класе:

1) по потреби службе;

2) због неспособности за вршење дужности свога чина односно класе;

3) по пресуди дисциплинског суда.

Лице постављено на формациско место непосредно нижег чина односно класе по потреби службе задржава сва права везана за свој чин односно класу.

Постављење на формациско место нижег чина односно класе по тач. 2 ст. 1, врши се на основу налаза надлежне војне лекарске комисије, а због неспособности из других разлога на основу оцене (чл. 103 и 107).

Лице које је постављено на нижи положај по тач. 2 и 3 овог члана има за време док се налази на том положају сва права везана за тај положај. Ако је на нижи положај постављен због физичке неспособности, задржава сва права свог чина односно класе.

Члан 91

На формациска места која су одређена за официре могу се по правилу, постављати само официри; на формациска места која су одређена за војне службенике — само војни службеници, а на формациска места која су одређена за подофицире — само подофицири.

Државни секретар за послове народне одбране може прописати да се у одређеним случајевима и под одређеним условима отступи од начела изложеног у претходном ставу.

Старшина постављен на формациско место по претходном ставу задржава за време док се налази на том месту, сва права која су везана за његов чин односно класу.

Члан 92

Старешини који је привремено спречен да обавља своју дужност одређује се заступник.

Заступник се може повремено одредити и на упражњено формациско место. Заступник може вршити дужност поред своје редовне дужности. Заступање може трајати најдуже четири месеца, а по одобрењу другог претпостављеног старешине од једне године.

Заступнику старешине вишег чина односно класе или на вишем положају време проведено у заступању рачуна се као вршење дужности вишег чина односно положаја ако је заступање трајало дуже од четири месеца.

Члан 93

Подофицир, официр и војни службеник упућен на школовање које траје дуже од једне године разрешава се дужности.

Лице које се налази на школовању има за то време сва права која су везана за његов чин односно класу.

Члан 94

Подофицир, официр и војни службеник који због болести не може вршити службу разрешава се дужности, ако болест траје, или ако надлежни орган здравствене службе предвиђа да ће трајати дуже од шест месеци.

За време лечења односно боловања лицу из претходног става припадају сва права везана за његов чин односно класу односно положај, а време проведено на лечењу односно боловању рачуна се као да је проведено на дужности на којој се то лице налазило у тренутку упућивања на лечење односно боловање.

Члан 95

Подофицир, официр и војни службеник може по потреби службе бити разрешен дужности и стављен на расположење, али најдуже за шест месеци.

Члан 96

Активни подофицир, официр и војни службеник биће удаљени од дужности:

1) ако буде стављен у притвор или истражни затвор због кривичног дела за које је предвиђена казна строгог затвора или тежа казна, или ако је против њега покренут кривични поступак због таквих дела;

2) за време издржавања казне затвора због кривичног дела.

Активни подофицир, официр и војни службеник може бити удаљен од дужности:

1) ако је против њега покренут кривични поступак због кривичног дела за које је предвиђена казна затвора преко шест месеци или мања казна, али је кривично дело у вези са његовим службеним радом, а било би штетно по интересе службе да и даље остане на дужности;

2) ако је против њега покренут поступак пред дисциплинским судом, а било би штетно по интересе службе да и даље остане на дужности.

Члан 97

Удаљење од дужности траје до окончања кривичног или дисциплинског поступка, односно до завршетка издржавања казне затвора.

Време проведено на удаљењу од дужности не рачуна се за напредовање.

Члан 98

Лице према коме кривични односно дисциплински поступак буде обустављен или које буде правоснажном одлуком суда ослобођен од оптужбе, или оптужба буде одбијена, али не због ненадлежности суда, или ако одлука о казни буде поништена у обновљеном поступку или у поступку по захтеву за заштиту законитости, сматраће се као да није ни било удаљено са дужности.

Члан 99

Подофицир, официр и војни службеник може остати у истој јединици односно установи на истој дужности највише пет година, после ког времена мора бити премештен на другу дужност или на исту дужност у другој јединици односно установи. Изузетно, може бити задржан и на истој дужности у истој јединици односно установи и више од пет година ако то интерес службе захтева, и то:

1) пуковник или официр вишег чина и војни службеник I класе — решењем Врховног команданта;

2) потпуковник и војни службеник II класе или нижи — решењем Државног секретара за послове народне одбране или старешина кога он овласти.

Члан 100

Активни подофицир, официр и војни службеник који је провео четири године непрекидно или са прекидом у току шест година у гарнизонима ван седишта народног одбора среза (града) у којима су тежи услови живота биће на своје тражење премештен из таквог места.

Гарнизоне у којима су тежи услови живота одређује Државни секретар за послове народне одбране.

Члан 101

Решење о односима у служби војних лица, ако свим законом није друшчије прописано, доноси старешина надлежан за постављење.

ГЛАВА VI

1. ОЦЕЊИВАЊЕ

Члан 102

Оцењивање војних лица врши се ради утврђивања њиховог успеха у служби, као и способности и подобности за вршење службе.

Оцењивање је редовно и ванредно.

Члан 103

Редовно оцењивање активних подофицира, официра и војних службеника врши се у роковима које одређује Државни секретар за послове народне одбране. Редовно оцењивање војника врши се на крају служења војног рока.

Редовно оцењивање активних подофицира, официра и војног службеника који је због неспособности за вршење дужности овога чина односно класе постављен на формацијско место нижег чина односно класе (чл. 90 ст. 1 тач. 2) врши се сваке године док се налази на том формацијском месту.

Редовно оцењивање слушалаца и питомаца војних школа врши се на завршетку школе односно при отпусту из школе.

Редовно оцењивање војних обвезника врши се на завршетку војне вежбе.

Ванредно оцењивање активних подофицира, официра и војних службеника врши се кад је потребно да се донесе одлука у вези с односима у служби или о престанку службе, ако је од последње оценое прошло више од једне године.

Члан 104

За оцењивање активних подофицира, официра и војних службеника надлежан је њихов првопретпостављени и другопретпостављени старешина. У случају да се њихове оцено не подударају, меродавна је оцена другопретпостављеног старешина.

Изузетно, за оцењивање старешина који су непосредно потчињени Државном секретару за послове народне одбране — надлежан је само Државни секретар за послове народне одбране.

За оцењивање војника и војника-обвезника надлежан је претпостављени старешина ранга командира чете односно самосталног вода, а за оцењивање резервних подофицира, официра и војних службеника првопретпостављени старешина.

Члан 105

Оцена се саопштава активним подофицирима, као и активним и резервним официрима и војним службеницима. Повољна оцена саопштава се само у кратком садржају, а неповољна у целини.

Војницима, војницима-обвезницима и резервним подофицирима оцена се уписује у личну војну исправу.

Члан 106

Против дате оцено војно лице има право жалбе у року од петнаест дана од саопштења односно од дана пријема личне војне исправе у којој је оцена уписана.

Жалбе се предају првопретпостављеном старешини односно надлежном првостепеном војном територијалном органу.

Члан 107

По жалби против оцено решава:

1) за активне подофицире, официре и војне службенике комисија коју именује трећепретпостављени старешина, а за лица из чл. 104 ст. 2 Врховни командант;

2) за остала војна лица надлежни другопретпостављени старешина.

Против оцене комисија, као и против оцене другопретпостављеног старешина из тач. 2 претходног става нема даљег правног лека.

Члан 108

Ближе прописе о редовном и ванредном оцењивању доноси Државни секретар за послове народне одбране.

2. ПЛАТЕ И ДРУГА ПРИМАЊА

Члан 109

Плате подофицира, официра и војних службеника одређују се према чину односно класи, дужности и годинама службе и условима под којима се врши служба.

Прописе о платама доноси Савезно извршно веће.

Члан 110

За службена путовања, за селидбу у друго место, да одвојени живот од породице и за рад на терену војним лицима односно њиховим породицама припада накнада трошкова према прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране у складу са прописима којим су ова питања регулисана за државне службенике.

Члан 111

Активним подофицирима, официрима и војним службеницима припада лична опрема и отрев. Активним подофицирима, самцима, кад станују у касарни, припада бесплатан стан.

Војницима, питомцима војних школа и војницима-обвезницима, кад су на служби у сталном саставу, припада лична опрема, храна, стан и новчана примања.

Резервним подофицирима и војним службеницима XII до VIII класе, док се као војни обвезници налазе у Југословенској народној армији припада лична опрема и стан, а резервним официрима и војним службеницима VI до I класе само лична опрема.

Давања из овог члана припадају без накнаде, а под условима и у обиму који се утврђује прописима Државног секретара за послове народне одбране.

Члан 112

За потраживања према војном лицу може се ставити забрана до једне трећине, а за потраживања по основи алиментације до једне половине плате.

На редовна месечна примања војника, питомца војних школа и војника-обвезника не може се ставити забрана.

3. ОДЛИКОВАЊА, ПОХВАЛЕ И НАГРАДЕ

Члан 113

Војним лицима могу се давати одликовања, као и похвале за нарочити успех постигнут у служби.

Изузетно, војним лицима могу се давати награде за нарочито залагање и успех на пословима који су од посебног значаја за Југословенску народну армију. Јединицама и установама Југословенске народне армије могу се давати одликовања и похвале. Похвала може бити писмена и усмена.

Члан 114

Давање одликовања врши се по посебним прописима.

Усмену похвалу даје претпостављени старешина, а писмену похвалу командант пука или само сталног батаљона и старешина њима равних или виших јединица односно установа.

Награде даје Државни секретар за послове народне одбране или старешина кога он овласти.

4. ПЛАЋЕНИ ГОДИШЊИ ОДМОР И ОТСУСТВО

Члан 115

Активни подофицири, официри и војни службеници имају право на плаћени годишњи одмор у трајању од 20 до 30 дана.

Дужина плаћеног годишњег одмора одређује се према чину односно класи и годинама службе, као и према условима под којима се служба врши.

Носиоци „Партизанске споменице 1941“, народни хероји, лица са више од 20 година радног стажа, као и инвалиди са 50% и више неспособности за рад, имају право на годишњи одмор од 30 дана без обзира на чин односно класу.

Члан 116

Војницима припада редовно отсуство у трајању од 10 до 15 дана годишње. Отсуство се не може дати пре навршених шест месеци служења војног рока.

Члан 117

Војним лицима могу се одобравати отсуства због приватних послова. Ова се отсуства не рачунају у годишњи одмор односно у редовно отсуство, ако укупно не прелази седам дана у једној години.

Члан 118

За нарочито залагање и успех у служби војницима се могу одобравати наградна отсуства до укупно 30 дана у току служења војног рока.

Наградно отсуство не рачуна се у редовно отсуство.

Члан 119

Војним лицима која врше нарочито тешке и по здравље штетне послове може се одобрити годишње до 15 дана отсуства за опоравак.

Члан 120

Државни секретар за послове народне одбране може због изванредних потреба службе наредити да се обустави давање и коришћење годишњег одмора и отсуства. Због истих разлога, могу и старешине јединица или установа које овласти Државни секретар за послове народне одбране обуставити давање и коришћење годишњег одмора и отсуства појединим војним лицима.

Члан 121

Активним подофицирима, официрима и војним службеницима којима је због узрока наведених у претходном члану ускраћено коришћење годишњег одмора, припада накнада у износу плате за број дана неискоришћеног годишњег одмора.

Члан 122

Активни подофицири, официри и војни службеници којима престане служба из разлога наведених у чл. 154 тач. 2, 5 и 6 овог закона, а нису у тој години користили годишњи одмор на који су стекли право имају право на накнаду у износу плате за број дана неискоришћеног годишњег одмора.

5. СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

Члан 123

Активни подофицири, официри и војни службеници и чланови њихових породица, имају у случају болести, губитка способности за рад, старости и смрти сва права утврђена општим прописима о социјалном осигурању радника и службеника и посебним прописима о социјалном осигурању војних лица.

Члан 124

Војници, питомци војних школа и војно-обвезници који за време службе у сталном саставу Ју-

гословенска народне армије буду повређени или се разболе имају право на бесплатну лекарску помоћ и лечење.

Ако лица из претходног става буду због повреде или обољења отпуштена из Југословенске народне армије, имају право на бесплатну здравствену заштиту у погледу повреде или обољења због кога су отпуштена на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране, ако то право немају по општим прописима о социјалном осигурању.

Право на бесплатну здравствену заштиту припада и војним стипендистима.

Члан 125

Војник, питомац војне школе, или војни обвезник, који умре или погине за време службе у сталном саставу Југословенске народне армије, сахрањује се на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране, ако за сахрану о државном трошку не постоји право на неком другом основу.

Као трошкови сахране сматрају се и трошкови превоза посмртних остатака до места у коме се сахрана има извршити.

Трошкови преноса посмртних остатака активног подофицира, официра или војног службеника који погине или умре при вршењу службе или у вези са службом, до места у коме се сахрана има извршити падају на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране.

Члан 126

Породици војног лица које изгуби живот при вршењу службе или у вези са службом додељује се једнократна новчана помоћ по прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране.

6. СТУПАЊЕ У БРАК

Члан 127

Пре женидбе, активни подофицир, официр и војни службеник мора имати одобрење за ступање у брак.

Одобрење за ступање у брак може се издати:

1) активном подофициру ако има најмање пет година службе или чин водника I класе, а војном службенику музичке службе — ако има најмање XI класу;

2) активном официру и војном службенику, осим војном службенику музичке службе — без обзира на чин односно класу и године службе.

Глава VII

ОДГОВОРНОСТ ВОЈНИХ ЛИЦА

а) Кривична одговорност

Члан 128

Војна лица одговарају за кривична дела по одредбама Кривичног законика и других закона.

За суђење војних лица због кривичног дела надлежни су војни судови, ако законом није другачије прописано.

Организација и надлежност војних судова и војног тужиоштва прописују се законом.

Члан 129

Војно лице може бити лишено слободе, по праву само од стране војног органа.

Други државни орган може лишити слободе војно лице само ако је затечено на извршењу кривичног дела које повлачи потражни затвор, или ако постоји опасност од бекства или ако би били угрожени животи или друга важна добра грађана кад би то лице остало на слободи. У том случају, државни

орган који је лишио слободе војно лице дужан је одмах предати га најближој војној јединици односно установи, са извештајем о извршеном кривичном делу и разлозима због којих га је лишио слободе.

б) Дисциплинска одговорност

Члан 130

Војно лице које при вршењу службе или ван службе повреди војну дисциплину или правила службе одговара дисциплински за дисциплинску грешку или дисциплински преступ.

Војно лице одговара дисциплински без обзира да ли је повреда војне дисциплине или правила службе учињена умишљено или из нехата.

Дисциплинска казна не може се изрећи пре него што окривљени буде саслушан.

Члан 131

Дисциплинска грешка је лакша повреда војне дисциплине или правила службе.

Казне за дисциплинске грешке јесу:

- 1) грекоредна служба до пет дана;
- 2) забрана изласка ван крута касарне до четири дана;
- 3) опомена;
- 4) укор;
- 5) строги укор;
- 6) притвор до тридесет дана;
- 7) затвор до тридесет дана;
- 8) губитак чина, разводника и десетара.

Казна грекоредне службе не обухвата стражарску службу.

Казна грекоредне службе и казна забрана изласка ван крута касарне може се изрећи само војницима и питомцима војних школа.

Казна затвора не може се изрећи официрима и војним службеницима VII до I класе, а генералима ни казна притвора.

Члан 132

Казну за дисциплинске грешке изричу надлежне старешине.

Казну губитка чина разводника и десетара изриче надлежни старешина ранга команданта пука и виши.

По жалби против казне изречене за дисциплинску грешку решава старешина непосредно виши од онога који је казну изрекао.

Члан 133

Дисциплински преступ је тежа повреда војне дисциплине или правила службе.

Активни подофицири, официри и војни службеници, резервни официри и резервни војни службеници VII до I класе одговарају за дисциплинске преступе извршене за време војне службе у Југословенској народној армији пред војним дисциплинским судовима.

Резервни официри и резервни војни службеници VII до I класе одговарају дисциплински за поступке којима се штети углед резервног официра односно војног службеника, а који су учињени ван војне службе у Југословенској народној армији, пред судом части за резервне официре и војне службенике.

Државни секретар за послове народне одбране, односно старешина кога он овласти, може, ако нађе да је то у интересу службе, решити о дисциплинском преступу по прописима за кажњавање због дисциплинских грешака.

Члан 134

Војни дисциплински судови могу за дисциплинске преступе изрећи следеће дисциплинске казне:

- 1) смањење месечне плате за 10 до 20% у трајању од један до дванаест месеци;

2) заустављање у напредовању у трајању од шест месеци до три године;

3) затвор до шездесет дана;

4) враћање на формациско место за један чин односно класу ниже од чина односно класе кажњеног у трајању од једне до две године;

5) губитак службе;

6) губитак чина односно класе.

Губитак чина односно класе повлачи губитак службе у сталном саставу.

У случају изрицања казне из тач. 4 овог члана официр не може бити враћен на формациско место предвиђено за подофицира.

Члан 135

Судови части за резервне официре и резервне војне службенике VII до I класе могу изрећи следеће дисциплинске казне:

1) укор,

2) строги укор,

3) губитак чина односно класе.

Против пресуде суда части допуштена је жалба вишем суду части.

Члан 136

Војни дисциплински судови образују се као судови првог и другог степена и суде у већима.

У поступку пред војним дисциплинским судовима сходно се примењују одредбе Кривичног поступка, уколико посебним прописима није друкчије одређено.

Члан 137

Дисциплински преступ војника, питомца војних школа, војника обвезника, резервних подофицира и резервних војних службеника XII до VIII класе, кад су на војној служби у Југословенској народној армији расправљају се и кажњавају по дисциплинским прописима који важе за дисциплинске грешке.

Члан 138

Војно лице не може за исту повреду војне дисциплине или правила службе одговарати и пред војним дисциплинским судом и пред претпостављеним старешином.

Члан 139

Ако је радњом којом је извршено кривично дело извршен и дисциплински преступ, војно лице може одговарати пред дисциплинским судом за дисциплински преступ независно од тока и исхода кривичног поступка.

Ако војни дисциплински суд у току поступка утврди да радња скривљеног претставља дисциплинску грешку, казниће га за дисциплинску грешку.

Члан 140

Врховни командант може сваку дисциплинску казну смањити, ублажити или опростити.

Члан 141

Право на гоњење због дисциплинског преступа застарева по истеку једне године од дана кад је дисциплински преступ учињен, а због дисциплинске грешке кад истекне шест месеци од дана кад је грешка учињена. Застарелост се прекида сваком радњом надлежног органа управљеном на гоњење због дисциплинског преступа. Застарелост гоњења због дисциплинског преступа наступа у сваком случају кад протекне две године од дана кад је дисциплински преступ учињен.

Застарелост извршења дисциплинске казне због дисциплинског преступа наступа по истеку једне године од дана када је одлука о дисциплинској ка-

зни постала правоснажна, а због дисциплинске грешке кад протекне шест месеци од дана кад је дисциплинска казна изречена. Застарелост се прекида сваком радњом надлежног органа управљеном на извршење дисциплинске казне. Застарелост наступа у сваком случају кад протекне двапут онолико времена колико се тражи за застарелост извршења дисциплинске казне.

Ако дисциплински преступ претставља и кривично дело, право на дисциплинско гоњење застарева кад и право на гоњење због кривичног дела.

Члан 142

Ближе прописе о образовању, организацији, саставу, именовању судија, надлежности и поступку војних дисциплинских судова и судова части, по начелима Кривичног поступка као и о надлежности и поступку за кажњавање због дисциплинских грешака прописује Врховни командант.

в) Одговорност за прекршаје

Члан 143

Војна лица одговарају за прекршаје по општим прописима о прекршајима.

Ако државни орган надлежан за вођење административно-казненог поступка сматра да би према војном лицу за учињени прекршај требало изрећи казну затвора или заштитну меру протеривања или упућивања на боравак у одређено место, уступиће предмет војном органу надлежном за дисциплински поступак против војног лица, који ће донети решење о прекршају.

г) Материјална одговорност

Члан 144

Војно лице и грађанско лице на служби у Југословенској народној армији одговарају за штету коју при вршењу службе својим незаконитим радом причине држави.

Члан 145

Држава одговара за штету коју војна лица и грађанска лица на служби у Југословенској народној армији учине при вршењу службе грађанима, страним лицима или другим организацијама које могу бити странка у управном поступку.

Држава има право на накнаду од војног лица и грађанског лица на служби у Југословенској народној армији које је штету учинило својим незаконитим радом.

Члан 146

Ако је штета учињена учешћем војног лица, свако лице одговара за штету сразмерно степену своје кривице.

Ако се степен кривице појединих лица не може утврдити сви одговарају на једнаке делове.

Члан 147

О накнади штете коју војно лице или грађанско лице на служби у Југословенској народној армији причини држави решава редовни суд.

Посебним прописима одређује се надлежност старешина за решавања о накнади штете. Лице које је правоснажним решењем надлежног старешине обавезно да накнади штету држави, може тужбом код редовног суда тражити да суд одлучи о накнади штете.

Члан 148

Војно лице и грађанско лице на служби у Југословенској народној армији могу из оправданих разлога ослобођени од плаћања накнаде за учињену штету.

Члан 149

Ближе прописе о материјалној одговорности војних лица и грађанских лица на служби у Југословенској народној армији доноси Савезно извршно веће ако посебним законом није друкчије прописано.

Тим прописима може се одредити да се за штету причињену на предметима наоружања учинилац може обавезати на плаћање до петоструког, а на предметима опреме до троструког износа причињене штете.

ГЛАВА VIII

СЛУЖБА ГРАЂАНСКИХ ЛИЦА У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

Члан 150

Радни односи грађанских лица на служби у Југословенској народној армији регулишу се прописима за раднике и службенике на служби код државних органа и по одредбама овог закона.

Радни односи грађанских лица у појединим службама у Југословенској народној армији могу бити регулисани посебним прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 151

Грађанска лица на служби у Југословенској народној армији дужна су чувати службене и друге војне тајне. Ова обавеза траје и по престанку службе у Југословенској народној армији.

Члан 152

Грађанским лицима на служби у Југословенској народној армији могу се одредити посебни додаци на служби у Југословенској народној армији, као и додаци на посебне услове рада, према прописима које доноси Савезно извршно веће.

Члан 153

Грађанска лица на служби у Југословенској народној армији одговарају дисциплински по прописима о дисциплинској одговорности радника и службеника запослених код државних органа. Изузетно, за изрицање казни због дисциплинских преступа службеника надлежна су већа војних дисциплинских судова.

ГЛАВА IX

1. ПРЕСТАНАК СЛУЖБЕ У СТАЛНОМ САСТАВУ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

Члан 154

Активном подофициру, официру и војном службенику служба престаје:

- 1) кад стекне право на старосну пензију;
- 2) кад достигне године живота, и то:
 - а) подофицир

у чину водника	32 године
у чину водника I класе	36 година
у чину старијег водника	45 година
у чину старијег водника I класе	50 година
у чину заставника	55 година
 - б) официр

у чину потпоручника	35 година
у чину поручника	38 година
у чину капетана	42 године
у чину капетана I класе	44 године
у чину мајора	48 година
у чину потпуковника	52 године
у чину пуковника	55 година
у чину генерал-мајора	60 година;
- 3) кад надлежни орган здравствене службе утврди да је трајно или за време дуже од годину дана

неспособан за службу у Југословенској народној армији;

4) ако се налази на боловању или лечењу преко једне године непрекидно или са прекидима дуже од осамнаест месеци за последње две године, а боловање му не буде продужено по чл. 156 овог закона.

5) ако је постављен на формациско место непосредно нижег чина односно класе на основу чл. 90 тач. 2 овог закона, па у року од две године не буде повољно оцењен за вршење дужности свог чина односно класе;

6) кад не постоји непопуњено одговарајуће формациско место на које би могао бити распоређен;

7) по молби;

8) ако буде правоснажном пресудом осуђен на казну затвора дужу од дванаест месеци;

9) по пресуди војно-дисциплинског суда;

10) ако изгуби чин односно класу.

За официре који су произведени у чин активног потпоручника на основу одредаба чл. 44 и 49 овог закона, број година живота из тач. 2 претходног става повећавају се за три.

Члан 155

Служба активног подофицира, официра и војног службеника престаје на основу аката о престанку службе. Акт о престанку службе доноси старешина надлежан за унапређење.

У случајевима престанка службе предвиђеним у претходном члану у тач. 1, 2, 3, 4, 5 и 6 акт о престанку службе мора бити донет у року од шест месеци рачунајући од дана кад је настао разлог за престанак службе.

У случајевима престанка службе предвиђеним у тач. 8, 9 и 10 претходног члана старешина надлежан за доношење акта о престанку службе дужан је донети такав акт у року од 60 дана рачунајући од дана пријема правоснажне пресуде.

О молби активног подофицира, официра и војног службеника за престанак службе решава Државни секретар за послове народне одбране, односно старешина кога он овласти.

Члан 156

Државни секретар за послове народне одбране може решити да се активни подофицир, официр или војни службеник задржи на служби у сталном саставу и пошто наврши године живота из тач. 2 чл. 154 ако је то у интересу службе, као и у случају из тач. 1 чл. 154 али само по престанку односног лица.

Државни секретар за послове народне одбране може решити да се активни подофицир, официр или војни службеник који се налази на боловању задржи у служби до две године од дана почетка боловања, а у случају кад је боловање или лечење проузроковано озледом, повредом или болешћу добијеном у рату или у служби или у вези са службом — до три године.

Генералу армије и генералу служба у сталном саставу Југословенске народне армије може престати само из разлога наведених у тачки 7, 8, 9 и 10 чл. 154 овог закона.

Члан 157

Ако у случају престанка службе на основу тач. 8 и 9 чл. 154 овог закона правоснажна пресуда буде поништена у обновљеном поступку или у поступку по захтеву за заштиту законитости, сматраће се да служба у сталном саставу није ни престајала.

Члан 158

Служба у сталном саставу Југословенска народне армије не може престати из разлога наведених у тач. 2, 5 и 6 чл. 154 овог закона лицу које се налази на боловању или лечењу дужем од седам дана као и трудној жени и мајци до навршених осам месеци по порођају.

Члан 159

Активном подофициру, официру и војном службенику за кога је донет акт о престанку службе, служба престаје разрешењем од дужности.

Активни подофицир, официр и војни службеник мора бити разрешен од дужности у року од месец дана рачунајући од дана кад је његов непосредни старешина примио акт о престанку службе.

Посебним прописима које доноси Државни секретар за послове народне одбране може бити предвиђен и други рок за разрешавање од појединих дужности.

Активна служба рачуна се до дана разрешења од дужности. Изузетно, у случају престанка службе на основу тач. 8, 9 и 10 чл. 154 активна служба рачуна се до дана када је донет акт о престанку службе.

Члан 160

У случају престанка службе на основу тач. 2 до 6 чл. 154 овог закона, лицу које није стекло право на пензију, а које има само стручну спрему за вршење војне службе, даће се по његовом захтеву могућност да се оспособи за вршење друге службе, на терет предрачуна Државног секретаријата за послове народне одбране.

Оспособљавање за другу службу по претходном ставу може трајати најдуже три године, а изузетно ако није завршено у том року без кривице односно војног лица, може се продужити до пет година.

Ближе прописе о оспособљавању лица из овог члана за другу службу доноси Државни секретар за послове народне одбране.

2. ГУБЉЕЊЕ ЧИНА И КЛАСЕ

Члан 161

Војно лице губи чин односно класу:

- 1) ако изгуби држављанство ФНРЈ;
- 2) ако буде кажњено дисциплинском казном губитка чина односно класе;
- 3) ако буде осуђено на казну затвора у трајању дужем од дванаест месеци или на казну строгог затвора;
- 4) ако самовољно напусти дужност или неоправдано изостане са службе 15 дана и више.

Акт о губитку чина односно класе на основу тач. 1 и 3 и 4 овог члана доноси старешина надлежан за унапређење.

Члан 162

Резервни официр и резервни војни службеник VII до I класе може изгубити чин односно класу и по пресуди суда части за резервне официре и војне службенике, ако својим поступцима штети углед резервног официра односно војног службеника.

Члан 163

Лице које изгуби чин односно класу губи сва права која су везана за чин односно класу.

Лицу које је изгубило чин односно класу може Врховни командант за осведочену храброст у рату или за друге ратне заслуге вратити изгубљени чин односно класу, а у миру — ако својим залагањем показује да то заслужује и ако дело због кога је изгубило чин односно класу није извршило из нечасних побуда.

Члан 164

Ако у случају губитка чина односно класе на основу чл. 161 тач. 2 и 3 овог закона правоснажна пресуда буде поништена у обновљеном поступку или у поступку по захтеву за заштиту законитости, сматраће се да чин односно класа није био ни изгубљен.

Глава X

МАТЕРИЈАЛНО И ФИНАНСИСКО ПОСЛОВАЊЕ У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

Члан 165

Материјална и финансијска средства која су потребна Југословенској народној армији обезбеђују се савезним буџетом.

Члан 166

Материјално и финансијско пословање у Југословенској народној армији врши се на основу посебне уредбе коју доноси Савезно извршно веће.

Глава XI

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 167

Предмети за признавање чинова или класе који су у раду, а још нису окончани расправиће се по прописима који су важили пре ступања на снагу овог закона.

Покретање поступка за признавање чинова или класа по претходном ставу може се вршити најдуже у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 168

Активни подофицири који су ступили у Југословенску армију до 15 маја 1945 године, као и они који су се на дан 6 децембра 1946 године налазили у Југословенској армији као подофицири, могу, изузетно од одредаба чл. 44 тач. 4, чл. 49 тач. 4 овог закона, бити произведени у чин потпоручника ако су завршили 4 разреда средње школе са положеним нижим течајним испитом, или ако имају равну стручну спрему. Уз исте услове ти подофицири могу, изузетно од одредаба чл. 55 тач. 3 бити преведени за војне службенике VII класе.

Члан 169

Активни подофицир који се на дан ступања на снагу овог закона затекне у чину водника I класе, односно старијег водника поморства или морнаричко-техничке службе, а није положио испит за чин водника I класе односно за чин старијег водника поморства или морнаричко-техничке службе, изузетно од одредбе чл. 73 овог закона полагаће испит, и то:

- 1) водник I класе — за чин старијег водника;
- 2) старији водник поморства и морнаричко-техничке службе — за чин старијег водника I класе поморства односно морнаричко-техничке службе.

Члан 170

Активни официр који се на дан ступања на снагу овог закона затекне у чину капетана или мајора а није положио испит за те чинове, изузетно од одредбе чл. 75 овог закона полагаће испит, и то:

- 1) капетан — за чин капетана I класе. Капетан који је завршио официрску школу свога рода са одличним успехом ослобођава се од полагања овог испита;
- 2) мајор — за чин потпуковника. Мајор који је завршио школу тактике Више војне академије или њој равну школу са одличним успехом ослобођава се од полагања овог испита.

Активни официр службе који је завршио средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну спрему за службу у којој се налази, може полагати односни испит из претходног става до краја испитног рока за 1956 годину. После тога рока полагаће испит из чл. 75 ст. 4 овог закона.

Исто тако, изузетно од одредаба чл. 75 овог закона официр службе који је завршио факултет

који даје стручну спрему за службу у којој се налази и који се на дан ступања на снагу овог закона затекне у чину капетана I класе, а није положио испит за чин капетана, полагаће, до краја испитног рока за 1956 годину, испит за чин мајора по прописима који су досада били на снази. После тога рока полагаће испит из чл. 75 ст. 4 овог закона.

Члан 171

Изузетно од одредаба чл. 62 ст. 1 овог закона, активном официру службе који је завршио средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну спрему за службу у којој се налази, признају се испити за чинове капетана односно мајора по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона и испити из претходног члана, као положени испит за чин капетана из чл. 75 ст. 4 овог закона.

Активни официр службе чина поручника који је завршио средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну спрему за службу у којој се налази, а до краја испитног рока за 1956 годину не положи испит за чин капетана по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона дужан је да положи испит за чин капетана службе из чл. 75 ст. 4 овог закона.

Члан 172

Активни војни службеник који се на дан ступања на снагу овог закона затекне у XI, X, IX, VIII, VII, VI, V, IV, или II класи, а није положио испит ни за једну класу за коју је по досадашњим прописима био одређен испит не може бити унапређен у наредну вишу класу док не положи стручни испит, из чл. 58 овог закона.

Активном војном службенику који је по досадашњим прописима положио испит за X, VII, V или III класу или који тај испит положи до краја испитног рока за 1956 годину, признаје се тај испит као стручни испит из чл. 58 овог закона.

Одредбе овог члана примењују се на војне службенике који буду унапређени по одредби чл. 175 овог закона тако, што ће се сматрати да су на дан ступања на снагу овог закона затекли у класу у коју буду по тој одредби унапређени.

Члан 173

Одредбе чл. 74 ст. 3 овог закона неће се примењивати на официре службе који су ступили у Југословенску армију до 15 маја 1945 године. Ти официри могу бити унапређени до закључно чина пуковника без обзира на стручну спрему, ако испуњавају остале услове предвиђене овим законом.

Члан 174

Активни официри службе и војни службеници са високом стручном спремом, који су били произведени после 19 априла 1952 године у чин потпоручника односно у VII класу војног службеника, унапређују се даном ступања на снагу овог закона у чин поручника односно у VI класу војног службеника ако већ нису унапређени. Таквим официрима и војним службеницима време проведено у чину потпоручника односно у VII класи признаје се као време проведено у чину поручника односно VI класи.

Члан 175

Активни војни службеник унапређује се даном ступања на снагу овог закона у ону класу у коју би био унапређен да је у појединим класама провео време предвиђено у чл. 76 овог закона, рачунајући као да је почео службу, и то: војни службеник са нижом стручном спремом од XII класе, са средњом стручном спремом од IX класе, са вишом стручном спремом од VII класе, са високом стручном спремом од VI класе.

Изузетно, војни службеник са нижом односно средњом стручном спремом који је у Југословенску армију ступио до 15 маја 1945 године унапређује се даном ступања на снагу овог закона у ону класу у коју би био унапређен да је у појединим класама провео време предвиђено у чл. 76 овог закона, рачунајући као да је почео службу, и то: војни службеник са нижом стручном спремом од IX класе, а војни службеник са средњом стручном спремом од VII класе.

Као време проведено по ст. 1 и 2 овог члана признаје се и време проведено у чиновима подофицира, а снима који су у Југословенску армију ступили пре 15 маја 1945 године и све време проведено у Југословенској армији.

Ако се војни службеник који нема завршену средњу, вишу или високу стручну школу већ налази у класи вишој од оне у коју би био унапређен по ст. 1 или 2 овог члана, задржава класу коју има и не унапређује се док по укупним годинама службе из чл. 76 овог закона не стекне право на унапређење у наредну класу.

На унапређење из овог члана изузетно неће се примењивати одредба чл. 71 ст. 1 овог закона.

Члан 176

Изузетно од одредбе чл. 77 овог закона, војни службеник са нижом стручном спремом који је ступио у Југословенску армију до 15 маја 1945 године може напредовати до IV класе, ако испуњава услове предвиђене у чл. 76 овог закона.

Члан 177

Војни обвезник који је у Народноослободилачком рату био на официрској дужности, а није преведен у резервни састав Југословенске народне армије као резервни официр, може бити произведен за резервног официра у чин према дужностима које је вршио за време рата, ако у року од годину дана по ступању на снагу овог закона поднесе доказе о дужностима које је вршио.

Члан 178

Лица која су на дан 1 јула 1952 године била војни службеници Управе државне безбедности биће преведена у резервни састав Југословенске народне армије:

- 1) као војни службеници, ако имају стручну спрему за службу у коју се преведе;
- 2) као подофицири, највише са чином старијег водника, ако не испуњавају услове из претходне тачке, а оспособљени су за службу у рату;
- 3) као официри са одговарајућим чином ако су завршила школу за резервне официре а нису била произведена у чин резервног потпоручника зато што су у међувремену била преузета за војне службенике Управе државне безбедности, или ако су у Народноослободилачком рату била на официрским дужностима.

Члан 179

Активни и резервни подофицири који се на дан ступања на снагу овог закона затекну у чину млађег водника постају тим даном активни односно резервни водници.

Изузетно, рачни подофицири у чину млађег водника задржавају тај чин до отслужења војног рока, када постају резервни водници.

Члан 180

Овлашћује се Државни секретар за послове наредне одбране да доноси прописе за извршење овог закона уколико овим законом није одређено да их доноси Врховни командант или Савезно извршно веће.

Члан 181

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о служби у Југословенској армији, као и

ови други прописи који су у супротности са одредбама овог закона.

Члан 182

Овај закон ступа на снагу тридесетог дана од дана објављивања у „Службеном листу ФНРЈ”.
23 марта 1955 год.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Устројство Југословенске народне армије, као и попуњавање, статус, односи у служби и одговорност њеног личног састава, регулисани су Законом о служби у ЈА од 1946 године и другим, на основу њега донесеним прописима, Законом о војној обавези држављана ФНРЈ од 1946 године и Законом о војним дисциплинским судовима од 1948 године.

Ови закони и други акти и по времену кад су донесени, носе обележје преласка из ратног у редовно стање. Они углавном потврђују стање Југословенске армије како је створено у Народноослободилачком рату и Народној револуцији, те су, с обзиром на наш општи развој, а посебно на развој Југословенске народне армије, превазиђени, не одговарају више фактичком стању и потребама развоја Југословенске народне армије, и постали су, у извесном смислу, сметња за њен даљи развој.

С друге стране, ти прописи носе обележје потреба да се поједина питања регулишу онако како их је у том времену пракса наметала, што је све условило да је јединствена материја која по својој суштини треба да буде предмет једног законског акта, подељена у више цитираних прописа.

Предлог закона о Југословенској народној армији полазећи од нашег општег развоја и степена развоја на коме се налази Југословенска народна армија, регулише њено устројство, као и попуњавање, статус, односе у служби и одговорност њеног личног састава, задовољавајући тиме постојеће потребе, како суштинске тако и практичне природе, условљене развојем ЈНА, њеним задацима у миру и у рату и принципима савременог војног руковођења.

Новине у односу на цитиране прописе које садржи Предлог закона о ЈНА, а уједно и суштина тих новина састоји се у следећем:

Основи организације Југословенске народне армије одређени су саобразно задацима који се пред Армију постављају у миру и рату, при чему се водило рачуна да тиме буде обезбеђен развој ЈНА и да се њена ближа организација прилагођава захтевима савремене стратегије и тактике. Због тога, Предлог закона, одређујући основе организације, даје овлашћење Врховном команданту да у оквиру тих основа прописује ближу организацију радова и служби, који су у предлогу поименично дати, као и организацију јединица и установа ЈНА.

Доследно изложеном предлог закона дефинише и одређује све елементе организације које по својој суштини треба да буду предмет законског регулисања. Тако поред одређивања поделе армије на видове, родове службе, предлог закона одређује лични састав ЈНА, његову поделу на стални и резервни, одређује његову садржину и даје основе по којима се одређује његова бројна јачина. У вези са личним саставом, предлог закона одређује које војне школе постоје у ЈНА и даје основе и овлашћења за њихово установљивање и организацију.

Старешински чиновни и класе чине елементе организације који треба да буду предмет законског регулисања. Предлог закона одређујући старешинске чиновне и класе, то углавном утврђује постојеће стање у тој области уводећи нови генералски чин „генерал” и нов адмиралски чин „адмирал флоте”, као највише чиновне у ЈНА. Старешински чиновни су одређени у предлогу и по броју и по називу, одговарају класичној подели армије на јединице, те као такви постоје у свим армијама. Поред старешинских чиновна и класа, предлог закона регулише и

питање стицања летачких звања у ратном ваздухопловству.

Служба војника и подофицира била је досада заснована у општим линијама на Закону у служби у ЈНА, али није била поближе одређена, као што је био случај са официрима и војним службеницима, чији односи су били регулисани посебном уредбом, предлог закона попуњава и ту празнину.

Стања у којима се може налазити ЈНА и надлежност за проглашавање и укидање тих стања, као и за предузимање одређених мера у тим стањима, била су делимично регулисана у Закону о војној обавези држављана ФНРЈ чиме није била постављена јасна подела између стања у ЈНА и одговарајућих стања земље. Због тога, Предлог закона регулише ова стања ЈНА усклађујући их са одговарајућим стањима земље према Закону о народној одбрани.

Обухватајући све основне организације и регулишући све елементе из којих се састоји организација Армије, Предлог закона даје слободу Врховном команданту, да у оквиру тих основа оперише са датиим елементима и да одређује ближу организацију јединица и установа ЈНА прилагођавајући је захтевима стратегије и тактике.

Празнина цитираних закона састоји се у одсутности организационих прописа у области руковођења Југословенском народном армијом, Предлог закона о ЈНА, одређујући органе руковођења Југословенском народном армијом, даје и основе њихове организације и надлежности те отклања ту празнину.

Органи командовања и руковођења Југословенском народном армијом прилагођени су захтевима савременог војног руковођења, а њихова организација и надлежност усклађени су са датом организацијом државне управе.

Разграничење надлежности између Врховног команданта и Државног секретара за послове народне одбране, одређено је сагласно одредбама Уставног закона, издвајањем послова командовања од послова управе ЈНА, одвајајући уједно те послове од управних послова које Државни секретаријат за послове народне одбране врши као орган државне управе.

Овако постављени основи организације командовања и руковођења Југословенском народном армијом усклађени су са постојећим стањем у тој области и са организацијом државне управе, а резултат су стечених искустава и провере у пракси.

Предлог закона регулише питање попуњавања личног састава ЈНА одређујући опште и посебне услове за пријем у активну службу, при чему је, с обзиром на захтеве које у том погледу ставља савремена армија, нарочита пажња обрађена стручним квалификацијама и физичкој способношћу. У вези са тим за попуњујућих места у одређеним службама, предвиђа се да у тим службама виши официри морају имати високу стручну спрему. Ради омогућења попуње одређених служби са признатим висококвалификованим стручњацима, Предлог закона даје могућност да се, под одређеним условима, признати висококвалификовани стручњак преузме из државне управе, привредних и друштвених организација, са чином односно класом која одговара годинама стручне праксе и звању које је имао у тим службама.

Одредбе о попуњавању резервног састава заснивају се на принципима који важе за стални састав, уз одговарајућа отступања одређена статусом лица из резервног састава.

Попуна у ратном и мобилном стању начелно се врши као и у редовном стању, с тим што се овлашћује Врховни командант да може према потреби, прописати и друге услове за попуњу личног састава у наведеним стањима, што ће зависити од конкретних потреба.

Полазећи од становишта да напредовање у служби чини предмет законског регулисања, Предлог закона одређује услове за произвођење и унапређивање војника, подофицира, официра и војних слу-

жбеника, везујући свако производство и унапређење уз испуњавање општих и посебних услова формационим потребама. Везивање унапређивања формационим потребама резултира из потребе да се у оквиру формационог бројног стања одржи унутрашњи однос између чинова и класа установљен организационим потребама.

Поред осталих услова унапређивање у одређене чиновне везано је са условом да се положи прописани испит. У службама, Предлог закона прописује стручни испит за чин капетана, који ће у опште стручном делу бити једнак са стручним испитом одговарајуће струке код државних органа, а уз то ће садржавати и посебни војно-стручни део. Ово је условљено потребом да се стручњацима у ЈНА обезбеде иста права везана са стручношћу која имају у државним службеницима, као и да им се обезбеди прелаз из војне у друге службе, а уједно да се омогући прелаз из других служби у војну службу уз полагање диференцијалних испита.

Војни службеници изједначени су са државним службеницима како у погледу приправничког стажа тако и у погледу полагања стручног испита. Њихово напредовање у служби изједначено је са напредовањем подофицира и официра одговарајућих служби.

Ради омогућавања бржег напредовања официра и војних службеника који се нарочито истичу стручношћу и способностима за руковођење, Предлог закона предвиђа, уз одређене услове, могућност ванредног напредовања у служби, задовољавајући тиме потребу да се нарочито истакнутим официрима убрза долазак на дужности за које показују посебну способност.

За напредовање у служби у ратном стању, Предлог закона даје овлашћење Врховном команданту да према потребама Армије отступа од општих и посебних услова, заснивајући унапређивања и на осведочену храброст и ратне заслуге.

Стања у служби од нарочитог су значаја за активни састав, јер су са тим везана одређена права. Због тога Предлог закона регулише промене стања у служби прописујући за то услове и права везана за то.

Предлог закона регулише престанак службе прописујући услове за то. Водећи рачуна о потреби подмлађивања Армије и о физичкој способности за вршење одређених функција чина, служба у чину везана је са годинама живота. Предлог закона због тога прописује да служба може престати и навршењем одређених година живота у чину. Ово проистиче из потребе да се у активној служби не задржавају подофицири и официри који немају услове за даље напредовање, а који су због достигнутих година живота изгубили физичку способност за вршење функције чина, обезбеђујући им при том одређена права и могућност преквалификације.

Подајећи од чињенице да се по Кривичном законнику не може изрећи казна губитка чина односно класе, Предлог закона регулише установу губитка чина уз одређене услове по сили закона односно по пресуди војног дисциплинског суда. За резервне официре и војне службенике од VII до I класе Предлог закона установљава судове части који могу под одређеним условима, на основу проведеног поступка, изрицати губитак чина односно класе и друге казне. У вези са овим предвиђа се могућност рехабилитације како у миру тако и у рату путем повраћаја изгубљеног чина односно класе.

Нацрт закона регулише питање кривичне, дисциплинске и материјалне одговорности војних лица, прописује дисциплинске казне и одређује основе за доношење ближих прописа о дисциплинском поступку и за оснивање дисциплинских судова.

Из изложеног евидентно је да је кроз овај Предлог дошла до изражаја тежња да се Југословенској народној армији као основном активном чиниоцу за одбрану целине, независности и мирног унутрашњег социјалистичког развоја наше земље и њеној потреби

у напорима које чини на међународном плану, сагласно Повељи Организације Уједињених нација за обезбеђење мира, одреде такви организациони услови и инструменти који ће јој обезбедити нормалан развој да буде увек и у свако доба спремна да изврши задатке које јој постави Врховни командант. Са тих поставки, а имајући у виду да су сва дата решења у предлогу проверена у пракси и саображена нашим условима: сматра се да предлог задовољава потребе Армије, јер је уствари производ тих потреба.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за организацију власти и управу

Бр. СНС/А/ 28

16 маја 1955 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за организацију власти и управу Савезног већа Савезне народне скупштине, на седницама одржаним 12, 13 и 14 маја 1955 године, претресао је Предлог закона о Југословенској народној армији, који му је, преко Претседника Савезне народне скупштине, доставило Савезно извршно веће.

Одбор за организацију власти и управу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

I

Савезна народна скупштина донела је низ закона из области војног законодавства, којима су регулисани устројство Југословенске народне армије, поступање у ЈНА, односи у служби и одговорност личног састава Југословенске народне армије. То су закони о служби у Југословенској народној армији од 1946 године, Закон о војној обавези држављана ФНРЈ од 1946 године и Закон о војним дисциплинским судовима од 1948 године. Ти су закони по времену када су донесени носили обележје преласка из ратног у редовно стање, они су углавном потврђивали стање Југословенске народне армије какво је било створено у Народноослободилачком рату и у Народној револуцији. Данас с обзиром на наш општи развој, а посебно с обзиром на развој Југословенске народне армије осећа се потреба да се донесе један закон којим ће се одредити такве организационе форме и инструменат, који ће обезбедити нормалан развој Југословенској народној армији и омогућити јој да буде увек и у свако доба спремна да изврши задатак који јој постави Врховни командант. Тим законом обухватила би се целокупна материја која је раније била регулисана са низом законских прописа.

Одбор за организацију власти и управу усвојио је начела Предлога закона о Југословенској народној армији сматрајући да начела на којима је заснован Предлог закона најбоље одговарају стању и степену развоја Југословенске народне армије. Одбор сматра да ће Закон о Југословенској народној армији, израђен на поставкама које су проведене у дугогодишњој пракси и које су саображене условима у нашој земљи, задовољити потребе Армије и омогућити јој да одговори задацима који се пред њу постављају и у миру и у рату.

У Предлогу закона о Југословенској народној армији одређени су основни организације Југословенске народне армије. Ти основни организације по-

стављени су саобразно задацима који се постављају пред Армију и у миру и у рату. Постављајући основе организације Југословенске народне армије предлог закона је водио рачуна, да том организационом формом буде обезбеђен развој Југословенске народне армије и да се њена организација прилагоди захтевима савремене стратегије и тактике. Због тога у предлогу закона даје се овлашћење Врховном команданту, да у оквиру основне организације прописује ближу организацију родова у служби, као и организацију јединица и установа Југословенске народне армије.

У Предлогу закона о Југословенској народној армији извршена је подела Армије на водове, родове и службе, одређен је лични састав Југословенске народне армије, одређена подела на стални и резервни састав и даје основе по којима се одређује бројна јачина. У вези са личним саставом предлог закона одређује које војне школе постоје у Југословенској народној армији и даје основе и овлашћења за њихово установљивање и организацију.

Предлог закона о Југословенској народној армији одређујући старешинске чинове и класе, потврђује постојеће стање у Југословенској народној армији уводећи нови генералски чин „генерал“ и нови адмиралски чин „адмирал флоте“, као највише чинове у Југословенској народној армији. Старешински чинови како су одређени у предлогу закона и по броју и по називу одговарају класичној подели Армије те као такви постоје у свим армијама. Одбор се сагласио са предлогом закона који углавном потврђује постојеће стање у Југословенској народној армији.

Раније, служба војника и подофицира није била поближе одређена у закону, предлог закона регулисао је не само службу официра и војних службеника, већ је регулисао и службу војника и подофицира, те је на тај начин потпуњена једна празнина, која је постојала у ранијем закону.

Предлог закона о Југословенској народној армији регулише и стања у којима се може налазити Југословенска народна армија и надлежност за проглашење и укидање тих стања. Регулишући та стања Предлог закона о Југословенској народној армији усклађује их са одговарајућим стањима земље према Закону о народној одбрани.

Нарочиту пажњу предлог закона посветио је питању потпуњавања личног састава Југословенске народне армије одређујући опште и посебне услове за пријем у активну службу при чему је нарочита пажња обрађена стручним квалификацијама и физичкој способности.

У предлогу закона разрађене су и одредбе о потпуњавању резервног састава које се заснивају на истим принципима који важе и за стални састав уз одговарајућа отступања која су одређена статусом лица из резервног састава. У Предлогу закона о Југословенској народној армији детаљно су разрађене одредбе које говоре о стању у служби, о одговорности војних лица, о служби грађанских лица у Југословенској народној армији, о престанку службе у сталном саставу Југословенске народне армије.

Одбор је унео извесне измене и допуне у Предлог закона о Југословенској народној армији које су наведене у другом делу извештаја.

II

Члан 2. Други став брише се.

Додаје се нов трећи члан, који гласи: „У саставу Југословенске народне армије налазе се и правичне јединице, чији је задатак обезбеђење граница Федеративне Народне Републике Југославије на копну и на мору.“

Члан 3 постаје члан 4. Ставови 1, 2, 3, 4 и 5 постају ставови 2, 3, 4, 5 и 6. Додаје се нов први став, који гласи: „Копнена војска, ратна морнарица и ратно ваздухопловство имају одређене родове и службе.“ У шестом ставу, први и други ред, уместо

речи „Југословенске народне армије може“ ставити „оружаних снага може по потреби“.

Члан 4 постаје члан 5. У другом ставу, други ред, уместо „војне“ ставити „бојне“.

Члан 5 постаје члан 6.

Члан 6 постаје члан 7. У другом ставу, последњи ред, реч „Државни секретар“ писати малим словом, као и свугде у законском тексту.

Чл 7 и 8 постају чл. 8 и 9.

Члан 9 постаје члан 10. У првом ставу, други ред, уместо речи „претходног члана“ ставити „члана 3 овог закона“.

Члан 10 постаје члан 11. У другом ставу, четврти ред, место „IV“ ставити „III“.

Чл. 11, 12 и 13 постају чл. 12, 13 и 14.

Члан 14 постаје члан 15. У првом ставу, тачка 2) постаје тачка 6), а тач. 3), 4), 5) и 6) постају тач. 2), 3), 4), и 5).

Чл. 16 до 29 постају чл. 16 до 30.

Члан 30 постаје члан 31. У првом ставу, иза тачке 2) додаје се тачка 3) која гласи: „3) за официре“.

Чл. 31 и 32 постају чл. 32 и 33.

Члан 33 постаје члан 34. У другом реду на крају, уместо „службе“ ставити „служба“.

Чл. 34 и 35 постају чл. 35 и 36.

Члан 36 постаје члан 37. У петом ставу претпоследњи ред, речи „на усавршавању“ брисати.

Члан 37 постаје члан 38. У првом ставу, под тач. 5) у другом реду, број „18“ исписати. Под тач. 6) у другом реду, уместо „154“ ставити „155“.

Члан 38 постаје члан 39.

Члан 39 постаје члан 40. У другом реду, место „38“ ставити „39 овог закона“.

Члан 40 постаје члан 41.

Члан 41 постаје члан 42. У првом ставу, други ред, уместо броја „37“ ставити „38“.

Члан 42 постаје члан 43.

Члан 43 постаје члан 44. У првом ставу, други ред, уместо „42“ ставити „43 овог закона“, а у последњем реду, уместо „37“ ставити „38“.

Члан 44 постаје члан 45. У првом ставу, други ред, уместо „37“ ставити „38“, а у тач. 2) у другом реду испред речи „на броду“ брисати „и“.

Члан 45 постаје члан 46. У другом реду уводне реченице, уместо „37“ ставити „38“. Под тач. 2) уместо речи „одређени испит“ ставити „испит за чин активног официра у који се прима“.

Члан 46 постаје члан 47.

Члан 47 постаје члан 48. У првом ставу, први ред, уместо „члана 46“ ставити „претходног члана“. Под тач. 5), у првом реду иза речце „и“ додати „резерани“. У другом ставу, други ред, иза речи „завршило“ ставити „школу“. У другом ставу, трећи ред, уместо „37“ ставити „38“.

Члан 48 постаје члан 49.

Члан 49 постаје члан 50. У првом ставу, трећи ред, уместо „37“ ставити „38“. У другом ставу, трећи ред, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Члан 50 постаје члан 51. У првом ставу, трећи ред, уместо „37“ ставити „38“. Тач. 1) мења се и гласи: „да има VII класу или вишу“. У трећем ставу, у трећем реду, уместо „ст. 1 тач.“ ставити „става 1 тачка“, а уместо „је најмање у X класи“ ставити „ако има X класу или вишу“. У четвртном ставу, трећи ред, уместо „ст. 1 тач.“ ставити „става 1 тачка“.

Члан 51 постаје члан 52. У другом реду, уместо „37“ ставити „38“, а под тач. 2) уместо „одређени испит“ ставити „испит за чин активног официра у који се прима“.

Члан 52 постаје члан 53. У првом ставу, четврти ред, уместо „37“ ставити „38“. У трећем ставу, трећи ред, уместо „37“ ставити „38“, а иза речи „лицу“ брисати запету и уместо речи „чин се одређује“ ставити „одређује се чин“.

Члан 53 постаје члан 54. У тач. 1) у другом реду, уместо „музичкој служби“ ставити „музичку службу“.

Члан 54 постаје члан 55.

Члан 55 постаје члан 56. У другом ставу, трећи ред, уместо „класу“ ставити „класи“. У трећем ставу, други ред, уместо „преведен“ ставити „произведен“.

Члан 56 постаје члан 57. У првом ставу, трећи ред, уместо „37“ ставити „38“. Додаје се нов други став, који гласи: „На лица из претходног става примењиваће се одредбе чл. 58 и 59 овог закона ако је, с обзиром на њихову стручну спрему, то за њих повољније.“

Члан 57 постаје члан 58. У првом ставу, други ред, уместо „37“ ставити „38“. У другом ставу, први ред, иза речи „војно“ уместо тачке и запете ставити цртицу. У последњем ставу, други ред, уместо „који“ ставити „која“.

Члан 58 постаје члан 59. У трећем ставу, други ред, уместо „проведе“ ставити „наврши“. Додаје се нов четврти став, који гласи: „Приправнику са факултетском спремом чије је редовно школовање на факултету или високој школи трајало више од десет семестара, приправнички стаж траје две године. Ти приправници могу полагати сручни испит после једне године приправничке службе.“ Став четврти постаје став пети. У првом реду, уместо „службу“ ставити „служби“. Став пети постаје став шести. У првом реду, уместо „ст.“ ставити „става“. У трећем реду, уместо „чл. 55 ст.“ ставити „члану 56 став“, а у последњем реду, уместо „чл. 57“ ставити „члану 58“.

Члан 59 постаје члан 60. У трећем реду, уместо „чл. 37“ ставити „члан 38“.

Члан 60 постаје члан 61.

Члан 61 постаје члан 62.

Члан 62 постаје члан 63. У првом ставу, трећи ред, уместо „испит“ ставити „испити“. У другом ставу, први и четврти ред, уместо „секретаријат“ ставити „секретар“. У другом и трећем реду, уместо „чл. 45 тач. 2, чл. 50 тач. 4, чл. 51 тач. 2, чл. 52 ст. 2, чл. 55 ст. 1 и 3 и чл. 56 тач. 3“ ставити „члану 46 тачка 2, члану 51 тачка 4, члану 52 тачка 2, члану 53 став 2, члану 56 став 1 и члану 57 тачка 3“.

Члан 63 постаје члан 64, у другом реду, уместо „обавезницима“ ставити „обвезницима“.

Члан 64 постаје члан 65.

Члан 65 постаје члан 66. У првом ставу, под тач. 2), у првом реду, уместо „официра“ ставити „подофицира“. Последња реченица другог става, постаје прва реченица трећег става.

Члан 66 постаје члан 67. Под тач. 2) у првом реду, уместо „произвођење“ ставити „произвођенем“.

Члан 67 постаје члан 68. У другом ставу, други ред, испред речи „бити“ ставити запету, а испред речи „ради“ брисати запету.

Чл. 68, 69 и 70 постају чл. 69, 70 и 71.

Члан 71 постаје члан 72. У четвртном ставу, четврти ред, уместо „чин“ ставити „чину“.

Члан 72 постаје члан 73. Додаје се нов други став, који гласи: „За унапређење у поједине чинове, државни секретар за послове народне одбране може прописати да подофицир проведе и одређено време на командним положајима односно одређеним дужностима у служби.“

Члан 73 постаје члан 74.

Члан 74 постаје члан 75. У другом ставу, други ред, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Члан 75 постаје члан 76.

Члан 76 постаје члан 77. У другом ставу, први ред, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Чл. 77 и 78 постају чл. 78 и 79.

Члан 79 постаје члан 80. У првом ставу, трећи ред, уместо „чл. 72“ ставити „члану 73“.

Члан 80 постаје члан 81. У првом ставу, под тач. 1), у другом реду, уместо „чл. 74“ ставити „члану 75“. У другом ставу, први ред, уместо „чл. 74 ст.“ ставити „члана 75 став“.

Члан 81 постаје члан 82. Додаје се нов четврти став, који гласи: „Унапређивање на основу овог члана врши Врховни командант.“

Члан 82 постаје члан 83.

Члан 83 постаје члан 84. У првом ставу, под тач. 1), у другом реду, уместо „чл. 76“ ставити „члану 77“. У другом ставу, први ред, уместо „чл. 81“ ставити „члана 82“. Додаје се нова реченица, која гласи: „Унапређивање резервних војних службеника од XII до VIII класе врши државни секретар за послове народне одбране.“

Чл. 84 до 89 постају чл. 85 до 90.

Члан 90 постаје члан 91. У трећем ставу, други ред, уместо „тач. 2 ст.“ ставити „тачки 2 став“. У четвртном реду, уместо „103 и 107“ ставити „104 и 108“.

Чл. 91 до 95 постају чл. 92 до 96.

Члан 96 постаје члан 97. У другом ставу, под тач. 1), у трећем реду, место „или“ ставити „односно и“, а уместо „али“ ставити „ако“. Под тач. 2), у првом и другом реду, уместо речи „поступак пред дисциплинским судом“ ставити „дисциплински поступак“.

Чл. 97 и 98 постају чл. 98 и 99.

Члан 99 постаје члан 100. У првом реду, испред речи „Подофицир“ ставити реч „Активни“ а реч „Подофицир“ писати малим словом.

Члан 100 постаје члан 101. У првом ставу, трећи ред, бришу се речи „ван седишта народног одбора среза (града)“. У четвртном реду, уместо „живота“ ставити „под којима се служба врши“, а у последњем реду, место „места“ ставити „гарнизона“. У другом ставу, први ред, уместо „живота“ ставити „под којима се служба врши“.

Члан 101 постаје члан 102. У првом реду, уместо „Решење“ ставити „Решења“. Додаје се нов други став, који гласи: „За постављене на формациске положаје по ратном распореду, одредбе чл. 89, 90 и 91 овог закона примењиваће се и на резервне подофицире, официре и војне службенике.“

Члан 102 постаје члан 103.

Члан 103 постаје члан 104. У другом ставу, четврти ред, уместо „чл. 90 ст. 1 тач.“ ставити „члан 91 став 1 тачка“.

Чл. 104, 105 и 106 постају чл. 105, 106 и 107.

Члан 107 постаје члан 108. У првом ставу, под тач. 1), трећи ред, уместо „чл. 104 ст.“ ставити „члана 105 став“. У другом ставу, први ред, уместо „комисија“ ставити „комисије“. У другом реду, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Чл. 108 до 114 постају чл. 109 до 115.

Члан 115 постаје члан 116. У првом ставу, други ред, бројеве „20“ и „30“ исписати. У трећем ставу, други ред, број „20“ и у трећем реду, број „30“ исписати.

Члан 116 постаје члан 117. У првом и другом реду, бројеве „10“ и „15“ исписати.

Члан 117 постаје члан 118. Додаје се нов други став, који гласи: „Врховни командант може наредити пуштање војника на ванредно отсуство и по потреби службе.“

Члан 118 постаје члан 119. У првом ставу, други ред, број „30“ исписати.

Члан 119 постаје члан 120. У другом реду, број „15“ исписати.

Чл. 120 и 121 постају чл. 121 и 122.

Члан 122 постаје члан 123. У другом реду, уместо „чл. 154“ ставити „члану 155“.

У наслову изнад члана 123, иза „социјално осигурање“ ставити „здравствено и материјално обезбеђење“.

Чл. 123 до 129 постају чл. 124 до 130.

Члан 130 постаје члан 131. У другом ставу, други ред, уместо „умишљене“ ставити „са умишљајем“.

Члан 131 постаје члан 132. Тач. 3), 4) и 5) постају тач. 1), 2) и 3), а тач. 1) и 2) постају тач. 4) и 5). У тач. 8) после речи „чина“ брисати запету.

Чл. 132 и 133 постају чл. 133 и 134.

Члан 134 постаје члан 135. У трећем ставу, први ред, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Члан 135 постаје члан 136.

Члан 136 постаје члан 137. У првом ставу, први ред, уместо „образују“ ставити „оснивају“.

Чл. 137 до 140 постају чл. 138 до 141.

Члан 141 постаје члан 142. Додаје се нов други став, који гласи: „У случају кад је кривични поступак за кривично дело које претсавља незнатну друштвену опасност због малог значаја и због незнатности или отсуности штетних последица (члан 4 став 2 Кривичног законика) обустављен, право на гоњење због дисциплинског престапа застарела за једну годину од дана кад је кривични поступак правоснажном одлуком обустављен.“ Други и трећи ставови постају трећи и четврти.

Члан 142 постаје члан 143. У првом реду, уместо „образовању“ ставити „оснивању“, а у трећем реду, иза речи „као и“ додати „о врстама казни које се могу изрицати појединим категоријама војних лица.“

Чл. 143 и 144 постају чл. 144 и 145.

Члан 145 постаје члан 146. У првом ставу, трећи ред, иза речи „грађанима“ брисати запету и текст до краја, а уместо тога ставити „или правним лицима својим незаконитим радом.“ У другом ставу, други ред, уместо „која“ ставити „ако“, а у трећем реду, уместо „својим незаконитим радом“ ставити „немарно или из крајње непажње.“

Члан 146 постаје члан 147.

Члан 147 постаје члан 148. У првом ставу, трећи ред, и у другом ставу четврти ред, уместо „редован“ односно „редовног“ ставити „војни“ односно „војног“.

Члан 148 постаје члан 149. У другом реду, после речи „могу“ додати „бити“.

Чл. 149 до 152 постају чл. 150 до 153.

Члан 153 постаје члан 154 — мења се и гласи: „Грађанска лица на служби у Југословенској народној армији одговарају дисциплински по прописима о дисциплинској одговорности војних лица. Тим лицима изричу се дисциплинске казне предвиђене прописима о дисциплинској одговорности радника и службеника запослених код државних органа, а по поступку који прописује Врховни командант.“

Члан 154 постаје члан 155. Друга тачка мења се и гласи: „подофицер односно официр кад достигне године живота, и то:“ У тач. 4), у трећем реду, уместо „чл. 156“ ставити „члану 157“. У тач. 5), други ред, уместо „чл. 90 тач.“ ставити „члана 91 тачка“. У тач. 8), други ред, иза „месеци“ додати „или казну строгог затвора“. У другом ставу, други ред, уместо „чл. 44 и 49“ ставити „чл. 45 и 50“, а у трећем реду, уместо „тач.“ ставити „тачке“.

Члан 155 постаје члан 156. У првом ставу, други и трећи ред, уместо „акта о престанку службе. Акт о престанку службе“ ставити „акта о престанку службе који“. У трећем ставу, трећи ред, број „60“ исписати.

Члан 156 постаје члан 157. У првом ставу, други ред, иза речи „подофицер“ брисати запету, а уместо речи „официр или војни службеник“ ставити „и официр“. У четвртном реду, уместо „тач. 2 чл. 154“ ставити „тачка 2 члана 155“, а уместо речи „као и“ ставити „а активни подофицер, официр и војни службеник“. У петом реду, уместо „тач. 1 чл. 154 али“ ставити „тачке 1 члана 155“. У последњем ставу, последњи ред, уместо „тачки“ ставити „тач.“ а уместо „чл. 154“ ставити „члана 155“.

Члан 157 постаје члан 158. У другом реду, уместо „чл. 154“ ставити „члана 155“.

Члан 158 постаје члан 159. У другом и трећем реду, уместо „чл. 154“ ставити „члана 155“.

Члан 159 постаје члан 160. У четвртном ставу, трећи ред, уместо „чл. 154“ ставити „члана 155“.

Члан 160 постаје члан 161. У првом ставу, други ред, уместо „чл. 154“ ставити „члана 155“, а у трећем реду, уместо „само стручну спрему“ ставити „стручну спрему само“.

Члан 161 постаје члан 162. Под тач. 1) реч „ФНРЈ“ и под тач. 4) број „15“ исписати.

Члан 162 постаје члан 163.

Члан 163 постаје члан 164. У другом ставу, претпоследњи ред, уместо „показује“ ставити „покаже“.

Члан 164 постаје члан 165. У другом реду, уместо „чл. 161“ ставити „члана 162“.

Чл. 165 и 166 постају чл. 166 и 167.

Члан 167 постаје члан 168. У првом ставу, први ред, уместо „класе“ ставити „класа“.

Члан 168 постаје члан 169. У четвртном реду, уместо „чл. 44 тач. 4, чл. 49 тач.“ ставити „члана 45 тачка 4 и члана 50 тачка“. У шестом реду, иза речи „испитом“ додати „за случај да је такав испит прописан“. У претпоследњем реду, уместо „чл. 55 тач.“ ставити „члана 56 тачке“.

Члан 169 постаје члан 170. Други ред, уместо „затекну“ ставити „затекне“. У петом реду, уместо „чл. 73“ ставити „члана 74“.

Члан 170 постаје члан 171. У првом ставу, трећи ред, уместо „чл. 75“ ставити „члана 76“. Под тач. 1) у другом реду, иза речи „рода“ додати „односно службе“. У другом ставу, последњи ред, уместо „чл. 75 ст.“ ставити „члана 76 став“. У трећем ставу, први ред, уместо „чл. 75“ ставити „члана 76“ а у последњем реду, уместо „чл. 75 ст.“ ставити „члана 76 став“.

Члан 171 постаје члан 172. У првом ставу, први ред, уместо „чл. 62 ст.“ ставити „члана 63 став“, а у претпоследњем реду, уместо „чл. 75 ст.“ ставити „члана 76 став“. У другом ставу, последњи ред, уместо „чл. 75 ст.“ ставити „члана 76 став“. Додаје се нов трећи став, који гласи: „Активном официру службе који се на дан ступања на снагу овог закона затекне у чину потпуковника или вишем, признаје се испит за чин капетана из члана 76 став 4 овог закона као положен, ако има средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну спрему за службу у којој се налази.“

Члан 172 постаје члан 173. У првом ставу, други ред, иза „IV“ брисати запету, а у трећем реду, уместо „II“ ставити „III“. У петом реду, уместо „чл. 58“ ставити „члана 59“. У другом ставу, последњи ред, уместо „чл. 58“ ставити „члана 59“. Додаје се нов трећи став, који гласи: „Активном војном службенику који се на дан ступања овог закона затекне у II или I класи, признаје се стручни испит из члана 59 овог закона као положен, ако има средњу или вишу стручну школу или факултет који даје стручну спрему за службу у којој се налази.“ Став трећи постаје став четврти. У другом реду, уместо „чл. 175“ ставити „члана 176“. У трећем реду, иза речи „су“ ставити „се“, а у последњем реду, уместо „класу“ ставити „класи“.

Члан 173 постаје члан 174. У првом реду, уместо „чл. 74 ст.“ ставити „члана 175 став“.

Члан 174 постаје члан 175.

Члан 175 постаје члан 176. У првом ставу, трећи ред, уместо „чл. 76“ ставити „члану 77“. У другом ставу, у петом реду, уместо „чл. 76“ ставити „члану 77“. У четвртном ставу, четврти ред, уместо „чл. 76“ ставити „члана 77“. У последњем ставу, други ред, уместо „чл. 71 ст.“ ставити „члана 72 став“.

Члан 176 постаје члан 177. У првом реду, уместо „чл. 77“ ставити „члана 78“, а у последњем реду, уместо „чл. 76“ ставити „члану 77“.

Чл. 177 и 178 постају чл. 178 и 179.

Додаје се нов члан 180 који гласи: „Лица која су у служби Народне милиције стекла официрске чинове по Закону о народној милицији биће преведена у резервни састав Југословенске народне армије са чином који су на дан ступања на снагу овог закона имала у Народной милицији.“

Лица која су у служби Народне милиције до дана ступања на снагу овог закона по Закону о Народной милицији стекла подофицирске чинове, биће преведена у резервни састав Југословенске народне армије, и то:

- 1) млађи водници — са чином водника;
- 2) водници — са чином водника I класе;
- 3) старији водници — са чином старијег водника.“

Члан 179 постаје члан 181.

Члан 180 постаје члан 182. У другом реду, после речи „закона“ ставити запету.

Додаје се нови, други став, који гласи: „Прописе о обезбеђењу државних граница Федеративне Народне Републике Југославије на копну и на мору од

стране граничних јединица и других државних органа доноси Савезно извршно веће, а правила службе граничних јединица Врховни командант.“

Члан 181 постаје члан 183. У другом реду, иза речи „армији“ додају се речи „од 26 јула 1946 године“.

Члан 182 постаје члан 184.

III

Подносећи овај извештај, Одбор за организацију власти и управу моли Дом да га у целини усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Пашко Ромац.

Секретар

Претседник

Др Иво Сунарић, с. р.

Владимир Симић, с. р.

Чланови:

Анте Роје, с. р., Душан Мугоша, с. р., Наум Наумовски, с. р., Душан Богданов, с. р., Елисе Поповски, с. р., Војо Биљановић, с. р., Милија Радовановић, с. р., Драгутин Савић, с. р., Милош Јединек, с. р., Никола Секулић, с. р., Стјепан Ивић, с. р., Франц Перовићек, с. р., Никола Цвијетић, с. р., Милева Платојевић, с. р., Нико Шилић, с. р., Пашко Ромац, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. СНС (А) 28

Београд, 25 маја 1955 год.

САВЕЗНОМ ВЕЋУ
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа, на својим седницама од 14, 16 и 17 маја 1955 године, претресао је Предлог закона о Југословенској народној армији, који му је достављен на основу члана 136 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине од Одбора за организацију власти и управу Савезног већа.

Сагласно стању 2 члана 138 Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине, Законодавни одбор подноси Савезном већу овај свој извештај:

I

Законодавни одбор у току претреса Предлога закона о Југословенској народној армији предложио је извршно веће измена редакцијског значаја. Битнија измена односила се на одредбе члана 145 првобитног текста предлога закона (сада члан 146) којима се решава питање одговорности државе за штету коју војна лица и грађанска лица на служби у Југословенској народној армији учине при вршењу службе грађанима и правним лицима, као и питање права државе на накнаду од војног и грађанског лица на служби у Југословенској народној армији, Законодавни одбор је сматрао да је, обзиром на природу службе, довољно признати држави право на накнаду од војног лица и грађанског лица на служби у Југословенској народној армији, ако је штету учинило намерно или из крајње непажње, а не и у осталим случајевима.

II

Измене које је предложио Законодавни одбор усвојене су од стране Одбора за организацију власти и управу Савезног већа, тако да је од стране оба одбора Савезног већа изгласан Предлог закона о Југословенској народној армији у истоветном тексту.

III

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га усвоји.

Законодавни одбор Савезног већа одредио је за свог известиоца др Јерка Радмиловића.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић, с. р.

Др Макс Шнудерл, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Богомир Брајковић, с. р., Живан Димитријевић, с. р., Мито Димитријевски, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Драго Гиздић, с. р., Иван Крефт, с. р., др Хинко Кризман, с. р., Радош Лепенац, с. р., Зехра Муидовић, с. р., Томо Никшић, с. р., др Заим Шарац, с. р., Иван Шифтар, с. р.

Издаје Савезна народна скупштина, Београд. Уређује редакциона комисија. Одговорни уредник Слободан М. Нешовић, Краљевића Марка 9, Београд. Штампана Београдског графичког завода, Београд. — Цена овој свесци 300 дина. Претплату прима Комерцијално одељење „Службеног листа ФНРЈ“, Краљевића Марка 9, тел. 22-619. Абонаман у висини од 2.000 дина. полаже се на жиро рач. 1032—Т—220. Претплатници ће белешке добијати све док се овај износ не исцрпи, када ће бити позвани да обнове претплату.